โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง

การวิเคราะห์คำวินิจฉัย ของศาลและตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ

Research on Analysis of the Decisions of the Court and Justices of the Constitutional Court

เล่มที่ ๓ ส่วนที่ ๑

Volume 3 Part 1

รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และคณะ

สนับสนุนโดยมูลนิธิอาเซีย
สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน และ มูลนิธิ ศ.ดร.อมร รักษาสัตย์

โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง

การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาล และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เล่มที่ 3 ส่วนที่ 1

Research on Analysis of the Decisions of the Court and Justices of the Constitutional Court Volume 3 Part 1

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และคณะ

สนับสนุนโดยมูลนิธิอาเซีย

สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน และ มูลนิธิ ศ. ดร. อมร รักษาสัตย์

พฤศจิกายน 2547

ห้องสมุดศาลรัฐธรรมนูญ

48-1-2555

โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
เล่มที่ 3 ส่วนที่ 1 (ปี 2547)
(คำวินิจฉัยที่ 1/2545 ถึง คำวินิจฉัยที่ 23/2545)
รองศาสตราจารย์ ดร. วิรัช วิรัชนิภาวรรณ
ผู้อำนวยการโครงการศึกษาวิจัย
อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ถนนแจ้งวัฒนะ อำเภอ ปากเกร็ด จังหวัด นนทบุรี 11120
โทร. 02-504-7777 ต่อ 8181-5
e-mail address : wiruch@wiruch.com หรือ wiruch@maildozy.com หรือ
msaswwir@stou.ac.th
ISBN : 974-203-291-2

พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤศจิกายน 2547 จำนวน 1,000 เล่ม ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิอาเซีย
เพื่อเผยแพร่ต่อหน่วยงาน สถาบันการศึกษา และเพื่อจัดจำหน่าย โดย
ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
ศาลาพระเกี้ยว โทร. 02-218-7000 โทรสาร 02-255-4441
สยามสแควร์ โทร. 02-218-9888 โทรสาร 02-254-9495
http://www.cubook.com
e-mail address : cubook@chula.ac.th

ราคาเล่มละ 350 บาท

สำนักพิมพ์นิติธรรม
187/60-61 หมู่บ้านมหาดไทย ยูนิค โฮมส์ ซอยลาดพร้าว 122 ถนนลาดพร้าว แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310
โทร. 0-2934-0261-62 โทรสาร 0-2934-0264
e-mail : info@nititham.com
พิมพ์ที่ ☐ ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ. พริ้นติ้ง โทร. 0-2872-2090-2

คำนำ

สืบเนื่องจากโครงการศึกษาวิจัยเรื่อง **"การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ"** ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 ทำให้มีการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 3 นี้ โดยคณะผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินงานโดยยึดถือแนวทางเดิมเป็นหลักเพราะเป็นการโครงการศึกษาวิจัยต่อเนื่อง และต้องการให้สอดคล้องเป็นระบบเดียวกัน อย่างไรก็ดี มีหลายส่วนที่เพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งได้แก่ การนำข้อมูลและตัวเลขที่สำคัญตั้งแต่คำวินิจฉัยปี 2541-2545 มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ รวมทั้งจัดทำตารางดัชนีสรุปคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญปี 2545 รวม 64 เรื่อง เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าและใช้เป็นเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เนื้อหาของโครงการศึกษาวิจัยที่นำเสนอครั้งนี้ มีรายละเอียดอย่างสมบูรณ์ จึงทำให้โครงการนี้มีจำนวนหน้ามาก ซึ่งถือว่าเป็น **ผลงานวิจัยฉบับสมบูรณ์** (full report) พร้อมกันนี้ คณะผู้ศึกษาวิจัยได้สรุปพร้อมข้อเสนอแนะไว้ในบทที่ 4 ซึ่งเป็นการเสนอ **ผลงานวิจัยฉบับย่อ** (short report) และยังมี **บทสรุปสำหรับผู้บริหาร** (executive summary) เพื่อให้ผู้สนใจได้เลือกศึกษาตามความต้องการ หากมีข้อบกพร่องประการใด ยินดีน้อมรับและจะดำเนินการแก้ไขปรับปรุงในโอกาสต่อไป

สำหรับสัดส่วนความรับผิดชอบในการทำงานของโครงการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ แบ่งเป็นผู้อำนวยการโครงการ ร้อยละ 80 นักวิจัยและผู้ช่วย ร้อยละ 20 ส่วนที่ปรึกษาพิเศษของโครงการได้ให้คำแนะนำปรึกษาในทุกบท

ท้ายสุดนี้ คณะผู้ศึกษาวิจัยขอขอบคุณมูลนิธิอาเซียที่ได้ให้ทุนสนับสนุนทั้งหมด สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน และนายกสมาคมทุกท่าน รวมทั้ง มูลนิธิ ศ. ดร. อมร รักษาสัตย์ ที่ให้การสนับสนุนมาตั้งแต่เริ่มแรก

คณะผู้ศึกษาวิจัย

พฤศจิกายน 2547

คำนำ โดย ดร. เจมส์ อาร์. ไคล์น

PREFACE

Dr. James R. Klein

Representative, Thailand

The Asia Foundation

The Constitution of the Kingdom of Thailand, 2540, B.E. is a complex, highly detailed document of 336 Sections, one of the longest constitutions in the world. It is so complex because the 99 members of the Constitutional Drafting Assembly received a mandate from Parliament to draft a charter that would redefine how Thai governance would function in order to make it more transparent, accountable and stable, as well as to redefine how state organs would relate to individuals and to communities.

The complexity of the charter, and the substantial reforms it was intended to engender, naturally meant there would be intense and heated debates within the CDA on the necessity, the meaning and the intent of a number of Sections. Indeed, there was often heated debate on the meaning and intent of various clauses and even individual words within contentious Sections. It is therefore only natural that debate over the meaning and intent of many Sections, clauses and words in the Constitution continues to this day within Thai society, and will continue to exist in the future. The question arises: who is to determine the precise meaning or intent of contentions Sections, clauses and words in the Constitution?

There is little debate in any society following the basic principles of rule of law that has a Constitutional Court or similar body, that every individual has the right to express their opinion on the correct interpretation of the constitution; however, only the justices of the Constitutional Court may issue a legally and morally binding interpretation or definition. The question arises, however, on what basis should justices premise their decisions. Should they premise their decisions on their own personal philosophical and legal world view? Or, is there some other standard they should follow?

These questions are not frivolous because the justices of Thailand's Constitutional Court are divided in their philosophical and judicial world views between conservatives and liberals. This is a phenomenon typical of the highest courts found anywhere in the world. It also reflects the divisions within Thai society itself between those who are conservative and those who consider themselves liberals. Indeed, this philosophical split within the Thai Constitutional Court demonstrates its legitimacy, for if all justice were conservative, or all were liberal, they would fail to represent the complexity of Thai society.

If one reads through the thousands of pages of CDA transcripts, it is clear that members of the CDA also represented a cross-section of Thai conservative and liberal philosophical and legal world views. Indeed, this is why the debates were so intense and complex. A reading of these transcripts also clearly demonstrates that the CDA debated the necessity, meaning and intent of each Section of the Constitution, and in some cases the meaning and intent of clauses and individual words. Ultimately, an open vote by members of the CDA determined the intent and meaning of each contentious Section, clause and word.

The final question then arises: Should justices of the Constitutional Court, in instances were they are required to interpret the meaning or intent of the Constitution, premise their decisions on the majority view of the CDA? Or, should they premise their interpretation on their personal philosophical and legal world view? This is a mute question in most democracies because their justices lack access to the interpretive debates engaged in by those who drafted their constitutions. In the U.S. for example, the Supreme Court only has the guidance of the Madison Papers, a brief series of notes about what happened during the Constitutional Convention, the personal recollections of a single individual, James Madison, who naturally had his own biases and world view. In Thailand, however, there are over ten thousand pages of verbatim transcriptions of exactly what each member of the CDA had to say on each issue, as well as how members of the CDA voted on each contentious word. Moreover, the King Prajadhipok's Institute has reproduced and indexed the entire debate on a CD that is easily available to every Thai citizen and every justice of the Constitutional Court.

It is the right and prerogative of each justice of the Constitutional Court to make their own moral and legal judgment whether or not to premise their interpretations on their own personal world views or on the majority decisions of the CDA. At the same time, however, although decisions of the Constitutional Court are final, justices must recognize that Thai citizens have every right to question the integrity of any justice who rejects the majority views of the CDA on the meaning or intent of any portion of the constitution for which the CDA held an open debate and vote. Thai citizens who disagree with justices who disregard the decisions of the CDA, on the other hand, must recognize also that many of their peers will hold such justices in high regard for defending principles their peers firmly cherish.

It is to promote and to defend this ongoing debate within Thai society that The Asia Foundation is please to have provided support for a third year to the Constitution for the People Society to summarize the decisions of the Constitutional Court of Thailand. The Foundation believes that it is only through such democratic debate that the Constitutional Court will become securely acknowledged by all sectors of Thai society to be the ultimate referee in the never-ending battle over what is constitutional.

บทคัดย่อ

ชื่อ : โครงการศึกษาวิจัย การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 3

Title : Research on Analysis of the Decisions of the Court and Justices of the Constitutional Court, The Third

คณะผู้ศึกษาวิจัย : รองศาสตราจารย์ ดร. วิรัช วิรัชนิภาวรรณ ผู้อำนวยการโครงการ
นายจินดากร บุญมาก นักวิจัย
นางสาวบุญทิวา พรเจริญโรจน์ ผู้ช่วย

ปี 2547

โครงการศึกษาวิจัยต่อเนื่อง ครั้งที่ 3 ปี 2547 นี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อ (1) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกเรื่องตั้งแต่ปี 2545 จำนวน 64 เรื่อง แบ่งเป็น คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ 64 เรื่อง (คำวินิจฉัยที่ 1/2545 ถึง คำวินิจฉัยที่ 64/2545) และคำวินิจฉัยส่วนบุคคลของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก 933 เรื่อง (2) วิเคราะห์เปรียบเทียบคำวินิจฉัยที่สำคัญบางเรื่อง ตั้งแต่ปี 2541-2544 (3) วิเคราะห์ภูมิหลังของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และ (4) เสนอแนะผลแนวทางการพัฒนาโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ การพัฒนาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญรวมทั้งการพัฒนาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และ (5) จัดทำตารางสรุปคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ปี 2545 รวม 64 เรื่อง เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงและค้นหา

ระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาใช้เป็นลักษณะของการวิจัยเอกสาร และการสัมมนาทางวิชาการเพื่อรับฟังความคิดเห็น โดยคณะผู้ศึกษาวิจัยได้ให้ความสำคัญและให้สัดส่วนการพิจารณาศึกษาและวิเคราะห์การวิจัยเอกสารมากเป็นพิเศษ การวิจัยเอกสารได้รวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนเมษายน 2546 ถึง ธันวาคม 2547 รวม 8 เดือน สำหรับการสัมมนาทางวิชาการเพื่อรับฟังความคิดเห็น เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์วิจารณ์โครงการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 2 ปี 2546 (ตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 32/2543 ถึง คำวินิจฉัยที่ 51/2544 จำนวน 84 เรื่อง) โดย นายแพทย์ เหวง โตจิราการ ซึ่งนำเสนอไว้ในการสัมมนาทางวิชาการเพื่อรับฟังความคิดเห็น ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2546 ระหว่างเวลา 09.00 น. ถึง 13.00 น. ณ ห้องประชุมใหญ่คุรุสภา ชั้น 1 อาคารคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมสัมมนาประมาณ 100 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ อดีตสมาชิก

สภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) นักการเมือง นิสิต นักศึกษา ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิเอเชียและสมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน

ผลการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นว่า เมื่อนำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในปี 2545 จำนวน 64 เรื่อง มาจัดประเภทของปัญหาหรือคำร้องที่ผู้ร้องยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย พบว่า ปัญหาการตรวจสอบกฎหมายมีมากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหาองค์กรหรือพรรคการเมือง และเมื่อใดก็ตามที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัยปัญหาการตรวจสอบกฎหมายคำวินิจฉัยมีแนวโน้มที่จะเป็นไปในทิศทางที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญมากกว่าไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ในอัตราส่วน 12.2 : 1 และเมื่อใดก็ตามที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาองค์กร หรือพรรคการเมือง คำวินิจฉัยมีแนวโน้มที่จะเป็นไปในทิศทางที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มากกว่าไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ" หรือในอัตราส่วน 12.7 : 1

การวิเคราะห์คำวินิจฉัยส่วนบุคคลยังปรากฏอีกว่า (1) มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 1 คนที่แสดงจุดยืนในการวินิจฉัย โดยมีคำวินิจฉัยที่แตกต่างจากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอย่างเด่นชัด (2) มี 1 คน ที่ได้วินิจฉัยหรือออกเสียงอยู่ฝ่ายเสียงข้างมาก "มากที่สุด" คือ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 96.9 (3) มี 2 คน ที่ได้วินิจฉัยหรือออกเสียงอยู่ฝ่ายเสียงข้างมาก "น้อยที่สุด" คือ ร้อยละ 51.6 (4) มี 1 คน เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยหรือเข้าร่วมเป็นองค์คณะครบทุกเรื่อง และ (5) มี 3 คน ที่ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยมากที่สุด คือ จำนวน 17 เรื่อง เนื่องจากเดินทางไปราชการต่างประเทศพร้อมกัน

ส่วนคะแนนเสียงขององค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีแนวโน้มที่จะเป็นไปในทิศทางที่เป็น "มติเอกฉันท์" (ร้อยละ 56.3) มากกว่า "มติไม่เป็นเอกฉันท์" (ร้อยละ 43.7) ขณะที่คำวินิจฉัยที่ไม่ได้วางบรรทัดฐานมีมากกว่า (ร้อยละ 62.5) คำวินิจฉัยที่วางบรรทัดฐาน (ร้อยละ 37.5) สำหรับระยะเวลาส่วนใหญ่ที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาหรือคำร้องจนแล้วเสร็จ" มากที่สุด" คือ 9-10 12 เดือนขึ้นไป คำวินิจฉัยที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้เวลาพิจารณาวินิจฉัยน้อยที่สุด คือ 13 วัน มี 1 เรื่อง ได้แก่ คำวินิจฉัยที่ 15/2545 (วันที่ 25 เมษายน 2545) ประธานรัฐสภา กับ ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการพิจารณาถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนคำวินิจฉัยที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้เวลาในเวลาพิจารณาวินิจฉัยมากที่สุด คือ คำวินิจฉัยที่ 48/2545 (วันที่ 12 กันยายน 2545) นายราเชนทร์ เรืองทวีป กับ ประมวลรัษฎากรฯ ใช้เวลา 2 ปี 5 เดือน 14 วัน

ในส่วนการพิจารณาศึกษาระยะเวลาระหว่างวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ กับวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในราชกิจจานุเบกษา ปรากฏว่า คำวินิจฉัยส่วนใหญ่ใช้เวลา 9-12 เดือน โดยคำวินิจฉัยที่ใช้เวลาน้อยที่สุด มี 4 เรื่อง คือ คำวินิจฉัยที่ 19-22/2545 (วันที่ 30 พฤษภาคม 2545) นายอานุภาพ สัตยประกอบ และผู้ร้องรายอื่น กับ พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบัน การเงินฯ มาตรา 27 และมาตรา 30 ใช้เวลา 7 เดือน 8 วัน ขณะที่คำวินิจฉัยที่ใช้เวลามากที่สุด มี 2 เรื่อง คือ คำวินิจฉัยที่ 48/2545 (วันที่ 12 กันยายน 2545) นายราเชนทร์ เรืองทวีป กับ ประมวลรัษฎากรฯ และคำวินิจฉัยที่ 49/2545 (วันที่ 12 กันยายน 2545) นาย

กฤษฎางค์ นุตจรัส กับ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ทั้ง 2 เรื่องนี้ใช้เวลาเท่ากัน คือ 10 เดือน 4 วัน

ในการวิเคราะห์ภูมิหลัง พบว่า ในจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 15 คน ที่ดำรงตำแหน่งในปี 2545 นั้น ทุกคนเป็นชาย และแต่งงานแล้ว อายุของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จนถึงวันที่ 1 มกราคม 2546 พบว่า ไม่มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใด อายุต่ำกว่า 60 ปี โดยมีอายุ 60-65 ปี จำนวน 8 คน และอายุ 66-70 ปี จำนวน 7 คน ในส่วนของการศึกษา ทุกคนสำเร็จการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาตรี และมี 6 คน ที่สำเร็จเนติบัณฑิต มี 3 คน สำเร็จการศึกษาขั้นสูงสุดระดับปริญญาโท และมี 4 คน สำเร็จการศึกษาสูงสุดขั้นสูงสุดระดับปริญญาเอก สำหรับประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ มี 2 คน เคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการในหน่วยงานของฝ่ายนิติบัญญัติ มี 13 คน เคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการในหน่วยงานของฝ่ายบริหาร และมี 7 คน เคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการในหน่วยงานของฝ่ายตุลาการ หรือปฏิบัติราชการที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายตุลาการแม้หน่วยงานนั้นจะอยู่ในสังกัดของฝ่ายบริหารก็ตามนอกจากนี้ มี 5 คน เคยมีประสบ-การณ์ในการปฏิบัติงานในฝ่ายวิชาการ

ผลการศึกษาวิจัยได้สนับสนุนหรือยืนยันสมมติฐานของการศึกษาวิจัยจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ "โครงสร้างหรือองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีที่มา และมีจำนวนแตกต่างกัน ย่อมทำให้ทิศทางของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปตามกลุ่มข้างมากที่เป็นนักกฎหมาย" พบว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มาจากผู้พิพากษาในศาลฎีกา และกลุ่มที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ที่มีคำวินิจฉัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันเท่านั้น แต่ไม่สามารถบอกเหตุผลได้ว่า การที่คำวินิจฉัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันของแต่ละกลุ่มนั้นเกิดจากสาเหตุใด แต่ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ยังไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะสนับสนุนหรือยืนยันสมมติฐานข้อที่ว่า "ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีอิทธิพลต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ"

ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบครั้งนี้ ได้นำคำวินิจฉัยตั้งแต่เริ่มแรก คือ ตั้งแต่ปี 2541 ถึง สิ้นปี 2545 มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน หรือตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 1/2541 ถึง คำวินิจฉัยที่ 64/2545 โดยเป็นคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ 249 เรื่อง และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล 3,387 เรื่อง

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบคำวินิจฉัย กรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจงใจไม่ยื่นหรือจงใจฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 นับแต่ปี พ.ศ. 2541-2545 ซึ่งมีรวมทั้งสิ้น 19 เรื่อง พบว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เข้าร่วมเป็นองค์คณะหรือเข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยครบทั้ง 19 เรื่อง มี 4 คน ขณะที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เข้าร่วมเป็นองค์คณะหรือเข้าร่วมวินิจฉัยไม่ครบทั้ง 19 เรื่อง มี 15 คน โดยมี 5 คน วินิจฉัยว่า "จงใจ" ทุกครั้ง ที่เข้าร่วมวินิจฉัย

สำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลตัวเลขที่สำคัญ ปรากฏว่า

1) ศาลเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด รองลงมา คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ปฏิบัติหน้าที่เป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง ขณะที่สมาชิกวุฒิสภา และอัยการสูงสุด ไม่ได้ยื่นคำร้องแม้แต่เรื่องเดียว

2) จำนวนประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ มี 1 ประเด็นหลักมากที่สุด (ร้อยละ 75.5) รองลงมา มี 2 ประเด็นหลัก

3) ประเภทของปัญหาที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย มากที่สุด คือ ปัญหาการตรวจสอบกฎหมายมีมากที่สุด รองลงมา คือ ปัญหาองค์กรหรือพรรคการเมือง

4) แนวโน้มคำวินิจฉัยส่วนบุคคลของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปรากฏว่า (1) เมื่อใดก็ตามที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาการตรวจสอบกฎหมาย คำวินิจฉัยมีแนวโน้มที่จะเป็นไปในทิศทางที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญมากกว่าไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ในอัตราส่วน 6.8 : 1 (2) เมื่อใดก็ตามที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาบุคคลหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คำวินิจฉัยมีแนวโน้มที่จะเป็นไปในทิศทางที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญน้อยกว่าไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ในอัตราส่วน 0.2 : 1 และ (3) เมื่อใดก็ตามที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาองค์กรหรือพรรคการเมือง คำวินิจฉัยมีแนวโน้มที่จะเป็นไปในทิศทางที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญมากกว่าไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ในอัตราส่วน 18.2 : 1

5) คำวินิจฉัยที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน พบว่า ในจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 7 คน ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในช่วงเวลาของคำวินิจฉัยครบทั้ง 249 เรื่อง มี 5 คน เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มาจากผู้พิพากษาในศาลฎีกา ผลการวิจัยเอกสารส่วนนี้ แสดงให้เห็นแต่เพียงว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกลุ่ม 5 คน ที่มาจากผู้พิพากษาในศาลฎีกานี้ มีคำวินิจฉัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันในจำนวนมากน้อยเพียงใดเท่านั้น ผลการวิจัยเอกสารครั้งนี้ไม่สามารถบอกเหตุผลได้ว่าการที่คำวินิจฉัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันของแต่ละกลุ่มนั้นเกิดจากสาเหตุใด

6) การเข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย กล่าวได้ว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 7 คนที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในช่วงเวลาของคำวินิจฉัยครบทั้ง 249 เรื่อง นั้น มี 2 คน ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยหรือไม่ได้เข้าร่วมเป็นองค์คณะน้อยที่สุด คือ เพียง 4 เรื่องเท่านั้น และมี 1 คน ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยหรือไม่ได้เข้าร่วมเป็นองค์คณะมากที่สุด คือ จำนวน 27 เรื่อง

7) คะแนนเสียงขององค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยมติไม่เป็นเอกฉันท์ (ร้อยละ 59.4) มีมากกว่า มติเป็นเอกฉันท์ (ร้อยละ 40.6)

8) ระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาแต่ละเรื่อง ปรากฏว่า ระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญจนแล้วเสร็จมากที่สุด คือ 12 เดือนขึ้นไป ส่วนคำวินิจฉัยที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้เวลาพิจารณาวินิจฉัยน้อยที่สุด คือ 2 วัน มี 2 เรื่องได้แก่ คำวินิจฉัยที่ 1/2541 และคำวินิจฉัยที่ 26/2543 สำหรับคำวินิจฉัยที่ใช้เวลา

น้อยรองลงมา คือ คำวินิจฉัยที่ 6/2543 ใช้เวลา 5 วัน ส่วนคำวินิจฉัยที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้เวลาพิจารณาวินิจฉัยมากที่สุด มี 1 เรื่อง คือ คำวินิจฉัยที่ 48/2545 ใช้เวลา 2 ปี 5 เดือน 14 วัน

9) คำวินิจฉัยที่วางบรรทัดฐาน แบ่งเป็น คำวินิจฉัยที่ไม่ได้วางบรรทัดฐาน (ร้อยละ 53.0) มากกว่าคำวินิจฉัยที่วางบรรทัดฐาน (ร้อยละ 47.0)

10) การพิสูจน์สมมติฐาน พบว่า

10.1) ผลการศึกษาวิจัยสนับสนุนและยืนยันสมมติฐาน ที่ว่า "โครงสร้างหรือองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีที่มาและมีจำนวนแตกต่างกันย่อมทำให้ทิศทางของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปตามกลุ่มข้างมาก" (เป็นสมมติฐานของการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 1-3)

10.2) ผลการศึกษาวิจัยสนับสนุนและยืนยันสมมติฐาน ที่ว่า "ภูมิหลังที่แตกต่างกันของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญย่อมมีผลต่อทิศทางของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ" เช่น ภูมิหลังที่เกี่ยวกับอายุ การต่อสู้เรียกร้องเพื่อความเป็นธรรมในสังคมอย่างชัดเจน ประสบการณ์ในการทำงาน ตลอดทั้งปรัชญาและแนวคิดทางกฎหมายและรัฐศาสตร์ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่อาจจำแนกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ อนุรักษ์นิยม เสรีนิยม และประชานิยม (เป็นสมมติฐานของการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 1-2)

10.3) ผลการศึกษาวิจัยสนับสนุนและยืนยันสมมติฐาน ที่ว่า "คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประชาธิปไตย และการปฏิรูปการเมืองของประเทศ" เช่น มีส่วนช่วยพัฒนาประชาธิปไตยและปฏิรูปการเมือง พิทักษ์ความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐธรรมนูญ และปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (เป็นสมมติฐานของการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 1-2) และ

10.4) ผลการศึกษาวิจัยไม่สนับสนุนหรือยืนยันสมมติฐาน ที่ว่า "ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีอิทธิพลต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ" และ "ถึงแม้ว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญได้ออกเสียงอยู่ฝ่ายเสียงข้างมาก หรือเสียงข้างน้อย เป็นส่วนใหญ่ก็ตาม แต่ก็ไม่อาจยืนยันได้อย่างแน่นอนและชัดเจนว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีอิทธิพลเหนือกลุ่มเสียงข้างมากหรือเหนือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดหรือมีอิทธิพลต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ดี อาจกล่าวได้ว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญมีแนวโน้มที่จะมีแนวคิด หรือมีคำวินิจฉัยที่สอดคล้องกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญฝ่ายเสียงข้างมากเป็นส่วนใหญ่เท่านั้น" (เป็นสมมติฐานของการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 1-3)

สำหรับข้อเสนอแนะ ส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกับที่ได้เคยเสนอแนะไว้แล้วในโครงการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เนื่องจากผลการศึกษาวิจัยออกมาในทิศทางที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แม้จำนวนคำวินิจฉัยและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะมีการเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อย่างน้อยจะมีส่วนช่วยยืนยัน เพิ่มน้ำหนัก และเพิ่มความมั่นใจในผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาและในครั้งนี้มากขึ้น อย่างไรก็ดี ได้มีข้อเสนอแนะอื่นเพิ่มเติมไว้ด้วย ดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ควรปรับเปลี่ยนจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยยังคงให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วย 15 คน เช่นเดิม แต่เพิ่มจำนวนผู้เชี่ยวชาญสาขารัฐศาสตร์ เป็น 5 คน เท่ากับจำนวนของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มาจากผู้พิพากษาในศาลฎีกา และผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ โดยไม่ควรมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มาจากตุลาการในศาลปกครองสูงสุด สำหรับแนวทางการพัฒนาอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ คือ (1) จัดการอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่กระจัดกระจายอยู่ให้เป็นหมวดหมู่และชัดเจนขึ้น (2) เปิดโอกาสให้ประชาชนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรงภายใต้เงื่อนไขซึ่งต้องเป็นปัญหาสำคัญและเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ต่อสังคมหรือประชาชนโดยรวม รวมทั้ง (3) ควรมีแนวโน้มการตีความขอบเขตอำนาจของตนในทิศทางกว้าง โดยครอบคลุมสังคมไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในลักษณะที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและสภาพแวดล้อม

2) แนวทางการพัฒนาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ที่สำคัญ เช่น (1) ควรแก้ไขเพิ่มเติมโดยยกเลิกอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการยุบพรรคการเมือง อำนาจหน้าที่นี้ควรเป็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2) ควรดำเนินการโดยแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญด้วยการขยายความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพื่อให้ชัดเจน เช่น ถ้อยคำที่ว่า "บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ" มาตรา 266 และ "องค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ" ตามมาตรา 266 3) แนวทางการพัฒนาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แบ่งเป็น การพัฒนาที่ระบบหรือหลักเกณฑ์ เช่น (1) กระบวนการสรรหาและเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ควรมีหลักเกณฑ์ภายในที่ชัดเจนบริสุทธิ์ ยุติธรรม เปิดเผย ปราศจากการแทรกแซงของฝ่ายการเมืองไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติ และเปิดโอกาสให้ตรวจสอบได้ (2) ในกระบวนการสรรหาและเลือกบุคคลเพื่อเข้าดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญควรให้ความสำคัญกับประวัติการปฏิบัติงานเพื่อสังคม และควรพิจารณาถึงโยงใยหรือชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลของผู้เข้ารับการสรรหาและเลือกด้วย ในส่วนของการพัฒนาโดยประชาชน เช่น ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนรวมทั้งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ดูแล และช่วยตรวจสอบการปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญอย่างต่อเนื่อง และแทนที่จะให้ความสนใจผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่าออกมาอย่างไรเท่านั้น ประชาชนซึ่งรวมทั้งนักวิชาการควรให้ความสนใจกับการพัฒนาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย สำหรับนักวิชาการแทนที่จะนำคำวินิจฉัยมาวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงกฎหมาย หรือในเชิงการใช้ดุลพินิจของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่าเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมเท่านั้นแต่ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย เป็นต้นว่า การพัฒนาที่ระบบหรือหลักเกณฑ์ภายในของกระบวนการสรรหาและเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันการวิ่งเต้นเข้าสู่ตำแหน่ง เพราะเมื่อเข้าไปดำรงตำแหน่งแล้วก็จะไปรักษาผลประโยชน์ของพรรคพวกที่ช่วยวิ่งเต้นเพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณกัน นอกจากนี้ ในกระบวนการสรรหาและเลือกไม่ควรให้ความสำคัญกับผู้มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญทางวิชาการหรือทางทฤษฎี โดยละเลยที่จะพิจารณาถึงอุดมการณ์และจิต

วิญญาณเพื่อส่วนรวมด้วย เช่น ผู้เข้ารับการสรรหาและเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ควรมีประวัติที่เคยสนับสนุนการพัฒนาประชาธิปไตยการปฏิรูปการเมืองการปกครองและการบริหารจัดการตลอดจนการพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
คำนำ โดย ดร. เจมส์ อาร์. ไคล์น	ข
บทคัดย่อ	จ
สารบัญ	
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาของเรื่องที่ศึกษาวิจัย	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	3
3. สมมติฐานของการศึกษาวิจัย	3
4. ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษาวิจัย	4
5. ระเบียบวิธีศึกษาวิจัย	11
6. ระยะเวลาและแผนการดำเนินงานศึกษาวิจัย	12
7. คณะผู้ศึกษาวิจัย	12
8. บทสรุป	13
บทที่ 2 การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ	
และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	14
คำวินิจฉัยที่ 1/2545	14
คำวินิจฉัยที่ 2/2545	49
คำวินิจฉัยที่ 3-4/2545	64
คำวินิจฉัยที่ 5/2545	110
คำวินิจฉัยที่ 6/2545	126
คำวินิจฉัยที่ 7/2545	165
คำวินิจฉัยที่ 8/2545	193
คำวินิจฉัยที่ 9/2545	211
คำวินิจฉัยที่ 10/2545	263
คำวินิจฉัยที่ 11/2545	273
คำวินิจฉัยที่ 12/2545	299
คำวินิจฉัยที่ 13/2545	312

คำวินิจฉัยที่ 14/2545 357
คำวินิจฉัยที่ 15/2545 381
คำวินิจฉัยที่ 16/2545 407
คำวินิจฉัยที่ 17/2545 430
คำวินิจฉัยที่ 18/2545 449
คำวินิจฉัยที่ 19-22/2545 463
คำวินิจฉัยที่ 23/2545 488

บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาของเรื่องที่ศึกษาวิจัย

ในช่วงปี 2544-2545 เป็นเวลา 1 ปีเต็มที่คณะผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาล และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1 (ปี 2545)" ซึ่งประกอบด้วยคำวินิจฉัยปี 2541 ถึง ปี 2543 ช่วงแรก หรือตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 1/2541 ถึง คำวินิจฉัยที่ 31/2543 รวม 101 เรื่อง[1] ทั้งหมดนี้ได้จัดพิมพ์ในปี 2545 ไว้ในเล่มเดียว คือ เล่มที่ 1 ส่วนที่ 1 (Volume 1 Part 1)

ต่อมา ในช่วงปี 2545-2546 คณะผู้ศึกษาวิจัยได้ทำโครงการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 2 (ปี 2546) ซึ่งต่อจากช่วงปีที่แล้วภายใต้ชื่อเรื่องเดียวกัน และเนื่องจากรายงานการศึกษาวิจัยมีจำนวนเนื้อหาสาระมาก จึงได้จัดพิมพ์ในปี 2546 ไว้ใน 4 เล่ม ได้แก่ เล่มที่ 1 ส่วนที่ 2 (Volume 1 Part 2), เล่มที่ 2 ส่วนที่ 1 (Volume 2 Part 1), เล่มที่ 2 ส่วนที่ 2 (Volume 2 Part 2), และเล่มที่ 2 ส่วนที่ 3 (Volume 2 Part 3) โดยเริ่มตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 32/2543 ถึง คำวินิจฉัยที่ 51/2544 รวม 84 เรื่อง[2]

สำหรับในช่วงปี 2546-2547 คณะผู้ศึกษาวิจัยได้ทำโครงการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 3 (ปี 2547) ต่ออีก โดยจัดพิมพ์ในปี 2547 ไว้ใน 3 เล่ม ได้แก่ เล่มที่ 3 ส่วนที่ 1 (Volume 3 Part 1) เล่มที่ 3 ส่วนที่ 2 (Volume 3 Part 2) และ เล่มที่ 3 ส่วนที่ 3 (Volume 3 Part 3) เริ่มตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 1/2545 ถึง คำวินิจฉัยที่ 64/2545 รวม 64 เรื่อง โปรดดูตารางที่ 1.1 และตารางที่ 1.2

ในส่วนของคำวินิจฉัยปี 2546 ซึ่งมีจำนวน 52 เรื่อง และคำวินิจฉัยในปีต่อ ๆ ไป จะได้ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ รวมทั้งจัดพิมพ์ตามมาอีก

---

[1]โปรดดู วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และคณะ, ***โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ*** (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โฟร์เพซ, 2545), 1,369 หน้า.

[2]โปรดดู วิรัช วิรัชนิภาวรรณ และคณะ, ***โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ*** (ครั้งที่ 2, ปี 2545 จัดพิมพ์ไว้ใน 4 เล่ม ได้แก่ เล่มที่ 1 ส่วนที่ 2, เล่มที่ 2 ส่วนที่ 1, เล่มที่ 2 ส่วนที่ 2, และเล่มที่ 2 ส่วนที่ 3 ตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 32/2543 ถึง คำวินิจฉัยที่ 51/2544 รวม 84เรื่อง) (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2546), รวม 1,699 หน้า.

ตารางที่ 1.1 ผลงานวิจัย 3 ครั้ง จัดแบ่งตาม ปีของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ 5 ปี	จัดพิมพ์อยู่ใน เล่มที่... ส่วนที่... (Volume... Part...)	ตั้งแต่ คำวินิจฉัยที่..... ถึง คำวินิจฉัยที่.....	รวม คำวินิจฉัยกลาง	รวม คำวินิจฉัยส่วนบุคคล
ปี 2541	เล่มที่ 1 ส่วนที่ 1	คำวินิจฉัยที่ 1/2541 ถึง คำวินิจฉัยที่ 16/2541	16	208
ปี 2542	เล่มที่ 1 ส่วนที่ 1	คำวินิจฉัยที่ 1/2542 ถึง คำวินิจฉัยที่ 54/2542	54	701
ปี 2543	เล่มที่ 1 ส่วนที่ 1 เล่มที่ 1 ส่วนที่ 2	คำวินิจฉัยที่ 1/2543 ถึง คำวินิจฉัยที่ 64/2543	64	819
ปี 2544	เล่มที่ 2 ส่วนที่ 1 เล่มที่ 2 ส่วนที่ 2 เล่มที่ 2 ส่วนที่ 3	คำวินิจฉัยที่ 1/2544 ถึง คำวินิจฉัยที่ 51/2544	51	726
ปี 2545	เล่มที่ 3 ส่วนที่ 1 เล่มที่ 3 ส่วนที่ 2 เล่มที่ 3 ส่วนที่ 3	คำวินิจฉัยที่ 1/2545 ถึง คำวินิจฉัยที่ 64/2545	64	933
รวม คำวินิจฉัย 5 ปี			249	3,387

ตารางที่ 1.2 ผลงานวิจัย 3 ครั้ง จัดแบ่งตาม ปีที่จัดพิมพ์ และจำนวนเล่ม

ผลงานวิจัย 3 ครั้ง (ปีที่จัดพิมพ์)	เล่มที่... ส่วนที่... (Volume... Part...)	ตั้งแต่ คำวินิจฉัยที่..... ถึง คำวินิจฉัยที่.....	รวม คำวินิจฉัยกลาง	รวม คำวินิจฉัยส่วนบุคคล	จำนวนหน้า
ครั้งที่ 1 (ปี 2545) มีจำนวน 1 เล่ม	เล่มที่ 1 ส่วนที่ 1	คำวินิจฉัยที่ 1/2541 ถึง คำวินิจฉัยที่ 31/2543	101	1,302	1,369
ครั้งที่ 2 (ปี 2546) มีจำนวน 4 เล่ม	เล่มที่ 1 ส่วนที่ 2 เล่มที่ 2 ส่วนที่ 1 เล่มที่ 2 ส่วนที่ 2 เล่มที่ 2 ส่วนที่ 3	คำวินิจฉัยที่ 32/2543 ถึง คำวินิจฉัยที่ 51/2544	84	1,152	1,699
ครั้งที่ 3 (ปี 2547) มีจำนวน 3 เล่ม	เล่มที่ 3 ส่วนที่ 1 เล่มที่ 3 ส่วนที่ 2 เล่มที่ 3 ส่วนที่ 3	คำวินิจฉัยที่ 1/2545 ถึง คำวินิจฉัยที่ 64/2545	64	933	1,300
รวม ผลงานวิจัย 3 ครั้ง (ปี 2545-2547) มีจำนวน 8 เล่ม			249	3,387	4,368

โครงการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 3 (จัดพิมพ์ปี 2547) นี้ คณะผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินงานโดยยึดถือแนวทางเดิมที่ได้ดำเนินการไปแล้วในโครงการวิจัย ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เพราะเป็นการวิจัยต่อเนื่องและต้องการให้สอดคล้อง เป็นระบบเดียวกัน อย่างไรก็ดี **มีส่วนที่เพิ่มเติมด้วยหลายประการที่แตกต่างจากโครงการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง (1) นำคำวินิจฉัยและข้อมูลตัวเลขที่สำคัญตั้งแต่คำวินิจฉัย ปี 2541-2545 มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน จำนวน 11 ประเด็น รวมทั้งการนำเสนอไว้ในตาราง และ (2) จัดทำตารางดัชนีสรุปคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ปี 2545 รวม 64 เรื่อง เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าและใช้เป็นเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ รวมทั้งเพื่อให้ต่อเนื่องกับการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา**

หัวข้อต่าง ๆ ที่จะเสนอต่อจากนี้ไป ทุกหัวข้อได้เสนอไว้แล้วในโครงการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 แต่เนื่องจากมีข้อมูลบางส่วนที่เปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่น จำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวนคำวินิจฉัยที่นำมาวิเคราะห์ ระเบียบวิธีวิจัย และยังมีส่วนที่เพิ่มเติมอีกหลายประการดังกล่าวแล้วซึ่งเท่ากับเป็นการขยายขอบเขตของการศึกษาวิจัยออกไปอีก ดังนั้น **จึงจำเป็นต้องนำหัวข้อต่าง ๆ มาเสนอไว้ด้วยเท่าที่จำเป็น โดยสรุปเฉพาะประเด็นสำคัญและส่วนที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น** สำหรับรายละเอียดโปรดดูจากโครงการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งที่ 3 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

2.1 วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปี 2545 ทุกเรื่อง

2.2 วิเคราะห์ภูมิหลังของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งครอบคลุมเรื่อง การศึกษาประสบการณ์ในการทำงาน

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบคำวินิจฉัยและข้อมูลตัวเลขที่สำคัญตั้งแต่ปี 2541-2545

2.4 เสนอแนะผลการศึกษาวิจัยที่สามารถใช้เสริมหรือชี้นำสำหรับการพัฒนาโครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ การพัฒนาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการพัฒนาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

2.5 จัดทำตารางสรุปคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ปี 2545

3. สมมติฐานของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีสมมติฐานสำคัญ 2 ข้อ

3.1 โครงสร้างหรือองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีที่มา และมีจำนวนแตกต่างกัน ย่อมทำให้ทิศทางของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปตามกลุ่มข้างมาก

3.2 ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีอิทธิพลต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

4. ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษาวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

4.1 วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และคำวินิจฉัยส่วนบุคคลของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน ที่ประกอบเป็นองค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยคำวินิจฉัย ปี 2545 (ตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 1/2545 ถึง คำวินิจฉัยที่ 64/2545) ทุกเรื่องที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

ในโครงการศึกษาวิจัยครั้งที่ 3 นี้ ได้นำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลของปี 2545 ทุกเรื่องมาวิเคราะห์ รวมทั้งสิ้น 997 เรื่อง แบ่งเป็น คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 64 เรื่อง และคำวินิจฉัยส่วนบุคคลของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคนที่เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยจำนวน 933 เรื่อง

เมื่อพิจารณาจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่นำมาวิเคราะห์ในที่นี้ มีข้อสังเกตว่า ถึงแม้รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ 1 คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 14 คน รวมทั้งหมด 15 คน (รัฐธรรมนูญ มาตรา 255) แต่คำวินิจฉัยที่นำมาศึกษาและวิเคราะห์ในที่นี้ บางเรื่องมีจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยหรือเข้าร่วมเป็นองค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในจำนวนที่แตกต่างกัน หรือไม่ครบทั้ง 15 คน (มาตรา 267 กำหนดให้องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่า 9 คน)

เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญบางคนลาป่วย ลาไปราชการต่างประเทศหรือขอถอนตัวเนื่องจากมีส่วนได้เสียกับคำวินิจฉัยที่กำลังพิจารณาวินิจฉัย นอกจากนี้แล้ว ในบางช่วงเวลา มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญบางคนพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากลาออก หรือเมื่อมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ (มาตรา 260 (2)) และยังไม่มีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใหม่เข้ามาดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น กล่าวคือ เฉพาะในปี 2545 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ คือ นายจิระ บุญพจนสุนทร ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ให้ดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2545 โดยเข้ามาดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่างลงของนายประเสริฐ นาสกุล เนื่องจากมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ และในวันที่ 3 ตุลาคม 2545 นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาส ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญได้พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ ต่อมาในวันที่ 10 ตุลาคม 2545 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 3 คน คือ พลโท จุล อติเรก นายสุจินดา ยงสุนทร และนายอนันต์ เกตุวงศ์ พ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากมีวาระครบกึ่งหนึ่งของวาระที่กำหนด (มาตรา 322 วรรคหนึ่ง) แต่ได้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ (มาตรา 259 วรรคสอง) อย่างไรก็ตาม เฉพาะนายสุจินดา ยงสุนทร ได้ลาออกก่อนและพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2545 โดยเข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยคำวินิจฉัยที่ 59/2545 เป็นคำวินิจฉัยสุดท้าย โปรดดูตารางที่ 1.3 ประกอบ

ตารางที่ 1.3 รายชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปี 2541-2545 วันที่ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง - วันพ้นตำแหน่ง และวันที่เข้ามาดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่าง (ตั้งแต่เริ่มแรก คือ วันที่ 11 เมษายน 2541 ถึง วันที่ 31 ธันวาคม 2545)

ชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปี 2541-2545	วันที่ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง - วันพ้นตำแหน่ง	วันที่เข้ามาดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่าง
1. นายเชาวน์ สายเชื้อ	11 เม.ย. 41 - 23 ธ.ค. 42	-
2. นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	11 เม.ย. 41 - 1 ก.ค. 43	-
3. นายโกเมน ภัทรภิรมย์	11 เม.ย. 41 - 1 มี.ค. 44	-
4. นายประเสริฐ นาสกุล★	11 เม.ย. 41 - 7 ก.ย. 44	-
5. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ★★	11 เม.ย. 41 - 3 ต.ค. 45	-
6. นายสุจินดา ยงสุนทร★★★	11 เม.ย. 41 - 1 ธ.ค. 45	-
7. พลโทจุล อติเรก★★★★	11 เม.ย. 41 -	-
8. นายอนันต์ เกตุวงศ์★★★★	11 เม.ย. 41 -	-
9. นายจุมพล ณ สงขลา	11 เม.ย. 41 -	-
10. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	11 เม.ย. 41 -	-
11. นายมงคล สระฏัน	11 เม.ย. 41 -	-
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	11 เม.ย. 41 -	-
13. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	11 เม.ย. 41 -	-
14. นายสุจิต บุญบงการ	12 ก.พ. 43 -	นายเชาวน์ สายเชื้อ
15. นายกระมล ทองธรรมชาติ	29 ก.ย. 43 -	-
16. นายผัน จันทรปาน	29 ก.ย. 43 -	-
17. นายอมร รักษาสัตย์	27 ต.ค. 43 -	นายชัยอนันต์ สมุทวณิช
18. นายศักดิ์ เตชาชาญ	3 มิ.ย. 44 -	นายโกเมน ภัทรภิรมย์
19. นายจิระ บุญพจนสุนทร	14 มี.ค. 45 -	นายประเสริฐ นาสกุล

★ดำรงตำแหน่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญคนแรก

★★ดำรงตำแหน่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญคนที่สอง

★★★ ดำรงตำแหน่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญคนที่สาม

★★★★วันที่ 10 ตุลาคม 2545 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 3 คน ต้องพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากมีวาระครบกึ่งหนึ่งของวาระที่กำหนดแต่ได้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ อย่างไรก็ตาม เฉพาะนายสุจินดา ยงสุนทร ได้ขอลาออกก่อนและพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2545

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบคำวินิจฉัย และข้อมูลตัวเลขที่สำคัญ ตั้งแต่ปี 2541-2545 จำนวน 11 ประเด็น ตัวอย่างเช่น เปรียบเทียบคำวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ประเภทของผู้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ แนวโน้มคำวินิจฉัยส่วนบุคคลของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การเข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย คะแนนเสียงขององค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาแต่ละเรื่อง รวมตลอดทั้งการพิสูจน์สมมติฐาน เป็นต้น

สำหรับเหตุผลสำคัญที่ทำการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบ ตั้งแต่ปี 2541-2545 เพราะหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญได้จัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญชุดแรกได้เข้าดำรงตำแหน่งในวาระเริ่มแรก คือ วันที่ 11 เมษายน 2541 ซึ่งเป็นวันที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 13 คน ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เป็นต้นมา หลังจากนั้น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญบางคนพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากลาออกหรือพ้นวาระเมื่อมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ และมีการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่างลง นอกจากนี้ ยังมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก 2 คน ที่มาจากตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ได้รับโปรดเกล้าฯ เข้ามาดำรงตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญด้วย

ต่อมาเมื่อถึงปลายปี 2545 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญชุดแรกนั้น จำนวน 3 คน ได้แก่ พลโทจุล อติเรก มาจาก ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ นายสุจินดา ยงสุนทร มาจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ และนายอนันต์ เกตุวงศ์ มาจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ ต้องพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากเป็นการดำรงตำแหน่งในวาระเริ่มแรก ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีวาระการดำรงตำแหน่งเพียงกึ่งหนึ่ง (4 ปีครึ่ง) ของวาระที่กำหนดไว้ (9 ปี) นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง (มาตรา 259 และ มาตรา 322 วรรคหนึ่ง) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องพ้นจากตำแหน่งทั้ง 3 คนเมื่อครบวาระวันที่ 10 ตุลาคม 2545 แต่ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ (มาตรา 259 วรรคสอง) อย่างไรก็ตาม นายสุจินดา ยงสุนทร ได้ขอลาออกก่อนและพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2545 ขณะที่พลโทจุล อติเรก และนายอนันต์ เกตุวงศ์ ได้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนถึงต้นปี 2546 เมื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใหม่ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเข้ามา สำหรับนายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ มาจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ ได้พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2545 เนื่องจากมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์

ดังนั้น นับแต่ปี 2541 ถึง ปลายปี 2545 จึงเป็นช่วงเวลาที่มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญชุดแรกดำรงตำแหน่งอยู่มากที่สุด และมีจำนวนคำวินิจฉัยมากที่สุด หากพ้นช่วงเวลาที่กล่าวนี้ไป จะมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญชุดใหม่เข้ามาดำรงตำแหน่งแทน โดยยังคงเหลือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มาจากผู้พิพากษาในศาลฎีกาเพียง 5 คนเท่านั้นที่อยู่ในตำแหน่งมาตั้งแต่เริ่มแรก คณะผู้ศึกษาวิจัยจึงได้ศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบคำวินิจฉัยในช่วงเวลา

ดังกล่าว ซึ่งครอบคลุมคำวินิจฉัยที่ 1/2541 ถึงคำวินิจฉัยที่ 64/2545 โดยแบ่งเป็นคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 249 เรื่อง และคำวินิจฉัยส่วนบุคคลของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน จำนวน 3,387 เรื่อง ทั้งนี้รวมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคำวินิจฉัยดังกล่าว จำนวน 19 คน

4.3 วิเคราะห์ภูมิหลังของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภูมิหลังด้านการเพศ อายุ ศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

4.4 เสนอแนะแนวทางการพัฒนาโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประชาธิปไตย สภาพของประเทศ และประชาชนโดยส่วนรวม เพื่อนำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เสนอแนวทางการพัฒนาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ไม่ชัดเจนและไม่เหมาะสม รวมทั้ง**เสนอแนวทางการพัฒนาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ**เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และคำวินิจฉัยส่วนบุคคลบางเรื่องที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปการเมือง

4.5 จัดทำตารางสรุปคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ปี 2541-2545 รวม 249 เรื่อง เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงและค้นหา

กล่าวโดยย่อ ขอบเขตของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีเนื้อหาสาระที่ครอบคลุม <u>ส่วนที่ 1</u> เน้นและให้น้ำหนักอย่างมากกับการวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และคำวินิจฉัยส่วนบุคคลของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งในภาพรวมและภาพย่อย รวมทั้งการวิเคราะห์เปรียบเทียบคำวินิจฉัยประเภทเดียวกันด้วย <u>ส่วนที่ 2</u> นำภูมิหลังของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมาวิเคราะห์ การวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ เป็นลักษณะของการนำคำวินิจฉัยในอดีตมาเป็นแนวทางในการบ่งบอกหรือทำนายแนวโน้มของคำวินิจฉัยในอนาคต (โปรดดู หัวข้อ 6. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งที่ 1) และ <u>ส่วนที่ 3</u> เสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่ระบบหรือโครงสร้างใหญ่ อันได้แก่ โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ตลอดทั้งแนวทางการพัฒนาที่ตัวบุคคลหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย ทั้งนี้ แบ่งการเสนอโครงการศึกษาวิจัยออกเป็น 4 บท และภาคผนวก ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

1. ความเป็นมาของเรื่องที่ศึกษาวิจัย
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย
3. สมมติฐานของการศึกษาวิจัย
4. ขอบเขตและข้อจำกัดของการศึกษาวิจัย
5. ระเบียบวิธีศึกษาวิจัย
6. ระยะเวลาและแผนการดำเนินงานศึกษาวิจัย

7. คณะผู้ศึกษาวิจัย

8. บทสรุป

บทที่ 2 การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและ
คำวินิจฉัยส่วนบุคคล

คำวินิจฉัย ปี 2545 จำนวน 64 เรื่อง ครบทุกเรื่อง
(คำวินิจฉัยที่ 1/2545 ถึง คำวินิจฉัยที่ 64/2545)

บทที่ 3 ผลการวิจัยเอกสาร

ผลการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบ

ผลการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาสาระ

บทที่ 4 สรุปและข้อเสนอแนะ

ภาคผนวก

บรรณานุกรม

<u>หมายเหตุ</u> เนื้อหาสาระในบทที่ 1-4 เป็นลักษณะของการนำเสนอ ผลการวิจัยที่มีรายละเอียดสมบูรณ์ (full report) ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษาวิจัย รวมทั้งเป็นไปในทิศทางหรือเป็นระบบเดียวกับโครงการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 1 (จัดพิมพ์ในปี 2545) และครั้งที่ 2 (จัดพิมพ์ในปี 2546) ส่วนบทที่ 4 เป็นการสรุปพร้อมข้อเสนอแนะ ถือว่าเป็นการนำเสนอ ผลการวิจัยฉบับย่อ (short report) นอกจากนี้ คณะผู้ศึกษาวิจัยยังได้จัดทำเอกสารสรุป หรือ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (executive summary) อีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจได้เลือกอ่านหรือศึกษาได้อย่างสะดวกว่าจะเลือกอ่านฉบับสมบูรณ์หรือฉบับย่อ

โปรดดูภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 ภาพรวมขอบเขตการศึกษาโครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 3

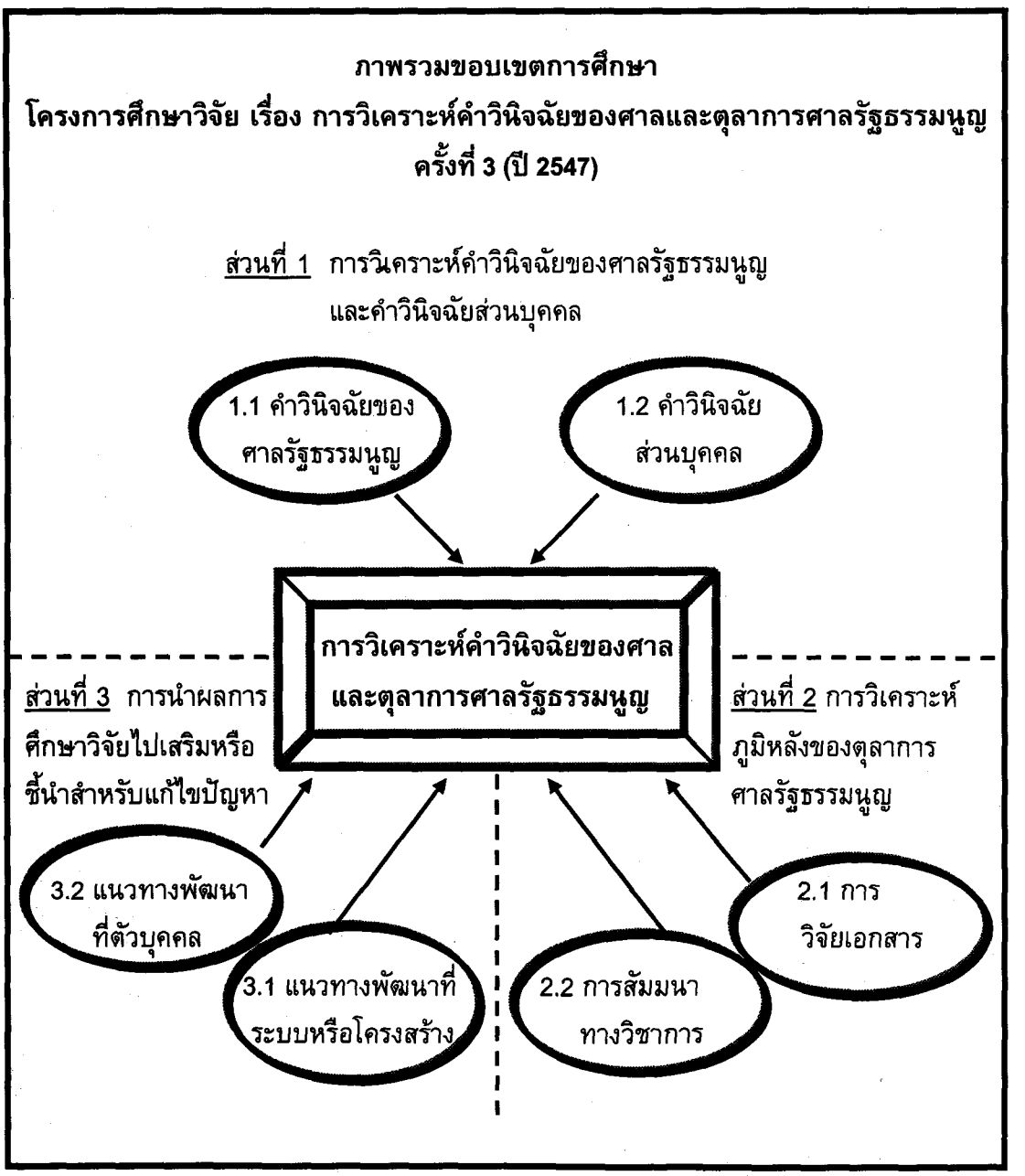

ในส่วนของข้อจำกัดของการศึกษาวิจัย ทุกคำวินิจฉัยในโครงการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 3 นี้ ซึ่งก็เป็นไปในทำนองเดียวกับโครงการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 กล่าวคือ **คณะผู้ศึกษาวิจัยไม่ได้นำ "ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องแต่ละเรื่อง หรือไม่" มาศึกษาและวิเคราะห์ด้วย** เช่น ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 หรือมาตรา 266 หรือไม่ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า (1) คณะผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่า ประเด็นดังกล่าวนี้เป็นประเด็นย่อย และมีความสำคัญน้อยกว่าประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีปรากฏอยู่ในทุกคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ มีความสำคัญและถือว่าเป็นหัวใจของเรื่องที่นำมาศึกษาและวิเคราะห์ (2) ในทุกคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาประเด็นย่อยนี้อยู่แล้วในเบื้องต้น เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่หรือกระบวนวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (3) การนำเสนอประเด็นย่อยนี้จะมีส่วนทำให้ประเด็นหลักที่ผู้ร้องยื่นเข้ามา เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยถูกลดความสำคัญลง และจะทำให้ยืดยาวถ้าเพิ่มประเด็นย่อยนี้เข้าไปอีกในทุกเรื่อง ทั้งยังต้องเพิ่มช่องการวิเคราะห์เปรียบเทียบหรืออาจต้องแยกการวิเคราะห์ออกเป็นหลายตาราง และเป็นอุปสรรคต่อการนำเสนอตารางรวมไว้ในหน้าเดียวเพื่อให้สะดวก อ่านง่าย และเข้าใจง่าย (4) แม้ในที่ประชุมศาลรัฐธรรมนูญจะได้พูดถึงเรื่องดังกล่าวไว้ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากคำวินิจฉัยส่วนบุคคลของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา พบว่า ในบางเรื่องตุลาการศาลรัฐธรรมนูญบางคนไม่ได้เขียนไว้ หรือเขียนไว้แต่ไม่ชัดเจน หรือไม่ได้วินิจฉัยไว้ด้วยว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยประเด็นย่อยดังกล่าวหรือไม่ เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำให้ไม่ปรากฏอยู่ในราชกิจจานุเบกษาก็จะยิ่งเพิ่มความยากลำบากในการสืบหาข้อมูล เพื่อนำมาศึกษาและวิเคราะห์ได้อย่างครบถ้วน (5) แม้จะมองว่าประเด็นย่อยดังกล่าวมีความสำคัญ แต่ก็ควรนำไปศึกษาแยกต่างหากเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ภายใต้หัวเรื่อง อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในการรับหรือไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย เป็นต้น

ทั้งนี้ อาจมีข้อยกเว้นในบางคำวินิจฉัยที่เสียงส่วนใหญ่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีความเห็นว่า ไม่รับคำร้องไว้พิจารณา หรือศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณา ซึ่งกรณีเช่นนี้ถือว่า ประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นหลัก

นอกจากนี้แล้ว ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลอันมีส่วนทำให้การดำเนินงานครั้งนี้ล่าช้าไปบ้าง โดยเฉพาะต้องรอหนังสือราชกิจจานุเบกษาที่จัดพิมพ์โดยสำนักราชกิจจานุเบกษา ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำมาใช้ในการวิเคราะห์ อ้างอิง และตรวจสอบความถูกต้อง เช่น ตรวจสอบวันที่ประกาศคำวินิจฉัยในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่า **ในขณะที่ดำเนินงานวิจัย ครั้งที่ 3 เกือบตลอดปี 2546 หนังสือราชกิจจานุเบกษาที่จัดพิมพ์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน ปี 2545 ตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 1/2545 ถึง คำวินิจฉัยที่ 64/2545 ทั้งหมด 64 เรื่อง ยังจัดพิมพ์ออกมา**

ไม่ครบ จนกระทั่งปลายเดือนธันวาคม ยิ่งไปกว่านั้น บางเรื่อง เช่น คำวินิจฉัยที่ 17-23/2545 สำนักราชกิจจานุเบกษาพิมพ์ออกมาจำนวนน้อยมาก ได้เผยแพร่และจำหน่ายหมด ทำให้คณะผู้ศึกษาวิจัยต้องค้นหาจากแหล่งอื่นแทน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ยังเป็นข้อจำกัดที่ทำให้คณะผู้ศึกษาวิจัยไม่อาจทำการศึกษาวิจัยคำวินิจฉัยปี 2546 ซึ่งมีจำนวน 52 เรื่อง ได้ เพราะยังจัดพิมพ์ไม่แล้วเสร็จทั้ง 52 เรื่อง ทั้ง ๆ ที่ขณะดำเนินงานอยู่นี้เป็นต้นปี พ.ศ. 2547 ซึ่งสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้เผยแพร่คำวินิจฉัย ปี 2547 (เฉพาะคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ) บางเรื่องแล้ว โดยเฉพาะการเผยแพร่ทางอินเตอร์เน็ท (internet หรือ international network) หรือเว็บไซต์ (website) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

5. ระเบียบวิธีศึกษาวิจัย

แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิจัยเอกสาร และการสัมมนาทางวิชาการเพื่อรับฟังความคิดเห็น โดยคณะผู้ศึกษาวิจัยให้ความสำคัญและให้น้ำหนักมากที่สุดกับการวิจัยเอกสาร ส่วนการสัมมนาทางวิชาการเพื่อรับฟังความคิดเห็นแม้มีความสำคัญ แต่ก็จะนำมาใช้เป็นข้อมูลเสริมเท่านั้น

5.1 <u>การวิจัยเอกสาร</u> เริ่มดำเนินงานตั้งแต่เดือนเมษายน 2546 ถึง ธันวาคม 2546 รวม 8 เดือน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น รัฐธรรมนูญ กฎหมาย คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา รวมคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ บทความ ตลอดจนการวิเคราะห์วิจารณ์ของหน่วยงานหรือบุคคล เช่น นักวิชาการ นักการเมือง และสื่อมวลชน ข้อมูลบางส่วนนำมาจากอินเตอร์เน็ท เช่น เว็บไซท์ http://203.113.86.230/mhead.htm ของส่วนงานราชกิจจานุเบกษา สำนักนายกรัฐมนตรี และ www.concourt.or.th/ ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จากนั้น จึงนำข้อมูลมาประมวล วิเคราะห์ และเขียนเป็นรายงานพร้อมภาพและตารางประกอบตามความจำเป็น ซึ่งใช้เวลาประมาณ 4 เดือน

5.2 <u>การสัมมนาทางวิชาการเพื่อรับฟังความคิดเห็น</u> เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์วิจารณ์โครงการศึกษาวิจัย ครั้งที่ 2 ปี 2546 (ตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 32/2543 ถึงคำวินิจฉัยที่ 51/2544 จำนวน 84 เรื่อง) โดย นายแพทย์ เหวง โตจิราการ (โปรดดูเอกสารใน ภาคผนวก) ซึ่งนำเสนอไว้ในการสัมมนาทางวิชาการเพื่อรับฟังความคิดเห็น ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2546 ระหว่างเวลา 09.00 น. ถึง 13.00 น. ณ ห้องประชุมใหญ่คุรุสภา ชั้น 1 อาคารคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมสัมมนาประมาณ 100 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ อดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) นักการเมือง นิสิต นักศึกษา ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิเอเชียและสมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน

6. ระยะเวลาและแผนการดำเนินงานศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยตลอดโครงการใช้เวลา 12 เดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2546 ถึง 31 มีนาคม 2547 โปรดดู แผนการดำเนินงานศึกษาวิจัย ในตารางที่ 1.4

ตารางที่ 1.4 แผนการดำเนินงานศึกษาวิจัยตลอดโครงการ 12 เดือน

แผนการดำเนินงานศึกษาวิจัย	ระยะเวลา 12 เดือน 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
1. ปรึกษาหารือ และวางแผนปฏิบัติงาน	1 ↔
2. รวบรวม และศึกษาค้นคว้าเอกสาร	8 ↔
3. จัดทำและส่งรายงานความก้าวหน้า	1 ↔
4. ประมวล และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร	1 ↔
5. จัดทำและส่งรายงานการศึกษาวิจัยเบื้องต้น	1 ↔
6. จัดสัมมนาทางวิชาการเพื่อรับฟังความคิดเห็น	½ ↔
7. จัดทำและส่งรายงานผลการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์	1 ↔

7. คณะผู้ศึกษาวิจัย

คณะผู้ศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

7.1 ที่ปรึกษาพิเศษของโครงการ 1 คน : ศาสตราจารย์ ดร. อมร รักษาสัตย์

7.2 ผู้อำนวยการโครงการ 1 คน : รองศาสตราจารย์ ดร. วิรัช วิรัชนิภาวรรณ

7.3 นักวิจัย 1 คน : นายจินดากร บุญมาก

7.4 ผู้ช่วย 1 คน : นางสาวบุญทิวา พรเจริญโรจน์

8. บทสรุป

โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง "การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 3" (ได้จัดพิมพ์ไว้ใน 2 เล่ม ได้แก่ เล่มที่ 3 ส่วนที่ 1 และ เล่มที่ 3 ส่วนที่ 2 โดยเริ่มตั้งแต่ คำวินิจฉัยที่ 1/2545 ถึง คำวินิจฉัยที่ 64/2545 รวม 64 เรื่อง) เป็นการวิจัยต่อเนื่องจากการวิจัย ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยแต่ละครั้งมีระยะเวลา 1 ปี การดำเนินงานได้ยึดแนวทางเดิมเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีบางส่วนเพิ่มเติมขึ้น เช่น การวิเคราะห์เปรียบเทียบคำวินิจฉัยและข้อมูลตัวเลขปี 2541-2545

การศึกษาวิจัยต่อเนื่องเรื่องนี้ ได้แสดงถึงพัฒนาการของการศึกษาวิจัย เช่น เพิ่มประเด็นการศึกษาวิเคราะห์ นำคำวินิจฉัยและข้อมูลตัวเลขที่สำคัญทุกปีมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน รวมทั้งเพิ่มตารางดัชนีสรุปคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญทุกปี ทุกคำวินิจฉัย เพื่อการอ้างอิงค้นคว้า ในอนาคตคาดหวังหรือมีแนวโน้มที่จะนำเสนอข้อมูลในแผ่นซีดี-รอม (CD-ROM) และเผยแพร่ทางระบบเครือข่ายระหว่างประเทศ ตลอดจนการแปลข้อมูลบางส่วนเป็นภาษาต่างประเทศ โครงการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 4 บท บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงกระบวนการศึกษาเริ่มจากความเป็นมาของเรื่องที่ศึกษาวิจัย วัตถุประสงค์ สมมติฐาน ขอบเขตและข้อจำกัดตลอดจนระเบียบวิธีศึกษาวิจัย เป็นต้น บทที่ 2 การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล บทที่ 3 ผลการวิจัยเอกสาร ครอบคลุม ผลการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบ รวมตลอดถึงผลการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาสาระ บทที่ 4 สรุปและข้อเสนอแนะ และท้ายสุดเป็นภาคผนวก ซึ่งรวมตารางดัชนีสรุปคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ปี 2545 ทุกคำวินิจฉัย จำนวน 64 เรื่อง และเอกสารการสัมมนาทางวิชาการเพื่อรับฟังความคิดเห็นไว้ด้วย

บทที่ 2
การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล

เป็นการวิเคราะห์คำวินิจฉัยปี 2545 ตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 1/2545 ถึง คำวินิจฉัยที่ 64/2545 โดยแบ่งเป็นคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 64 เรื่อง และคำวินิจฉัยส่วนบุคคลของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 933 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 1/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 1/2545 (วันที่ 10 มกราคม 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคถิ่นไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65วรรคสอง

(พิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคถิ่นไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้อง ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคถิ่นไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	นายทะเบียนพรรคการเมือง ได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคถิ่นไทย ไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง ตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม 2543 พรรคถิ่นไทย จึงเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นเป็นเวลามากกว่า 90 วันนับจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. 2543 แต่หัวหน้าพรรคถิ่นไทยไม่ได้จัดทำรายงาน การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (พ.ศ. 2543) ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ ภายในเดือนมีนาค พ.ศ. 2544 เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่า

		ด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมือง จึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคถิ่นไทย ตามมาตรา 65 วรรคสอง เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคถิ่นไทยไว้ในทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว ได้มีการจัดส่งคู่มือการปฏิบัติงานของพรรคการเมือง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของพรรคการเมือง คู่มือดังกล่าวมีการระบุรายละเอียดวิธีการในการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการ ของพรรคการเมือง พร้อมทั้งโทษไว้อย่างชัดเจน และในคราวประชุมผู้อำนวยการพรรคการเมือง ครั้งที่ 1/2544 วันที่ 9 มีนาคม 2544 ณ อาคารชินวัตร 3 กรุงเทพมหานคร โดยมี นายประเสริฐ ลิ่มประเสริฐ ผู้อำนวยการพรรค นายคมชาญ หทัยลักษณ์ และนายกิติภณ พงศ์พิทยา ผู้ช่วยผู้อำนวยการพรรคถิ่นไทย เข้าร่วมประชุมด้วย ได้มีการแจ้งเตือนให้ทราบว่า พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นไม่น้อยกว่า 90 วันนับถึงสิ้นปีปฏิทิน ต้องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด ต่อมาพรรคถิ่นไทย ได้จัดส่งเอกสารการประชุมใหญ่วิสามัญ ครั้งที่ 1/2544 วันที่ 28 เมษายน 2544 ให้นายทะเบียนพรรคการเมือง เพื่อแจ้งการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรค ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 33 พร้อมทั้งการรับรองงบการเงินประจำปี 2543 โดยการรายงานผลงานของกรรมการบริหารพรรค มีหัวข้อตามแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง (แบบ ท.พ. 8) เป็นไปตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด แต่การดำเนินดังกล่าวได้ดำเนินการเมื่อเลยเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว ต่อมาวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 พรรคถิ่นไทยได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ตามแบบที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงใช้เวลาในการตรวจสอบระยะหนึ่งด้วยความรอบคอบ แล้วนำเสนอต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง เพื่อขอให้ยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่ไม่ปฏิบัติ ตามมาตรา 35 ซึ่งกรณีนี้

		นายทะเบียนเห็นชอบ เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 และนำคำร้องส่งศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2544 หัวหน้าพรรคถิ่นไทยมีหนังสือลงวันที่ 22 มิถุนายน 2544 ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า พรรคถิ่นไทยดำเนินกิจการทางการเมืองมาโดยต่อเนื่อง ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการตามความเป็นจริง และเข้าใจโดยสุจริตว่า เอกสารรายงานกิจการของพรรคที่ดำเนินในปี พ.ศ. 2543 และส่งให้ผู้ร้องนั้นถูกต้องและมีรายละเอียดอันเป็นสาระสำคัญตามกฎหมายแล้ว แต่เมื่อทราบภายหลังว่า รายงานการดำเนินกิจการตามมาตรา 35 ยังไม่สมบูรณ์ จึงเรียบเรียงใหม่ตามแบบส่งให้ผู้ร้องเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 การที่ผู้ร้องรับเอกสารโดยไม่มีการทักท้วง แสดงว่าพรรคถิ่นไทยมิได้เจตนาฝ่าฝืน หรือหลีกเลี่ยงการส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรค หากผู้ร้องเห็นว่าพรรคถิ่นไทยดำเนินกิจการไม่ถูกต้อง จะต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 15 วัน เพื่อให้ศาลมีคำสั่งยุบพรรค โดยผู้ร้องต้องทราบว่าพรรคการเมืองใดส่งหรือไม่ส่งรายงานภายในวันที่ 1 เมษายน จึงต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในวันที่ 15 เมษายน การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 คำร้องจึงไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะขาดอายุความในการดำเนินคดี และเนื่องจากพรรคถิ่นไทยเป็นนิติบุคคล การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอยุบพรรคถิ่นไทย โดยผู้ถูกร้อง คือนายพิจิตต รัตตกุล จึงเป็นการยื่นคำร้องผิดตัว
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัย 3 ประเด็น ดังนี้ <u>ประเด็นที่หนึ่ง</u> กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทย ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่ <u>ประเด็นที่สอง</u> คำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง มีปัญหาเรื่องอายุความ หรือไม่ <u>ประเด็นที่สาม</u> คำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง เป็นคำร้องที่ร้องผิดตัว หรือไม่ พิจารณาแล้ว มีปัญหาเบื้องต้นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นที่สองและประเด็นที่สาม ก่อนว่า คำร้องของนายทะเบียน

		พรรคการเมืองมีปัญหาเรื่องอายุความ และเป็นคำร้องที่ร้องผิดตัวหรือไม่ กรณีตามประเด็นที่สองที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 คำร้องจึงไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะขาดอายุความในการดำเนินคดี นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 และข้อเท็จจริงปรากฏว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบและลงลายมือชื่อในคำร้องเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 โดยยื่นคำร้องดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2544 จึงเป็นการยื่นคำร้องภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนตามที่มาตรา 65 วรรคสอง บัญญัติไว้ คำร้องของผู้ร้องจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว และไม่จำต้องวินิจฉัยว่า กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องอายุความหรือไม่ ส่วนกรณีตามประเด็นที่สามที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า คำร้องของผู้ร้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะยื่นคำร้องผิดตัวบุคคลนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติฯ มาตรา 35 บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมือง จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี ดังนั้น การที่ผู้ร้องระบุชื่อหัวหน้าพรรคถิ่นไทยซึ่งเป็นผู้แทนของพรรคการเมืองว่าเป็นผู้ถูกร้อง จึงเป็นการถูกต้องตามที่พระราชบัญญัติฯ มาตรา 20 และมาตรา 35 บัญญัติไว้แล้ว ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญ ต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปในประเด็นที่หนึ่งมีว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทยตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมือง ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ขอให้มีคำสั่งยุบพรรคถิ่นไทย เนื่องจากพรรคถิ่นไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 กล่าวคือ เมื่อพ้นกำหนดเวลาเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 แล้ว พรรคถิ่นไทยไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการ

		ของพรรค ในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด ที่พรรคถิ่นไทยอ้างว่า ได้ส่งเอกสารเพื่อรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง และอ้างว่า เมื่อได้รับแจ้งจากนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าไม่เรียบร้อย ก็ได้จัดการแก้ไขจัดหมวดหมู่เสียใหม่ แล้วยื่นอีกเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 นั้น เห็นว่า รายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองที่ผู้ถูกร้องต้องทำ จะต้องเป็นไปตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า เอกสารที่พรรคถิ่นไทยอ้างว่าส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว นั้น เป็นเอกสารที่ผู้ถูกร้องต้องยื่นตามกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ อยู่แล้ว และมิได้มีสาระสำคัญเป็นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองประกาศกำหนด ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ประกอบกับพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบังคับ ที่ให้พรรคการเมืองต่างๆ ต้องดำเนินการจัดส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคตามวิธีการที่นายทะเบียน กำหนดภายในสิ้นเดือนมีนาคมของทุกปี การที่ผู้ถูกร้องส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 ซึ่งเลยกำหนดเวลาตามกฎหมายแล้ว ผู้ถูกร้องจะอ้างว่า เข้าใจโดยสุจริตว่า ได้มีการยื่นแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองโดยถูกต้องแล้วหาได้ไม่ เมื่อผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 กรณีจึงมีเหตุที่สั่งยุบพรรคถิ่นไทย ได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5)
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 19 มาตรา 20 วรรคสอง มาตรา 35 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทย เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทย	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 13 คน โดยสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทย 11 คน และให้ยกคำร้อง 2 คน (คะแนนเสียง 11 : 2) 2) เริ่มวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 10 มกราคม 2545 รวม 7 เดือน 10 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 90 ก วันที่ 16 กันยายน 2545 ซึ่งเท่ากับ 7 เดือน 21 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 10 มกราคม 2545) 4) นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 5) เดิม นายประเสริฐ นาสกุล ได้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ นับตั้งแต่ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง จนพ้นวาระเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2544 (คำวินิจฉัยสุดท้ายที่นายประเสริฐ นาสกุล ได้เข้าร่วมพิจารณาด้วย คือ คำวินิจฉัยที่ 29/2544 ลงวันที่ 6 กันยายน 2545) และในวันเดียวกัน ที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติให้ นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 30/2544 (วันที่ 13 กันยายน 2544) เป็นต้นมา 6) "ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ" เป็นข้อความที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติใดของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติเกี่ยวกับตำแหน่งรักษาการประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดคนหนึ่งให้รักษาการในตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญด้วย	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 1/2545 (วันที่ 10 มกราคม 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคถิ่นไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทยเนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติว่า** **"มาตรา 35 ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี....."** **"มาตรา 65 พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้ .....** **(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62** **เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมือง ตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น** **ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุคพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา"** มีประเด็นในการพิจารณา 3 ประเด็น ดังนี้	ให้ยุบพรรคถิ่นไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

ห้องสมุดศาลรัฐธรรมนูญ

	1) มีเหตุต้องยุบพรรคถิ่นไทย (ผู้ถูกร้อง) เนื่องจากไม่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่ามาตรา 35 มีเจตนารมณ์เพื่อให้พรรคการเมืองที่ได้รับการจัดตั้งถึงเก้าสิบวัน ในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาได้รายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีดังกล่าว เพื่อนายทะเบียนจะได้ประกาศให้สาธารณชนทราบว่า พรรคการเมืองต่าง ๆ ได้ดำเนินการตามนโยบายที่จดแจ้งไว้หรือไม่ สมาชิกพรรค หรือประชาชนทั่วไป จะได้มีโอกาสทราบถึงกิจกรรมของพรรคการเมืองว่าเป็นเช่นไร พรรคการเมืองนั้น ๆ มีความน่าเชื่อถือเพียงไร ความในมาตรา 35 เป็นบทบังคับที่พรรคการเมืองทุกพรรคจะต้องปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และในกรณีเช่นว่านี้ เมื่อปรากฏว่าพรรคการเมืองใดไม่รายงานกิจการของพรรคตามแบบและวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด ภายในเดือนมีนาคมของทุกปี กรณีจึงมีเหตุให้นายทะเบียนยื่นคำร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคนั้นได้ ดังปรากฏตามคำวินิจฉัยที่ 26/2544 และที่ 32/2544 ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพิทักษ์ไทยและพรรคนิติมหาชน เพราะเหตุไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 แล้ว ข้อกล่าวอ้างของพรรคถิ่นไทยไม่อาจรับฟังได้ 2) การยื่นคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนจะเริ่มนับวันดังกล่าวตั้งแต่เมื่อใด พิจารณาแล้ว เห็นว่า ถ้อยคำใน มาตรา 65 วรรคสอง ที่ว่า "ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ปรากฏต่อนายทะเบียน" มิใช่อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และข้อความดังกล่าวไม่ได้เกี่ยวข้องกับสิทธิเรียกร้องของผู้ร้องต่อผู้ถูกร้องแต่อย่างใด แต่เป็นเพียงบทเร่งรัดที่ให้นายทะเบียนต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่ไม่ดำเนินการ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ดังนั้น ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องในประเด็นนี้จึงฟังไม่ขึ้น ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้แล้วในคำวินิจฉัยที่ 19/2543 (กรณีนายประยุทธ มหากิจศิริ ถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช.	

	วินิจฉัยจงใจแจ้งรายการทรัพย์สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ) ว่าข้อกำหนดที่ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 30 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติ และแม้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะยื่นคำร้องดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญช้าไป 3 วัน ก็ไม่ได้ทำให้คดีขาดอายุความ 3) การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรค ผู้ถูกร้อง คือ พรรคการเมืองหรือหัวหน้าพรรคการเมือง ทั้งนี้เป็นการร้องผิดตัวหรือไม่ พิจารณา แล้วเห็นว่า นับแต่นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้สั่งยุบพรรคถิ่นไทย พรรคถิ่นไทย โดยนายพิจิตต รัตตกุล หัวหน้าพรรค ได้ลงนามในการยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา รวมทั้งลงนามรับรองสำเนาเอกสาร ตลอดจนแถลงการณ์ปิดคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญในการออกนั่งพิจารณา การกระทำดังกล่าวแสดงว่า พรรคถิ่นไทยโดย นายพิจิตต รัตตกุล หัวหน้าพรรค ได้เข้าใจคำร้องเป็นอย่างดีแล้ว ทั้งยังได้ต่อสู้ตรงประเด็นคำร้องไม่หลงต่อสู้เป็นอย่างอื่น เมื่อคำร้องของนายทะเบียน ฉบับลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 มีสาระสำคัญตามพระราชบัญญัติประกอบฯ มาตรา 65 วรรคสอง ประกอบกับมาตรา 35 แล้ว จึงเป็นคำร้องที่ชอบ ข้อโต้แย้งของพรรคถิ่นไทยที่ว่าเป็นการยื่นคำร้องที่ผิดตัวบุคคลจึงไม่อาจรับฟังได้ อาศัยเหตุผลที่กล่าวไว้ในประเด็นทั้งสาม จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคถิ่นไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	
2. นายจุมพล ณ สงขลา	พิเคราะห์แล้ว เห็นสมควรวินิจฉัย ดังนี้ 1) คำร้องขอให้ยุบพรรคลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ขาดอายุความในการดำเนินคดีกับผู้ถูกร้อง หรือไม่ เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง บัญญัติว่า ".....ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน....." ซึ่งหมายถึงเหตุยุบพรรคตามที่มาตรานี้ระบุไว้จะต้องปรากฏต่อนายทะเบียน หรือเมื่อนาย	ให้ยุบพรรคถิ่นไทย

ทะเบียนได้ทราบเหตุเหล่านั้นเท่านั้น มิใช่ความปรากฏแก่เจ้าหน้าที่ของนายทะเบียน เมื่อผู้ร้องมีพยานบุคคลและพยานเอกสารยืนยันว่านายทะเบียนได้รับรายงานจากเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ว่า พรรคถิ่นไทยมิได้ทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีที่ผ่านมา ยื่นต่อนายทะเบียนภายในเดือนมีนาคม 2544 นายทะเบียนจึงยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคถิ่นไทยต่อศาลรัฐธรรมนูญในวันที่ 5 มิถุนายน 2544 การยื่นคำร้องของนายทะเบียนในวันดังกล่าวจึงชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง และไม่อาจถือว่ากำหนดเวลาสิบห้าวันตามมาตรานี้เป็นอายุความในการดำเนินคดี เป็นเพียงกำหนดเวลาที่เร่งรัดให้นายทะเบียน รีบดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น เพราะตามกฎหมายมิได้กำหนดไว้ว่า หากมีการฝ่าฝืนเกิดขึ้นจะมีผลอย่างใด ข้ออ้างของผู้ถูกร้อง จึงฟังไม่ขึ้น

2) การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องโดยระบุชื่อนายพิจิตต รัตตกุล เป็นผู้ถูกร้อง เป็นการยื่นคำร้องผิดตัวหรือไม่

เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 19 บัญญัติว่า "ให้พรรคการเมืองที่นายทะเบียนรับจดแจ้ง การจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วเป็นนิติบุคคล" ซึ่งจะต้องมีผู้แทนเพื่อดำเนินกิจการแทนนิติบุคคลดังกล่าว

มาตรา 20 วรรคสอง บัญญัติว่า "ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมือง ในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก ฯลฯ" และมาตรา 35 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า "ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ฯลฯ" จึงต้องถือว่านายพิจิตต รัตตกุล เป็นผู้แทนของพรรคถิ่นไทยและมีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานฯ ตามมาตรา 35 เมื่อหัวหน้าพรรคถิ่นไทยฝ่าฝืนไม่จัดทำรายงานฯ ตามมาตรา 35 นายทะเบียนจึงชอบที่จะระบุชื่อหัวหน้าพรรคเป็นผู้ถูกร้องได้ เพราะเหตุยุบพรรคในกรณีนี้เกิดจากการกระทำของผู้แทนของพรรคโดยตรง หาใช่การยื่นคำร้องผิดตัวตามที่ผู้ถูกร้องอ้างแต่อย่างใด

3) ผู้ถูกร้องได้จัดทำรายงาน การดำเนินกิจการของพรรค

	ถิ่นไทยในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาถูกต้องตามความเป็นจริง และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 หรือไม่ ซึ่งผู้ถูกร้องอ้างว่าได้จัดทำรายงานดังกล่าว ตามเอกสารหมาย ล. 1 ถึง ล. 9 และยื่นต่อนายทะเบียนแล้ว เห็นว่า รายงานฯ ในรอบปี ที่จะต้องยื่นต่อนายทะเบียนนั้น มาตรา 35 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ใช้ถ้อยคำว่า "ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด" ซึ่งหมายถึงเป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนที่จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ หรือแบบในการจัดทำรายงานฯ ขึ้นตามมาตรานี้ และนายทะเบียนได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือข้อมูลที่จะต้องรายงานไว้ และเห็นว่า รายงานตามเอกสารหมายของผู้ถูกร้อง คือ ล. 1 ถึง ล. 8 แม้ว่าจะยื่นต่อนายทะเบียนภายในเดือน มีนาคม 2544 ก็ตาม ก็เป็นเพียงกิจการตามปกติที่พรรคการเมืองทุกพรรคมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองบัญญัติไว้ทั้งสิ้น หาใช่รายงานการดำเนินกิจการในรอบปีของพรรคตามความหมายของ มาตรา 35 เนื่องจากมิได้แสดงข้อมูลและรายละเอียด จึงไม่อาจถือว่าเอกสารหมาย ล. 1 ถึง ล. 8 เป็นรายงานฯ ที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามมาตรา 35 ส่วนเอกสารหมาย ล. 9 นั้น แม้ผู้ถูกร้องจะรายงานถูกต้องตามแบบ พ.ท. 8 ก็ตาม แต่เป็นการยื่นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 ซึ่งพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา 35 แล้ว การยื่นรายงานฯ ของผู้ถูกร้องจึงไม่ชอบด้วยบทบัญญัติดังกล่าวที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่แจ้งเตือนให้ผู้ถูกร้องทราบก่อนทั้ง ๆ ที่ได้แจ้งเตือนบางพรรคนั้น เห็นว่า ในเรื่องนี้ ฝ่ายผู้ร้องมีพยานหลักฐานยืนยันว่าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเคยแจ้งเตือนพรรคถิ่นไทยในคราวประชุมผู้อำนวยการพรรคการเมือง ครั้งที่ 1/2544 เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2544 โดยผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการพรรคถิ่นไทยได้เข้าร่วมประชุมด้วย และต่อมาได้มีการรับรองรายงานการประชุมดังกล่าวเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2544 โดยพรรคถิ่นไทยเป็นเจ้าภาพในการประชุม ประกอบทั้งตามกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง ก็มิได้บัญญัติให้นายทะเบียนมีหน้าที่ต้องเตือนการรายงานตามมาตรา 35 ก่อนแต่อย่างใด ข้ออ้างของผู้ถูกร้องว่าเป็นการเลือกปฏิบัติใน	

	การเตือน จึงฟังไม่ขึ้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามพยานหลักฐานของผู้ร้องว่า ผู้ถูกร้องมิได้รายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ตามความเป็นจริงภายในเดือนมีนาคม 2544 อันเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 (5) อาศัยอำนาจตามความ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทย แจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมองทราบ เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา	
3. พลโท จุล อดิเรก	ปัญหาที่ต้องวินิจฉัย มีดังนี้ 1) นายทะเบียนพรรคการเมือง ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในกำหนดเวลา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 65 วรรคสอง หรือไม่ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีนี้ได้ความว่า ผู้ถูกร้องได้ส่งรายงานที่ถูกต้องเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 ผู้ร้องทราบถึงการไม่รายงานการดำเนินกิจการของพรรคถิ่นไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ตั้งแต่เมื่อไร กรณีนี้ไม่ปรากฏว่าผู้ร้องทราบตั้งแต่เมื่อใด แต่การที่อ้างว่า เพิ่งทราบเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ปรากฏตามสำเนาบันทึกข้อความของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ลต 0004.10/1055 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2544 ได้ความว่า นายทะเบียนพรรคทราบวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 จริง และได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 เชื่อถือได้เพียงใด ผู้ถูกร้องไม่ได้นำสืบให้ชัดแจ้ง โดยจะถือว่าผู้ร้องทราบเมื่อพ้นกำหนดเวลาให้ส่งรายงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 35 กล่าวคือ นับแต่วันที่ 1 เมษายน 2544 เป็นต้นไป ก็หาได้ไม่ เพราะกฎหมายกำหนดถึงระยะเวลาการเสนอรายงานของพรรคการเมือง แต่มิได้หมายความว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองจะต้องทราบเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว แม้จะฟังว่าผู้ร้องจะต้องทราบเมื่อเจ้าหน้าที่ของผู้ร้องได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องจัดการแก้ไขการรายงานให้ถูกต้อง ก็ไม่มีเหตุผลเพียงพอเพราะการนำสืบของผู้ถูกร้องทำให้เชื่อได้ว่ามีเจ้าหน้าที่แจ้งให้มีการแก้ไขจริงหรือไม่ และเป็น	ให้ยุบพรรคถิ่นไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

ผู้ใด ยิ่งกว่านั้น ถ้าหากจริงก็จะถือว่าผู้ร้องทราบถึงความไม่ถูกต้องของการรายงานแล้วหาได้ไม่ เพราะยังคงอยู่ในขั้นการดำเนินการของเจ้าหน้าที่อยู่ นายทะเบียน หรือผู้ร้องจะทราบต่อเมื่อเจ้าหน้าที่รายงานเพื่อทราบ หรือเพื่อสั่งการให้ดำเนินการต่อไปอย่างไร

เมื่อผู้ถูกร้องอ้างว่าการยื่นคำร้องของผู้ร้อง เกินกำหนดสิบห้าวันตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ก็ต้องนำสืบให้ได้ความว่าผู้ร้องรู้ หรือควรจะรู้เมื่อใด แต่เมื่อผู้ร้องชี้แจงว่ารู้เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ตามรายงานของเจ้าหน้าที่ จึงต้องฟังว่าผู้ร้องรู้ เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ได้ยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทยในวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 แม้คำร้องจะมาถึงศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2544 ก็ตาม ก็ไม่เกินกำหนดเวลาตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงเห็นว่าการยื่นคำร้องของผู้ร้องเป็นไปตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ แล้ว

2) การยื่นคำร้องของผู้ร้องที่ขอให้สั่งยุบพรรคถิ่นไทย แต่เป็นการร้องนายพิจิตต รัตตกุล เป็นการร้องผิดตัวหรือไม่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 19 และมาตรา 20 แล้ว พรรคการเมืองเมื่อได้รับการจดแจ้งการจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองแล้วนั้นเป็นนิติบุคคล จำเป็นต้องมีผู้ทำงานหรือผู้แทนนิติบุคคล เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล รวมทั้งการมีสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกด้วย มาตรา 20 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนพรรคการเมือง ดังนั้น พรรคถิ่นไทยได้รับจดแจ้งเป็นพรรคการเมืองตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2543 พรรคถิ่นไทยจึงมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีนายพิจิตต รัตตกุล เป็นหัวหน้าพรรค จริงอยู่ ตามคำร้องของผู้ร้องจะระบุว่านายพิจิตต รัตตกุล เป็นผู้ถูกร้อง แต่ในรายละเอียดของคำร้อง ผู้ร้องได้บรรยายถึงพรรคถิ่นไทย และหัวหน้าพรรคจนเป็นที่เข้าใจว่า เมื่อกล่าวถึงตัวหัวหน้าพรรคถิ่นไทยก็หมายถึงพรรคถิ่นไทยนั้นเอง นอกจากนี้ มาตรา 35 ได้บัญญัติให้หัวหน้าพรรคจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ในรอบปีปฏิทิน โดยเฉพาะตาม

	คำขอก็กล่าวถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของพรรค ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทย พิเคราะห์แล้วเห็นว่า คำร้องของผู้ร้องไม่เป็นการผิดกฎหมายหรือทำให้เป็นคำร้องเคลือบคลุม หรือผิดตัวอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงเห็นว่าไม่ขัดต่อมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ 3) ผู้ถูกร้องได้รายงานการดำเนินกิจการของพรรค ภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ หรือไม่ พิจารณาความตามเอกสารหมาย ล. 1 ถึง ล. 8 เป็นการรายงานตามที่พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนด และเมื่อพิจารณาความของบทบัญญัติ มาตรา 35 จะเห็นได้ว่า ต้องเป็นการรายงานกิจการในรอบปีที่ผ่านมา หมายถึง ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 ธันวาคม และจะต้องจัดส่งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในวันที่ 31 มีนาคม ของปีถัดไปทุก ๆ ปี มิใช่เป็นการรายงานตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดเป็นเรื่อง ๆ ไป นอกจากนี้ การรายงานต้องเป็นกิจการที่นายทะเบียน ได้ประกาศวิธีการรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองตามแบบ ท.พ. 8 เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ พิจารณาแล้ว ผู้ร้องได้กำหนดเงื่อนไขการรายงานไว้หลายประการ ซึ่งมิใช่การรายงานตามเอกสารหมาย ล. 1 ถึง ล. 8 แม้จะเป็นเพียงส่วนหนึ่งก็ตาม แต่บางกรณี เช่น การขอตั้งพรรคการเมืองตามเอกสารหมาย ล. 1 เมื่อพรรคยังไม่เกิดจะไปรายงานผลการดำเนินการในรอบปีของพรรคได้อย่างไร ซึ่งขัดแย้งต่อเหตุผล นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องเพิ่งมาแก้ไขให้ถูกต้องตามเงื่อนไขและแบบ ท.พ. 8 ตามเอกสารหมาย ล. 9 ในวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2544 ซึ่งเกินกำหนดการยื่นมาแล้วถึง 48 วัน ที่ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ได้ดำเนินการรายงานกิจการติดต่อกันมาตามเอกสารหมาย ล. 1 ถึง ล. 8 ว่าเป็นการรายงานการดำเนินกิจการในรอบปีปฏิทิน ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงฟังไม่ขึ้น ดังนั้น การที่พรรคถิ่นไทยไม่ส่งรายงานการดำเนินกิจการในปี พ.ศ. 2543 ภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 จึงเป็นการ	

	ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 และเป็นเหตุให้ยุบพรรคถิ่นไทยได้ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคถิ่นไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	พิจารณาแล้ว คดีนี้ตามคำร้องและคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง คดีมีปัญหาจะต้องวินิจฉัย 3 ประการคือ 1) ผู้ถูกร้องได้จัดทำรายงาน การดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้อง ตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งนายทะเบียนทราบภายในกำหนดระยะเวลา ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 หรือไม่ เห็นว่าการรายงานครั้งที่ 1 ถึงที่ 8 ตามเอกสารหมาย ล. 1 ถึง ล. 8 เป็นการรายงานตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 โดยเป็นเอกสารที่พรรคการเมืองผู้ถูกร้องต้องยื่นประกอบเรื่องราวเพื่อขอให้นายทะเบียนพิจารณาและปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้ในแต่ละเรื่อง ซึ่งนายทะเบียนได้พิจารณาเสร็จสิ้นไปแล้ว จึงไม่ใช่เป็นการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ตามความหมายที่บัญญัติไว้ในมาตรา 35 โดยที่ผู้ถูกร้องได้ยื่นเอกสารตามแบบ ท.พ. 8 เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 จึงมีปัญหาต้องพิจารณาต่อไปว่ารายงานตามเอกสารหมาย ล. 9 เป็นการรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในกำหนดระยะเวลาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 35 หรือไม่ เมื่อพิจารณารายงานกิจการของพรรคการเมืองชื่อพรรคถิ่นไทยตามเอกสารหมาย ล. 9 ลงวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 แล้ว เห็นว่าเป็นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคถิ่นไทย ตามหัวข้อใยแบบที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนดตามแบบ ท.พ. 8 แต่จะมีรายละเอียดพอสมควรตามหัวข้อที่กำหนด และถูกต้องตามความเป็นจริงครบถ้วน ตามกิจการที่พรรคได้ดำเนินการมาในรอบปี	ให้ยุบพรรคถิ่นไทย

หรือไม่ เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนจะต้องพิจารณตรวจสอบ ศาลรัฐธรรมนูญยังไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย แต่ปรากฏว่ารายงานตามเอกสารหมาย ล. 9 ลงวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 จึงเป็นรายงานการดำเนินกิจการพรรคการเมือง ที่แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเมื่อพ้นกำหนดเดือนมีนาคม 2544 ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 35 แล้ว

เห็นว่า กำหนดเวลาแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังกล่าว เป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้พรรคการเมืองซึ่งเป็นนิติบุคคลมีหน้าที่ต้องปฏิบัติ ถ้าพรรคการเมืองมิได้แจ้งการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองภายในเดือนมีนาคมของทุกปีให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบตามมาตรา 35 มาตรา 65 (5) บัญญัติว่าพรรคการเมืองย่อมเลิกหรือถูกยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) – (4) ..... (5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62

ดังนั้น ตามกฎหมาย การไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 จึงถือเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้พรรคการเมืองถูกยุบได้ มาตรา 65 (5) จึงเป็นผลบังคับที่กฎหมายบัญญัติไว้ในกรณีที่พรรคการเมืองไม่ดำเนินการให้เป็นไปตาม มาตรา 35 เมื่อกฎหมายกำหนดผลบังคับไว้เช่นนี้ จึงเป็นหน้าที่ของพรรคการเมืองจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 ตามความเป็นจริงและโดยเคร่งครัดตามเวลาที่กฎหมายกำหนด โดยพรรคการเมืองไม่อาจยกเหตุอื่นใดขึ้นอ้าง เพื่อปฏิเสธว่าไม่มีเจตนาไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวได้เลย ที่พรรคถิ่นไทยรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในปี 2543 ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามแบบ ท.พ. 8 ซึ่งนายทะเบียนได้กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแบบรายงานดังกล่าว เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 ถือว่าเป็นการรายงานที่พ้นกำหนดในเดือนมีนาคม 2544 แล้ว

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พรรคถิ่นไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 กล่าวคือ ไม่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีตามบทบัญญัติในมาตรา 35 จึงมีเหตุให้ยุบพรรคถิ่นไทยได้ตาม

	มาตรา 65 (5) 2) นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 62 วรรคสอง หรือไม่ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า กรณีที่พรรคถิ่นไทยไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 ความได้ปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตั้งแต่วันที่ 31 พฤษภาคม 2544 หนังสือและคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ส่งถึงศาลรัฐธรรมนูญวันที่ 5 มิถุนายน 2544 จึงฟังได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ยุบพรรคถิ่นไทยภายในสิบห้านับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตาม มาตรา ๖๕ วรรคสอง ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องไม่สามารถรับฟังหักล้างข้อเท็จจริงได้ 3) ผู้ร้องยื่นคำร้องผิดตัวหรือไม่ เห็นว่า พรรคการเมืองที่ได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว มีฐานะเป็นนิติบุคคลนับแต่วันที่ได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคตามปกติ นิติบุคคลย่อมไม่สามารถที่จะดำเนินกิจการใด ๆ โดยตนเองได้ เพราะไม่มีชีวิตจิตใจเหมือนบุคคลธรรมดา ในการกระทำกิจการต่าง ๆ จึงต้องมีผู้แทน ซึ่งในกรณีที่นิติบุคคลเป็นพรรคการเมือง ผู้แทนของนิติบุคคลก็คือหัวหน้าพรรคการเมืองตามมาตรา 20 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ดังนั้น ตามคำร้องให้ยุบพรรคการเมือง ซึ่งมีผลทำให้สภาพนิติบุคคลของพรรคการเมืองหมดสิ้นไป ผู้ถูกร้องจึงควรจะต้องเป็นพรรคการเมือง คือ พรรคถิ่นไทยโดยมีนายพิจิตต รัตตกุล หัวหน้าพรรคเป็นผู้แทน <u>ผู้ถูกร้องที่ถูกต้องจึงต้องเป็นพรรคถิ่นไทย โดยนายพิจิตต รัตตกุล หัวหน้าพรรค</u> แต่ตามคำร้องที่ระบุว่า นายพิจิตต รัตตกุล หัวหน้าพรรคถิ่นไทยก็แสดงอยู่ในตัวว่าผู้ร้องมิได้ร้อง นายพิจิตต รัตตกุล ในฐานะส่วนตัว แต่เป็นคำร้องที่ขอให้ยุบพรรคถิ่นไทย โดยมีนายพิจิตต รัตตกุล เป็นหัวหน้าพรรค เพียงแต่ใช้ถ้อยคำกลับกันเท่านั้น	

	เมื่อได้อ่านคำร้องโดยตลอดแล้วก็เข้าใจได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ร้องขอให้ยุบพรรคถิ่นไทย โดยมีนายพิจิตต รัตตกุล เป็นหัวหน้าพรรค ดังนั้น จึงมิใช่เป็นการร้องผิดตัวดังที่ผู้ถูกร้องอ้าง คำโต้แย้งของผู้ถูกร้องในส่วนนี้จึงฟังไม่ขึ้น ข้อเท็จจริงตามคำร้องฟังได้ว่า พรรคถิ่นไทย โดยนายพิจิตต รัตตกุล หัวหน้าพรรคมิได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 อันเป็นการมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตาม มาตรา 35 เป็นกรณีมีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตาม มาตรา 65 (5) และมาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทย	
5. นายผัน จันทรปาน	ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย มีดังนี้ 1) นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในเวลา 15 วัน หรือไม่ ฟังได้ว่า พรรคถิ่นไทย (ผู้ถูกร้อง) ยื่นรายงานการดำเนินการของพรรค เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 นายทะเบียนพรรคการเมือง (ผู้ร้อง) ทราบและลงลายมือชื่อในคำร้อง ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 คำร้องของผู้ร้องอยู่ในเงื่อนไขเวลาสิบห้าวัน จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว 2) กรณีผู้ถูกร้องอ้างว่า คำร้องของผู้ร้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะยื่นคำร้องผิดต่อบุคคลนั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 20 บัญญัติว่า "ให้หัวหน้าพรรคการเมือง เป็นผู้แทนของพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก..." มาตรา 35 บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมทุกปี เพราะฉะนั้น คำร้องที่ระบุชื่อนายพิจิตต รัตตกุล หัวหน้าพรรคถิ่นไทย จึงชอบแล้ว 3) มีเหตุต้องยุบพรรคถิ่นไทย เพราะไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง	ให้ยุบพรรคถิ่นไทย ได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 วรรคสอง

	พ.ศ. 2541 หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติว่า "ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี....." และเห็นว่า เอกสาร ล. 1 ถึง ล. 8 เป็นเรื่องที่พรรคต้องรายงานต่อนายทะเบียนตามมาตราต่าง ๆ อยู่แล้ว ไม่ใช่เป็นการรายงานตามมาตรา 35 การรายงานตามมาตรา 35 ต้องเป็นไปตามที่นายทะเบียนกำหนด และที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด คือ แบบ ท.พ. 8 เมื่อพิจารณารายงานจากเอกสาร ล. 1 ถึง ล. 8 มาเทียบเคียงดูกับหัวข้อใน ท.พ. 8 ปรากฏว่าไม่ตรง การรายงานของพรรคถิ่นไทยเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 เป็นการรายงานตามแบบ ท.พ. 8 เป็นครั้งแรก เพราะในรายงานดังกล่าวมิได้อ้างหรือการรายงานครั้งก่อน ๆ ไว้ การรายงานต้องกระทำภายในเดือนมีนาคมของปีนั้น การรายงานเมื่อวันที่ล่วงหรือตามกำหนดถือว่ามิได้ปฏิบัติตามมาตรา 35 การดำเนินการทางการเมืองในฐานะบุคคลหรือในฐานะพรรคการเมืองต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดเพราะต้องกลั่นกรองให้บุคคลหรือพรรคการเมืองได้คนหรือพรรคที่ดีเพื่อประชาชน จึงวินิจฉัยว่า พรรคถิ่นไทย กรณีมีเหตุตามมาตรา 35 แล้ว จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคถิ่นไทยได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 วรรคสอง	
6. นายมงคล สระฏัน	พิเคราะห์แล้ว มีประเด็นดังนี้ 1) คำร้องระบุว่า นายพิจิตต รัตตกุล เป็นผู้ถูกร้อง เป็นคำร้องที่ขัดต่อกฎหมาย มาตรา 19 และมาตรา 20 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เป็นคำร้องที่ร้องผิดตัวบุคคล หรือไม่ เห็นว่า มาตรา 19 บัญญัติให้พรรคถิ่นไทยจึงมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย และมาตรา 20 วรรคสอง บัญญัติให้หัวหน้าพรรค	ให้ยุบพรรคถิ่นไทย

	การเมืองเป็นผู้แทนของพรรคในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก มาตรา 35 บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี และมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) บัญญัติให้พรรคการเมืองย่อมถูกยุบ เมื่อไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 ดังนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคถิ่นไทย เพราะหัวหน้าพรรคถิ่นไทยไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 ได้ แม้ผู้ร้องไม่ได้ระบุว่าพรรคถิ่นไทยเป็นผู้ถูกร้อง แต่คำร้องระบุว่านายพิจิตต รัตตกุล ในฐานะหัวหน้าพรรคถิ่นไทย เป็นผู้ถูกร้อง เรื่อง ขอให้มีคำสั่งยุบพรรคถิ่นไทย คำร้องมีรายละเอียดว่า หัวหน้าพรรคถิ่นไทยไม่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี 2543 แจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในวันที่ 31 มีนาคม 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคถิ่นไทยตามที่กฎหมายบัญญัติ และนายพิจิตต รัตตกุล หัวหน้าพรรคถิ่นไทย ได้ทำคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้เข้าใจและถูกต้อง คำร้องของผู้ร้องจึงชอบด้วยกฎหมายข้อต่อสู้ว่าผู้ร้องร้องผิดตัวบุคคล ฟังไม่ขึ้น 2) คำร้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะนายทะเบียนยื่นคำร้องล่วงเลยเกินระยะเวลา 15 วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้สั่งยุบพรรคภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 และศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องในวันที่ 5 มิถุนายน 2544 จึงเป็นคำร้องที่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ล่วงเลยเกินกำหนดเวลาสิบห้าวันตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ข้อกฎหมายของผู้ถูกร้องข้อนี้ฟังไม่ขึ้น 3) หัวหน้าพรรคถิ่นไทยได้ยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคถิ่นไทยในรอบปี 2543 แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมือง	

	ภายในวันที่ 31 มีนาคม 2544 ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 หรือไม่ เห็นว่า มาตรา 35 บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองต้องจัดทำรายงานการแสดงกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบและนายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีประกาศ ลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2541 เรื่อง วิธีการรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง แบบ ท.พ. 8 ให้หัวหน้าพรรคการเมืองทำรายงานการดำเนินการของพรรคในรอบปี มาตรา 35 มีเจตนารมณ์ให้พรรคการเมืองที่ได้รับจัดตั้งถึงเก้าสิบวันในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา หัวหน้าพรรคการเมืองต้องทำรายงานกิจการของพรรคในรอบปีดังกล่าว เพื่อนายทะเบียนจะได้ประกาศให้สาธารณชนทราบว่า พรรคการเมืองต่าง ๆ ได้ดำเนินการตามนโยบายที่จดแจ้งไว้หรือไม่ ประชาชนรวมทั้งสมาชิกพรรคจะได้มีโอกาสทราบกิจกรรมของพรรคการเมืองว่าเป็นอย่างไร พรรคการเมืองนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงไร ทั้งนี้ เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมจะได้รับเป็นสำคัญ ความในมาตรา 35 เป็นข้อบังคับที่พรรคการเมืองทุกพรรคต้องปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน หากหัวหน้าพรรคการเมืองฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ก็เป็นเหตุให้นายทะเบียนยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคดังกล่าวได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง และหัวหน้าพรรคการเมืองมีโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท ตามมาตรา 80 ดังนั้น การไม่ทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีแจ้งต่อนายทะเบียนเพื่อประกาศให้ประชาชนทราบ เป็นเรื่องสำคัญที่หัวหน้าพรรคต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด ข้อเท็จจริงได้ความจากผู้ร้องว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้เคยแจ้งเตือนให้พรรคถิ่นไทยยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคก่อนสิ้นเดือนมีนาคม 2543 ในคราวประชุมผู้อำนวยการพรรคการเมือง ครั้งที่ 1/2544 ณ อาคารชินวัตร 3	

	กรุงเทพมหานคร โดยพรรคถิ่นไทยเป็นเจ้าภาพการประชุม และมีนายประเสริฐ ลิ่มประเสริฐ ผู้อำนวยการพรรคถิ่นไทย นายคมชาญ หทัยลักษณ์ และนายกิติภณ พงศ์พิทยา ผู้ช่วยผู้อำนวยการพรรคถิ่นไทย เข้าร่วมประชุมดังกล่าว ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ว่าไม่มีการเตือนผู้ถูกร้องก่อน จึงฟังไม่ได้ เมื่อพิจารณารายงานของพรรคถิ่นไทยตามเอกสารหมาย ล. 1 ถึง ล. 8 โดยละเอียดแล้ว เห็นได้ว่าไม่ใช่รายงานการดำเนินกิจการของพรรคถิ่นไทยในรอบปี 2543 ตามมาตรา 35 เอกสารหมาย ล. 1 ถึง ล. 8 ไม่มีเนื้อหาสาระสำคัญครบถ้วนตามแบบ ท.พ. 8 ที่จะทำให้เข้าใจถึงการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีได้ และข้อเท็จจริงฟังได้ว่า หัวหน้าพรรคถิ่นไทยไม่ได้ดำเนินการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี 2543 ตามวิธีที่นายทะเบียนกำหนด คือ แบบ ท.พ.8 ภายในสิ้นเดือนมีนาคม 2544 และหัวหน้าพรรคถิ่นไทยได้จัดส่งรายงานแบบ ท.พ. 8 เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 ซึ่งเลยกำหนดเวลาตามกฎหมาย กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคถิ่นไทยได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) อาศัยเหตุดังวินิจฉัยมา จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทย	
7. นายสุจิต บุญบงการ	ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยมี 3 ประเด็น 1) พรรคถิ่นไทยมีเหตุต้องถูกยุบเนื่องจากไม่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 หรือไม่ ตามมาตรา 35 ดังกล่าว หัวหน้าพรรคถิ่นไทยซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการก่อตั้งเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2543 นับถึงวันสิ้นปีปฏิทิน คือวันที่ 31 ธันวาคม 2543 เป็นเวลาเกิน 90 วัน จะต้องทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคถิ่นไทยในรอบปี 2543 ตามความเป็นจริง ตามวิธีที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 นอกจากนี้ หัวหน้าพรรคถิ่นไทยจัดส่งเอกสารให้แก่นายทะเบียนหมาย ล. 1 ถึง ล. 8 ก่อนวันที่ 31 มีนาคม 2544 ซึ่งเป็นเอกสารที่ต้องส่งตามข้อกำหนดของกฎหมายในกรณีต่าง ๆ แต่เอกสาร	ให้มีคำสั่งยุบพรรคถิ่นไทย ได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

	ล. 1 ถึง ล. 8 ดังกล่าว มิใช่เป็นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ตามมาตรา 35 อย่างไรก็ตาม มีความเห็นว่าบทลงโทษของการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตาม มาตรา 35 โดยให้ยุบพรรคและหัวหน้าพรรคต้องระวางโทษปรับเป็นเงินไม่เกินหนึ่งแสนบาท รวมทั้งกรรมการบริหารของพรรคที่ถูกยุบไม่สามารถตั้งพรรคการเมืองได้อีกเป็นเวลา 5 ปีนั้น ค่อนข้างรุนแรงเกินไป และไม่มีข้อความเปิดช่องให้มีการผ่อนปรนการลงโทษหรือผ่อนโทษหนักเป็นเบา และเมื่อคำนึงถึงเจตนารมณ์ของมาตรา 35 ที่ต้องการเพียงบังคับให้พรรคการเมืองรายงานการดำเนินกิจการของตนในรอบปีให้สาธารณชนทราบแล้ว การรายงานการดำเนินกิจการในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาดังกล่าวของพรรคการเมือง น่าจะอนุโลมไม่ต้องรายงานเคร่งครัดตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด ถ้ามีเนื้อหาสาระตรงกับที่นายทะเบียนกำหนดแล้วน่าจะใช้เป็นรายงานเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบได้ แต่ในกรณีของพรรคถิ่นไทย เอกสารหมาย ล. 1 ถึง ล. 8 ที่ทางพรรคอ้างว่าเป็นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมานี้ ยังขาดเนื้อหาสาระสำคัญที่นายทะเบียนกำหนด เช่น รายงานการเงิน และรายงานการดำเนินงานของพรรคตามนโยบายที่ได้ประกาศไว้ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจการเมืองและสังคม จึงถือไม่ได้ว่าเป็นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคตามนัยมาตรา 35 2) การยื่นคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน จะเริ่มนับวันดังกล่าว ตั้งแต่เมื่อใด และระยะเวลาดังกล่าวถือเป็นอายุความหรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า นายทะเบียนต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 15 วัน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 65 วรรคสอง เพราะถ้าต้องการเพียงเร่งรัดให้ยื่นคำร้องโดยเร็วแล้วกฎหมายไม่จำเป็นต้องกำหนดระยะเวลาไว้ อาจจะระบุไว้แต่เพียงให้ยื่นคำร้องโดยเร็วหรือโดยมิชักช้า นอกจากนี้ ถ้าได้กำหนดระยะเวลาไว้แล้วแต่ไม่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด อาจเปิดโอกาสให้นายทะเบียนเลือกปฏิบัติต่อพรรคต่าง ๆ ที่ไม่ได้ยื่นรายงานการดำเนิน	

	กิจการต่อนายทะเบียนตามมาตรา 35 ในกรณีบางพรรคนายทะเบียนอาจยื่นคำร้องภายในสิบห้าวัน บางพรรคอาจยื่นเกินสิบห้าวัน นอกจากนั้น การยื่นคำร้องเพื่อให้ยุบพรรคการเมืองเป็นการใช้อำนาจรัฐ เพื่อจำกัดเสรีภาพประชาชนในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 47 จึงต้องเคร่งครัดในระยะเวลาการยื่นคำร้อง และถือว่าระยะเวลาดังกล่าวเป็นอายุความ ส่วนวันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนหมายถึงวันใดนั้นจะต้องเป็นวันที่มีหลักฐานว่านายทะเบียนได้ทราบเมื่อใด หาใช่วันที่เจ้าหน้าที่ทราบไม่ นายทะเบียนจะทราบได้ก็ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ได้รายงานให้ทราบจะเป็นด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ ดังนั้นวันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนจึงเป็นวันที่นายทะเบียนรับทราบจากการรายงานของเจ้าหน้าที่ ในเรื่องที่พรรคการเมืองไม่รายงานการดำเนินการดังกล่าว และสั่งการให้ดำเนินการตามกฎหมาย ในกรณีของพรรคถิ่นไทยรับฟังได้ว่า ความปรากฏแก่นายทะเบียนในวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ตามที่ทางผู้ร้องอ้าง ส่วนข้ออ้างของผู้ถูกร้องว่า ผู้ร้องน่าจะทราบตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2544 นั้น เป็นการคาดคะเนของผู้ถูกร้องเอง ผู้ถูกร้องมิได้มีพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือที่จะสนับสนุนการกล่าวอ้างเช่นนั้น ดังนั้น เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2544 จึงอยู่ในระยะเวลา 15 วัน คำร้องของผู้ร้องจึงชอบด้วยกฎหมาย 3) การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรคถิ่นไทยนั้น เป็นการฟ้องผิดตัวบุคคลหรือไม่ รับฟังได้ว่าผู้ร้องมิได้ยื่นคำร้องผิดตัวบุคคล มาตรา 35 กำหนดไว้ชัดเจนว่าให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้จัดทำรายงานและแจ้งให้นายทะเบียนทราบ ดังนั้น เมื่อหัวหน้าพรรคการเมืองไม่ดำเนินการดังกล่าว บุคคลที่ตกเป็นผู้ถูกร้องจะต้องเป็นหัวหน้าพรรคการเมือง คำร้องจึงชอบด้วยกฎหมาย จึงเห็นว่ามีเหตุให้ยุบพรรคถิ่นไทย มาตรา 65 วรรคหนึ่ง จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคถิ่นไทยได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา	

	65 วรรคสอง	
8. นายสุจินดา ยงสุนทร	มี 3 ประเด็นที่จะพิจารณา ดังนี้ 1) การระบุชื่อหัวหน้าพรรคถิ่นไทย แทนที่จะระบุพรรคถิ่นไทย เป็นผู้ถูกร้อง เป็นการฟ้องผิดตัวบุคคล เห็นว่า ในเมื่อหัวหน้าพรรคการเมืองมิได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฯ ผู้ที่จะถูกนายทะเบียนพรรคการเมืองฟ้องร้องได้ก็คือหัวหน้าพรรคการเมืองนั่นเอง มิใช่ตัวพรรคการเมือง แม้ว่าคำฟ้องจะมีวัตถุประสงค์ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองดังกล่าวก็ตาม อนึ่ง หมวด 6 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งเป็นบทกำหนดโทษก็ระบุไว้ในมาตรา 80 ว่า "หัวหน้าพรรคการเมือง ผู้ใด.....ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35.....ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท" ซึ่งหมายความว่า ผู้ที่จะถูกฟ้องฐานละเมิดมาตรา 35 และจะต้องรับโทษปรับตามมาตรา 80 ได้ ก็คือ หัวหน้าพรรคการเมืองแต่เพียงผู้เดียว ส่วนพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องหาได้เป็นผู้ที่จะต้องทำรายงานกิจการของตนเสนอต่อนายทะเบียน หรือจะต้องถูกลงโทษปรับในกรณีที่ไม่มีการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 ไม่ จึงเห็นว่าคำร้องของนายทะเบียนที่ระบุชื่อนายพิจิตต รัตตกุล ในฐานะหัวหน้าพรรคถิ่นไทยเป็นผู้ถูกร้องนั้น เป็นการฟ้องถูกตัวบุคคลแล้ว ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องในประเด็นนี้ฟังไม่ขึ้น 2) คำร้องของผู้ร้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะยื่นเลยกำหนดเวลาสิบห้าวันที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฯ บัญญัติไว้ในมาตรา 65 วรรคสอง นั้น เห็นว่า มาตรา 65 วรรคสอง ใช้ถ้อยคำว่า "วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน" ซึ่งเมื่อเทียบเคียงวลีนี้กับวลีที่ใช้ในมาตราอื่นๆ ที่ระบุจุดเริ่มต้นของการนับระยะเวลาในการดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องแล้ว จะเห็นได้ว่า "วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน" น่าจะหมายความว่า เป็นวันที่ตัวนายทะเบียนเองรับทราบหรืออย่างน้อย ตามมาตรฐานของวิญญูชนควรจะต้องรับทราบความนั้น ๆ อีกทั้งคำว่า "ความ" ในบริบทนี้ย่อมมีความหมายไม่เพียงแต่เฉพาะข้อมูลดิบ เท่านั้น แต่น่าจะรวมถึงข้อมูลที่กรองมาแล้ว รวมทั้งความเห็นหรือข้อสังเกตเบื้องต้นระดับเจ้าหน้าที่	ให้ยุบพรรคถิ่นไทยได้โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 65 วรรคสอง

	ของนายทะเบียน เพื่อประกอบการพิจารณาของนายทะเบียนพรรคการเมืองต่อไป ทั้งนี้ ย่อมจำเป็นต้องใช้เวลาช่วงหนึ่งสำหรับการกลั่นกรองข้อมูลที่ได้รับมาในเบื้องต้น และในการพิจารณาของนายทะเบียนพรรคการเมืองเอง ดังนั้น วลี "วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน" จึงย่อมมีความหมายแตกต่างจากวลีอื่น ๆ เช่น วันที่นายทะเบียน "ได้รับคำขอ" ตามมาตรา 14 หรือ "วันที่ได้รับเอกสาร" ตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ เป็นต้น จึงเห็นว่า วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ในกรณีพรรคถิ่นไทย ได้แก่วันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ซึ่งเป็นวันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ลงลายมือชื่อรับทราบ และเห็นด้วยกับข้อความในบันทึกที่เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอให้ทราบและพิจารณา ดังนั้น การนับระยะเวลา 15 วัน ที่ระบุไว้ในมาตราดังกล่าว จึงต้องเริ่มนับจากวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 และคำร้องของผู้ร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญรับไว้ในวันที่ 5 มิถุนายน 2544 ย่อมไม่เลยกำหนดเวลาตามกฎหมาย เมื่อได้วินิจฉัยประเด็นนี้แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่า ระยะเวลาสิบห้าวันตามมาตรา 65 วรรคสอง นั้น จะถือว่าเป็น "อายุความ" หรือไม่ และจะมีผลทางกฎหมายประการใดต่อคำร้องที่เสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อพ้นระยะเวลาสิบห้าวันดังกล่าวแล้ว 3) ผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 พิเคราะห์แล้วเห็นว่า รายงานตามมาตรา 35 จะต้อง (1) เป็นรายงานที่หัวหน้าพรรคการเมืองมีเจตนามุ่งหมายให้เป็นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาโดยเฉพาะเจาะจง จึงต้องมีลักษณะและเนื้อหาสาระเป็นรายงานเอกเทศและแยกออกต่างหากจากรายงานอื่นที่กฎหมายกำหนดให้จัดทำเป็นเรื่อง ๆ ไปอยู่แล้ว (2) เป็นไปตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และนายทะเบียนก็ได้กำหนดแบบของรายงานดังกล่าวไว้แล้วในแบบที่เรียกกันว่า ท.พ. 8 และ (3) แจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี	

	เมื่อนำหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขสามประการข้างต้นมาปรับใช้กับกรณีพรรคถิ่นไทยแล้ว จะเห็นได้ว่า (1) ไม่ปรากฏว่าพรรคถิ่นไทยได้ส่งรายงานกิจการของพรรคตามแบบ ท.พ. 8 จนกระทั่งวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 ซึ่งได้เลยกำหนดเวลาตามกฎหมายแล้ว ถึงกว่าหนึ่งเดือนครึ่ง และ (2) "รายงานฯ" ที่ผู้ถูกร้องอ้างถึงตามเอกสาร ล. 1 ถึง ล. 8 และที่ส่งให้นายทะเบียนเป็นระยะ ๆ ทั้งหมดภายในเดือนมีนาคม 2544 นั้น ไม่มีลักษณะเนื้อหาสาระสำคัญ หรือความมุ่งหมายที่จะให้เป็นรายงานตามมาตรา 35 แต่อย่างใด และเอกสารหมาย ล. 1 ถึง ล. 8 ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า เป็นเอกสารที่ประกอบกันขึ้นเป็นรายงานกิจการของพรรคการเมืองตามมาตรา 35 นั้น ข้ออ้างดังกล่าวไม่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง และฟังไม่ขึ้น จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ปฏิบัติให้เป็นตามมาตรา 35 แห่งพระบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 อันเป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทยได้โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ดังกล่าว	
9. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	มีประเด็นที่ต้องพิจารณา 3 ประเด็น 1) เอกสารทั้งหมด คือ ล. 1 ถึง ล. 8 ซึ่งพรรคถิ่นไทยได้ส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองก่อนสิ้นเดือนมีนาคม 2544 นั้น เป็นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคถิ่นไทยในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2543 ซึ่งจะต้องส่งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา 35 หรือไม่ เห็นว่า เมื่อเอกสาร ล. 1 ถึง ล. 8 ไม่มีรายละเอียดและเนื้อหาตามที่กำหนดไว้ใน ท.พ. 8 และเป็นเรื่องที่พรรคถิ่นไทยจะต้องรายงานต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามที่กฎหมายกำหนดอยู่แล้ว ดังนั้น เอกสาร ล. 1 ถึง ล. 8 จึงไม่ใช่รายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทิน ตามหมายความของมาตรา 35 เมื่อ ล. 1 ถึง ล. 8 ไม่ใช่รายงานการดำเนินกิจการในรอบปีของพรรคถิ่นไทย และข้อเท็จจริงฟังได้ว่าพรรคถิ่นไทยมิได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี	ให้ยุบพรรคถิ่นไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา 65 วรรคสอง

	ปฏิทิน พ.ศ. 2543 ยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในเดือนมีนาคม 2544 ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา 35 จึงมีเหตุให้ยุบพรรคถิ่นไทยตามมาตรา 65 (5) 2) ส่วนที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าคดีขาดอายุความ เพราะผู้ร้องมิได้ดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 15 วันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อผู้ร้องและผู้ร้องยื่นคำร้องกล่าวหาผิดตัว เพราะผู้ถูกกล่าวหาคือพรรคถิ่นไทย ไม่ใช่หัวหน้าพรรคแต่ผู้ร้องกล่าวหานายพิจิตต รัตตกุล หัวหน้าพรรคถิ่นไทยนั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญในวันที่ 5 มิถุนายน 2544 จึงฟังได้ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา 65 วรรคสองแล้ว จึงไม่จำต้องพิจารณาว่ามาตรา 65 วรรคสอง เป็นเรื่องอายุความฟ้องร้องหรือไม่ 3) เรื่องที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าเป็นการฟ้องผิดตัว นั้น เมื่อพรรคถิ่นไทยไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคถิ่นไทยโดยระบุชื่อ นายพิจิตต รัตตกุล ในฐานะหัวหน้าพรรค ซึ่งมีหน้าที่ต้องจัดทำรายงานและแจ้งต่อนายทะเบียนเป็นผู้ถูกร้องจึงเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติแล้ว ด้วยเหตุผลดังได้วินิจฉัยมา จึงสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา 65 วรรคสอง	
10. นายอนันต์ เกตุวงศ์	มีประเด็นที่จะวินิจฉัย 3 ประการ คือ 1) คำร้องของผู้ร้องขาดอายุความในการดำเนินคดีหรือไม่ เพราะผู้ร้องมิได้ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 15 วัน พิจารณาจากหลักฐานการยื่นคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้วปรากฏว่า คำร้องของนายทะเบียนที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้นลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 และศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องดังกล่าวเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2544 โดยที่มาตรา 65 วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรค	ให้ยุบพรรคถิ่นไทยตามมาตรา 65 วรรคสอง

	การเมืองใดมีเหตุที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน....." คำว่า "นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน" ตามมาตรา 65 วรรคสอง ดังกล่าวหมายถึง นับแต่วันที่นายทะเบียนทราบว่า กรณีนี้มีปัญหาจะต้องส่งคำร้องถึงศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ได้หมายถึงวันสิ้นสุดการส่งรายงานหรือวันที่รายงานของพรรคการเมืองมาถึงสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่นับเอาวันที่เจ้าหน้าที่ของนายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอให้นายทะเบียนทราบคือ วันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ซึ่งเป็นวันเดียวกับนายทะเบียนลงนามในหนังสือส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องนี้เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2544 ดังนั้น ถือว่านายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 15 วัน ตามมาตรา 65 วรรคสอง ถูกต้องแล้ว 2) พรรคถิ่นไทยเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้ยุบพรรคถิ่นไทยโดยผู้ถูกร้องคือ นายพิจิตต รัตตกุล นั้น เป็นการยื่นคำร้องผิดตัว หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 บัญญัติว่า "ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด....." เห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้ดำเนินการต่าง ๆ ในนามของพรรคการเมือง เพราะพรรคการเมืองเป็นองค์การที่ประกอบด้วยบุคคลหลาย ๆ คนมารวมกัน โดยมีวัตถุประสงค์และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมกัน องค์การมิได้เป็นบุคคลและไม่สามารถกระทำกิจการใด ๆ ได้ด้วยตัวเอง ดังนั้น ผู้ถูกร้องในกรณีนี้จึงหมายถึงนายพิจิตต รัตตกุล 3) ผู้ถูกร้องไม่รายงานการดำเนินกิจการของพรรคถิ่นไทยต่อนายทะเบียน ตามมาตรา 35 เป็นความผิดที่ต้องยุบพรรคถิ่นไทยหรือไม่ พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 บัญญัติว่า "พรรค	

	การเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้.....(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62 เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น" เห็นว่า กฎหมายมิได้กล่าวถึงเจตนา หรือความสุจริตใจ หรือการจงใจของการกระทำไว้แต่ระบุไว้ชัดเจนว่า ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 (5) คือการกระทำให้มีเหตุการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกิดขึ้น อันได้แก่ การไม่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี การโต้แย้งของผู้ถูกร้องว่าไม่มีเจตนาจะไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย จึงฟังไม่ได้ ส่วนประเด็นที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคถิ่นไทยในปี พ.ศ. 2543 มาตลอดอย่างต่อเนื่องนับเป็น 10 ครั้ง เห็นว่าเป็นการรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองตามปกติ และเห็นว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้แจ้งให้พรรคการเมืองให้ดำเนินการต่าง ๆ มาตั้งแต่ต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงถือว่า พรรคถิ่นไทยมิได้รายงานการดำเนินกิจการของพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามมาตรา 35 อันเป็นเหตุให้ยุบพรรคตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทยตามมาตรา 65 วรรคสอง	
11. นายอมร รักษาสัตย์	ตามที่ผู้ถูกร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้อง โดยได้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เป็น 3 ประเด็น ว่า 1) ผู้ร้องไม่ได้ดำเนินการร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในกำหนดเวลา 15 วัน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 65 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 2) ผู้ร้องฟ้องนายพิจิตต รัตตกุล (หัวหน้าพรรค) แทนที่จะฟ้องพรรคถิ่นไทยซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นการฟ้องผิดตัว และ	ยกคำร้อง

	3) ผู้ถูกร้องได้แจ้งรายการดำเนินกิจการของพรรคถิ่นไทยต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในกำหนดแล้ว และต่อมาได้แก้ไขให้ถูกต้อง เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2543 นั้น เห็นว่ามาตรา 65 วรรคสอง บัญญัติว่า เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุใดบ้าง (รวมถึงเหตุตามมาตรา 35) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนฯ นั้น เมื่อกฎหมายระบุให้พรรคการเมืองต่าง ๆ ส่งรายงานกิจการในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาภายในสิ้นเดือนมีนาคมของทุกปี ย่อมหมายความว่า พรรคต่าง ๆ มีโอกาสส่งรายงานฯ ในระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 มีนาคม ต่อนายทะเบียน (ตามมาตรา 35 ไม่ได้ให้ส่งต่อสำนักกิจการพรรคการเมือง) แล้วนายทะเบียนฯ ก็ชอบจะตรวจสอบความถูกต้องเสียก่อน หากมีข้อบกพร่องก็ควรให้แก้ไขเพิ่มเติมได้ เพื่อจะได้นำไปประกาศต่อสาธารณชนตามเจตนารมณ์ของมาตรานี้ แต่ปรากฏว่านายทะเบียนมิได้ปฏิบัติเช่นนี้ แต่มีเจ้าหน้าที่บางคนเตือนบางพรรคให้ส่งรายงานฯ และยอมรับการขอแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลัง (กรณีพรรคถิ่นไทย เมื่อยื่นแบบ ท.พ. 8 เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 เจ้าหน้าที่ยังยอมรับไว้) อย่างไรก็ดี กรณีตามมาตรา 35 นี้ นายทะเบียนย่อมอยู่ในฐานะที่จะรับทราบ ณ วันที่ 1 เมษายน ว่า 1) พรรคใดยังมิได้ส่งรายงานเลย 2) พรรคใดส่งรายงานฯ แล้วและตรวจสอบแล้วว่าถูกต้องตามความเป็นจริง และ 3) พรรคใดส่งรายงานฯ แล้วแต่ยังตรวจสอบความถูกต้องไม่เสร็จ ในทางตรงกันข้าม การที่นายทะเบียนปฏิเสธว่าการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 ของพรรคถิ่นไทยมิได้ปรากฏต่อนายทะเบียนจนถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 นั้น เป็นสิ่งที่รับฟังมิได้เพราะจะทำให้ไม่สามารถประกาศต่อสาธารณชนได้เร็วตามสมควร ทั้งจะเกิดเป็นแนวปฏิบัติว่า เจ้าหน้าที่จะใช้เวลาตรวจสอบนานเท่าใดจะแจ้งให้นายทะเบียนทราบเมื่อใดก็ได้ตามอำเภอใจตน อันมีผล	

	ให้มาตรา 65 และ 35 ไม่มีผลบังคับ จึงเห็นว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองไม่ส่งรายงานฯ ภายในสิ้นเดือนมีนาคม นายทะเบียนฯ จะต้องดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน (ในกรณีนี้ คือ 15 เมษายน 2544) ดังที่ได้ดำเนินการกับพรรคการเมือง 3 พรรค ตั้งแต่ 5 เมษายน 2544 ฐานฝ่าฝืนมาตรา 35 เช่นเดียวกัน เมื่อปรากฏว่า นายทะเบียนฯ มิได้ยื่นคำร้องภายในกำหนดดังกล่าว แต่กลับมายื่นเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 จึงถือว่า นายทะเบียนฯ มิได้ปฏิบัติตามความในมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงเห็นควรยกคำร้อง ส่วนประเด็นอื่นอีก 2 ประเด็น จึงไม่ต้องวินิจฉัย	
12. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	พิจารณาแล้ว ในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ผู้ถูกร้องได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการในวาระต่าง ๆ ของผู้ถูกร้องตามความเป็นจริง พร้อมรายละเอียดให้ผู้ร้องทราบมาโดยตลอด และผู้ถูกร้องมีความเข้าใจโดยสุจริตว่า เอกสารรายงานกิจการของพรรคที่ได้ดำเนินการในปี 2543 และได้ส่งให้ผู้ร้องในเดือนมีนาคม 2544 นั้นถูกต้อง และมีรายละเอียดอันเป็นสาระสำคัญตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 แล้ว และเป็นการยื่นรายงานการดำเนินกิจการของผู้ถูกร้องในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด โดยผู้ร้องได้รับเอกสารไว้และไม่มีการทักท้วงแต่ประการใด ผู้ร้องไม่ได้ใช้อำนาจเรียกให้ผู้ถูกร้องมาแก้ไขเอกสารให้ถูกต้องตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 แต่อย่างใด โดยที่ผู้ถูกร้องมีข้อต่อสู้ดังกล่าวข้างต้น กรณีของผู้ถูกร้องจึงเป็นกรณีที่มีปัญหา หรือข้อโต้แย้งเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ซึ่งในกรณีเช่นว่านี้ การวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งดังกล่าวเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (3) ดังนั้น ก่อนที่ผู้ร้องจะตัดสินว่า ผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการให้เป็น	ให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

	ไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ผู้ร้องจะต้องเสนอเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยชี้ขาดปัญหา หรือข้อโต้แย้งดังกล่าวเสียก่อน แต่ผู้ร้องก็มิได้เสนอเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยชี้ขาด จึงเป็นเหตุให้การตัดสินความผิดของผู้ถูกร้องไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (3) ด้วยเหตุนี้ จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้อง	
13. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	มีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า 1) คำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ยุบพรรคถิ่นไทย แต่ระบุชื่อนายพิจิตต รัตตกุล หัวหน้าพรรคเป็นผู้ถูกร้องถูกต้อง หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า ความประสงค์หรือการดำเนินกิจการของนิติบุคคล ย่อมแสดงออกหรือดำเนินกิจการ โดยผู้แทนของนิติบุคคลนั้น ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 20 วรรคสอง บัญญัติว่า หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนพรรคการเมืองในการดำเนินกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เมื่อนายพิจิตต รัตตกุล เป็นหัวหน้าพรรคถิ่นไทย จึงเป็นผู้แทนพรรคในการดำเนินการแทนพรรคถิ่นไทย ซึ่งเป็นนิติบุคคลและตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ก็บัญญัติให้หัวหน้าพรรคมีหน้าที่จัดทำรายงานกิจการของพรรคการเมือง การที่หัวหน้าพรรคไม่ดำเนินการตามมาตร 35 ผู้ร้องจึงร้องขอให้ยุบพรรคถิ่นไทย เป็นคำร้องที่ถูกต้องแล้ว ไม่ได้กล่าวหาผิดตัวบุคคลที่เป็นองค์ประกอบในข้อสาระสำคัญ อันเป็นการขัดต่อมาตรา 19 และมาตรา 20 วรรคสอง แต่อย่างใด 2) คำร้องของผู้ร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญขาดอายุความหรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า กำหนดระยะเวลา 15 วัน ตามมาตรา 65 วรรคสอง นั้น เป็นกำหนดเวลาธรรมดา เพื่อเร่งรัดให้นายทะเบียนพรรคการเมืองรับดำเนินการ ไม่ใช่อายุความฟ้องร้องที่หากไม่ฟ้องหรือร้องภายในกำหนดเวลาดังกล่าวทำให้คดีขาดอายุความ และศาลต้องยกฟ้องหรือยกคำร้อง การที่นายทะเบียนร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ แม้จะล่วงเลยเวลา 15 วันแล้ว ก็ไม่ทำให้คำ	ให้ยุบพรรคถิ่นไทย

ร้องของผู้ร้องเสียไป

ข้ออ้างของผู้ร้องข้อนี้ ฟังไม่ขึ้น เมื่อวินิจฉัยว่าระยะเวลา 15 วัน ไม่ใช่อายุความก็ไม่ต้องวินิจฉัยว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบเรื่องที่มีเหตุให้ยุบพรรคการเมือง เพื่อคำนวณระยะว่า ระยะเวลา 15 วัน เริ่มนับแต่เมื่อใด

3) ผู้ถูกร้องได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองภายในกำหนดเวลาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 หรือไม่

พิจารณาแล้ว ตามมาตรา 35 บัญญัติให้นายทะเบียนออกข้อกำหนด และเงื่อนไขเพื่อให้ทำรายงานกิจการทางการเมืองเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ซึ่งมีรายละเอียดที่เป็นสาระสำคัญตามแบบ ท.พ. 8 มีข้อจะต้องรายงาน เช่น ทางเศรษฐกิจการเมือง และอื่น ๆ

พิจารณาตามเอกสารหมายเลข 1 เป็นเอกสารยื่นประกอบการยื่นคำขอจัดตั้งพรรค หมายเลข 2 เรื่องการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคฯ เรื่องการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรค หมายเลข 3 เรื่องการขอรับการจัดสรรเงินสนับสนุน หมายเลข 4 หมายเลข 5 และหมายเลข 6 เป็นเอกสารประกอบการขอจัดตั้งสาขาพรรค หมายเลข 7 เรื่องการส่งข้อมูลจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นหรือลดลงในรอบปีปฏิทิน หมายเลข 8 เป็นเรื่องรายงานเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรค ซึ่งต้องดำเนินการตามกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ไม่ใช่รายงานกิจการของพรรคการเมือง ตามมาตรา 35

สำหรับรายงานกิจการของพรรคการเมือง ลงวันที่ 18 พฤษภาคม 2544 ที่ผู้ถูกร้องอ้างส่งตามเอกสารหมายเลข 9 เป็นรายงานกิจการของพรรคการเมืองตามแบบ ท.พ. 8 ของนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่ก็ล่วงเลยเวลาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ถือว่าผู้ถูกร้องไม่รายงานกิจการของพรรคการเมืองตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 35 มีเหตุ ให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ ตามมาตรา 65 วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทย

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 1/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน (คะแนนเสียง 11 : 2)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 13 คน	ประเด็นหลัก กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทยเนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่		คำวินิจฉัย สั่งให้ยุบพรรคถิ่นไทย	
	กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรค	ยกคำร้อง	ให้ยุบพรรค (ชอบด้วย รธน.)	ให้ยกคำร้อง (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
2. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
3. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
5. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
6. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ★	-	-	-	-
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์		✓		✓
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ★★		✓		✓
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	11	2	11	2

★ ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

★★ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

2. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 2/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 2/2545 (วันที่ 17 มกราคม 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคเอกภาพตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

(พิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคเอกภาพ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้อง ลงวันที่ 5 เมษายน 2544 และคำร้องเพิ่มเติม ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคเอกภาพ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	พรรคเอกภาพเป็นพรรคการเมืองที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งเกิน 90 วัน นับถึงวันสิ้นปี พ.ศ. 2543 ต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. 2543 ให้ถูกต้อง ตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 และ พรรคเอกภาพได้รับอนุมัติเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองประจำปี 2543 เป็นเงิน 4,056,724 บาท โดยได้เบิกเงินดังกล่าวไปแล้ว 2,985,885.49 บาท จึงต้องจัดทำรายงาน การใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. 2543 ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 62

		แต่ปรากฏว่า พรรคเอกภาพจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. 2543 แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2544 และจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. 2543 ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันเดียวกัน ซึ่งพ้นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว เป็นการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 และมาตรา 62 เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา 65
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคเอกภาพ ตามมาตรา 65 วรรคสอง พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่พรรคเอกภาพจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. 2543 แล้วแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบในวันที่ 10 เมษายน 2544 ถือว่า ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เพราะเป็นการยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเกินเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 กำหนด และในกรณีที่พรรคเอกภาพจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. 2543 ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2544 ก็เช่นเดียวกัน ถือได้ว่า ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เพราะเป็นการยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเกินเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 62 กำหนด คำชี้แจงของหัวหน้าพรรคเอกภาพที่อ้างว่าติดภารกิจในต่างจังหวัดและระหว่างที่หัวหน้าพรรคไม่อยู่ ไม่มีผู้มีอำนาจลงนามในรายงานการดำเนินกิจการของพรรค รวมทั้งรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมือง เพราะรองหัวหน้าพรรคซึ่งมีอยู่คนเดียวได้ยื่นใบลาออกจากตำแหน่งรองหัวหน้าพรรค และกรรมการบริหารพรรค

		ตั้งแต่วันที่ 14 มีนาคม 2544 นั้น ไม่มีเหตุผลพอที่จะรับฟังได้ เพราะหัวหน้าพรรคสามารถมอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารพรรคคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนได้ตามนัยมาตรา 20 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และปรากฏข้อเท็จจริงว่า ณ วันที่ 31 มีนาคม 2544 คณะกรรมการบริหารพรรคเอกภาพ มีจำนวน 6 คน เมื่อมาตรา 35 และมาตรา 62 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เป็นบทบังคับให้พรรคการเมืองต่าง ๆ ต้องดำเนินการ แต่ผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบังคับดังกล่าว กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคเอกภาพได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5)
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 มาตรา 62 และมาตรา 65 วรรคหนึ่งและวรรคสอง**
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคเอกภาพ ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคเอกภาพ	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 13 คน โดยสั่งให้ยุบพรรคเอกภาพ 12 คน และให้ยกคำร้อง 1 คน (คะแนนเสียง 12 : 1) 2) เริ่มวันที่ 5 เมษายน 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 17 มกราคม 2545 รวม 8 เดือน 12 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 90 ก วันที่ 16 กันยายน 2545 ซึ่งเท่ากับ 7 เดือน 30 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 17 มกราคม 2545) 4) นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 2/2545 (วันที่ 17 มกราคม 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคเอกภาพ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคเอกภาพตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติว่า** **"มาตรา 35 ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน"** **"มาตรา 62 พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนต้องใช้จ่ายเงินสนับสนุนให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ และจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป"** **"มาตรา 65 พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้ .....** **(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62** **เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น"**	ให้ยุบพรรคเอกภาพตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541

	พิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อผู้ถูกร้อง (พรรคเอกภาพ) ชี้แจงว่าได้แจ้งผลการดำเนินกิจการของพรรค ตามนัยมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ให้ผู้ร้อง (นายทะเบียนพรรคการเมือง) ทราบ ในวันที่ 10 เมษายน 2544 และยอมรับว่าได้ยื่นรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมือง ตามนัยมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ ต่อคณะ กรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2544 จริง จึงฟังข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา 35 และมาตรา 62 อันเป็นเหตุให้ยุบพรรคได้ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) ส่วนคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง เป็นเรื่องการดำเนินกิจการภายในพรรคของผู้ถูกร้องที่แสดงถึงความผิดพลาดทางการบริหารของผู้ถูกร้องเอง หาอาจนำมาประกอบการพิจารณาได้ไม่ ส่วนประเด็นข้อกฎหมาย ตามมาตรา 62 ที่ผู้ถูกร้องยกขึ้นมาเป็นข้อโต้แย้ง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนั้น ก็ฟังไม่ขึ้น เพราะการตีความกฎหมายนั้นจะต้องดูทั้งตัวบทและเจตนารมณ์จะแยกตีความมิได้ ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่า ทั้งมาตรา 35 และมาตรา 62 บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการพรรคการเมือง และรายงานการใช้จ่ายเงินอุดหนุนพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (2543) ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงทั้งสองกรณี และภายในวันสิ้นเดือนมีนาคมของปีถัดไป (2544) ซึ่งพรรคการเมืองต้องทำให้ครบทั้งสองอย่าง จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งมิได้ นอกจากนั้น พรรคเอกภาพเป็นพรรคเก่า ซึ่งเคยทำรายงานทั้งสองอย่างมาแล้วในปี 2543 จึงน่าจะเข้าใจกฎหมายทั้งสองมาตราดี จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคเอกภาพตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541	
2. นายจุมพล ณ สงขลา	**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติไว้ดังนี้** **"<u>มาตรา 20</u> ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมี**	ให้ยุบพรรคเอกภาพ

อำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง

ให้หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้แทนของพรรคการเมืองในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอกเพื่อการนี้หัวหน้าพรรคการเมืองจะมอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนได้"

เห็นว่า พรรคเอกภาพจัดตั้งขึ้นเกินเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน 2543 หัวหน้าพรรคมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบตามมาตรา 35 แต่หัวหน้าพรรคเพิ่งยื่นในวันที่ 10 เมษายน 2544 เป็นการยื่นเมื่อล่วงเลยระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรค ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5)

นอกจากนี้ พรรคเอกภาพได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจึงมีหน้าที่จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคม 2544 ตามมาตรา 62 แต่หัวหน้าพรรคเอกภาพมิได้จัดทำรายงานดังกล่าวยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายในเดือนมีนาคม 2544 เพิ่งยื่นในวันที่ 10 เมษายน 2544 เป็นการยื่นเมื่อล่วงเลยระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดเช่นเดียวกัน จึงเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) อีกโสดหนึ่ง

ดังนั้น แม้พรรคเอกภาพจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคในรอบปีปฏิทินโดยถูกต้องก็ตาม แต่มิได้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป ถือว่ามิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 62 กรณีจึงมีเหตุให้ต้องยุบพรรคตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5)

อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคเอกภาพ แจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมือง

	ทราบเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา	
3. พลโท จุล อติเรก	ปัญหาที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองมี 2 ประเด็น กล่าวคือ ประเด็นที่หนึ่ง พรรคเอกภาพรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. 2543 ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 หรือไม่ เห็นว่า พรรคเอกภาพรายงานการดำเนินกิจการของพรรคและส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อพ้นกำหนดที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 แล้ว จึงมีเหตุให้ยุบพรรคเอกภาพได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และวรรคสอง ประเด็นที่สอง พรรคเอกภาพทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. 2543 เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2544 โดยอ้างว่าได้จ้างบริษัท บัญชีกิจ จำกัด ทำบัญชีรายการใช้จ่าย เพื่อต้องการความถูกต้องจึงทำให้รายงานเกินกำหนดนั้น มีเหตุผลรับฟังได้เพียงใด พิจารณาแล้วเห็นว่า ถ้าพรรคได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐจะต้องทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนในรอบปีปฏิทินเช่นเดียวกับการรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ตามมาตรา 35 ซึ่งได้วินิจฉัยแล้วในประเด็นที่หนึ่ง การที่หัวหน้าพรรคเอกภาพอ้างว่าได้ให้บริษัท ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีเพื่อความถูกต้อง นั้น หัวหน้าพรรคทราบดีว่าจะต้องรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนในรอบปี 2543 ที่พรรคได้รับเงินมาและส่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคม 2544 การจะตรวจสอบเพื่อความถูกต้องก็ควรต้องดำเนินการเสียแต่เนิ่น ๆ เพราะรายละเอียดของการใช้จ่ายปิดยอดเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2543 จึงมีเวลาที่จะดำเนินการได้ถึง 90 วัน ผู้ตรวจสอบทำงานล่าช้าก็อยู่ในความรับผิดชอบของพรรคเอกภาพเอง พิจารณาความตามมาตรา 35 หรือมาตรา 62 ก็บัญญัติเน้นถึงความถูกต้องและต้องยื่นต่อนายทะเบียน หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในกำหนดเวลาตามที่กฎหมายบัญญัติด้วยทั้งสองกรณี ดังนั้น	ให้ยุบพรรคเอกภาพตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

	การที่หัวหน้าพรรคเอกภาพยื่นรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุน วันที่ 10 เมษายน 2544 จึงเป็นการรายงานเมื่อพ้นกำหนดเวลาตามกฎหมายแล้ว ซึ่งเป็นเหตุให้ยุบพรรคเอกภาพได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคเอกภาพตามวรรคสองได้เช่นเดียวกันกับประเด็นที่หนึ่งตามที่ได้วินิจฉัยแล้ว จึงให้ยุบพรรคเอกภาพ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	เห็นว่า การที่พรรคเอกภาพจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. 2543 แล้วแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบในวันที่ 10 เมษายน 2544 ถือว่า ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เพราะเป็นการยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเกินเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 กำหนด และในกรณีที่พรรคเอกภาพจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. 2543 ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2544 ก็เช่นเดียวกัน ถือได้ว่า ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เพราะเป็นการยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเกินเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 62 กำหนด คำชี้แจงของหัวหน้าพรรคเอกภาพที่อ้างว่าติดภารกิจในต่างจังหวัด และระหว่างที่หัวหน้าพรรคไม่อยู่ไม่มีผู้มีอำนาจลงนามในรายงานการดำเนินกิจการของพรรค รวมทั้งรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมือง เพราะรองหัวหน้าพรรคซึ่งมีอยู่คนเดียวได้ยื่นใบลาออกจากตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคตั้งแต่วันที่ 14 มีนาคม 2544 นั้น ไม่มีเหตุผลที่จะรับฟังได้เพราะหัวหน้าพรรคสามารถมอบหมายเป็นหนังสือให้คณะกรรมการบริหารพรรคคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนได้ตามนัยมาตรา 20 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และปรากฏข้อเท็จจริงว่า ณ วันที่ 31 มีนาคม 2544 คณะกรรมการบริหารพรรคเอกภาพมีจำนวน 6	อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคเอกภาพ

	คน เมื่อมาตรา 35 และมาตรา 62 เป็นบทบังคับให้พรรคการเมืองต่าง ๆ ต้องดำเนินการ แต่ผู้ร้องไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบังคับดังกล่าว กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคเอกภาพได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคเอกภาพ	
5. นายผัน จันทรปาน	พิจารณาแล้ว เมื่อผู้ถูกร้องชี้แจงว่า ได้แจ้งผลการดำเนินการของพรรค ตามนัยมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ ให้ผู้ร้องในวันที่ 10 เมษายน 2544 จึงฟังข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 อันเป็นเหตุให้ยุบพรรคได้ ตามมาตรา 65 วรรคสอง (5) ส่วนประเด็นข้อกฎหมาย ตามมาตรา 62 ไม่จำต้องวินิจฉัยอีก เพราะข้อเท็จจริงเป็นที่ชัดเจนอยู่แล้ว จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคเอกภาพตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ	ให้ยุบพรรคเอกภาพตามมาตรา 65 วรรคสอง
6. นายมงคล สระฏัน	ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พรรคเอกภาพไม่ได้จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. 2543 ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในวันที่ 31 มีนาคม 2544 ตามที่มาตรา 62 กำหนด จึงมีเหตุตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) เพราะพรรคเอกภาพไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 และมาตรา 62 เกิดขึ้นตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะสั่งยุบพรรคเอกภาพได้ จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคเอกภาพ	ให้ยุบพรรคเอกภาพ
7. นายสุจิต บุญบงการ	เห็นว่า กฎหมายกำหนดให้พรรคเอกภาพต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินฯ อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง และยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในวันที่ 31 มีนาคม 2544 (ซึ่งทางสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้เลื่อนให้เป็นวันจันทร์ที่ 2 เมษายน 2544) จะยื่นไม่ตรงตามเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ คือ ยื่นด้วยความเป็นจริงแต่หลังกำหนดระยะเวลาก็ไม่ได้ หรือยื่นภายในกำหนดระยะเวลา แต่ไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ไม่ได้	ให้มีคำสั่งยุบพรรคเอกภาพได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

	เช่นกัน ดังนั้นพรรคเอกภาพจะต้องยื่นรายงานอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงและภายในกำหนดระยะเวลา เมื่อทางพรรคเอกภาพยื่นรายงานการใช้จ่ายเงินฯ หลังกำหนดเวลาย่อมมีเหตุตาม มาตรา 62 ให้ยุบพรรคได้ เห็นว่า มีเหตุให้ยุบพรรคเอกภาพได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 มาตรา 35 และมาตรา 62 จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคเอกภาพได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
8. นายสุจินดา ยงสุนทร	พิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี ทั้งนี้ย่อมหมายความว่า หัวหน้าพรรคการเมืองมีหน้าที่ 2 ประการ คือ (1) จัดทำรายงานตามแบบ ท.พ. 8 ที่นายทะเบียนเป็นผู้กำหนด และ (2) แจ้งให้นายทะเบียนทราบเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ โดยหัวหน้าพรรคจักต้องปฏิบัติตามหน้าที่ทั้งสองประการนี้ให้แล้วเสร็จภายในเดือนมีนาคมของทุกปี ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า "เมื่อพ้นกำหนดเวลาที่พรรคการเมืองต้องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองต่อนายทะเบียน พรรคเอกภาพได้ดำเนินการให้เป็นไปตามนัยมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงไม่มีเหตุให้ยุบพรรคเอกภาพ....." นั้นเป็นข้ออ้างที่ขัดแย้งกันเองในตัว เพราะ "เมื่อพ้นกำหนดเวลา" แล้ว ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่พรรคฯ จะสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามนัยมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯได้ เนื่องจากในการดำเนินการให้ถูกต้องตามนัยบทบัญญัติดังกล่าวนั้น ผู้ถูกร้องจะต้องดำเนินการให้ครบถ้วนทั้ง 2 ประการภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติ คือ ภายในเดือนมีนาคม มิใช่เมื่อพ้นกำหนดเวลานั้นแล้ว ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องฟังไม่ขึ้น ที่กล่าวมานี้อาจมองดูได้ว่า เป็นการตีความและใช้บังคับมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ในลักษณะ	ศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะมีคำสั่งยุบพรรคเอกภาพได้ตามคำร้องของนายทะเบียนตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ

	ที่เคร่งครัดและเข้มงวดเกินความเหมาะสมพอดี เกี่ยวกับเรื่องนี้ ข้าพเจ้าก็ต้องขอชี้แจงว่า สิ่งที่เข้มงวดมาก ได้แก่ ตัวบทบัญญัติมาตรา 35 ที่กล่าวเอง ซึ่งในถ้อยคำที่ใช้ก็ดี หรือในทางเจตนารมณ์ที่ปรากฏจากบริบทของกฎหมายก็ดี ไม่เปิดช่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในลักษณะที่ยืดหยุ่นตามพฤติการณ์แห่งคดีได้ และศาลรัฐธรรมนูญก็มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายอยู่แล้วด้วย จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 อันเป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะมีคำสั่งยุบพรรคเอกภาพได้ตามคำร้องของนายทะเบียนตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ	
9. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	**พิจารณาแล้ว มาตรา 62 บัญญัติว่า พรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนจะต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป แสดงว่าพรรคการเมืองที่ได้รับเงินสนับสนุนจะต้องดำเนินการ 2 ประการ คือ จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนที่ถูกต้องและยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป หากจัดทำรายงานการใช้จ่ายที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ยื่นภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไปหรือไม่ดำเนินการทั้งสองอย่าง ก็ถือว่าไม่ปฏิบัติตามมาตรา 62 ดังนั้น ข้ออ้างของพรรคเอกภาพจึงรับฟังไม่ได้** จึงสั่งให้ยุบพรรคเอกภาพตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	**ให้ยุบพรรคเอกภาพ**
10. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิเคราะห์แล้วเห็นว่า หัวหน้าพรรคเอกภาพฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา 35 และมาตรา 62 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคเอกภาพตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคเอกภาพตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ให้ยุบพรรคเอกภาพ

11. นายอมร รักษาสัตย์	เห็นว่าตามความเป็นมา ข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง คำชี้แจงของหัวหน้าพรรคเอกภาพไม่น่ารับฟัง เพราะพรรคมีโอกาสจะส่งรายงานทั้ง 2 ฉบับได้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง วันที่ 31 มีนาคม 2544 ไม่จำเป็นจะต้องรอจนถึงวันที่ 31 มีนาคม ส่วนการที่ตนเองจะไปต่างจังหวัดก็ย่อมจะมอบให้กรรมการบริหารพรรคคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนลงนามแทนได้ ส่วนการที่ตนส่งช้าเพราะพยายามตรวจสอบทางการเงินให้ถูกต้อง ซึ่งตนเห็นว่ามีน้ำหนักมากกว่าการส่งตามกำหนด นับเป็นการทำงานตามความเข้าใจของตนเอง จึงเห็นว่าทำการฝ่าฝืนทั้งมาตรา 35 และมาตรา 62 จริงทั้งสององค์ประกอบ ซึ่งบังคับให้หัวหน้าพรรคต้องยื่นรายงานที่ถูกต้องตามความเป็นจริงและต้องยื่นภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป (คือ ปี พ.ศ. 2544) ตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองร้อง จึงเห็นควรให้สั่งยุบพรรคเอกภาพ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ประกอบกับมาตรา 35 และมาตรา 62 อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า มาตรา 35 และมาตรา 62 มีลักษณะจำกัดการใช้ดุลพินิจของศาลรัฐธรรมนูญมากเกินไป เพราะเป็นปัญหาทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง และการจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนฯ ไม่ใช่ปัญหาทางรัฐธรรมนูญ นายทะเบียนพรรคการเมืองน่าจะดำเนินการตามกระบวนการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในมาตรา 145 คือ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้พิจารณา ชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองได้ แทนที่จะให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเพียงผู้เดียวพิจารณาส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งจำกัดการใช้ดุลพินิจของศาลมากดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ ตามหลักการแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจได้โดยอิสระ และสามารถนำหลักการแห่งรัฐธรรมนูญของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและหลักอื่นๆ เช่น หลักมนุษยธรรม หลักการบริหารราชการเพื่อบริการประชาชนมาประกอบการวินิจฉัย ดังที่ได้ชี้แจงไว้ในคำวินิจฉัยที่	ให้สั่งยุบพรรคเอกภาพตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ประกอบกับมาตรา 35 และมาตรา 62

	1/2545 เพื่อทำให้ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ทันสมัยยิ่งขึ้น	
12. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	พิจารณาแล้ว โดยที่ผู้ถูกร้องมีข้อต่อสู้ในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้วข้างต้น กรณีของผู้ถูกร้องจึงเป็นกรณีที่มีปัญหา หรือข้อโต้แย้งเกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะสืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งนั้น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (3) ซึ่งบัญญัติว่า **"คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้** **(1) .....** **(2) .....** **(3) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง** **ฯลฯ"** **รัฐธรรมนูญ มาตรา 144 วรรคสอง บัญญัติว่า "ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ....."** แต่เนื่องจากผู้ร้องมิได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องทราบ และให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบข้อกล่าวหา และไม่มีโอกาสชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในชั้นการพิจารณาของผู้ร้อง เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงไม่มีการวินิจฉัยชี้ขาดข้อโต้แย้งดังกล่าว โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (3) อันเป็นเหตุให้การพิจารณาความผิดของผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ในชั้นการพิจารณาของผู้ร้อง ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (3) ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาซึ่งตราขึ้น เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพทางการเมือง	ให้ยกคำร้อง

	ของบุคคล จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องและคำร้องเพิ่มเติมของผู้ร้อง	
13. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	เห็นว่า ที่มาตรา 62 บัญญัติว่า พรรคการเมืองต้องจัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป นั้น มีความหมายว่า พรรคการเมืองต้องทำทั้งสองอย่าง คือ จัดทำรายงานการใช้จ่ายเงินสนับสนุนของพรรคให้ถูกต้องตามความเป็นจริง และยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเวลาที่กำหนด จะเลือกปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งหาได้ไม่ หากปฏิบัติไม่ครบถ้วนตามเงื่อนไขทั้งสองข้อ ก็มีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ ข้อต่อสู้ข้อนี้ของพรรคเอกภาพก็ฟังไม่ขึ้นดุจกัน กรณีมีเหตุยุบพรรคเอกภาพได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และวรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคเอกภาพ	ให้ยุบพรรคเอกภาพ

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 2/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน (คะแนนเสียง 12 : 1)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 13 คน	**ประเด็นหลัก** กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคเอกภาพ ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่		**คำวินิจฉัย** สั่งให้ยุบพรรคเอกภาพ	
	กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรค	ให้ยกคำร้อง	ให้ยุบพรรค (ชอบด้วย รธน.)	ให้ยกคำร้อง (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
2. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
3. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
5. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
6. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ★	-	-	-	-
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓		✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ★★		✓		✓
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	12	1	12	1

★ ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

★★ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

3-4. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 3-4/2544

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 3-4/2545 (วันที่ 29 มกราคม 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ประธานวุฒิสภา ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณีสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่ต้องยับยั้งไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 โดยไม่รอผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้วของวุฒิสภา ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 262 วรรคหนึ่ง (1) กรณีร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

(พิจารณาวินิจฉัยว่า (1) การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ของคณะกรรมาธิการร่วมกัน โดยวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว จะถือว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ.....ถูกยับยั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) หรือไม่ และ (2) การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร โดยวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว กระบวนการตราพระราชบัญญัติดังกล่าว ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 176 หรือไม่)

1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ประธานวุฒิสภา ผู้ร้อง ส่งคำร้องรวม 2 คำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้ คำร้องที่ 1 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2544 ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องตามมติที่ประชุมวุฒิสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณีสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่ต้องยับยั้งไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 โดยไม่รอผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้วของวุฒิสภา ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ คำร้องที่ 2 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2544 ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 103 คน ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 262 วรรคหนึ่ง (1) กรณีร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธ

		เคมี พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	กรรมาธิการร่วมกัน เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว ได้เสนอรายงานและร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อสภาทั้งสอง โดยสภาผู้แทนราษฎรนำบรรจุเข้าวาระการประชุมในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2544 ส่วนวุฒิสภาบรรจุเข้าวาระการประชุมในวันที่ 23 พฤศจิกายน 2544 ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมกันแล้ว มีมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอญัตติต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรว่า เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้ เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน จึงขอให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 ต่อไปทันที มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปราย ท้วงติงว่า ควรรอให้วุฒิสภาใช้สิทธิพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมกันก่อน จากนั้น สภาผู้แทนราษฎรจึงจะใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติได้ ในที่สุดที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติว่า สภาผู้แทนราษฎรสามารถใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติได้ โดยไม่ต้องรอการพิจารณาของวุฒิสภา และมีมติยืนยันให้ใช้ร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภากรรมาธิการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้วได้เสนอรายงาน และร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อสภาทั้งสอง โดยสภาผู้แทนราษฎรนำบรรจุเข้าวาระการประชุมในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2544 ส่วนวุฒิสภาบรรจุเข้าวาระการประชุมในวันที่ 23 พฤศจิกายน 2544 ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมกันแล้ว มีมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอญัตติต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรว่า เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วย

		การเงิน จึงขอให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 ต่อไปทันที มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปราย ท้วงติงว่า ควรรอให้วุฒิสภาใช้สิทธิพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมกันก่อน จากนั้นสภาผู้แทนราษฎรจึงจะใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติได้ ในที่สุดที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติว่าสภาผู้แทนราษฎรสามารถใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติได้โดยไม่ต้องรอการพิจารณาของวุฒิสภา และมีมติยืนยันให้ใช้ร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้มีหนังสือลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2544 แจ้งผลการประชุมให้วุฒิสภาทราบพร้อมทั้งแจ้งว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้ถือว่าผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว และจะส่งให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 93 ต่อไป ในคราวประชุมวุฒิสภา เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2544 ประธานวุฒิสภาแจ้งให้ที่ประชุมวุฒิสภาทราบ ถึงหนังสือแจ้งการยืนยันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจากประธานสภาผู้แทนราษฎร พร้อมทั้งหารือสมาชิกวุฒิสภาว่า วุฒิสภาควรจะปฏิบัติต่อไปอย่างไร สมาชิกวุฒิสภาส่วนใหญ่เห็นว่า การใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่รอให้วุฒิสภาพิจารณาข้อเสนอของคณะกรรมาธิการร่วมกันก่อนนั้น มีปัญหาความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติด้วยเสียงข้างมากว่า มติยืนยันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... โดยสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2544 เป็นการกระทำที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอนสำคัญที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ จึงยังถือตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 ไม่ได้ว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว กรณียังต้องให้ที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ตามรายงานของคณะกรรมาธิการร่วมกันจนเป็นที่ยุติก่อน จากนั้น สภาผู้แทนราษฎรจึงจะใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้

		การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร โดยที่วุฒิสภายังมิได้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมกัน จึงเท่ากับขาดองค์ประกอบสำคัญ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมกัน ที่จะต้องผ่านการพิจารณาของทั้งสองสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) ดังนั้น การที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้มีหนังสือแจ้งว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 แล้วนั้น ถือว่า กระบวนการตราพระราชบัญญัติดังกล่าวชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 176 หรือไม่ ดังนั้น วุฒิสภาจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคำร้องรวม 2 คำร้องดังกล่าวแล้วข้างต้น เนื่องจากข้อเท็จจริงตามคำร้องทั้งสองเป็นเรื่องเดียวกัน ศาลรัฐธรรมนูญจึงรวมประเด็นวินิจฉัยทั้ง 2 คำร้องไว้ในคำวินิจฉัยเดียวกัน
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	เห็นว่า กระบวนการตราพระราชบัญญัติจะต้องผ่านการพิจารณาของทั้งสองสภาก่อน จึงจะถือว่าได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 92 ที่บัญญัติว่า "ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา" และมาตรา 90 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา" กรณีร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... เป็นเรื่องที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภา จึงมีการตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) เมื่อคณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงเสนอรายงานและร่างพระราชบัญญัติ

		ที่คณะกรรมาธิการร่วมกัน ได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติให้ทั้งสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้วเสียก่อน ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติ ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 93 ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อนซึ่งหมายความว่าการที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการ ร่วมกันได้พิจารณาแล้ว อันเป็นผลให้ร่างพระราชบัญญัติถูกยับยั้งนั้น ทั้งสองสภาจะต้องได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาแล้ว ให้ครบถ้วนตามขั้นตอนการตราพระราชบัญญัติที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เสียก่อน ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 92 และหากปรากฏผลว่ารัฐธรรมนูญมาตรา 92 และหากปรากฏผลว่าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย จึงให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ ดังนั้น การที่สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณา และลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2544 จึงยังถือไม่ได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ถูกยับยั้ง จนกว่าวุฒิสภาจะได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้วเสียก่อน ทั้งนี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) เมื่อร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่ถูกยับยั้ง สภาผู้แทนราษฎรจึงไม่สามารถยกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นพิจารณาใหม่ในทันที และลงมติยืนยันให้ใช้ร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 ได้ แม้ร่างพระราชบัญญัตินั้นจะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินก็ตาม เพราะเป็นการตัดทอนอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบมาตรา 90 และมาตรา 92 ดังนั้น กรณีจึงยังถือไม่ได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

		ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 รัฐธรรมนูญ มาตรา 262 วรรคหนึ่ง (1) บัญญัติว่า "ร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา 93 หรือร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันตามมาตรา 94 ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง (1) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภาแล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า" ดังนั้น เมื่อยังถือไม่ได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยประเด็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 262 วรรคหนึ่ง (1)
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงประเด็นหลัก	รัฐธรรมนูญ มาตรา 90 มาตรา 92 มาตรา 93 มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 176

2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ		ประเด็นหลักที่ 1 การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ของคณะกรรมาธิการร่วมกัน โดยวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว จะถือว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ถูกยับยั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) หรือไม่ ประเด็นหลักที่ 2 การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร โดยวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว กระบวนการตราพระราชบัญญัติดังกล่าว ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 176 หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ของคณะกรรมาธิการร่วมกัน โดยวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว ยังถือไม่ได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยับยั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และถือไม่ได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว และเมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังถือไม่ได้ว่า ถูกยับยั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และถือไม่ได้ว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา จึงไม่จำต้องวินิจฉัยประเด็นที่ว่า กระบวนการตราพระราชพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 176 หรือไม่อีก	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 14 คน โดยวินิจฉัยว่า ยังถือไม่ได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติฯ ถูกยับยั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และถือไม่ได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว จำนวน 8 คน และวินิจฉัยว่า กระบวนการตราพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 176 จำนวน 6 คน (คะแนนเสียง 8 : 6) 2) มี 2 คำร้อง 2.1) คำร้องที่ 1 เริ่มวันที่ 27 พฤศจิกายน 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 29 มกราคม 2545 รวม 2 เดือน 2 วัน	

	2.2) คำร้องที่ 2 เริ่มวันที่ 27 พฤศจิกายน 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 29 มกราคม 2545 รวม 2 เดือน 2 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติ ไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ของคณะกรรมาธิการร่วมกัน โดยวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว ยังถือไม่ได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยับยั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และถือไม่ได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 111 ก วันที่ 5 พฤศจิกายน 2545 ซึ่งเท่ากับ 9 เดือน 7 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 29 มกราคม 2545) 5) นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 3-4/2545 (วันที่ 29 มกราคม 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน เรื่อง ประธานวุฒิสภา ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณีสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่ต้องยับยั้งไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 โดยไม่รอผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้วของวุฒิสภา ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 262 วรรคหนึ่ง (1) กรณีร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ มี 2 ประเด็น ได้แก่

<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ..... ของคณะกรรมาธิการร่วมกัน โดยวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว จะถือว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ..... ถูกยับยั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) หรือไม่

<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร โดยวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว กระบวนการตราพระราชบัญญัติดังกล่าว ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 176 หรือไม่

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายถระมล ทองธรรมชาติ	**รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ดังนี้** **"<u>มาตรา 92</u> บัญญัติว่า "ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา"** **"<u>มาตรา 93</u> ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากรัฐสภา เพื่อพระมหา-**	

	กษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้" "มาตรา 175 ภายใต้บังคับมาตรา 180 เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว (1) ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 93 (2) ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร (3) ถ้าแก้ไขเพิ่มเติม ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปยังสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติม ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 93 ถ้าเป็นกรณีอื่น ให้แต่ละสภาตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด ประกอบเป็นคณะกรรมาธิการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้คณะกรรมาธิการร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 93 ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน คณะกรรมาธิการร่วมกัน อาจเรียกเอกสารจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้ และเอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 157 และมาตรา 158 ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำ	

	หน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย **การประชุมคณะกรรมาธิการร่วมกัน ต้องมีกรรมาธิการของสภาทั้งสองมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมาธิการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม และให้นำบทบัญญัติมาตรา 194 มาใช้บังคับโดยอนุโลม"** <u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า การใช้อำนาจพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในการไม่เห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ผ่านการพิจารณาของกรรมาธิการร่วมกัน และยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรก่อนวุฒิสภาแก้ไขทันทีในวันเดียวกันตามมาตรา 176 และอ้างว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว โดยไม่รอผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวของวุฒิสภา เป็นการข้ามขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฯ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 175 วรรคสอง (3) ซึ่งบัญญัติไว้ว่าเพื่อกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมาธิการร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อ..... นั้นไว้ก่อน น่าจะหมายความว่า ถ้าสภาทั้งสองได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ที่กรรมาธิการร่วมกันส่งมาให้พิจารณาเสร็จแล้ว และสภาใดสภาหนึ่งเพียงสภาเดียวไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติของกรรมาธิการร่วมกัน ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน หลังจากนั้นสภาผู้แทนราษฎรจึงจะมีอำนาจยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรได้ จริงอยู่แม้ว่า การรอให้วุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันรายงานมาให้พิจารณา จะไม่มีผลในการเปลี่ยนแปลงมติของสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด ไม่ว่าวุฒิสภาจะเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติของกรรมาธิการร่วมหรือไม่ แต่การรีบร้อนของสภาผู้แทนราษฎรในการยืนยันร่างเดิมของตนโดยไม่รอการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวของกรรมาธิการร่วมกันของวุฒิสภาถือได้ว่าเป็นการตัดอำนาจของวุฒิสภาในการที่จะพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่กรรมาธิการร่วมกันส่งมาให้พิจารณาอีกครั้งหนึ่งตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และเป็นการขัดกับหลักการของการปกครอง	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ร่างพระราชบัญญัติฯ ไม่ได้ถูกยับยั้งตาม มาตรา 175 วรรคสอง (3)

	ระบอบประชาธิปไตยในระบบสภาคู่ที่ต้องการให้ทั้งสองสภาได้ใช้อำนาจของตนตามขั้นตอนและกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างครบถ้วน จึงวินิจฉัยในประเด็นแรกว่า การที่สภาผู้แทนราษฎรยืนยันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... โดยไม่รอผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้วของวุฒิสภาไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งหมายความว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่ได้ถูกยับยั้งตาม มาตรา 175 วรรคสอง (3) <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เมื่อร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่ได้ถูกยับยั้งสภาผู้แทนราษฎรจึงยังไม่มีอำนาจยืนยันร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวตามมาตรา 176 ได้ และยังไม่ถือว่าร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงไม่ต้องวินิจฉัยประเด็นที่สอง ในคำร้องของวุฒิสภาที่ร้องว่ากระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรอ้างว่าได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ไม่ต้องวินิจฉัย
2. นายจุมพล ณ สงขลา	แบ่งการพิจารณาวินิจฉัยออกเป็น 2 เรื่อง คือ คำวินิจฉัยที่ 3/2545 และ คำวินิจฉัยที่ 4/2545 <u>คำวินิจฉัยที่ 3/2545</u> เห็นว่า ประธานวุฒิสภาจะอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ก็ต่อเมื่อวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งตามรัฐธรรมนูญมีปัญหาขัดแย้งกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรใดองค์กรหนึ่งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ แต่ปัญหาตามคำร้องเป็นเรื่องที่สภาผู้แทนราษฎรกระทำไปภายในขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของตนตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งตามมาตรา 175 และมาตรา 176 อีกทั้งการกระทำของสภาผู้แทนราษฎรจะชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ ก็มิได้เป็นเหตุขัดขวางหรือมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา หรือเป็นการตัดทอนอำนาจของวุฒิสภา	<u>คำวินิจฉัยที่ 3/2545</u> ให้ยกคำร้อง

	ให้น้อยลง วุฒิสภายังคงมีอำนาจที่จะประชุมเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมกันได้ตามปกติ และแม้ว่าจะมีธรรมเนียมปฏิบัติตลอดมาว่า สภาผู้แทนราษฎรเคยรอให้วุฒิสภาประชุม เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมกันเสียก่อน แล้วสภาผู้แทนราษฎรจึงจะพิจารณาเพื่อลงมติ ก็ไม่อาจถือว่าสิ่งที่เคยปฏิบัติกันมานั้นเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ ส่วนการกระทำของสภาผู้แทนราษฎรจะมีผลต่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่อย่างไร เป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 262 โดยตรง ปัญหาที่ประธานวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยจึงมีลักษณะเป็นการหารือเท่านั้น มิใช่กรณีมีปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญที่ประธานวุฒิสภาจะมีอำนาจเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของประธานวุฒิสภา (ไม่ได้วินิจฉัยประเด็นหลักที่ 1 และประเด็นหลักที่ 2) <u>คำวินิจฉัยที่ 4/2545</u> <u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า ข้อความตามมาตรา 175 (3) ดังกล่าวเป็นการกำหนดหลักทั่วไปของขั้นตอนในการตรากฎหมายว่า หากสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยกับร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกัน ก็ให้มีอำนาจยับยั้งได้ โดยให้มีผลตามที่มาตรา 176 บัญญัติไว้กล่าวคือ โดยทั่วไปในกรณีแก้ไขเพิ่มเติม เมื่อมีการยับยั้งซึ่งเกิดจากการไม่เห็นชอบด้วยของสภาใดสภาหนึ่ง ก็จะต้องรอไว้หนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งยับยั้ง เมื่อล่วงพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว มาตรา 176 วรรคหนึ่ง ได้ให้อำนาจสภาผู้แทนราษฎรที่จะนำร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเห็นชอบมาลงมติ หากได้คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของ<u>รัฐสภา</u> จะเห็นได้ว่า ตามมาตรา 175 (3) หาได้มีข้อความตอนใด	<u>คำวินิจฉัยที่ 4/2545</u> ประเด็นหลักที่ 1 และประเด็นหลักที่ 2) ร่างพระราชบัญญัติฯ ผ่านการพิจารณาแล้ว และกระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติฯ

	ระบุว่า สภาทั้งสองจะต้องทราบรายงาน และร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมกันเสียก่อน แต่ละสภาจึงจะมีสิทธิยับยั้งได้ จึงสรุปได้ว่า ความหมายของมาตรา 175 (3) และมาตรา 176 วรรคหนึ่ง ในกรณีวุฒิสภาขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติจนมีการตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกันแล้ว ระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันที่สภาผู้แทนจะต้องรอให้ล่วงพ้นไปเสียก่อนจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่ง ไม่เห็นชอบด้วยหรือมีมติยับยั้ง หลังจากนั้นสภาผู้แทนราษฎรจึงจะมีอำนาจดำเนินการลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกันได้ แต่ในมาตรา 176 วรรคสอง ได้บัญญัติเป็นข้อยกเว้นจากหลักทั่วไปดังกล่าว ข้างต้นว่า หากร่างพระราชบัญญัติที่แต่ละสภาไม่เห็นชอบด้วยหรือยับยั้งนั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน สภาผู้แทนราษฎรอาจยกร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที โดยลงมติยืนยันร่างเดิม หรือร่างที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาได้ คำว่า "ทันที" ตามมาตรา 176 วรรคสอง ย่อมมีความหมายชัดเจนในตัวเองว่า หากสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยหรือยับยั้ง สภาผู้แทนราษฎรก็สามารถลงมติยืนยันร่างเดิม หรือร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกันได้ทันที โดยไม่จำต้องรอให้ระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันล่วงพ้นไปก่อน ดังเช่น ในกรณีของร่างพระราชบัญญัติทั่วไป ดังนั้น เมื่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เกี่ยวด้วยการเงิน การที่สภาผู้แทนราษฎรมีการประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมกัน ก่อนที่วุฒิสภาจะมีการประชุมและไม่เห็นชอบด้วย หรือยับยั้งร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมกันแล้ว สภาผู้แทนราษฎรย่อมมีอำนาจตามบทบัญญัติดังกล่าวที่จะลงมติยืนยันร่างเดิมได้โดยชอบทันที โดยไม่จำต้องรอให้วุฒิสภาประชุม เพื่อพิจารณาร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกันเสียก่อน ซึ่งแม้ในอดีตที่ผ่านมา สภาผู้แทนราษฎรเคยรอให้วุฒิสภาประชุมเสียก่อนก็ตาม ธรรมเนียมปฏิบัติดังกล่าวก็หาใช่เงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติไว้ การไม่ปฏิบัติตามของสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้อาจจะผิดมารยาททางการเมืองไปบ้าง แต่ก็มิได้ตัดทอนอำนาจของวุฒิสภา ที่จะพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) และมาตรา 176

	ของคณะกรรมาธิการร่วมกันต่อไป และการฝ่าฝืนดังกล่าวก็มิได้ทำให้วุฒิสภามีอำนาจที่จะกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ต่อไปได้อีก ไม่ว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกันหรือไม่ก็ตาม อำนาจเด็ดขาดที่จะผ่านร่างพระราชบัญญัติก็ยังคงอยู่กับสภาผู้แทนราษฎรทุกกรณี เมื่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว มาตรา 176 วรรคสองก็บัญญัติให้ถือว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ซึ่งหมายถึง ทั้งสองสภาเห็นชอบด้วยนั่นเอง ทั้งปัญหาขัดแย้งในการขอแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภาก็เพียงเกี่ยวกับคำว่า "ยอมรับนับถือ" กับ "ยอมรับ" เท่านั้น อันมิใช่ข้อสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แต่อย่างใด เมื่อคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและความเสียหายของประเทศชาติแล้ว เห็นว่า ไม่เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะต้องตกไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 262 วรรคหนึ่ง เพราะมูลเหตุเพียงสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้มิได้ปฏิบัติตามประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมาเท่านั้น จึงไม่อาจถือว่าสภาผู้แทนราษฎรฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับกระบวนการตรากฎหมายตามที่ผู้ร้องกล่าวหา จึงวินิจฉัยว่า กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ..... ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) และมาตรา 176	
3. พลโท จุล อติเรก	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ถูกยับยั้งแล้ว เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติไว้ชัดแจ้งว่า ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบก็ถือได้ว่าเป็นการยับยั้งแล้ว โดยไม่ต้องรอให้วุฒิสภามีความเห็นเสียก่อน เพราะจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบก็ไม่มีผลที่จะทำให้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวดำเนินการต่อไปได้ หรือมีผลดีเกิดขึ้นแต่อย่างใด กรณีนี้ปรากฏว่า เมื่อสภาผู้แทนมีมติไม่เห็นชอบร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกันดังกล่าว โดยที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และประเด็นหลักที่ 2</u> ร่างพระราชบัญญัติฯ ได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบของ

	เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน สภาผู้แทนราษฎรจึงเห็นชอบให้มีการยกขึ้นพิจารณาใหม่ในการประชุมคราวเดียวกันนั้น ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 และโดยที่ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... เป็นร่างเกี่ยวด้วยการเงิน สภาผู้แทนราษฎรจึงให้ยกขึ้นพิจารณาใหม่ และมีมติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ให้ยืนยันตามร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎร จึงเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 และบทบัญญัติดังกล่าวยังให้ถือว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาอีกด้วย ซึ่งกรณีนี้เมื่อสภาผู้แทนราษฎรยืนยันตามร่างเดิม ก็ถือได้ว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติด้วย **พิจารณาแล้ว เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ได้ผ่านการพิจารณาตามขั้นตอนของการตรากฎหมายโดยชอบด้วยบทบัญญัติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 92 มาตรา 93 มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 176 แล้ว** จึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินการขององค์การห้ามอาวุธเคมีพ.ศ. .... โดยผ่านการพิจารณาเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 176 แล้ว นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 93 ต่อไปได้ ส่วนประเด็นอื่นไม่จำต้องวินิจฉัย	รัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และ มาตรา 176
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> ปัญหามีว่า การที่สภาผู้แทนราษฎรได้วินิจฉัยว่าสภาผู้แทนราษฎรสามารถใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติได้ โดยไม่ต้องรอการพิจารณาของวุฒิสภา และมีมติยืนยันให้ใช้ร่างเดิมในที่สุดด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จะเป็นการตราร่างพระราชบัญญัติถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 มาตรา 176 หรือไม่ ตามปัญหาดังกล่าว มีข้อพิจารณา 5 ประการคือ <u>ประการที่หนึ่ง</u> การที่สภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยกรณีดังกล่าว	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> การตราร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงาน

	ข้างต้นนั้น มีประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสนับสนุนให้สภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยกรณีดังกล่าวเช่นนั้นได้หรือไม่ คดีนี้ปรากฏข้อเท็จจริงว่า คณะกรรมาธิการร่วมกันที่สภาทั้งสองแต่งตั้งได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามค้าอาวุธเคมี พ.ศ. .... แล้วเสร็จและได้เสนอรายงานและร่างพระราชบัญญัติต่อสภาทั้งสอง สภาทั้งสองต่างได้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมของแต่ละสภา แล้วแต่สภาผู้แทนราษฎรได้ยกร่างพระราชบัญญัติขึ้นพิจารณาก่อนและลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับรายงานของคณะกรรมาธิการร่วมกัน และเนื่องจากเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินสภาผู้แทนราษฎรจึงยกขึ้นวินิจฉัยทันที และวินิจฉัยว่าสภาผู้แทนราษฎรสามารถใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติได้ โดยไม่ต้องรอการพิจารณาของวุฒิสภาและมีมติยืนยันให้ใช้ร่างเดิมตามมาตรา 176 วรรคสอง การวินิจฉัยเช่นนี้ของสภาผู้แทนราษฎร การตราพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงไม่มีประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสนับสนุนให้ทำได้ จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 มาตรา 176 ประกอบมาตรา 7 <u>ประการที่สอง</u> ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 ได้บัญญัติกรณีเช่นนี้ไว้อย่างไร การวินิจฉัยและการลงมติของสภาผู้แทนราษฎร จึงทำให้วุฒิสภาไม่อาจดำเนินการตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 ข้อ 123 วรรคสอง อันเป็นผลให้วุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญไม่อาจใช้อำนาจนิติบัญญัติตามข้อบังคับการประชุมซึ่งเสมือนเป็นกฎหมายรองในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยของสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวข้างต้น จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) และมาตรา 176 และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 <u>ประการที่สาม</u> กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติ และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของรัฐสภาในระบบสภาคู่ อันเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามหลักการในรัฐธรรมนูญจำต้องให้	ขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 มาตรา 176 และตามมาตรา 262 วรรคสาม

องค์กรนิติบัญญัติทั้งสององค์กรได้ใช้อำนาจหน้าที่ตามกระบวนการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ให้ครบถ้วนก่อนหรือไม่

การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติวินิจฉัยว่า สภาผู้แทนราษฎรสามารถใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... โดยไม่ต้องรอการพิจารณาของวุฒิสภา และลงมติยืนยันให้ใช้ร่างเดิมในที่สุดด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ตามบทบัญญัติมาตรา 175 มาตรา 176 ของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นการตราร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาไม่อาจใช้อำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ตามรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 ข้อ 123 วรรคสอง ทำให้องค์กรรัฐสภาใช้อำนาจหน้าที่ในทางนิติบัญญัติไม่ครบถ้วน ตามขั้นตอนในกระบวนตราร่างพระราชบัญญัติที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ จึงเป็นกระบวนการตราที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 มาตรา 176

<u>ประการที่สี่</u> การดำเนินการของสภาผู้แทนราษฎรโดยมิได้ปฏิบัติตาม มาตรา 175 (3) ในขั้นตอนสุดท้ายเป็นการบั่นทอนอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในการใช้อำนาจนิติบัญญัติ อันเป็นอำนาจอธิปไตย ในฐานะเป็นองค์กรอำนาจอธิปไตยหนึ่งหรือไม่ การวินิจฉัยใดๆ ที่ส่งผลให้วุฒิสภาไม่อาจใช้อำนาจหน้าที่ในทางนิติบัญญัติดังกล่าว จึงเป็นการทำลายอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในทางนิติบัญญัติ และเป็นการเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรซึ่งอาจใช้อำนาจหน้าที่ล่วงล้ำเข้าไปในอำนาจหน้าที่ขององค์กรอธิปไตยอื่นโดยไม่มีองค์กรใดเข้ามายับยั้งหรือถ่วงดุลได้ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้วุฒิสภาซึ่งเป็นสภาที่สองในระบบสภาคู่ ได้ใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญให้ครบถ้วนตามที่รัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ได้บัญญัติไว้โดยสมบูรณ์ คำวินิจฉัยของสภาผู้แทนราษฎรในคดีนี้จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 มาตรา 176

<u>ประการที่ห้า</u> การวินิจฉัยคดีที่ไม่คำนึงถึงข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2541 จะมีผลตามรัฐธรรมนูญอย่างไร

การวินิจฉัยของสภาผู้แทนราษฎรในคดีนี้ว่า สภาผู้แทนราษฎร

	สามารถใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติได้ โดยไม่ต้องรอการพิจารณาของวุฒิสภาและมีมติยืนยันให้ใช้ร่างเดิม..... เป็นผลให้วุฒิสภาไม่อาจใช้อำนาจนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญดังที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรอง คือ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 ข้อ 123 วรรคสอง ถ้าศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็น "ศาล" ตามหมวด 8 ของรัฐธรรมนูญ มีอำนาจหน้าที่ต้องดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย วินิจฉัยคดีนี้ทำนองเดียวกับความเห็นของสภาผู้แทนราษฎรก็อาจถูกมองว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีพฤติการณ์ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 ได้ ผู้ทำคำวินิจฉัยจึงไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวข้างต้น ด้วยเหตุผลทั้งห้าประการดังกล่าวข้างต้น ผู้ทำคำวินิจฉัยจึงเห็นว่า ที่สภาผู้แทนราษฎรได้วินิจฉัยว่า การตราร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... สภาผู้แทนราษฎรสามารถใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติ โดยไม่ต้องรอการพิจารณาของวุฒิสภา และมีมติยืนยันให้ใช้ร่างเดิมในที่สุด ด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ เป็นการตราร่างพระราชบัญญัติที่ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 มาตรา 176 อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 262 วรรคหนึ่ง (1) จึงวินิจฉัยว่า การตราร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 มาตรา 176 ตามมาตรา 262 วรรคสาม	
5. นายผัน จันทรปาน	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาแล้ว และในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 37 ประธานวุฒิสภาได้แจ้งผลของการลงมติของสภาผู้แทนราษฎร ให้ที่ประชุมวุฒิสภาทราบและขอหารือที่ประชุมของวุฒิสภากรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้แจ้งว่า สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติยืนยันร่างพระ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ร่างพระราชบัญญัติฯ ยังไม่ถูกยับยั้งตามนัยรัฐธรรมนูญ

	ราชบัญญัติดังกล่าว ด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และถือว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ... ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว แสดงว่า วุฒิสภายังไม่ได้มีการประชุมพิจารณาเรื่องที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณา จึงถือว่าการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอยังไม่เสร็จสิ้นทั้งสองสภา เมื่อกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอยังไม่เสร็จสิ้น จึงยังถือไม่ได้ว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยับยั้งตามมาตรา 175 (3) ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงไม่อาจยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ขึ้นพิจารณาใหม่และลงมติยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 176 ได้ จึงวินิจฉัยว่า 1. การที่สภาผู้แทนราษฎรได้ยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ขึ้นมาพิจารณาใหม่ กระทำไม่ได้ เพราะร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่ถูกยับยั้งตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) ไม่สามารถนำรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 วรรคสอง มาใช้ได้ 2. กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) และมาตรา 176	มาตรา 175 (3) <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติฯไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) และมาตรา 176
6. นายมงคล สระฏัน	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ให้คณะกรรมาธิการร่วมกันรายงาน และเสนอร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อ<u>สภาทั้งสอง</u> <u>ถ้าสภาทั้งสอง</u>ต่างเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 93 ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน ข้อความที่บัญญัติให้สภาทั้งสองพิจารณาอยู่หน้าหรือก่อนข้อความว่า “ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบ ก็ให้ยับยั้งร่าง	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ...

	พระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน" จึงต้องแปลความว่า ต้องให้สภาทั้งสองพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอให้เสร็จก่อน จึงจะมีผลว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นถูกยับยั้งหรือไม่ ดังนั้น การยับยั้งร่างพระราชบัญญัติจะเกิดขึ้นเมื่อวุฒิสภาพิจารณาเสร็จแล้ว ไม่ว่าวุฒิสภาจะมีมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในร่างพระราชบัญญัติที่กรรมาธิการร่วมกันเสนอมาก็ตาม เพราะการพิจารณาของวุฒิสภาเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) บัญญัติให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอ การที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติถูกยับยั้งทันทีที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอนั้น ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) สภาผู้แทนราษฎรจึงไม่สามารถยกร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นพิจารณาใหม่ และไม่สามารถมีมติยืนยันร่างเดิมได้ เพราะวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น กรณีจึงถือไม่ได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติถูกยับยั้งแล้ว และถือไม่ได้ว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 สรุปแล้ว วุฒิสภายังมีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ตามที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอได้	ไม่ได้ถูกยับยั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3)
	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า การตราร่างพระราชบัญญัติต้องผ่านการพิจารณาของทั้งสองสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 และมาตรา 176 การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่เห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ของคณะกรรมาธิการร่วมกัน โดยวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว ยังถือไม่ได้ว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นถูกยับยั้งและยังไม่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ทั้งวุฒิสภาได้โต้แย้งว่าวุฒิสภายังมีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวของคณะกรรมาธิการร่วมกันจนเป็นที่ยุติก่อน สภาผู้แทนราษฎรจึงจะประชุมและยืนยันร่างพระราชบัญญัติได้ ร่างพระราชบัญญัติ	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ยกคำร้อง

	ดังกล่าวจึงไม่ได้ผ่านกระบวนการตราตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เสร็จสิ้น จึงไม่มีประเด็นวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ จึงวินิจฉัยว่า 1. ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ไม่ได้ถูกยับยั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) 2. ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ยังถือไม่ได้ว่าได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 3. วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ตามที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอได้ ส่วนคำร้องที่สองที่ขอให้วินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนั้น ให้วินิจฉัยยกคำร้องของผู้ร้อง	
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นได้ว่า กระบวนการตราพระราชบัญญัติจะต้องผ่านการพิจารณาของทั้งสองสภาก่อน จึงถือว่าได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 92 และมาตรา 90 วรรคหนึ่ง กรณีร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... เป็นเรื่องที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนเห็นชอบแล้ว และสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภา จึงมีการตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกัน เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) เมื่อคณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จสิ้นแล้ว จึงเสนอรายงานและร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) บัญญัติให้ทั้งสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ไม่ถือว่าร่างพระราชบัญญัติฯ ถูกยับยั้งและยังถือไม่ได้ว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว

	พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้วเสียก่อน ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 93 ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน ซึ่งหมายความว่า การที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว อันเป็นผลให้ร่างพระราชบัญญัติถูกยับยั้งนั้น ทั้งสองสภาจะต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาแล้วให้ครบถ้วนตามกระบวนการตราพระราชบัญญัติที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เสียก่อน ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 92 และหากปรากฏผลว่า สภาใดสภาหนึ่งไม่ชอบด้วย จึงให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ ดังนั้น การที่สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับความเห็นของคณะกรรมาธิการร่วมกันในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2544 จึงยังถือไม่ได้ว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ถูกยับยั้งจนกว่าวุฒิสภาจะได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาแล้วเสียก่อน ทั้งนี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) เมื่อร่างพระราชบัญญัติยังไม่ถูกยับยั้งสภาผู้แทนราษฎรจึงไม่สามารถยกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นพิจารณาใหม่ และลงมติยืนยันให้ใช้ร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 ได้ แม้ร่างพระราชบัญญัตินั้นจะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินก็ตาม เพราะเป็นการตัดทอนอำนาจของวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบมาตรา 90 และมาตรา 92 ดังนั้น กรณีจึงยังถือไม่ได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เมื่อยังถือไม่ได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงาน	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u>

	ขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 จึงไม่เข้าเงื่อนไขบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 262 วรรคหนึ่ง (1) ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยได้ จึงวินิจฉัยว่า การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ของคณะกรรมาธิการร่วมกัน โดยวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว ยังไม่ถือว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยับยั้ง และยังถือไม่ได้ว่า ร่างพระราชบัญญัตินั้น ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ประเด็นที่ว่า กระบวนการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 176 หรือไม่นั้น จึงไม่จำต้องวินิจฉัยต่อไป	ไม่จำต้องวินิจฉัย
8. นายสุจิต บุญบงการ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เป็นกรณีที่ทั้งสองสภามีความเห็นขัดแย้งกันในร่างกฎหมายจนต้องมีการตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) เนื่องจากวุฒิสภาได้มีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติเห็นชอบและได้ส่งคืนกลับมายังสภาผู้แทนราษฎรแต่สภาผู้แทนราษฎรยังมีความเห็นตามร่างเดิม จึงต้องมีการตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกัน รัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) ได้บัญญัติไว้ในกรณีที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมว่า "ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปยังสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 93 ถ้าเป็นกรณีอื่น ให้แต่ละสภาตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด ประกอบเป็นคณะกรรมาธิการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้คณะกรรมาธิการร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมาธิการ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ร่างพระราชบัญญัติฯ ยังไม่ถูกยับยั้งจนกว่าจะมีมติของวุฒิสภา

	ร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้วให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 93 ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยก็ให้ยับยั้งพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน" บทบัญญัตินี้ หมายความว่า เมื่อคณะกรรมาธิการร่วมกันมีมติอย่างไรแล้วจะต้องส่งให้สภาทั้งสองพิจารณาและสภาทั้งสองจะต้องมีการประชุม เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ถ้าสภาทั้งสองให้ความเห็นชอบก็ให้ดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 93 แต่เมื่อทั้งสองสภาประชุมแล้วเกิดกรณีสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้ก่อน ทั้งนี้ เพื่อให้สภาทั้งสองมีโอกาสพิจารณาอภิปรายให้ความเห็นและมีมติเสียก่อนจึงจะดำเนินการต่อไปได้ ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจะถูกยับยั้งได้ก็ต่อเมื่อมีการประชุมทั้งสองสภาเสียก่อน เมื่อสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบจะต้องให้อีกสภาหนึ่งมีมติเสียก่อนจึงจะถือว่าร่างพระราชบัญญัติได้รับการยับยั้ง เมื่อยับยั้งแล้วจึงดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 ซึ่งถ้าเป็นกรณีของร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเงินสภาผู้แทนราษฎร เมื่อไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมาธิการร่วมกันสามารถยกร่างพระราชบัญญัติที่ได้ยับยั้งไว้ขึ้นพิจารณาได้ทันทีและสามารถยืนยันตามร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรได้ แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) คือต้องให้วุฒิสภาได้พิจารณามีมติเสียก่อน แต่ถ้าเป็นกรณีให้สภาผู้แทนราษฎรสามารถที่จะยกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นมาพิจารณาและมีมติยืนยันตามร่างเดิมได้โดยไม่ต้องรอให้วุฒิสภามีมติอย่างหนึ่งอย่างใดเสียก่อน เป็นการตัดโอกาสให้วุฒิสภาได้แสดงความคิดเห็นต่อมติของคณะกรรมาธิการร่วมกัน เป็นการลดอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาที่ทำหน้าที่ท้วงติงให้เหตุผลในร่างกฎหมาย เพื่อให้เกิดความรอบคอบและเป็นการลดขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาร่างกฎหมาย ข้ออ้างที่ว่า เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 ให้อำนาจสภาผู้แทนราษฎรที่จะยืนยันตามร่างเดิมของตน ดังนั้นจึงไม่จำต้อง	

	รอมติหรือความเห็นของวุฒิสภา เนื่องจากสุดท้ายแล้วมติของวุฒิสภาจะไม่มีความหมายแต่อย่างใดนั้น ข้ออ้างดังกล่าวทำให้วุฒิสภาไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นให้เหตุผล ท้วงติง เพื่อให้เกิดความรอบคอบในการพิจารณาร่างกฎหมายเป็นการลดอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาดังที่ได้กล่าวไปแล้ว นอกจากนี้ การวินิจฉัยเช่นนี้ยังมิได้ไปเปลี่ยนแปลงหลักการความ "เหนือกว่า" ของสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่ไม่สามารถหาข้อยุติในความคิดเห็นที่แตกต่างกันของสองสภา เนื่องจากสุดท้ายแล้วก็ยังให้ความเห็นของสภาผู้แทนราษฎรเป็นเด็ดขาด จึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติยังไม่ถูกยับยั้งจนกว่าจะมีมติของวุฒิสภา ดังนั้น สภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถยืนยันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... โดยไม่ต้องรอผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้วของวุฒิสภา <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ได้วินิจฉัยไปแล้วว่า สภาผู้แทนราษฎรไม่มีอำนาจยืนยันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยไม่ต้องรอผลการพิจารณาของวุฒิสภา แต่จะต้องรอมติของวุฒิสภาก่อน จึงจะถือว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยับยั้ง และเมื่อถูกยับยั้งแล้วสภาผู้แทนราษฎรจึงจะยืนยันร่างเดิมได้ ซึ่งหมายความว่าสภาผู้แทนราษฎรได้ดำเนินการข้ามขั้นตอนโดยได้ยืนยันร่างเดิม โดยที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่ได้รับการยับยั้ง ดังนั้น จึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์กรห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยไม่เป็นไปตามขั้นตอนที่รัฐธรรมนูญกำหนด กระบวนการตราจึงไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) และ มาตรา 176	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> กระบวนการตราฯ ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) และ มาตรา 176
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ซึ่งในกรณีพิพาทนี้คณะกรรมาธิการร่วมกันก็ได้ดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแล้ว ถ้าทั้งสองสภา	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เป็นการยับยั้งร่างพระราช

	ต่างเห็นชอบด้วยร่างดังกล่าว ก็ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคใดเหลืออยู่อีกที่จะดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 93 ของรัฐธรรมนูญได้ แต่ในกรณีที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมกัน รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ "ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน" คำว่า "สภาใดสภาหนึ่ง" ย่อมหมายความว่า จะเป็นสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ หรือวุฒิสภาก็ได้ โดยไม่จำเป็นว่าสภาทั้งสองนี้จะต้องประชุมและลงมติให้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อน ผลของการที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยก็คือ ร่างพระราชบัญญัติที่เป็นปัญหานั้นจะต้องถูกยับยั้งไว้ก่อน ดังนั้น ถ้าสภาผู้แทนราษฎรก็ดี หรือ วุฒิสภาก็ดี ไม่เห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมกัน ร่างพระราชบัญญัตินั้นก็ต้องถูกยับยั้งไว้ กล่าวคือ ไม่อาจมีการดำเนินการผลักดันให้กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวคืบหน้าต่อไปได้เลย เหตุเพราะตามมาตรา 176 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญจะต้องรอให้เวลา 180 วัน ล่วงพ้นไปเสียก่อน สภาผู้แทนราษฎรจึงจะสามารถยกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นพิจารณาใหม่ได้ และกำหนดเวลาดังกล่าวให้เริ่ม "นับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา 175 (3) ....." ฉะนั้น จึงเห็นว่า วันที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่เห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมกัน (ซึ่งก็เป็นกรณีตามมาตรา 175 (3)) ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ต้องถูกยับยั้งไว้ ณ วันนั้น และนับแต่วันนั้นเป็นต้นไป การประชุมและการลงมติของวุฒิสภาเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวในภายหลังจะเป็นประการใดก็ตาม ย่อมไม่อาจมีผลใด ๆ ต่อร่างพระราชบัญญัติที่ได้ถูกยับยั้งไว้แล้ว ด้วยการไม่เห็นชอบด้วยของสภาผู้แทนราษฎร แต่เพียงสภาเดียว ในทำนองเดียวกัน ถ้าวุฒิสภาได้ประชุมและลงมติไม่เห็นชอบด้วยร่างคณะกรรมาธิการร่วมกันก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรจะประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น ผลก็จะเป็นเช่นเดียวกัน คือ ร่างพระราชบัญญัตินั้น จะต้องถูกยับยั้งไว้ก่อน และสภาผู้แทนราษฎรย่อมไม่มีอำนาจดำเนินการใด ๆ ได้ต่อไป รวมทั้งไม่อาจยกร่างพระราชบัญญัตินี้ขึ้นพิจารณาใหม่ได้	บัญญัติฯ ตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3)

จนกว่าเวลา 180 วัน จะได้ล่วงพ้นไปแล้วนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติไม่เห็นชอบด้วย ในขั้นตอนนี้จะเห็นได้ว่า สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่างก็มีอำนาจเท่าเทียมกันในการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติที่ตนเพียงแค่สภาเดียวไม่เห็นชอบด้วย และย่อมไม่มีการได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันโดยสภาใดสภาหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา 176 วรรคสอง บัญญัติไว้ด้วยว่า "ถ้าร่างพระราชบัญญัติที่ต้องถูกยับยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน สภาผู้แทนราษฎรอาจยกร่างพระราชบัญญัติ.....นั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที....." ดังนั้น ในเรื่องการยกร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งไว้ขึ้นพิจารณาใหม่นี้ จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญยอมรับความเป็นใหญ่ของสภาผู้แทนราษฎรเหนือกว่าวุฒิสภาในสองแง่ คือ 1) สภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียวเท่านั้นที่จะสามารถยกร่างพระราชบัญญัติที่ได้ถูกยับยั้งไว้ขึ้นพิจารณาใหม่ได้ และสามารถยืนยันร่างเดิมของตนหรือร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกันก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของสภาผู้แทนราษฎร ส่วนวุฒิสภาย่อมไม่มีอำนาจเช่นว่านี้ และ 2) สำหรับร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน สภาผู้แทนราษฎรจะมีสิทธิพิเศษอีกในแง่ที่สามารถยกร่างฯ ขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้เวลาล่วงพ้นไปแล้ว 180 วัน

ฉะนั้น จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า คำว่า "ทันที" ในบริบทนี้มีความหมายอย่างไร ในเรื่องนี้วุฒิสภามีความเห็นว่า "ทันที" หมายความว่า ต้องเป็นช่วงหลังที่วุฒิสภาได้พิจารณาร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกันแล้วเสร็จ ส่วนสภาผู้แทนราษฎรกลับเห็นว่า ตนสามารถดำเนินการต่อไปได้ทันทีที่ได้มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติแล้ว

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดความหมายของคำว่า "ทันที" ไว้โดยชัดแจ้ง แต่ความเห็นของสภาผู้แทนราษฎรน่าจะสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมากกว่าความเห็นของวุฒิสภา เหตุเพราะคำว่า "ทันที" น่าจะหมายถึงขณะใดก็ได้ที่ถัดจากเวลาที่ได้มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติ และตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) ประกอบมาตรา 176 วรรคหนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติก็สามารถถูกยับยั้งได้ ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่

	เห็นชอบด้วย โดยไม่จำเป็นต้องให้ทั้งสองสภาลงมติไม่เห็นชอบด้วย และในเมื่อได้มีการยับยั้งแล้ว และร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินด้วย การที่สภาผู้แทนราษฎรยกขึ้นพิจารณาใหม่ในวันเดียวกัน ภายหลังจากที่ได้มีการยับยั้งนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจกระทำได้ตามรัฐธรรมนูญโดยไม่ต้องรอผลการพิจารณาของวุฒิสภา เพราะไม่ว่าผลดังกล่าวจะเป็นไปในทางใด ก็มิอาจเปลี่ยนแปลงหรือกระทบกระเทือนชะตากรรมของร่างพระราชบัญญัตินั้นได้แม้แต่น้อย กรณีย่อมจะแตกต่างกันและมีผลตรงกันข้าม ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบด้วยร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกัน ในกรณีเช่นว่านี้ สภาผู้แทนราษฎรจะต้องรอผลการพิจารณาของวุฒิสภาเสียก่อน เพราะมติของวุฒิสภาย่อมจะมีผลเป็นการกำหนดอนาคตของร่างพระราชบัญญัตินั้นได้ กล่าวคือ ถ้าวุฒิสภาเห็นชอบด้วยเช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร ก็สามารถดำเนินการขั้นต่อไปตามมาตรา 93 ได้ แต่ถ้าวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วย ผลก็คือ ร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยนั้น จะต้องถูกยับยั้งไว้ก่อน และหากสภาผู้แทนราษฎรประสงค์จะยืนยันร่างพระราชบัญญัตินี้ สภาผู้แทนราษฎรก็จะต้องรอให้เวลา 180 วันผ่านพ้นไปก่อนที่จะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ เว้นแต่จะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินเท่านั้น จึงเห็นได้ว่า ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาลงมติไม่เห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวก็จะถูกยับยั้งไว้เสมอไปโดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ โดยรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติให้ต้องรอผลการพิจารณาของอีกสภาหนึ่ง ดังนั้น เมื่อสภาผู้แทนราษฎรยกร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งไว้ขึ้นพิจารณาใหม่ทันทีในกรณีพิพาทนี้ เนื่องจากเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน การดำเนินการเช่นนี้ของสภาผู้แทนราษฎรก็เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 วรรคสอง และเป็นอันชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว การกระทำของสภาผู้แทนราษฎร ถึงแม้อาจถูกมองได้ว่ารวบรัดเกินไป ไม่ให้ความสำคัญแก่วุฒิสภาเท่าที่ควร ไม่สุภาพ หรือไม่มีอัธยาศัย	

	ไมตรีต่อวุฒิสภาก็ตาม การกระทำดังกล่าวก็ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการตัดทอนอำนาจของวุฒิสภาแต่อย่างไร ท่าทีและการดำเนินการของสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้อาจจะไม่สอดคล้องกับหลักความเคารพ ซึ่งสภาทั้งสองควรมีต่อกันและกัน แต่ก็ยังคงเป็นการกระทำที่อยู่ในกรอบอำนาจหน้าที่ของแต่ละสภาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ประเด็นหลักที่ 2 สภาผู้แทนราษฎรได้ประชุมพิจารณาร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกันและได้ลงมติไม่เห็นชอบด้วยเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2544 จึงต้องถือว่าการยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นได้เกิดขึ้นแล้ว ณ วันนั้น ดังนั้น การที่สภาผู้แทนราษฎรยกร่างพระราชบัญญัตินี้ขึ้นพิจารณาใหม่ในวันเดียวกัน แต่หลังจากที่ได้มีการยับยั้งดังกล่าวแล้ว โดยไม่รอผลการประชุมพิจารณาของวุฒิสภาตามวาระที่กำหนดไว้ในวันที่ 23 พฤศจิกายน 2544 จึงต้องถือว่าเป็นไปตามขั้นตอนที่ถูกต้องในกระบวนการนิติบัญญัติตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ได้มีการหยิบยกเหตุผลนานาประการขึ้นอ้างอิง เพื่อแสดงว่าการกระทำของสภาผู้แทนราษฎรไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งเหตุผลบางประการที่สำคัญดังกล่าวจะได้รับการวินิจฉัยต่อไป ดังนี้ 1) เหตุผลในทางทฤษฎีเกี่ยวกับการตราพระราชบัญญัติในระบบสองสภา โดยได้มีผู้แสดงความเห็นว่า การวินิจฉัยที่เป็นคุณแก่สภาผู้แทนราษฎร ในกรณีนี้จะนำไปสู่การทำลายระบอบประชาธิปไตยโดยรัฐสภาทั้งหมด พิจารณาแล้ว เห็นว่า ความเห็นเช่นว่านี้เป็นการกล่าวอ้างที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงไปอย่างมาก เพราะการวินิจฉัยที่เป็นคุณแก่สภาผู้แทนราษฎรนั้น เป็นการวินิจฉัยที่จะไม่เปลี่ยนแปลงดุลอำนาจระหว่างสภาทั้งสองตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้แล้วแต่อย่างไร ภายใต้บังคับคำวินิจฉัยเช่นว่านี้ วุฒิสภาก็ยังคงมีอำนาจในทางนิติบัญญัติครบถ้วนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ กล่าวคือ อำนาจในการพิจารณากลั่นกรองหรือท้วงติงร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนเสนอต่อวุฒิสภา และถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรก็สามารถยับยั้งและส่งร่างพระราช	ประเด็นหลักที่ 2 เป็นการกระทำที่เป็นไปตามขั้นตอนในกระบวนการนิติบัญญัติตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว

บัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎรได้ หรือสามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร ซึ่งหากสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว ขั้นตอนต่อไปที่จำเป็นและมิอาจข้ามได้ก็คือ การแต่งตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เป็นปัญหา ต่อจากนั้นทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่างก็ยังมีสิทธิยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นได้เท่าเทียมกันอยู่ดี และในกรณีร่างพระราชบัญญัติธรรมดาที่ไม่ใช่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน การยับยั้งโดยสภาใดสภาหนึ่งก็ยังคงมีผลผูกพันอีกสภาหนึ่งเช่นเดียวกัน การที่สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหรือสิทธิพิเศษเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินนั้น เป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เช่นนั้นโดยจงใจและด้วยลายลักษณ์อักษรที่ชัดแจ้ง การที่สภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้ลงมติไม่เห็นชอบด้วยร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกันแล้วจะรอหรือไม่รอผลการพิจารณาของวุฒิสภานั้น น่าจะเป็นเรื่องที่อยู่ในดุลยพินิจของสภาผู้แทนราษฎรเอง การตีความเป็นอย่างอื่นนอกจากจะไม่สอดคล้องกับตัวบทและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแล้ว ยังอาจมีผลที่ไม่พึงปรารถนาได้ กล่าวคือ ถ้าบังคับให้สภาผู้แทนราษฎรต้องรอผลการพิจารณาของวุฒิสภาเสมอไปในทุกกรณีแล้ว ก็เท่ากับเป็นการยอมรับว่าวุฒิสภามีอำนาจหน่วงเหนี่ยวร่างพระราชบัญญัติใดก็ได้ โดยการเลื่อนการประชุมพิจารณาของตนออกไปได้เรื่อย ๆ โดยไม่มีกำหนดเวลาที่จำกัดไว้ ณ ที่ใดในรัฐธรรมนูญ ซึ่งการหน่วงเหนี่ยวเช่นนี้อาจจะนำไปสู่ทางตันในกระบวนการนิติบัญญัติได้ และยิ่งจะเป็นผลเสียแก่ระบอบรัฐสภาเสียด้วยซ้ำไป

2) เหตุผลที่อ้างถึงความจำเป็นของกระบวนการกลั่นกรองร่างกฎหมายโดยกลไกวุฒิสภา ในประเด็นนี้ ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า ".....ข้อสำคัญอยู่ตรงที่ได้มีการตรวจทาน ทัวงติง กลั่นกรองโดยสมบูรณ์ ครบถ้วน ตามขั้นตอนที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้หรือไม่เท่านั้น หากครบถ้วนแล้วก็ถือว่า กลั่นกรองสมบูรณ์แล้ว แต่ถ้าไม่ครบขั้นตอนก็ต้องถือว่าไม่สมบูรณ์ไม่อาจรับเป็นการแสดงอำนาจของรัฐสภาได้" ผู้ร้องได้กล่าวอ้างต่อไปว่า ".....ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรจะยืนยันในร่างพระราชบัญญัติใดก็ต้องให้สาธารณชน

และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเองได้ทราบแง่มุมปัญหาโดยครบถ้วนจากวุฒิสภาก่อน จากนั้นจึงจะเว้นให้เวลาใคร่ครวญแก่สังคมและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหลายอีกระยะหนึ่ง ซึ่งเวลาที่ให้ไว้นี้จะมีค่าได้สมจริงก็ต่อเมื่อทุกฝ่ายได้เห็นแง่มุมความแตกต่างทางความคิดทั้งหมดโดยสมบูรณ์แล้วเท่านั้น การตีความให้สภาผู้แทนราษฎรยืนยันร่างพระราชบัญญัติโดยไม่ต้องรอฟังความเห็นของวุฒิสภา จึงไม่ชอบด้วยเหตุผล เพราะหากถือเอาเสียงข้างมากของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาผู้แทนราษฎรเป็นใหญ่แล้วก็ไม่จำเป็นต้องมีช่วงเวลาของการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติมากำหนดไว้ให้ล่าช้าไปอีกแต่อย่างใด"

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า เหตุผลและข้ออ้างตามข้างต้นนี้ แม้จะถูกต้องตามหลักการทั่วไป และใช้ได้กับการพิจารณากลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติธรรมดาก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถหยิบยกขึ้นมาอ้างได้กับกรณีร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินซึ่งรัฐธรรมนูญเองบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้สภาผู้แทนราษฎรยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที พร้อมทั้งมีสิทธิที่จะลงมติยืนยันร่างเดิมของตนหรือร่างที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว แต่กรณีร่างพระราชบัญญัติที่ไม่ใช่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน การที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกันก็มีผลเป็นการยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นอยู่ในตัวแล้ว จึงเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและวัตถุประสงค์ของการมีวุฒิสภาเป็นกลไกในการกลั่นกรองร่างกฎหมายที่จะได้เปิดโอกาสและให้เวลาไตร่ตรองและใคร่ครวญเรื่องที่ยังเป็นปัญหาอยู่ด้วยเหตุที่สภาทั้งสองยังไม่เห็นชอบเป็นเสียงเดียวกัน การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติกฎเกณฑ์เป็นพิเศษไว้สำหรับร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวด้วยการเงินนั้น เป็นการกระทำที่จงใจเพื่อหลีกเลี่ยงทางตันโดยการตัดทอนบทบาทและอำนาจของวุฒิสภาในเรื่องทั้งหลายที่เกี่ยวด้วยการเงิน ดังที่แนวความคิดนี้จะเห็นได้จากกรณีร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ซึ่งมาตรา 180 ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติว่า วุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา โดยวุฒิสภาไม่มีสิทธิที่จะแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ

ทั้งสิ้น

3) ฝ่ายเสียงข้างมากของวุฒิสภาเห็นว่า สภาผู้แทนราษฎรจำเป็นต้องรอให้วุฒิสภาพิจารณารายงานของคณะกรรมาธิการร่วมกันให้แล้วเสร็จตามมาตรา 175 ของรัฐธรรมนูญ และตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาข้อ 123 เสียก่อน จากนั้น จึงจะใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา 176 ได้ อีกชั้นหนึ่งในภายหลังและว่า หากก้าวข้ามขั้นตอนนี้ไปก็ถือว่าเป็นการใช้สิทธิโดยผิดพลาด มติของสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2544 จึงไม่มีผลใช้บังคับเกี่ยวกับการตีความมาตรา 175 ของรัฐธรรมนูญที่อ้างนั้น

ปัญหานี้ได้รับการวินิจฉัยแล้วข้างต้น จึงคงเหลือประเด็นว่าข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาข้อ 123 นั้น มีผลประการใดที่อาจกระทบกระเทือนการดำเนินการของสภาผู้แทนราษฎรได้บ้าง

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ประการแรก ข้อบังคับดังกล่าวเป็นข้อบังคับเกี่ยวกับการประชุมของวุฒิสภาโดยเฉพาะ และไม่ได้ครอบคลุมถึงการประชุมสภาผู้แทนราษฎรด้วย ประการที่สอง ไม่ปรากฏข้อความใด ๆ ในข้อบังคับดังกล่าวที่กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรต้องรอผลการพิจารณาของวุฒิสภาเสียก่อน นอกจากกรณีที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นที่ว่า หากสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบด้วยร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกัน วุฒิสภาก็จะต้องประชุมตามข้อบังคับ ข้อ 123 เพื่อมีมติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยร่างดังกล่าว เพราะในกรณีเช่นว่านี้วุฒิสภาก็ยังคงมีสิทธิที่จะยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นได้อย่างเต็มที่ หรืออาจจะเป็นกรณีที่วุฒิสภาดำเนินการประชุมพิจารณาร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกันก่อนหน้าสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ ซึ่งก็เป็นเรื่องที่วุฒิสภาสามารถกระทำได้ และหากลงมติไม่เห็นชอบด้วยร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกันแล้ว ก็จะเป็นการที่วุฒิสภายับยั้งร่างพระราชบัญญัตินี้ ณ บัดนั้นโดยที่สภาผู้แทนราษฎรยังไม่ได้ประชุมพิจารณาและไม่จำเป็นต้องประชุมพิจารณาร่างดังกล่าว และรายงานของคณะกรรมาธิการร่วมกันเลย ดังนั้น ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาข้อ 123 ที่อ้างถึงนั้น จึงไม่เป็นเหตุผลเพียงพอที่จะบังคับให้สภาผู้แทนราษฎรต้องรอผลการประชุมพิจารณา

	ของวุฒิสภาก่อน 4) ได้มีการค้นคว้าแสวงหาหลักฐานต่าง ๆ ทางรัฐสภาเพื่อตรวจดูแนวปฏิบัติที่ผ่านมา แต่ก็ไม่ปรากฏว่าสภาผู้แทนราษฎรได้เคยดำเนินการในทำนองเช่นว่านี้มาก่อน จึงมีผู้โต้แย้งว่า ควรจะตีความมาตรา 175 (3) และมาตรา 176 ให้สอดคล้องกับประเพณีที่ยึดถือหรือตามที่เข้าใจกันมาตลอดว่าจะต้องรอให้ทั้งสองสภาประชุมพิจารณาแล้วเสร็จเสียก่อนจึงจะถือได้ว่ามีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติ พิจารณาแล้ว เห็นว่า ข้ออ้างดังกล่าวมีน้ำหนักพอสมควร เนื่องจากการตีความกฎหมายใด ควรจะต้องยึดถือแนวปฏิบัติของบุคคล หรือคณะบุคคลที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น เป็นปัจจัยสำคัญ อย่างไรก็ดี ข้ออ้างนี้ไม่อาจนำมาเป็นเหตุผลชี้ขาดในกรณีรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาไว้ใหม่เกือบทั้งหมด และเพิ่งจะใช้มาได้เป็นเวลายังไม่ครบ 4 ปีดี จึงยังไม่มีแนวปฏิบัติตามประเพณีอย่างแท้จริงที่จำเป็นต้องคำนึงถึงในการตีความมาตรา 175 (3) และมาตรา 176 ของรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่า 1. การที่สภาผู้แทนราษฎรได้ประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว และลงมติไม่เห็นชอบด้วยร่างดังกล่าวนั้น มีผลเป็นการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) 2. ในเมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่า มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้น เกิดขึ้นแล้ว ก็ย่อมไม่มีประเด็นที่สองตามคำร้องให้พิจารณาวินิจฉัยอีก 3. การที่สภาผู้แทนราษฎรยกร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ได้ถูกยับยั้งไว้ขึ้นพิจารณาใหม่ทันที หลังจากที่ได้มีการยับยั้งแล้วโดยไม่รอผลการประชุมพิจารณาของวุฒิสภา นั้น มิอาจถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ตัดทอนอำนาจของวุฒิสภาแต่อย่างไร สำหรับคำร้องอีกข้อ วินิจฉัยว่า การที่สภาผู้แทนราษฎรประชุมและลงมติไม่เห็นชอบด้วยร่าง	

	พระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว และยกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินขึ้นพิจารณาใหม่ทันทีในวันเดียวกัน โดยไม่รอผลการประชุมพิจารณาของวุฒิสภานั้น เป็นการกระทำที่เป็นไปตามขั้นตอนในกระบวนการนิติบัญญัติตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> จะเห็นได้ว่าคดีนี้เป็นการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) และมาตรา 176 ซึ่งมาตรา 175 (3) กับมาตรา 176 นั้นเป็นคนละกรณีกัน จึงควรพิจารณาความหมายของแต่ละมาตรา กล่าวคือ มาตรา 175 (3) เป็นกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งผ่านการเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรให้วุฒิสภาพิจารณา วุฒิสภาพิจารณาแล้วมีมติ “แก้ไขเพิ่มเติม” รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า ให้วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมนี้ไปให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วย ให้ตั้งคณะกรรมาธิการร่วมระหว่างสภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภา คณะกรรมาธิการร่วมมีมติอย่างไรให้เสนอต่อสภาทั้งสองอีกครั้งหนึ่ง **ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน** ส่วนมาตรา 176 บัญญัติว่าร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งตามมาตรา 175 (3) นี้ สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ล่วงพ้นไปนับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย เว้นแต่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน สภาผู้แทนราษฎรอาจยกร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นพิจารณาได้ทันที ดังนั้นมาตรา 175 (3) จึงเป็นขั้นตอนการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติทำให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นตกไป คือ กรณีร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว เสนอให้วุฒิสภาพิจารณา และวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัตินั้น และส่งคืนให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาว่าเห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภาหรือไม่ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติม ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ผ่านการ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ถือว่าร่างพระราชบัญญัติฯถูกยับยั้งแล้วตามรัฐธรรมนูญมาตรา 175

	เห็นชอบของรัฐสภาแล้ว แต่ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วยจึงต้องตั้งคณะกรรมาธิการร่วม เมื่อคณะกรรมาธิการร่วมมีมติอย่างไรต้องส่งคืนให้ทั้งสองสภาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หากสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมให้ถือว่าพระราชบัญญัตินั้นถูกยับยั้ง ส่วนมาตรา 176 เป็นเรื่องของเวลาว่าในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติถูกยับยั้งตามมาตรา 175 สภาผู้แทนราษฎรจะยกร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งขึ้นมาพิจารณาใหม่ได้เมื่อใด ซึ่งมี 2 กรณี ในกรณีที่เป็นร่างพระราชบัญญัติทั่วไป สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ล่วงพ้นไปแล้ว แต่ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน สภาผู้แทนราษฎรสามารถยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ด้วยบทบัญญัติดังกล่าว จึงต้องวินิจฉัยเสียก่อนว่า คำว่า “ยับยั้ง” ตามมาตรา 175 (3) มีความหมายว่าอย่างไร มาตรา 175 (3) บัญญัติว่า ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน ซึ่งก็ย่อมหมายความว่า ไม่ว่าสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาสภาใดสภาหนึ่งเพียงสภาเดียวถ้าไม่เห็นชอบด้วย ร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วมก็ถูกยับยั้งแล้ว มิได้หมายความว่าจะต้องไม่เห็นชอบด้วยทั้งสองสภา ดังนั้นในคดีนี้ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยก็ต้องถือว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ถูกยับยั้งแล้ว ไม่ว่าวุฒิสภาจะมีความเห็นเป็นอย่างไรจะเห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบด้วยก็ไม่เปลี่ยนผลของการถูกยับยั้งเป็นไม่ถูกยับยั้งได้ ส่วนที่ผู้ร้องยื่นคำร้องว่า คำว่า “ยับยั้ง” ในมาตรา 175 (3) จะมีผลสมบูรณ์ต่อเมื่อวุฒิสภาได้ประชุมและมีมติเสียก่อนนั้น เป็นข้ออ้างที่ไม่มีเหตุผลไม่มีน้ำหนักที่จะรับฟังได้ ผู้ร้องเองก็ยอมรับว่าเมื่อสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว เช่นนี้ มติของที่ประชุมวุฒิสภาจะออกมาอย่างไรก็ไม่สามารถแก้ไขผลของการยับยั้งได้ นอกจากนั้น มาตรา 176 ซึ่งบัญญัติถึงการนับเวลาว่า ถ้าถูกยับยั้งแล้วต้องให้เวลากี่วันสภาผู้แทนราษฎรจึงจะสามารถยกร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้นมาพิจารณาใหม่ได้ มาตรา 176 ใช้คำว่าสภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้น	

	พิจารณาใหม่ได้ก็ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ล่วงพ้นไปนับแต่วันที่**สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย** แสดงว่าเมื่อสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันเริ่มนับทันที รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดให้รอมติที่ประชุมของอีกสภาหนึ่ง เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมเสนอเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนี้ ให้เริ่มนับวันที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติทันที ซึ่งก็แสดงว่าร่างพระราชบัญญัติถูกยับยั้งแล้วนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติ เวลาจึงเริ่มนับ ซึ่งถ้ารัฐธรรมนูญมีเจตนาที่จะให้สภาใดสภาหนึ่งรอมติของอีกสภาหนึ่งด้วย รัฐธรรมนูญจะต้องบัญญัติว่า นับแต่วันที่ทั้งสองสภาลงมติ เหตุผลอีกประการหนึ่งคือ ถ้าตีความดังที่ผู้ร้องกล่าวอ้างคือจะมีผลเป็นการยับยั้งก็ต่อเมื่อทั้งสองสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมเสนอแล้ว ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมาธิการร่วม โดยจะใช้ร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรเช่นคดีนี้ วุฒิสภาเห็นว่าถ้าวุฒิสภาประชุมพิจารณาร่างของคณะกรรมาธิการร่วมและมีมติเมื่อใดก็ถือว่าร่างพระราชบัญญัติถูกยับยั้งแล้ว สภาผู้แทนราษฎรก็สามารถจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที วุฒิสภาจึงไม่ยอมประชุมเพื่อพิจารณาร่างที่คณะกรรมาธิการเสนออย่างเช่นในคดีนี้ คือสภาผู้แทนราษฎรประชุมและลงมติไม่เห็นด้วยกับร่างของคณะกรรมาธิการร่วมเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2544 และวุฒิสภานัดประชุมพิจารณาร่างของคณะกรรมาธิการร่วมไว้ก่อนแล้วในวันที่ 22 พฤศจิกายน 2544 แต่เมื่อถึงวันนัดประชุมดังกล่าววุฒิสภากลับไม่ยอมประชุมเพื่อพิจารณาร่างของคณะกรรมาธิการร่วม เพราะทราบผลของการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว จนถึงปัจจุบันวุฒิสภาก็ยังไม่มีการประชุม เพื่อพิจารณาร่างของคณะกรรมาธิการร่วม เมื่อวุฒิสภายังไม่ประชุมพิจารณาก็ยังถือไม่ได้ว่าเป็นการยับยั้งตามมาตรา 175 (3) ถ้าตีความตามความเห็นของผู้ร้องเช่นนี้ ร่างพระราชบัญญัตินี้ก็ไม่มีโอกาสเป็นกฎหมายได้ และเป็นร่างเกี่ยวกับการเงินซึ่งจะต้องประกาศใช้ให้เร็วที่สุด เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติก็จะนำความเสียหายให้กับประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง	

	ประเด็นหลักที่ 2 เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างของคณะกรรมาธิการร่วม เป็นเหตุให้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยับยั้ง ดังได้วินิจฉัยมาและเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน ซึ่งมาตรา 176 บัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรสามารถยกร่างพระราชบัญญัตินี้ขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ดังนั้น การที่สภาผู้แทนราษฎรยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ขึ้นพิจารณาใหม่ทันทีที่มีมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างที่คณะกรรมาธิการร่วมเสนอ จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 175 (3) และมาตรา 176 แต่อย่างใด จึงไม่จำต้องพิจารณาประเด็นอื่นอีก จึงวินิจฉัยว่า การที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ..... ของคณะกรรมาธิการร่วม โดยไม่รอให้วุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสียก่อน ถือว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยับยั้งแล้วตามรัฐธรรมนูญมาตรา 175 ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ซึ่งรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วจึงตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ	ประเด็นหลักที่ 2 ร่างพระราชบัญญัติฯตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	ประเด็นหลักที่ 1 พิเคราะห์แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) กำหนดให้คณะกรรมาธิการร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติฯ ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง กรณีนี้คณะกรรมาธิการร่วมกันได้รายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติฯ ต่อทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาแล้ว และรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) ระบุว่า “ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน” ดังนั้น จึงอธิบายความตามรัฐธรรมนูญได้ว่า ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วย ร่างพระราชบัญญัติฯ ก็ถูกยับยั้งไว้แล้ว หรือถ้าวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติฯ ก็ถูกยับยั้งไว้ก่อนเช่นกัน เพราะรัฐธรรมนูญใช้คำว่า “สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย” กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สภาใดสภาหนึ่งในสอง	ประเด็นหลักที่ 1 ร่างพระราชบัญญัติฯ ถูกยับยั้งตามรัฐธรรมนูญมาตรา 175 (3) แล้ว

	สภานี้สามารถยับยั้งร่างพระราชบัญญัติฯ ได้ ไม่จำเป็นต้องใช้ทั้งสองสภาในการยับยั้ง ดังนั้น การยับยั้งร่างพระราชบัญญัติฯ ในกรณีนี้จึงกระทำได้โดยสภาผู้แทนราษฎร และไม่จำเป็นต้องคอยผลการพิจารณาของวุฒิสภา เพราะไม่ว่าวุฒิสภาจะพิจารณาผลออกมาในลักษณะใดก็ไม่อาจทำให้การยับยั้งเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นได้ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) บัญญัติว่า "..... ให้คณะกรรมาธิการร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง....." นั้น เพื่อให้สภาทั้งสองพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง "ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติฯ นั้นไว้ก่อน" ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้สภาใดสภาหนึ่งที่ไม่เห็นชอบ กล่าวคือถ้าวุฒิสภาไม่เห็นชอบก็สามารถยับยั้งร่างพระราชบัญญัติฯ ได้ กรณีนี้สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบก็สามารถยับยั้งร่างพระราชบัญญัติฯ ได้ แต่มาตรา 176 บัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นที่จะยกขึ้นมาพิจารณาใหม่ได้ และสามารถยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรได้ด้วย จึงเห็นได้ว่า การยับยั้งร่างพระราชบัญญัติฯ ตามมาตรา 175 (3) ดังกล่าว จะกระทำโดยสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาก็ตาม มาตรา 176 กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นที่จะยกขึ้นมาพิจารณาใหม่ได้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่ยกขึ้นมาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฯ นั้นก็จะถูกยับยั้งไปเลยไม่ว่าวุฒิสภาจะเห็นชอบหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ..... ที่ดำเนินไปตามที่สภาผู้แทนราษฎรปฏิบัติไปนั้นเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) และมาตรา 176 แล้ว ส่วนสภาผู้แทนราษฎรควรจะคอยฟังผลการพิจารณาของวุฒิสภาก่อน หรือไม่นั้นเป็นดุลพินิจของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งถ้าสภาผู้แทนราษฎรจะคอยก็สามารถทำได้ เพื่อความรอบคอบและประโยชน์ของประเทศ แต่	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติฯที่ผ่านมาชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) และมาตรา 176 แล้ว

	ถ้าจะไม่คอยก็ได้ โดยเฉพาะกรณีนี้มีการแก้ไขเพียงคำเดียวคือ ตัดคำว่า "นับถือ" ออกจาก "ยอมรับนับถือ" ไม่ได้มีความสลับซับซ้อนอะไรเลย และเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินด้วย ประกอบกับเป็นเรื่องที่จะต้องทำให้เสร็จโดยเร็ว สภาผู้แทนราษฎรจึงทำได้โดยชอบแล้ว จึงวินิจฉัยว่า 1. การที่วุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่คณะกรรมาธิการได้พิจารณาเสร็จแล้ว ถือได้ว่าร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ได้ถูกยับยั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) แล้ว 2. การที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติยืนยันตามร่างเดิมโดยไม่รอฟังผลการพิจารณาของวุฒิสภานั้น ไม่ถือว่าเป็นการตัดทอนอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา เพราะวุฒิสภายังคงทำหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฯ ต่อไปได้ 3. กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่ผ่านมาชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (3) และมาตรา 176 แล้ว	
12. นายอมร รักษาสัตย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> เมื่อพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 (1), (2), (3) แล้ว จะเห็นว่า หากวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวในวันที่ 23 พฤศจิกายน 2544 และมีมติเห็นชอบด้วยกับร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกัน ซึ่งกรณีนี้ตรงกับความเห็นเดิมของวุฒิสภา (ตามปกติร่างของคณะกรรมาธิการร่วมจะมีส่วนผสมของร่างของสองสภาผสมกัน) อันหมายถึงว่า ไม่เห็นด้วยกับร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎร และหลังจากที่วุฒิสภาแจ้งผลการประชุมให้สภาผู้แทนราษฎรทราบแล้ว สภาผู้แทนราษฎรจึงสามารถดำเนินการตามมาตรา 176 ได้ คือ ยกร่างพระราชบัญญัติขึ้นมาพิจารณาใหม่ตามเงื่อนเวลาที่กำหนด แม้จะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน คำว่า "อาจยกร่างขึ้นมาพิจารณาใหม่ได้ทันที" ย่อมหมายถึง "ร่างพระราชบัญญัตินั้นได้ถูกยับยั้งไว้ก่อน" กล่าวคือ กระบวนการพิจารณายังยั้งร่างพระราชบัญญัติได้กระทำโดยสมบูรณ์แล้วตามรัฐธรรมนูญ <u>กรณีนี้จึงเท่ากับว่าวุฒิสภายังไม่ได้</u>	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และประเด็นหลักที่ 2</u> ให้สภาผู้แทนราษฎรรอรับทราบการพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบของวุฒิสภาต่อ

	<u>มีมติเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับร่างของคณะกรรมาธิการร่วมกัน สภาผู้แทนราษฎรจะถือโอกาสอนุมานเอาเองว่าวุฒิสภาได้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติแล้ว หาเป็นการสมควรไม่</u> เมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการทำงานของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ซึ่งกำหนดไว้โดยละเอียดในข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภาแล้วจะเห็นว่ามีข้อความสอดคล้องกัน อนึ่ง ปรากฏจากประเพณีการปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญของประเทศไทยเอง ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เมื่อมีสองสภา ก็ไม่เคยปรากฏว่าสภาผู้แทนราษฎรจะยืนยันร่างพระราชบัญญัติของตนไปโดยไม่รอฟังมติของวุฒิสภา จึงควรปฏิบัติตามประเพณีนี้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 7 การกระทำของสภาผู้แทนราษฎรจึงมีผลเท่ากับไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 90 ที่บัญญัติว่ารัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และมาตรา 92 ที่ว่าร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ เมื่อได้รับคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา คือ ทั้งสองสภาแล้ว ยกเว้นกรณีตามมาตรา 176 ที่ให้สภาผู้แทนราษฎรยืนยันร่างกฎหมายที่วุฒิสภายับยั้งไว้ก่อนตามมาตรา 175 (2) เป็นกฎหมายได้ ในแง่กฎหมายรัฐธรรมนูญ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรสามารถยืนยันร่างพระราชบัญญัติฯ โดยไม่ต้องรอฟังมติของวุฒิสภาที่ผ่านการขอแก้ไขเพิ่มเติม (ตามมาตรา 175 (3)) และการพิจารณาของคณะกรรมาธิการร่วมกัน จะมีผลให้การตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกันเป็นหมัน เพราะถ้าเสนอร่างฯ ที่ขัดกับร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรก็จะถูกยืนยันกลับทั้งหมดทั้งกฎหมายธรรมดาและกฎหมายเกี่ยวกับการเงิน เมื่อเป็นเช่นนี้ก็มีผลให้รัฐธรรมนูญ มาตรา 90 และ 92 เป็นหมันไปด้วย ทั้งจะส่งผลสะท้อนว่าวุฒิสภากลายเป็นสภาที่ปราศจากอำนาจไปตามความเป็นจริง ถ้าพิจารณาทางด้านพฤติกรรมการเมืองจะก่อให้เกิดการวิวาทะแบบถากถางตลอดเวลา เห็นว่า การที่สภาผู้แทนราษฎรยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานองค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ขึ้นพิจารณาทันทีแล้วยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่รอฟังผลการลง	รายงานและร่างพระราชบัญญัติฯ ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอเสียก่อนที่จะดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นมาพิจารณาใหม่ (ร่างพระราชบัญญัติฯ ยังไม่ถูกยับยั้ง และเป็นการตราพระราชบัญญัติขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามกระบวนการในมาตรา 175 มาตรา 176)

	มติของวุฒิสภาต่อรายงานและร่างพระราชบัญญัติฉบับของคณะกรรมาธิการร่วมกัน <u>เป็นการขัดกับการใช้อำนาจของวุฒิสภาที่จะต้องให้ความแนะนำและยินยอมต่อร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา 92 ประกอบกับมาตรา 90 และเป็นการตราพระราชบัญญัติขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ตามมาตรา 262 ซึ่งต้องตราพระราชบัญญัติตามกระบวนการในมาตรา 175, มาตรา 176</u> ประกอบกับขัดกับข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ข้อ 121 วรรคสาม และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 ข้อ 123 วรรคสอง ซึ่งรัฐธรรมนูญให้ความรับรองอำนาจบังคับใช้ตามมาตรา 191, มาตรา 153, และมาตรา 6 แล้ว โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 262 วรรคสาม มิได้บัญญัติว่ากรณีการตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จะแก้ไขเยียวยาด้วยวิธีใด เพราะจะมีกรณีเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบและหลายขั้นตอน (ต่างกับกรณีข้อความของร่างพระราชบัญญัติขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งให้พิจารณาสาระของข้อความนั้นว่ามีความสำคัญเพียงใด หากเป็นข้อความที่มีสาระสำคัญก็ให้ตกไปทั้งฉบับ แต่ถ้าเป็นข้อความที่มิใช่สาระสำคัญก็ให้ตัดข้อความเฉพาะส่วนที่ขัดหรือแย้งออกไป แต่ตัวร่างกฎหมายนั้นยังใช้ได้) จึงเห็นควรพิจารณาว่า วิธีการตรานั้นผิดพลาดหรือขัดข้องอยู่ในรูปแบบใดหรือขั้นตอนใดก็ให้แก้ไขที่จุดนั้น จึงเห็นควรวินิจฉัยให้สภาผู้แทนราษฎรรอรับทราบการพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบของวุฒิสภาต่อรายงานและร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินการขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอเสียก่อนที่จะดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นมาพิจารณาใหม่	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	แบ่งการพิจารณาวินิจฉัยออกเป็น 2 เรื่อง คือ คำวินิจฉัยที่ 3/2545 และ คำวินิจฉัยที่ 4/2545 <u>คำวินิจฉัยที่ 3/2545</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า ปัญหาที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยทั้ง 3 ข้อ มิใช่ปัญหาที่เกิดจากการที่อำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาซ้ำซ้อนกัน หรือที่เกิด	<u>คำวินิจฉัยที่ 3/2545</u> ยกคำร้อง

	จากการที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาปฏิเสธการมีอำนาจหน้าที่นั้น ๆ อันจะถือได้ว่า เป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ดังนั้น เรื่องที่เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้อง จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง (ไม่ได้วินิจฉัยประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2) <u>คำวินิจฉัยที่ 4/2545</u> <u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> รัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) กำหนดเงื่อนไขในการที่จะถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบ หรือต้องยับยั้งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้แตกต่างกัน กล่าวคือ กรณีที่จะถือว่ารัฐสภาเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาแล้ว ทั้งสองสภาต้องเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินั้น ส่วนกรณีที่จะถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมาธิการร่วมกันถูกยับยั้งไว้นั้น <u>เพียงสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยก็เป็นผลให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นถูกยับยั้งแล้ว</u> ดังนั้น เมื่อสภาผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียวไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมาธิการร่วมกันแล้ว จึงถือได้ว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยับยั้งแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) สภาผู้แทนราษฎรจึงยกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินที่ต้องยับยั้งไว้ขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 วรรคสอง อนึ่ง การตีความมาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) ตามความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาเจ้าของเรื่องว่า แม้สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติไม่เห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาแล้ว จะต้องรอจนกว่าวุฒิสภาจะ	<u>คำวินิจฉัยที่ 4/2545</u> (ประเด็นหลักที่ 1 และประเด็นหลักที่ 2) ร่างพระราชบัญญัติฯ ถูกยับยั้งแล้ว และตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบมาตรา 176 วรรคสอง

	พิจารณาและมีมติประการใดแล้ว จึงจะถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นถูกยับยั้งไว้ก่อน น่าจะไม่ถูกต้อง เนื่องจากเป็นการตีความที่ไม่สมเหตุสมผล เพราะในกรณีนี้ไม่ว่าวุฒิสภาจะลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินั้นก็ตาม ก็ไม่มีผลให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่ถูกยับยั้งได้ แต่จะเป็นการเสียเวลาในการพิจารณาของวุฒิสภาโดยเปล่าประโยชน์ จึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบมาตรา 176 วรรคสอง	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอแล้วมีมติไม่เห็นชอบด้วย และเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน จึงให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ทันที ตามมาตรา 176 ตามข้อเท็จจริงวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณารายงานและร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว เพราะตามวาระการประชุมของวุฒิสภาได้กำหนดไว้ในวันที่ 23 พฤศจิกายน 2544 ซึ่งเป็นเวลาหลังจากวาระการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรถึงสองวัน จึงยังไม่อาจทราบได้ว่า ในการประชุมพิจารณาของวุฒิสภาในวันเวลาดังกล่าววุฒิสภาจะมีมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอมาหรือไม่ <u>ยังไม่อาจถือได้ว่าได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) แล้ว จะถือว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ได้มีการยับยั้งแล้วหาได้ไม่</u> สภาผู้แทนราษฎรจึงไม่อาจใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 ยืนยันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปในทันทีเพราะถือว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินได้ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ไม่ถือว่าร่างพระราชบัญญัติฯ ถูกยับยั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3)

	ดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติไปนั้นถือว่ายังไม่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามมาตรา 176 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ได้พิจารณาวินิจฉัยแล้วว่า การที่สภาผู้แทนราษฎรใช้สิทธิยืนยันร่างเดิม โดยวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณารายงานและร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันเสนอ ถือว่ากรณียังไม่ได้ผ่านขั้นตอนตาม มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) พระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่ได้ถูกยับยั้ง สภาผู้แทนราษฎรไม่อาจใช้สิทธิตามมาตรา 176 ยืนยันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปในทันทีได้ และถือว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ยังไม่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยตามปัญหาข้อที่ 2 จึงวินิจฉัยว่า การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. .... ของคณะกรรมาธิการร่วมกันโดยที่วุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว ไม่ถือว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยับยั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และการที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิม โดยที่วุฒิสภายังมิได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว กระบวนการตราพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 176	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> กระบวนการตราพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และ มาตรา 176

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 3-4/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน (คะแนนเสียง 8 : 6)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล								
	ประเด็นหลักที่ 1 ร่าง พรบ.ฯ ถูกยับยั้งตาม รธน. มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) หรือไม่			**ประเด็นหลักที่ 2** กระบวนการตรา พรบ.ฯ ชอบด้วย รธน. มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 176 หรือไม่			**คำวินิจฉัย** ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ.	
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 14 คน	ถือไม่ได้ว่าร่าง พรบ.ฯ(1) ถูกยับยั้ง / (2) ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว	ร่าง พรบ.ฯ ผ่านการพิจารณา / ถูกยับยั้ง	ยกคำร้อง	ไม่ชอบด้วย รธน.	ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย / ยกคำร้อง	ชอบด้วย รธน.	ถือไม่ได้ว่า (1) ถูกยับยั้งตาม รธน. และ (2) ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว (ไม่ชอบด้วย รธน.)	ชอบด้วย รธน. / ยกคำร้อง (ชอบด้วย รธน.)
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓				✓		✓	
2. นายจุมพล ณ สงขลา			✓			✓		✓
3. พลโท จุล อติเรก		✓				✓		✓
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓			✓			✓	
5. นายผัน จันทรปาน	✓			✓			✓	
6. นายมงคล สระฏัน	✓				✓		✓	
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ	✓				✓		✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓			✓			✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร		✓				✓		✓
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์		✓				✓		✓
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์		✓				✓		✓
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓			✓			✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ★		✓★★				✓★★		✓★★
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓			✓			✓	
รวม	8	5	1	5	3	6	8	6

★ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

★★ คำวินิจฉัยที่ 3/2545 ให้ยกคำร้อง ส่วนคำวินิจฉัยที่ 4/2545 วินิจฉัยว่า ร่าง พรบ.ฯ ถูกยับยั้งและชอบด้วย รธน.

5. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 5/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 5/2545 (วันที่ 31 มกราคม 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคสังคมไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

(พิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคสังคมไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้อง ลงวันที่ 5 เมษายน 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคสังคมไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	พรรคสังคมไทยเป็นพรรคการเมืองที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. 2543 ได้เคยรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. 2542 ภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2543 ตามนัยมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ซึ่งต่อมานายทะเบียนพรรคการเมืองได้ประกาศให้สาธารณชนทราบ ตามประกาศ ลงวันที่ 26 เมษายน 2543 แต่สำหรับปี พ.ศ. 2543 เมื่อใกล้สิ้นสุดระยะเวลาการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีหนังสือ ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2544 แจ้งเตือนพรรคการเมืองต่าง ๆ จำนวน 35 พรรค ให้ดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมาย รวมทั้งพรรคสังคมไทยด้วย ปรากฏว่า เมื่อพ้นเวลาตามที่กฎหมายกำหนด (คือภายในเดือนมีนาคม 2544) พรรคสังคมไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามนัย มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ตาม

		มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมไทย ตามมาตรา 65 วรรคสอง
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมไทย เนื่องจากพรรคสังคมไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ซึ่งบัญญัติว่า "ให้หัวหน้าพรรค การเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความ เป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน" โดยที่มาตรา 65 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้..... (5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62" และวรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตาม ที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น" ปรากฏว่า เมื่อพ้นกำหนดเวลาเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 แล้ว พรรคสังคมไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคสังคมไทยได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) คำชี้แจงของหัวหน้าพรรคสังคมไทยที่อ้างว่า เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ ตนจึงยังไม่เป็นหัวหน้าพรรคสังคมไทยโดยสมบูรณ์ และไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

		พรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ได้ นั้น ไม่อาจรับฟังได้ เพราะข้อบังคับพรรคสังคมไทย พ.ศ. 2542 ข้อ 29 วรรคหนึ่ง (10) และวรรคห้า กำหนดว่า เมื่อตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสามให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ และข้อเท็จจริงก็ปรากฏว่า นายมงคล บานเย็น ได้ลงชื่อในหนังสือที่มีถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2543 และวันที่ 13 มีนาคม 2544 ในฐานะผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว ซึ่งถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมไทยแล้ว
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 มาตรา 65 วรรคหนึ่งและวรรคสอง
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคสังคมไทย ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคสังคมไทย	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 13 คน โดยสั่งให้ยุบพรรคสังคมไทย 11 คน และให้ยกคำร้อง 2 คน (คะแนนเสียง 11 : 2) 2) เริ่มวันที่ 5 เมษายน 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 31 มกราคม 2545 รวม 9 เดือน 26 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 111 ก วันที่ 5 พฤศจิกายน 2545 ซึ่งเท่ากับ 9 เดือน 5 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 31 มกราคม 2545) 4) นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 5/2545 (วันที่ 31 มกราคม 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคสังคมไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคสังคมไทย ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541** **"มาตรา 6 ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียน มีอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้** **ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่รับคำขอจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้"** **"มาตรา 35 ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน"** **"มาตรา 65 พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้** **(1) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง** **(2) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน** **(3) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด 5** **(4) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง** **(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62**	ให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมไทย ตามมาตรา 65 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541

	เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น **ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใด แล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา"** เมื่อหัวหน้าพรรคสังคมไทยไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี 2543 ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 กรณีจึงเป็นเหตุให้พรรคการเมืองต้องยุบไป ตามมาตรา 65 (5) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 (5) โดยเมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน มาตรา 65 (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญนับแต่วันทราบเหตุให้ยุบพรรค เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมไทย ตามมาตรา 65 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541	
2. นายจุมพล ณ สงขลา	เห็นว่า หัวหน้าพรรคสังคมไทยมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทิน 2543 ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ แต่หัวหน้าพรรคมิได้จัดทำรายงานดังกล่าวยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดกรณี จึงเป็นเหตุที่จะสั่งยุบพรรคสังคมไทยตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541	ให้ยุบพรรคสังคมไทย

	ที่หัวหน้าพรรคสังคมไทยอ้างว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ตนยังไม่เป็นหัวหน้าพรรคโดยสมบูรณ์ และไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 นั้น เห็นว่า ตามข้อบังคับพรรคสังคมไทย พ.ศ. 2542 ข้อ 29 วรรคห้า หัวหน้าพรรคซึ่งพ้นจากตำแหน่งยังต้องปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมไทยต่อไปจนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ กล่าวคือ ยังมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. 2543 แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 เมื่อหัวหน้าพรรคไม่ดำเนินการดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดจึงต้องสั่งให้ยุบพรรคสังคมไทย อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคสังคมไทย แจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา	
3. พลโท จุลอติเรก	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมไทย เนื่องจากพรรคสังคมไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 และศาลรัฐธรรมนูญอาจมีคำสั่งให้ถูกยุบพรรคได้ มาตรา 65 วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา 65 วรรคสอง พรรคสังคมไทยโต้แย้งว่า เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ทำให้พรรคสังคมไทยไม่มีหัวหน้าพรรคและคณะกรรมการบริหารพรรคโดยสมบูรณ์ จึงไม่อาจปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ได้ เห็นว่า ตามข้อบังคับพรรคสังคมไทย พ.ศ. 2542 ข้อ 2 วรรคหนึ่ง (10) และวรรคห้าระบุว่า เมื่อตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสามให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งอยู่ในตำแหน่ง	ให้ยุบพรรคสังคมไทย

	เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เมื่อพรรคสังคมไทยอ้างว่า มีกรรมการพรรคสังคมไทยลาออกสองในสามของจำนวนกรรมการบริหารพรรคทั้งหมด และพรรคสังคมไทยได้จัดให้มีการประชุมใหญ่ เพื่อเลือกกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ และได้เสนอรายชื่อคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว นายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว กรณีจึงต้องถือว่าคณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ข้อโต้แย้งของพรรคสังคมไทยจึงฟังไม่ขึ้น นอกจากนี้ นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคได้เคยลงชื่อในหนังสือถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองในฐานะผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมไทย กรณีจึงถือได้ว่า นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคยังอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่านายทะเบียนจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมไทย พรรคสังคมไทยจึงยังมีหัวหน้าพรรคที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรา 35 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ที่พรรคสังคมไทยโดยนายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคมิได้ปฏิบัติตามมาตรา 35 ดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้ถูกยุบพรรคได้ วินิจฉัยว่า พรรคสังคมไทยมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคสังคมไทย	
5. นายผัน จันทรปาน	เห็นว่า นายทะเบียนพรรคการเมือง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมไทย เพราะพรรคสังคมไทยไม่ได้รายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. 2543 ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรค ไม่ได้โต้แย้งหรือต่อสู้ในประเด็นเรื่องการไม่รายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี 2543 กลับยกประเด็นเรื่องนายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการชุดใหม่ตามผลการประชุมใหญ่	ให้ยุบพรรคสังคมไทย

	สามัญประจำปี 2542 อ้างว่า ทำให้ตนเข้าใจว่า ไม่เป็นหัวหน้าพรรคสังคมไทยโดยสมบูรณ์ และไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา 35 มาเป็นข้อต่อสู้ซึ่งถือว่าเป็นคนละประเด็น เพราะหัวหน้าพรรคสังคมไทย พ.ศ. 2542 ข้อ 29 ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่ต้องพ้นจากตำแหน่ง ยังคงต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพราะนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และยังเห็นได้จากหลักฐานที่นายมงคล บานเย็น ได้ลงนามในฐานะผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมไทยถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง 2 ฉบับ ซึ่งแสดงว่านายมงคล บานเย็น ทราบดีว่าตนอยู่ในฐานะใด การต่อสู้จึงฟังไม่ขึ้น อนึ่ง การที่ศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 47 เปิดโอกาสให้การจัดตั้งพรรคการเมือง เป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่บุคคลจะรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน เป็นสิ่งเสริมให้เกิดพรรคการเมืองได้ง่าย เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีทางเลือกที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์เพื่อประชาชน พรรคการเมืองนั้น ๆ ควรบริหารพรรคอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างน้อยต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองอย่างเคร่งครัด เพราะตัวกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องข้อปฏิบัติของพรรคการเมืองมีความชัดเจนอยู่แล้ว ประกอบในทางปฏิบัติ นายทะเบียนพรรคการเมือง จะทำคู่มือปฏิบัติงาน มีการประชุมชี้แจงอยู่เสมอ การทำงานด้านพรรคการเมืองต้องการมาตรฐานสูง การตรวจสอบจึงจำเป็นต้องใช้มาตรการที่เคร่งครัด เพื่อให้พรรคการเมืองมีประสิทธิภาพ จึงให้ยุบพรรคสังคมไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	
6. นายมงคล สระฏัน	เห็นว่า หัวหน้าพรรคสังคมไทยไม่ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมไทยให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในกำหนด เพราะกรรมการบริหารพรรคได้ลาออกรวม 12 คน จากจำนวนกรรมการบริหารพรรคทั้งหมด 18 คน ซึ่งตามข้อบังคับพรรค	ให้ยุบพรรคสังคมไทย

	สังคมไทย พ.ศ. 2542 ข้อ 29 วรรคหนึ่ง (10) กำหนดว่า "ตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสามของจำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคทั้งหมด ถือว่าหมดสภาพทั้งคณะรวมทั้งหัวหน้าพรรคด้วย " และวรรคห้า กำหนดว่า "ในกรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งอยู่ในตำแหน่ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่" ดังนั้น กรรมการบริหารพรรคที่ลาออกจากตำแหน่งยังต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และเมื่อมีการประชุมใหญ่สามัญของพรรคสังคมไทยประจำปี โดยที่ประชุมมีมติเลือกคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่แล้วเสนอต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ตอบรับ คณะกรรมการบริหารพรรคชุดเดิมที่พ้นตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เช่นเดียวกับนายมงคล บานเย็น ยังต้องอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าพรรคเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และนามงคล บานเย็น ได้เคยลงนามหนังสือในฐานะผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมไทย ถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองรวมสองฉบับ แสดงว่า นายมงคล บานเย็น ทราบว่าตนมีฐานะเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าพรรค และมีหน้าที่ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ ข้ออ้างว่า นายมงคล บานเย็น ไม่ได้เป็นหัวหน้าพรรคโดยสมบูรณ์ และไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ได้ จึงฟังไม่ขึ้น ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า มีเหตุตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) เกิดขึ้นกับพรรคสังคมไทยตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคสังคมไทย	
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า พรรคสังคมไทยไม่ได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 อันเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองนั้นได้ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5)	ให้ยุบพรรคสังคมไทย

	จึงอาศัยเหตุตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง มีคำสั่งให้ยุบพรรคสังคมไทย	
8. นายสุจิต บุญบงการ	ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า พรรคสังคมไทยโดยหัวหน้าพรรคคือ นายมงคล บานเย็น ไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคประจำปี 2543 และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 ตามนัยมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ซึ่งนายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคได้ยอมรับ ส่วนข้อต่อสู้ของหัวหน้าพรรคสังคมไทยที่อ้างว่าตนเองไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคและแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 เนื่องจากนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ได้ตอบรับคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมไทยชุดใหม่ จนกระทั่งสิ้นเดือนมีนาคม 2544 ก็ยังไม่ตอบรับนั้น รับฟังไม่ได้ เนื่องจากข้อบังคับพรรคสังคมไทย ข้อ 29 วรรคห้า กำหนดให้กรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ ดังนั้น นายมงคล บานเย็น จึงยังคงปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าพรรคต่อไป ซึ่งข้อเท็จจริงนี้ นายมงคล บานเย็น ทราบดี ดังเห็นได้จากได้ดำเนินการจัดประชุมใหญ่ของพรรคเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2543 เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ และแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของหัวหน้าพรรคสังคมไทย จากข้อเท็จจริงและเหตุผลข้างต้น เห็นว่า พรรคสังคมไทยไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 จึงมีเหตุให้ยุบพรรคสังคมไทย ได้ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบ	ให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมไทย

	รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	พิจารณาแล้วเห็นว่า 1) นายมงคล บานเย็น ยอมรับว่าไม่ได้มีการรายงานกิจการของพรรคสังคมไทยต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ 2) นายมงคลอ้างว่าตนเข้าใจฐานะของตนผิด จึงมิได้ทำรายงานตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ข้อบังคับพรรคสังคมไทย พ.ศ. 2542 ข้อ 29 วรรคห้า กำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่ง อยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ ซึ่งนายมงคลในฐานะที่เคยเป็นหัวหน้าพรรคควรจะต้องทราบถึงข้อบังคับพรรคเป็นอย่างดี ดังนั้น ในเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ได้ตอบรับ นายมงคลก็ยังต้องอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าพรรคเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน อนึ่งในหนังสือ 2 ฉบับ ที่มีถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง นายมงคลได้ลงนามในฐานะผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมไทย ทั้งนี้ แสดงว่านายมงคลย่อมทราบถึงฐานะของตนเป็นอย่างดีแล้ว ดังนั้น ข้ออ้างที่ว่าตนเข้าใจฐานะของตนผิด จึงฟังไม่ขึ้น 3) ส่วนคำขอที่ผู้ถูกร้องยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอความกรุณา ขอความเมตตา อย่ายุบพรรคสังคมไทย เพื่อให้พรรคสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่อไป นั้น ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาวินิจฉัยคำขอเช่นว่านี้ได้ ศาลรัฐธรรมนูญมีแต่เพียงอำนาจตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ที่จะพิจารณาว่าหัวหน้าพรรคสังคมไทยได้ปฏิบัติตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ หรือไม่ และถ้าไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว ให้สั่งยุบพรรคนั้น จึงเห็นว่า หัวหน้าพรรคสังคมไทยไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามนัยมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะสั่งให้ยุบพรรคสังคมไทยได้ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง ตาม	ให้ยุบพรรคสังคมไทย

	มาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังกล่าว	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พรรคสังคมไทยมิได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 คือ มิได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมไทยในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2543 แจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 จึงมีเหตุให้ต้องยุบพรรคสังคมไทยตามมาตรา 65 (5) จึงสั่งให้ยุบพรรคสังคมไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ให้ยุบพรรคสังคมไทย
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	การที่นายมงคล บานเย็น ไม่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมไทยเสนอต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในเดือนมีนาคม 2544 จึงเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคสังคมไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคสังคมไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ให้ยุบพรรคสังคมไทย
12. นายอมร รักษาสัตย์	**รัฐธรรมนูญ บัญญัติว่า** **"มาตรา 145 คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้..... (3) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง....."** (ซึ่งได้แก่ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น) **ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือ**	ให้ยกคำร้อง

เรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวน สอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด"

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 บัญญัติว่า

"มาตรา 19 ในกรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (ทั้ง 4 ฉบับ ดังที่กล่าวในรัฐธรรมนูญ มาตรา145) **ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการโดยพลัน**

ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง....."

เห็นว่า แม้ศาลรัฐธรรมนูญอาจจะวินิจฉัยกรณีพรรคสังคมไทยตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองร้องขอให้ศาลสั่งยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง เพราะเหตุที่มิได้ปฏิบัติตามมาตรา 35 คือ ไม่ยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ภายในกำหนดเวลา คือ วันที่ 31 มีนาคม 2544 ก็ตาม แต่ไม่ใช่บทบัญญัติที่ตรงกับปัญหาของเรื่องนี้ เพราะมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มีวัตถุประสงค์เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบไม่ใช่เพื่อยุบพรรค และพรรคที่ฝ่าฝืนไม่ส่งรายงานจะมีโทษปรับตามมาตรา 80 อยู่แล้ว

กรณีนี้ เห็นว่า ถ้าจะวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 19 ประกอบด้วยข้อบังคับพรรคสังคมไทย พ.ศ. 2542 ข้อ 29 วรรคหนึ่ง (10) จะเป็นบทบัญญัติที่

	ตรงกับกรณีนี้ตามความเป็นมาที่ได้สรุปไว้ข้างต้นมากกว่ากล่าวคือ พรรคสังคมไทยมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค กรรมการ และเลขาธิการพรรคมาช้านานหลายเรื่อง แม้ได้มีการติดต่อรายงานให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบอยู่ตลอดมา รวมทั้งบางครั้งมีการแย่งกันรายงาน แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองก็มิได้ตอบปัญหาต่าง ๆ ให้ชัดเจน บางครั้งก็มิได้ตอบไปทางพรรค จึงเกิดความเข้าใจสับสน ปัญหาทั้งหมดจึงเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ดังนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงชอบจะดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 19 เพื่อวินิจฉัยชี้ขาด โดยมีการแจ้งข้อกล่าวหาและให้โอกาสผู้ถูกร้อง (พรรคสังคมไทย) ชี้แจงข้อเท็จจริงและให้ถ้อยคำแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งคณะเสียก่อนว่า พรรคทำผิดถูกประการใด หากนายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นว่า คำชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งปรากฏชัดเจนว่าต้องด้วยเหตุตามมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงนำมาร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สั่งยุบพรรคต่อไป แทนที่จะใช้อำนาจนายทะเบียนวินิจฉัยเพียงคนเดียว โดยที่ทางหัวหน้าพรรคยังมีข้อโต้แย้งอยู่ จึงเห็นควรให้ยกคำร้อง	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	พิจารณาแล้ว กรณีของผู้ถูกร้องเป็นกรณีที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งนั้น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (3) ซึ่งบัญญัติว่า **"คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้..... (3) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง....."** โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา 144 วรรคสอง บัญญัติว่า **"ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่า**	ให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

	ด้วยพรรคการเมือง .....” แต่เนื่องจากผู้ร้องมิได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องทราบ และให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบข้อกล่าวหา และไม่มีโอกาสชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในชั้นการพิจารณาของผู้ร้อง เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงไม่มีการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งดังกล่าว โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (3) อันเป็นเหตุให้การพิจารณาความผิดของผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ในชั้นการพิจารณาของผู้ร้องไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (3) ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาซึ่งตราขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของบุคคล จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้อง	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้ว เห็นว่า นายมงคล บานเย็น ยังอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมไทยต่อไปจนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะรับจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ นายมงคล บานเย็น ในฐานะหัวหน้าพรรคสังคมไทยจึงมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับกิจการของพรรค เมื่อนายมงคล บานเย็น ไม่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 กรณีมีเหตุยุบพรรคสังคมไทยได้ ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และมาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคสังคมไทย	ให้ยุบพรรคสังคมไทย

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 5/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน (คะแนนเสียง 11 : 2)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 13 คน	**ประเด็นหลัก** กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคสังคมไทย ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่		**คำวินิจฉัย** สั่งให้ยุบพรรคสังคมไทย	
	กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรค	ให้ยกคำร้อง	ให้ยุบพรรค (ชอบด้วย รธน.)	ให้ยกคำร้อง (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
2. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
3. พลโท จุล อติเรก★	-	-	-	-
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
5. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
6. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ	✓		✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์		✓		✓
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ★★		✓		✓
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	11	2	11	2

★ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

★★ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

6. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 6/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 6/2545 (วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของโจทก์ (นายประเสริฐ นาสกุล) ซึ่งเป็นผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้ง ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2543 ของโจทก์ (นายประเสริฐ นาสกุล) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 หรือไม่
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	1) ผู้ร้องซึ่งเป็นโจทก์ในคดีนี้ เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ 149404 อำเภอบางเขน กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ 3 ไร่ 28 ตารางวา ถูกกรมทางหลวงเวนคืนที่ดินของผู้ร้องเนื้อที่ 3 ไร่ 11.9 ตารางวา เพื่อสร้างทางหลวงพิเศษ คณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นกำหนดเงินค่าทดแทนที่ดินให้ตารางวาละ 4,500 บาท เป็นเงิน 5,534,550 บาท เงินค่าทดแทนค่ารื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและค่าเสียหาย จำนวน 89,232 บาท และเงินค่าทดแทนพืชผล จำนวน 240 บาท รวมเป็นเงิน 5,624,022 บาท ผู้ร้องไม่พอใจค่าทดแทนดังกล่าวจึงได้อุทธรณ์เรียกค่าทดแทนเพิ่มเติมต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีได้วินิจฉัยอุทธรณ์เพิ่มค่าทดแทนให้ผู้ร้องเป็น ตารางวาละ 10,000 บาท ตามความเห็นของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เงินค่าทดแทน แต่ผู้ร้องไม่พอใจค่าทดแทนดังกล่าว จึงเป็นโจทก์ยื่นฟ้องอธิบดีกรมทางหลวงเป็นจำเลยที่ 1 กรมทางหลวง เป็นจำเลยที่ 2 ต่อศาลแพ่ง เรียกค่าทดแทนเพิ่มขึ้น โดยอ้างว่า สภาพที่ดินอยู่ติดทางสาธารณะ ใกล้สถานที่ราชการ และที่ดินมีการพัฒนาแล้ว จึง

		ขอเรียกค่าทดแทนตารางวาละ 22,500 บาท รวมเป็นเงิน 27,630,000 บาท โดยขอให้ศาลบังคับจำเลยทั้งสองให้ร่วมกันหรือแทนกันชำระค่าทดแทนที่ดินแก่ผู้ร้อง เป็นเงิน 17,000,125 บาท และให้จำเลยทั้งสองร่วมกันหรือแทนกันชำระดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 10.75 ต่อปี ของต้นเงิน 15,350,000 บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไป จนกว่าจำเลยทั้งสองจะร่วมกันหรือแทนกันชำระต้นเงินให้แก่โจทก์เสร็จสิ้น 2) ศาลชั้นต้น (ศาลแพ่ง) และศาลอุทธรณ์วินิจฉัยต้องกันว่า ตามที่รัฐมนตรีกำหนดค่าทดแทนให้ผู้ร้องเพิ่มขึ้นเป็นตารางวาละ 10,000 บาท เหมาะสมและเป็นธรรมแก่โจทก์และสังคมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา21 ทุกอนุมาตรา 3) ผู้ร้องฎีกาว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ซึ่งศาลอุทธรณ์ไม่ส่งข้อโต้แย้งมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยก่อนพิจารณาพิพากษาคดีเป็นการไม่ชอบ และฎีกาปัญหาเรื่องค่าทดแทนที่เป็นธรรมว่า 3.1) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ได้ขยาย "ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ" เป็น "....ในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืน ตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา 6" ซึ่งเป็นบทบัญญัติเพิ่มขึ้นโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะโดยข้อเท็จจริงแล้ว จำเลยที่ 2 ไม่สามารถชำระค่าทดแทนที่ดินให้แก่ผู้ร้องในวันดังกล่าวได้ และเพิ่งมีหนังสือแจ้งให้ผู้ร้องไปรับเงินค่าทดแทนที่ดินภายในวันที่ 17 เมษายน 2539 ซึ่งเป็นเวลาห่างกันถึง 2 ปี 5 เดือน 15 วัน 3.2) ในเรื่องการได้มา ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้คำนึงถึงนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มิได้บัญญัติหลักเกณฑ์เรื่องนี้ไว้ กลับเพิ่ม (2) ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้ เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งไม่มีการประเมินราคาที่ดินตามกฎหมายกันจริง ๆ

		และเพิ่ม (3) ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ซึ่งก็มิใช่ราคาที่เป็นธรรม หรือกำหนดขึ้นโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ 3.3) ในเรื่องสภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์นั้น แม้รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 จะบัญญัติไว้อย่างเดียวกัน แต่ผู้ร้องไม่เห็นพ้องด้วยกับการพิจารณาวินิจฉัยของศาลชั้นต้น และ 3.4) ในเรื่องความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนนั้น รัฐธรรมนูญทุกฉบับบัญญัติถึงความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มิได้บัญญัติหลักเกณฑ์นี้ไว้ ศาลฎีกาพิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 6 บัญญัติว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ และมาตรา 264 บัญญัติว่า ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 6 และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย เมื่อผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา49 กรณีจึงต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 6 และไม่ปรากฏว่า มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว จึงเห็นควรดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง กล่าวคือ ให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราว และให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 หรือไม่

	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 นั้น การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ จะกระทำมิได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักเรื่องการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของเอกชน และรัฐธรรมนูญบัญญัติเรื่องการเคารพสิทธิของบุคคลไว้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ เพื่อประโยชน์สาธารณะ และการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า การเวนคืนนั้นจะต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของ ตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั้น และตามวรรคสอง การกำหนดค่าทดแทนต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ฯ และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ด้วย แสดงให้เห็นว่า การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ จะต้องมีการจ่ายค่าทดแทนอย่างเป็นธรรม และการพิจารณาว่า ค่าทดแทนมีการกำหนดอย่างเป็นธรรมหรือไม่เพียงใดนั้น พิจารณาจากหลักที่ว่า ราคาซื้อขายกันตาม ปกตินั้นมีอยู่อย่างไร ได้มาโดยวิธีใด สภาพและที่ตั้งของที่ดินเป็นอย่างไร สำหรับพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 บัญญัติถึงวิธีการที่จะกำหนดค่าทดแทนอย่างไรให้เป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ ซึ่งมีข้อควรคำนึงถึง 5 ประการ คือ 1) ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืน ตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกา 2) ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่ตีราคาไว้เพื่อเสียภาษีบำรุงท้องที่ 3) ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม 4) สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ และ 5) เหตุและวัตถุประสงค์ของการเวนคืน การที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า การกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ " ...โดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้

		มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ฯ....." นั้น แต่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ขยายข้อความเป็นว่า "ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ" เป็น ".....ในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา 6" ซึ่งเป็นบทบัญญัติเพิ่มขึ้นโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กรณีเรื่องการได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้คำนึงถึง นั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มิได้บัญญัติหลักเกณฑ์เรื่องนี้ไว้ กลับเพิ่ม มาตรา 21 (2) ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งไม่มีการประเมินราคาที่ดินตามกฎหมายกันจริงๆ และเพิ่ม มาตรา 21 (3) ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ซึ่งก็มิใช่ราคาที่เป็นธรรม หรือกำหนดขึ้นโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ สำหรับในเรื่องสภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ก็เช่นกัน แม้รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 จะบัญญัติไว้อย่างเดียวกัน ซึ่งผู้ร้องไม่เห็นพ้องด้วยกับการพิจารณาวินิจฉัยของศาลชั้นต้น และเรื่องความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนนั้น รัฐธรรมนูญทุกฉบับบัญญัติถึงความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มิได้บัญญัติหลักเกณฑ์นี้ไว้ จึงแตกต่างและขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) (2) และ (3) บัญญัติถึงวิธีการไว้ว่า ในการกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรมนั้น ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขอย่างไรบ้าง ซึ่งได้คำนึงถึงความเป็นธรรมที่ผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ จะได้รับแม้จะมีความแตกต่างจากรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ไปบ้างดังที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง แต่ในหลักการและสาระสำคัญแล้ว มีเหตุผลเป็นอย่างเดียวกัน คือ คำนึงถึงความเป็นธรรม และการกำหนดค่าทดแทน ที่เป็นธรรมนั้น มีรายละเอียดว่า ต้องทำอย่างไรบ้าง เพื่อให้มีความชัดเจนขึ้นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 โดยมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) (2)

		และ (3) มิได้เป็นการเพิ่มข้อความในรัฐธรรมนูญตามที่ผู้ร้องอ้างแต่ประการใด ส่วนประเด็นที่ผู้ร้องอ้างว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มิได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ ความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน นั้น เห็นว่า เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 วรรคห้า บัญญัติว่า "ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่อาศัยหรือประกอบการค้าขาย หรือการงานอันชอบด้วยกฎหมายอยู่ในอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนนั้น และบุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหาย เนื่องจากการที่ต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์นั้น ให้กำหนดเงินค่าทดแทนให้สำหรับความเสียหายนั้นด้วย" จึงเป็นการบัญญัติไว้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่มีเจตนารมณ์ต้องการเยียวยาผู้เสียหายไว้แล้ว สำหรับประเด็นที่ผู้ร้องอ้างว่า มาตรา 21 มิได้คำนึงถึงการได้มาของที่ดินนั้น ปรากฏว่า พระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้ในมาตรา 22 แล้ว จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 2) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 5 มาตรา 21 และมาตรา 22
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49	

4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 14 คน โดยวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 จำนวน 14 คน (คะแนนเสียง 14 : 0) ในจำนวน 14 คน นี้ วินิจฉัยว่า ไม่รับเรื่องของผู้ร้องไว้พิจารณา เนื่องจากเป็นคำร้องที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคสอง จำนวน 1 คน (คะแนนเสียง 13 : 1) อย่างไรก็ตาม การวินิจฉัยไม่รับเรื่องดังกล่าวนั้น ถือว่า อยู่ในกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นไปในทิศทางที่ "ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ" 2) เริ่มวันที่ 11 ตุลาคม 2543 แล้วเสร็จ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2545 รวม 1 ปี 4 เดือน 1 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 113 ก วันที่ 12 พฤศจิกายน 2545 ซึ่งเท่ากับ 9 เดือน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2545) 5) นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 6/2545 (วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของโจทก์ (นายประเสริฐ นาสกุล) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 หรือไม่

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	**1. รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ว่า** **"มาตรา 6 รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้"** **"มาตรา 49 การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตร หรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ** **การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่ง ต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน** **กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืน และกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดแจ้ง ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท**	พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49

	การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิม หรือทายาทตามวรรคสาม และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ" 2. พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 บัญญัติไว้ว่า "มาตรา 21 เงินค่าทดแทนที่จะให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนตามมาตรา 18 นั้น ถ้ามิได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษในพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฉบับใดโดยเฉพาะแล้วให้กำหนดโดยคำนึงถึง (1) ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา 6 (2) ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่ (3) ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม (4) สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์นั้น และ (5) เหตุและวัตถุประสงค์ของการเวนคืน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคม ถ้าการงานหรือกิจการอย่างใดที่ทำไปในการเวนคืน ได้กระทำให้อสังหาริมทรัพย์ที่เหลืออยู่นั้นมีราคาสูงขึ้น ให้เอาราคาที่สูงขึ้นนั้นหักออกจากเงินค่าทดแทน แต่ไม่ให้ถือว่าราคาอสังหาริมทรัพย์ที่ทวีขึ้นนั้นสูงไปกว่าจำนวนเงินค่าทดแทนเพื่อจะให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายกลับต้องใช้เงินให้อีก ถ้าต้องเวนคืนอสังหาริมทรัพย์แต่เพียงส่วนหนึ่ง และส่วนที่เหลือนั้นราคาลดลงให้กำหนดเงินค่าทดแทนให้เฉพาะสำหรับส่วนที่เหลืออันราคาลดลงนั้นด้วย การคำนวณว่าอสังหาริมทรัพย์ใดมีราคาสูงขึ้นตาม	

	วรรคสอง หรือราคาลดลงตามวรรคสามให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา **ถ้าเจ้าของ หรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่อาศัย หรือประกอบการค้าขาย หรือการงานอันชอบด้วยกฎหมายอยู่ในอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนนั้น และบุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหายเนื่องจากการที่ต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์นั้น ให้กำหนดเงินค่าทดแทนให้สำหรับความเสียหายนั้นด้วย"** **"<u>มาตรา 22</u> ในกรณีที่เจ้าของได้ที่ดินมาโดยมิได้ใช้อยู่อาศัย หรือใช้ประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ หรือทำประโยชน์ในที่ดินนั้นอย่างแท้จริง ถ้าหากมีการเวนคืนที่ดินนั้นภายในห้าปีนับแต่วันที่เจ้าของได้ที่ดินนั้นมาจะกำหนดเงินค่าทดแทนให้ต่ำกว่าเงินค่าทดแทนที่กำหนดตามมาตรา 21 ก็ได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่าราคาที่ดินในขณะที่เจ้าของได้ที่ดินนั้นมา"** ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยคงมีว่า บทบัญญัติมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 หรือไม่ ข้อกฎหมายที่โจทก์ (นายประเสริฐ นาสกุล) ยกมาเป็นข้อต่อสู้ว่า มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 มีหลายประเด็น ดังนี้ <u>ประเด็นที่หนึ่ง</u> โจทก์อ้างว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ มาตรา 21 (1) มีการเพิ่มข้อความส่วน (2) และ (3) นั้น ก็กำหนดขึ้นโดยมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540ทุกกรณี โดยโจทก์ให้เหตุผลว่า รัฐธรรมนูญทุกฉบับบัญญัติเหมือนกันว่า ในการกำหนดค่าทดแทนให้คำนึงถึง "ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ....." แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ขยายราคาที่ซื้อขายกันตามปกติเป็น ".....ในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนตามที่เป็นอยู่ในวันที่ใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตาม	

มาตรา 6" คือ ราคาที่ซื้อขายกัน ในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2536 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะโดยข้อเท็จจริงแล้ว จำเลยไม่สามารถชำระเงินค่าทดแทนที่ดินให้แก่โจทก์ในวันดังกล่าวได้

พิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา 21 (1) ได้บัญญัติไว้ตั้งแต่ปี 2530 ก่อนใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2540 โดยใช้บังคับกับผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ทุกรายมานานแล้ว โดยไม่มีใครเคยโต้แย้งว่าขัดกับรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในขณะนั้น และที่จริงนั้น การบัญญัติรัฐธรรมนูญมักจะเขียนข้อความสั้นที่ไม่เยิ่นเย้อ จึงไม่น่าจะถือว่าข้อความที่ว่า..... "ในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา 6" ต่อจากคำว่า "ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ" เป็นบทบัญญัติที่เกินไปจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ พ.ศ. 2534 และฉบับ พ.ศ. 2540 ทั้งนี้เพราะราคาที่ซื้อขายกันตามปกติย่อมหมายถึง ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดอสังหาริมทรัพย์นั่นเองและที่มาตรา 21 (1) ให้ถือเอาราคาที่ซื้อขายตามปกติในวันที่พระราชกฤษฎีกาใช้บังคับก็เพื่อประโยชน์ในการที่รัฐจะกำหนดงบประมาณค่าใช้จ่ายเงินค่าทดแทนเจ้าของที่ดินที่ถูกเวนคืนทุกแปลง หากใช้วันอื่นในอนาคตก็จะเกิดความไม่แน่นอนในการจัดทำงบประมาณ และรัฐอาจต้องจ่ายเงินค่าทดแทนเพิ่มขึ้น เช่น วันที่หน่วยงานของรัฐเริ่มใช้ประโยชน์จากที่ดินที่เวนคืนมาทำถนน หรือสาธารณประโยชน์อื่น เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ที่ดินที่ถูกเวนคืนหรือใกล้เคียงมีราคาสูงขึ้นมาก ย่อมไม่เป็นธรรมต่อสังคมเพราะทำให้สังคมต้องแบกภาระในการจ่ายเงินค่าทดแทนแก่ผู้ถูกเวนคืนเพิ่มขึ้นอีกมาก ดังนั้น จึงเห็นว่าข้อความที่บัญญัติเพิ่มขึ้นดังกล่าวในมาตรา 21 (1) ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 49

<u>ประเด็นที่สอง</u> โจทก์อ้างว่ารัฐธรรมนูญทุกฉบับบัญญัติว่า (การกำหนดเงินค่าทดแทน) ให้คำนึงถึง "การได้มา" แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 มิได้บัญญัติความข้อนี้ไว้ ส่วนที่ (2) กำหนดให้ถือราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้ เพื่อประโยชน์แก่การเสีย

	ภาษีบำรุงท้องที่ และเพิ่ม (3) ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม เป็นการบัญญัติเพิ่มหลักเกณฑ์การกำหนดเงินค่าทดแทนต่อเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนเกินกว่ารัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ จึงเป็นการมิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะหากใช้เกณฑ์ดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการกำหนดเงินค่าทดแทนที่ดินที่ถูกเวนคืนไปยิ่งทำให้โจทก์ไม่ได้รับความเป็นธรรมมากขึ้นอีก เพราะราคาประเมินทุนทรัพย์ เพื่อเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมมิใช่ราคาที่แท้จริง เนื่องจากประชาชนไม่ยอมแจ้งราคาซื้อขายที่แท้จริงเพราะกลัวเสียภาษีมาก พิจารณาแล้ว เห็นว่า แม้ว่ามาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 จะไม่ได้ระบุถึง <u>การได้มา</u> เป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินค่าทดแทน แต่มาตรา 22 ของพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวได้ระบุว่าให้คำนึงถึงการได้มาซึ่งที่ดิน เป็นเกณฑ์ในการกำหนดเงินค่าทดแทนไว้ดังนี้ด้วย เห็นได้ชัดว่า มาตรา 22 นี้ บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้บุคคลกว้านซื้อที่ดินไว้เพื่อการเก็งกำไร โดยมิได้ใช้เพื่ออยู่อาศัย หรือประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพหรือทำประโยชน์ในที่ดินนั้นอย่างแท้จริง ซึ่งมักเป็นเหตุให้ราคาที่ดินเพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติ เพราะฉะนั้น แม้ว่ามาตรา 21 ของพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวจะไม่ได้บัญญัติเรื่องการได้มาไว้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการกำหนดค่าทดแทนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 แต่ก็ไม่มีผลทำให้มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติฯ ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 เพราะมีการระบุเรื่องการใช้ <u>การได้มา</u> ซึ่งที่ดินโดยเฉพาะเป็นเกณฑ์ในการกำหนดเงินค่าทดแทนไว้แล้วในมาตรา 22 เพื่อความเป็นธรรมแก่เจ้าของที่ดินที่ถูกเวนคืนและสังคม การที่โจทก์อ้างว่าพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวมิได้บัญญัติถึงเกณฑ์ในการทดแทนความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนนั้น ก็ไม่ถูกต้องเพราะได้มีการบัญญัติเกณฑ์ดังกล่าวไว้ใน มาตรา 21 วรรคห้าแล้ว ดังนี้ “ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วย	

	กฎหมายอยู่อาศัยหรือประกอบการค้าขาย หรือการงานอันชอบด้วยกฎหมายอยู่ในอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนนั้น และบุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหายเนื่องจากการที่ต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์นั้น ให้กำหนดเงินทดแทนให้สำหรับความเสียหายนั้นด้วย" ซึ่งปรากฏว่า โจทก์มิได้รับความเสียหายแต่อย่างใด เพราะมิได้อยู่อาศัยในที่ดินที่ถูกเวนคืน ส่วน (2) และ (3) ที่บัญญัติเพิ่มไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 นอกเหนือไปจากที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 บัญญัติไว้ก็ไม่น่าจะถือว่าขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 เพราะข้อความใน (2) และ (3) เป็นการเพิ่มเกณฑ์ในการพิจารณาเงินค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนให้กว้างขวางครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์อย่างเต็มที่ ในขณะเดียวกันพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ก็ได้บังคับให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคำนึงถึงเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 ทั้งมาตราเป็นเกณฑ์ในการกำหนดเงินค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน ทั้งนี้เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคมเช่นกัน ซึ่งปรากฏว่า ทั้งศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ได้พิพากษาว่า คณะกรรมการพิจารณาค่าทดแทนเบื้องต้น และรัฐมนตรีคมนาคมได้ใช้เกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 แล้วทั้งมาตรา จึงพิพากษายกฟ้องโจทก์ นอกจากนั้น ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 44 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 เพื่อเปิดโอกาสให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่พอใจกับการกำหนดเงินค่าทดแทนโดยคณะกรรมการกำหนดค่าทดแทนเบื้องต้น อุทธรณ์ไปยังรัฐมนตรีที่รับผิดชอบในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ได้ด้วย และหากยังไม่พอใจผลการวินิจฉัยอุทธรณ์ของรัฐมนตรีดังกล่าว เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ก็ยังมีสิทธิไปฟ้องต่อศาลยุติธรรมเพื่อขอความเป็นธรรมในการกำหนดเงินค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนได้อีกด้วย ซึ่งโจทก์ได้ใช้ช่องทางที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 และที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบ	

	เรียบร้อยแห่งชาติฉบับที่ 44 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 เปิดไว้ให้ผู้ถูกเวนคืนแสวงหาความเป็นธรรมจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีนี้อย่างเต็มที่ และหากมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ขัดกับรัฐธรรมนูญเสียแล้วตามที่โจทก์อ้าง โจทก์จะไม่มีบทบัญญัติใดในพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการเยียวยาความไม่เป็นธรรมที่โจทก์อ้างว่า ได้รับจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้ง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกฝ่ายเชื่อว่าเงินค่าทดแทนไร่ละ 10,000 บาท ที่ให้แก่โจทก์นั้นได้กำหนดขึ้นโดยคำนึงถึงเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 ทั้งมาตราและเป็นธรรมต่อโจทก์และสังคมแล้ว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 49	
2. นายจุมพล ณ สงขลา	พิเคราะห์แล้ว สรุปได้ว่าผู้ร้องไม่พอใจค่าทดแทนที่ดินที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมกำหนดให้ โดยอ้างเหตุผลว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการกำหนดราคาและเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 รวมทั้งอ้างเหตุอื่น ๆ ด้วย จึงขอให้ศาลยุติธรรมกำหนดค่าทดแทนให้สูงขึ้นตามที่ผู้ร้องต้องการ ซึ่งคดีของผู้ร้องอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกาที่จะใช้ดุลพินิจเพิ่มค่าทดแทนให้แก่ผู้ร้องหรือไม่ โดยจะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ตามที่มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดไว้ ผู้ร้องหาได้บรรยายคำโต้แย้งให้เห็นว่า มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนฯ มีข้อความตอนใดซึ่งหากศาลนำมาใช้บังคับแก่คดีของผู้ร้องแล้ว สิทธิของผู้ร้องที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 บัญญัติรับรองไว้จะถูกลิดรอนหรือต้องสูญเสียไป อันจะนำไปสู่การพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 264 วรรคหนึ่ง ว่า มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 หรือไม่ ตามคำโต้แย้งของผู้ร้องเป็นเพียงการโต้แย้งดุลพินิจและการกระทำของเจ้าหน้าที่ทุกระดับในการกำหนดค่าทดแทนให้แก่ผู้ร้อง และขอให้ศาลเพิ่มค่าทดแทนให้ตามที่ผู้ร้องเห็นว่าเป็น	อาศัยอำนาจตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคสอง จึงเห็นสมควรไม่รับเรื่องของผู้ร้องไว้พิจารณา

	ธรรม คือตารางวาละ 22,500 บาท โดยในชั้นพิจารณาของศาลชั้นต้น ผู้ร้องก็มิได้โต้แย้งว่ามาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับเดิม คงอ้างแต่เพียงว่าเจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติว่าจะต้องให้ความเป็นธรรมในการกำหนดราคาเท่านั้น ผู้ร้องเพิ่งจะโต้แย้งว่า มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องของผู้ร้อง โดยศาลชั้นต้นเห็นว่าค่าทดแทนที่รัฐกำหนดให้แก่ผู้ร้องนั้นเป็นธรรมและชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว ซึ่งหากศาลชั้นต้นกำหนดค่าทดแทนให้แก่ ผู้ร้องตารางวาละ 22,500 บาท ตามที่ผู้ร้องต้องการ ก็เชื่อแน่ว่าผู้ร้องคงไม่อ้างว่ามาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 และหากคดีนี้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 เป็นอันใช้บังคับมิได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 ตามที่ผู้ร้องประสงค์แล้ว ผลที่ตามมาก็คือศาลฎีกาไม่อาจอาศัยหลักเกณฑ์ตามมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนฯ กำหนดค่าทดแทนให้แก่ผู้ร้องตามที่ขอมาได้ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ก็จะมีผลผูกพันผู้ร้องตลอดไปซึ่งไม่เป็นผลดีแก่ผู้ร้อง และน่าจะมิใช่เจตนารมณ์ของผู้ร้องในการฟ้องเพื่อขอเพิ่มค่าทดแทน จากเหตุผลต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา เห็นว่า คำโต้แย้งของผู้ร้องแม้จะอ้างเหตุต่าง ๆ ก็มิใช่กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับพิจารณาวินิจฉัยได้ เป็นเพียงการโต้แย้งดุลพินิจและการกระทำในการกำหนดค่าทดแทนของคณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้น และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมว่าไม่เป็นธรรมไม่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ทั้งเจตนารมณ์ของผู้ร้องก็อยู่ในลักษณะที่ขัดกันเองอย่างเห็นได้ชัด คำโต้แย้งของผู้ร้องจึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ดังนั้น อาศัยอำนาจตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคสอง จึงเห็นสมควรไม่รับเรื่องของผู้ร้องไว้พิจารณา	
3. พลโท จุล อติเรก	พิจารณาความตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 เปรียบเทียบกับ	พระราชบัญญัติว่า

	รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 แล้ว เห็นว่า มาตรา 21 ได้บัญญัติถึงวิธีการพิจารณาการกำหนดราคาเงินค่าทดแทนไว้หลายกรณีประกอบกัน เช่น ให้คำนึงถึงราคาซื้อขายกันในท้องตลาดขณะที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตเวนคืนใช้บังคับราคา เพื่อการเสียภาษีบำรุงท้องที่ ราคาประเมินในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม นอกจากนี้ ให้คำนึงถึงสภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ รวมตลอดทั้งเหตุอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคม จะเห็นได้ว่าสาระสำคัญของบทบัญญัติมาตรานี้ก็เพื่อให้การกำหนดเงินค่าทดแทนเป็นไปด้วยความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืน ซึ่งถูกบังคับให้ต้องยินยอมโดยกฎหมาย รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคสอง บัญญัติไว้ทำนองเดียวกันว่าการกำหนดค่าทดแทนต้องเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคาซื้อขายตามปกติ ซึ่งเป็นราคาขณะที่มีการเวนคืน ซึ่งก็เป็นวิธีการเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 (1) (2) และ (3) นอกจากนี้ (4) ยังได้บัญญัติให้คำนึงถึงสภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์เช่นเดียวกัน สำหรับที่รัฐธรรมนูญมาตรานี้ให้คำนึงถึงการได้มาของเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ด้วยนั้น จริงอยู่กรณีนี้ไม่ได้บัญญัติในกฎหมายดังกล่าวโดยตรง แต่ก็น่าจะอยู่ในความหมายโดยรวมของมาตรา 21 ได้ เพราะบัญญัติไว้ตรงกันว่าเพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืน พิเคราะห์แล้วจึงเห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49	ด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	เห็นว่า ข้อโต้แย้งของโจทก์ว่า มาตรา 21 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 น่าจะเป็นเรื่องโต้แย้งการใช้ดุลพินิจของศาลแพ่งในการวินิจฉัยกำหนดราคาที่ดินของโจทก์หรือเงินค่าทดแทนที่ดินเท่านั้น หาใช่มีลักษณะเป็นการโต้แย้งว่า มาตรา 21 ซึ่งศาลจะใช้บังคับแก่คดีมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญใช้	มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติเวนคืน

	บังคับมิได้ เพราะถ้าโจทก์โต้แย้งว่า มาตรา 21 ใช้บังคับมิได้ ผลก็จะกลายเป็นว่าศาลไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรา 21 กำหนดราคาที่ดินหรือเงินค่าทดแทนให้โจทก์ได้โดยชอบ เพราะไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ ถ้าพิจารณาตามเหตุดังกล่าว ข้อโต้แย้งของโจทก์จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัย และอาจถือว่าไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคสอง แต่อย่างไรก็ดี ข้อที่โจทก์โต้แย้งว่ามาตรา 21 (1) บัญญัติขึ้นโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะมีการบัญญัติเพิ่มเติมข้อความนอกเหนือจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่บัญญัติว่า "ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ" เป็น "ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา 6" ซึ่งศาลแพ่งใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาที่ดินให้โจทก์เห็นว่า มาตรา 21 (1) เป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักเกณฑ์และข้อควรคำนึงในการกำหนดราคาที่ดินที่ซื้อขายตามปกติในรัฐธรรมนูญ โดยบัญญัติข้อความเพิ่มเติม ให้ถือเอาวันที่ใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา 6 เป็นเกณฑ์กำหนดราคา เพราะพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา 6 ดังกล่าวเป็นการแสดงความประสงค์ของฝ่ายบริหารในการตรากฎหมายรองจากพระราชบัญญัติเวนคืนที่ดินเพื่อกำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืน โดยระบุความประสงค์ของการเวนคืน เจ้าหน้าที่เวนคืน และกำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่จะเวนคืนเท่าที่จำเป็น อันเป็นการแสดงว่าเขตที่ดินตามพระราชกฤษฎีกาจะต้องมีการเวนคืนตามกฎหมายแน่นอนแล้ว ดังนั้นการกำหนดให้ถือเอาราคาที่ดินในวันบังคับใช้พระราชกฤษฎีกา จึงเป็นหลักเกณฑ์ที่บัญญัติขึ้นเพื่อความชัดเจนในการกำหนดราคาและเป็นธรรมแก่เจ้าของที่ดินและสังคมแล้ว ข้อโต้แย้งของโจทก์ในข้อนี้จึงฟังไม่ขึ้น ส่วนข้อโต้แย้งอื่น ๆ ที่โจทก์อ้างเป็นเพียงการให้ผู้มีอำนาจกำหนดราคาคำนึงถึงในการใช้ดุลพินิจกำหนดราคาเท่านั้น ผู้มีอำนาจกำหนดราคาจะไม่พิจารณาก็ได้ จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย	อสังหา-ริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วินิจฉัยให้ยกคำร้อง

	และศาลแพ่งก็มิได้หยิบยกขึ้นเป็นข้อควรคำนึงในการกำหนดค่าที่ดินให้โจทก์ สรุปแล้ว เห็นว่า มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ดังผู้ร้องอ้าง วินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
5. นายผัน จันทรปาน	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 (1) (2) และ (3) ได้กำหนดวิธีการไว้ว่า ในการกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรมนั้น ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขอย่างไรบ้าง ซึ่งได้คำนึงถึงความเป็นธรรมที่ผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะได้รับ แม้จะมีความแตกต่างไปบ้างจากรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ดังที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง แต่ในหลักการและสาระสำคัญแล้ว มีเหตุผลเป็นอย่างเดียวกัน คือ คำนึงถึงความเป็นธรรม และกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรมนั้นมีรายละเอียดว่าต้องทำอย่างไรบ้าง ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 บทบัญญัติมาตรา 21 (1) (2) และ (3) มิได้เป็นการเพิ่มข้อความในรัฐธรรมนูญ ตรงกันข้ามกับเป็นการขยายข้อความในรัฐธรรมนูญให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 (1) (2) (3) จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49	พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49
6. นายมงคล สระฏัน	เห็นว่า การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยรัฐเพื่อใช้ในการก่อสร้างสาธารณูปโภคหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่นให้แก่ประชาชน เช่น ถนนหนทาง ซึ่งรัฐธรรมนูญปัจจุบัน มาตรา 49 ได้บัญญัติหลักการทำนองเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อน คือ มาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 และมาตรา 38 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอัน	มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ ไม่ขัดหรือ

	เป็นสาธารณูปโภค ฯลฯ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันสมควรแก่เจ้าของ ฯลฯ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ และมาตรา 49 วรรคสอง บัญญัติว่า การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่ง ต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพ และที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน ดังนั้นรัฐธรรมนูญได้กำหนดหลักการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ว่าจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจบทบัญญัติของกฎหมายที่จะเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อประโยชน์สาธารณะ และรัฐธรรมนูญได้กำหนดว่า การเวนคืนนั้นจะต้องใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันสมควรแก่เจ้าของ และการกำหนดค่าทดแทนต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกตินั้นมีอยู่เท่าใด ได้ที่ดินมาโดยวิธีใด สภาพและที่ตั้งของที่เป็นอย่างไร มีความเจริญเพียงใด ในอนาคตจะมีความเจริญมากน้อยเพียงใด และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนมีมากน้อยเพียงใดด้วย ส่วนกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการเวนคืน คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ได้บัญญัติถึงวิธีที่จะกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืน การกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคสอง และมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) (2) และ (3) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ในหลักการมีความสอดคล้องต้องกัน ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้คำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ และมาตรา 21 (1) ให้คำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดในวันที่ถูกเวนคืน (วันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา 6) เป็นการขยายข้อความในรัฐธรรมนูญให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และมาตรา 21 (2) กับมาตรา 21 (3) ที่ให้คำนึงถึงราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้ เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่และราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ซึ่งมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) (2) และ (3) ไม่ได้บัญญัติไว้จึงแตกต่างจากบทบัญญัติของ	แย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49

	รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 เพราะมาตรา 21 (2) และมาตรา 21 (3) ได้บัญญัติขึ้นโดยมีเหตุผลอย่างเดียวกัน คือหลักการเพื่อความเป็นธรรม และการกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรมมีรายละเอียดว่าต้องทำอย่างไรบ้าง ส่วนประเด็นที่ผู้ร้องอ้างว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคสอง บัญญัติให้คำนึงถึงการได้มา แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มิได้บัญญัติหลักเกณฑ์ข้อนี้ไว้นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 22 บัญญัติว่า "ในกรณีที่เจ้าของได้ที่ดินมาโดยมิได้ใช้อยู่อาศัย หรือใช้ประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ หรือทำประโยชน์ในที่ดินนั้นอย่างแท้จริง ถ้าหากมีการเวนคืนที่ดินนั้นภายในห้าปีนับแต่วันที่เจ้าของได้ที่ดินนั้นมาจะกำหนดเงินค่าทดแทนให้ต่ำกว่าเงินค่าทดแทนที่กำหนดตามมาตรา 21 ก็ได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่าราคาที่ดินในขณะที่เจ้าของได้ที่ดินนั้นมา" จึงถือว่ามาตรา 22 บัญญัติถึงการได้มาของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนไว้แล้ว สำหรับประเด็นสุดท้ายว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้คำนึงถึงความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนด้วยนั้น เห็นว่า มาตรา 21 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 บัญญัติว่า "ถ้าต้องเวนคืนอสังหาริมทรัพย์แต่เพียงส่วนหนึ่ง และส่วนที่เหลือนั้นราคาลดลงให้กำหนดเงินค่าทดแทนให้เฉพาะส่วนที่เหลืออันราคาลดลงนั้นด้วย" และมาตรา 21 วรรคห้า บัญญัติว่า "ถ้าเจ้าของฯลฯ ได้รับความเสียหายเนื่องจากการต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์นั้น ให้กำหนดเงินค่าทดแทนให้สำหรับความเสียหายนั้นด้วย" สรุปแล้ว มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49	
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ	พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21	พระราชบัญญัติว่า

	บัญญัติไว้เป็นหลักเดียวกัน กล่าวคือ มาตรา 49 แห่งรัฐธรรมนูญวางหลักว่า การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่จะเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ เพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งเป็นไปตามหลักเรื่องการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของเอกชน และรัฐธรรมนูญได้บัญญัติเรื่องการเคารพสิทธิของบุคคลไว้ และการเวนคืนนั้นจะต้องชดใช้ค่าทดแทนแก่เจ้าของ ตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนนั้นอย่างไร เป็นไปในทำนองเดียวกันกับที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 บัญญัติไว้กล่าวคือ การกำหนดค่าทดแทนต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มาสภาพแห่งที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ฯ และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ด้วย แม้จะมีความแตกต่างกันไปบ้าง ดังที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง แต่ในหลักการและสาระสำคัญแล้ว ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ได้ช่วยเพิ่มความชัดเจนและรับกับบทบัญญัติของมาตรา 49 แห่งรัฐธรรมนูญด้วย ดังนี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 จึงมิได้มีข้อความเป็นการเพิ่มเติมข้อความในรัฐธรรมนูญตามที่ผู้ร้องอ้างแต่ประการใด ส่วนที่ผู้ร้องอ้างว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มิได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน นั้นก็ฟังไม่ขึ้น ดังจะเห็นได้จากมาตรา 21 วรรคห้า ที่บัญญัติว่า “ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่อาศัยหรือประกอบการค้าขาย หรือการงานอันชอบด้วยกฎหมายอยู่ในอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนนั้น และบุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหายเนื่องจากการที่ต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์นั้น ให้กำหนดเงินค่าทดแทนให้สำหรับความเสียหายนั้นด้วย” พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49	ด้วยการเวนคืนอสังหา-ริมทรัพย์ฯ มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49

	จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49	
8. นายสุจิต บุญบงการ	พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ได้บัญญัติเป็นหลักการไว้ว่าการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นไว้แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ ซึ่งในกรณีนี้ได้มีพระราชบัญญัติให้อำนาจการเวนคืนไว้แล้ว คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ส่วนประเด็นที่มีการโต้แย้งว่าขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 นั้นเป็นเรื่องของการชดใช้ค่าทดแทน มาตรา 49 ได้บัญญัติถึงการชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืน ซึ่งการกำหนดค่าทดแทนให้กำหนดอย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน ประเด็นแรกที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21(1) ได้บัญญัติขยายความเกินว่าที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ได้บัญญัติไว้ เห็นได้ว่า บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ที่บัญญัติแต่เพียง “ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ” เป็นการบัญญัติในหลักการ ส่วนที่บัญญัติในมาตรา 21 (1) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนฯ นั้น เป็นการขยายความในรายละเอียดเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติ รัฐธรรมนูญไม่สามารถบัญญัติรายละเอียดได้ และเป็นที่เข้าใจได้ว่า การบัญญัติรายละเอียดจะต้องเป็นเรื่องของกฎหมายหรือกฎ ข้อบังคับ นอกจากนั้นที่รัฐธรรมนูญบัญญัติแต่เพียงว่าราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่าเป็นราคาซื้อขายตามปกติในท้องตลาดนั้นเอง ส่วนที่มาตรา 21 (1) บัญญัติเพิ่มเติมว่า จะต้องเป็นราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดตามที่เป็นอยู่ในวันที่ใช้บังคับพระราชกฤษฎีกานั้น ย่อมเข้าใจได้ว่า เพื่อให้การชดใช้เงินค่าทดแทนเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ จึงต้องกำหนดว่าราคาที่กำหนดค่าทดแทนนั้นใช้ราคาในวันใด การให้ใช้ราคาในวันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวใช้บังคับ	มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49

ย่อมเป็นธรรมแล้ว เพราะถ้าให้เป็นวันอื่นหลังจากพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวใช้บังคับราคาที่ดินบริเวณใกล้เคียงที่จะเวนคืนมักถีบตัวสูงขึ้น ทำให้การกำหนดค่าทดแทนเป็นไปได้ลำบากว่าจะใช้ราคาในวันใดหลังจากวันที่พระราชกฤษฎีกานั้นใช้บังคับจึงจะเป็นธรรม ดังนั้นมาตรา 21 (1) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 จึงสอดคล้องไม่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 49

ประเด็นต่อไปที่ผู้ร้องยกขึ้นโต้แย้งว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 49 คือมาตรา 21 (2) และ (3) ซึ่งได้เพิ่มเติมขึ้นมานอกเหนือจากที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 49 วรรคสอง จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ในการพิจารณาประเด็นนี้จึงต้องพิจารณาถึงเจตนารมณ์ทั้งของมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 กับรัฐธรรมนูญ มาตรา 49

เห็นได้ว่า ทั้งสองมาตรานั้นมีเจตนารมณ์ต้องการให้การกำหนดค่าทดแทนนั้นมีความเป็นธรรม ดังจะเห็นได้จากในมาตรา 21 วรรคหนึ่งบรรทัดสุดท้าย ได้บัญญัติว่า “ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคม” ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ได้บัญญัติให้การกำหนดค่าทดแทนต้องกำหนดอย่างเป็นธรรม มาตรา 49 ไม่ได้ระบุว่าเป็นธรรมแก่ใคร เป็นการกล่าวอย่างทั่วไป ซึ่งเข้าใจได้ว่าความเป็นธรรมนั้นจะเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ยกเว้นเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและแก่สังคมโดยส่วนรวม สำหรับมาตรา 21 ได้ระบุให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคมเพื่อให้มีความชัดเจน จึงเห็นว่าเจตนารมณ์ของสองมาตรานี้สอดคล้องกัน ดังนั้น ในการที่มาตรา 21 ได้เพิ่มข้อความใน (2) และ (3) อันเป็นข้อที่ให้คำนึงถึงในการกำหนดค่าทดแทนเพิ่มไปจากที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 นั้นก็เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมนั่นเอง โดยมาตรา 21 (2) บัญญัติถึงเกณฑ์ที่ให้คำนึงในการกำหนดค่าทดแทนที่เป็นราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่ และ (3) บัญญัติให้คำนึงถึงราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม นอกจากนั้น

	มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนฯ และรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ในการบัญญัติการกำหนดค่าทดแทนนั้นใช้คำตรงกันว่า โดยคำนึงถึงซึ่งหมายความว่าให้ใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการกำหนดค่าทดแทน แต่ไม่จำต้องเป็นเกณฑ์ที่ตายตัว เพราะใช้คำว่าคำนึงถึง ถ้าเป็นการกำหนดที่ตายตัวน่าจะใช้คำอื่นแทนไม่ใช่ใช้คำว่าคำนึงถึง นอกจากนี้ การที่ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 44 ข้อ 1 ให้ยกเลิกความในวรรคสี่และวรรคห้า ของมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 และได้บัญญัติให้ในการกำหนดราคาเบื้องต้นของอสังหาริมทรัพย์ และค่าทดแทนให้คณะกรรมการกำหนด โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามมาตรา18 มาตรา 21 มาตรา 22 และมาตรา 24 นั้น มีผลเป็นการยกเลิกการกำหนดราคาที่ดินที่ให้ถือราคาตามมาตรา 21(2) หรือ (3) แล้วแต่ราคาใดจะสูงกว่ากันเป็นเกณฑ์ และให้ใช้มาตรา 21 แทนทุกอนุมาตรา อย่างไรก็ตาม การใช้เกณฑ์ตามมาตรา 21 ก็ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในมาตรา ดังกล่าว คือ ต้องให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและแก่สังคม และใช้เกณฑ์ดังกล่าวอย่างยืดหยุ่นเช่นถ้าใช้เกณฑ์ตามมาตรา 21 (2) และ (3) แล้วเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนหรือแก่สังคม ก็อาจลดความสำคัญของเกณฑ์ทั้งสองและให้ความสำคัญแก่เกณฑ์อื่นที่อาจให้ความเป็นธรรมได้มากกว่า ประเด็นต่อมาที่ผู้ร้องยกขึ้นอ้างว่า ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 คือ มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ไม่ได้บัญญัติให้คำนึงถึงความเสียหายให้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการกำหนดค่าทดแทนในขณะที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ได้บัญญัติให้คำนึงถึงความเสียหายด้วย พิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา 21 ได้บัญญัติเรื่องความเสียหายไว้แล้วโดยได้บัญญัติไว้ในวรรคสุดท้ายว่า “ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย อยู่อาศัยหรือประกอบการค้าขาย หรือการงานอันชอบด้วยกฎหมายอยู่ในอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนนั้น และบุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหายเนื่องจากการที่ต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์นั้น ให้กำหนดเงิน	

	ค่าทดแทนให้สำหรับความเสียหายนั้นด้วย" สำหรับการได้มานั้น ไม่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 21 แต่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 22 ส่วนสภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ได้ บัญญัติไว้ในมาตรา 21 (4) ดังนั้น มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์กำหนดค่าทดแทนสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 และเป็นหลักเกณฑ์ที่คำนึงถึงความเป็นธรรม ส่วนวงเงินค่าทดแทนที่ทางคณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้น และต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมได้วินิจฉัยอุทธรณ์เพิ่มค่าทดแทนให้ผู้ร้อง ซึ่งผู้ร้องก็ยังไม่พอใจวงเงินดังกล่าวนั้นเป็นคำสั่งทางปกครอง และคำสั่งทางปกครองดังกล่าวสอดคล้องกับ มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 และรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจวินิจฉัย จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	พิจารณาเหตุผลของผู้ร้องแล้ว เห็นว่า 1) ข้อเท็จจริงที่สำคัญเกี่ยวกับการเวนคืนทั้งหลายก็คือการเวนคืนกระทำไปเพื่อสาธารณประโยชน์ (อย่างน้อยก็ในหลักการ) แต่ก็จะเป็นผลทำให้เกิดความสูญเสียแก่ปัจเจกบุคคลซึ่งถูกเวนคืนที่ดินได้ ดังนั้น การจ่ายค่าทดแทนจึงเป็นความพยายามที่จะให้มีการประนีประนอมกันระหว่างประโยชน์ของสาธารณะและประโยชน์ของปัจเจกบุคคล ดังนั้น คำว่า "ค่าทดแทนที่เป็นธรรม" จะต้องหมายความถึงความเป็นธรรมที่พึงให้แก่ทั้งสองฝ่าย คือ ทั้งสาธารณชนและปัจเจกบุคคลด้วย 2) โดยธรรมชาติแล้ว รัฐธรรมนูญส่วนมากจะบัญญัติแต่เพียงหลักการใหญ่ ๆ ไว้อย่างกว้าง ๆ และเป็นการทั่วไปโดยมอบรายละเอียด หรือหลักการย่อยให้เป็นเรื่องที่กฎหมายจะบัญญัติต่อไป มาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ก็มีลักษณะเช่นว่านี้ โดยมีเป้าหมายหลักที่จะให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนที่ดิน ดังจะเห็นได้จากความในวรรค	มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหา-ริมทรัพย์ฯ ไม่มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ให้ยก

	สองว่า "การกำหนดค่าทดแทน..... ต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน" ทั้งนี้ หมายความว่าเป้าหมายสูงสุดก็คือ การก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการกำหนดค่าทดแทน ส่วนหลักเกณฑ์ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้คำนึงถึง เป็นเพียงข้อมูลหรือปัจจัยที่จะต้องนำมาประกอบการพิจารณากำหนดค่าทดแทน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมเป็นรายกรณีไปเท่านั้น ทั้งนี้ ตามรายละเอียดที่กฎหมายบัญญัติ 3) การเทียบเคียงบทบัญญัติแห่งกฎหมายกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อตรวจสอบว่า มีการขัดแย้งกันหรือไม่ นั้น มิได้หมายความว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายจำต้องมีข้อความหรือใช้ถ้อยคำที่ตรงกันกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญทุกประการจึงจะถือได้ว่าไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีหรือเรื่องใดที่รัฐธรรมนูญเองกำหนดให้เป็นไป "ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ดังนั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายจึงอาจเพิ่มเติมข้อความหรือรายละเอียด เพื่อความชัดเจนในการใช้บังคับกฎหมายเป็นรายกรณีได้โดยมีเงื่อนไขสำคัญว่า ข้อความหรือรายละเอียดที่เพิ่มเติมเข้ามานั้น จะต้องไม่เป็นแนวความคิดที่ขัดหรือแย้งต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญเอง 4) ถึงแม้ว่าราคาประเมินเพื่อเสียภาษีบำรุงท้องที่ตามมาตรา 21 (2) และเพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามมาตรา 21 (3) นั้น จะเป็นข้อความหรือหลักเกณฑ์ที่ไม่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ก็ตาม แต่ถ้ามองในภาพรวมของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 แล้ว จะเห็นได้ว่ามาตรา 21 (2) และ (3) เป็นปัจจัยตัวอย่างเพียง 2 ประการที่พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้เพียงแต่ "คำนึงถึง" โดยไม่มีข้อความใดบังคับให้คณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้น หรือเจ้าหน้าที่เวนคืนต้องใช้เกณฑ์นี้เพียงลำพังข้อเดียว หรือเป็นการตายตัวในการคำนวณค่าทดแทนที่จะต้องจ่ายให้แก่ผู้ถูกเวนคืน ดังนั้น มาตรา 21 จึงเป็นการให้ดุลยพินิจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการคำนวณค่าทดแทนว่า	คำร้อง

	จะใช้เกณฑ์ตาม (2) หรือ (3) ร่วมกับเกณฑ์อื่น ๆ ด้วยหรือไม่ตามพฤติการณ์และความเหมาะสมเป็นรายกรณีไป ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืน และถ้าผู้ถูกเวนคืนยังไม่พอใจในค่าทดแทนที่เสนอให้ ก็ยังสามารถอุทธรณ์ตามลำดับขั้นตอนจนถึงศาลยุติธรรมได้อีก ดังนั้น มาตรา 21 (2) และ (3) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 จึงไม่มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 5) ในทำนองเดียวกัน การที่มาตรา 21 (1) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว เพิ่มเติมข้อความในรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ที่กล่าวถึงแต่เพียง "ราคาซื้อขายกันตามปกติ" ให้เป็น "ราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา 6" (ซึ่งได้แก่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินที่จะเวนคืน) นั้น ก็เป็นการขยายความเพียง เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นกว่าที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญเท่านั้น หาได้เป็นการสวนทางกับหลักการหรือเจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าวไม่ ทั้งนี้ เพราะประการแรก ถ้อยคำเพียงว่า "ราคาซื้อขายกันตามปกติ" นั้น มีความหมายที่ยังไม่เจาะจงเพียงพอ จึงต้องมีข้อความเสริมให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าเป็นราคาอะไรและที่ไหน ประการที่สอง การกำหนดค่าทดแทนโดยอาศัยราคา "ตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา 6" นั้น ก็น่าจะถูกต้องและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ในเรื่องความเป็นธรรมแล้ว เพราะอาจถือได้ว่าวันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับก็คือ วันที่มีการเวนคืน และวันที่เวนคืนก็เป็นวันที่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ต้องสูญเสียที่ดินของตนไป ซึ่งการสูญเสียดังกล่าวจะคำนวณเป็นเงินค่าทดแทนให้เป็นธรรมได้ก็ต้องเป็นไปตามราคาที่เป็นอยู่ในวันที่เกิดการสูญเสียนั้น นั่นเอง ประการที่สาม จะต้องตระหนักไว้เสมอว่า การเวนคืนเป็นเรื่องที่กระทำขึ้นเพื่อสาธารณประโยชน์ และเป็นการสมควรแล้วที่จะให้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนทุกราย แต่ทั้งนี้การเวนคืนจะต้องไม่เป็นเหตุที่ผู้ถูกเวนคืนรายใดจะหยิบยกขึ้นอ้างเพื่อฉกฉวยประโยชน์อันไม่ชอบธรรมจากรัฐได้ราวกับว่าเป็นลาภ	

ลอย ดังนั้น การเรียกร้องค่าทดแทนตามราคาของที่ดินที่ได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมาก ภายหลังการเวนคืนและการพัฒนาที่ดินที่ตามมานั้น จึงอาจถือได้ว่าเป็นกรณีเรียกร้องค่าทดแทนในอัตราสูงโดยไม่ชอบธรรม และเกินกว่าความเป็นธรรมที่ผู้ถูกเวนคืนพึงจะได้รับตามมาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญ โดยสรุปก็คือ ลำพังเพียงการเพิ่มเติมข้อความในพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 (1) อันเป็นข้อความที่ไม่มีอยู่ในมาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญ นั้น ย่อมมิอาจถือได้ว่าทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างบทบัญญัติทั้งสองนี้

6) การที่ผู้ร้องอ้างว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนฯ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ "การได้มา" ไว้ดังเช่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 นั้น เป็นข้ออ้างที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง กล่าวคือ ประการแรก แม้ว่าเกณฑ์ "การได้มา" มิได้มีกล่าวถึงในมาตรา 21 ก็ตาม แต่เกณฑ์นี้ก็ปรากฏอยู่อย่างชัดแจ้งแล้วในมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งบัญญัติว่า "ในกรณีที่เจ้าของได้ที่ดินใดมาโดยมิได้ใช้อยู่อาศัยหรือใช้ประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ หรือทำประโยชน์ในที่ดินนั้นอย่างแท้จริง ถ้าหากมีการเวนคืนที่ดินนั้นภายในห้าปีนับแต่วันที่เจ้าของได้ที่ดินนั้นมาจะกำหนดเงินค่าทดแทนให้ต่ำกว่าเงินค่าทดแทนที่กำหนดตามมาตรา 21 ก็ได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่าราคาที่ดินในขณะที่เจ้าของได้ที่ดินนั้นมา" ดังนั้น การที่เกณฑ์นี้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 22 ที่กล่าวแทนแล้ว จึงทำให้ข้อโต้แย้งของผู้ร้องในประเด็นนี้ฟังไม่ขึ้น ประการที่สอง เกณฑ์ "การได้มา" ของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนนั้นเป็นเกณฑ์ที่กฎหมายเวนคืนใช้เพื่อลดมิใช่เพื่อเพิ่มค่าทดแทนที่จะต้องจ่ายให้แก่ผู้ถูกเวนคืน ที่เป็นเช่นว่านี้ก็ เพราะการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในบางกรณีปรากฏว่าเจ้าของได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นเฉพาะ เพื่อการเก็งกำไรจากการเวนคืนเท่านั้น เนื่องจากในกรณีส่วนใหญ่การเวนคืน และการพัฒนาที่ดินที่เวนคืนย่อมมีผลทำให้ราคาของที่ดินในถิ่นนั้นเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วกว่าปกติ และการที่ผู้ถูกเวนคืน "ได้มา" ซึ่งที่ดินที่ต่อมาถูกเวนคืนไปก็เพราะได้ทราบถึงแผนการเวนคืนมาล่วงหน้า ฉะนั้น จึงไม่ควรปล่อยให้ผู้ที่ถูกเวนคืนได้รับ

ประโยชน์จากการเก็งกำไร อย่างไรก็ดี เกณฑ์ "การได้มา" ในกรณีพิพาทนี้เป็นเกณฑ์ที่ไม่อาจทำให้ผู้ร้องได้รับหรือเสียประโยชน์ใด ๆ เลย

7) ในทำนองเดียวกัน ข้ออ้างของผู้ร้องที่ว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนฯ พ.ศ. 2530 มิได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่อง "ความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน" ดังเช่นที่มีระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 นั้น ก็เป็นข้ออ้างที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงเช่นกัน เพราะมาตรา 21 วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้นเอง บัญญัติไว้ว่า "ถ้าเจ้าของ....อยู่อาศัยหรือประกอบการค้าขายหรือการงานอันชอบด้วยกฎหมายอยู่ในอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนนั้น และบุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหาย เนื่องจากการที่ต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์นั้น ให้กำหนดเงินค่าทดแทนสำหรับความเสียหายนั้นด้วย" ดังนั้น มาตรา 21 ที่กล่าวจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 แล้ว การที่ผู้ร้องอ้างถึง "ความเสียหาย" ที่ตนได้รับโดยเทียบเคียงสถานะของตนกับสถานะของเจ้าของที่ดินข้างเคียงที่ไม่ถูกเวนคืนนั้น มิใช่เป็นข้ออ้างที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ซึ่งวัตถุประสงค์หลักก็คือ การให้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืน คือ ให้ค่าทดแทนที่ได้สัดส่วนกับความสูญเสียจริงที่ผู้ถูกเวนคืนนั้นได้รับ มิใช่เป็นการให้ประโยชน์ที่สูงเกินกว่านั้นอันจะกลายเป็นผลประโยชน์ที่ไม่ชอบธรรมหรือลาภลอยที่ไม่พึงได้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

8) ประเด็นอื่น ๆ ที่ผู้ร้องหยิบยกขึ้นอ้างอิง เช่น ข้ออ้างที่ว่าได้มีการใช้หลักเกณฑ์เก่า ๆ ในการกำหนดค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงประกาศของคณะรักษาความสงบเรียบร้อย ฉบับที่ 44 หรือข้ออ้างที่ว่า รัฐไม่สามารถจ่ายเงินค่าทดแทนได้จริงในวันที่มีการเวนคืนจึงไม่อาจยึดถือราคาของที่ดินที่เป็นอยู่ในวันที่ใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา 6 ได้นั้น เป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับช่วงเวลา หรือการปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐในการจ่ายเงินค่าทดแทน ไม่ใช่เป็นเรื่องที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดค่าทดแทนขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 หรือไม่ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ตามมาตรา 264

	ของรัฐธรรมนูญ **ในที่สุดเห็นสมควรกล่าวย้ำว่า** การวินิจฉัยว่ามาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 นั้น มิได้เป็นการวินิจฉัยว่า ค่าทดแทนที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมได้กำหนดให้ผู้ร้องในจำนวน 10,000 บาท ต่อตารางวา และที่ศาลแพ่งและศาลอุทธรณ์ได้พิพากษาไม่เพิ่มให้นั้น เป็นค่าทดแทนที่เป็นธรรมแล้ว เพราะค่าทดแทนที่เป็นธรรมในแต่ละกรณี เป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจดุลยพินิจของศาลอื่นที่จะวินิจฉัย ส่วนศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ไม่มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ส่วนข้อความหรือหลักเกณฑ์ที่จำเป็นต้องระบุไว้ในกฎหมาย เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 แต่ไม่ปรากฏในมาตรา 21 ดังกล่าว ก็มีบัญญัติไว้แล้วในมาตราอื่นแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ยกคำร้อง	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 (1) (2) และ (3) ได้กำหนดวิธีการไว้ว่า ในการกำหนดค่าทดแทนนั้นต้องเป็นไปตามเงื่อนไขอย่างไรบ้าง และเงื่อนไขใดเกิดประโยชน์แก่ผู้ถูกเวนคืนมากที่สุดก็ให้ใช้เงื่อนไขนั้นมาคำนวณราคาของอสังหาริมทรัพย์ ส่วนมาตรา 21 (4) และ (5) ค่าทดแทนนี้จะต้องคำนึงถึงสภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์และวัตถุประสงค์ในการเวนคืนด้วย ซึ่งเงื่อนไขทั้งหมดนี้ได้คำนึงถึงความเป็นธรรมที่ผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะได้รับและรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ก็มีหลักการและเหตุผลเป็นอย่างเดียวกัน คือ คำนึงถึงความเป็นธรรม และการกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรม พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 จึงเป็นเพียงรายละเอียดว่าเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืน มีเงื่อนไขในการกำหนดเงินค่าทดแทนอย่างไร ดังนั้น บทบัญญัติ มาตรา 21 จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ผู้ร้องอ้างว่า คณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้น และรัฐมนตรี	พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49

	ว่าการกระทรวงคมนาคมวินิจฉัยเงินค่าทดแทนที่ดินของผู้ร้องไม่เหมาะสม เพราะที่ดินของผู้ร้องที่ถูกเวนคืนมีราคาซื้อขายตามปกติในท้องตลาดไม่ต่ำกว่าตารางวาละ 30,000 บาท ดังนั้นการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมพิจารณาอุทธรณ์และวินิจฉัยให้เพียงตารางวาละ 10,000 บาท จึงเป็นราคาที่ไม่เป็นธรรมนั้น เห็นว่า การวินิจฉัยเรื่องค่าทดแทนดังกล่าวเป็นการกระทำหรือการดำเนินการของผู้ปฏิบัติ ซึ่งจะต้องกำหนดค่าทดแทนให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หากผู้ปฏิบัติไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดก็เป็นความผิดของผู้ปฏิบัติผู้ร้องต้องฟ้องผู้ปฏิบัติว่าไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย มิใช่ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่ากฎหมายบัญญัติขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพราะพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 (1) บัญญัติว่าเงินค่าทดแทนสำหรับอสังหาริมทรัพย์จะต้องกำหนดโดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด ซึ่งเป็นราคาที่ผู้ร้องเห็นว่าเป็นธรรมแล้ว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	การที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า มาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) (2) และ (3) มีการเพิ่มเติมข้อความอันเป็นการทำให้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 นั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า การเพิ่มคำว่า "ในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืน" นั้น ย่อมไม่แตกต่างจากที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ว่า "ตามปกติ" เพราะการเพิ่มข้อความใน (1) ดังกล่าวเป็นการเน้นให้เห็นว่าเป็นการซื้อขายกันโดยทั่วไปในบริเวณหรือพื้นที่นั้น ดังนั้นราคาจึงไม่ต่างกันระหว่างข้อความตามรัฐธรรมนูญกับมาตรา 21 (1) ส่วนข้อความในมาตรา 21 (2) และ (3) นั้น เป็นราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่กำหนดขึ้นโดยการเปรียบเทียบกับราคาที่ต้องเสียเป็นภาษีบำรุงท้องที่ และค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ซึ่งเป็นราคาที่มาจากการจ่ายค่าภาษีบำรุงท้องที่และค่าธรรมเนียมดังกล่าวของเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ ถือได้ว่าเป็นอัตราที่ให้ความเป็นธรรมกับทั้งฝ่ายเจ้าของอสังหาริมทรัพย์กับเงินค่าภาษีและค่าธรรมเนียมที่รัฐได้รับ จึงถือได้ว่า	พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ มาตรา 21 (1) (2) และ (3) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49

	เป็นธรรมกับทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ ถ้าเสียภาษีสูงก็จะได้รับเงินตอบแทนค่าเวนคืนสูงด้วยหรือในทางกลับกัน ดังนั้น จึงเห็นว่าข้อความใน (2) และ (3) ก่อให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้นต่อทั้งสองฝ่ายแล้ว และเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้กับประชาชนผู้ถูกเวนคืนเช่นเดียวกันทุกคน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ ส่วนประเด็นอื่นที่ผู้ร้องยกขึ้นมาโต้แย้งนั้นเห็นว่า ไม่เป็นประเด็นที่จะต้องพิจารณา จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 (1) (2) และ (3) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49	
12. นายอมร รักษาสัตย์	1) แม้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 เขียนว่า “ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ” ไม่ตรงกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 (1) ที่ว่า “ราคา.... ตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา 6” (ในกรณีนี้คือวันที่ 2 พฤศจิกายน 2536) เป็นการขัดหรือแย้งในลายลักษณ์อักษรอย่างชัดแจ้ง แต่มาตรา 21 วรรคหนึ่ง ก็ระบุว่าการกำหนดเงินค่า ทดแทน “ให้กำหนดโดยคำนึงถึง” ความในข้อ (1) จึงเป็นเพียงองค์ประกอบอย่างหนึ่งเท่านั้น ยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบใน (2) และ (3) ด้วย อนึ่ง ในข้อเท็จจริงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติอาจจะตรงกับราคาตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกา หรือราคาหลังจากนั้นหลายปีก็ได้ หรือจะขึ้นจะลงกว่าราคาในวันประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาก็ได้ (ในกรณีนี้โจทก์ได้รับเงินในอัตราเบื้องต้นก่อนการอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เมื่อ 17 เมษายน 2539 อันเป็นเวลาห่างออกไปเกือบ 2 ปี ครึ่ง และยังไม่ได้รับเงินเพิ่มขึ้นในอัตราหลังอุทธรณ์) จะเห็นได้ว่า กฎหมายเวนคืนแม้จะตราออกมาก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญก็ต้องการคุ้มครองทั้งแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคมกว้างกว่าที่กำหนดในรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว คือ ไม่ต้องการให้ผู้ถูกเวนคืนเอาเปรียบสังคม และไม่ต้องการให้รัฐบาลเอาเปรียบผู้ถูกเวนคืนด้วยการจ่ายเงินค่าทดแทนตามราคาในวันประกาศพระราชกฤษฎีกา แต่ไปจ่ายเงินในภายหลังหลายเดือนหลายปี เพราะราคาที่ดินอาจเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับผู้ถูกเวนคืนส่วนมาก	พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49

ก็จะต้องนำเงินไปซื้อหาที่ดินแห่งใหม่ ซึ่งอาจมีราคาสูงขึ้นกว่าวันบังคับใช้พระราชกฤษฎีกา จึงให้คำนึงถึงราคาจากหลายแง่มุมและให้มีช่องทางอุทธรณ์ได้หลายชั้น

อนึ่ง ถ้ารัฐธรรมนูญประสงค์จะให้จ่ายค่าทดแทนตามราคาปกติ ณ วันออกพระราชกฤษฎีกา หรือวันรับเงิน ก็คงจะระบุไว้แล้ว เพราะผู้ร่างรัฐธรรมนูญก็ทราบบทบัญญัติของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 อยู่แล้ว และได้อภิปรายถ้อยคำในเรื่องนี้กันโดยละเอียดก่อนที่จะมีมติให้ใช้คำว่า "ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ" เพื่อให้มีการพิจารณาในรายละเอียดกันต่อไปในชั้นกระทรวงและชั้นศาล

นอกจากนี้ ตามที่กฎหมายเวนคืน มาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) ระบุราคา ณ วันตราพระราชกฤษฎีกาก็น่าจะเป็นเพราะเป็นขั้นตอนแรกที่เจ้าหน้าที่และคณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นจะใช้เป็นฐานอ้างอิงได้ เพราะจะต้องมีการดำเนินการอีกหลายขั้นตอนและต้องคำนึงถึงราคาและองค์ประกอบอื่นๆ อีกหลายอย่าง

2) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ มาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2) และ (3) นับว่าเป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ คือ เป็นวิธีการที่จะสืบสวนหาราคาที่ใกล้เคียงกับราคาปกติ ที่คณะกรรมการจะใช้ประกอบการพิจารณาเท่านั้น จะถือราคาใดราคาหนึ่งเป็นหลักไม่ได้ เพราะจะขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 ซึ่งไม่ได้กำหนดให้ใช้ราคาตาม (1) หรือ (2) หรือ/และ (3) แต่อย่างใด

3) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ มาตรา 21 (4) ตรงกับบทบัญญัติในมาตรา 49 แห่งรัฐธรรมนูญ

4) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ มาตรา 21 (5) สอดคล้องกับมาตรา 49 วรรคแรก และจะต้องใช้ประกอบการตราพระราชกฤษฎีกาเป็นคราว ๆ ไป

5) รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคสอง ให้กำหนดค่าทดแทนโดยคำนึงถึง "การได้มา" แม้ไม่มีบัญญัติในมาตรา 21 แห่งกฎหมายเวนคืน ก็ไม่อาจถือว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ เพราะได้มีบัญญัติไว้บ้างแล้วใน มาตรา 22

6) รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคสองมีข้อกำหนดว่า "การ

	กำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่ง ต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน" ได้นำมากำหนดไว้ในมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ในวรรคสาม และวรรคห้า แม้จะมีลักษณะแคบกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ก็ได้กำหนดมาตรการให้อุทธรณ์ได้หลายชั้นจนกระทั่งถึงชั้นศาลได้ตามมาตรา 10 ทวิ, มาตรา 25 และ มาตรา 26 แล้ว จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 และมาตราอื่นๆ เช่น มาตรา 22, มาตรา 10 ทวิ, มาตรา 25, และมาตรา 26 สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 เป็นอย่างดี อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 แต่อย่างใด	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	จะเห็นได้ว่า มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 และมาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญ มีสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดค่าทดแทนในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เหมือนกัน ดังจะกล่าวต่อไปนี้ 1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 บัญญัติว่า การกำหนดค่าทดแทนนั้น ต้องคำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ ส่วนมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ก็มีข้อความอย่างเดียวกันนี้ แต่ได้ขยายความให้แน่ชัดยิ่งขึ้นว่าเป็น "ราคาที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด" 2) รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ต่างบัญญัติว่า การกำหนดเงินค่าทดแทนต้องคำนึงถึงสภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์นั้น อย่างไรก็ดี บทบัญญัติทั้งสองก็มีข้อความที่แตกต่างกัน ดังนี้ คือ มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่า การกำหนดเงินค่าทดแทนฯ ต้องคำนึงถึงราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่ ราคา	มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฯ ไม่มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49

ประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม เหตุและวัตถุประสงค์ของการเวนคืน แต่มาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญ มิได้มีข้อความเช่นว่านั้น

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 บัญญัติว่า การกำหนดเงินค่าทดแทนต้องคำนึงถึงความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน แต่มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มิได้มีข้อความอย่างเดียวกันนี้

ปัญหามีว่า ความแตกต่างระหว่างบทบัญญัติ มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 และบทบัญญัติมาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น จะถือได้หรือไม่ว่า มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ข้อแตกต่างของบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ดังกล่าวข้างต้น เป็นข้อแตกต่างของสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการกำหนดเงินค่าทดแทนให้แก่ผู้ที่ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการกำหนดเงินค่าทดแทน ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 กำหนดไว้ ก็เป็นเพียงสิ่งที่ต้องคิดทบทวนในการกำหนดเงินค่าทดแทนให้เกิดความเป็นธรรม เพราะคำว่า "คำนึง" นั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายว่า "คิดทบทวน นึกตรอง ตะนึง ก็ว่า"

ดังนั้น การที่มาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญ และมาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 บัญญัติให้คำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้น จึงมีความหมายเพียงว่า ผู้ใช้อำนาจในการเวนคืนหรือควบคุมการเวนคืนต้องคิดทบทวนถึงสิ่งเหล่านั้นในการกำหนดเงินค่าทดแทน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืน

ฉะนั้น การที่มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 กำหนดข้อที่ต้องคำนึงถึงไม่

	ตรงกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 บ้าง จึงไม่ถือว่าเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพราะสาระสำคัญของบทบัญญัติทั้งสองนั้นตรงกันคือ การกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรม จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ไม่มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ข้อแรกที่ผู้ร้องอ้างว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า เมื่อมีการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิ การกำหนดค่าทดแทนนั้นให้คำนึงถึงราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ขยายเป็นราคาที่ซื้อขายกันตามปกติ ตามที่เป็นอยู่ในวันใช้บังคับพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา 6 คือราคาซื้อขายในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2536 เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มขึ้นโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะโดยข้อเท็จจริงจำเลยที่ 2 ก็ไม่สามารถชำระค่าทดแทนให้แก่ผู้ร้องในวันดังกล่าวได้ และเมื่อมีการสั่งให้เพิ่มค่าทดแทน จำเลยที่ 2 ก็ไม่แจ้งให้ผู้ร้องทราบเวลาการจ่ายเงิน ข้อนี้พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้การกำหนดค่าทดแทนนั้นให้คำนึงถึงราคาซื้อขายกันตามปกติ ซึ่งก็หมายถึงในวันที่มีพระราชกฤษฎีกาเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั่นเอง เพราะการซื้อขายกันตามปกติย่อมมีความหมายว่าอยู่ในเวลาที่มีการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั้น รัฐธรรมนูญไม่อาจกำหนดวันลงไปได้โดยเฉพาะเจาะจง การที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2536 มาตรา 21 ระบุวันเกี่ยวกับราคาซื้อขายตามวันที่ใช้บังคับพระราชกฤษฎีกา จึงถูกต้องตามความเป็นจริงและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ส่วนการจ่ายเงินค่าทดแทนไม่ตรงตามวันเวลาที่กำหนดหรือที่เนิ่นช้าออกไป หรือเมื่อมีการสั่งให้จ่ายเงินค่าทดแทนเพิ่มก็ไม่มีการแจ้งเวลาการจ่ายเงินนั้น เป็นเรื่องวิธีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ใช่ความบกพร่องของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2536 มาตรา 21	พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหา-ริมทรัพย์ฯ ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49

	ข้อต่อมาที่ผู้ร้องอ้างว่า รัฐธรรมนูญทุกฉบับบัญญัติว่า ให้คำนึงถึงการได้มา แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มิได้บัญญัติหลักเกณฑ์ข้อนี้ไว้ กลับเพิ่ม (2) ราคาของอสังหาริมทรัพย์ที่มีการตีราคาไว้เพื่อประโยชน์แก่การเสียภาษีบำรุงท้องที่ และเพิ่ม (3) ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมซึ่งไม่ตรงต่อความเป็นจริง เพราะราคาที่ดินเพิ่มขึ้นไปหลายเท่าและการใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมก็มิใช่ราคาที่เป็นธรรม หรือกำหนดขึ้นโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ข้อนี้พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ได้บัญญัติถึงหลักการและวิธีการที่จะกำหนดค่าทดแทนไว้หลายข้อ (2) (3) เป็นสองข้อในจำนวนห้าข้อ เพื่อนำมาใช้เป็นหลักในการพิจารณาค่าทดแทนเป็นรายละเอียดเพิ่มเติมทำให้เกิดความชัดเจนและง่ายต่อการกำหนดค่าทดแทน ซึ่งต้องนำมาประมวลเพื่อพิจารณาร่วมกันและทำพร้อมกันไป เพื่อให้เกิดความชัดเจนและง่ายต่อการกำหนดค่าทดแทน การเพิ่ม (2) และ (3) อาจจะไม่ได้ความจริง หรือมิใช่ราคาที่เป็นธรรมตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง แต่โดยเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 เพื่อนำมาเป็นหลักเกณฑ์พิจารณากำหนดค่าทดแทนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ หรือผู้ทรงสิทธิ ซึ่งตามมาตรา 21 วรรคสอง ก็ได้บัญญัติว่าเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนและสังคม แม้จะไม่มีข้อความที่ว่า ให้คำนึงถึงการได้มา ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ก็เชื่อได้ว่าโดยหลักการและเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ได้วางหลักการวิธีการกำหนดค่าทดแทนไว้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ทรงสิทธิ และในมาตรา 21 วรรคท้ายนั้นเองยังกำหนดค่าตอบแทนที่ไม่ใช่ราคาตัวอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน แต่ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่อาศัย หรือประกอบการค้าขาย หรือการงานอันชอบด้วย	

	กฎหมายอยู่ในอสังหาริมทรัพย์ที่ต้องเวนคืนนั้น และบุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหายเนื่องจากที่ต้องออกจากอสังหาริมทรัพย์นั้น ให้กำหนดเงินค่าทดแทนที่เป็นธรรมได้เป็นอย่างดี รัฐธรรมนูญทุกฉบับได้บัญญัติถึงความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน แต่การที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มิได้บัญญัติหลักเกณฑ์นี้ไว้ ผู้ร้องโต้เถียงทำนองว่า หากไม่มีข้อความเช่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จะทำให้ผู้ถูกเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ไม่ได้รับความเป็นธรรมนั้น เห็นว่า การกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรมนั้นย่อมต้องคำนึงถึงความเสียหายของผู้ถูกเวนคืนอยู่ในตัว ดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้วว่า พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ฉบับนี้มิได้พิจารณากำหนดค่าเสียหายเฉพาะที่เป็นตัวทรัพย์สินที่ถูกเวนคืน แต่ได้คำนึงความเสียหายในการที่ต้องออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนนั้นด้วย พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 จึงมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49	

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 6/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน (คะแนนเสียง 14 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล					
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 14 คน	**ประเด็นหลัก** พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 หรือไม่			**คำวินิจฉัย** พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืออสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21	
	ไม่ขัดต่อ รธน.	ไม่รับเรื่องไว้พิจารณา	ขัดต่อ รธน.	ไม่ขัดต่อ รธน. / ไม่รับเรื่อง (ชอบด้วย รธน.)	ขัดต่อ รธน. (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓			✓	
2. นายจุมพล ณ สงขลา		✓		✓★	
3. พลโท จุล อติเรก	✓			✓	
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓			✓	
5. นายผัน จันทรปาน	✓			✓	
6. นายมงคล สระฏัน	✓			✓	
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ	✓			✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓			✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓			✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓			✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓			✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์	✓			✓	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ★★	✓			✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓			✓	
รวม	13	1	0	14	0

★ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

★★ไม่รับเรื่องของผู้ร้องไว้พิจารณา เนื่องจากเป็นคำร้องที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคสอง

7. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 7/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 7/2545 (วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำโต้แย้งของจำเลย (บริษัท กรีไทย จำกัด กับพวก) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำโต้แย้ง ลงวันที่ 13 กรกฎาคม 2543 ของจำเลย (บริษัท กรีไทย จำกัด กับพวก) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง หรือไม่
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	บริษัท เงินทุนสินอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ฟ้องบริษัท กรีไทย จำกัด กับพวก ซึ่งเป็นผู้ร้อง เป็นจำเลยในคดีแพ่งความผิดเกี่ยวกับตั๋วสัญญาใช้เงิน และค้ำประกัน และขอให้ศาลบังคับผู้ร้อง ร่วมกันรับผิดชำระหนี้ จำนวน 49,331,506.85 บาท พร้อมทั้งดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 21 ต่อปี ของต้นเงินจำนวน 30,000,000 บาท นับถัดจาก วันฟ้องเป็นต้นไป จนกว่าจะชำระหนี้ให้โจทก์เสร็จสิ้น ผู้ร้องให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ และโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง เพราะมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว บัญญัติให้ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะองค์กรของฝ่ายบริหาร มีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยและข้อปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ย หรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนเรียกเก็บได้จากผู้กู้ยืมเงิน โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเท่านั้น มิได้มีบทบัญญัติกำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องขอความเห็นจาก

		องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของผู้บริโภคก่อนกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครอง ผู้บริโภค แต่อย่างใด ผู้ร้องโต้แย้งว่า การที่ศาลจะวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีนี้ ศาลจำเป็นต้องนำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 มาประกอบการพิจารณาพิพากษาในประเด็นแห่งคดี เมื่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวถูกกล่าวอ้างว่า ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 และกรณียังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องดังกล่าว จึงขอให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นของผู้ร้องตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป บริษัท เงินทุนสินอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน) โจทก์ ยื่นคำแถลงคัดค้านต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ว่า คำร้องของผู้ร้องที่ขอให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นการกระทำเพื่อประวิงคดี และทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย เพราะผู้ร้องไม่เคยชำระหนี้เงินต้นและดอกเบี้ยให้กับโจทก์ ทั้งโจทก์ได้ฟ้องผู้ร้องเป็นคดีล้มละลายอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ประกอบกับเคยมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในทำนองเดียวกันกับคำร้องของผู้ร้องแล้วว่า ประกาศของโจทก์ที่ออกโดยโจทก์เพื่อให้เป็นไปตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2535 ที่ออกโดยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มิใช่ประกาศของทางราชการ และมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยให้ได้ ทั้งนี้ ตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน 2542 ศาลแพ่งกรุงเทพใต้พิเคราะห์คำร้องของผู้ร้อง และคำแถลงคัดค้านของโจทก์แล้ว เห็นว่า คำโต้แย้งของผู้ร้องในประเด็นว่าพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง หรือไม่นั้น ยังไม่เคยมีคำวินิจฉัยของศาล

		รัฐธรรมนูญ จึงให้รอการพิจารณาคดีนี้ไว้ชั่วคราวและส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 264
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 57 ได้วางหลักทั่วไปในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภคไว้ แต่จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างไร ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยให้มีองค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้ใช้บังคับมาก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แม้ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัตินี้ในภายหลัง คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 โดยไม่มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมายดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง ก็ตาม แต่ก็เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้น เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไปอยู่แล้ว โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาต่อผู้บริโภค เพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภค ตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐให้เหมาะสม เพื่อตรวจตรา ดูแล และประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ส่วนพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 โดยเฉพาะมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติให้อำนาจแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับดอกเบี้ย หรือส่วนลด ค่าบริการ ผลประโยชน์ และหลักประกันที่อาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ แม้ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภค แต่ก็เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิต ฟองซิเอร์ และเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนให้มีประสิทธิภาพ

		ยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 57 2) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 14 คน โดยวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จำนวน 13 คน และวินิจฉัยว่า ขัดต่อรัฐธรรมนูญ จำนวน 1 คน (คะแนนเสียง 13 : 1) ในจำนวน 13 คนนี้ มีจำนวน 2 คน วินิจฉัยให้ยกคำร้อง ซึ่งถือว่าอยู่ในกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นไปในทิศทางที่ "ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ" 2) เริ่มวันที่ 13 กรกฎาคม 2543 แล้วเสร็จ วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2545 รวม 1 ปี 7 เดือน 6 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 113 ก วันที่ 12 พฤศจิกายน 2545 ซึ่งเท่ากับ 8 เดือน 21 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2545) 5) นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 7/2545 (วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน เรื่อง เรื่อง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำโต้แย้งของจำเลย (บริษัท กรีไทย จำกัด กับพวก) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง หรือไม่

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	**1. รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ว่า** **"มาตรา 6 รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้"** **"มาตรา 57 สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ** **กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค"** **"มาตรา 264 ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 6 และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการ เพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย"** **2. พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 บัญญัติไว้ว่า** **"มาตรา 30 ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี อำนาจกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในเรื่อง**	มาตรา 30 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง

	ดังต่อไปนี้ **(1) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายได้ในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน** **(2) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกได้** **(3) ค่าบริการที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกได้** **(4) ผลประโยชน์ที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกได้จากการให้เช่าซื้อ** **(5) หลักประกันเป็นทรัพย์สินที่บริษัทเงินทุนต้องเรียก** **การกำหนดตามมาตรานี้ จะกำหนดตามประเภทธุรกิจเงินทุน หรือตามประเภทการกู้ยืมเงิน หรือรับเงินจากประชาชน หรือประเภทกิจการที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียก หรือจะกำหนดวิธีการคำนวณและระยะเวลาการจ่ายหรือระยะเวลาเรียกเก็บได้"** พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" และวรรคสอง บัญญัติว่า "กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค" หมายความว่ารัฐธรรมนูญ ได้วางหลักทั่วไปในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภคไว้ แต่จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างไร ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ด้วยว่ากฎหมายดังกล่าวจะต้องมีองค์การอิสระ ซึ่งมีตัวแทนผู้บริโภคอยู่ด้วยทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค พิจารณาแล้ว ในขณะนี้รัฐสภายังไม่ตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคตามนัยของรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง ส่วนพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ก็เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นก่อนใช้รัฐธรรมนูญปัจจุบัน และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการ	

ทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้บริโภค เพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภค โดยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นองค์กรของทางราชการและให้คณะกรรมการมีอำนาจตรวจตราดูแลและประสานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ เท่านั้น

พิจารณาแล้ว เห็นว่า แม้ว่าผู้ร้องในกรณีนี้ซึ่งเป็นผู้กู้เงินและเป็นผู้บริโภคประเภทหนึ่งตามคำนิยามของพระราชบัญญัติว่าด้วยสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 แต่ผู้ร้องไม่อาจอ้างว่าพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ซึ่งอนุญาตให้ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในเรื่องต่างๆ เช่น (1) "ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทอาจจ่ายได้ในการกู้ยืมเงิน หรือรับเงินจากประชาชน หรือ (2) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกได้" เป็นต้น ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง เนื่องจากรัฐสภายังไม่ได้ตรากฎหมายกำหนดขอบเขตในการคุ้มครองผู้บริโภคที่ผู้บริโภคประเภทต่าง ๆ ตามคำนิยามที่จะกำหนดขึ้นจะมีบทบาทและหน้าที่ผ่านองค์การอิสระในการให้ความเห็นเกี่ยวกับการตรากฎหมายดังกล่าว รวมทั้งให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้น จึงไม่มีใครทราบได้ว่าขอบเขตในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคต่าง ๆ ที่กฎหมายที่จะต้องตราขึ้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง จะกว้างขวางเพียงใด

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 เพื่อควบคุมดูแลการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ และเพื่อคุ้มครองประชาชนผู้ใช้บริการธุรกิจดังกล่าว ซึ่งเป็นผู้บริโภคเช่นกันมิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ประกอบการธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หากจะแตกต่างจากกฎหมายที่รัฐธรรมนูญ

	มาตรา 57 วรรคสอง ต้องการให้รัฐสภาตราขึ้นใช้ก็มีเพียงประการเดียว คือ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ไม่ได้กำหนดให้มีองค์การอิสระมีบทบาทร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทยในการให้ความเห็นในการตรากฎหมายฉบับนี้ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ให้อำนาจแก่ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรของรัฐมีอำนาจออกประกาศกำหนดให้บริษัทดังกล่าวจ่ายดอกเบี้ยให้แก่ผู้ฝากเงิน หรือเรียกดอกเบี้ยจากผู้กู้เงิน ตามที่เห็นสมควรให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจการเงินของประเทศ และประกาศนั้นจะใช้บังคับได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีแล้ว โดยไม่ต้องขอความเห็นจากองค์การอิสระที่ประกอบด้วยผู้บริโภค พิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองผู้กู้เงิน ซึ่งเป็นผู้บริโภคประเภทหนึ่งอยู่แล้ว จึงเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง ต้องการให้ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคเช่นกัน แต่รัฐสภายังมิได้ตรากฎหมายดังกล่าวขึ้น นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญที่ใช้ในขณะที่ตราพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 จะเห็นได้ว่า มาตรา 30 ของพระราช บัญญัติดังกล่าว ตราขึ้นโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 ซึ่งไม่ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองผู้บริโภคไว้แต่อย่างใด รวมทั้งไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 เช่นกัน เพราะรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 บัญญัติไว้เพียงสั้น ๆ ในมาตรา 48 ว่า รัฐมีอำนาจออกกฎหมายจำกัดสิทธิในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพของบุคคล เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น ดังนั้น การที่มาตรา 30 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ยังไม่ได้บัญญัติให้มีองค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของผู้บริโภคมีส่วนในการให้ความ เห็นในการตรากฎหมาย หรือให้ความเห็นในการออกมาตรการต่าง ๆ ซึ่งเป็นเพียงส่วนย่อยของกระบวนการในการตรากฎหมาย หรือกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น จึงไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 57	

	วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 30 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง	
2. นายจุมพล ณ สงขลา	เห็นว่า คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ศาลบังคับให้จำเลยทั้งสาม คือ ผู้ร้องชำระหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงินพร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 30 ต่อปี ของต้นเงิน ต่อมาหลังจากฟ้องแล้วโจทก์ขอลดดอกเบี้ยเหลืออัตราร้อยละ 21 ต่อปี โดยโจทก์อ้างว่าการคิดดอกเบี้ยอัตราดังกล่าว โจทก์อาศัยสิทธิตามข้อตกลงในตั๋วสัญญาใช้เงิน ซึ่งไม่เกินกว่าประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย และประกาศของโจทก์ ดังนั้น กฎหมายที่ศาลจะต้องนำมาพิจารณาข้อเรียกร้องและสิทธิของโจทก์ประกอบกับข้อตกลงในตั๋วสัญญาใช้เงิน หรือนำมาใช้บังคับแก่คดีของโจทก์โดยตรงก็คือ ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยและประกาศของโจทก์เท่านั้น ซึ่งแม้จะมีสภาพเป็นกฎหมายก็ตาม แต่ก็มิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง เพราะมิได้ตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้แล้วตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 4/2542 ส่วนพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ที่ผู้ร้องอ้างว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสองนั้น บทบัญญัติดังกล่าวก็มิใช่กฎหมายที่ศาลจะต้องหยิบยกขึ้นเพื่อวินิจฉัยสิทธิของโจทก์และผู้ร้องโดยตรงแต่อย่างใด จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลนำมาใช้บังคับแก่คดีตามนัยของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	ให้ยกคำร้อง
3. พลโท จุล อติเรก	พิจารณาแล้ว พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มีผลใช้บังคับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 โดยเฉพาะมาตรา 30 บัญญัติให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติหลายกรณี รวมถึงเรื่องการเรียกดอกเบี้ย หรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายได้ในการกู้ยืมหรือ	พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจ

	รับเงินจากประชาชนและการเรียกดอกเบี้ย หรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกได้ด้วย ซึ่งมาตรา 30 บัญญัติให้อำนาจแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยในเรื่องดอกเบี้ย ก็เพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจที่บริษัทเงินทุนจะให้กู้ยืมจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ และค่าใช้จ่ายให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดการแข่งขัน ทั้งนี้เพื่อความคล่องตัวโดยลูกค้าและบริษัทเงินทุนจะตกลงกัน อย่างไรก็ตาม ธนาคารแห่งประเทศไทยก็จำเป็นต้องคำนึงถึงภาวะการตลาดและเศรษฐกิจของประเทศด้วยว่าจะเกิดผลกระทบอันอาจเกิดความเสียหายต่อส่วนรวมหรือไม่ด้วย ถ้าเสียหายก็จะไม่อนุญาตให้อำนาจแก่บริษัทธุรกิจเงินทุนดำเนินการดังกล่าวได้ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้บังคับเมื่อ 11 ตุลาคม 2540 ภายหลังที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับ ตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญบัญญัติให้กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนแล้วใช้บังคับต่อไปได้ เว้นแต่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติเรื่องสิทธิของผู้บริโภคคุ้มครอง และให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติและวรรคสอง บัญญัติด้วยว่าการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคต้องให้มีองค์การอิสระ มีตัวแทนเข้าร่วมให้ความเห็นในการตรากฎหมายดังกล่าวด้วย โดยที่พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคก็จริง แต่เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนรัฐธรรมนูญฉบับนี้ใช้บังคับ จึงไม่สามารถให้มีตัวแทนขององค์การอิสระเข้าร่วมให้ความเห็นในการตรากฎหมายดังกล่าวได้ เว้นแต่จะบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่ หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้บริโภค จึงจำต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง ดังนั้น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ที่ใช้บังคับอยู่ขณะนี้ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ไม่	หลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง

	ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง	
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 57 ได้บัญญัติหลักในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภคไว้ แต่จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างไรให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยให้มีองค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้ใช้บังคับมาก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แม้ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัตินี้ในภายหลัง คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 โดยไม่มีองค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมายดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง ก็ตาม แต่ก็เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไปอยู่แล้ว โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาต่อผู้บริโภค เพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภค ตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐที่เหมาะสม เพื่อตรวจตรา ดูแล และประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ส่วนพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจ เงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 โดยเฉพาะมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติให้อำนาจแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับดอกเบี้ยหรือส่วนลด ค่าบริการ ผลประโยชน์ และหลักประกันที่อาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ อันเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเจ้าหนี้และลูกหนี้ในการทำนิติกรรมการกู้ยืมเงินกับสถาบันการเงิน ซึ่งมีนิติสัมพันธ์ดังวินิจฉัยมาข้างต้น ไม่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของผู้บริโภคตามความหมายในรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 และกฎหมาย	มาตรา 30 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วินิจฉัยให้ยกคำร้อง

	อื่นที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ดังนั้น มาตรา 30 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 ดังที่ผู้ร้องอ้าง วินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
5. นายผัน จันทรปาน	เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 57 ได้วางหลักทั่วไป ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภคไว้ แต่จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างไร ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยให้มีองค์การอิสระ และมีตัวแทนผู้บริโภคเป็นองค์ประกอบด้วย ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่า ยังไม่มีการตรากฎหมายดังกล่าวออกมาใช้บังคับ สำหรับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งใช้บังคับก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แม้จะไม่มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมายดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสองก็ตาม แต่ก็เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไปอยู่แล้ว โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้า และผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาต่อผู้บริโภคเพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภค ตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐให้เหมาะสมเพื่อตรวจตรา ดูแล และประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ส่วนพระราช บัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ และเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติให้อำนาจแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับดอกเบี้ยหรือส่วนลด ค่าบริการ ผลประโยชน์ และหลักประกันที่อาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ แต่ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภค จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง	พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 30 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง

	อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง	
6. นายมงคล สระฏัน	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อประชาชนซึ่งเกี่ยวข้องไม่เสียเปรียบและได้ความคุ้มครองเท่าที่ควร เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนได้โดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ ดังนั้น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่บริษัทเงินทุนจะเรียกจากลูกค้าที่กู้เงินจากบริษัทเงินทุนจึงต้องกำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย และได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังด้วย ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2540 มาตรา 57 วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิแก่บุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคที่ใช้บังคับในปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติ ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ผู้ร้องที่ 1 ได้ขอกู้ยืมเงินจากโจทก์เมื่อปี 2537 โดยออกตั๋วสัญญาใช้เงินแก่โจทก์ และมีการออกตั๋วสัญญาใช้เงินฉบับใหม่แทนฉบับเดิมเรื่อยตลอดมา และรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง บัญญัติให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ได้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค แต่ปรากฏว่านับแต่วันที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้ในวันที่ 11 ตุลาคม 2540 จนถึงปัจจุบัน รัฐสภายังไม่ได้ตรากฎหมายดังกล่าวออกใช้บังคับ และยังไม่มีองค์การอิสระซึ่งมีตัวแทนผู้บริโภคเป็นองค์ประกอบด้วย ดังนั้น มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจ เงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 เป็นบทบัญญัติซึ่งให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติเกี่ยวกับ	มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง

	เรื่องดอกเบี้ยที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกได้ จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง	
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ	เห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 นั้น เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกเก็บได้ รวมทั้งเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องเท่านั้น หาได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคไม่ ส่วนมาตรา 57 แห่งรัฐธรรมนูญ เป็นบทบัญญัติวางเป็นหลักทั่วไปในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภค แต่การคุ้มครองจะมีหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างไร ให้เป็นไปตามกฎหมายบัญญัติ กล่าวคือ กฎหมายนั้นต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้วย ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในวรรคสองของมาตราดังกล่าว ดังนั้น เมื่อบทบัญญัติมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มิใช่บทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภค บทบัญญัติดังกล่าวจึงหาขัดต่อรัฐธรรมนูญไม่ เทียบเคียงกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 7/2543 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2543 จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง	พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 30 ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง
8. นายสุจิต บุญบงการ	พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 57 บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไป เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรม ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบคุ้มครองสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้บริโภค โดยจะต้องมีการตรากฎหมายออกมาเพื่อให้มีความ	พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจ

	ชัดเจนว่าจะคุ้มครองสิทธิดังกล่าวในเรื่องใดในรายละเอียด รวมทั้งวิธีการคุ้มครองสิทธิ มาตรา 57 จึงเป็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไปและคุ้มครองผู้บริโภคที่บริสุทธิ์ เมื่อเจตนารมณ์ของมาตรานี้ต้องการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการทั่วไป กฎหมายดังกล่าวจึงเป็นกฎหมายแม่บทหรือเป็นกฎหมายทั่วไป นอกจากนั้น ในวรรคสองที่กำหนดให้กฎหมายดังกล่าวบัญญัติให้มีองค์การอิสระที่มีตัวแทนผู้บริโภค เสนอความเห็นในมาตรการต่าง ๆ นั้น ก็เพื่อให้คุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ใช่เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ส่วนในกรณีของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ นั้น แม้ว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจเงินทุน เพื่อให้เกิดความรัดกุมเพื่อไม่ให้ประชาชนเสียเปรียบและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน ดังที่ได้ระบุไว้ในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัตินี้ แต่มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัตินี้บัญญัติให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลด การกำหนดอัตราดอกเบี้ยมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของธุรกิจ ระบบเศรษฐกิจ และประชาชน และยังถือเป็นมาตรการทางการเงินที่ใช้สำหรับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ จึงให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งมีความเป็นอิสระมีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ย และควบคุมการประกอบธุรกิจของบริษัทเงินทุน แต่เนื่องจากการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลด้วย จึงบัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้ความเห็นชอบด้วย ดังนั้น บทบัญญัติในมาตรา 30 จึงเป็นเรื่องของการควบคุมการประกอบธุรกิจของบริษัทเงินทุนในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยและส่วนลด จึงเป็นเรื่องบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะ และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยยังอาจนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจด้วย จึงไม่ใช่เป็นบทบัญญัติของกฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ไม่	เงินทุนฯ มาตรา 30 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

	ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	จะเห็นได้ว่า มาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญ มีวัตถุประสงค์และสาระสำคัญดังนี้ 1) วรรคหนึ่ง เป็นการรับรองหลักการคุ้มครองผู้บริโภคไว้เป็นการทั่วไปอย่างกว้าง ๆ และค่อนข้างหละหลวม โดยปล่อยให้การกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เช่น การนิยามคำว่า "ผู้บริโภค" ขอบเขต หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคุ้มครองผู้บริโภคนั้น เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคไว้เป็นเพียงหลักการกว้าง ๆ แต่บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรนิติบัญญัติที่จะพิจารณากำหนดรายละเอียดและเนื้อหาสาระต่างๆ ตามที่กล่าวขึ้น เพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคมีผลบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง 2) อย่างไรก็ดี วรรคสองกำหนดไว้เป็นเงื่อนไขด้วย ซึ่งพิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ข้อความตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง เป็นการบังคับให้รัฐสภาต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขทั้งสามประการที่กล่าวในการตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้น หากกฎหมายที่ตราขึ้นมีข้อความใดที่ไม่สอดคล้องกับเงื่อนไขที่กล่าว หรือขาดข้อความใดที่จำเป็นอันเป็นการละเมิดเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่งตามที่กล่าว ย่อมจะถือได้ว่าเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง โดยที่การรับรองสิทธิของผู้บริโภคเป็นเรื่องที่เพิ่งจะมีกำหนดไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กฎหมายที่มาตรา 57 วรรคสอง มุ่งหมายไว้น่าจะหมายความถึงกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่จะตราขึ้นภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้แล้ว ส่วนพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 นั้น เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเป็นเวลาเกือบ 20 ปี ก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันอันเป็นช่วงเวลาที่ยังไม่มีความคิดที่จะยอมรับสิทธิของผู้บริโภคไว้ในรัฐธรรมนูญฯ แม้จะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติดังกล่าวมาแล้วถึง 7 ครั้ง ก็ตาม แต่มาตรา 30 ก็เป็น	มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯไม่ขัดหรือแย้งต่อมาตรา 57 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

บทบัญญัติซึ่งมีมาแต่เดิม และไม่เคยได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมใดๆ ทั้งสิ้น วัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติดังกล่าวก็เพื่อวางระเบียบควบคุมการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ มิใช่เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการเฉพาะเจาะจง จริงอยู่ กฎหมายนี้ก็มีผลเป็นการคุ้มครองหรือรักษาผลประโยชน์ของประชาชนที่เกี่ยวพันกับธุรกิจเงินทุนในฐานะลูกค้าไปด้วยในตัว แต่นั่นก็เป็นเพียงผลพลอยได้ มิใช่เป็นเป้าหมายโดยตรงของพระราชบัญญัติดังกล่าว พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 จึงไม่อยู่ในประเภทของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง กล่าวถึง และไม่มีทางที่จะขัดหรือแย้งต่อมาตราดังกล่าวของรัฐธรรมนูญได้แต่อย่างไร ส่วนกฎหมายที่จะมีโอกาสขัดหรือแย้งต่อมาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญได้นั้น จะต้องเป็นพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการเฉพาะเจาะจง ดังเช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 เป็นต้น ดังนั้น การที่ผู้ร้องมีความเข้าใจและกล่าวอ้างโดยนัยว่า "ผู้บริโภค" ย่อมจะต้องรวมถึงผู้กู้ยืมเงินด้วยโดยอัตโนมัตินั้น จึงเสมือนกับเป็นการบัญญัติกฎหมายขึ้นเองแทนรัฐสภาผู้มีอำนาจโดยแท้จริงในเรื่องนี้ เพราะตราบใดที่รัฐสภายังมิได้ตรากฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ขึ้น ก็ยังมิอาจหยั่งรู้ได้ว่าผู้กู้ยืมเงินจากธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่นจะได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่ม "ผู้บริโภค" ซึ่งควรได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 โดยเฉพาะในเรื่องอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารหรือสถาบันการเงินนั้นมีสิทธิเรียกเก็บจากผู้กู้ยืมเงิน หรือไม่

การจะเป็นประการใดก็ตาม ย่อมมีความเป็นไปได้ว่ากฎหมายที่ไม่ใช่กฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคโดยเฉพาะนั้นอาจมีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายที่รัฐสภาจะตราขึ้น เพื่ออนุวัตการตามมาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญ ก็ได้ แต่ในกรณีเช่นนี้ ปัญหาที่

	เกิดขึ้นก็จะมิใช่ปัญหาว่า "บทบัญญัติแห่งกฎหมาย" ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด หรือไม่ แต่เป็นปัญหาที่ว่ากฎหมายสองฉบับที่มีศักดิ์ระดับเดียวกันนั้นขัดหรือแย้งกันเองหรือไม่ต่างหาก ซึ่งปัญหาหลังนี้เป็นปัญหาที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ ในคำวินิจฉัยที่ 7/2543 ดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยว่า มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ซึ่งบัญญัติให้ธนาคารแห่งประเทศไทยโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บได้ นั้น ไม่เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภค แต่เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นตามนโยบายเศรษฐกิจและการเงิน เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองผลประโยชน์ของประเทศในส่วนรวม จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ที่เป็นข้อพิพาทนี้ก็มีข้อความคล้ายคลึงกันกับมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ที่กล่าว และตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งนโยบายและแนวความคิดทางเศรษฐกิจการเงินเช่นเดียวกัน แต่เป็นเรื่องคนละเรื่องกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามนัยมาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญ ในเมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว มาตรา 30 ดังกล่าว ซึ่งเป็นกลไกชิ้นหนึ่งในการควบคุมและรักษาเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ ย่อมไม่อาจจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 ซึ่งเพียงแต่ยืนยันหลักการการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคไว้อย่างลอย ๆ และเป็นการทั่วไปเท่านั้น โดยยังไม่มีหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และมาตรการที่เป็นรูปธรรมในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคแต่ประการใดเลย	

	จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ไม่ขัดหรือแย้งต่อมาตรา 57 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "สิทธิของบุคคลซึ่งเป็น ผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" และวรรคสอง บัญญัติว่า "กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎและข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค" หมายความว่า รัฐธรรมนูญได้วางหลักทั่วไปในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภคไว้ แต่จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างไร ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ด้วยว่ากฎหมายดังกล่าวต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระ ซึ่งมีตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นและให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้วย แต่ปรากฏว่ารัฐสภายังไม่ได้ตรากฎหมายดังกล่าวออกมาใช้บังคับจึงยังไม่มีองค์การอิสระซึ่งมีผู้แทนผู้บริโภคเป็นองค์ประกอบ ส่วนพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ เป็นกฎหมายซึ่งบัญญัติขึ้น เพื่อควบคุมกำกับดูแลการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ และมาตรา 30 เป็นบทบัญญัติซึ่งให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกได้ รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภค จึงไม่จำต้องมีผู้แทนผู้บริโภคเป็นองค์ประกอบ เพื่อให้ความเห็นและให้ความเห็นชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 ดังนั้น มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง	พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 30 ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง

11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิเคราะห์แล้ว เห็นได้ว่า มาตรา 30 บัญญัติให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยในการกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ ซึ่งเป็นมาตรการทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง โดยมีความประสงค์ให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐและมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลด้านการเงินของประเทศให้ดำเนินไปตามนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนและก่อให้เกิดเสถียรภาพในระบบสถาบันการเงินอย่างแท้จริง รวมถึงประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นส่วนรวมให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น ดังเห็นได้ว่ามีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอีกหลายครั้งอย่างต่อเนื่อง ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคแรก บัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัตินั้น เป็นหลักการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ส่วนหลักเกณฑ์และวิธีการในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมนั้นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่จนถึงบัดนี้รัฐสภายังไม่บัญญัติกฎหมายดังกล่าวออกมาใช้ องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคที่จะมาทำหน้าที่ตามวรรคสองของรัฐธรรมนูญจึงยังไม่มี เมื่อยังไม่มีทั้งกฎหมาย และองค์การอิสระดังกล่าว การคุ้มครองสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 จึงเกิดขึ้นไม่ได้ ดังนั้นพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 จึงไม่ได้เป็นกฎหมายที่คุ้มครองผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 แต่เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์ อาจเรียกได้ รวมทั้งเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น จึงไม่เกี่ยวข้องกับสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 แต่อย่างใด จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง	มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง

12. นายอมร รักษาสัตย์	1) การที่บริษัท กรีไทย จำกัด เป็นผู้กู้เงินของบริษัท เงินทุนสินอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน) โดยออกตั๋วสัญญาใช้เงินและค้ำประกัน ทำให้มีฐานะเป็นผู้บริโภคตามความหมายของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 3 และพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 3 ดังที่ได้นำมากล่าวอ้างข้างต้นอย่างชัดเจน ฉะนั้น บริษัทกรีไทย จำกัด จึงต้องได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคแรก 2) การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดให้บริษัทเงินทุน เรียกเก็บดอกเบี้ยในอัตราใดก็ได้นั้นมีปัญหาว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เรื่องนี้มีประเด็นที่น่าพิจารณา 2 ข้อ คือ 2.1) ธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับมอบอำนาจตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน มาตรา 30 ว่าเมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีแล้วมีอำนาจกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในเรื่องต่างๆ 5 เรื่องนั้น (รวมทั้งอำนาจกำหนดดอกเบี้ย) ธนาคารแห่งประเทศไทยจะมอบอำนาจนั้น ให้บริษัทเงินทุนไปกำหนดอัตราดอกเบี้ยเพื่อเรียกจากผู้กู้อีกต่อหนึ่งได้หรือไม่ เห็นว่า มีหลักกฎหมายมาแต่ดั้งเดิมที่ยอมรับกันมานับพันปีแล้ว คือหลัก “ผู้รับมอบอำนาจจะมอบอำนาจนั้นต่อให้ผู้อื่นอีกไม่ได้ ถ้าไม่ได้ระบุให้ทำได้อย่างชัดแจ้ง” (Delegatus non potest delegare = A delegate cannot delegate) ในกรณีนี้ ยิ่งเห็นได้ชัดว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะมอบอำนาจให้บริษัทเงินทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยฯ ตามอำเภอใจไม่ได้ เพราะแม้แต่ตัวธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยเองก็ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีก่อน กล่าวคือ รัฐมนตรีต้องเห็นชอบกรอบอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงขั้นต่ำก่อน หากธนาคารแห่งประเทศไทยไปมอบอำนาจเรียกเก็บดอกเบี้ยให้แก่บริษัทเงินทุนแล้วก็เท่ากับตัดอำนาจของรัฐมนตรี ซึ่งรับผิดชอบต่อรัฐบาลและรัฐสภา 2.2) ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้มีอำนาจกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ และบริษัทเงินทุนและสถาบันการเงินต่างๆ ให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ดังจะเห็นว่าพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มาตรา 13, มาตรา 14 และ	พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 30 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ ตามมาตรา 6 แห่งรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 22 ทวิ และมาตรา 30 ถือหลักการเดียวกัน คือ ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้สั่งให้ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนถือปฏิบัติตามข้อกำหนดต่างๆ (เช่น กำหนดอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงขั้นต่ำไม่ให้ไปเรียกเก็บจากผู้กู้ผิดไปจากอัตรานั้น) ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะมีความผิด ดังในกรณีบริษัทเงินทุนฯ จะต้องรับโทษตามมาตรา 70 และมาตรา 75 ดังที่ได้ยกตัวบทมาแสดงข้างต้น

จะเห็นได้ว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยเองก็มิได้มีอำนาจสั่งผู้กู้ ผู้บริโภคโดยตรง ต้องกำหนดกรอบให้บริษัทเงินทุนไปเรียกเก็บจากผู้กู้ต่อไป ฉะนั้น จะประกาศกำหนดให้บริษัทเงินทุนไปเรียกเก็บดอกเบี้ยเอาเองตามอำเภอใจดังที่เขียนในประกาศฉบับวันที่ 30 มิถุนายน 2540 ข้อ 4 (2) หาได้ไม่ ทั้งแสดงว่ารัฐบาลมิได้ให้ความคุ้มครองใดๆ แก่ผู้บริโภคเลยกลับยอมให้ฝ่ายผู้ให้กู้เรียกดอกเบี้ยแก่ผู้กู้ซึ่งเป็นผู้บริโภคตามที่ตนกำหนดขึ้น

จึงเห็นได้ว่า ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยในกรณีนี้เป็นการสั่งการนอกเหนืออำนาจหน้าที่ (Ultra Vires) ของธนาคารฯ จึงเป็นโมฆะทั้งหมด

3) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ตราขึ้นโดยมิได้รับฟังความเห็นขององค์การอิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ตามข้อเท็จจริงพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2522 ส่วนรัฐธรรมนูญประกาศใช้บังคับเมื่อ 11 ตุลาคม 2540 ในขณะที่ศาลกำลังพิจารณากรณีนี้ก็ยังไม่มีองค์การอิสระเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญมาตรา 57 แม้จะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) เมื่อ พ.ศ. 2541 (ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2541) หลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วก็ตาม แต่กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค มาตรา 9 กำหนดให้มีคณะกรรมการผู้บริโภค ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีและเลขาธิการนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นข้าราชการการเมือง นอกจากนั้น เป็นข้าราชการประจำชั้นผู้ใหญ่ และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน 8 คน ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี จึงไม่ใช่ผู้แทนผู้บริโภคตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ

	มาตรา 57 วรรคสอง ทั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีสำนักงานอยู่ในสำนักนายกรัฐมนตรี จึงมิใช่องค์การอิสระตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง อย่างชัดแจ้ง อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ข้อความที่ว่า "ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ" จึงเป็นข้อสงวนหรือข้อจำกัดของการใช้สิทธิข้อนี้ จึงมีกรณีให้ต้องวินิจฉัยว่า ถ้ายังไม่มีกฎหมายบัญญัติจะทำให้สิทธินี้ไม่มีผล คือ นำมาใช้ไม่ได้เลยหรือ พิจารณาแล้ว เห็นว่า 3.1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 ฉะนั้น บทบัญญัติทุกมาตราต้องมีผลบังคับใช้ได้แล้วหากไม่มีบทเฉพาะกาลสงวนไว้ให้ชะลอการใช้บังคับ ซึ่งกรณีนี้ไม่มีบทเฉพาะกาลสงวนไว้แต่อย่างใด 3.2) กฎหมายที่จะบัญญัติขึ้นสามารถขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 57 นี้ได้หรือไม่ ก็มีหลักการยืนยันไว้ในมาตรา 6 แล้ว ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดก็ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ ดังนั้น ไม่ว่าจะมีกฎหมายเกี่ยวกับองค์การอิสระคุ้มครองผู้บริโภคหรือไม่ก็ไม่สำคัญ เพราะจะขัดกับสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้แล้วไม่ได้ ยอมรับว่าในบางกรณีการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญอาจจะยังใช้ไม่ได้ถ้ายังไม่มีกฎหมายบัญญัติ ขั้นตอนวิธีการกระบวนการมาตรการและองค์การที่จะบริหารการใช้สิทธินั้น อย่างไรก็ดี ในกรณีนี้ไม่มีกระบวนการที่ยุ่งยากที่จะทำให้บุคคลได้รับสิทธิการคุ้มครองผู้บริโภคไม่ได้ การที่กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเดิมมิได้บัญญัติให้ตรงกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 หรือตราขึ้นมาใหม่ให้เป็นองค์การอิสระก็เพราะรัฐบาลและรัฐสภายังมิได้แก้ไขกฎหมายเดิม หรือตราขึ้นใหม่ทั้งที่เวลาได้ผ่านไปประมาณ 5 ปี แล้ว จึงเป็นการละเว้นไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญของรัฐบาลเอง ความละเลยหรือความบกพร่องของรัฐบาลจึงไม่อาจนำขึ้นมาอ้างเพื่อมิได้บุคคลได้รับสิทธิการคุ้มครองผู้บริโภคได้ หากศาลยอมรับฟังข้อโต้แย้งว่าตราบใดที่ไม่มีกฎหมายออกมา	

บัญญัติวิธีปฏิบัติแล้วประชาชนจะใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญไม่ได้ โดยไม่มีเงื่อนเวลาที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเองก็เท่ากับยอมรับว่าประชาชนไม่มีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญและรัฐบาลก็จะยังคงใช้รัฐธรรมนูญเป็นโล่ เป็นเจว็ดแอบอ้างความเป็นประชาธิปไตยตามรูปแบบเท่านั้น โดยประชาชนหาได้มีสิทธิได้ชื่นชมสิทธิเสรีภาพแต่อย่างใดไม่ ข้อโต้แย้งนี้จึงไม่ควรรับฟังเป็นอย่างยิ่ง

3.3) การคุ้มครองผู้ด้อยโอกาสเป็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและกฎหมายไทยอย่างชัดเจนมาช้านาน ดังจะเห็นได้จาก

(1) พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ก็ให้แนวทางไว้ชัดเจน รวมทั้งให้เหตุผลไว้ในคำแถลงการณ์ของคณะกรรมการราษฎรฯ ด้วยว่าเป็นกฎเกณฑ์ที่มาแต่สมัยโบราณ

(2) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมและพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ก็มีเจตนาจะคุ้มครองผู้กู้ จึงต้องให้รัฐมนตรีร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศข้อกำหนดต่างๆ ต่อธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนฯ มิให้เอาเปรียบผู้กู้และประชาชน

(3) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายฉบับแรกที่กำหนดกลไกการบริหารงานของรัฐที่จะคุ้มครองผู้บริโภคอย่างจริงจังแต่ก็มิใช่องค์การอิสระ

(4) พระราชบัญญัติว่าด้วยสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ซึ่งตราขึ้นภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2540 เพียงเดือนเศษ ก็ตอกย้ำหลักการปกครองประเทศอย่างชัดเจนโดยเฉพาะได้แสดงเจตนารมณ์ไว้ในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ

สรุปได้ว่า การปกครองประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการในทางคุ้มครองผู้ด้อยโอกาส ผู้บริโภค ผู้กู้ มากขึ้นเป็นลำดับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบันนี้ การกล่าวอ้างของผู้ให้กู้ว่า ผู้กู้ยินดีกู้ตามเงื่อนไขของผู้ให้กู้แล้วนั้น หาทำให้เกิดความเป็นธรรมอย่างแท้จริงไม่ เพราะความจำเป็นบังคับและอำนาจต่อรองไม่เท่ากัน

	รัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามาแทรกแซง โดยวางมาตรการที่เป็นธรรมแก่สังคมยิ่งขึ้น ประกอบกับการจะมีกฎหมายมาบัญญัติการใช้สิทธิคุ้มครองผู้บริโภคของบุคคลหรือไม่ ก็ไม่ส่งผลให้สาระสำคัญของการมีและใช้สิทธิของบุคคลต้องเสียไป มิฉะนั้นก็จะไปขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 อีก จากการวิเคราะห์ข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ปรากฏชัดเจนว่าผู้ร้องในฐานะผู้กู้เป็นผู้บริโภคที่มีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 แม้รัฐบาลจะมิได้ตรากฎหมายขึ้นมากำหนดมาตรการเพื่อสนองเจตนารมณ์ของมาตรานี้ ทั้งที่มีโอกาสจะทำได้มาเกือบห้าปีแล้ว จึงไม่มีเหตุผลจะขัดขวางมิให้ประชาชนได้รับสิทธิที่จะมีองค์การอิสระที่ช่วยให้ความเห็นต่อการออกกฎหมายใด ๆ ที่จะคุ้มครองผู้บริโภค ประกอบกับเห็นว่าธนาคารแห่งประเทศไทยกระทำการเกินอำนาจที่ได้รับมอบไปจากพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ตามมาตรา 6 แห่งรัฐธรรมนูญ	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	เห็นได้ว่า การเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา 264 ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้ (1) เป็นกรณีที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดบังคับแก่คดีที่กำลังพิจารณาอยู่ (2) ศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา 6 คือขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และ (3) ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น อนึ่ง คำว่า "กฎหมาย" ตามมาตรา 264 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญ หมายถึงพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนดที่ตราขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พิจารณาแล้ว โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงิน โดยคิดดอกเบี้ยตามข้อตกลงในตั๋วสัญญาใช้เงินและประกาศ	ให้ยกคำร้อง

	ของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2535 ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ดังนั้น บทบัญญัติที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีนี้ คือ บทบัญญัติของประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น แต่โดยที่ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยมิใช่กฎหมายตามนัยของมาตรา 264 วรรคหนึ่ง กรณีตามคำร้องของผู้ร้องจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 264 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญ และไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้ว เห็นว่า เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 เพราะขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ โดยเฉพาะการควบคุมการประกอบธุรกิจดังกล่าวได้อาศัยประกาศของกระทรวงการคลัง และประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภคโดยทั่วไป ซึ่งยังไม่รัดกุมพอทำให้ประชาชน ซึ่งเกี่ยวข้องเสียเปรียบและไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร สมควรมีกฎหมายเฉพาะควบคุมการประกอบธุรกิจดังกล่าว เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนได้โดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มาตรา 30 บัญญัติให้ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะองค์กรของฝ่ายบริหาร มีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ย ข้อบัญญัติในเรื่องดอกเบี้ย สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 เป็นบทบัญญัติทั่วไปในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภค แต่สิทธิของผู้บริโภคจะมีหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างไร ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 57 บัญญัติไว้ว่า กฎหมายดังกล่าวต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระ โดยมีตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมายดังกล่าวนี้ เพื่อใช้บังคับในส่วนของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 นั้น เป็นการคุ้มครองสิทธิ	พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 30 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง

	ผู้บริโภคโดยทั่วไป ฯลฯ และใช้บังคับก่อนรัฐธรรมนูญประกาศใช้ ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 บัญญัติให้ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะองค์กรฝ่ายบริหารมีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ย และข้อปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ย หรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุน เรียกเก็บได้จากผู้กู้ยืม โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากองค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคก่อนกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 457 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง	

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 7/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน (คะแนนเสียง 13 : 1)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล					
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 14 คน	**ประเด็นหลัก** พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 30 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคสอง หรือไม่			**คำวินิจฉัย** พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522	
	ไม่ขัดต่อ รธน.	ยกคำร้องเพราะไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย	ขัดต่อ รธน.	ไม่ขัดต่อ รธน. / ยกคำร้อง (ชอบด้วย รธน.)	ขัดต่อ รธน.(ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓			✓	
2. นายจุมพล ณ สงขลา		✓		✓**	
3. พลโท จุล อติเรก	✓			✓	
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓			✓	
5. นายผัน จันทรปาน	✓			✓	
6. นายมงคล สระฏัน	✓			✓	
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ	✓			✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓			✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓			✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓			✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓			✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์			✓		✓
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ*		✓		✓**	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓			✓	
รวม	11	2	1	13	1

*ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

**ยกคำร้อง เพราะไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

8. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 8/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 8/2545 (วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคสังคมใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

(พิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคสังคมใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้อง ลงวันที่ 5 เมษายน 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคสังคมใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	พรรคสังคมใหม่เป็นพรรคการเมืองที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. 2543 ได้เคยรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. 2542 ภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2543 ตามนัยมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ซึ่งต่อมานายทะเบียนพรรคการเมืองได้ประกาศให้สาธารณชนทราบ ตามประกาศลงวันที่ 26 เมษายน 2543 แต่ในปี พ.ศ. 2543 เมื่อใกล้สิ้นสุดระยะเวลาการจัดทำรายงาน การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีหนังสือลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2544 แจ้งเตือนพรรคการเมืองต่าง ๆ จำนวน 35 พรรค ให้ดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมาย รวมทั้งพรรคสังคมใหม่ด้วย ปรากฏว่า เมื่อพ้นเวลาตามที่กฎหมายกำหนด (คือภายในเดือนมีนาคม 2544) พรรคสังคมใหม่ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามนัยมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ตาม

		มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมใหม่ ตามมาตรา 65 วรรคสอง
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่พรรคสังคมใหม่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. 2543 แล้วยื่นต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในวันที่ 5 เมษายน 2544 ถือว่า พรรคสังคมใหม่ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 เพราะเป็นการยื่นเกินเวลาที่กฎหมายกำหนด กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคสังคมใหม่ได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) คำชี้แจงของหัวหน้าพรรคสังคมใหม่ที่ว่า ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรค เพื่อยื่นต่อ นายทะเบียนพรรคการเมืองภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว แต่เอกสารได้สูญหายระหว่างการนำส่ง ต้องจัดทำใหม่ เป็นเหตุให้การยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองล่าช้าออกไป นั้น เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ซึ่งกำหนดเวลาให้จัดส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคภายในเดือนมีนาคม หมายความว่า พรรคการเมือง มีเวลาจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 มีนาคม ดังนั้น หัวหน้าพรรคสังคมใหม่จึงสามารถจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. 2543 ให้แล้วเสร็จ และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบในวันใดก็ได้ภายในเวลาไม่เกินวันที่ 31 มีนาคม 2544 ไม่จำต้องรอให้นายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือแจ้งเตือน และจัดทำเมื่อใกล้จะครบเวลาที่กฎหมายกำหนด ข้ออ้างดังกล่าวจึงฟังไม่ขึ้น
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 และมาตรา 65 วรรคหนึ่งและวรรคสอง

2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคสังคมใหม่ ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคสังคมใหม่	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 14 คน โดยสั่งให้ยุบพรรคสังคมใหม่ 9 คน และให้ยกคำร้อง 5 คน (คะแนนเสียง 9 : 5) 2) เริ่มวันที่ 5 เมษายน 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2545 รวม 10 เดือน 23 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 113 ก วันที่ 12 พฤศจิกายน 2545 ซึ่งเท่ากับ 8 เดือน 12 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2545) 4) นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 8/2545 (วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคสังคมใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคสังคมใหม่ ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติไว้ดังนี้** **"มาตรา 6 ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่รับคำขอจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้"** **"มาตรา 35 ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน"** **"มาตรา 65 พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้** **(1) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง** **(2) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน** **(3) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด 5** **(4) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง** **(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62**	ให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

	เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น **ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา"** พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องโดยยกเอาเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคการเมืองได้ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณามีคำสั่งยุบพรรคสังคมใหม่ โดยหัวหน้าพรรคสังคมใหม่ยอมรับว่า ได้ยื่นรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมใหม่ในรอบปี 2543 เกินเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายจริงนั้น แม้ข้อต่อสู้ของหัวหน้าพรรคสังคมใหม่จะเป็นจริงตามที่อ้าง แต่ศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่มีอำนาจสั่งปรับหัวหน้าพรรคสังคมใหม่หนึ่งแสนบาทตามที่ร้องขอเพียงอย่างเดียวได้ จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	
2. นายจุมพล ณ สงขลา	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ข้ออ้างของหัวหน้าพรรคสังคมใหม่หาใช่เหตุสุดวิสัยที่ทำให้ไม่สามารถยื่นรายงานฯ ได้ภายในกำหนดเวลาตามกฎหมาย แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความผิดพลาดของผู้ปฏิบัติงานให้พรรคเอง ทั้งนี้ เพราะตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้จัดทำรายงานฯ และแจ้งให้นายทะเบียนทราบโดยตรง เมื่อหัวหน้าพรรคสังคมใหม่มอบหมายให้ผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่แทนก็จะต้องรับผิดชอบในการกระทำของผู้ที่ได้รับ มอบหมายนั้น ดังนั้นความผิดพลาดที่เกิดขึ้นย่อมไม่อาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้เพื่อให้พ้นผิดได้ จึงต้องถือว่าหัวหน้า	ให้ยุบพรรคสังคมใหม่

	พรรคสังคมใหม่มิได้แจ้งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 อันเป็นความผิดตามบทบัญญัติดังกล่าว อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคสังคมใหม่ แจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา	
3. พลโท จุล อติเรก	พิเคราะห์พยานหลักฐานต่าง ๆ แล้วเชื่อว่านายสมพงศ์ ไชยมุข หัวหน้าพรรคสังคมใหม่ ได้ฝากรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมใหม่ในวันที่ 29 มีนาคม 2544 เพื่อส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองในวันที่ 30 มีนาคม 2544 จริง และเห็นว่า เป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 โดยมิได้มีเจตนาฝ่าฝืนแต่ประการใด จึงยังไม่มีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคสังคมใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	ให้ยกคำร้อง
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	พิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคสังคมใหม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง เพื่อแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ข้ออ้างว่าพรรคสังคมใหม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองแล้วเสร็จและฝากให้ผู้มีชื่อซึ่งมีอาชีพค้าขายผลผลิตทางการเกษตรถือมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม 2544 เพื่อส่งต่อให้แก่ผู้มีชื่ออีกคนหนึ่งที่กรุงเทพมหานครเพื่อจะได้นำส่งนายทะเบียนพรรคการเมืองต่อไป แต่ปรากฏว่าเอกสารได้สูญหายระหว่างทาง จึงไม่ถึงมือผู้รับภายในเวลาที่กำหนด (ภายในเดือนมีนาคม 2544) นั้น แม้จะเป็นเหตุผลที่ทางฝ่ายผู้ถูกร้องยกขึ้นอ้าง โดยศาลรัฐธรรมนูญมิได้ออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังข้อเท็จจริงดังกล่าว แต่เมื่อพิจารณาถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้อยู่ห่างโดยระยะทางในปัจจุบัน การติดต่อสื่อสารโดยทางไปรษณีย์ของหน่วยงานของรัฐย่อมทำได้โดยสะดวกยิ่งกว่า	ให้ยุบพรรคสังคมใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 65 วรรคสอง

	วิธีอื่นใด หากเป็นความจริงดังที่พรรคสังคมใหม่อ้าง กรณีที่เกิดขึ้นย่อมอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ส่งเอกสารโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น ถึงแม้จะฟังว่าพรรคสังคมใหม่ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองโดยฝากบุคคลถือมาแล้วเอกสารสูญหายระหว่างทาง ข้ออ้างว่าเอกสารสูญหายมาถึงผู้รับไม่ทันภายในกำหนดเวลาย่อมไม่อาจรับฟัง เพื่อเป็นข้อแก้ตัวของพรรคสังคมใหม่ได้ แม้พรรคสังคมใหม่จะได้ทำเอกสารขึ้นใหม่และยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแล้วในวันที่ 5 เมษายน 2544 ก็ต้องถือว่า พรรคสังคมใหม่มิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ข้ออ้างดังกล่าวจึงฟังไม่ขึ้น วินิจฉัยให้ยุบพรรคสังคมใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	
5. นายผัน จันทรปาน	พิจารณาแล้ว เรื่องนี้นายทะเบียนพรรคการเมือง (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมใหม่ กรณีพรรคสังคมใหม่ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 โดยข้อเท็จจริงฟังได้ว่า หัวหน้าพรรคสังคมใหม่ (ผู้ถูกร้อง) ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. 2543 ต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2544 เวลา 15.00 นาฬิกา ซึ่งเกินกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติ (คือภายในเดือนมีนาคม 2544) ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ถูกร้องเองก็ยอมรับตามคำชี้แจงที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยไม่ได้โต้แย้งหรือคัดค้านคำร้องของผู้ร้องแต่อย่างใด และแม้ผู้ถูกร้องจะขอความกรุณาต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ให้ยุบพรรคสังคมใหม่ โดยอ้างว่าเป็นความผิดพลาดที่ไม่ได้เกิดจากเจตนา และพร้อมจะยอมรับโทษตามกฎหมายแล้วก็ตาม แต่กฎหมายไม่ได้บัญญัติยกเว้นความผิด เพื่อเปิดช่องให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถใช้ดุลพินิจสั่งไม่ยุบพรรคการเมืองได้ อนึ่ง การจะปฏิรูปการเมือง ควรเริ่มต้นจากการสร้างพรรคการเมืองให้ดี เป็นที่น่าเชื่อถือของประชาชน สามารถนำ	จึงให้ยุบพรรคสังคมใหม่ตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ

	ประชาชนไปสู่การบริหารที่มีประสิทธิภาพ หากประเทศไทยไม่มีพรรคการเมืองที่ดี การปฏิรูปการเมืองก็จะไม่มีวันสำเร็จ พรรคการเมืองที่ดี ต้องมีนโยบายที่เหมาะสมกับการพัฒนาประเทศในแต่ละช่วง มีการจัดระบบงานที่ดี ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองอย่างเคร่งครัด เพราะการปฏิบัติตามกฎหมายเป็นกิจกรรมขั้นพื้นฐานของการเป็นพรรคการเมืองที่ดี การไม่ถือปฏิบัติตามกฎหมายที่มีอยู่ ถือไม่ได้ว่าพรรคการเมืองนั้น จะเป็นผู้นำประชาชนได้ พิจารณาแล้ว ปรากฏหลักฐานแล้วว่า พรรคสังคมใหม่กระทำผิดตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงให้ยุบพรรคสังคมใหม่ ตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประ รัฐธรรมนูญ ดังกล่าว	
6. นายมงคล สระฏัน	หัวหน้าพรรคสังคมใหม่มีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ข้อเท็จจริงได้ความจากหัวหน้าพรรคสังคมใหม่ว่า ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมใหม่ในรอบปี พ.ศ. 2543 ต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2544 ซึ่งเกินกำหนดแล้ว 5 วัน ส่วนข้ออ้างของหัวหน้าพรรคสังคมใหม่ว่า ได้ฝากรายงานดังกล่าวให้บุคคลที่รู้จักและบ้านอยู่ใกล้กัน ซึ่งเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ไปส่งให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องของพรรคเพื่อไปส่งต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่เอกสารได้สูญหายระหว่างทางและไม่ได้ทำสำเนาเอกสารดังกล่าวไว้ จึงเสียเวลาทำรายงานใหม่และนำไปยื่นเมื่อพ้นกำหนดแล้ว เห็นว่าข้ออ้างดังกล่าว ฟังไม่ขึ้นและไม่เป็นเหตุให้หัวหน้าพรรคสังคมใหม่พ้นความรับผิด ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าหัวหน้าพรรคสังคมใหม่ไม่ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมใหม่ในรอบปี พ.ศ. 2543 ภายในเดือนมีนาคม 2544 จึงมีเหตุตามพระราชบัญญัติประกอบ	ให้ยุบพรรคสังคมใหม่

	รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) เกิดขึ้นกับพรรคสังคมใหม่ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะสั่งยุบพรรคการเมือง ดังกล่าวได้ จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคสังคมใหม่	
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า หัวหน้าพรรคสังคมใหม่มีหน้าที่ต้องยื่นแบบรายงานการดำเนินกิจการของพรรคตามมาตรา 35 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และได้ยื่นเกินกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายบัญญัติ โดยอ้างเป็นความผิดพลาดที่ไม่ได้เกิดจากเจตนา และพร้อมจะยอมรับโทษตามกฎหมายแล้วก็ตาม แต่กฎหมายไม่ได้บัญญัติยกเว้นความผิด กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคสังคมใหม่ผู้ถูกร้องได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และมาตรา 65 วรรคสอง อาศัยเหตุผลดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคสังคมใหม่	ให้ยุบพรรคสังคมใหม่
8. นายสุจิต บุญบงการ	พิจารณาแล้ว เห็นว่ามาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ต้องการให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคของตนเพื่อรายงานให้สาธารณชนทราบทุกปี โดยต้องแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี ดังนั้น สาระสำคัญของมาตรานี้ คือ ต้องมีการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองจริง และรายงานดังกล่าวต้องถูกต้องตามความเป็นจริง และต้องเป็นการจัดทำโดยหัวหน้าพรรคการเมือง และต้องแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม ในกรณีของพรรคสังคมใหม่ หัวหน้าพรรคได้จัดทำรายงานดังกล่าวจริง และได้ดำเนินการส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองก่อนวันที่ 31 มีนาคมจริง แต่เอกสารไปไม่ถึงนายทะเบียนก่อนวันดังกล่าว ดังนั้น ไม่น่าจะถือว่าหัวหน้าพรรคสังคมใหม่ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 ทั้งนี้เพราะหัวหน้าพรรคได้แสดงเจตนาจัดทำรายงานและจัดการส่งเพื่อแจ้งให้นายทะเบียนทราบก่อนกำหนดเวลาที่ระบุไว้ใน มาตรา 35 แล้ว เหตุแต่เพียงรายงานไปไม่ถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในกำหนดเวลาไม่น่าจะถือ	ยกคำร้อง

	ว่าไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 คือ ไม่ได้จัดทำรายงาน และไม่ได้แจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในกำหนดเวลา นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงโทษที่ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 นั้น ซึ่งมีทั้งให้ยุบพรรคและปรับเป็นจำนวนเงินหนึ่งแสนบาทนั้นเป็นโทษที่รุนแรงพอสมควร ดังนั้นในการพิจารณาการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรานี้จึงต้องคำนึงถึงเจตนาด้วย แม้ว่าในมาตรา 65 (5) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ จะระบุแต่เพียงว่า "(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62" โดยไม่มีคำว่าจงใจก็ตาม แต่ก็ควรพิจารณาด้วยว่าเหตุที่รายงานไปไม่ถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองนั้น เป็นเพราะหัวหน้าพรรคการเมืองไม่ได้จัดทำรายงาน หรือได้จัดทำรายงานและจัดส่งไปแล้วตามกำหนดเวลา แต่รายงานไปไม่ถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในกำหนดเวลา เนื่องจากมีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุอันสมควร ถ้ามีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุอันสมควรก็ไม่น่าจะถือว่าไม่ได้ดำเนินการตามมาตรา 35 จากเหตุผลข้างต้น จึงรับฟังไม่ได้ว่า พรรคสังคมใหม่ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงไม่เป็นเหตุให้ยุบพรรคสังคมใหม่ได้ตามมาตรา 65 (5) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงวินิจฉัยยกคำร้อง	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	พิจารณาแล้ว เห็นว่า หากข้ออ้างดังกล่าวเป็นความจริง ก็แสดงว่า ผู้ถูกร้องขาดเจตนาอันน่าจะเป็นองค์ประกอบของการละเมิดมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ผู้ถูกร้องได้ทำรายงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว คงเหลือแต่การส่งมอบให้นายทะเบียนเท่านั้น ซึ่งผู้ถูกร้องก็ได้ดำเนินการไปขั้นหนึ่งแล้ว และถ้าไม่ได้เกิดเหตุการณ์ที่อยู่เหนือความคาดหมายหรือมิได้อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ถูกร้องแล้ว รายงานดังกล่าวก็น่าจะไปถึงสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันที่ 30 มีนาคม 2544 อันเป็นวันก่อนวันสิ้นกำหนดที่กฎหมายบัญญัติแล้วด้วยซ้ำไป	ยกคำร้อง

	หน้าที่ของหัวหน้าพรรคการเมืองตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ไม่ควรจะหมายความและไม่ควรได้รับการตีความว่า รายงานจะต้องตกถึงมือนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในเดือนมีนาคมโดยเด็ดขาด และปราศจากข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น แม้ว่าจะมีเหตุสุดวิสัยเกิดขึ้น เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม เครื่องบินหรือยานพาหนะอื่นที่นำรายงานมาประสบอุบัติเหตุทำให้รายงานไม่สามารถมาถึงนายทะเบียนได้ภายในกำหนด นอกจากนั้นแล้ว การตีความมาตรา 35 ควรจะคำนึงถึงบทลงโทษตามมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ด้วย ซึ่งองค์ประกอบความผิดตามมาตราทั้งสองนี้น่าจะรวมถึงเจตนา หรืออย่างน้อยความประมาทเลินเล่อหรือความไม่ใส่ใจของผู้ถูกร้องตามมาตรฐานของวิญญูชนด้วย มิเช่นนั้นแล้ว จะเกิดสถานการณ์แปลกประหลาดในข้อที่ว่าความผิดตามมาตรา 35 ดังกล่าวอาจมีสองมาตรฐานที่ต่างกันได้คือ ตามมาตรฐานหนึ่งเป็นความผิดพอที่จะเป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคได้ แต่ตามอีกมาตรฐานหนึ่งก็ไม่เป็นความผิดพอที่จะต้องระวางโทษปรับได้ถึงหนึ่งแสนบาท เนื่องจากความผิดตามมาตรา 80 ที่กล่าวน่าจะต้องประกอบด้วยเจตนาเป็นสำคัญด้วย มาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มิได้กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีบทบาทเป็นเพียงตรายางสำหรับประทับคำร้องทุกคำร้องของนายทะเบียนที่ขอให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) ดังจะเห็นได้จากถ้อยคำในวรรคสอง ว่า "เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า....." ดังนั้น ถ้อยคำนี้ควรจะตีความว่าเป็นการให้ดุลยพินิจแก่ศาลรัฐธรรมนูญในการที่จะพิจารณาว่าตามพฤติการณ์แวดล้อมของกรณีใดกรณีหนึ่ง นั้นมีเหตุตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) เกิดขึ้นจริงตามที่นายทะเบียนกล่าวอ้างหรือไม่ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างรอบคอบแล้วเห็นว่า ยังไม่มีเหตุตามนั้นเกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะในเรื่องเจตนาอันน่าจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของความผิดตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ก็จะไม่มีเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคได้	

ประเด็นสำคัญที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยในกรณีนี้ จึงมีอยู่ว่าคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องจะรับฟังได้หรือไม่ เพียงไร

พิจารณาแล้ว เห็นว่า เป็นการกระทำที่ไม่เป็นการประมาทเลินเล่อ และน่าจะเหมาะสมกว่าทางเลือกอื่น เช่น การส่งเอกสารทางไปรษณีย์ เป็นต้น เพราะกำหนดเวลากระชั้นมาก ส่วนผู้ถูกร้องก็มีหลักฐานการซื้อตั๋วโดยสารเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ตามวันเวลาที่อ้าง

เป็นที่น่าสังเกตว่า นายทะเบียนไม่ยอมตอบคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องแต่อย่างไรและดูเหมือนจะมีความเห็นว่า ในเมื่อส่งรายงานไม่ทันกำหนดวันที่ 2 เมษายน 2544 แล้ว ก็ต้องถือว่าผู้ถูกร้องได้ละเมิดมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ด้วยเหตุนั้นทันที โดยไม่อาจมีเหตุผ่อนปรนแม้กระทั่งเหตุสุดวิสัยใด ๆ เลย การตีความมาตรา 35 ในลักษณะเช่นว่านี้น่าจะเป็นการสวนทางกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ต้องการส่งเสริมและพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันที่มั่นคงในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญควรจะได้สอบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องนี้อย่างรอบครอบโดยการรับฟังพยานหลักฐานเพิ่มเติม แต่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างมากไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการดำเนินการดังกล่าว ภายใต้สถานการณ์เช่นว่านี้ เห็นว่ายังไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ว่าหัวหน้าพรรคสังคมใหม่ได้ละเมิดมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเองก็มิได้แสดงหลักฐานใด ๆ เกี่ยวกับความผิดของผู้ถูกร้อง นอกเสียจากว่าผู้ถูกร้องส่งรายงานไปยังสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งล่าช้ากว่ากำหนดไปเพียง 3 วันเท่านั้น ซึ่งการแสดงหลักฐานแต่เพียงเท่านี้ไม่น่าจะถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติตามภาระนำสืบของนายทะเบียนพรรคการเมืองโดยครบถ้วนแล้ว

จึงเห็นว่า ในสถานการณ์เช่นว่านี้ศาลรัฐธรรมนูญยังไม่ชอบที่จะสั่งให้ยุบพรรคสังคมใหม่ และควรยกคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองเสีย

10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าพรรคสังคมใหม่ไม่ได้รายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี 2543 ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในเดือนมีนาคม 2544 ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 เป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคสังคมใหม่ตามมาตรา 65 (5) ซึ่งนายสมพงศ์ ไชยมุข หัวหน้าพรรคสังคมใหม่ ยอมรับว่าพรรคสังคมใหม่ไม่ได้รายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2543 ภายในเดือนมีนาคม 2544 จริง เพราะพรรคมีปัญหาเรื่องการเงินและได้ฝากเอกสารให้นางส้อย แสงไกร เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2544 เพื่อนำมาให้นายกฤช ไกรคุ้ม เพื่อส่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่นางส้อยทำเอกสารหาย นายสมพงศ์ ไชยมุข หัวหน้าพรรคจึงต้องทำเอกสารรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี พ.ศ. 2543 ขึ้นใหม่และมาส่งที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วยตนเองในวันที่ 5 เมษายน 2544 เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พรรคสังคมใหม่มิได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 คือ มิได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมใหม่ในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2543 และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 จึงมีเหตุให้ต้องยุบพรรคสังคมใหม่ตามมาตรา 65 (5) จึงสั่งให้ยุบพรรคสังคมใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ให้ยุบพรรคสังคมใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 65 วรรคสอง
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า หลักฐาน เหตุผลและอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่ชี้แจง ไม่เพียงพอจะรับฟังเพื่อเป็นข้ออ้างที่จะไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามความในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ได้ จึงถือว่า หัวหน้าพรรคสังคมใหม่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 และมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคสังคมใหม่ ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5)	ให้ยุบพรรคสังคมใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรม

	จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคสังคมใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 มาตรา 65 วรรคสอง	นูญฯ มาตรา 65 วรรคสอง
12. นายอมร รักษาสัตย์	1) เห็นว่ามีความบกพร่องทางการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมากกว่าของพรรคสังคมใหม่เสียอีก ดังจะเห็นได้จาก 1.1) ส่งเอกสารไปถึงพรรคไม่ทันการณ์ แม้หัวหน้าพรรคจะแจ้งที่อยู่ใหม่ให้ก็ยังส่งไปยังที่เดิม ทำให้พรรคทราบเรื่องล่าช้า (แม้นายทะเบียนพรรคการเมืองจะอ้างว่าทุกพรรคต้องทราบกำหนดการส่งรายงานอยู่แล้วตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541) 1.2) เมื่อหัวหน้าพรรคนำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคมาส่งเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2544 เวลา 15.00 น. เจ้าหน้าที่ก็ยังรับไว้ แม้ว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะได้ส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคแล้ว 1.3) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพิ่งแจ้งให้พรรคสังคมใหม่ทราบเรื่องการได้รับเงินสนับสนุน เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2544 1.4) กรณีที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องขอให้ยุบพรรคที่ฝ่าฝืนมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 สามารถกระทำได้อย่างรวดเร็วในวันที่ 5 เมษายน 2544 นับว่าทำงานได้รวดเร็ว แต่ก็ควรจะมีการติดตามสอบถามให้ทราบปัญหาในเบื้องต้นก่อน 2) เห็นว่า การที่หัวหน้าพรรคสังคมใหม่ส่งรายงานล่าช้าไปเพียง 3 วัน เมื่อหักวันหยุดแล้วเป็นการกระทำที่ไม่มีเจตนาฝ่าฝืนประกาศของนายทะเบียนพรรคการเมือง เพราะเหตุที่ 2.1) ไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากกองทุนฯ ทำให้มีปัญหาการทำงานที่สำนักงานใหญ่และที่บ้านหัวหน้าพรรค เรื่องการจัดสรรเงินอุดหนุนนี้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งน่าจะพิจารณาแก้ไข หลักการเพื่อปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่างๆ เสียใหม่ และควรจัดบริการตามระเบียบให้มี ประสิทธิภาพหลังจากที่ได้รับทราบปัญหาสะสมมานานปี	ยกคำร้อง

	2.2) เมื่อได้ทราบว่าต้องส่งรายงานฯ หัวหน้าพรรคก็รีบดำเนินการจัดทำและฝากส่งทันที ซึ่งตามปกติถ้าเอกสารไม่หายกลางทางก็จะมาถึงมือผู้ที่จะรับมาส่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ทันเวลาในวันที่ 30 มีนาคม 2544 การทำเอกสารหายไม่ใช่ความผิดของหัวหน้าพรรคอย่างชัดเจน (มีหลักฐานชี้แจงของนางส้อย แสงไกร ยืนยัน) 2.3) หัวหน้าพรรคได้รีบทำรายงานชุดใหม่ แต่เนื่องจากติดวันหยุดราชการ 2 วัน และต้องใช้เวลาเดินทางมาส่งทำให้ส่งถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ในวันที่ 5 เมษายน 2544 นับว่าเป็นคำชี้แจงที่มีเหตุผล ไม่น่าจะมีเจตนาฝ่าฝืนมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ซึ่งนับว่าเป็นโทษที่เหมาะสมแล้ว ไม่ควรจะลงโทษถึงขั้นยุบพรรค หากนายทะเบียนพรรคการเมืองจะแก้ไขประกาศวิธีการส่งรายงานฯ ตามมาตรา 35 ของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตรานี้(คือ ประกาศให้สาธารณชนทราบไม่ใช่เพื่อยุบพรรค เพราะเห็นว่าจะดำเนินการต่อไปไม่ได้ดังเงื่อนไขในมาตรา 29 แล้ว) กรณีก็ไม่จำเป็นต้องรีบส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคก่อนจะพิจารณาชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญมาตรา 145 (3) 2.4) หัวหน้าพรรคได้แสดงให้เห็นความเสียสละที่จะดำเนินการทางการเมืองแม้จะมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่สูง แต่ก็ยังมีน้ำใจยอมรับว่าถ้าถือว่าส่งรายงานฯ ล่าช้าก็ยินดีให้พิจารณาดำเนินคดีให้ถูกปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทตามมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เมื่อเห็นได้ชัดเจนจากหลักฐานในสำนวนว่า การที่นายสมพงศ์ ไชยมุข ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมใหม่ล่าช้าไป 3 วัน เพราะเกิดเหตุขัดข้องหลายครั้งต่อเนื่องกัน โดยไม่มีเจตนาจะฝ่าฝืนมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ซึ่งต้องการให้พรรคต่าง ๆ ส่งรายงานฯ มายังนายทะเบียนพรรคการเมืองเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ไม่ใช่เป็นเหตุสำคัญของการสั่งยุบพรรค	

	การเมือง ดังที่เคยทำคำวินิจฉัยส่วนตนในคำวินิจฉัยที่ 1/2545 (กรณียุบพรรคถิ่นไทย) พิจารณาแล้วจึงขอใช้ดุลพินิจดังที่บัญญัติในมาตรา 65 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เห็นควรยกคำร้อง เพื่อให้นายทะเบียนพรรคการเมืองนำไปพิจารณาชี้ขาดตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามมาตรา 145 (3) ของรัฐธรรมนูญก่อนจะนำมาร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้ยุบพรรค เมื่อมีเหตุตาม มาตรา 65 ตามแนวการวินิจฉัยในคำวินิจฉัยที่ 5/2545 (กรณียุบพรรคสังคมไทย)	
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	พิจารณาแล้ว โดยที่ผู้ถูกร้องมีข้อต่อสู้ในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ กรณีของผู้ถูกร้องจึงเป็นกรณีที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 และเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งนั้น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (3) แต่เนื่องจากผู้ร้องมิได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องทราบและให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบข้อกล่าวหาในชั้นการพิจารณาของผู้ร้อง เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงไม่มีการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งดังกล่าว โดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (3) อันเป็นเหตุให้การพิจารณาความผิดของผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ในชั้นการพิจารณาของผู้ร้องไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (3) ซึ่งเป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีพิจารณาซึ่งตราขึ้นเพื่อคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง ซึ่งเป็นเสรีภาพทางการเมืองขั้นพื้นฐาน จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	ให้ยกคำร้อง
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 หัวหน้าพรรคการเมืองจะต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการ	ให้ยุบพรรคสังคมใหม่

	ที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึง 90 วันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน พรรคสังคมใหม่จัดตั้งขึ้นมาเกินกว่า 90 วันนับถึงวันสิ้นปี 2543 จึงต้องจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมใหม่ในรอบปี 2543 ให้ถูกต้อง และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 แต่พรรคสังคมใหม่ไม่ดำเนินการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ที่นายสมพงศ์ ไชยมุข หัวหน้าพรรคสังคมใหม่อ้างว่า ได้จัดทำข้อมูลแล้วฝากเอกสารกับนางส้อย แสงไกร นำไปให้นายกฤช ไกรคุ้ม เพื่อส่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ทันภายในวันศุกร์ที่ 30 มีนาคม 2544 แต่นางส้อย แสงไกร ทำเอกสารหายไปเป็นทำนองว่า หัวหน้าพรรคสังคมใหม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินส่งต่อนายทะเบียนภายในกำหนดเวลาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 แล้ว ไม่ได้จงใจที่จะไม่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมใหม่ส่งต่อนายทะเบียนนั้น เป็นคำกล่าวอ้างลอย ๆ ไม่น่าเชื่อ จึงไม่เชื่อว่าหัวหน้าพรรคสังคมใหม่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมใหม่ส่งต่อนายทะเบียนภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด และที่นายสมพงศ์ ไชยมุข จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมใหม่ส่งต่อนายทะเบียนเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2544 ก็ล่วงเลยกำหนดเวลาที่กฎหมายให้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนแล้ว กรณีมีเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคสังคมใหม่ได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และวรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคสังคมใหม่	

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 8/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 14 คน (คะแนนเสียง 9 : 5)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 14 คน	**ประเด็นหลัก** กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคสังคมใหม่ ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่		**คำวินิจฉัย** สั่งให้ยุบพรรคสังคมใหม่	
	กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรค	ให้ยกคำร้อง	ให้ยุบพรรค (ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ)	ให้ยกคำร้อง (ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ)
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
2. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
3. พลโท จุล อติเรก		✓		✓
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
5. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
6. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ	✓		✓	
8. นายสุจิต บุญบงการ		✓		✓
9. นายสุจินดา ยงสุนทร		✓		✓
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์		✓		✓
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ★		✓		✓
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	9	5	9	5

★ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

9. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 9/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 9/2545 (วันที่ 12 มีนาคม 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ศาลแพ่งธนบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายวาณิชย์ สุรพงษ์วนิชกุล) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า (1) ประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทย ธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน 12 บริษัท (2) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี และ (3) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ มาตรา 38 ตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า (1) ประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน 12 บริษัท ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่ (2) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่ และ (3) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ศาลแพ่งธนบุรีส่งคำโต้แย้ง ลงวันที่ 18 พฤษภาคม 2543 ของจำเลยที่ 1 (นายวาณิชย์ สุรพงษ์วนิชกุล) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า ประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทย ธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน 12 บริษัท พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ

		การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ มาตรา 38 ตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	บริษัท เงินทุนเศรษฐการ จำกัด เป็นโจทก์ฟ้อง นายวาณิชย์ สุรพงษ์วนิชกุล ผู้ร้อง เป็นจำเลย ให้ชำระหนี้ตามตั๋วเงินและค้ำประกัน โดยขอให้ศาลบังคับให้ผู้ร้องกับพวกร่วมกันหรือแทนกันชำระเงินจำนวน 1,787,931 บาท พร้อมทั้งดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินจำนวน 1,681,900 บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้ให้โจทก์เสร็จสิ้น ต่อมาบริษัทธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งธนบุรี เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2542 ขอสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนโจทก์ โดยอ้างว่า เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2541 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย ได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 67 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 และมาตรา 38 จัตวา แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 พิจารณาและให้ความเห็นชอบแก่โครงการรวมกิจการระหว่างบริษัท เงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุนอีก 12 แห่ง และท้ายที่สุดให้รวมกิจการกับบริษัท ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) ต่อมาวันที่ 29 มกราคม 2542 โจทก์ในคดีนี้ได้ทำหนังสือสัญญาโอนสินทรัพย์และหนี้สินของโจทก์ให้แก่บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) แล้วมีการโอนต่อให้บริษัท ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) ซึ่งรวมทั้งหนี้สินที่มีการฟ้องร้องจำเลยในคดีนี้ด้วย โดยสัญญาดังกล่าวมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2542 ผลของการโอนดังกล่าวข้างต้นทำให้บริษัทธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นผู้รับโอนกิจการมี

		อำนาจเข้าสวมสิทธิในการดำเนินคดีในฐานะโจทก์แทนโจทก์เดิม บริษัท ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) จึงร้องต่อศาลแพ่งธนบุรี ขอเข้าสวมสิทธิ เป็นคู่ความแทนโจทก์ในคดีนี้ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2542 ศาลแพ่งธนบุรี ได้พิจารณาคำร้องขอสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนโจทก์ของบริษัท ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) และคำแถลงคัดค้านของทนายจำเลยทั้งสาม แล้วมีคำสั่งอนุญาตให้บริษัท ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) เข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนโจทก์ได้ โดยอาศัยอำนาจตามประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 ประกอบกับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ต่อมาเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2543 ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องคัดค้านการขอสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนโจทก์ และในขณะเดียวกันก็ยื่นคำร้องอีกฉบับหนึ่งขอให้ศาลส่งประเด็นข้อกฎหมายให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความและวินิจฉัย เนื่องจากเห็นว่า การรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) กับบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุนต่างๆ อีก 12 บริษัท ตามประกาศกระทรวงการคลังนั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 เพราะมิได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ย่อมได้รับความคุ้มครองจะจำกัดมิได้ นอกจากนั้นพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี ที่บัญญัติเรื่องการโอนกิจการของบริษัทโดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ก็เป็นบทบัญญัติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิ และเสรีภาพ จึงเห็นว่า ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการ

		รวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน 12 บริษัท พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ มาตรา 38 ตรี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 ประกอบกับยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ จึงขอให้ศาลส่งคำโต้แย้งในประเด็นข้อกฎหมายดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยต่อไป
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	คำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมี 3 ประเด็น คือ ประเด็นที่หนึ่ง ประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน 12 บริษัท ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน 2542 จึงไม่จำต้องวินิจฉัยอีก ประเด็นที่สอง พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ และ มาตรา 67 ตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 26 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพ มาตรา 27 เป็นบทบัญญัติที่รับรองให้ปรากฏซึ่งสิทธิและเสรีภาพ และยังทำให้สภาพบังคับของสิทธิเกิดผลขึ้นจริง โดยบัญญัติให้การใช้อำนาจรัฐในทุกระดับและทุกส่วนจะต้องผูกพัน ยึดถือปฏิบัติตามทั้งในการตรา

		กฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมาย มาตรา 28 เป็นบทบัญญัติยืนยันรับรองในการที่บุคคลจะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนตราบเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และเป็นบทบัญญัติประกันสิทธิของบุคคล เมื่อใดที่สิทธิของบุคคลที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ถูกละเมิด บุคคลนั้นจะใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ เพื่อเป็นหลักประกันว่า เมื่อใดที่สิทธิของบุคคลถูกละเมิด สามารถได้รับการเยียวยาโดยองค์กรศาล มาตรา 29 เป็นบทบัญญัติที่ประกันความมั่นคงแห่งสิทธิ การจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องกระทำภายใต้หลักเกณฑ์ คือ ต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนด ต้องกระทำเท่าที่จำเป็น และต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้น และมาตรา 30 เป็นบทบัญญัติที่บัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยให้บุคคลมีความเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ส่วนพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ เป็นบทบัญญัติที่บัญญัติถึงการควบบริษัทเข้าด้วยกันว่า ไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของบริษัทเดิมไปเป็นของบริษัทใหม่ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับผู้ร้อง และบทบัญญัติมาตราดังกล่าวไม่มีข้อความใดที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หรือกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพแต่อย่างใด และมาตรา 67 ตรีบัญญัติถึงการโอนสิทธิเรียกร้อง ซึ่งเป็นกรณีการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย ยกเว้นให้การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งสามารถกระทำได้ เพราะเป็นกฎหมายในระดับเดียวกัน ประกอบกับเหตุผลในการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.

		2540 คือ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ยังขาดมาตรการส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันการเงินดำเนินการควบกิจการหรือโอนกิจการประกอบกับการควบกิจการหรือการโอนกิจการบางกรณีจำเป็นต้องกระทำการโดยเร่งด่วน เพื่อฟื้นฟูฐานะและสร้างความมั่นคงแก่ระบบสถาบันการเงินและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน สมควรกำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อสนองความจำเป็นดังกล่าว อีกทั้งมาตรา 67 ตรี วรรคสอง ยังได้บัญญัติว่า แม้การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการของบริษัทให้แก่สถาบันการเงินอื่น ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยัง ลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ก็ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคสอง แสดงว่าลูกหนี้มิได้เสียสิทธิใด ๆ หรือได้รับความเสียหายจากการโอนสิทธิเรียกร้องตามผลของบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้แต่อย่างใด ประเด็นที่สาม พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ เป็นบทบัญญัติที่บัญญัติถึงกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ควบกิจการเข้าด้วยกันหรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงินว่าไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของธนาคารพาณิชย์เดิมไปเป็นของธนาคารพาณิชย์ใหม่หรือสถาบันการเงิน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับผู้ร้องและบทบัญญัติมาตราดังกล่าว ไม่มีข้อความใดที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หรือกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ และมาตรา 38 ตรี บัญญัติถึงการโอนสิทธิเรียกร้อง ซึ่งเป็นกรณีการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมายยกเว้นให้การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งสามารถกระทำได้ เพราะเป็นกฎหมายในระดับเดียวกัน ประกอบกับเหตุผลในการตราพระราชกำหนดแก้ไข

		เพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 คือ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับฐานะหรือการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ให้เกิดความมั่นคงและเข้มแข็งซึ่งจำเป็นต้องให้ธนาคารพาณิชย์สามารถควบกิจการเข้าด้วยกัน หรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงินอื่น หรือโอนกิจการระหว่างกัน หรือกับสถาบันการเงินอื่นได้ อีกทั้งมาตรา 38 ตรี วรรคสอง ยังได้บัญญัติว่า แม้การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงินไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ก็ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคสอง แสดงว่าลูกหนี้มิได้เสียสิทธิใด ๆ หรือได้รับความเสียหายจากการโอนสิทธิเรียกร้องตามผลของบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้แต่อย่างใด
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 2) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน 2542 3) ประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน 12 บริษัท 4) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี 5) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	ประเด็นหลักที่ 1 ประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน 12 บริษัท ขัดหรือแย้งต่อ

		รัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่ ประเด็นหลักที่ 2 พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิต ฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่ ประเด็นหลักที่ 3 พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิต ฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ มาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30	
4. หมายเหตุย	1) วินิจฉัยโดยมติ 13 คน โดยวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ทั้ง 2 ฉบับ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จำนวน 12 คน และเฉพาะมาตรา 67 ตรี วรรคสอง ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 จำนวน 1 คน (คะแนนเสียง 12 : 1) 2) เริ่มวันที่ 18 พฤษภาคม 2543 แล้วเสร็จ วันที่ 12 มีนาคม 2545 รวม 1 ปี 9 เดือน 22 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิต ฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ มาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 115 ก วันที่ 15 พฤศจิกายน 2545 ซึ่งเท่ากับ 8 เดือน 3 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 12 มีนาคม 2545) 5) นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 9/2545 (วันที่ 12 มีนาคม 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน เรื่อง ศาลแพ่งธนบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายวาณิชย์ สุรพงษ์วนิชกุล) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า (1) ประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทย ธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน 12 บริษัท (2) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี และ (3) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ มาตรา 38 ตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ได้แก่

<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน 12 บริษัท ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่

<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่

<u>ประเด็นหลักที่ 3</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	**1. รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ว่า** **"<u>มาตรา 26</u> การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้"** **"<u>มาตรา 27</u> สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา**	

	คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง" "มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้" "มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญและเสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม" "มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่ง	

	รัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ **มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม"** **2. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ว่า** **"มาตรา 306 การโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงนั้น ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าไม่สมบูรณ์ อนึ่ง การโอนหนี้นั้นท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้ แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ หรือลูกหนี้จะได้ยินยอมด้วยในการโอนนั้น คำบอกกล่าว หรือความยินยอมเช่นว่านี้ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ** **ถ้าลูกหนี้ทำให้พอแก่ใจผู้โอนด้วยการใช้เงิน หรือด้วยประการอื่นเสียแต่ก่อนได้รับบอกกล่าว หรือก่อนได้ตกลงให้โอนไซร้ ลูกหนี้นั้นก็เป็นอันหลุดพ้นจากหนี้"** **"มาตรา 308 .....** **ถ้าลูกหนี้เป็นแต่ได้รับคำบอกกล่าวการโอน ท่านว่าลูกหนี้มีข้อต่อสู้ผู้โอนก่อนเวลาที่ได้รับคำบอกกล่าวนั้นฉันใด ก็จะยกขึ้นต่อสู้แก่ผู้รับโอนได้ฉันนั้น ถ้าลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องจากผู้โอน แต่สิทธินั้นยังไม่ถึงกำหนดในเวลาบอกกล่าวไซร้ ท่านว่าจะเอาสิทธิเรียกร้องนั้นมาหักกลบลบกันก็ได้ หากว่าสิทธินั้นจะได้ถึงกำหนดไม่ช้ากว่าเวลาถึงกำหนดแห่งสิทธิเรียกร้องอันได้โอนไปนั้น"** **3. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 บัญญัติไว้ว่า** **"มาตรา 67 ทวิ การควบบริษัทเข้าด้วยกันไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของบริษัทเดิมไปเป็นของบริษัทใหม่"** **"มาตรา 67 ตรี การโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงินอื่น ต้องได้รับความ**	

	เห็นชอบจากรัฐมนตรี **เมื่อได้รับความเห็นของการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้ โดยการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์** **ในกรณีที่เป็นการเข้าไปถือหุ้นในบริษัทอื่นเพื่อโอนกิจการให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจผ่อนผันไม่นำมาตรา 22 (4) มาใช้บังคับเป็นเวลาไม่เกินห้าปี"** **4. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541** **"<u>มาตรา 38 ทวิ</u> ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ควบกิจการเข้าด้วยกันหรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงิน ไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของธนาคารพาณิชย์เดิมไปเป็นของธนาคารพาณิชย์ใหม่หรือสถาบันการเงิน"** **"<u>มาตรา 38 ตรี</u> การโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงิน ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี** **เมื่อได้รับความเห็นชอบการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้ ทั้งนี้ การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์"** มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย รวม 3 ประเด็น ดังนี้ <u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เป็นประกาศของฝ่ายบริหาร มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 และไม่อยู่ในอำนาจ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ประกาศกระทรวงการคลังฯ

	หน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน 2542 (วินิจฉัยว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฯ ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจไว้ มีผลใช้บังคับได้เท่าที่อยู่ในขอบเขตอำนาจที่พระราชบัญญัติให้อำนาจไว้ มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย) ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานแล้ว ดังนั้น ประเด็นที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่จำต้องวินิจฉัยอีก <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เรื่องนี้ผู้ร้องโต้แย้งว่า มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ที่บัญญัติให้การโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงินอื่น ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังก่อน และเมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้ โดยการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นการบัญญัติกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ พิจารณาแล้ว การโอนสิทธิเรียกร้องมี 2 กรณี คือ การโอนสิทธิเรียกร้องโดยข้อตกลงหรือสัญญากรณีหนึ่ง กับการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมายอีกกรณีหนึ่ง ซึ่งวิธีการโอนสิทธิเรียกร้องโดยข้อตกลงหรือสัญญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 306 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ว่า “การโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงนั้น ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือท่านว่าไม่สมบูรณ์ อนึ่ง การโอนหนี้นั้นท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้ แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้จะได้ยินยอมด้วยในการโอน	ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายและไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2540

	นั้น คำบอกกล่าวหรือความยินยอมเช่นว่านี้ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ" บทบัญญัติดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ลูกหนี้ทราบว่าหนี้นั้นได้โอนไปยังเจ้าหนี้คนใด ลูกหนี้จะได้กระทำการชำระหนี้ให้แก่ผู้เป็นเจ้าหนี้ได้อย่างถูกต้อง เพราะการชำระหนี้จะปลดเปลื้องลูกหนี้ได้ก็ต่อเมื่อกระทำต่อผู้มีสิทธิรับชำระหนี้โดยแท้จริง จึงจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองลูกหนี้ โดยถือว่าการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้จะทำไม่ได้จนกว่าลูกหนี้ทราบถึงการโอนหนี้ไปยังเจ้าหนี้รายใหม่เป็นหนังสือจากเจ้าหนี้เดิมแล้ว สำหรับมาตรา 67 ตรี ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ เป็นกรณีการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย ซึ่งตามมาตรา 67 ตรี บัญญัติว่า "การโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงินอื่น ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี" วรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อได้รับความเห็นชอบการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้โดยการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" บทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติยกเว้นการปฏิบัติตามมาตรา 306 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยให้การโอนสิทธิเรียกร้องไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ซึ่งตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น รัฐสามารถบัญญัติกฎหมายพิเศษยกเว้นการปฏิบัติบางอย่างที่บัญญัติไว้ในกฎหมายทั่วไปได้ ดังนั้น การที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 เพราะเป็นการบัญญัติกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า กฎหมายดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่จะแก้ไขวิกฤติในสถาบันการเงินต่าง ๆ อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้	มาตรา 67 ทวิ และ มาตรา 67 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และ มาตรา 30

	ประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ และไม่ได้กระทบถึงสิทธิของผู้ร้องซึ่งเป็นลูกหนี้แต่อย่างใด โดยผู้ร้องยังคงมีสิทธิที่จะยกข้อต่อสู้ที่ตนมีอยู่ต่อเจ้าหนี้รายใหม่ได้ นอกจากนั้น กรณีตามคำร้องเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย ซึ่งไม่เกี่ยวกับการแสดงเจตนาของเจ้าหนี้ต่อลูกหนี้ จึงไม่อยู่ภายใต้บทบัญญัติการโอนสิทธิเรียกร้อง ที่กำหนดให้เจ้าหนี้ต้องทำเป็นหนังสือหรือบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อนึ่ง ข้อโต้แย้งของผู้ร้องที่ว่าการโอนหนี้ไปให้เจ้าหนี้ใหม่ ตามมาตรา 306 ต้องได้รับความยินยอมจากลูกหนี้เป็นหนังสือด้วย จึงจะสมบูรณ์นั้นก็รับฟังไม่ได้ เพราะมาตรา 306 บัญญัติให้เจ้าหนี้เดิมแจ้งการโอนหนี้ให้เจ้าหนี้รายใหม่ให้ลูกหนี้ทราบเป็นหนังสือเท่านั้นก็สมบูรณ์แล้ว ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากลูกหนี้แต่อย่างใด จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 <u>ประเด็นหลักที่ 3</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ บัญญัติว่า "ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ควบกิจการเข้าด้วยกัน หรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงิน ไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของธนาคารพาณิชย์เดิมไปเป็นของธนาคารพาณิชย์ใหม่หรือสถาบันการเงิน" และมาตรา 38 ตรี วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "การโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงิน ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี" และวรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อได้รับความเห็นชอบการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้ ทั้งนี้ การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้	<u>ประเด็นหลักที่ 3</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่

	ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" พิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา 38 ทวิ ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ เป็นการบัญญัติถึงผลของกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ควบกิจการเข้าด้วยกันหรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงินว่าไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของธนาคารพาณิชย์เดิมไปเป็นของธนาคารพาณิชย์ใหม่หรือสถาบันการเงิน และตามมาตรา 38 ตรี บัญญัติถึงวิธีการโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงินว่า จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี (หมายถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง) และเมื่อได้รับความเห็นชอบการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้โดยการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวเป็นบทบัญญัติเกี่ยวด้วยการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย และมิได้มีผลกระทบกระเทือนสิทธิของผู้ร้อง ซึ่งเป็นลูกหนี้แต่อย่างใดเช่นกัน คือ ตามพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ซึ่งไม่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้จะได้ยินยอมด้วยในการโอน การที่พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 38 ตรี บัญญัติยกเว้นมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงสามารถกระทำได้ โดยไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญมาตราต่าง ๆ ที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง อีกทั้งมาตรา 38 ตรี วรรคสอง ก็ได้บัญญัติไว้ด้วยว่า "ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" แต่อย่างใด ดังนั้น ข้อโต้แย้งของผู้ร้องในประเด็นนี้จึงฟังไม่ขึ้น นอกจากนั้น ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย รัฐมีอำนาจที่จะออกกฎหมายพิเศษเพื่อยกเว้นการปฏิบัติบางอย่างที่บัญญัติไว้ในกฎหมายทั่วไปได้ โดยไม่ขัดรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา	4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ และ มาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และ มาตรา 30

	38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30	
2. นายจุมพล ณ สงขลา	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นว่า ประกาศกระทรวงการคลัง มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ 4/2442 จึงไม่จำต้องวินิจฉัยในประเด็นข้อนี้อีก <u>ประเด็นหลักที่ 2 และประเด็นหลักที่ 3</u> เมื่อพิจารณาข้อความตามคำร้องและเหตุผลที่ยกขึ้นอ้างแล้ว ก็พอจะอนุมานได้ว่า ผู้ร้องโต้แย้งว่า มาตรา 67 ตรี ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ตรี รวมทั้งการตราขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30 ส่วนมาตรา 67 ทวิ ของพระราชกำหนดดังกล่าว (ประเด็นหลักที่ 2) <u>มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541</u> (ประเด็นหลักที่ 3) ที่ผู้ร้องอ้างว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30 ด้วยนั้น ผู้ร้องมิได้อ้างเหตุผลให้ชัดเจนว่า บทบัญญัติของพระราชกำหนดตามที่กล่าวมา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึงมาตรา 30 อย่างไร หรือเป็นการโต้แย้งลิดรอนสิทธิเสรีภาพของผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึงมาตรา 30 รับรองไว้อย่างไร ผู้ร้องเพียงกล่าวอ้างลอย ๆ โดยปราศจากเหตุผลสนับสนุนข้ออ้าง เพราะแม้แต่บทบัญญัติของพระราชกำหนดที่อ้างว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเหล่านั้น ผู้ร้องก็มิได้แสดงให้เห็นว่า มีข้อความอย่างไรในคำร้อง คำโต้แย้งของผู้ร้องที่เกี่ยวกับบทบัญญัติต่าง ๆ ดังกล่าว จึงถือได้ว่าไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคสอง คงมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง แต่เพียงมาตรา 67 ตรี ของพระราชกำหนดประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 26 ถึง มาตรา 30 หรือไม่ (ประเด็นหลักที่ 2) และตามคำร้องก็น่าจะ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> มิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้ว <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ตรี มิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึงมาตรา

	มุ่งหมายถึงมาตรา 67 ตรี วรรคสอง เท่านั้น เห็นว่า การโอนสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 67 ตรี ของพระราชกำหนดประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ดังกล่าว (ประเด็นหลักที่ 2) เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับของการโอนสิทธิเรียกร้องทั่วไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ที่เจ้าหนี้จะต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้ให้ความยินยอมด้วย ในการโอนนั้น การโอนจึงจะสมบูรณ์มีผลตามกฎหมาย เนื่องจากมาตรา 306 ใช้ถ้อยคำว่า "<u>หรือ</u> ลูกหนี้จะได้ยินยอมด้วยในการโอนนั้นคำบอกกล่าว <u>หรือ</u>ความยินยอม เช่นว่านี้ท่านว่าจำต้องทำเป็นหนังสือ" ตัวบทบัญญัติมิได้ใช้คำว่า <u>และ</u> ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่ใช้คำว่า <u>หรือ</u> ความเข้าใจของผู้ร้องเกี่ยวกับมาตรา 306 จึงผิดพลาดมาแต่ต้น ทั้งข้อความตามมาตรา 67 ตรี ก็ให้สิทธิแก่ลูกหนี้คือผู้ร้องที่จะยกข้อต่อสู้ใด ๆ ที่มีต่อเจ้าหนี้คนเดิมขึ้นต่อสู้เจ้าหนี้คนใหม่คือผู้ที่รับโอนสิทธิเรียกร้องได้เช่นเดียวกับการโอนสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทุกประการ มิได้ทำให้ผู้ร้องมีภาระเพิ่มขึ้นหรือเสียเปรียบเจ้าหนี้ใหม่ บทบัญญัติดังกล่าวมิได้มีผลเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ร้องที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30 บัญญัติรับรองไว้หรือเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ร้องในฐานะลูกหนี้แต่อย่างใด ส่วนการตราบทบัญญัติดังกล่าวจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่นั้นมิได้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี มิได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 ส่วนคำโต้แย้งของผู้ร้องอื่น ๆ ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย จึงไม่รับเรื่องของผู้ร้องดังกล่าวไว้พิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคสอง	30 <u>ประเด็นหลักที่ 3</u> ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคสอง
3. พลโท จุล อติเรก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว ตามนัยคำวินิจฉัยที่	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u>

	4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน 2542 ว่า ประกาศกระทรวงการคลังมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 เพราะไม่ได้ตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจทางนิติบัญญัติ จึงเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคำร้องในประเด็นนี้ให้ไม่ได้ ให้ยกคำร้อง <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 และมาตรา 29 จะเห็นได้ว่า เป็นบทบัญญัติที่บัญญัติถึงการรับรองโดยทั่วไปว่า เมื่อเป็นมนุษย์ย่อมต้องได้รับการรับรองในสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันทุกคน จะแตกต่างก็เฉพาะโดยบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้เท่านั้น นอกจากนี้ มาตรา 29 ยังบัญญัติด้วยว่า การออกกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องจำกัดเท่าที่จำเป็น และใช้บังคับเป็นการทั่วไปไม่เจาะจงเฉพาะบุคคลใด กรณีใดกรณีหนึ่งไม่ได้ สำหรับการบัญญัติกฎหมาย เพื่อการคุ้มครองก็ต้องได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกัน ทั้งต้องไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุต่าง ๆ ตามที่บัญญัติในมาตรา 30 ด้วย และถ้าถูกละเมิดสิทธิ ผู้ถูกละเมิดก็สามารถใช้สิทธิทางศาลหรือต่อสู้คดีได้ พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ ก็ดี 67 ตรี ก็ดี ไม่ได้บัญญัติตัดสิทธิหรือจำกัดสิทธิที่จะใช้สิทธิทางศาล หรือต่อสู้คดีแต่อย่างใด สิทธิมีอยู่อย่างไร ก็สามารถใช้อำนาจแห่งสิทธินั้นได้ กฎหมายบัญญัติแต่เพียงว่า เจ้าหนี้จะโอนกิจการให้สถาบันการเงินใด เจ้าหนี้ไม่จำต้องบอกกล่าวลูกหนี้ เพื่อให้ลูกหนี้ใช้สิทธิคัดค้านหรือยกขึ้นต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคสองเท่านั้น กรณีเช่นนี้จะถือว่าเป็นการจำกัดสิทธิมิได้เพราะอย่างไรลูกหนี้ก็ยังเป็นหนี้แก่เจ้าหนี้ เจ้าหนี้จะโอนสิทธิเรียกร้องให้ผู้ใด ลูกหนี้ก็ยังคงเป็นหนี้อยู่เช่นเดิม แต่ลูกหนี้ไม่เสียสิทธิที่จะยกขึ้นต่อสู้กับสถาบันการเงินหรือเจ้าหนี้ใหม่ได้ ตามที่มีอยู่ทุกประการ สรุปก็คือ ไม่เสียสิทธิในการต่อสู้กับเจ้าหนี้ไม่ว่าจะเป็นรายใหม่ก็ตาม	ประกาศกระทรวงการคลังฯ มิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึงมาตรา 30

	ส่วนมาตรา 67 ทวิ ซึ่งเป็นเรื่องของเจ้าหนี้จะควบเข้าด้วยกันอย่างไร เจ้าหนี้เดิมก็ยังคงเป็นเจ้าหนี้เดิมต่อไป ไม่ทำให้ลูกหนี้ต้องเสียสิทธิแต่อย่างใด จึงเห็นว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิและมาตรา 67 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 <u>ประเด็นหลักที่ 3</u> พิจารณาพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ ที่บัญญัติเกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์ควบเข้าด้วยกันหรือควบกับสถาบันการเงิน และมาตรา 38 ตรี บัญญัติเรื่องการโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์และการโอนสิทธิเรียกร้อง ซึ่งมีสาระสำคัญเช่นเดียวกับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ดังได้วินิจฉัยแล้วในประเด็นที่สอง จึงมีความเห็นเช่นเดียวกับประเด็นที่สองว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 จึงวินิจฉัยว่า 1. ประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน 12 บริษัท มิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ตามความหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ ให้ยกคำร้องในประเด็นนี้ 2. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี ไม่ขัด	<u>ประเด็นหลักที่ 3</u> พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30

	หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 3. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30	
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นว่า การควบกิจการและการโอนกิจการระหว่างบริษัทเงินทุนกับบริษัทธนาคารพาณิชย์ โดยประกาศของกระทรวงการคลัง ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดทั้งสองฉบับเป็นกิจการภายในของโจทก์ หาได้กระทบกระเทือนต่อหน้าที่ของผู้ร้องและจำเลยอื่นที่จะต้องรับผิดใช้เงินตามเช็คแก่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายแต่ประการใด ผู้ร้องในฐานะผู้สั่งจ่ายเช็คและจำเลยอื่นในฐานะผู้สลักหลังค้ำประกันเช็ค มีความรับผิดจะต้องใช้เงินตามเช็คแก่โจทก์ผู้ทรงเช็คอย่างไร ซึ่งอาจจะเป็นโจทก์เดิมหรือโจทก์คนใหม่ในฐานะผู้เข้าสวมสิทธิดำเนินคดีแทนโจทก์เดิมก็ได้ ผู้ร้องและจำเลยอื่นก็ยังคงมีหน้าที่ใช้เงินตามเช็คในฐานะผู้สั่งจ่ายเช็คและผู้ค้ำประกันอยู่ตามเดิมหาเปลี่ยนแปลงไม่ อีกทั้งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ให้ความเห็นชอบในการควบกิจการและการโอนกิจการระหว่างสถาบันการเงิน ก็มิใช่กฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามข้อโต้แย้งของผู้ร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ข้อโต้แย้งของผู้ร้องว่า ประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 เรื่อง ให้ความเห็นชอบโครงการรวมกิจการระหว่างธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบริษัทเงินทุน 12 บริษัท (รวม บริษัท เงินทุนเศรษฐการ จำกัด ด้วย) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่ จึงไม่เป็นสาระแห่งคดีอันควรได้รับการวินิจฉัย ผู้ทำคำวินิจฉัยจึงไม่รับวินิจฉัยในปัญหาข้อนี้ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> บทบัญญัติในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> จึงไม่เป็นสาระแห่งคดีอันควรได้รับการวินิจฉัย <u>ประเด็นหลักที่ 2</u>

	หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 67 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 เป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงการโอนสิทธิเรียกร้อง ซึ่งบัญญัติขึ้นใช้เฉพาะในกรณีที่ผู้โอนและผู้รับโอนเป็นสถาบันการเงิน และธนาคารพาณิชย์ในการควบกิจการหรือรวมกิจการเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาทางการเงินของประเทศหรือเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางการเงินของประเทศ อันเป็นพฤติการณ์เร่งด่วนที่ทางการต้องรีบดำเนินการหากปล่อยทิ้งเนิ่นนานจะเกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม จึงไม่อาจอ้างได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 ซึ่งเป็นหลักทั่วไปในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ พระราชกำหนดทั้งสองฉบับดังกล่าวได้บัญญัติหลักการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย มีหลักการให้โอนสิทธิเรียกร้องได้ โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อสนับสนุนให้สถาบันการเงินสามารถดำเนินการควบกิจการหรือโอนกิจการได้โดยสะดวกรวดเร็ว เพราะจำเป็นต้องกระทำการโดยเร่งด่วน เพื่อสร้างความมั่นคงแก่ระบบสถาบันการเงินและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน อีกทั้งมาตรา 67 ตรี วรรคสอง ยังได้บัญญัติว่า แม้การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนการของบริษัทให้แก่สถาบันการเงินอื่น ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ก็ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคสอง แสดงว่าลูกหนี้มิได้เสียสิทธิใด ๆ หรือได้รับความเสียหายจากการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้แต่อย่างใด สิทธิและเสรีภาพในทางทรัพย์สินของลูกหนี้จึงมิได้ถูกกระทบกระเทือนโดยบทบัญญัติดังกล่าว จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 แต่ประการใด	พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเงินทุนฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30

	ประเด็นหลักที่ 3 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มาตรา 38 ตรี วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "การโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงินต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี" และวรรคสองบัญญัติว่า "เมื่อได้รับความเห็นชอบการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้ ทั้งนี้ การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตาม มาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มีหลักการทำนองเดียวกันกับมาตรา 67 ตรี แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ดังวินิจฉัยไว้แล้วข้างต้น จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยซ้ำอีก สรุปแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเงินทุนฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มาตรา 38 ทวิ มาตรา 38 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 ให้ยกคำร้องของผู้ร้อง	ประเด็นหลักที่ 3 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 38 ทวิ มาตรา 38 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30
5. นายผัน จันทรปาน	ประเด็นหลักที่ 1 พิจารณาแล้ว เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน 2542 จึงไม่จำต้องวินิจฉัยอีก	ประเด็นหลักที่ 1 ศาลรัฐธรรมนูญ

	ประเด็นหลักที่ 2 พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 26 เป็นบทบัญญัติที่ขยายความคุ้มครองไปยังการใช้อำนาจของรัฐว่า จะใช้อำนาจโดยไม่เคารพหรือไม่คำนึงถึงสิทธิพื้นฐานหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ได้ มาตรา 27 เป็นบทบัญญัติที่รับรองให้ปรากฏซึ่งสิทธิเสรีภาพ และยังทำให้สภาพบังคับของสิทธิเกิดผลขึ้นจริง โดยบัญญัติให้การใช้อำนาจรัฐในทุกระดับและทุกส่วนจะต้องผูกพันยึดถือปฏิบัติตามทั้งในการตรากฎหมาย การใช้กฎหมาย และการตีความกฎหมาย มาตรา 28 วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติยืนยันรับรองในการที่บุคคลจะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิเสรีภาพของตนตราบเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน วรรคสอง เป็นบทบัญญัติประกันสิทธิของบุคคลเมื่อใดที่สิทธิของบุคคลที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ถูกละเมิด บุคคลนั้นจะใช้สิทธิทางศาลนาหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าเมื่อใดที่สิทธิของบุคคลถูกละเมิด สามารถได้รับการเยียวยาโดยองค์กรศาล มาตรา 29 เป็นบทบัญญัติที่ประกันความมั่นคงแห่งสิทธิ การจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องกระทำภายใต้หลักเกณฑ์ คือ ต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ต้องเป็นไปเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนด ต้องกระทำเท่าที่จำเป็น และต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้น และมาตรา 30 เป็นบทบัญญัติที่บัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยให้บุคคลมีความเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ให้บุคคลมีความเสมอภาคกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ส่วนพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ เป็นบทบัญญัติที่บัญญัติถึงการควบบริษัทเข้าด้วยกันว่า ไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของบริษัทเดิมไปเป็นของบริษัทใหม่ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับผู้ร้อง และบทบัญญัติมาตราดังกล่าว ไม่มีข้อความใดที่	ได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว ประเด็นหลักที่ 2 พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30

	เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หรือกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพแต่อย่างใด และมาตรา 67 ตรี บัญญัติถึงการโอนสิทธิเรียกร้อง ซึ่งเป็นกรณีการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย โดยบัญญัติยกเว้นให้การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งสามารถกระทำได้ เพราะเป็นกฎหมายในระดับเดียวกัน ประกอบกับเหตุผลในการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 คือ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ยังขาดมาตรการส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันการเงินดำเนินการควบกิจการหรือโอนกิจการ ประกอบกับการควบกิจการหรือการโอนกิจการบางกรณีจำเป็นต้องกระทำโดยการเร่งด่วน เพื่อฟื้นฟูฐานะและสร้างความมั่นคงแก่ระบบสถาบันการเงิน และคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน สมควรกำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อสนองความจำเป็นดังกล่าว อีกทั้งมาตรา 67 ตรี วรรคสอง ยังได้บัญญัติว่า แม้การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการของบริษัทให้แก่สถาบันการเงินอื่น ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ก็ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคสอง แสดงว่าลูกหนี้มิได้เสื่อมสิทธิใด ๆ หรือได้รับความเสียหายจากการโอนสิทธิเรียกร้องตามผลของบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้แต่อย่างใด จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 <u>ประเด็นหลักที่ 3</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราช	<u>ประเด็นหลักที่ 3</u>

	บัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ เป็นบทบัญญัติที่บัญญัติถึงกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ควบกิจการเข้าด้วยกัน หรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงิน ว่า ไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของธนาคารพาณิชย์เดิมไปเป็นของธนาคารพาณิชย์ใหม่หรือสถาบันการเงิน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับผู้ร้องและบทบัญญัติมาตราดังกล่าว ไม่มีข้อความใดที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หรือกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ และมาตรา 38 ตรี บัญญัติถึงการโอนสิทธิเรียกร้อง ซึ่งเป็นกรณีการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมายยกเว้นให้การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งสามารถกระทำได้ เพราะเป็นกฎหมายในระดับเดียวกัน ประกอบกับเหตุผลในการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 คือ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับฐานะหรือการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ให้เกิดความมั่นคงและเข้มแข็ง ซึ่งจำเป็นต้องให้ธนาคารพาณิชย์สามารถควบกิจการเข้าด้วยกัน หรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงินอื่น หรือโอนกิจการระหว่างกัน หรือกับสถาบันการเงินอื่นได้ อีกทั้งมาตรา 38 ตรี วรรคสอง ยังได้บัญญัติว่า แม้การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงิน ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ก็ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคสอง แสดงว่าลูกหนี้มิได้เสื่อมสิทธิใด ๆ หรือได้รับความเสียหายจากการโอนสิทธิเรียกร้องตามผลของบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้แต่อย่างใด จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30	พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30

6. นายมงคล สระฏัน	<u>ประเด็นที่หนึ่ง</u> เห็นว่า ประกาศกระทรวงการคลังฯ ไม่ใช่บทบัญญัติของกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 262 และไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน 2542 จึงไม่ต้องวินิจฉัยซ้ำ <u>ประเด็นที่สอง</u> เห็นว่า มาตรา 26 ถึง มาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญ เป็นบทบัญญัติในหมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ชื่อเป็นรัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้มากกว่ารัฐธรรมนูญทุกฉบับที่เคยใช้มา กล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับอำนาจอธิปไตยของประชาชนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รัฐธรรมนูญ มาตรา 26 เป็นบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของประชาชนจากการใช้อำนาจของรัฐ โดยการใช้อำนาจของรัฐทุกองค์กร จะไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ไม่ได้ มาตรา 27 เป็นบทบัญญัติที่รับรองให้ปรากฏซึ่งสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ และยังทำให้การใช้บังคับของสิทธิเสรีภาพเกิดผลขึ้นจริง โดยบัญญัติให้ได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมาย มาตรา 28 บัญญัติยืนยันรับรองในการที่บุคคลจะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิเสรีภาพได้ตราบเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และบัญญัติให้บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถใช้สิทธิทางศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลได้ มาตรา 29 เป็นบทบัญญัติที่ประกันความมั่นคงแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องกระทำภายในหลักเกณฑ์ที่ว่า ประการแรก ต้องอาศัยอำนาจ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ประกาศกระทรวงการคลังฯ มิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึงมาตรา 30

	ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประการที่สอง ต้องเป็นไปเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนด ประการที่สาม ต้องกระทำเท่าที่จำเป็น และประการที่สี่ ต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้น และ มาตรา 30 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ให้บุคคลมีความเสมอกันในกฎหมายและได้ความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ส่วนมาตรา 67 ทวิ ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 เป็นการบัญญัติถึงผลของการควบกิจการเข้าด้วยกันว่า ไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของบริษัทเดิมไปเป็นบริษัทใหม่ มาตรา 67 ทวิ ของพระราชกำหนดดังกล่าว ไม่มีข้อความใดที่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล หรือกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ ดังนั้น มาตรา 67 ทวิ ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 ปัญหาต่อไปว่า มาตรา 67 ตรี ของพระราชกำหนดดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 หรือไม่ เห็นว่า มาตรา 67 ตรี เป็นกรณีของการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย ไม่อยู่ภายใต้บทบัญญัติวิธีการโอนสิทธิเรียกร้องทั่วไป ไม่จำต้องทำเป็นหนังสือบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น การที่มาตรา 67 ตรี บัญญัติยกเว้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 จึงสามารถกระทำได้เพราะเป็นกฎหมายระดับเดียวกัน อีกทั้งลูกหนี้ไม่เสียสิทธิในการต่อสู้คดีแต่อย่างใด มาตรา 67 ตรี ไม่ใช่กฎหมายที่ทำให้ลูกหนี้เสียสิทธิ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 30	

	<u>ประเด็นหลักที่ 3</u> เห็นว่า มาตรา 38 ทวิ ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 เป็นการบัญญัติถึงผลของกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ควบกิจการเข้าด้วยกันหรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงิน บทบัญญัติของมาตรา 38 ทวิ ไม่มีข้อความใดที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล หรือกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ และมาตรา 38 ตรี ที่บัญญัติถึงวิธีการโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่น หรือสถาบันการเงินจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี โดยการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการที่ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เห็นว่า มาตรา 38 ตรี เป็นกรณีของการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย ไม่อยู่ภายใต้บทบัญญัติวิธีการโอนสิทธิเรียกร้องทั่วไป ไม่จำต้องทำเป็นหนังสือบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น การที่มาตรา 38 ตรี บัญญัติยกเว้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 จึงสามารถกระทำได้เพราะเป็นกฎหมายระดับเดียวกัน อีกทั้งลูกหนี้ไม่เสียสิทธิในการต่อสู้คดีแต่อย่างใด มาตรา 38 ตรี ไม่ใช่กฎหมายที่ทำให้ลูกหนี้เสียสิทธิ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ มาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30	<u>ประเด็นหลักที่ 3</u> พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 38 ทวิ มาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-

8. นายสุจิต บุญบงการ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำต้องวินิจฉัยอีกเนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยที่ 4/2542 ว่าประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยมิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่ใช่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้นประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าวมีฐานะเช่นเดียวกับประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยข้างต้นคือ มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย <u>ประเด็นหลักที่ 2 และ ประเด็นหลักที่ 3</u> รัฐธรรมนูญ มาตรา 26 เป็นการบัญญัติหลักการทั่วไปในการใช้อำนาจของรัฐว่าต้องเคารพและคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และสิทธิและเสรีภาพของประชาชนหรือของบุคคล ถือได้ว่าการใช้อำนาจของรัฐมีข้อจำกัด มาตรา 27 เป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล โดยให้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรอง ย่อมได้รับความคุ้มครองและมีผลผูกพันหน่วยงานที่ใช้อำนาจรัฐทุกส่วนและทุกระดับ เพื่อให้สภาพบังคับของสิทธิและเสรีภาพเกิดผลขึ้นจริง มาตรา 28 เป็นการคุ้มครองศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตราบเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญและไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน มาตรา 29 เป็นบทบัญญัติที่ประกันความมั่นคงของสิทธิและเสรีภาพของบุคคล โดยให้การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้น เป็นข้อยกเว้นให้ทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพไม่ได้ มาตรา 30 เป็นการรับรองความเสมอภาคของบุคคล ให้บุคคลเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน มาตรา 67 ทวิ แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ บทบัญญัติเกี่ยวกับผลของ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ประกาศกระทรวงการคลังฯ ไม่ใช่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย <u>ประเด็นหลักที่ 2 และ ประเด็นหลักที่ 3</u> พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี และพระราชกฤษฎีกา

	การควบกิจการไม่ให้มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของบริษัทเดิมเป็นของบริษัทใหม่ มาตรา 38 ทวิ แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มีเนื้อหาอย่างเดียวกันกับมาตรา 67 ทวิข้างต้น แต่เป็นกรณีของธนาคารพาณิชย์ควบกิจการเข้าด้วยกัน หรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงิน มาตราทั้งสองไม่มีข้อความที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์หรือความเท่าเทียมกันของบุคคล มาตรา 67 ตรี แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ เป็นบทบัญญัติให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในการให้ความเห็นชอบการโอนกิจการของบริษัทให้แก่สถาบันการเงินอื่น และให้การโอนสิทธิเรียกร้องไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 38 ตรี แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มีข้อความในลักษณะเดียวกันกับมาตรา 67 ตรี ข้างต้น แต่เป็นกรณีของธนาคารพาณิชย์โอนกิจการให้แก่ธนาคารพาณิชย์ หรือแก่สถาบันการเงิน บทบัญญัติทั้งสองไม่ถือว่าละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ หรือกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้ความเห็นชอบในการโอนกิจการของบริษัทเงินทุนและของธนาคารพาณิชย์ ส่วนการยกเลิกสิทธิและโอกาสของลูกหนี้ที่จะได้รับการบอกกล่าวการโอนความเป็นเจ้าหนี้ไปให้ผู้อื่นเป็นการยกเลิกสิทธิของลูกหนี้ที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ให้ไว้ไม่ใช่เป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่มาตรา 31 ถึงมาตรา 65 แต่เป็นสิทธิที่เป็นผลของกฎหมายเท่านั้น ข้ออ้างของผู้ร้องที่อ้างว่า การโอนหนี้โดยไม่บอกกล่าวแก่ลูกหนี้เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นรับฟังไม่ได้ เพราะผู้ร้องในฐานะลูกหนี้ชอบที่จะชำระหนี้แก่เจ้าหนี้เมื่อหนี้ได้โอนไปโดยผลของกฎหมาย ลูกหนี้ก็จะต้องชำระหนี้ดังกล่าวแก่เจ้าหนี้ผู้รับโอนด้วย อย่างไรก็ตามสิทธิ	แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 38 ทวิ มาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึงมาตรา 30

	ของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังได้รับความคุ้มครอง ลูกหนี้จึงไม่เสียสิทธิในการต่อสู้คดีแต่อย่างใด จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2541 มาตรา 38 ทวิ มาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้แล้ว เช่น ในคำวินิจฉัยที่ 4/2542 และคำวินิจฉัยที่ 9-10/2544 พิจารณาแล้วเห็นว่าประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 มีคุณลักษณะเป็นเพียงกฎหรือข้อบังคับ ไม่ใช่ "บทบัญญัติแห่งกฎหมาย" ตามความหมายของมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ และให้ยกคำร้องในส่วนนี้ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า หลักการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 นั้น เป็นหลักการที่ปรากฏเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน โดยได้หยิบยืมแนวความคิดมาจากรัฐธรรมนูญของประเทศทางตะวันตกบางประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ความจริงคำว่า "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์" แม้แต่ในประเทศที่เป็นเจ้าตำรับเองก็ยังไม่มีความหมาย เนื้อหาสาระ หรือขอบเขตที่แน่นอนชัดเจน และยังคงเป็นเรื่องที่ถกเถียงกันอยู่อย่างกว้างขวาง ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญไทยฉบับปัจจุบัน จะรับรองหลักการนี้ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้นิยามคำว่า "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์" ไว้ ณ ที่ใด จึงต้องถือว่าเป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญปล่อยให้เป็นภาระหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายตุลาการ ที่จะพัฒนาส่งเสริมหลักการนี้ให้เป็นรูปธรรมขึ้นมา	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้วว่าประกาศกระทรวงการคลังฯ ไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราช

	อย่างไรก็ดี ในชั้นนี้อาจกล่าวได้อย่างกว้าง ๆ ว่า "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์" หมายความถึง เกียรติยศพิเศษของบุคคลอันเนื่องมาจากหรือที่ติดฝังอยู่กับคุณสมบัติความเป็นมนุษย์ของบุคคลนั้น ซึ่งเป็นคุณสมบัติเฉพาะของมนุษย์ที่แตกต่างจากสภาพความเป็นทาส หรือความเป็นสัตว์เดรฉาน การที่มาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติให้องค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น เป็นหลักการที่ห้ามมิให้รัฐดำเนินการใดแก่บุคคลในลักษณะที่เป็นการเหยียดหยาม ดูหมิ่น หรือบั่นทอนเกียรติยศของบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ เมื่อวิเคราะห์ข้อความในพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี แล้ว จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นมาตรการบางประการที่กำหนดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขเยียวยาปัญหาทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศโดยส่วนรวมและปราศจากการเลือกปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นไปตามหลักสากลในการแก้ไขปัญหาเช่นเดียวกัน กล่าวคือ มาตรา 67 ทวิ แห่งพระราชกำหนดฯ ซึ่งกำหนดผลทางกฎหมายของการควบหรือรวมกิจการของสถาบันการเงินเข้าด้วยกันว่า ไม่เป็นการโอนใบอนุญาตของบริษัทเดิมไปเป็นของบริษัทใหม่ นั้น หาได้เป็นการละเมิดหรือบั่นทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ร้องตามที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น แต่ประการใดไม่ ในทำนองเดียวกัน มาตรา 67 ตรี ซึ่งบัญญัติว่า การโอนกิจการของบริษัทให้แก่สถาบันการเงินอื่น เมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้ "โดยการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า การจำกัดสิทธิของลูกหนี้ที่จะได้รับการบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องไปยังบุคคลอื่นตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นั้น	บัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30

หาได้ทำให้ศักดิ์ศรีหรือเกียรติยศความเป็นมนุษย์ของลูกหนี้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 เสื่อมหรือลดลงแต่ประการใดไม่ ดังนั้น มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี แห่งพระราชกำหนดฯ จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นผลทำให้ลดหรือเสื่อมเสียต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ร้อง ซึ่งเป็นลูกหนี้ของสถาบันการเงินที่ถูกระงับการดำเนินกิจการด้วยเหตุที่กำลังประสบปัญหาขาดสภาพคล่องแต่ประการใด และย่อมไม่มีข้อความใดที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ของผู้ร้อง

สำหรับมาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญที่ผู้ร้องยกขึ้นอ้างอิงอีกด้วยนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตราดังกล่าวเป็นบทบัญญัติในหมวด 3 ของรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และต่างก็กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้น บทบัญญัติทั้ง 4 มาตราที่กล่าวนี้ ไม่มีข้อความที่ครอบคลุมไปถึงสิทธิและเสรีภาพอื่นใดที่ไม่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือในคำวินิจฉัยใด ๆ ของศาลรัฐธรรมนูญ การที่ผู้ร้องจะอ้างว่ามีการละเมิดมาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 หรือมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญได้ก็ต่อเมื่อผู้ร้องสามารถแสดงให้เห็นว่าสิทธิที่ตนอ้างว่าถูกละเมิดนั้น เป็นสิทธิที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ได้แก่ สิทธิและเสรีภาพที่กล่าวถึงในรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 ถึง มาตรา 65 รวมตลอดถึงสิทธิของบุคคลผู้ตกเป็นจำเลยหรือผู้ต้องหาตามบทบัญญัติต่าง ๆ ในหมวด 8 ที่ว่าด้วยศาล เท่านั้น แต่สิทธิเหล่านี้ไม่รวมถึงสิทธิที่เกิดหรือสืบเนื่องมาจากสัญญา ความตกลง หรือนิติกรรมอื่นใดที่กระทำกันระหว่างบุคคลภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกฎหมายอื่น

การที่มาตรา 67 ทวิ แห่งพระราชกำหนดฯ บัญญัติว่า การควบกิจการเข้าด้วยกัน ไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของบริษัทเดิมไปเป็นของบริษัทใหม่ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่เป็นการจำกัดหรือกระทบกระเทือนสิทธิใด ๆ ของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ แต่เป็นการวางระเบียบเพื่อกำกับ ควบคุม และกำหนด

	ผลทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบกิจการระหว่างสถาบันการเงินเข้าด้วยกัน อันเป็นเรื่องที่รัฐเห็นว่าเป็นความจำเป็นที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายแก้ไขเยียวยาปัญหาทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศ ในทำนองเดียวกัน มาตรา 67 ตรี ซึ่งบัญญัติว่า การโอนกิจการของบริษัทให้แก่สถาบันการเงินอื่น เมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้ "โดยการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า สิทธิของลูกหนี้ที่พึงจะได้รับการบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องไปยังบุคคลอื่น นั้น เป็นสิทธิที่รับรองไว้ในมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิใช่เป็นสิทธิที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือในคำวินิจฉัยใดของศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การที่มาตรา 67 ตรี จำกัดตัดสิทธิของลูกหนี้ที่จะได้รับการบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ นั้น จึงมิใช่เป็นการจำกัดตัดสิทธิใดที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ และไม่เป็นการละเมิดมาตรา 26 ถึงมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญอย่างมากที่สุดก็อาจจะถือได้แต่เพียงว่าเป็นการกำหนดข้อยกเว้นจากมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยกรณีเช่นว่านี้ มิใช่เป็นกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่เป็นกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายสองฉบับที่มีศักดิ์เช่นเดียวกันอาจขัดหรือแย้งกันเอง อย่างไรก็ดี การกำหนดข้อยกเว้นดังกล่าวเป็นเรื่องที่ มาตรา 67 ตรี สามารถกระทำได้โดยชอบ เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มีศักดิ์ระดับเดียวกันกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และไม่มีผลเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ประเด็นหลักที่ 3 พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี มีข้อความในทำนองเดียวกันกับมาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี	ประเด็นหลักที่ 3 พระราช

	แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ตามลำดับ) ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ได้วินิจฉัยไว้ข้างต้นแล้วว่า ไม่มีผลเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือสิทธิเสรีภาพใด ๆ ของบุคคลตามที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ฉันใดฉันนั้น จึงมิอาจถือได้ว่าบทบัญญัติมาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ที่กล่าวเป็นการละเมิดมาตรา 26 ถึง มาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญ แต่ประการใด จึงวินิจฉัยว่า 1. ประกาศกระทรวงการคลังลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 2. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 3. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30	กฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึงมาตรา 30
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ 4/2542 ว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย หมายความว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลเห็นเอง หรือคู่ความโต้แย้งว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา 264 นั้น จะต้องเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติเท่านั้น ซึ่งประกาศกระทรวงการคลังก็เป็นประกาศที่มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

	อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ตามนัยคำวินิจฉัยที่ 4/2542 ไม่จำต้องวินิจฉัยอีก <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา 67 ตรี บัญญัติสาระสำคัญไว้ 2 ประการ คือ การโอนกิจการของบริษัทให้แก่สถาบันการเงินอื่นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีก่อน และการโอนสิทธิเรียกร้องในกรณีนี้ไม่ต้องบอกกล่าวไปยังลูกหนี้อันเป็นการยกเว้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ซึ่งการโอนกิจการของบริษัทให้แก่สถาบันการเงินอื่นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีก่อนนั้นไม่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพหรือความเสมอภาคและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึงมาตรา 30 แต่อย่างใด ส่วนการที่มาตรา 67 ตรีของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ บัญญัติยกเว้นการใช้ประมวลกฎหมายแพ่งฯ มาตรา 306 จะกระทำได้หรือไม่ หากกระทำไม่ได้หรือจะเป็นการขัดกันก็เป็นการขัดกันระหว่างพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ กับประมวลกฎหมายแพ่งฯ ซึ่งเป็นกฎหมายระดับเดียวกัน มิใช่หมายความว่ามาตรา 67 ตรีของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ จะต้องขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 ด้วย เพราะการโอนสิทธิเรียกร้องโดยไม่ต้องแจ้งลูกหนี้นั้นไม่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพความเสมอภาคหรือศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึงมาตรา 30 แต่อย่างใด ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งฯ เป็นกฎหมายทั่วไป ส่วนพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ เป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องและกฎหมายเฉพาะเรื่องเป็นกฎหมายที่สามารถยกเว้นการใช้กฎหมายทั่วไปได้ กล่าวคือ หากมีกฎหมายเฉพาะเรื่องจะต้องบังคับตามกฎหมายเฉพาะเรื่องก่อน หากไม่มีกฎหมายเฉพาะเรื่อง จึงจะบังคับตามกฎหมายทั่วไป ไม่ใช่เป็นกรณีกฎหมายขัดกันแต่อย่างใด คือเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับได้ทั้งสองฉบับ ดังนั้น มาตรา 67 ตรีของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30

	พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 ประเด็นหลักที่ 3 มาตรา 38 ทวิ เป็นการบัญญัติถึงผลของกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ควบกิจการเข้าด้วยกัน หรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงินว่า ไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของธนาคารพาณิชย์เดิมไปเป็นของธนาคารพาณิชย์ใหม่หรือสถาบันการเงินใหม่ ซึ่งมีข้อความทำนองเดียวกันกับมาตรา 67 ทวิของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ และมาตรา 38 ตรี บัญญัติถึงวิธีการโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่น หรือสถาบันการเงินอื่นว่าจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี และเมื่อได้รับความเห็นชอบการโอนกิจการจากรัฐมนตรีแล้ว ให้ดำเนินการโอนกิจการได้ โดยการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฯ มีข้อความทำนองเดียวกับมาตรา 67 ตรีของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ซึ่งได้วินิจฉัยมาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรีของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ แล้ว จึงไม่วินิจฉัยซ้ำอีก เห็นว่า มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรีของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ มาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ มาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30	ประเด็นหลักที่ 3 พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 38 ทวิ มาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30

11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	ประเด็นหลักที่ 1 **ศาลรัฐธรรมนูญได้มี คำวินิจฉัยที่ 4/2542 ว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจไว้ มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย** เพราะถือว่า คำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นบรรทัดฐานแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยอีก ประเด็นหลักที่ 2 พิจารณาแล้ว เห็นว่า เป็นเหตุผลตามมาตรา 306 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งใช้กับกรณีโดยทั่ว ๆ ไป แต่พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายเฉพาะที่ออกมาเพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นกฎหมายระดับเดียวกันที่ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงสามารถเพิ่มเติมเนื้อหาให้เหมาะสมกับการแก้ปัญหาที่แตกต่างออกไปได้คือ การกำหนดให้มีการโอนกิจการตามมาตรา 67 ตรี ได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ซึ่งเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมายไม่ได้เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องโดยข้อตกลงหรือสัญญาตามมาตรา 306 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือหรือบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ และไม่ถือเป็นการขัดรัฐธรรมนูญ ประเด็นหลักที่ 3 พิจารณาแล้ว เห็นว่า บทบัญญัติทั้งสองมาตราของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 ซึ่งบัญญัติขึ้นภายหลังประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเป็นกฎหมายในระดับเดียวกัน ทั้งออกมาโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติเหมือนกัน จึงสามารถเพิ่มเติมกฎหมายที่มีอยู่เดิมได้ และเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย ไม่ต้องทำเป็นหนังสือบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้	ประเด็นหลักที่ 1 ประกาศธนาคารฯ ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประเด็นหลักที่ 2 พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30 ประเด็นหลักที่ 3

	จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30	พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30
12. นายอมร รักษาสัตย์	แม้ศาลรัฐธรรมนูญจะเคยมีคำวินิจฉัยที่ 4/2542 ลงวันที่ 1 เมษายน 2542 ว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจนั้น มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ดังนั้นประกาศกระทรวงการคลังที่อ้างถึงในคดีนี้ จึงไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะนำมาวินิจฉัยได้นั้น เห็นว่า **เป็นการตีความที่แคบเกินไป เพราะบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามรัฐธรรมนูญมาตรา 264 นั้น จะต้องรวมถึงสิ่งที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 ด้วย คือ "บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ" ซึ่งหมายรวมถึงพระราชบัญญัติและอนุบัญญัติต่าง ๆ** หากตีความแคบเช่นนี้ต่อไปอาจมีปัญหาว่า กฎมณเฑียรบาล, กฎอัยการศึก, สนธิสัญญา, เทศบัญญัติ ฯลฯ เป็นกฎหมายหรือไม่ อนึ่ง ถ้าประกาศกระทรวงการคลังฉบับนี้มิใช่กฎหมายก็จะใช้บังคับการ	

	โอนของบริษัทเงินทุนทั้งปวงไปยังบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด ซึ่งต่อมาได้โอนสินทรัพย์ต่อไปให้ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (ธนาคารไทยธนาคาร) ในปัจจุบันไม่ได้ไปด้วย กรณีทั้งหมดก็ไม่ต้องวินิจฉัย นอกจากนี้ ประกาศกระทรวงการคลังต้องนับว่าเป็นกฎหมายอย่างหนึ่งตามนัยของคำว่า "ข้อบังคับ" ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสาม ที่บัญญัติไว้อย่างชัดเจน ศาลรัฐธรรมนูญจะมองข้ามไปมิได้ <u>ประเด็นหลักที่ 1</u> 1. ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 22 ธันวาคม 2541 1.1 กับรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ไม่มีคำชี้แจงว่ากระทรวงการคลังได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีฯ หรือไม่อย่างไร เห็นควรยกคำร้อง 1.2 กับรัฐธรรมนูญ มาตรา 27 เช่นเดียวกัน เห็นควรยกคำร้อง 1.3 กับรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการยกรัฐธรรมนูญขึ้นใช้สิทธิทางศาล, ไม่เกี่ยวข้องกับมาตรา 28 เห็นควรยกคำร้อง 1.4 กับรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ไม่มีคำชี้แจงที่ชัดเจนว่าผู้ร้องถูกจำกัดสิทธิฯ อย่างไร เห็นควรยกคำร้อง 1.5 กับรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 ไม่มีคำชี้แจงว่าประกาศฯ นี้ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคอย่างไร เห็นควรยกคำร้อง <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> 2. <u>พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540</u> 2.1 <u>มาตรา 67 ทวิ กับรัฐธรรมนูญ มาตรา 26, มาตรา 27, มาตรา 28, มาตรา 29, และมาตรา 30</u> ไม่เกี่ยวกับการโอนใบอนุญาตฯ ถือว่าไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย <u>เห็นควรยกคำร้อง</u> 2.2 <u>มาตรา 67 ตรี วรรคแรก กับรัฐธรรมนูญ มาตรา 26, มาตรา 27, มาตรา 28, มาตรา 29, และมาตรา 30</u> ไม่เกี่ยวกับการโอนกิจการของบริษัทเงินทุนเศรษฐการ จำกัด ให้แก่สถาบันการเงินอื่น และการโอนนี้ได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีแล้ว	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ประกาศกระทรวงการคลังฯ ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30 จึงเห็นควรยกคำร้อง <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจ

	ถือว่าไม่เป็นสาระฯ เห็นควรยกคำร้อง 2.3 มาตรา 67 ตรี วรรคสองกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 ถือว่าเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญ เพราะการโอนสิทธิเรียกร้องโดยไม่บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้เป็นการกระทำที่ไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ เพราะการเป็นเจ้าหนี้-ลูกหนี้เป็นความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ที่ใช้อยู่ในขณะทำนิติกรรมรับรองไว้ว่าจะต้องแจ้งให้ทราบ หรือลูกหนี้แสดงความยินยอม นอกจากนี้ลูกหนี้อาจมีทางประนีประนอมหรือมีข้อตกลงในการบริหารหนี้ของกันและกันอยู่แล้ว (ดังความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 วรรคสอง) เห็นว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ตราไว้โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีของมนุษย์ดีอยู่แล้ว คือ ไม่ให้ถูกเปลี่ยนเจ้าหนี้โดยไม่ทราบล่วงหน้า นอกจากนี้ยังอาจกระทบกระเทือนสิทธิในทรัพย์สิน (รวมการจัดการทรัพย์สิน) ของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 48 และย่อมกระทบถึงสิทธิของบุคคลในเรื่องเกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว (เช่น การเป็นหนี้และการต้องชำระหนี้ในอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าเดิม) ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 34 อีกด้วย จึงเห็นว่า มาตรา 67 ตรี วรรคสอง ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 ประเด็นหลักที่ 3 3. พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 3.1 มาตรา 38 ทวิ กับรัฐธรรมนูญ มาตรา 26, มาตรา 27, มาตรา 28, มาตรา 29, และมาตรา 30 ไม่เกี่ยวกับการโอนใบอนุญาตฯ ถือว่าไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย เห็นควรยกคำร้อง 3.2 มาตรา 38 ตรี กับรัฐธรรมนูญ มาตรา 26, มาตรา 27, มาตรา 28, มาตรา 29, และมาตรา 30 ไม่เกี่ยวกับการโอนกิจการของบริษัทเงินทุนเศรษฐการ จำกัด ให้สถาบันการเงินอื่นแต่อย่างใด การโอนสินทรัพย์ระหว่างบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) ให้แก่ธนาคารสหธนาคาร จำกัด (มหาชน) (ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน)) ก็ไม่เกี่ยวกับผู้	เงินทุนฯ มาตรา 67 ทวิ, 67 ตรี วรรคแรก ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึงมาตรา 30 จึงเห็นควรยกคำร้อง แต่มาตรา 67 ตรี วรรคสอง ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 ประเด็นหลักที่ 3 พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราช

	ร้องแต่อย่างใด ถือว่าการร้องส่วนนี้ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย เห็นควรให้ยกคำร้อง เห็นว่า 1) ประกาศกระทรวงการคลัง, พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ, 67 ตรี วรรคแรก และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 จึงเห็นควรยกคำร้อง 2) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ตรี วรรคสอง ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6	บัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย เห็นควรให้ยกคำร้อง
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ประเด็นหลักที่ 1 พิจารณาแล้ว เห็นว่า เนื่องจากประกาศกระทรวงการคลังฯ มิใช่กฎหมายตามนัยของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ดังนั้น เรื่องนี้จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ตามนัยของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 (ดูคำวินิจฉัยที่ 4/2541 ของผู้ทำคำวินิจฉัยนี้) ประเด็นหลักที่ 2 1) พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา 26 เป็นบทบัญญัติที่วางหลักทั่วไปว่า การใช้อำนาจขององค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กล่าวอีกนัยหนึ่ง มาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่บังคับว่า ก่อนที่องค์กรใด ๆ ของรัฐจะใช้อำนาจใด ๆ ต้องคิดทบทวนว่า การใช้อำนาจนั้นจะเกิดความเสียหายแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ พิจารณาเนื้อหาของมาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว ไม่มีถ้อยคำหรือข้อความใด ๆ ที่ให้	ประเด็นหลักที่ 1 ประกาศกระทรวงการคลังฯ มิใช่กฎหมายตามนัยของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ประเด็นหลักที่ 2 พระราช

	องค์กรของรัฐใช้อำนาจนั้น โดยไม่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ดังนั้น มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 2) พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา 27 เป็นบทบัญญัติที่ให้หลักประกันแก่บุคคลว่า สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง ซึ่งเป็นคนละเรื่องกับความในมาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ที่กล่าวแล้วข้างต้น ดังนั้น บทบัญญัติทั้งสองของกฎหมายดังกล่าว จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 27 3) รัฐธรรมนูญ มาตรา 28 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดเงื่อนไขในการที่บุคคลจะอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิเสรีภาพของตนได้ต่อเมื่อไม่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ส่วนมาตรา 28 วรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่รับรองว่า บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ จะเห็นได้ว่า เนื้อหาของมาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ เป็นคนละเรื่องกับเนื้อหาของมาตรา 28 ดังนั้น บทบัญญัติทั้งสองของพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 4) พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักทั่วไปว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติของกฎหมายให้กระทำได้เฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และการจำกัดสิทธิและเสรีภาพเช่นว่านั้น จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ นอก	กฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ. การประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30

	จากนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ยังกำหนดเงื่อนไขว่ากฎหมายที่ให้อำนาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย จะเห็นได้ว่า เนื้อหาของรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 เป็นการกำหนดหลักทั่วไปว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ โดยมีข้อยกเว้นให้กระทำได้ภายใต้เงื่อนไขที่ระบุไว้ในมาตรา 29 ดังกล่าวแล้วข้างต้น แต่มาตรา 67 ทวิ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดว่า การควบบริษัทไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของบริษัทเดิมไปให้บริษัทใหม่ ส่วนมาตรา 67 ตรี เป็นบทบัญญัติที่กำหนดว่า การโอนกิจการของบริษัทให้แก่สถาบันการเงิน ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งกรณีทั้งสองนี้มิใช่การจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ บทบัญญัติทั้งสองจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 5) เนื้อหาของรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 คือการรับรองความเสมอกันในกฎหมายของบุคคล การให้ความคุ้มครองแก่บุคคลอย่างเท่าเทียมกัน การห้ามเลือกปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุสภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนาการศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 67 ทวิ ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ บัญญัติว่า การควบบริษัทเข้าด้วยกันไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของบริษัทเดิมไปเป็นของบริษัทใหม่ จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าว ไม่มีเนื้อหาใด ๆ ที่ขัดต่อมาตรา 30 ส่วนเนื้อหาของมาตรา 67 ตรี วรรคแรก ที่บัญญัติว่าการโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่สถาบันการเงิน ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนั้น ก็เป็นคนละเรื่องกับเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ มาตรา 30	

	อนึ่ง กรณีที่มาตรา 67 ตรี วรรคสอง บัญญัติว่า การโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการดังกล่าว ให้กระทำได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ข้อความดังกล่าวไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพราะไม่มีบทบัญญัติใด ๆ ในรัฐธรรมนูญรับรองสิทธิของลูกหนี้ที่จะได้รับการบอกกล่าวการโอนหนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 จึงเห็นว่า บทบัญญัติทั้งสองของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 <u>ประเด็นหลักที่ 3</u> พิจารณาแล้ว ความในมาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มีสาระสำคัญเป็นอย่างเดียวกันกับมาตรา 67 ทวิ และ 67 ตรี ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ดังนั้น มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตราต่าง ๆ ที่ผู้ร้องกล่าวอ้างดังกล่าวแล้วข้างต้น โดยมีเหตุผลเช่นเดียวกับที่กล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า 1. พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 2. พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2543 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30	<u>ประเด็นหลักที่ 3</u> พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30

14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ประเด็นหลักที่ 1 พิจารณาแล้ว เห็นว่า ปัญหานี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจมีผลบังคับใช้เท่าที่อยู่ในขอบเขตอำนาจที่พระราชบัญญัติให้อำนาจไว้มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 คดีไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามคำวินิจฉัยที่ 4/2542 จึงไม่จำต้องวินิจฉัยซ้ำอีก ประเด็นหลักที่ 2 พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา 26 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดขอบเขตในการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐว่า การใช้อำนาจนั้นต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 27 สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ไม่ว่าโดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง มาตรา 28 การอ้างถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้น ต้องไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น หรือไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ อาจกล่าวอ้างเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ มาตรา 29การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพไม่ได้และอยู่ภายในเงื่อนไขที่ว่าต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้มุ่งหมายที่จะใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงมาตรา 30 บัญญัติรับรองความเสมอภาคของบุคคล ชายหรือหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน บุคคลทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน จะเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะ	ประเด็นหลักที่ 1 ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประเด็นหลักที่ 2 พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐ

	ทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญจะกระทำไม่ได้ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ทั้ง 5 มาตรานี้ อยู่ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย เป็นการกำหนดหลักการกว้าง ๆ โดยทั่วไป สำหรับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มีดังนี้ ตามมาตรา 67 ตรี การโอนกิจการของบริษัททั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญ ให้แก่ สถาบันการเงินอื่น ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี เมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีแล้วให้ดำเนินการโอนกิจการได้โดยการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคสอง พิจารณาแล้ว สิทธิเรียกร้องหรือสิทธิของเจ้าหนี้ที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ โดยทั่วไปย่อมโอนกันได้ เว้นแต่โดยสภาพแห่งสิทธิไม่เปิดช่องให้โอนกันได้ ผู้รับโอนได้สิทธิที่จะบังคับเอาจากลูกหนี้ของผู้โอน การโอนสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 เป็นเรื่องที่เจ้าหนี้ตกลงยินยอมโอนสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่อีกบุคคลหนึ่ง เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องโดยอาศัยข้อความหรือสัญญา การโอนโดยอาศัยข้อตกลงนี้ จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ แต่การโอนสิทธิเรียกร้องตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ตรี เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย โดยระบุว่าในการโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าว เมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแล้ว ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ก็มีผลเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องโดยชอบ ซึ่งสามารถทำได้ตามมาตรา 67 ตรี วรรคท้าย บัญญัติว่าการโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวนี้ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกขึ้นเป็นข้อ	ธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30

	ต่อสู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคสอง กล่าวคือ เมื่อลูกหนี้มีข้อต่อสู้ผู้โอนก่อนเวลาที่ได้รับคำบอกกล่าวอย่างไร ลูกหนี้ก็อาจจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้แก่ผู้รับโอนได้เช่นเดียวกัน พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี มีหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้ เนื่องจากพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ยังขาดมาตรการส่งเสริมสนับสนุนให้สถาบันการเงินดำเนินการควบกิจการหรือโอนกิจการ ประกอบกับการควบกิจการหรือโอนกิจการบางกรณีจำเป็นต้องกระทำโดยเร่งด่วน เพื่อฟื้นฟูฐานะและสร้างความมั่นคงแก่ระบบสถาบันการเงินและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมฯ ใช้บังคับแก่บุคคลทั่วไปเสมอกัน ได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ไม่ทำให้เสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ เพศ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม กรณีจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 <u>ประเด็นหลักที่ 3</u> ดังได้วินิจฉัยมาแล้วว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 อยู่ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ไม่ว่าโดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง การอ้างศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพสามารถใช้สิทธิของศาลเพื่อยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำ	<u>ประเด็นหลักที่ 3</u> พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 38 ทวิ และ

	ไม่ได้ เว้นแต่จะอาศัยบทกฎหมายเฉพาะและทำที่จำเป็น จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพไม่ได้ กฎหมายที่จะออกมานั้นจะต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่ใช่บังคับแต่กรณีใดกรณีหนึ่งเป็นการเจาะจง และบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันจะเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ เพศ สถานะบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม หรือความเชื่อทางศาสนา ไม่ได้เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักการกว้างๆ กรณีเกี่ยวกับพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ เป็นบทบัญญัติถึงผลของการที่ธนาคารพาณิชย์ควบกิจการเข้าด้วยกัน หรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงินอื่นไม่มีผลเป็นการโอนใบอนุญาตของธนาคารพาณิชย์เดิมไปเป็นของธนาคารพาณิชย์ใหม่ หรือสถาบันการเงินไม่ได้เกี่ยวกับสิทธิของผู้ร้อง สำหรับมาตรา 38 ตรี บัญญัติถึงวิธีการโอนกิจการของธนาคารพาณิชย์ให้แก่ธนาคารพาณิชย์อื่นหรือสถาบันการเงินว่า จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีแล้วให้ดำเนินการโอนกิจการได้โดยการโอนสิทธิเรียกร้องในการโอนกิจการนี้ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง มาตรา 38 ตรี เป็นบทบัญญัติเกี่ยวด้วยการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย คือ เป็นการโอนตามพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ซึ่งไม่อยู่ภายใต้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ที่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้จะให้ยินยอมด้วยในการโอนด้วย ซึ่งสามารถกระทำได้ เพราะเป็นกฎหมายในระดับเดียวกัน อย่างไรก็ดี มาตรา 38 ตรี วรรคสอง ก็ได้บัญญัติว่า ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้กับผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องได้ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มีหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้เนื่อง	มาตรา 38 ตรี ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ถึง มาตรา 30

	จากเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับฐานะหรือการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ให้เกิดความมั่นคงและเข้มแข็ง ซึ่งจำเป็นต้องให้ธนาคารพาณิชย์สามารถควบกิจการเข้าด้วยกัน หรือควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงินอื่น หรือโอนกิจการระหว่างกัน หรือกับสถาบันการเงินอื่นได้ โดยได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ได้จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ เพศ สถานะของ บุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 จึงวินิจฉัยดังนี้ 1. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มาตรา 67 ทวิ และมาตรา 67 ตรี ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30 2. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 มาตรา 38 ทวิ และมาตรา 38 ตรี ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 30	

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 9/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน (คะแนนเสียง 12 : 1)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล								
ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 13 คน	ประเด็นหลักที่ 1 ประกาศกระทรวงการคลังฯ ขัดหรือแย้งต่อ รธน. มาตรา 26-30 หรือไม่		ประเด็นหลักที่ 2 พรก. แก้ไขเพิ่มเติม พรบ. การประกอบธุรกิจ เงินทุนฯ ขัดหรือแย้งต่อ รธน. มาตรา 26-30 หรือไม่		ประเด็นหลักที่ 3 พรก. แก้ไขเพิ่มเติม พรบ. การธนาคาพาณิชย์ฯ ขัดหรือแย้งต่อ รธน.มาตรา 26-30 หรือไม่		คำวินิจฉัย พรก. แก้ไขเพิ่มเติม พรบ.ฯ ทั้ง 2 ฉบับ ไม่ขัดหรือแย้งต่อ รธน.	
	ไม่ใช่บทบัญญัติแห่ง กม. / ไม่ขัด	ไม่เป็นสาระ / ยกคำร้อง	ไม่ขัดต่อ รธน.	ไม่เป็นสาระ / ยกคำร้อง	ไม่ขัดต่อ รธน.	ไม่เป็นสาระ / ยกคำร้อง	ไม่ขัดต่อ รธน. (ชอบด้วย รธน.)	ขัดต่อ รธน. (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓		✓		✓	
2. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓★			✓	✓	
3. พลโท จุล อติเรก	✓		✓		✓		✓	
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์		✓	✓		✓		✓	
5. นายผัน จันทรปาน	✓		✓		✓		✓	
6. นายมงคล สระฏัน	✓		✓		✓		✓	
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ★★★★	-	-	-	-	-	-	-	-
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓		✓		✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓		✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓		✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓		✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์		✓		✓★★★		✓		✓★★★
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ★	✓		✓		✓		✓	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓		✓		✓	
รวม	11	2	12	1	11	2	12	1

★ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ★★ ม. 67ทวิ ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย

★★★ เฉพาะมาตรา 67 ตรี วรรคสอง ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 ★★★★ ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

10. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 10/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 10/2545 (วันที่ 12 มีนาคม 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคพลังไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

(พิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคพลังไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้อง ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคพลังไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังไทยไว้ในทะเบียนพรรคการเมืองตั้งแต่วันที่ 16 พฤศจิกายน 2543 ภายใน 180 วันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังไทย คือ ภายในวันที่ 15 พฤษภาคม 2544 พรรคพลังไทยต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาค และจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ตามพระราช-บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 เมื่อครบกำหนดเวลา 180 วันดังกล่าวข้างต้นแล้ว ปรากฏว่า พรรคพลังไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 กล่าวคือ ยังไม่มีสมาชิกตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย สมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา มีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังไทย ตาม

		มาตรา65 วรรคสอง
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	พิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคพลังไทยได้รับจดแจ้งการจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2543 มีหน้าที่ต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไปซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย สมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศ กำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา ภายในเวลา 180 วันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 ซึ่งครบกำหนดในวันที่ 15 พฤษภาคม 2544 การที่พรรคพลังไทยนำรายชื่อสมาชิก 5,000 คนและสาขาทั้ง 4 ภาคไปยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2544 ถือว่า พรรคพลังไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 เพราะเป็นการยื่นเกินเวลาที่กฎหมายกำหนด กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพลังไทยได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) คำชี้แจงของหัวหน้าพรรคพลังไทยที่ว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งเรื่องรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังไทยให้พรรคทราบโดยหนังสือเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2544 การนับระยะเวลา 180 วัน จึงเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 22 พฤศจิกายน 2544 อันเป็นวันที่พรรคทราบว่านายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังไทยเป็นพรรคการเมือง นั้น ไม่อาจรับฟังได้ เพราะพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 บัญญัติเรื่องการนับเวลาภายใน 180 วัน ให้นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง มิใช่ให้นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งเป็นหนังสือให้พรรคการเมืองทราบ

	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 65 วรรคหนึ่งและวรรคสอง
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคพลังไทย ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคพลังไทย	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 13 คน โดยสั่งให้ยุคพรรคพลังไทย 11 คน และให้ยกคำร้อง 2 คน (คะแนนเสียง 11 : 2) 2) เริ่มวันที่ 29 พฤษภาคม 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 12 มีนาคม 2545 รวม 9 เดือน 14 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 115 ก วันที่ 15 พฤศจิกายน 2545 ซึ่งเท่ากับ 8 เดือน 3 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 12 มีนาคม 2545) 4) นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นคำวินิจฉัยสุดท้าย โดยได้รับเลือกจากที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ต่อมาได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งและปฏิบัติหน้าที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญตั้งแต่วันที่ 14 มีนาคม 2545 หรือตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 11/2545 เป็นต้นไป ก่อนหน้านั้น ที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติเลือก นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ เป็นประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 30/2544 (วันที่ 13 กันยายน 2544) และได้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวจนถึงคำวินิจฉัยที่ 10/2545	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 10/2545 (วันที่ 12 มีนาคม 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคพลังไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคพลังไทย ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติไว้ดังนี้** **"มาตรา 29 ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา** **"มาตรา 65 พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้.....** **(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62** **เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น** **ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา"** พิจารณาแล้ว ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นรายชื่อสมาชิกจำนวนห้าพัน	ให้ยุบพรรคพลังไทยได้ ตามมาตรา 65 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองไทย พ.ศ. 2541

	คนและการจัดตั้งสาขาพรรคในสี่ภาคภายในวันที่ 15 พฤษภาคม 2544 เพราะผู้ถูกร้องยอมรับว่าได้นำไปยื่นต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2544 สำหรับประเด็นว่า เวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เริ่มนับตั้งแต่วันใดนั้น เห็นว่า ต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 16 พฤศจิกายน 2543 (วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังไทย) ตามความเห็นของผู้ร้องซึ่งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่เห็นว่า ต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 22 พฤศจิกายน 2543 (วันที่ผู้ร้องมีหนังสือแจ้งผู้ถูกร้อง) ไม่อาจรับฟังได้ และเมื่อครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันในวันที่ 15 พฤษภาคม 2544 ผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินการใด ๆ ให้เป็นไปตามมาตรา 29 จึงมีเหตุให้ยุบพรรคพลังไทยได้ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ซึ่งบัญญัติว่า พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุที่ "ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 ....." ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ได้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าว เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2544 เท่ากับยอมรับโดยปริยายว่า ไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงวินิจฉัยมีคำสั่งให้ยุบพรรคพลังไทยได้ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามนัยมาตรา 65 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองไทย พ.ศ. 2541	
2. นายจุมพล ณ สงขลา	เห็นว่า พรรคพลังไทยได้รับจดแจ้งการจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง จึงมีหน้าที่ต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ภายในเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรค	ให้ยุบพรรคพลังไทย

	การเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กล่าวคือ ต้องดำเนินการภายในวันที่ 15 พฤษภาคม 2544 แต่ปรากฏว่าพรรคพลังไทยมิได้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงเป็นเหตุที่ต้องยุบพรรคพลังไทย ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพลังไทย แจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมองทราบ เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา	
3. พลโท จุล อติเรก	เมื่อปรากฏว่าพรรคพลังไทยไม่มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และให้มีสาขาพรรคครบทุกภาคตามที่นายทะเบียนประกาศกำหนดภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังไทย จึงมีเหตุให้ยุบพรรคพลังไทยได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคพลังไทยได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง จึงให้ยุบพรรคพลังไทย	ให้ยุบพรรคพลังไทย
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	เห็นว่า พรรคพลังไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 เพราะเป็นการยื่นเกินเวลาที่กฎหมายกำหนด กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพลังไทยได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคพลังไทย	ให้ยุบพรรคพลังไทย
5. นายผัน จันทรปาน	พิจารณาแล้ว เห็นว่า พรรคพลังไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 เพราะเป็นการยื่นเกินเวลาที่กฎหมายกำหนด กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคพลังไทยได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคพลังไทย	ให้ยุบพรรคพลังไทย

6. นายมงคล สระฏัน	ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า เมื่อพรรคพลังไทยนำรายชื่อสมาชิกพรรคจำนวนห้าพันคนรวมกันทั้งสี่ภาคยื่นต่อผู้ร้องเมื่อวันที่ 17พฤษภาคม 2544 เกินกำหนดเวลาที่มาตรา 29 บัญญัติไว้ จึงฟังได้ว่ามีเหตุตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) เกิดขึ้นกับพรรคพลังไทย ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพลังไทย	ให้ยุบพรรคพลังไทย
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
8. นายสุจิต บุญบงการ	จึงเห็นว่า พรรคพลังไทย ไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา 65 (5) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ จึงวินิจฉัยให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังไทย ตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541	ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังไทย
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	การที่พรรคพลังไทยแจ้งเรื่องจำนวนสมาชิกและการจัดตั้งสาขาของพรรคต่อนายทะเบียนเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2544 เป็นการส่งข้อมูลเลยกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติไว้ 2 วัน การยื่นเลยกำหนดเวลาดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากความเข้าใจคลาดเคลื่อนของหัวหน้าพรรคพลังไทยเองเกี่ยวกับวิธีการนับเวลาที่ถูกต้องตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ด้วยเหตุนี้ จึงมีเหตุตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เกิดขึ้นกับพรรคพลังไทยแล้ว และศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะมีคำสั่งให้ยุบพรรคพลังไทยได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง	ให้ยุบพรรคพลังไทย
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	เมื่อพรรคพลังไทยไม่ได้นำทะเบียนรายชื่อสมาชิกของพรรคยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันที่ 15 พฤษภาคม 2543 เป็นการไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 29 จึงมีเหตุให้ต้องยุบพรรคพลังไทยตามมาตรา 65 (5)	ให้ยุบพรรคพลังไทย

	ให้ยุบพรรคพลังไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิจารณาแล้ว เห็นว่า พรรคพลังไทยมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่สั่งยุบพรรคตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคพลังไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ให้ยุบพรรคพลังไทย
12. นายอมร รักษาสัตย์	เมื่อไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนในกรณีที่ว่าพรรคพลังไทยมิได้ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาค และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ภายหลังจากที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้จดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังไทยภายใน 180 วัน ตามที่กำหนดในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 อีกทั้งบทบัญญัติตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ก็มิได้บัญญัติให้หัวหน้าพรรคต้องรายงานการจัดหาสมาชิกพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแต่อย่างใด ดังนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่มีเหตุในการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคพลังไทยได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงเห็นควรยกคำร้อง	ควรยกคำร้อง
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	พิจารณาแล้ว ก่อนที่ผู้ร้องจะตัดสินว่า ผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 ผู้ร้องจะต้องปฏิบัติตามวิธีพิจารณาที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (3) กำหนดไว้กล่าวคือ ต้องเสนอเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้อง โดยที่ผู้ร้องมิได้เสนอเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง	ให้ยกคำร้อง

	พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (3) จึงเป็นเหตุให้การตัดสินความผิดของผู้ถูกร้องในชั้นการพิจารณาของผู้ร้องไม่ชอบด้วยวิธีพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้อง	
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้ว เห็นว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคพลังไทยเป็นพรรคการเมืองตั้งแต่วันใด ต้องเริ่มนับหนึ่งตั้งแต่วันนั้น เมื่อครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคแล้ว พรรคพลังไทยจะต้องดำเนินการให้ครบตามเงื่อนไขที่มาตรา 29 กำหนด เมื่อพรรคพลังไทยไม่ดำเนินการก็ถือว่าไม่ปฏิบัติให้ครบถ้วนตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว การที่พรรคพลังไทยยื่นบัญชีรายชื่อสมาชิก และรายชื่อสาขาพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2544 นั้น พ้นกำหนดเวลาที่จะยื่นได้แล้ว (ครบกำหนดเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันในวันที่ 15 พฤษภาคม 2544) กรณีมีเหตุให้ยุบพรรคพลังไทยได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และวรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคพลังไทย	ให้ยุบพรรคพลังไทย

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 10/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน (คะแนนเสียง 11 : 2)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาล รัฐธรรมนูญ จำนวน 13 คน	**ประเด็นหลัก** กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคพลังไทย ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่		**คำวินิจฉัย** สั่งให้ยุบพรรคพลังไทย	
	กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรค	ให้ยกคำร้อง	ให้ยุบพรรค (ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ)	ให้ยกคำร้อง (ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ)
1. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
2. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
3. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
4. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
5. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
6. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
7. นายศักดิ์ เตชาชาญ**	-	-	-	-
8. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
9. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
10. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
11. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
12. นายอมร รักษาสัตย์		✓		✓
13. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ*		✓		✓
14. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	11	2	11	2

*นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ เป็นคำวินิจฉัยสุดท้าย โดยปฏิบัติหน้าที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญเมื่อได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ตั้งแต่วันที่ 14 มีนาคม 2545 หรือตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 11/2545 เป็นต้นไป

** ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

11. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 11/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 11/2545 (วันที่ 28 มีนาคม 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

(พิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 35 หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้อง ลงวันที่ 5 เมษายน 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคชาวนาพัฒนาประเทศเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2543 ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 บัญญัติให้พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ 5,000 คนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบ ด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมี สาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละ 1 สาขาภายใน 180 วันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งพรรคชาวนาพัฒนาประเทศต้องดำเนินการดังกล่าวภายในวันที่ 23 มกราคม 2544 นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กล่าวคือ เมื่อครบกำหนดเวลา 180 วันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรค

		การเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคแล้ว ยังมีสาขาพรรคการเมืองไม่ครบ 4 สาขา ใน 4 ภาค จึงมีเหตุให้ยุบพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ต่อมานายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องเพิ่มเติม ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง เนื่องจากพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2543 จึงเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นเกินกว่า 90 วันนับจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. 2543 ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ที่กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียน กำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ แต่ปรากฏว่า เมื่อล่วงเลยกำหนดเวลา พรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ได้ทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. 2543 แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 ตามมาตรา 35 จึงมีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5)
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้สั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ เนื่องจากไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 ซึ่งบัญญัติว่า "ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละ

		ภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา" นั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2543 และภายหลังจากที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้จดแจ้งการจัดตั้งพรรคชาวนาพัฒนาประเทศแล้ว วันที่ 12 ธันวาคม 2543 พรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้แจ้งการรับสมาชิกพรรคเพิ่มเติมต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองจำนวน 5,603 คน ทำให้มีสมาชิกพรรคจำนวนทั้งสิ้น 5,622 คน และได้แจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2543 จำนวน 5 สาขา ได้แก่ สาขาพรรคลำดับที่ 1-5 นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับรองการจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ 3 และที่ 4 และ ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 7 สั่งให้หัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศส่งสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านของกรรมการสาขาพรรคลำดับที่ 1 และที่ 2 บางคนที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตรวจสอบแล้ว ไม่ปรากฏหลักฐานดังกล่าว ซึ่งหัวหน้าพรรคหรือผู้มีอำนาจลงนามรับรองความถูกต้องไปเพื่อพิจารณาดำเนินการภายใน 7 วัน สำหรับสาขาพรรคลำดับที่ 5 นายทะเบียนไม่รับรองการจัดตั้งเนื่องจากเหรัญญิกสาขาพรรคมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ จึงขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการสาขาพรรค และเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2544 พรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้แจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ 5 อีกครั้ง โดยเปลี่ยนเหรัญญิกสาขาพรรคจากนางสาวอัญชลี มีศิลป์ เป็นนายวรเดช มีศิลป์ แต่จากการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพบว่า ไม่มีการประชุมจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ 5 ในวันที่ 19 มกราคม 2544 และไม่มีสมาชิกพรรคตามบัญชีรายชื่อแนบท้ายรายงานการประชุมเข้าประชุมครบองค์ประชุมตามข้อบังคับพรรค และบุคคลที่มีชื่อในรายงานการประชุมใหญ่สาขาพรรคส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรค ไม่ได้เข้าร่วมประชุมและไม่ได้ลงลายมือชื่อด้วยตนเอง โดยเฉพาะนายแฉล้ม อ่อนนอก ผู้มีรายชื่อเป็นประธานสาขาพรรคและเป็น

		เจ้าของบ้านซึ่งเป็นสถานที่จัดประชุมและที่ตั้งสาขาพรรค ปฏิเสธว่า ไม่ได้เป็นผู้จัดประชุมสาขาพรรคลำดับที่ 2 จากการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพบว่า ผู้มีชื่อเป็นกรรมการสาขาพรรคและมีรายชื่อเข้าประชุม จำนวน 5 คน ให้ถ้อยคำว่า ไม่ได้มีการประชุมใหญ่เพื่อจัดตั้งสาขาพรรค หรือเลือกตั้งกรรมการบริหารสาขาพรรค ไม่ได้ลงลายมือชื่อในบัญชีผู้เข้าร่วมประชุม ไม่เคยจัดทำรายงานการประชุมสาขาพรรค และลายมือชื่อในบัญชีผู้เข้าร่วมประชุมส่วนหนึ่งไม่ตรงกับความจริง สาขาพรรคลำดับที่ 1 จากการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพบว่า มีการประชุมใหญ่เพื่อจัดตั้งสาขาพรรคเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2543 ณ ที่ทำการพรรค เลขที่ 2910 ซอย 71 ถนนลาดพร้าว เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร แต่รายงานการประชุมระบุว่า ประชุม ณ ที่ทำการสาขาพรรค เลขที่ 4/2 หมู่ที่ 1 ถนนเลียบวารี เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร และผู้เข้าร่วมประชุมลงชื่อแทนกัน สาขาพรรคลำดับที่ 6 จังหวัดอุดรธานี และสาขาพรรคลำดับที่ 7 จังหวัดร้อยเอ็ด ที่แจ้งการจัดตั้ง เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2544 นั้น จากการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพบว่าคณะผู้เริ่มจัดตั้งสาขาพรรคทั้งสองได้จัดประชุมใหญ่สมาชิกพรรคเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรค ในวันที่ 19 มกราคม 2544 ก่อนที่จะได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารพรรคให้จัดตั้งสาขาพรรค ในวันที่ 21 มกราคม 2544 เมื่อปรากฏว่า การจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ 1 ที่ 2 และที่ 5 ไม่เป็นไปตามข้อบังคับพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ พ.ศ. 2543 ข้อ 37 ข้อ 38 และข้อ 39 และการจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ 6 และที่ 7 ไม่เป็นไปตามข้อบังคับพรรค ข้อ 39 นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่รับรองการจัดตั้งสาขาพรรคชาวนาพัฒนาประเทศทั้ง 5 สาขาดังกล่าว โดยที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 20 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรค

		การเมือง และมติของที่ประชุมใหญ่ ของพรรคการเมือง" ประกอบกับข้อบังคับพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ พ.ศ. 2543 ข้อ 37 กำหนดว่า "ให้คณะกรรมการบริหารพรรคเป็นผู้กำหนดแผนการจัดตั้งสาขาพรรคในแต่ละภาคตามประกาศของนายทะเบียนพรรคการเมือง จังหวัด หรือเขตการเลือกตั้งตามประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงความพร้อมในการจัดตั้งสาขาพรรคด้วย คณะกรรมการบริหารพรรคอาจพิจารณาให้จัดตั้งเป็นศูนย์ประสานงานหรือสำนักงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคไปพลางก่อนก็ได้ ในกรณีที่สมาชิกพรรคซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎรในแต่ละภาค จังหวัด หรือเขตเลือกตั้งใดไม่น้อยกว่า 100 คนเข้าชื่อกันร้องขอเพื่อขอให้พรรคจัดตั้งสาขาพรรคขึ้นในท้องที่นั้น ๆ ให้สมาชิกผู้ริเริ่มจัดตั้งสาขาพรรครายงานต่อพรรค เพื่อเสนอคณะกรรมการบริหารพรรคพิจารณา โดยให้แสดงความพร้อมในการจัดตั้งในคำร้องนั้นด้วย การจัดตั้งหรือการยกเลิกสาขาพรรคให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือระเบียบที่คณะกรรมการบริหารพรรคกำหนดเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายหรือข้อบังคับพรรค" ข้อ 38 กำหนดว่า "ให้สาขาพรรคแต่ละสาขามีคณะกรรมการสาขาคณะหนึ่งประกอบด้วย ประธานสาขาพรรค รองประธานสาขาพรรค เลขานุการสาขาพรรค รองเลขานุการสาขาพรรค เหรัญญิกสาขาพรรค โฆษกสาขาพรรค ตำแหน่งละหนึ่งคน และกรรมการอื่นอย่างน้อยสองคนแต่ไม่เกินแปดคน ซึ่งเลือกจากสมาชิกพรรคซึ่งมีภูมิลำเนาในท้องที่นั้นตามหลักฐานทะเบียนราษฎรโดยที่ประชุมใหญ่สาขาพรรค" และข้อ 39 กำหนดว่า "เมื่อคณะกรรมการบริหารพรรคอนุมัติให้ตั้งสาขาพรรคแล้ว ให้ประธานคณะผู้ริเริ่มจัดตั้งสาขาพรรคเรียกประชุมใหญ่สมาชิกพรรคเป็นครั้งแรกและต้องมีสมาชิกพรรคซึ่งมีภูมิลำเนาในท้องที่นั้นมาประชุมไม่น้อยกว่าห้าสิบคน เพื่อเลือกคณะกรรมการสาขาพรรคครั้งแรก ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งสาขาพรรคได้" ดังนั้น การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่รับรองการจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ 1 ที่ 2 ที่ 5 ที่ 6 และที่ 7 จึงชอบแล้ว และฟัง

		ได้ว่า พรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ดำเนินการให้มีสาขาพรรคให้ครบถ้วนจำนวน 4 สาขา ใน 4 ภาค ภายในกำหนดเวลา 180 วันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 บัญญัติไว้ กรณีจึงมีเหตุให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ท ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) นอกจากนี้ การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญ ขอให้สั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ เนื่องจากพรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ซึ่งบัญญัติว่า "ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปี ปฏิทิน" นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้รับจดแจ้งการจัดตั้ง เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 จึงจัดตั้งขึ้นเกินกว่า 90 วันนับจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. 2543 การที่หัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศมีหนังสือชี้แจงว่า พรรคยังมิได้เป็นพรรคการเมืองที่สมบูรณ์ และได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคจากนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ครบปีปฏิทิน นั้น เป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 15 บัญญัติว่า "ให้พรรคการเมืองที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วเป็นนิติบุคคล" และมาตรา 35 บัญญัติว่า "ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน"

		ดังนั้น การที่หัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศอ้างว่า พรรคยังมิได้เป็นพรรคการเมืองที่สมบูรณ์ และได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคจากนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ครบปีปฏิทิน นั้น จึงรับฟังไม่ได้ และโดยที่มาตรา 65 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้... (5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62" และวรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น" ปรากฏว่า เมื่อพ้นกำหนดเวลาเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 แล้ว พรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ไม่ดำเนินการให้เป็นไป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) อีกกรณีหนึ่ง
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 15 มาตรา 20 วรรคหนึ่ง มาตรา 29 มาตรา 35 และมาตรา 65 วรรคหนึ่งและวรรคสอง
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 35 หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ	

4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 15 คน โดยสั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ 13 คน และให้ยกคำร้อง 2 คน (คะแนนเสียง 13 : 2) 2) เริ่มวันที่ 5 เมษายน 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 28 มีนาคม 2545 รวม 11 เดือน 23 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 117 ก วันที่ 25 พฤศจิกายน 2545 ซึ่งเท่ากับ 7 เดือน 28 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 28 มีนาคม 2545) 4) นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นคำวินิจฉัยแรก หรือตั้งแต่วันที่ 14 มีนาคม 2545 เป็นต้นไป 5) นายจิระ บุญพจนสุนทร เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยเป็นคำวินิจฉัยแรก หรือตั้งแต่วันที่ 14 มีนาคม 2545 เป็นต้นไป 6) เดิม นายประเสริฐ นาสกุล ได้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ นับตั้งแต่ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง จนพ้นวาระเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2544 วุฒิสภาจึงได้ดำเนินกระบวนการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใหม่ คือ นายจิระ บุญพจนสุนทร เข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่าง ต่อมาที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติให้ นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ปฏิบัติหน้าที่ "ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ" ตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 30/2544 (วันที่ 13 กันยายน 2544) เป็นต้นมาจนถึง คำวินิจฉัยที่ 10/2545 จากนั้น ที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติเลือก นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ เป็น "ประธานศาลรัฐธรรมนูญ" นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง และปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญตั้งแต่วันที่ 14 มีนาคม 2545 เป็นต้นไป ซึ่งเป็นวันเดียวกับที่ นายจิระ บุญพจนสุนทร ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ซึ่งได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยคำวินิจฉัยที่ 11/2545 นี้ เป็นคำวินิจฉัยแรก

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 11/2545 (วันที่ 28 มีนาคม 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 15 คน เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 35 หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 บัญญัติไว้ดังนี้** **"มาตรา 29 ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา"** **"มาตรา 35 ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน"** **"มาตรา 65 พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้** **(1) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง** **(2) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน** **(3) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด 5** **(4) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง** **(5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26**	ให้ยกคำร้อง

	มาตรา 29 มาตรา 35 หรือมาตรา 62 **เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น** **ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา"** พิจารณาแล้ว ไม่ปรากฏในคำร้องว่า ผู้ร้องได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกร้องทราบ และให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ทั้งที่เกี่ยวกับมาตรา 29 และมาตรา 35 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ก่อนที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อมีคำสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ดังนั้น ในชั้นการพิจารณาของผู้ร้องจึงไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อผู้ร้องแต่อย่างใด โดยที่ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวของผู้ร้องในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 29 และมาตรา 35 ดังกล่าวแล้วข้างต้น จึงถือได้ว่า กรณีของผู้ร้องเป็นกรณีที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งในกรณีเช่นว่านี้ การวินิจฉัยปัญหาหรือข้อโต้แย้งดังกล่าว เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 วรรคหนึ่ง (3) ดังนั้น ก่อนที่ผู้ร้องจะตัดสินว่าผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 35 ผู้ร้องจะต้องปฏิบัติตามวิธีพิจารณาที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (3) บัญญัติไว้ กล่าวคือ ต้องเสนอเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือ	

	ข้อโต้แย้งดังกล่าวของผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องมิได้เสนอเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องดังกล่าว อันเป็นเหตุให้การตัดสินความผิดของผู้ถูกร้องในชั้นการพิจารณาของผู้ร้องไม่ชอบด้วยวิธีพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้อง	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	พิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อพรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 35 กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้..... (5) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 25 มาตรา 26 มาตรา 29 มาตรา 35 หรือ มาตรา 62” และมาตรา 65 วรรคสอง จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	พิเคราะห์แล้ว เมื่อล่วงเลยระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคชาวนาพัฒนาประเทศแล้ว พรรคชาวนาพัฒนาประเทศคงจัดตั้งสาขาพรรคได้เพียงสองสาขา คือสาขาลำดับที่ 3 และลำดับที่ 4 เท่านั้น จึงเป็นเหตุให้ต้องถูกยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 (5) สำหรับกรณีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ก็ได้ความว่า หัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคมของปีถัดมา จึงเป็นอีกเหตุหนึ่งที่ต้องถูกยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 (5)	ให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ

	ข้ออ้างของผู้ถูกร้องทำนองเข้าใจผิดในเรื่องเวลาตามรอบปีปฏิทินไม่อาจยกมาเป็นข้ออ้างเพื่อให้พ้นจากการถูกยุบพรรคไปได้ จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 มาตรา 35 ประกอบด้วย มาตรา 65 (5)	
4. นายจุมพล ณ สงขลา	เมื่อปรากฏว่ามีการฝ่าฝืนข้อบังคับพรรค นายทะเบียนพรรคการเมือง จึงมีสิทธิที่จะไม่รับรองการจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ 1 ที่ 2 ที่ 5 ที่ 6 และที่ 7 ได้โดยชอบ และถือได้ว่าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ไม่ดำเนินการให้มีสาขาพรรคให้ครบสี่สาขา ในสี่ภาค ภายในกำหนดเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 จึงมีเหตุที่นายทะเบียนจะขอให้มีคำสั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) ส่วนข้อกล่าวหาของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ว่าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 ซึ่งบัญญัติว่า "ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน" เห็นว่า พรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรค เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 จึงจัดตั้งขึ้นเกินเก้าสิบวันนับถึงวันสิ้นปี พ.ศ. 2543 การที่หัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศมีหนังสือชี้แจงว่า พรรคยังมิได้เป็นพรรคการเมืองที่สมบูรณ์ และได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคจากนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ครบปีปฏิทินนั้น เป็นความเข้าใจของหัวหน้าพรรคเองซึ่งไม่ถูกต้องและฟังไม่ขึ้น เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 19 บัญญัติว่า "ให้พรรคการเมืองที่นายทะเบียนรับจด	ให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ

	แจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วเป็นนิติบุคคล" พรรคชาวนาพัฒนาประเทศจึงเป็นพรรคการเมืองที่สมบูรณ์ตามกฎหมายแล้วตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2543 เมื่อปรากฏว่าหัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศมิได้แจ้งรายงานการดำเนินกิจการในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 จึงมีเหตุที่นายทะเบียนจะขอให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) ได้อีกกรณีหนึ่ง พฤติการณ์แห่งคดีฟังได้ว่าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศมิได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 35 ตามที่ผู้ร้องกล่าวหา อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ แจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา	
5. พลโท จุล อติเรก	การที่นายทะเบียนรับรองการจัดตั้งสาขาพรรคของพรรคชาวนาพัฒนาประเทศเพียง 2 สาขา จึงไม่ครบ 4 ภาค อย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาและเกินกำหนดเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 แล้ว จึงเห็นว่า กรณีมีเหตุให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และวรรคสอง อีกทั้งพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้รับจดแจ้งการจัดตั้งเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 ซึ่งถ้านับถึงวันสิ้นปี พ.ศ. 2543 เห็นได้ว่าเกินกว่าเก้าสิบวันแล้ว พรรคจึงมีหน้าที่ต้องรายงานการดำเนินกิจการของพรรคภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 มิใช่รอให้พรรคเป็นพรรคการเมืองที่สมบูรณ์เสียก่อนจึงจะดำเนินการตามที่หัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศชี้แจง ปรากฏว่าเมื่อพ้นกำหนดเวลาเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 แล้ว พรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่รายงานการดำเนินกิจการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ตาม	ให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 มาตรา 65 วรรคสอง

	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) อีกกรณีหนึ่ง จึงให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	พิจารณาแล้ว เห็นว่า โดยที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 20 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง" ประกอบกับข้อบังคับพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ พ.ศ. 2543 ข้อ 37 ข้อ 38 และข้อ 39 ดังนั้น จึงเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่รับรองการจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ 1 ที่ 2 ที่ 5 ที่ 6 และที่ 7 ชอบแล้ว นอกจากนั้น พรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ดำเนินการให้มีสาขาพรรคให้ครบถ้วนจำนวน 4 สาขา ใน 4 ภาค ภายในกำหนดเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 บัญญัติไว้ และยังปรากฏว่า พรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) ดังนั้น อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2542 มาตรา 29 ประกอบมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และมาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ	ให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ
7. นายผัน จันทรปาน	พิจารณาแล้ว พรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 29 และมาตรา 35 เห็นว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรค	ให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ

	หนึ่ง และมาตรา 65 วรรคสอง อนึ่ง การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 47 เปิดโอกาสให้จัดตั้งพรรคการเมืองเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้บุคคลรวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชน เป็นการส่งเสริมให้เกิดพรรคการเมืองได้ง่าย เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีทางเลือกที่จะสนับสนุนพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์เพื่อประชาชนพรรคการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นควรบริหารพรรคอย่างมีประสิทธิภาพอย่างน้อยต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองอย่างเคร่งครัด เพราะตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องข้อปฏิบัติของพรรคการเมืองมีความชัดเจนอยู่แล้ว ในทางปฏิบัตินายทะเบียนพรรคการเมืองจะทำคู่มือปฏิบัติงาน มีการประชุมชี้แจงทางปฏิบัติอยู่เสมอ การปฏิบัติต่อพรรคการเมืองต้องการมาตรฐานสูงการตรวจสอบจึงจำเป็นต้องใช้มาตรการที่เคร่งครัด เพื่อให้พรรคการเมืองมีประสิทธิภาพดังกล่าวแล้ว พรรคการเมืองใดไม่ปฏิบัติตามจึงต้องไม่ผ่านการตรวจสอบ จึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ	
8. นายมงคล สระฏัน	ข้อเท็จจริงได้ความว่า พรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ขอจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองรวม 7 สาขา ภายในเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรองการจัดตั้งสาขาพรรคเพียง 2 สาขา คือ สาขาลำดับที่ 3 และที่ 4 เท่านั้น ส่วนสาขาลำดับที่ 1 ที่ 2 ที่ 5 ที่ 6 และที่ 7 ไม่รับรอง จึงฟังได้ว่าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่อาจตั้งสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาครบ 4 ภาค ภายในเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันตามมาตรา 29 สำหรับกรณีไม่ทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. 2543 ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 35 ได้ความจากหัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศว่า เพราะเข้าใจผิดว่าได้รับการจดแจ้งการจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองยังไม่ครบปีปฏิทิน	ให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ

	เห็นว่า พรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้รับการจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2543 เกินเก้าสิบวันนับจนถึงสิ้นปีปฏิทินคือวันที่ 31 ธันวาคม 2543 หัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. 2543 ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในวันที่ 31 มีนาคม 2544 เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ข้ออ้างของหัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศว่า เข้าใจผิดว่ายังไม่ครบปีปฏิทิน ไม่ทำให้พ้นความผิด จึงมีเหตุตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) เพราะพรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 และมาตรา 35 เกิดขึ้นตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่จะสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ	
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ	เห็นว่า พรรคชาวนาพัฒนาประเทศผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 กล่าวคือ เมื่อครบกำหนดเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคแล้ว ยังไม่มีสาขาพรรคการเมืองครบ 4 สาขา ใน 4 ภาค เนื่องจากนายทะเบียนพรรคการเมืองผู้ร้องได้รับรองการจัดตั้งสาขาพรรคชาวนาพัฒนาประเทศเพียง 2 สาขา การที่พรรคชาวนาพัฒนาประเทศผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกร้องมิได้รับชี้แจงว่า เป็นเพราะเหตุใดผู้ร้องจึงไม่รับรองการจัดตั้งสาขาพรรค ผู้ถูกร้องทำผิดข้อบังคับพรรคข้อใด ควรให้แก้ไขให้ถูกต้องภายใน 7 วันหรือ 15 วัน นายทะเบียนพรรคการเมืองผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ผู้ถูกร้องปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนตามข้อบังคับพรรคแล้วนั้น ฟังไม่ขึ้น สำหรับประเด็นที่ว่า พรรคชาวนาพัฒนาประเทศผู้ถูกร้อง	ให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ

	ไม่ดำเนินการตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เห็นว่า พรรคชาวนาพัฒนาประเทศผู้ถูกร้องได้รับการจดแจ้งจัดตั้งพรรคตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2543 เมื่อนับถึงวันสิ้นปีปฏิทิน คือ วันที่ 31 ธันวาคม 2543 จึงเป็นเวลาที่พรรคชาวนาพัฒนาประเทศผู้ถูกร้องได้จัดตั้งขึ้นเกินกว่าเก้าสิบวันนับจนถึงสิ้นปีปฏิทินแล้ว และพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ผู้ถูกร้องต้องดำเนินการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดและแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 35 แต่ปรากฏว่า พรรคชาวนาพัฒนาประเทศผู้ถูกร้องมิได้ปฏิบัติดังกล่าว ที่พรรคชาวนาพัฒนาประเทศผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า พรรคชาวนาพัฒนาประเทศผู้ถูกร้อง จัดตั้งเป็นพรรคการเมืองยังไม่ครบปีปฏิทินไม่เคยรับเงินอุดหนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง จึงฟังไม่ขึ้นเช่นกัน พรรคชาวนาพัฒนาประเทศผู้ถูกร้อง ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 และมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงเป็นเหตุตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) ที่นายทะเบียนพรรคการเมืองผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ	
10. นายสุจิต บุญบงการ	พิจารณาแล้ว เห็นว่า ข้ออ้างของฝ่ายผู้ถูกร้องที่จับความได้ว่า รอบปีปฏิทินตามนัย มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ หมายถึง ระยะเวลาหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่พรรคการเมืองได้รับการจดแจ้ง ทั้งนี้เป็นไปตามข้ออ้างของผู้ถูกร้อง ที่อ้างว่ายังไม่ได้ จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 เนื่องจากยังไม่ครบรอบปีปฏิทิน และพรรคได้รับการจดแจ้งเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม	ให้มีคำสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ

	2543 ดังนั้น เมื่อพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้รับการจดแจ้งเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 รอบปีปฏิทิน ตามความเข้าใจของผู้ถูกร้อง จึงหมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2543 จนถึง วันที่ 26 กรกฎาคม 2544 นั้นไม่ถูกต้อง รอบปีปฏิทินนั้นหมายถึงระยะเวลาตั้งแต่ วันที่ 1 มกราคม ของปีหนึ่งถึงวันที่ 31 ธันวาคมในปีเดียวกัน ดังนั้น พรรคการเมืองต้องรายงานการดำเนินกิจการของพรรค ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม หรือนับแต่วันที่พรรคได้รับการจดแจ้ง ในกรณีที่รับจดแจ้งหลัง วันที่ 1 มกราคม ของปีนั้น จนถึงวันที่ 31 ธันวาคมในปีเดียวกัน และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคมในปีถัดมา ดังนั้น ในกรณีของพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ หัวหน้าพรรคจะต้องทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคตั้งแต่ วันที่ 27 กรกฎาคม 2543 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2543 และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ ภายในเดือนมีนาคม 2544 ข้อเท็จจริงปรากฏว่าหัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ได้ดำเนินการตามนั้น แต่กลับจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทิน 2544 และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2544 นอกจากนี้ ข้ออ้างของหัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศที่ยังไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคชาวนาพัฒนาประเทศดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ยังไม่ได้เป็นพรรคการเมืองอย่างสมบูรณ์ เพราะการจัดตั้งสาขาพรรคยังไม่ได้รับการรับรองนั้น รับฟังไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากบทบัญญัติในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ ที่บัญญัติให้พรรคการเมืองที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองแล้วเป็นนิติบุคคลแล้ว ย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 66 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น พรรคชาวนาพัฒนาประเทศและรวมถึงคณะกรรมการบริหารพรรคและหัวหน้าพรรคแล้วแต่กรณี จึงมีหน้าที่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ ทันทีที่ได้รับการจดแจ้งการจัดตั้งพรรค จึงเห็นได้ว่า หัวหน้า	

	พรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ เป็นเหตุให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ ส่วนกรณีการดำเนินการให้เป็นไปตาม มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ หรือไม่นั้น ไม่จำต้องวินิจฉัย เนื่องจากได้วินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศด้วยเหตุไม่ดำเนินการให้เป็นไปตาม มาตรา 35 และโทษของการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตาม มาตรา 35 นั้นสูงกว่าการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตาม มาตรา 29	
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	หัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ได้จัดทำรายงานกิจการของพรรคในปี พ.ศ. 2543 และยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดคือ ภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 การที่ผู้ร้องอ้างว่า นับแต่วันรับการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคกำหนดเวลายังไม่ครบปีปฏิทิน จึงยังไม่มีหน้าที่ต้องยื่นรายงานฯ นั้นเป็นการตีความที่ขัดแย้งกับถ้อยคำและเจตนารมณ์ของมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ โดยสิ้นเชิง เนื่องจากมาตราดังกล่าว ซึ่งมีความหมายโดยชัดแจ้งว่า เมื่อพรรคได้รับการจดแจ้งการจัดตั้งพรรคมาแล้วไม่น้อยกว่า 90 วัน นับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทินใด หัวหน้าพรรคก็มีหน้าที่ต้องทำรายงานกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินนั้น และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของปีปฏิทินถัดไป ดังนั้น หัวหน้าของพรรคการเมืองทุกพรรคที่จัดตั้งขึ้นครบ 90 วันแล้ว นับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน จึงมีหน้าที่ดังกล่าว แม้จะจัดตั้งมายังไม่ครบระยะเวลา 1 ปี ก็ตาม ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องซึ่งมีนัยว่า เนื่องจากพรรคยังอยู่ระหว่างการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ พรรคจึงขาดความสมบูรณ์ไปบางประการ	ให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ

	ซึ่งทำให้หัวหน้าพรรคยังไม่มีหน้าที่ตามมาตรา 35 นั้น จึงมิอาจรับฟังได้ จึงวินิจฉัยว่า หัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 อันเป็นเหตุให้ยุบพรรคฯ ได้แล้ว จึงชอบที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งให้ยุบพรรคได้ตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว และในเมื่อมีเหตุตามคำร้องที่สองให้ยุบพรรคฯ ได้แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปว่ามีเหตุตามคำร้องของนายทะเบียนให้ยุบพรรคฯ ได้อีกด้วย หรือไม่	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า พรรคชาวนาพัฒนาประเทศเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นนับจนถึงสิ้นปีปฏิทิน พ.ศ. 2543 ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทิน พ.ศ. 2543 ยื่นต่อนายทะเบียนภายในเดือนมีนาคม 2544 เพราะเข้าใจว่าจะต้องยื่นในเดือนกรกฎาคม 2544 คือยื่นเมื่อครบ 1 ปี นับแต่วันจดแจ้งการจัดตั้งพรรคชาวนาพัฒนาประเทศซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง เมื่อพรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 35 จึงมีเหตุให้ยุบพรรคตามมาตรา 65 (5) เมื่อวินิจฉัยว่า มีเหตุให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 (5) เพราะไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 แล้ว จึงไม่จำต้องวินิจฉัย ว่าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ปฏิบัติตามมาตรา 29 อันเป็นเหตุให้ยุบพรรคตามมาตรา 65 (5) หรือไม่อีก จึงสั่งยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิจารณาแล้ว เห็นว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคชาวนาพัฒนาประเทศเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 14 แล้วตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2543 ดังนั้น พรรคชาวนาพัฒนาประเทศจึงมีฐานะเป็นพรรคการเมืองที่ถูกต้องตาม	ให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ

	มาตรา 19 คือเป็นนิติบุคคลนับแต่วันที่ได้รับจดแจ้งการจัดตั้งดังกล่าว ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ระบุการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ ของพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ 2 ประการ ได้แก่ การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 29 ประการหนึ่ง และมาตรา 35 อีกประการหนึ่ง การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 29 ของพรรคชาวนาพัฒนาประเทศตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองมีหลายประเด็นซึ่งเกี่ยวข้องกับรายละเอียดของการปฏิบัติ เช่น (1) อายุของเหรัญญิกสาขาพรรคลำดับที่ 5 ไม่เป็นไปตามนัยมาตรา 12 และมาตรา 31 (2) การจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ 1 ที่ 2 และที่ 5 มิได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ ข้อ 37 ข้อ 38 และข้อ 39 (3) ไม่ได้มีการจัดประชุมเกี่ยวกับการขอจัดตั้งสาขาพรรคลำดับที่ 5 และ (4) ผู้มีชื่อเป็นกรรมการสาขาพรรคลำดับที่ 2 จำนวน 5 คน ให้ถ้อยคำว่า ไม่ได้มีการประชุมใหญ่เพื่อก่อตั้งสาขาพรรคและไม่เคยลงลายมือชื่อในบัญชีผู้เข้าร่วมประชุม ไม่เคยจัดทำรายงานการประชุม และรายมือชื่อผู้เข้าร่วมประชุมส่วนหนึ่งไม่ตรงกับความเป็นจริง เป็นต้น ส่วนการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 ของพรรคชาวนาพัฒนาประเทศจะต้องส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ภายในเดือนมีนาคม 2544 แต่พรรคชาวนาพัฒนาประเทศคิดว่าจะต้องส่งรายงานเมื่อครบปีปฏิทิน หรือครบรอบ 1 ปี ซึ่งเป็นการเข้าใจไม่ถูกต้อง ดังนั้น จึงถือว่าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรา 35 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ส่วนเหตุผลต่าง ๆ ที่พรรคชาวนาพัฒนาประเทศชี้แจงนั้นไม่อาจรับฟังได้ว่าเป็นสาเหตุที่จะไม่ปฏิบัติตามมาตรา 35 และมีข้อมูลพอเพียงที่เป็นเหตุให้ยุบพรรคได้ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) แล้ว จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	

14. นายอมร รักษาสัตย์	พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา 29 ไม่ได้บังคับให้พรรคการเมืองต้องส่งรายชื่อสมาชิก หรือรายชื่อสาขาพรรคแก่นายทะเบียนพรรคการเมืองแต่อย่างใด แต่เป็นการบัญญัติให้พรรคต้องไปดำเนินการให้มีสมาชิกห้าพันคนและตั้งสาขาในแต่ละภาคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขามากกว่า กรณีจะปรากฏเป็นความผิดได้ก็ต่อเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองไปดำเนินการตรวจสอบหลังจากครบกำหนด 180 วันเสียก่อน เมื่อตรวจสอบแล้ว นายทะเบียนอาจพบข้อบกพร่องบางประการ ก็ชอบที่จะให้พรรคได้มีโอกาสพิจารณาแก้ไข เพราะความบกพร่องอาจไม่ใช่ความผิดของพรรค เช่น ประชาชนอาจจะเป็นฝ่ายกรอกชื่อผิด ปลอมลายมือชื่อ ส่งเอกสารผิดพลาด ฯลฯ ซึ่งอาจเป็นการกระทำโดยเจตนาหรือไม่เจตนาหรือมีบุคคลอื่นมาจ้างวาน เพื่อจะให้พรรคกลายเป็นผู้ผิดก็ได้ ความบกพร่องเล็กน้อยอาจเกิดขึ้นได้เสมอแต่ รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองก็ไม่มีเจตนาจะให้ยุบพรรคการเมือง เมื่อมีความผิดเล็กน้อยเกิดขึ้น รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (3) จึงเปิดช่องทางให้นายทะเบียนพรรคการเมืองนำเรื่องเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งคณะทำการ “สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง” ซึ่งรวมกฎหมายพรรคการเมืองด้วย หากมีการสืบสวนสอบสวนขึ้น พรรคย่อมมีโอกาสมาชี้แจงได้ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงควรดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 เสียก่อนและศาลรัฐธรรมนูญก็ควรจะชี้ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญมากกว่าจะให้ศาลต้องยึดคำสั่งหรือข้อกำหนดของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ตราขึ้นฝ่ายเดียว เป็นหลักในการวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมือง จึงเห็นควรยกคำร้องในประเด็นนี้ ประเด็นที่พรรคชาวนาพัฒนาประเทศทำการฝ่าฝืนมาตรา 35 จนมีเหตุให้ถูกยุบพรรคตามมาตรา 65 (5) และต้องรับโทษตามมาตรา 69 และมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ประเด็นนี้พรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ยกเหตุผลที่น่าสนใจขึ้นต่อสู้ว่า มีความ	ควรยกคำร้อง

	เข้าใจผิดว่าพรรคยังตั้งไม่ครบรอบปีปฏิทิน และพรรคก็ยังไม่มีความสมบูรณ์ เพราะนายทะเบียนพรรคการเมืองก็ยังไม่ได้ให้การรับรองจำนวนสมาชิกและการตั้งสาขาว่าครบถ้วนตามกฎหมายแล้ว ที่กล่าวว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะกฎหมายพรรคการเมืองมีความสับสนเองหลายประการ เช่น 1) การจดแจ้งการจัดตั้ง คืออะไร 2) พรรคมีความเป็นพรรคสมบูรณ์เมื่อจดแจ้งการจัดตั้ง ซึ่งมีข้อจำกัดและเงื่อนไขหลายประการตามมาตรา 8-17 หรือเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา 18 หรือเมื่อหัวหน้าพรรคได้รับหนังสือยืนยันการจดแจ้งการจัดตั้งแล้ว (ดังที่หลายสิบพรรคได้ยกขึ้นเป็นข้อโต้แย้ง) หรือเมื่อมีสมาชิกและสาขาครบตามที่นายทะเบียนตรวจสอบและรับรองหลังจากที่ได้ดำเนินการตามมาตรา 29 แล้ว 3) การนับเวลาตามมาตรา 29 และมาตรา 30 ก็มีความเหลื่อมล้ำกันอยู่ เช่น การตั้งสาขาพรรคก่อนครบสี่สาขาภายในช่วงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน จะต้องแจ้งนายทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา 30 หรือไม่ 4) การนับเวลาตาม มาตรา 35 นั้นคำว่า “พรรคการเมือง**ที่จัดตั้งขึ้น**ยังไม่ถึงเก้าสิบวัน จนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน” นั้น หมายความถึง วันที่ได้**จัดตั้งพรรคขึ้น**โดยสมบูรณ์ หรือวันที่**ได้จดแจ้งการจัดตั้ง** ดังที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไปหลายกรณีแต่ถ้าพิเคราะห์แล้วจะเห็นว่าข้อความส่วนนี้ของมาตรา 35 ก็น่าจะเขียนให้ชัดว่า “นับแต่วันที่ได้จดแจ้งการจัดตั้ง” ถ้ายังมีข้อสงสัยก็ควรยกประโยชน์ให้แก่พรรคไว้ก่อน ทั้งมีข้อน่าคิดว่า “รายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง” ควรจะเริ่มนับเมื่อเป็นพรรคโดยสมบูรณ์แล้วหรือไม่ 5) เจตนาของมาตรา 35 ที่บังคับให้หัวหน้าพรรคส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรค ก็เพื่อนำไปประกาศให้สาธารณชนทราบเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อดูว่าพรรคจะธำรงสภาพเป็นพรรคต่อไปได้หรือไม่ตามมาตรา 29 คือ มีสมาชิกและสาขาเพียงพอหรือไม่ ซึ่งอาจถูกสั่งยุบพรรคได้ตามมาตรา 65 (5) เท่านั้น ไม่มีโทษอย่างอื่น แต่ทำไมการฝ่าฝืนตามมาตรา 35 จึงมีโทษถึง 3 สถาน	

	คือ ถูกยุบพรรค (ตามมาตรา 65), ถูกปรับตามมาตรา 80 และกรรมการบริหารถูกห้ามมิให้ตั้งพรรคใหม่ 5 ปี (ตามมาตรา 69) ในเมื่อการฝ่าฝืนตามมาตรา 66 ซึ่งพรรคดำเนินการทางการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตย ซึ่งควรมีโทษร้ายแรงกลับได้รับการตักเตือนและผ่อนปรนมากกว่าตามมาตรา 67 กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ทำไมโทษตามมาตรา 66 จึงเบาที่สุด และโทษตามมาตรา 29 เป็นโทษเพียงถูกยุบแต่โทษตามมาตรา 35 กลับหนักที่สุด ความสับสนเหล่านี้ทำให้พรรคการเมืองจำนวนกว่า 30 พรรคปฏิบัติไม่ถูกต้องตามข้อกำหนดหรือวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดต้องถูกสั่งยุบไป จึงน่าจะต้องพิจารณาทบทวนกฎหมายพรรคการเมืองเสียใหม่ สำหรับกรณีนี้ก็ควรให้นายทะเบียนดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (3) เสียก่อนเช่นเดียวกัน จึงเห็นควรยกคำร้อง ส่วนเหตุผลอื่นมีรายละเอียดอีกมากอาจดูได้จากคำวินิจฉัยส่วนตนได้ในคำวินิจฉัยที่ 10/2545 (เรื่องนายทะเบียนขอให้มีคำสั่งยุบพรรคพลังไทย กรณีจัดหาสมาชิกไม่ครบ) และคำวินิจฉัยที่ 1/2545 (เรื่องนายทะเบียนขอให้มีคำสั่งยุบพรรคถิ่นไทย กรณีส่งรายงานการดำเนินกิจการพรรคการเมืองล่าช้า)	
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้ว เห็นว่า พรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ได้ดำเนินการให้มีสาขาพรรคให้ครบถ้วนภายในกำหนดเวลา ตามมาตรา 29 ข้อที่หัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศอ้างว่า นายทะเบียนไม่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 15 เห็นว่า เป็นเรื่องพิจารณาในชั้นการขอจัดตั้งพรรคการเมือง แต่กรณีตามคำร้องเป็นเรื่องได้มีการจัดตั้งพรรคเสร็จเรียบร้อยแล้ว นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา 15 กล่าวคือ ตรวจสอบเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมือง มาตรา 14 (3) เกี่ยวกับกรณีตามมาตรา 35 นั้น หัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศไม่ได้จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา คือ ปี 2543 ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคม 2544 การที่หัวหน้าพรรคชาวนาพัฒนาประเทศมี	ให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ

	หนังสือชี้แจงว่า พรรคยังมิได้เป็นพรรคการเมืองที่สมบูรณ์ และได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคจากนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ครบปีปฏิทิน นั้น เป็นเรื่องที่ผู้ร้องเข้าใจเรื่องเวลาผิด ไม่อาจอ้างให้พ้นความผิดได้ กรณีมีเหตุให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (5) และวรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ	

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 11/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 15 คน (คะแนนเสียง 13 : 2)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 15 คน	**ประเด็นหลัก** กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติฯ มาตรา 29 และมาตรา 35 หรือไม่		**คำวินิจฉัย** สั่งให้ยุบพรรคชาวนาพัฒนาประเทศ	
	กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรค	ให้ยกคำร้อง	ให้ยุบพรรค (ชอบด้วย รธน.)	ให้ยกคำร้อง (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ★		✓		✓
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร★★	✓		✓	
4. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
5. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
7. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
8. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ	✓		✓	
10. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
14. นายอมร รักษาสัตย์		✓		✓
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	13	2	13	2

★ปฏิบัติหน้าที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นคำวินิจฉัยแรก หรือเริ่มตั้งแต่วันที่ 14 มีนาคม 2545

★★เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยเป็นคำวินิจฉัยแรก

12. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 12/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2545 (วันที่ 28 มีนาคม 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคความหวังใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

(พิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่เพื่อรวมเข้ากับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ยื่นคำร้อง ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2545 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคความหวังใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	ในการประชุมใหญ่วิสามัญของพรรคความหวังใหม่ ครั้งที่ 1/2545 เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2545 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบ ด้วยคะแนนเสียงข้างมาก ให้พรรคความหวังใหม่รวมกับพรรคไทยรักไทย โดยให้พรรคไทยรักไทยเป็นหลักในการดำเนินกิจการทางการเมือง และในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ. 2545 ของพรรคไทยรักไทย เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2545 ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้รวมพรรคความหวังใหม่เข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกับพรรคไทยรักไทยที่เป็นหลัก ต่อมาหัวหน้าพรรคความหวังใหม่กับหัวหน้าพรรคไทยรักไทยได้ร่วมกันแจ้งการรวมพรรคการเมืองทั้งสองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยให้พรรคไทยรักไทยเป็นหลักในการดำเนินกิจการทางการเมืองตามมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองทั้งสอง ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 73 แห่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (3) นายทะเบียนพรรคการเมือง จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคความหวังใหม่เนื่องจากไปรวมกับพรรคไทยรักไทย

	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้ .... (3) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด 5" และวรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อปรากฏ ต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนเมื่อศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น" และมาตรา 73 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ในกรณีที่การรวมพรรคการเมืองเป็นการรวมพรรคการเมืองหนึ่งหรือหลายพรรคการเมืองเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกันกับอีกพรรคการเมืองหนึ่งที่เป็นหลัก ให้พรรคการเมืองที่จะรวมกันขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมือง" และวรรคสอง บัญญัติว่า "เมื่อที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมืองเห็นชอบให้รวมกันแล้ว ให้หัวหน้าพรรคการเมืองที่จะรวมกันทุกพรรคการเมืองร่วมกันแจ้งการรวมพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา 65 วรรคสอง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้พรรคการเมืองที่รวมเข้ากับอีกพรรคการเมืองที่เป็นหลักนั้นยุบไปนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งและให้นำมาตรา 72 มาใช้บังคับโดยอนุโลม" พิจารณาแล้ว กรณีพรรคความหวังใหม่รวมเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกันกับพรรคไทยรักไทยที่เป็นหลัก พรรคความหวังใหม่ได้ขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่วิสามัญ ครั้งที่ 1/2545 เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2545 และพรรคไทยรักไทยได้ขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ. 2545 เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2545 แล้ว ที่ประชุมใหญ่ของพรรคความหวังใหม่มีมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงข้างมาก ให้พรรคความหวังใหม่รวมกับพรรคไทยรักไทย โดยให้พรรคไทยรักไทยเป็นหลักในการดำเนินกิจการทางการเมือง และที่ประชุมใหญ่ของพรรคไทยรักไทยมีมติเป็นเอกฉันท์ให้รวมพรรคความหวังใหม่เข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกับพรรคไทยรักไทยที่เป็นหลัก ต่อมาหัวหน้าพรรคความหวังใหม่และหัวหน้าพรรคไทยรักไทยได้ร่วมกัน

		แจ้งการรวมพรรคการเมืองทั้งสองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง เห็นว่า มีการดำเนินการเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 73 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคความหวังใหม่ได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (3)
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่งและวรรคสอง และมาตรา 73 วรรคหนึ่งและวรรคสอง
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่ เพื่อรวมเข้ากับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่	
4. หมายเหตุ	วินิจฉัยโดยมติ 15 คน โดยมติเป็นเอกฉันท์ สั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่ (คะแนนเสียง 15 : 0) 2) เริ่มวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2545 แล้วเสร็จ วันที่ 28 มีนาคม 2545 รวม 1 เดือน 6 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 117 ก วันที่ 25 พฤศจิกายน 2545 ซึ่งเท่ากับ 7 เดือน 28 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 28 มีนาคม 2545)	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 12/2545 (วันที่ 28 มีนาคม 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 15 คน เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคความหวังใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่เพื่อรวมเข้ากับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541** **"มาตรา 65 พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้ .....** **(3) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด 5"** **เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (1) (2) (3) หรือ (5) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น....."** **"มาตรา 73 ในกรณีที่การรวมพรรคการเมืองเป็นการรวมพรรคการเมืองหนึ่งหรือหลายพรรค การเมืองเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกันกับอีกพรรคการเมืองหนึ่งที่เป็นหลัก ให้พรรคการเมืองที่จะรวมกันขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมือง** **เมื่อที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมืองเห็นชอบให้รวมกันแล้ว ให้หัวหน้าพรรคการเมืองที่จะรวมกันทุกพรรคการเมืองร่วมกันแจ้งการรวมพรรคการเมืองต่อนายทะเบียน และให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา 65 วรรคสอง**	ให้ยุบพรรคความหวังใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ประกอบมาตรา 73 วรรคสอง

	เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้พรรคการเมืองที่รวมเข้ากับอีกพรรคการเมืองที่เป็นหลักนั้นยุบไปนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งและให้นำมาตรา 72 มาใช้บังคับโดยอนุโลม" จะเห็นได้ว่า การรวมพรรคการเมืองเข้าเป็นพรรคเดียวกับอีกพรรคหนึ่งย่อมทำได้ตามมาตรา 70 โดยต้องปฏิบัติตามมาตรา 73 กล่าวคือ ในกรณีที่เป็นการรวมพรรคการเมืองหนึ่งหรือหลายพรรคการเมืองเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกันกับอีกพรรคการเมืองหนึ่งที่เป็นหลัก พรรคการเมืองที่จะรวมกันต้องขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมือง เมื่อที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมืองเห็นชอบให้รวมกันแล้ว หัวหน้าพรรคการเมืองที่จะรวมกันทุกพรรคการเมืองจะต้องร่วมกันแจ้งการรวมพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง และนายทะเบียนพรรคการเมืองต้องดำเนินการตามมาตรา 65 วรรคสอง คือ ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้พรรคการเมืองที่รวมเข้ากับอีกพรรคการเมืองที่เป็นหลักนั้นยุบไปตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง พิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองและคำชี้แจงของพรรคการเมืองทั้งสองว่า การรวมพรรคความหวังใหม่เข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกันกับพรรคไทยรักไทยที่เป็นหลัก เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา 73 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงมีเหตุให้ยุบพรรคความหวังใหม่ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (3) จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคความหวังใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง ประกอบมาตรา 73 วรรคสอง	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคความหวังใหม่ ประกอบกับคำชี้แจงของพรรคความหวังใหม่และพรรคไทยรักไทยซึ่งชี้แจงยืนยันว่า ที่ประชุมใหญ่วิสามัญและที่ประชุมใหญ่สามัญของทั้งสองพรรคมีมติเห็นชอบให้พรรคความหวังใหม่รวมเข้ากับพรรคไทยรักไทย	ให้มีคำสั่งยุบพรรคความหวังใหม่เพื่อรวมพรรค

	โดยให้พรรคไทยรักไทยเป็นหลักในการดำเนินการกิจการทางการเมืองแล้ว กรณีจึงเป็นไปตามเงื่อนไขของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 73 แล้ว จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคความหวังใหม่เพื่อรวมพรรคความหวังใหม่เข้ากับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลักตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 (3) และ มาตรา 65 วรรคสอง	ความหวังใหม่เข้ากับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	ข้อเท็จจริงได้ความตามคำร้องของผู้ร้อง ประกอบกับคำชี้แจงของพรรคไทยรักไทย และพรรคความหวังใหม่ว่าหัวหน้าพรรคความหวังใหม่และหัวหน้าพรรคไทยรักไทย ได้ร่วมกันแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองถึงการรวมพรรคความหวังใหม่เข้ากับพรรคไทยรักไทย โดยให้พรรคไทยรักไทยเป็นหลักในการดำเนินกิจการทางการเมือง ตามมติที่ประชุมใหญ่วิสามัญพรรคความหวังใหม่ ครั้งที่ 1/2545 เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2545 ที่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงข้างมาก ตามข้อบังคับพรรคความหวังใหม่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ข้อ 29 และมติที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2545 ของพรรคไทยรักไทย เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2545 ซึ่งเห็นชอบโดยมติเอกฉันท์ ตามหนังสือลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2545 จึงวินิจฉัยให้ยุบพรรคความหวังใหม่ โดยให้รวมเข้ากับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 มาตรา 73	ให้รวมเข้ากับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก
4. นายจุมพล ณ สงขลา	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ในการรวมพรรคการเมืองเข้าเป็นพรรคเดียวกัน พรรคความหวังใหม่ และพรรคไทยรักไทย ได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 73 แล้ว นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงต้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคความหวังใหม่ซึ่งเข้ารวมกับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลัก ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (3) อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมี	ให้ยุบพรรคความหวังใหม่

	คำสั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่ แจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา	
5. พลโท จุล อติเรก	ได้ความว่า พรรคความหวังใหม่จะรวมเข้ากับพรรคไทยรักไทยตามมติที่ประชุมใหญ่ของทั้งสองพรรค โดยให้พรรคไทยรักไทยเป็นหลักในการดำเนินกิจการทางการเมือง และหัวหน้าพรรคความหวังใหม่และหัวหน้าพรรคไทยรักไทยได้ร่วมกันแจ้งการรวมพรรคการเมืองทั้งสองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 73 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคความหวังใหม่ได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (3) แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่ ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ จึงให้ยุบพรรคความหวังใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ให้ยุบพรรคความหวังใหม่
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	เห็นว่า กรณีพรรคความหวังใหม่รวมเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกันกับพรรคไทยรักไทยที่เป็นหลัก พรรคความหวังใหม่ได้ขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่วิสามัญ และพรรคไทยรักไทยได้ขอความเห็นจากที่ประชุมใหญ่สามัญ แล้วเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2545 ที่ประชุมใหญ่ของพรรคความหวังใหม่มีมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงข้างมาก ให้พรรคความหวังใหม่รวมกับพรรคไทยรักไทย โดยให้พรรคไทยรักไทยเป็นพรรคหลักในการดำเนินกิจการทางการเมือง และที่ประชุมใหญ่ของพรรคไทยรักไทยมีมติเป็นเอกฉันท์ให้รวมพรรคความหวังใหม่เข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคหลัก ต่อมา หัวหน้าพรรคความหวังใหม่และหัวหน้าพรรคไทยรักไทยได้ร่วมกันแจ้งการรวมพรรคการเมืองทั้งสองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง เห็นว่า มีการดำเนินการเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 73 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคความหวังใหม่ได้ตามพระราชบัญญัติประกอบ	สั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่

	รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (3) จึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่	
7. นายผัน จันทรปาน	พิจารณาแล้ว ตามที่พรรคความหวังใหม่รวมเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกันกับพรรคไทยรักไทยที่เป็นหลัก พรรคความหวังใหม่ได้ขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่วิสามัญ เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2545 และพรรคไทยรักไทยได้ขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ. 2545 เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2545 แล้ว ที่ประชุมใหญ่ของพรรคความหวังใหม่โดยเสียงข้างมาก มีมติให้พรรคความหวังใหม่รวมกับพรรคไทยรักไทย โดยให้พรรคไทยรักไทยเป็นหลักในการดำเนินกิจการทางการเมือง และที่ประชุมใหญ่ของพรรคไทยรักไทยมีมติเป็นเอกฉันท์ให้รวมพรรคความหวังใหม่เข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกับพรรคไทยรักไทยที่เป็นหลัก ต่อมาหัวหน้าพรรคความหวังใหม่และหัวหน้าพรรคไทยรักไทยได้ร่วมกันแจ้งการรวมพรรคการเมืองทั้งสองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง เห็นว่ามีการดำเนินการเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 73 กรณีจึงมีเหตุที่จะยุบพรรคความหวังใหม่ได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (3) จึงวินิจฉัยว่า อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง สั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่เพื่อรวมเข้ากับพรรคไทยรักไทยต่อไป	ให้ยุบพรรคความหวังใหม่เพื่อรวมเข้ากับพรรคไทยรักไทย
8. นายมงคล สระฏัน	เห็นว่า พรรคความหวังใหม่มีมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงข้างมาก ตามข้อบังคับพรรคความหวังใหม่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ข้อ 29 ให้รวมพรรคความหวังใหม่เข้ากับพรรคไทยรักไทย และพรรคไทยรักไทย มีมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ให้รวมพรรคความหวังใหม่เข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกับพรรคไทยรักไทยที่เป็นหลัก ในการประชุมใหญ่วิสามัญเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2545 และที่	ให้ยุบพรรคความหวังใหม่

	ประชุมใหญ่สามัญ เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2545 ตามลำดับ และหัวหน้าพรรคทั้งสองได้ทำหนังสือแจ้งมติดังกล่าว ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบตามหนังสือลงวันที่ 8กุมภาพันธ์ 2545 จึงฟังได้ว่ามีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคความหวังใหม่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 65 วรรคสอง ได้แล้ว จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่	
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ	เห็นว่า คำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง ประกอบคำชี้แจงของพรรคความหวังใหม่และพรรคไทยรักไทยซึ่งชี้แจงยืนยันว่าที่ประชุมใหญ่วิสามัญของทั้งสองพรรคมีมติเห็นชอบให้พรรคความหวังใหม่รวมเข้ากับพรรคไทยรักไทย โดยมีพรรคไทยรักไทยเป็นหลักในการดำเนินกิจการทางการเมืองแล้ว กรณีจึงเป็นไปตามเงื่อนไขของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 73 แล้ว จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคหนึ่ง (3) และ มาตรา 65 วรรคสอง	ให้ยุบพรรคความหวังใหม่
10. นายสุจิต บุญบงการ	พิจารณาแล้ว เห็นว่า ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ที่ประชุมใหญ่ของพรรคไทยรักไทยและพรรคความหวังใหม่ มีมติเห็นชอบให้พรรคความหวังใหม่รวมเข้ากับพรรคไทยรักไทย โดยให้พรรคไทยรักไทยเป็นหลักในการดำเนินกิจการทางการเมือง กรณีเป็นไปตามมาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 เป็นเหตุให้ยุบพรรคความหวังใหม่ได้ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541 จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคความหวังใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ให้มีคำสั่งยุบพรรคความหวังใหม่
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	เมื่อพิจารณาคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองประกอบกับคำชี้แจงของหัวหน้าพรรคไทยรักไทยและหัวหน้าพรรคความหวังใหม่แล้วเห็นว่า มีเหตุตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.	ให้ยุบพรรคความหวังใหม่

	2541 เกิดขึ้นกับพรรคความหวังใหม่แล้ว จึงเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญชอบที่จะสั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่ ตามมาตรา 65 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	พิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีพรรคความหวังใหม่รวมเข้า เป็นพรรคการเมืองเดียวกับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคหลักนั้น พรรคความหวังใหม่ได้มีมติเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่วิสามัญ ครั้งที่ 1/2545 วันที่ 24 มกราคม 2545 ส่วนพรรคไทยรักไทยได้มีมติเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2545 วันที่ 27 มกราคม 2545 และหัวหน้าพรรคการเมืองทั้งสองได้ร่วมกันแจ้งการรวมพรรคการเมืองทั้งสองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง จึงเป็นการดำเนินการรวมพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา 73 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคความหวังใหม่ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (3) จึงวินิจฉัยยุบพรรคความหวังใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ยุบพรรคความหวังใหม่
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิจารณาจากคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง คำชี้แจงของหัวหน้าพรรคความหวังใหม่และหัวหน้าพรรคไทยรักไทย แล้วเห็นว่า กรณีพรรคความหวังใหม่รวมเข้า เป็นพรรคการเมืองเดียวกับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคหลักนั้น พรรคความหวังใหม่ได้มีมติเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่วิสามัญ ครั้งที่ 1/2545 วันที่ 24 มกราคม 2545 ส่วนพรรคไทยรักไทยได้มีมติเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2545 วันที่ 27 มกราคม 2545 และหัวหน้าพรรคการเมืองทั้งสองได้ร่วมกันแจ้งการรวมพรรคการเมืองทั้งสองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง จึงเป็นการดำเนินการรวมพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฯ มาตรา 73 กรณีจึงมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคความหวังใหม่ตามมาตรา 65 วรรคหนึ่ง (3) จึงวินิจฉัยยุบพรรคความหวังใหม่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง	ยุบพรรคความหวังใหม่

14. นายอมร รักษาสัตย์	เมื่อพรรคความหวังใหม่ได้จัดประชุมเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2545 และลงมติให้ยุบพรรคไปรวมกับพรรคไทยรักไทยโดยให้พรรคไทยรักไทยเป็นหลัก และเมื่อพรรคไทยรักไทยได้จัดประชุมใหญ่เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2545 เห็นชอบให้รวมพรรคความหวังใหม่เข้ามาร่วมได้และต่อมาพรรคความหวังใหม่และพรรคไทยรักไทยได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง เพื่อขอยุบพรรคความหวังใหม่มารวมกับพรรคไทยรักไทยโดยไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ กรณีจึงต้องด้วยมาตรา 73 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 จึงเห็นควรสั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่รวมกับพรรคไทยรักไทยได้ อย่างไรก็ดี กรณีเช่นนี้มีข้อน่าสังเกตว่า การรวมพรรคการเมืองตามกฎหมายพรรคการเมืองนี้ชอบด้วยหลักการของระบอบประชาธิปไตยแบบมีพรรคการเมืองหรือไม่ และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หรือไม่ เพราะรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้ส่งเสริมการมีพรรคการเมือง เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและดำเนินการในทางการเมืองเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ดังนั้นพรรคย่อมมีสมาชิกที่มีความเห็นร่วมกันในนโยบายของพรรคอยู่จำนวนหนึ่งประกอบกับรัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกของพรรคนั้นมาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน และพรรคต้องเป็นผู้ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง นอกจากนั้น พรรคยังอาจได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้อีก การที่ประชาชนลงคะแนนให้นี้น่าจะเป็นความนิยมในอุดมการณ์และนโยบายของพรรคประกอบกับความนิยมตัวบุคคล การยุบรวมพรรคภายหลังการเลือกตั้งอาจเป็นการสร้างความผิดหวังให้แก่ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีความนิยมในนโยบายของพรรคนั้น อนึ่ง การจัดตั้งรัฐบาลผสมหลายพรรคเป็นสิ่งที่ทำได้ในระบอบรัฐสภาแบบมีหลายพรรค โดยแต่ละพรรคก็ยังมีสถานภาพเป็นพรรคที่มีความเป็นอิสระอยู่ ไม่ต้องเลิกละอุดมการณ์และนโยบายของตนเมื่อไปรวมอยู่ในพรรคแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ต่างกับกรณียุบรวมพรรคซึ่งต้องละทิ้งนโยบายของพรรคเก่า จึงมีปัญหา	ให้ยุบพรรคความหวังใหม่รวมกับพรรคไทยรักไทย

	ทางรัฐธรรมนูญและปรัชญาการเมืองว่าควรยอมให้มีการยุบรวมพรรคหลังการเลือกตั้งหรือไม่ สำหรับพรรคที่มีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือควรจะให้ยุบพรรคได้หลังการเลือกตั้งเมื่อพรรคไม่มีสมาชิกได้รับเลือกตั้ง หรือควรให้ยุบรวมพรรคได้เมื่อมีการประกาศให้มีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งต่อไป เพื่อแสดงเจตนารมณ์ทางการเมืองที่มีอุดมการณ์และนโยบายใหม่ให้ประชาชนทราบก่อนการเลือกตั้ง	
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 70 พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นแล้วอาจรวมกันเพื่อจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองใหม่ หรืออาจเป็นการรวมกันเข้าเป็นพรรคเดียวกับอีกพรรคการเมืองที่เป็นหลักก็ได้ ตามมาตรา 73 ในกรณีที่การรวมพรรคการเมืองเป็นการรวมพรรคการเมืองหนึ่งหรือหลายพรรคการเมืองเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกันกับอีกพรรคการเมืองหนึ่งที่เป็นหลัก ให้พรรคการเมืองที่จะรวมกันขอความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมือง เมื่อที่ประชุมใหญ่ของแต่ละพรรคการเมืองเห็นชอบให้รวมกันแล้ว ให้หัวหน้าพรรคการเมืองที่จะรวมกันทุกพรรคการเมืองร่วมกันแจ้งการรวมพรรคการเมืองต่อนายทะเบียน และให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองหนึ่ง เพื่อรวมเข้ากับพรรคการเมืองที่เป็นหลัก ตามมาตรา 65 วรรคสอง ทั้งพรรคความหวังใหม่และพรรคไทยรักไทยได้ดำเนินการตามเงื่อนไขตามมาตรา 73 กรณีมีเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่ได้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 มาตรา 65 วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่	ให้ยุบพรรคความหวังใหม่

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 12/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 15 คน (คะแนนเสียง 15 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 15 คน	**ประเด็นหลัก** กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่เพื่อรวมเข้ากับพรรคไทยรักไทยที่เป็นพรรคการเมืองหลักตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่		**คำวินิจฉัย** สั่งให้ยุบพรรคความหวังใหม่	
	กรณีมีเหตุที่จะสั่งให้ยุบพรรค	ให้ยกคำร้อง	ให้ยุบพรรค (ชอบด้วย รธน.)	ให้ยกคำร้อง (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓		✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	✓		✓	
4. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
5. พลโท จุล อดิเรก	✓		✓	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
7. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
8. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ	✓		✓	
10. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
14. นายอมร รักษาสัตย์	✓		✓	
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	15	0	15	0

13. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 13/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 13/2545 (วันที่ 18 เมษายน 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ศาลแพ่งธนบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายบุญมา หรือสมพจน์ แซ่ลี้ หรือทรัพย์มีทอง) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า (1) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 และ (2) พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และมาตรา 6 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า (1) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 หรือไม่ และ (2) พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และ มาตรา 6 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ศาลแพ่งธนบุรีส่งคำโต้แย้ง ลงวันที่ 19 เมษายน 2543 ของจำเลย (นายบุญมา หรือสมพจน์ แซ่ลี้ หรือทรัพย์มีทอง) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และมาตรา 6 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 หรือไม่

	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	ธนาคารศรีนคร จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ฟ้อง นายบุญมา หรือสมพจน์ แซ่ลี้ หรือทรัพย์มีทอง ผู้ร้อง เป็นจำเลย ข้อหาสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีเงินกู้ เบี้ยประกันและจำนอง โดยขอให้ศาลบังคับให้ผู้ร้องชำระเงิน จำนวน 2,679,659.12 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 18.75 ต่อปี ของต้นเงิน 1,897,544.85 บาท นับถัดจากวันฟ้องจนกว่าจะชำระหนี้ให้โจทก์เสร็จสิ้น ผู้ร้องให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์และโต้แย้งว่า บทบัญญัติมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และบทบัญญัติมาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 เป็นบทบัญญัติที่เคลือบคลุม ไร้ประสิทธิภาพและขาดความเป็นธรรม รวมทั้งสภาพการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวไม่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ที่กำลังประสบปัญหาวิกฤตในปัจจุบัน และยังเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ธนาคารโจทก์ และผู้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ใช้สิทธิและเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพผูกขาด ตัดตอนทางเศรษฐกิจการเงินอย่างไม่เป็นธรรมและเอาเปรียบผู้บริโภค เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 และเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง และมาตรา 29 จึงขอให้ศาลส่งคำโต้แย้งเพื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ตามมาตรา 264
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	คำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัย มี 2 ประเด็น คือ <u>ประเด็นที่หนึ่ง</u> พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสองมาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 หรือไม่

		ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ 7/2543 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2543 ว่า มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยคำโต้แย้งของผู้ร้องในมาตราที่เหลือตามคำร้องต่อไป พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 4 บัญญัติถึงหลักการทั่วไปในการรับรองศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง มาตรา 5 บัญญัติถึงการคุ้มครองประชาชนชาวไทยทุกคนไม่ว่าจะเหล่ากำเนิดใด เพศใด หรือนับถือศาสนาใด ย่อมได้รับความคุ้มครองเสมอกัน มาตรา 26 บัญญัติให้การใช้อำนาจ โดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ซึ่งการใช้อำนาจขององค์กรดังกล่าวครอบคลุมถึงองค์กรที่มีอำนาจในการออกกฎหมาย คือ รัฐสภา องค์กรที่ใช้อำนาจบริหาร คือ คณะรัฐมนตรี องค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการ คือ ศาล หรือองค์กรอื่น ๆ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 ดังกล่าวแล้ว เห็นว่า เป็นการใช้อำนาจของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ย หรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ เป็นการปฏิบัติต่อลูกค้าอย่างเท่าเทียมกัน ธนาคารพาณิชย์ไม่อาจกำหนดตามอำเภอใจได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 จึงมิได้ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 26 แต่ประการใด รัฐธรรมนูญ มาตรา 27 บัญญัติถึงสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมาย ซึ่งเมื่อ

		พิจารณาพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 แล้ว เห็นว่า ไม่มีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 27 รัฐธรรมนูญ มาตรา 28 วรรคสอง บัญญัติถึงบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ เป็นการบัญญัติหลักการเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยศาล ซึ่งเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 แล้ว เห็นว่า มิได้มีข้อความใดที่เป็นการตัดสิทธิการใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 วรรคสอง รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 เป็นบทบัญญัติที่ประกันความมั่นคงแห่งสิทธิและเสรีภาพ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้น รวมทั้งจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 แล้ว เห็นว่า มิได้มีข้อความใดที่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 รัฐธรรมนูญ มาตรา 50 บัญญัติเพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และการจำกัดเสรีภาพข้างต้นจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น และรัฐธรรมนูญ มาตรา 87 บัญญัติให้รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภค และป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อมฯ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ แล้ว เห็นได้ว่า เป็นการตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากเงินกับธนาคาร นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นผู้

		ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการได้จากรัฐบาลนั้น เป็นแหล่งระดมทุนที่สำคัญของประเทศ ย่อมเป็นการสมควรที่ธนาคารพาณิชย์จะพึงมีบทบาทในการใช้เงินทุนนั้นไปในทางอำนวยประโยชน์แก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อบท บัญญัติมาตรา 14 เป็นการให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทย โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ ดังนั้น จึงมิได้มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 และมาตรา 87 ประเด็นที่สอง พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และ มาตรา 6 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 4 บัญญัติถึงหลักการทั่วไปในการรับรองศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง มาตรา 5 บัญญัติถึงการคุ้มครองประชาชนชาวไทยทุกคนไม่ว่าจะเหล่ากำเนิดใด เพศใด หรือนับถือศาสนาใด ย่อมได้รับความคุ้มครองเสมอกัน มาตรา 26 บัญญัติให้การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ซึ่งการใช้อำนาจขององค์กรดังกล่าวครอบคลุมถึงองค์กรที่มีอำนาจในการออกกฎหมาย คือ รัฐสภา องค์กรที่ใช้อำนาจบริหาร คือ คณะรัฐมนตรี องค์กร ที่ใช้อำนาจตุลาการ คือ ศาล หรือองค์กรอื่น ๆ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 เป็นการให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดจากผู้กู้ยืม หรือคิดให้ผู้ให้กู้ยืมให้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้ โดยมิให้นำมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับแก่การคิดดอกเบี้ย

		ของสถาบันการเงินที่รัฐมนตรีกำหนด ซึ่งมาตรา 4 และมาตรา 6 ดังกล่าว มิได้เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 และมาตรา 26 แต่ประการใด รัฐธรรมนูญ มาตรา 27 บัญญัติถึงสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมาย ซึ่งเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 แล้ว เห็นว่า ไม่มีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 27 รัฐธรรมนูญ มาตรา 28 วรรคสอง บัญญัติถึงบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ เป็นการบัญญัติหลักการเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยศาล ซึ่งเมื่อพิจารณา พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 แล้ว เห็นว่า มิได้มีข้อความใดที่เป็นการตัดสิทธิการใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 วรรคสอง รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 เป็นบทบัญญัติที่ประกันความมั่นคงแห่งสิทธิและเสรีภาพ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ และต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้น รวมทั้งจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน ฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 แล้ว เห็นว่า มิได้มีข้อความใดกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 รัฐธรรมนูญ มาตรา 50 บัญญัติเพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการ

		ประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และการจำกัดเสรีภาพข้างต้นจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น และรัฐธรรมนูญ มาตรา 87 บัญญัติให้รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภค และป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อมฯ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ แล้ว เห็นได้ว่า เป็นการตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทางราชการพิจารณาใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ในทางนโยบายการเงินในอันที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจต่าง ๆ ของประเทศ และเมื่อบทบัญญัติมาตรา 4 และมาตรา 6 เป็นการให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงิน อาจคิดจากผู้กู้ยืมหรือคิดให้ผู้ให้กู้ยืมให้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้ ซึ่งเมื่อกำหนดอัตราดอกเบี้ยแล้ว มิให้นำมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับแก่การคิดดอกเบี้ยของสถาบันการเงินตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด ดังนั้น จึงมิได้มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 และมาตรา 87 รัฐธรรมนูญ มาตรา 57 วรรคหนึ่งและวรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่วางหลักทั่วไปในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภคไว้ แต่จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างไร ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ด้วยว่า กฎหมายดังกล่าวต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระ ซึ่งมีตัวแทนผู้บริโภคเป็นองค์ประกอบด้วย ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่า รัฐสภายังไม่ได้ตรากฎหมายดังกล่าวออกมาใช้บังคับ อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งประกาศใช้บังคับก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจ

		การค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาต่อผู้บริโภค เพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภค ตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐให้เหมาะสม เพื่อตรวจตรา ดูแล และประสานงาน การปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค โดยมาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภค จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 87 2) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 7/2543 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2543
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	3) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 4) พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และมาตรา 6
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	<u>ประเด็นที่หลักที่ 1</u> พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 หรือไม่ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และ มาตรา 6 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 หรือไม่

3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และมาตรา 6 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 15 คน โดยวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติฯ ทั้ง 2 ฉบับ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จำนวน 15 คน (15 : 0) ในจำนวน 15 คนนี้ วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติฯ ทั้ง 2 ฉบับ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จำนวน 11 คน และวินิจฉัยให้ยกคำร้อง เพราะเห็นว่าคำโต้แย้งของผู้ร้องไม่ได้อธิบายหรือให้เหตุผลที่ชัดเจนว่าพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอย่างไรบ้าง หรือบทบัญญัติดังกล่าวมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 จำนวน 4 คน (คะแนนเสียง 11 : 4) ซึ่งจำนวน 4 คนนี้ ถือว่าอยู่ในกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติฯ ทั้ง 2 ฉบับ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ 2) เริ่มวันที่ 19 เมษายน 2543 แล้วเสร็จ วันที่ 18 เมษายน 2545 รวม 2 ปี 3) การวางบรรทัดฐาน พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และมาตรา 6 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 121 ก วันที่ 9 ธันวาคม 2545 ซึ่งเท่ากับ 7 เดือน 21 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 18 เมษายน 2545)

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 13/2545 (วันที่ 18 เมษายน 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 15 คน เรื่อง ศาลแพ่งธนบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายบุญมา หรือสมพจน์ แซ่ลี้ หรือทรัพย์มีทอง) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า (1) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 และ (2) พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และมาตรา 6 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 หรือไม่

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ได้แก่

<u>ประเด็นที่หลักที่ 1</u> พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 หรือไม่

<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และ มาตรา 6 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 หรือไม่

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	**1. รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ว่า** **"<u>มาตรา 4</u> ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง"** **"<u>มาตรา 5</u> ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน"** **"<u>มาตรา 6</u> รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้"**	

	"มาตรา 26 การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้" "มาตรา 27 สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้งโดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง" "มาตรา 28 ..... บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้" "มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม" "มาตรา 50 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของ	

	ประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณูปโภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน" "มาตรา 57 สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค" "มาตรา 87 รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภค และป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค" "มาตรา 264 ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 6 และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า คำโต้แย้งของคู่ความ	

	ตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว" 2. พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 บัญญัติไว้ว่า "มาตรา 14 ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้ (1) ดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์อาจจ่ายได้ (2) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ การกำหนดตามมาตรานี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี และประกาศในราชกิจจานุเบกษา" 3. พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 บัญญัติไว้ว่า "มาตรา 4 เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดจากผู้กู้ยืมหรือคิดให้ผู้กู้ยืมให้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้" "มาตรา 6 เมื่อรัฐมนตรีกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามมาตรา 4 แล้ว มิให้นำมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับแก่การคิดดอกเบี้ยของสถาบันการเงินที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา 4" ประเด็นหลักที่ 1 1) พิจารณาแล้ว มาตรา 4 และมาตรา 5 เป็นบทบัญญัติภายใต้หมวด 1 (บททั่วไป) ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น บทบัญญัติของทั้งสองมาตรานี้ จึงเป็นบทบัญญัติที่วางหลักการทั่วไปของรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะต้องมีบทบัญญัติในหมวดอื่นๆ ของ	ประเด็นหลักที่ 1 พระราชบัญญัติการ

	รัฐธรรมนูญมารองรับ จึงไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใด ๆ ที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 และมาตรา 5 โดยตรง แต่ในกรณีที่บทบัญญัติของกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติใดในหมวด 3 ของรัฐธรรมนูญซึ่งว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย เช่น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 บทบัญญัติของกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อมาตรา 26 ก็จะขัดหรือแย้งต่อมาตรา 4 ด้วยโดยอัตโนมัติ หรือในกรณีที่บทบัญญัติของกฎหมายใดขัดหรือแย้ง ต่อมาตรา 30 วรรคหนึ่ง บทบัญญัตินั้นก็จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 5 ด้วยโดยอัตโนมัติ 2) รัฐธรรมนูญ มาตรา 26 เป็นบทบัญญัติที่บังคับว่าการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ การที่มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์อาจจ่าย หรือในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บได้ มิใช่เป็นการปฏิบัติต่อบุคคลในลักษณะที่ไม่คู่ควรกับมนุษย์แต่อย่างใด อีกทั้งไม่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้แต่อย่างใด ดังนั้น บทบัญญัติของพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 3) รัฐธรรมนูญ มาตรา 27 เป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ไม่ว่าจะเป็นการรับรองโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย หรือเป็นการรับรองโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ อีกทั้งยังให้หลักประกันสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว พิจารณาแล้ว มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ เป็นบทบัญญัติที่ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์อาจจ่ายได้ และในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ ซึ่งไม่มีข้อความหรือถ้อยคำใด ๆ ในมาตราดังกล่าวที่แสดงให้เห็นว่า บทบัญญัตินั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ	ธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87

	มาตรา 27 4) รัฐธรรมนูญ มาตรา 28 วรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่รับรองว่าบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาล หรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ พิจารณาแล้ว มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่มีข้อความหรือถ้อยคำใด ๆ ที่ห้ามผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ใช้สิทธิทางศาล หรือยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาล อันจะถือได้ว่าเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 วรรคสอง ดังนั้น มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 วรรคสอง 1.5 รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดเป็นหลักการว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ โดยมีข้อยกเว้นให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ โดยมีข้อแม้ว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวต้องกระทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ นอกจากนี้ มาตรา 29 ยังบัญญัติว่า กฎหมายให้อำนาจดังกล่าวต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง อีกทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย พิจารณาแล้ว มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ย หรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจจ่ายได้ และในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บได้โดยที่ไม่มีบทบัญญัติใด ๆ ของรัฐธรรมนูญรับรองว่า บุคคลมีสิทธิกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์โดยชำระดอกเบี้ยในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ดังนั้น บทบัญญัติดังกล่าวของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ จึงไม่อยู่ใน	

	บังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 และไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรานี้ 6) รัฐธรรมนูญ มาตรา 50 เป็นบทบัญญัติที่รับรองเสรีภาพของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ บทบัญญัติดังกล่าวยังกำหนดว่า การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณูปโภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากร ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน พิจารณาแล้ว มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์อาจจ่ายได้ และในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บได้ ซึ่งการกำหนดในเรื่องดังกล่าวมิใช่การจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพของบุคคลแต่อย่างใด ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 50	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม
	7) โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยประเด็นดังกล่าวไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ 7/2543 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2543 ว่า มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 และโดยที่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาดมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ จึงไม่จำต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้ 8) รัฐธรรมนูญ มาตรา 87 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดว่า รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภคและป้องกัน	

	การผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีบริการสาธารณูปโภค พิจารณาแล้ว มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บได้ ไม่มีข้อความหรือถ้อยคำใด ๆ ของบทบัญญัติดังกล่าวที่แสดงให้เห็นว่า ขัดหรือแย้งต่อมาตรา 87 ของรัฐธรรมนูญ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว มาตรา 4 และมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ เป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศและเนื้อหาของบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวเป็นคนละเรื่องกับสาระสำคัญของมาตราต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญที่ผู้ร้องอ้าง ดังนั้น มาตรา 4 และมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ จึงไม่มีข้อความหรือถ้อยคำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราต่าง ๆ ที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง ทั้งนี้ โดยมีเหตุผลทำนองเดียวกันกับที่ได้วินิจฉัยในประเด็นหลักที่ 1 จึงวินิจฉัยว่า 1. มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 2. มาตรา 4 และมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ไม่ขัด	โดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และมาตรา 6 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87

	หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> 1) คำโต้แย้งที่อ้างว่า มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้วว่าไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 ตามคำวินิจฉัยที่ 7/2543 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2543 จึงไม่วินิจฉัยซ้ำอีก ส่วนในประเด็นมาตราอื่นนั้น คำโต้แย้งของผู้ร้องไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า บทบัญญัติมาตรานี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราที่อ้างถึงอย่างไร แต่เพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรม จะแยกวินิจฉัยประเด็นที่เหลืออีก ดังนี้ 2) มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ เป็นการให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยขอความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ย หรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้จากผู้กู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ จึงเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐ การกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของมหาชน โดยมีรัฐมนตรีซึ่งเป็นตัวแทนของอำนาจบริหารเป็นผู้ควบคุมการใช้อำนาจดังกล่าวมิให้ส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของมหาชน นอกจากนั้น บทบัญญัติมาตรานี้ก็ไม่มีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 ซึ่งบัญญัติถึงหลักการทั่วไปของรัฐธรรมนูญไว้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง และในทำนองเดียวกันก็ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 5 ซึ่งคุ้มครองประชาชนไทยทุกหมู่เหล่า ทุกเพศ ทุกศาสนาเสมอกัน อีกทั้งไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ซึ่งบัญญัติให้องค์กรของรัฐทุกองค์กร คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เพราะมาตรา 14 ของพระ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> บทบัญญัติมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 และมาตรา 87

	ราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ดังกล่าว เพียงให้อำนาจแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้อำนาจของตนกำหนดมาตรการในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลดที่ธนาคารจะต้องปฏิบัติต่อลูกค้าเท่านั้น มิได้ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคลแต่อย่างใด 3) บทบัญญัติ มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ก็ไม่มีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 27 ซึ่งห้ามมิให้รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐตรากฎหมาย ใช้บังคับกฎหมายหรือตีความกฎหมายที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้งโดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในทำนองเดียวกัน บทบัญญัติมาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ดังกล่าว ไม่ได้มีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 28 วรรคสอง เพราะไม่ได้ตัดสิทธิของบุคคลที่จะยกบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในการใช้สิทธิทางศาล หรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ ในกรณีที่สิทธิและเสรีภาพของตนถูกละเมิด อีกทั้งบทบัญญัติ มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ดังกล่าว ก็ไม่ได้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 เพราะมิได้จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้แต่อย่างใด แม้เสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 ก็มิได้ถูกจำกัดโดยบทบัญญัติ มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ดังกล่าวเช่นกัน ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา 87 ซึ่งบัญญัติให้รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด คุ้มครองผู้บริโภคและป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม ก็มิได้รับผลกระทบจากบทบัญญัติ มาตรา 14 ของพระราช บัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ดังกล่าวแต่อย่างใด เพราะบทบัญญัติ มาตรา 14 นี้ มิได้ส่งเสริมให้เกิดการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม ตามที่ผู้ร้องโต้แย้งแต่อย่างใด เนื่องจากบุคคลทุกคนยังคงมีสิทธิและเสรีภาพที่จะเลือกขอกู้เงินจากธนาคารใดก็ได้ ที่ให้มีส่วนลดหรือคิดดอกเบี้ยในอัตราที่ตน	

	พอใจได้ตลอดเวลา จึงวินิจฉัยว่า บทบัญญัติมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 และมาตรา 87 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> 1) เมื่อพิจารณาบทบัญญัติ มาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ แล้วเห็นว่า ทั้งสองมาตราบัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งอาจเกิดจากภาวะเงินฝืดหรือภาวะเงินเฟ้อได้ทั้งสองกรณี อันเป็นภาวะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จะต้องใช้มาตรการดอกเบี้ยเงินกู้เป็นกลไกในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจที่ผิดปกติไปให้กลับสู่ภาวะปกติ จึงเห็นว่า บทบัญญัติทั้งสองมาตรานี้มีเจตนาที่จะคุ้มครองผลประโยชน์ของมหาชน นอกจากนั้น ตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น รัฐย่อมมีอำนาจที่จะตรากฎหมายพิเศษยกเว้นการปฏิบัติบางอย่างของกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปได้ โดยเฉพาะมาตรา 6 ที่ยกเว้นมิให้นำมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้เรียกดอกเบี้ยเงินกู้เกินร้อยละ 15 มาใช้บังคับแก่การคิดดอกเบี้ยของสถาบันการเงินนั้น เป็นสิ่งที่รัฐสภาสามารถทำได้โดยไม่ขัดกับหลักการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ 2) เห็นว่า บทบัญญัติทั้งสองมาตราของพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 และมาตรา 87 ด้วยเหตุผลเดียวกับที่ได้วินิจฉัยไว้แล้วในประเด็นหลักที่ 1 และเห็นในทำนองเดียวกันว่าไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 เช่นเดียวกัน เพราะบทบัญญัติทั้งสองมาตรานี้ มีเจตนาคุ้มครองผลประโยชน์ของมหาชน รวมทั้งผู้บริโภคหรือผู้กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินด้วยอยู่	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> บทบัญญัติมาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 และมาตรา

	แล้ว โดยใช้มาตรการดอกเบี้ยเงินกู้เป็นกลไกในการขจัดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนั้น ผู้กู้เงินเองก็ไม่ได้ถูกตัดสิทธิในการที่จะเลือกไปกู้เงินจากสถาบันการเงินต่าง ๆ ซึ่งย่อมจะต้องแข่งขันกันอย่างเต็มที่เพื่อดึงให้ประชาชนมากู้เงินจากสถาบันการเงินของตน จึงวินิจฉัยว่า บทบัญญัติมาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 และมาตรา 87	87
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	พิเคราะห์รัฐธรรมนูญ มาตรา 264 และมาตรา 50 แล้ว เห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลแพ่งธนบุรีจะใช้บังคับคดีที่โจทก์ฟ้องผู้ร้อง เป็นคนละเรื่องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 จึงไม่มีกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยแต่อย่างใด ส่วนบทบัญญัติของกฎหมายที่ผู้ร้องอ้างมาในคำร้องลงวันที่ 23 มีนาคม 2543 ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 และเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง และมาตรา 29 ซึ่งต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 นั้น เห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งหมด (ยกเว้น มาตรา 50 ซึ่งได้วินิจฉัยแล้ว) ล้วนเป็นข้อนอกคำให้การของผู้ร้องซึ่งไม่เป็นประเด็นแห่งคดี และไม่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 จึงไม่วินิจฉัยให้เช่นเดียวกัน จึงมีคำสั่งให้ยกคำร้องของผู้ร้อง	ให้ยกคำร้อง
4. นายจุมพล ณ สงขลา	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า คดีนี้โจทก์ฟ้องขอให้ศาลบังคับจำเลย คือ ผู้ร้องให้ชำระหนี้ตามสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีพร้อมทั้งดอกเบี้ยซึ่งตามข้อตกลงในสัญญา ผู้ร้องยินยอมให้โจทก์คิดดอกเบี้ยในกรณีปกติ และเมื่อผิดนัดในอัตราตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย สัญญาดังกล่าวจึงชอบด้วยกฎหมายมีผลผูกพัน	ให้ยกคำร้อง

	โจทก์และผู้ร้องให้ต้องปฏิบัติตามสัญญา ดังนั้น กฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีเพื่อวินิจฉัยถึงสิทธิและหน้าที่ของโจทก์กับผู้ร้องในคดีนี้โดยตรงก็คือประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งมีฐานะเป็นกฎหมายเช่นเดียวกันเท่านั้น มิใช่พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 ที่ผู้ร้องอ้างบทบัญญัติดังกล่าวจึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง แต่เนื่องจากประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ศาลจะต้องนำมาใช้บังคับแก่คดี มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยได้ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัย เป็นบรรทัดฐานไว้แล้วในคดีที่ 4/2542 จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
5. พลโท จุล อติเรก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 มิได้บัญญัติเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 และมาตรา 29 แต่อย่างใด เพราะเป็นเรื่องของความผูกพันระหว่างธนาคารต่อธนาคารหรือต่อลูกค้าซึ่งรวมทั้งผู้ฝากเงินและผู้กู้เงิน และมิได้บัญญัติห้ามมิให้บุคคลมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 ด้วย ทั้งมิได้บัญญัติในลักษณะการควบคุมการดำเนินการทางธุรกิจ หรือให้มีการผูกขาดตัดตอนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 87 ด้วยเช่นกัน แต่พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 บัญญัติเป็นการทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจง และบัญญัติให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยในการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติเกี่ยวกับดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์จะจ่ายให้แก่ผู้ฝาก หรือกำหนดอัตราดอกเบี้ยรวมตลอดถึงส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์จะเรียกเอาจากผู้กู้ยืม ผู้ขาย หรือผู้ที่มีนิติสัมพันธ์ในลักษณะลูกหนี้ได้ โดยเฉพาะการ	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของ

	กำหนดการปฏิบัติดังกล่าวจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเสียก่อน ซึ่งต้องคำนึงถึงเศรษฐกิจของประเทศ และเพื่อให้การคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะลูกค้าของธนาคารไม่ว่าจะเป็นผู้ฝาก ผู้กู้ยืมจะต้องทราบเงื่อนไขดังกล่าว หรือมีการตกลงยินยอมต่อกันไว้เป็นการแน่นอนแล้วจะเป็นการตกลงไว้ล่วงหน้าก็ได้ มิใช่ธนาคารพาณิชย์จะกำหนดได้เองตามความพอใจ จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งสองมาตราดังกล่าว ได้บัญญัติขึ้น เพื่อประโยชน์และเป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้มีการกู้ยืมเงินไปลงทุนประกอบธุรกิจให้กว้างขวาง การเงินคล่องตัว เช่นเดียวกับที่ให้อำนาจแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติตามที่ได้วินิจฉัยในประเด็นที่หนึ่งแล้ว สำหรับประเด็นนี้จึงได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินโดยให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงิน จะคิดกับผู้กู้ยืมหรือคิดให้กับผู้ให้ยืมสูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้ และบัญญัติมิให้นำมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ เพราะเป็นเรื่องระหว่างสถาบันกับผู้กู้ยืมหรือสถาบันกับผู้ให้ยืม จะตกลงดอกเบี้ยกันสูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีก็ได้ หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าบัญญัติยกเว้นกฎหมายทั่วไปให้ใช้กับสถาบันการเงินที่ตั้งขึ้นตามกฎหมาย ซึ่งมิใช่บุคคลทั่วไป จึงเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าว ไม่เกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง และมาตรา 29 ไม่ได้จำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 มิได้จำกัดสิทธิของผู้บริโภค ตาม	สถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87

	รัฐธรรมนูญ มาตรา 57 ทั้งไม่เป็นการควบคุมผูกขาด ตัดตอนทางธุรกิจของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 87 ด้วย จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และมาตรา 6 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า ตามคำโต้แย้งของผู้ร้องไม่ได้กล่าวอ้างโดยชัดเจนว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบัการเงินฯ มาตรา 4 มาตรา 6 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 ดังที่อ้างอย่างไร อีกทั้งบทบัญญัติดังกล่าวมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ให้ยกคำร้อง เห็นว่า การเป็นผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 หมายความว่า ต้องเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคไว้อย่างแจ้งชัด และในวรรคสองบัญญัติว่ากฎหมายที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคนี้ ต้องมีองค์การอิสระซึ่งทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย ฯลฯ พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครองคู่สัญญาที่เป็นฝ่ายเสียเปรียบสามารถยกขึ้นอ้างเพื่อให้สัญญานั้นมีผลใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรม ซึ่งเป็นเรื่องการต่อสู้คดีในศาลยุติธรรม มิใช่ปัญหาว่าผู้ร้องจะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 57 ได้หรือไม่ในศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 87 เป็นบทบัญญัติในเรื่องอื่น ๆ ไม่เกี่ยวกับหนี้เงินกู้ยืมตามคำโต้แย้งของผู้ร้อง จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยเช่นเดียวกัน	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> ผู้ร้องไม่ได้กล่าวอ้างโดยชัดเจนว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบัน

	เห็นว่า สถาบันการเงินประเภทธนาคารพาณิชย์ ตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ เป็นนิติบุคคลประเภทหนึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญในการประกอบธุรกิจเงินทุน เช่น การให้กู้ยืมเพื่อนำเงินไปลงทุนในการประกอบธุรกิจต่างๆ สถาบันการเงินดังกล่าวจะต้องมีการระดมเงินทุน เช่น การกู้ยืมจากภายในประเทศและต่างประเทศจำนวนมาก เพื่อนำมาให้กู้ตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ ธนาคารยังต้องคำนึงถึงความเสี่ยงจากการให้สินเชื่อและความน่าเชื่อถือของลูกค้าเป็นสำคัญ และยังต้องคำนึงถึงภาษีธุรกิจเฉพาะประกอบด้วย การกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้สูงขึ้นหรือลดลงยังมีความสำคัญต่อนโยบายการบริหารการเงินการคลังของประเทศอันเป็นเงื่อนไขในการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงเห็นได้ว่า หากกฎหมายบังคับให้สถาบันการเงินคิดดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ก็อาจทำให้ธุรกิจของสถาบันการเงินไม่สามารถพัฒนาต่อไปได้ อันจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย และนโยบายการบริหารการเงินการคลังของรัฐบาล ดังนั้น ที่พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ได้ระบุเหตุผลในการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ว่า เมื่อสถานการณ์ของโลกได้เปลี่ยน แปลงไป การที่จำกัดให้สถาบันการเงินมีสิทธิกำหนดดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 จึงไม่สอดคล้องกับภาวะการเงินของตลาดโลกและตลาดภาย ในประเทศ อันจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศจึงมีเหตุผล รัฐบาลจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นใช้บังคับ เพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจต่าง ๆ ของประเทศ โดยมีบทบัญญัติให้กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลการบริหารการเงินการคลังของประเทศร่วมกันควบคุมการกำหนดอัตราดอกเบี้ยดังกล่าว โดยออกเป็นประกาศของกระทรวงการคลัง โดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยที่กำหนดให้สถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยจากผู้กู้ยืมได้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี	การเงินฯ มาตรา 4 มาตรา 6 ขัดหรือ แย้งต่อรัฐ ธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 อย่างไร อีกทั้งบท บัญญัติ ดังกล่าว มิใช่บท บัญญัติ แห่ง กฎหมายที่ จะใช้บังคับ แก่คดีตาม รัฐ ธรรมนูญ มาตรา 264 ให้ ยกคำร้อง

	ได้ โดยออกประกาศเป็นคราว ๆ ไปตามสภาวะตลาดการเงินของโลกและตลาดภายในประเทศประกอบกับสภาพคล่องภายในประเทศ พระราชบัญญัติดังกล่าวจึงถือได้ว่า เป็นเรื่องนโยบายของรัฐบาลในการบริหารการเงิน การคลังของประเทศ ซึ่งรัฐบาลจะต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจตรวจสอบนโยบายของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ส่วนบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 เป็นบทบัญญัติใน บททั่วไป ซึ่งมีความหมายว่า รัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นผลมาจากแนวความคิดของการบัญญัติกฎหมายแบบประมวลกฎหมายที่ถือว่ากฎหมายเป็นสิ่งสมบูรณ์หรือสามารถบัญญัติสิ่งที่สมบูรณ์ถูกต้องเป็นกฎหมายได้ นอกจากนี้ ถือว่ากระบวนการบัญญัติแบบประมวลกฎหมาย เป็นการบัญญัติกฎหมายที่ถือว่าเป็นระบบที่ดีที่สุดเหนือกว่าการบัญญัติกฎหมายแบบอื่น โดยมีจุดเด่นประการหนึ่งคือ จะมีบททั่วไปและจะให้ความสำคัญต่อบททั่วไป ว่าเป็นส่วนที่จะมีความ สำคัญที่สุดและเป็นหลักการใหญ่ที่ถือเป็นกรอบและระบบควบคุมบทบัญญัติที่ตามมาหรือเป็นแนวทางในการใช้หรือตีความบทบัญญัติที่บัญญัติตามมาหรือบทบัญญัติเฉพาะซึ่งจะขัดแย้งโดยตรงต่อบทบัญญัติทั่วไปมิได้ เว้นแต่บทบัญญัติทั่วไปจะเปิดช่องให้ทำได้ ดังนั้นบทบัญญัติในหมวด 1 บททั่วไปตั้งแต่มาตรา 1 ถึงมาตรา 7 ของรัฐธรรมนูญ จึงเป็นบทบัญญัติที่ถือว่าเป็นหัวใจ หรือแก่น หรือระบบหรือกลไกควบคุมบทบัญญัติที่ตามมาไม่ว่าเป็นบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญอย่างอื่นหรือกฎหมายอื่นทั้งหมด ดังนั้น กรณีการกู้ยืมเงินของผู้ใต้แย้งจึงไม่อาจอ้างได้ว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 มีข้อความขัดหรือแย้งต่อมาตรา 4 และมาตรา 5 ของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นบททั่วไป ส่วนข้อโต้แย้งที่ว่า ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 นั้น ก็เห็นว่า บทบัญญัติตาม	

	มาตราต่าง ๆ ดังกล่าวอยู่ในบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองและรับรองไว้ การกู้ยืมเงินของผู้โต้แย้งเป็นนิติกรรมสัญญาประเภทหนึ่ง เกิดจากข้อตกลงของผู้ทำนิติกรรมตามกฎหมายเอกชนมิใช่เรื่องสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชนชาวไทย ที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองไว้ อีกทั้งข้อโต้แย้งของผู้โต้แย้งมิได้กล่าวอ้างให้ชัดเจนว่าบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับในการเรียกดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติต่างๆ ดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญอย่างไร ดังนั้น จึงไม่อาจอ้างได้ว่า พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญมาตราต่าง ๆ ดังที่อ้าง คำร้องของผู้ร้องไม่อาจรับฟังได้ ให้ยกคำร้อง	
7. นายผัน จันทรปาน	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับที่กล่าวถึงเป็นมาตรการพิเศษที่รัฐออกมาเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 วรรคสอง และการทำสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างธนาคารกับผู้กู้ ย่อมทราบอัตราดอกเบี้ยและเงื่อนไขต่าง ๆ อยู่แล้ว ก่อนทำสัญญากัน เมื่อตกลงทำสัญญาต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้ การยกมาตรารวม 3 มาตรา ในพระราชบัญญัติ 2 ฉบับ มาอ้างว่าขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญมาตราต่าง ๆ รวม 12 มาตรา พิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญมาตราที่อ้างขึ้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และมาตรา 6 ไม่ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชบัญญัติฯ ทั้ง 2 ฉบับ ไม่ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ

	มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 แต่ประการใด	
8. นายมงคล สระฏัน	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 7/2543 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2543 ว่า มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 จึงไม่ต้องวินิจฉัยซ้ำอีก ส่วนประเด็นว่ามาตรา 14 จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราอื่นหรือไม่นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 4 บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตลอดจนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มาตรา 5 บัญญัติให้ความคุ้มครองประชาชน ชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด มาตรา 6 บัญญัติให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับไม่ได้ มาตรา 26 เป็นบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของประชาชนจากการใช้อำนาจรัฐ โดยการใช้อำนาจรัฐทุกองค์กร จะไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ไม่ได้ มาตรา 27 เป็นบทบัญญัติที่รับรองให้ปรากฏซึ่งสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ และยังทำให้การใช้บังคับของสิทธิเสรีภาพเกิดผลขึ้นจริง โดยบัญญัติให้ได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมาย มาตรา 28 วรรคสอง บัญญัติให้บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ สามารถใช้สิทธิทางศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลได้ มาตรา 29 เป็นบทบัญญัติที่ประกันความมั่นคงแห่งสิทธิและเสรีภาพบุคคล มาตรา 50 เป็นบทบัญญัติรับรองเสรีภาพของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำไม่ได้ เป็นต้น ส่วนมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ เป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศตลอดจนให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากเงินกับ	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28

	ธนาคาร การที่ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ จึงมิได้มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 และมาตรา 87 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า มาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทย*ดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินต่าง ๆ คิดดอกเบี้ยจากผู้กู้ยืมสูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศ และมิให้นำมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 เช่นเดียวกัน จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และมาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87	วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นสถาบันการเงินอาจเรียกเก็บได้ แม้จะ	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราช

	เรียกเก็บเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีก็ตาม เป็นการใช้บังคับกับสถาบันการเงินเป็นการทั่วไป ซึ่งใช้บังคับกับผู้กู้ยืมเงิน หรือผู้ให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงินทุกแห่งเหมือนกัน มิได้ใช้บังคับกับสถาบันการเงินใด หรือผู้กู้ยืมเงินหรือผู้ให้กู้ยืมเงินคนใด หรือกลุ่มใดโดยเฉพาะ ส่วนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 เป็นบทบัญญัติในหมวด 1 แห่งรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นบททั่วไป ครอบคลุมหรือเกี่ยวโยงกับบทบัญญัติในหมวดอื่นด้วย มิใช่เกี่ยวกับเรื่องใดโดยเฉพาะ สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 50 ก็เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย คุ้มครองไปยังการใช้อำนาจของรัฐ ให้เคารพและคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน รับรองสิทธิและเสรีภาพให้เกิดผลบัญญัติให้หน่วยงานของรัฐต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพ ประกันความมั่นคงแห่งสิทธิ การคุ้มครองเสรีภาพของปวงชน การใช้อำนาจรัฐโดยไม่เคารพหรือไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ได้ เป็นต้น บทบัญญัติมาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 และมาตรา 50 จึงเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปมิใช่มุ่งหมายที่จะใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งโดยเฉพาะไม่ เช่นเดียวกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 ซึ่งไม่ได้จำกัดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ส่วนมาตรา 87 แห่งรัฐธรรมนูญซึ่งบัญญัติอยู่ในหมวด 5 ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เป็นการกำหนดแนวทางสำหรับการตรากฎหมาย และนโยบายในการบริหารโดยกำหนดหน้าที่ของรัฐให้ต้องกระทำหรือละเว้นกระทำไว้หลายประการเป็นหลักการยกเว้นจากหลักทั่วไปไว้ พระราชบัญญัติฯ ทั้งสองฉบับข้างต้น จึงหาได้ขัดหรือแย้งต่อ	บัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87

	รัฐธรรมนูญตามคำร้องของผู้ร้องไม่ ส่วนประเด็นที่ว่ามาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 หรือไม่ ไม่จำต้องวินิจฉัยโดยศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ 7/2543 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2543 จึงวินิจฉัยว่า บทบัญญัติ มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และบทบัญญัติ มาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 และมาตรา 87	
10. นายสุจิต บุญบงการ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า คดีนี้เป็นคดีที่มีปัญหาว่าการคิดดอกเบี้ยของโจทก์ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยจำเลยหรือผู้ร้องได้โต้แย้งว่าบทบัญญัติ มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยออกประกาศ ถ่ายโอนอำนาจไปให้ธนาคารพาณิชย์ สามารถประกาศกำหนดดอกเบี้ยเองได้ และบทบัญญัติ มาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มีเจตนายกเว้นให้ธนาคารพาณิชย์สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ได้ ดังนั้น บทบัญญัติในมาตราทั้ง 3 ดังกล่าวจึงถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีได้ กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ พิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา 14 แห่ง พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ที่ให้อำนาจธนาคารพาณิชย์กำหนดอัตราดอกเบี้ยได้นั้น ไม่เกี่ยวกับการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชน หรือความเสมอภาคของบุคคล ส่วนกรณีที่ผู้ร้องอ้างว่าธนาคารพาณิชย์กำหนดอัตราดอกเบี้ย	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 ไม่ขัดหรือแย้ง

	อย่างไม่เป็นธรรม และถือเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพ เป็นเรื่องของประกาศของธนาคารพาณิชย์ ไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัย ส่วนมาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยฯ ที่ให้สถาบันการเงินกำหนดดอกเบี้ยเกิน ร้อยละ 15 ต่อปีได้นั้น เป็นไปเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเท่านั้น จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 และมาตรา 57 เมื่อเป็นเช่นนี้จึงไม่ขัดต่อ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 และมาตรา 28 และไม่เกี่ยวกับความเสมอภาคของบุคคล จึงไม่ขัดต่อมาตรา 29 และไม่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 87 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้แล้วว่า มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 จึงไม่ต้องวินิจฉัยในส่วนนี้อีก ส่วนในกรณีของรัฐธรรมนูญ มาตรา 87 มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ และมาตรา 4 และ 6 แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยฯ ไม่ได้ยกเลิกหรือมีผลเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจเสรี หรือเกี่ยวข้องกับการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และไม่เกี่ยวกับการที่รัฐเข้ามาแข่งขันกับเอกชน จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 87 จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87	**ต่อรัฐธรรมนูญ** มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 4 และมาตรา 5 ที่กล่าว เป็นบทบัญญัติที่เพียงแต่กำหนดหลักการขั้นพื้นฐานและเป็นการประกาศเจตนารมณ์และกรอบของรัฐธรรมนูญในการที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แต่ในตัวเองแล้วมาตราดังกล่าวไม่มีเนื้อหาสาระที่จะเป็นเกณฑ์ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องการกำหนดอัตราดอกเบี้ย	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และประเด็นหลักที่ 2</u> 1) ให้ยกคำร้องของ

	เงินให้กู้ยืมนั้น ขัดหรือแย้งต่อมาตราเหล่านั้นของรัฐธรรมนูญหรือไม่ จึงเห็นว่า คำโต้แย้งของผู้ร้องในประเด็นนี้ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามนัยมาตรา 264 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ จึงให้ยกคำร้องในส่วนนี้เสีย <u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นปัญหานี้กำหนดให้เรียกเก็บดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมได้ในอัตราสูงกว่าร้อยละ 15 ต่อปีนั้น ไม่มีผลเป็นการบั่นทอนหรือเสื่อมเสียต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ในเรื่อง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้กู้ยืมเงินแต่อย่างไร ในทางตรงกันข้ามการกู้ยืมเงิน การเจรจาต่อรอง และการทำความตกลงกับผู้ให้กู้ยืมเงินเพื่อรับภาระข้อผูกพันและพันธกรณีต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของผู้กู้ยืมและผู้ให้ยืมเงินนั้น น่าจะเป็นการแสดงออกถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความสามารถทางกฎหมายโดยสมบูรณ์ของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมากกว่า ถึงแม้ผู้ร้องจะอ้างว่า มีสัญญาแบบสำเร็จรูปและเบ็ดเสร็จแล้ว (ซึ่งก็เป็นไปตามแนวปฏิบัติสากลในยุคปัจจุบัน) ก็ตาม แต่ก็เป็นเรื่องที่ผู้ร้องได้ยินยอมรับการผูกพันตามกฎหมายและตามสัญญานั้นไว้แล้วด้วยความสมัครใจ โดยทราบดีถึงเงื่อนไขต่าง ๆ และปราศจากการบังคับหรือขู่เข็ญใด ๆ ทั้งสิ้น และอันที่จริงแล้ว ผู้ร้องต่างหากที่เป็นผู้ริเริ่มนิติกรรมที่เป็นมูลเหตุแห่งคดีในศาลยุติธรรม โดยมุ่งหมายถึงผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก ฉะนั้น จึงเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นปัญหานั้นไม่มีข้อความใดที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ร้อง สำหรับมาตรา 27 มาตรา 28 และมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญ นั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตราที่กล่าวถึงข้างต้นเป็นบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเฉพาะประเภทสิทธิและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้น สิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ส่วนใหญ่ได้แก่สิทธิเสรีภาพที่กล่าวถึงในรัฐธรรมนูญหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และ	ผู้ร้องในส่วนที่อ้างว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 และมาตรา 5 2) บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว

	ในหมวด 8 ที่ว่าด้วยศาล (เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหา) การที่บุคคลใดจะอ้างว่าตนถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 27 มาตรา 28 และมาตรา 29 นั้น จะต้องแสดงได้ว่า สิทธิที่ตนอ้างว่าถูกละเมิดนั้น เป็นสิทธิที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนสิทธิประเภทอื่นๆ ที่เกิดจากสัญญา ความตกลง หรือนิติกรรมอื่นที่บุคคลหรือเอกชนทำกันภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกฎหมายอื่น นั้น ก็เป็นสิทธิธรรมดาตามกฎหมายเอกชน ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว และกฎหมายเอกชนนั้นอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ตามที่เห็นสมควรและเหมาะสมแก่ยุคสมัย สิทธิหรือเสรีภาพของผู้กู้ยืมเงินในการที่จะไม่ถูกเรียกเก็บดอกเบี้ยในอัตราสูงกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ตามนัยคำโต้แย้งของผู้ร้อง นั้น อย่างมากก็เป็นเพียงสิทธิที่กำหนดไว้ในมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เท่านั้น ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มีวัตถุประสงค์ห้ามการเอารัดเอาเปรียบในการเรียกเก็บดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมและเป็นกฎหมายที่เหมาะสม และให้ความเป็นธรรมในการกู้ยืมเงินในกรณีทั่วๆ ไปในสภาวการณ์ปกติ หาใช่เป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ไม่ ดังนั้น การที่กฎหมายที่เป็นปัญหากำหนดข้อยกเว้นไว้สำหรับมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินแห่งยุคที่เปลี่ยนแปลงใหม่นั้น จึงไม่เป็นการละเมิดสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้แต่ประการใด บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 27 มาตรา 28 และมาตรา 29 ส่วนเรื่องการถ่ายโอนอำนาจไปให้ผู้ประกอบการธนาคารพาณิชย์สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยได้เองโดยลำพังตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างนั้น เป็นประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ตามมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญ เหตุเป็นเพราะการถ่ายโอนอำนาจดังกล่าวเป็นปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วย กฎหมายแม่บท มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วย	สองฉบับดังกล่าวไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และ มาตรา 87

	รัฐธรรมนูญที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตาม มาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญ อีกทั้งประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยก็เป็นสิ่งที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ตามมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญ เนื่องจากประกาศดังกล่าวไม่มีสถานะเป็นบฯบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของมาตราดังกล่าว สำหรับ มาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญ เป็นการรับรองเสรีภาพของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่อนุญาตให้เรียกเก็บดอกเบี้ยได้เกินร้อยละ 15 ต่อปีในบางกรณีที่ระบุนั้น ไม่มีผลกระทบกระเทือนเสรีภาพดังกล่าว แต่อย่างไร การจะเป็นประการใดก็ตาม มาตรา 50 วรรคสอง เองก็ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้แล้วในกรณีที่เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในการรักษาเศรษฐกิจของประเทศ และบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องดอกเบี้ยก็ประกาศว่า ได้ตราขึ้นเพื่อแก้ไขสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศ จึงย่อมเป็นไปตามข้อยกเว้นที่กำหนดไว้ในมาตรา 50 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแล้ว สำหรับมาตรา 57 พิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 7/2543 แล้วว่า มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 จึงไม่จำต้องวินิจฉัยประเด็นนี้ซ้ำอีก สำหรับมาตรา 87 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินเท่านั้น ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจตามมาตรา 264 ของรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยให้ได้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อแนวนโยบายของรัฐ ซึ่งเป็นเรื่องนโยบายเฉพาะของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบัน	

การเงินฯ และมาตรา 6 นั้นมีข้อความทำนองเดียวกันกับมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ และเมื่อพิจารณาคำโต้แย้งที่ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 และมาตรา 5 นั้นแล้ว เห็นว่า ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามนัยมาตรา 264 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับที่ได้พิจารณาวินิจฉัยกรณีมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้น

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 นั้น อาศัยเหตุผลเดียวกันกับที่ได้ใช้ในการวินิจฉัยว่ามาตรา 14 แห่งพระราช บัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ รวม 7 มาตราด้วยกัน จึงเห็นว่า มาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน ไม่มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติเหล่านั้นของรัฐธรรมนูญ

ท้ายที่สุดมีประเด็นอยู่ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นปัญหานั้น "ต้องด้วยมาตรา 6" ของรัฐธรรมนูญ หรือไม่ จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงการกำหนดผลทางกฎหมายของการขัดแย้งกันระหว่างบทบัญญัติแห่งกฎหมายกับรัฐธรรมนูญเท่านั้น ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ในเมื่อได้วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นปัญหานั้น ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด ๆ ตามที่อ้าง ก็ไม่มีกรณีใดที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายเหล่านั้นจะ "ต้องด้วยมาตรา 6" ได้ เนื่องจากว่าการที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายจะต้องด้วยมาตรา 6 ได้นั้น ต้องเป็นเพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใดมาตราหนึ่งที่ไม่ใช่มาตรา 6 เสียก่อน

จึงวินิจฉัยว่า

1. ให้ยกคำร้องของผู้ร้องในส่วนที่อ้างว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้

	กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และมาตรา 6 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 และมาตรา 5 เพราะเห็นว่าไม่มีสาระอันสมควรได้รับการพิจารณาวินิจฉัยตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคสอง 2. บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 จึงไม่ต้องด้วยมาตรา 6	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่ามาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ มาตรา 4 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ เป็นบทบัญญัติที่ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุด หรืออัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินจะเรียกได้เกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี โดยยกเว้นไม่ต้องบังคับตามมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมิให้คิดดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 ทั้ง 7 มาตรานี้ เป็นการทำให้สิทธิและเสรีภาพได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และให้มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม ฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 ก็มิได้เป็นบทบัญญัติเพื่อใช้บังคับสถาบันการเงินใดสถาบันการเงินหนึ่ง หรือผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือผู้กู้ยืมเงินกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งไม่ได้เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพ ไม่ได้ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงไม่เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 และ	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และ พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และ มาตรา 6 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐ

	มาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญ ส่วนประเด็นว่า บทบัญญัติมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 หรือไม่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้วว่าบทบัญญัติมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 ตามคำวินิจฉัยที่ 7/2543 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2543 เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ไม่จำต้องวินิจฉัยซ้ำ รัฐธรรมนูญ มาตรา 87 เป็นบทบัญญัติว่าด้วย "แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ" มีเนื้อหาเป็นการกำหนดแนวทางสำหรับการตรากฎหมาย เช่น รัฐต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภคเท่านั้น ส่วนพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่าง ๆ จึงไม่เป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 87 ดังกล่าวข้างต้นแต่อย่างใด จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และมาตรา 6 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87	ธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และ มาตรา 87
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า 1) ประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 7/2543 ลงวันที่ 2 มีนาคม	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u>

	2543 แล้ว จึงไม่จำต้องวินิจฉัยอีก และไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตราต่าง ๆ ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง 2) พิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา 4 และมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ บัญญัติขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ รัฐสภาจึงออกกฎหมายให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุด หรืออัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินจะเรียกได้เกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปีจากผู้กู้ และเป็นกฎหมายเฉพาะที่มีผลบังคับใช้กับสถาบันการเงินทุกแห่งเหมือนกัน จึงเป็นกฎหมายที่มีความมุ่งหมายและมีวิธีการกู้ยืมที่แตกต่างไปจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 และมาตรา 50 สรุปความได้ว่า เป็นการรับรองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกศาสนา ให้ได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นๆ ของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับและการตีความกฎหมาย รวมทั้งการใช้สิทธิเสรีภาพและการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลและระหว่างบุคคลด้วยกันจะกระทำไม่ได้ และเป็นการใช้โดยทั่วไปกับบุคคลทุกคน สำหรับมาตรา 4 และมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมฯ ออกมาเพื่อใช้กับสถาบันการเงินและบุคคลที่มีความต้องการจะกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินเท่านั้น ไม่ได้ใช้กับบุคคลโดยทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงิน หากบุคคลใดไม่กู้เงินจากสถาบันการเงินก็ไม่เกี่ยวข้องกับกฎหมายดังกล่าวนี้ และรัฐธรรมนูญ มาตรา 50 วรรคสอง ได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งว่า การบัญญัติกฎหมายเฉพาะ เพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศสามารถกระทำได้เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 87 ของรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งเป็นเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่รัฐบาลจะต้องกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคาร	มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ และมาตรา 4 และมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และ

	พาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และมาตรา 4 และมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87	มาตรา 87
14. นายอมร รักษาสัตย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> จากความเป็นมา ข้อกฎหมาย และข้อพิจารณาข้างต้นเห็นว่า คำโต้แย้งของนายบุญมา แซ่ลี้ หรือนายสมพจน์ ทรัพย์มีทอง ขาดเหตุผล ขาดข้อเท็จจริงและในประเด็นข้อกฎหมายก็ขาดน้ำหนักเพียงพอจะชี้ชัดได้ว่า 1) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 และ 2) พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และมาตรา 6 ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 และต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 อย่างไรบ้าง นับได้ว่าเป็นการร้องที่เคลือบคลุมขาดเนื้อหาสาระและขาดน้ำหนักพอที่จะใช้วินิจฉัยว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตราต่างๆ ดังกล่าวได้ จึงเห็นควรยกคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> ยกคำร้อง
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว ปัญหานี้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้วตามคำวินิจฉัยที่ 7/2543 ลงวันที่ 2 มีนาคม 2543 ว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา 57 ได้วางหลักทั่วไปในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภคไว้ แต่จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างไรย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และกฎหมายที่จะบัญญัติออกมานั้น	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พระราชบัญญัติการธนาคาร

	ต้องให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการออกกฎหมาย ปรากฏว่า รัฐสภายังไม่เคยออกกฎหมายดังกล่าว สำหรับพระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค พ.ศ. 2522 นั้น มีหลักการและเหตุผลเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค เป็นกฎหมายที่มีมาก่อนพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ ซึ่งได้บัญญัติให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติเกี่ยวกับดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภค บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตราดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 57 ไม่จำต้องวินิจฉัยซ้ำอีก พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 บัญญัติให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล และคุ้มครองประชาชนชาวไทยไม่ว่าถิ่นกำเนิด เพศ หรือศาสนาใด โดยเสมอกัน อยู่ในหมวด 1 บททั่วไป ส่วนมาตรา 26 ถึง มาตรา 30 ห้ามาตรานี้ เป็นการกำหนดหลักการกว้าง ๆ โดยทั่วไป กรณีมาตรา 50 เป็นบทบัญญัติที่รับรองและคุ้มครองของบุคคลในการประกอบกิจการ หรือประกอบอาชีพทุกคนมีเสรีภาพที่ประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพใด ๆ ได้โดยเสรีและสามารถแข่งขันกันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม ฯลฯ ส่วนมาตรา 87 เป็นเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาดกำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภค ป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม ฯลฯ สำหรับพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 มีหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้เนื่องจากพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ได้ประกาศใช้บังคับมานานแล้วมีบทบัญญัติหลายมาตราไม่เหมาะสมกับกาลสมัย สมควรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติเดิม และเพิ่มเติมบทบัญญัติใหม่ขึ้น เพื่อให้เกิดความมั่นคงและเป็นหลักประกันการประกอบการธนาคารพาณิชย์ นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการได้จากรัฐบาลนั้น	พาณิชย์ฯ มาตรา 14 ไม่มี ข้อความ ขัดหรือ แย้งต่อรัฐ ธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87

	เป็นแหล่งระดมทุนที่สำคัญของประเทศ ย่อมเป็นการสมควรที่ธนาคารพาณิชย์จะพึงมีบทบาทในการใช้เงินทุนนั้นไปทางอำนวยประโยชน์แก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มากยิ่งขึ้น และอีกประการหนึ่ง การธนาคารพาณิชย์นับว่าเป็นกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน เป็นการสมควรที่จะให้สาธารณชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการประกอบกิจการด้วย ใช้บังคับบุคคลทั่วไปเสมอกัน ได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ได้จำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ เพศ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ประชาชนชาวไทยทุกคนได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญโดยเสมอกัน พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 ที่บัญญัติให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บได้ จึงไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 และมาตรา 87 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ดังที่ได้วินิจฉัยไว้ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 4 และมาตรา 5 บัญญัติให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล และคุ้มครองประชาชนชาวไทยไม่ว่าถิ่นกำเนิด เพศ หรือศาสนาใด โดยเสมอกัน มาตรา 26 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดขอบเขตในการใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐว่า การใช้อำนาจนั้นต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 27 สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ไม่ว่าโดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง มาตรา 28 การอ้างถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นต้องไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น หรือไม่เป็นปริปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ผู้ที่ถูก	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 ไม่มี

	ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ อาจกล่าวอ้างเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในศาลได้ มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพไม่ได้ และอยู่ภายในเงื่อนไขที่ว่าต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้มุ่งหมายที่จะใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง มาตรา 30 บัญญัติรับรองความเสมอภาคของบุคคล ชายหรือหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน บุคคลทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน จะเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ เพศ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนาหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เป็นบทบัญญัติอยู่ใน หมวด 1 บททั่วไป และหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย เป็นการกำหนดหลักการกว้าง ๆ โดยทั่วไป กรณีมาตรา 50 เป็นบทบัญญัติที่รับรองและคุ้มครองของบุคคลในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพทุกคนมีเสรีภาพที่ประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ สำหรับมาตรา 87 เป็นเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาดกำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภค ป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 มีหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้เนื่องจากเป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินให้สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยสำหรับสถาบันการเงินบางประเภทหรือทุกประเภทโดยกำหนดเป็นอัตราสูงสุดหรืออัตราที่อ้างอิงได้ในลักษณะอื่นก็ได้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการใช้อัตราดอกเบี้ยดังกล่าวให้เป็นประโยชน์ในการแก้ไขภาวะ	ข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และ มาตรา 87

	เศรษฐกิจของประเทศใช้บังคับบุคคลทั่วไปเสมอกัน ได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ได้จำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ เพศ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ประชาชนชาวไทยทุกคนได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญโดยเสมอกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 จึงวินิจฉัยว่า 1. พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87 2. พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 และมาตรา 6 ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 มาตรา 5 มาตรา 26 มาตรา 27 มาตรา 28 วรรคสอง มาตรา 29 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 87	

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 13/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล

จำนวน 15 คน (คะแนนเสียง 11 : 4)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล								
ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 15 คน	**ประเด็นหลักที่ 1** พรบ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมฯ มาตรา 14 ขัดต่อ รธน. หรือไม่			**ประเด็นหลักที่ 2** พรบ. ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 ขัดต่อ รธน. หรือไม่			**คำวินิจฉัย** พรบ. ทั้ง 2 ฉบับ ไม่ขัดหรือแย้งต่อ รธน. มาตรา 4, 5, 26, 27, 28 วรรคสอง, 29, 50, 57 และ 87	
	ไม่ขัดต่อ รธน. / เคยวินิจฉัยแล้ว	ยกคำร้อง★	ขัดต่อ รธน.	ไม่ขัดต่อ รธน.	ยกคำร้อง★	ขัดต่อ รธน.	ไม่ขัด (ชอบด้วย รธน.)	ขัดต่อ รธน. (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓			✓			✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓			✓			✓	
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร		✓			✓		✓★	
4. นายจุมพล ณ สงขลา		✓			✓		✓★	
5. พลโท จุล อติเรก	✓			✓			✓	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์		✓			✓		✓★	
7. นายผัน จันทรปาน	✓			✓			✓	
8. นายมงคล สระฏัน	✓			✓			✓	
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ	✓			✓			✓	
10. นายสุจิต บุญบงการ	✓			✓			✓	
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓★★			✓★★			✓★★	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓			✓			✓	
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓			✓			✓	
14. นายอมร รักษาสัตย์		✓			✓		✓★	
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓			✓			✓	
รวม	11	4		11	4		15	0

★ยกคำร้องเพราะไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 วรรคหนึ่ง หรือไม่ได้อธิบายหรือให้เหตุผลที่ชัดเจนว่า พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอย่างไร

★★ให้ยกคำร้องในส่วนที่อ้างว่า พรบ. การธนาคารพาณิชย์ฯ มาตรา 14 และ พรบ. ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 และมาตรา 6 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 และมาตรา 5

14. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 14/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 14/2545 (วันที่ 18 เมษายน 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีนายสมบูรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

(วินิจฉัยว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง หรือไม่ และ ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง เสนอคำร้อง ลงวันที่ 29 มีนาคม 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีนายสมบูรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	นายสมบูรณ์ เนียมหอม เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร จึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 32 และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2542 ที่ได้กำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มีรายได้ตามประกาศดังกล่าว เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินข วงตนและคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบ 1ปี ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 ซึ่งเมื่อตรวจสอบแล้ว ปรากฏว่าในปีงบประมาณ 2542 องค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร มีรายได้รวมทั้งสิ้น

		74,046,606.35 บาท อยู่ในเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทำให้ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม ซึ่งมีจำนวน 20 คน มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 แต่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ ภายในเวลาที่กำหนด และมิได้แจ้งเหตุขัดข้องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนนเสียง 7 เสียง เกินกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง และเสนอ เรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด 2 ประเด็น <u>ประเด็นที่หนึ่ง</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ การที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 ซึ่งเป็นวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องยื่นบัญชีฯ และไม่ได้แจ้งเหตุผลให้คณะ กรรมการ ป.ป.ช. ทราบถึงเหตุผลที่ไม่ได้ยื่นบัญชีฯ เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหนังสือโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงและให้ยื่นบัญชีฯ ผู้ถูกร้องก็เพิกเฉย ต่อมาผู้ถูกร้องได้ยื่นใบลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาองค์การ บริหารส่วนตำบล ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ข้อเท็จจริงยังได้ความอีกว่าผู้ถูกร้องมีหนี้สิน

		จำนวนมาก ได้ออกจากภูมิลำเนาไม่ทราบว่าไปอยู่ที่ใด ตามพฤติการณ์ฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 <u>ประเด็นที่สอง</u> ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด เห็นว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งนอกจากพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่สามารถใช้บังคับได้อีก เนื่องจากผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ดังนั้น วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุลาออกตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ การให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองเมื่อครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งตอนต้น จึงไม่สามารถนำมาใช้บังคับได้ เพราะผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริงโดยการลาออกไปเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ผู้ถูกร้องจึงพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 291 มาตรา 292 และมาตรา 295 วรรคหนึ่ง 2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 4 และมาตรา 32 การทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 32 3) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2542

2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง หรือไม่ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม อันเป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุแห่งการกระทำตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 เป็นต้นไป	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 15 คน โดยวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 14 คน และยกคำร้อง เนื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจออกประกาศกำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน (คะแนนเสียง 14 : 1) ในจำนวน 14 คนนี้ วินิจฉัยว่า จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ นับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบการกระทำของผู้ถูกร้อง จำนวน 1 คน และวินิจฉัยว่า นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นจำนวน 1 คน นอกจากนี้ การวินิจฉัยวันที่ "พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล" ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญบางคนแตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ ก็ยังถือได้ว่าเป็นคำวินิจฉัยที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน 2) เริ่มวันที่ 29 มีนาคม 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 18 เมษายน 2545 รวม 1 ปี 20 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 121 ก วันที่ 9 ธันวาคม 2545 ซึ่งเท่ากับ 7 เดือน 21 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 18 เมษายน 2545)	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 14/2545 (วันที่ 18 เมษายน 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 15 คน เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีนายสมบูรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ได้แก่

<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง หรือไม่

<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	**1. รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ว่า** **"<u>มาตรา 291</u> ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง** **(1) นายกรัฐมนตรี** **(2) รัฐมนตรี** **(3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร** **(4) สมาชิกวุฒิสภา** **(5) ข้าราชการเมืองอื่น** **(6) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ** **บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบ ซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย"**	

	"มาตรา 292 บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 291 ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ (1) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง (2) ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง (3) ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา 291 ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้วตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (2) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย" "มาตรา 295 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าวแล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ	

	วินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว ให้นำบทบัญญัติมาตรา 97 มาใช้บังคับโดยอนุโลม" **2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 บัญญัติว่า** **"<u>มาตรา 4</u> ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้.....** **ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง " หมายความว่า** **(1) นายกรัฐมนตรี.....** **(9) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา....."** <u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับแบบแสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินฯ ที่ผู้ถูกร้องในฐานะสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม จะต้องกรอกข้อความเพื่อยื่นต่อผู้ร้องภายในเวลาที่กำหนด แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ดังกล่าวกรณีเข้ารับตำแหน่งและกรณีพ้นจากตำแหน่งต่อผู้ร้อง และเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ผู้ร้องได้มีหนังสือไปถึงผู้ถูกร้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุขัดข้องและให้ยื่นบัญชีฯ แต่ผู้ถูกร้องก็เพิกเฉย นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องยังมีพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง กล่าวคือ ผู้ถูกร้องได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 หลังจากที่ได้รับแบบฟอร์มแสดงรายการทรัพย์สินฯ ที่ต้องกรอกข้อความยื่นต่อผู้ร้อง และผู้ถูกร้องได้ย้ายถิ่นที่อยู่โดยไม่มีผู้ใดทราบว่าไปอยู่ที่ใด อีกทั้งมีพยานบุคคลหลายคนให้ถ้อยคำต่อเจ้าพนักงานของผู้ร้องสอดคล้องต้องกันว่า ผู้ถูกร้องมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก พฤติการณ์ของผู้ถูกร้องดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่ประสงค์จะยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ต้องยื่นบัญชีดังกล่าว	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันที่ 1 มีนาคม 2543 เป็นต้นไป

	ดังนั้น จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ตามประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 ผู้ถูกร้องจึงต้องพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 เมื่อครบกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 คือวันที่ 1 มีนาคม 2543 พิจารณาแล้ว เมื่อผู้ถูกร้องต้องพ้นจากตำแหน่งในวันที่ 1 มีนาคม 2543 จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ 1 มีนาคม 2543 เป็นต้นไป ฉะนั้น จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า 1. ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม ในวันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 ในวันที่ 1 มีนาคม 2543 2. ผู้ถูกร้องต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2543 เป็นต้นไป	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามหลักฐานเอกสารและคำให้การของพยานบุคคลที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. นำส่งศาลรัฐธรรมนูญโดย นายสมบูรณ์ เนียมหอม มิได้โต้แย้งข้อกล่าวหาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างใด จึงทำให้เชื่ออย่างปราศจากข้อสงสัยว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จริง จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า กรณีของ นายสมบูรณ์ เนียมหอม เป็นกรณีคล้ายกับกรณีของ นายประยุทธ มหากิจศิริ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐาน ในคำวินิจฉัยที่ 19/2544	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันที่ 1

	ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2544 (กรณีนายประยุทธ มหากิจศิริ ถูกกล่าวหาว่าจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบอันเป็นเท็จ) ว่า ในกรณีที่ "ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งนอกจากการพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่สามารถใช้บังคับได้อีก เนื่องจากผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ดังนั้น วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง การแปลความเช่นนี้ทำให้มาตรา 295 ใช้บังคับได้กับทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็นกรณีไม่ยื่นบัญชีฯ เมื่อครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ ตามมาตรา 292 หรือยื่นบัญชีฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่งตามมาตรา 292 วรรคหนึ่ง (1) แต่พ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด หรือกรณียื่นบัญชีฯ เมื่อพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 292 วรรคหนึ่ง (2) หรือกรณียื่นบัญชีฯ เมื่อพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีตามมาตรา 292 วรรคสอง ทำให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ถูกร้อง ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำเรื่องการนับเวลาการห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมือง อีกทั้งเป็นการกำหนดกรอบเวลาแก่ผู้ร้องในการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง" จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 อันเป็นวันที่นายสมบูรณ์ เนียมหอม ลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกซาม จังหวัดสมุทรสาคร	กรกฎาคม 2543 อันเป็นวันที่ผู้ถูกร้องลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	พิเคราะห์แล้ว รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้ในมาตรา 291 โดยกำหนดตัวบุคคล "ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง" ไว้ 6 ประเภทที่จะต้องยื่นบัญชีฯ ที่เป็นปัญหาคดีนี้ คือ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามมาตรา 291 (6) ถ้อยคำตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ	ให้ยกคำร้อง

	กำหนดไว้ว่า ผู้บริหารท้องถิ่นก็ดีหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นก็ดีที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินต้องเป็นกรณี "ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ซึ่งต้องกำหนดโดยผ่านกระบวนการตรากฎหมายของรัฐสภา ทั้งนี้ เทียบเคียงได้กับคำวินิจฉัยที่ 15/2541 ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 ของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งวินิจฉัยว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเสียสิทธิของผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยนัยของคำวินิจฉัยดังกล่าว คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่มีอำนาจออกประกาศกำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ได้ เนื่องจากประกาศเช่นว่านี้ไม่ได้ออกโดยผ่านกระบวนการตรากฎหมายของรัฐสภา เมื่อได้วินิจฉัยดังกล่าวแล้ว ปัญหาอื่นไม่จำต้องวินิจฉัย จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้อง	
4. นายจุมพล ณ สงขลา	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิเคราะห์แล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังได้ยุติในเบื้องต้นโดยผู้ถูกร้องมิได้โต้แย้งว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 แต่ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีฯ ของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่า ในกรณีที่ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีฯ เมื่อครบกำหนดสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ย่อมเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 (1) ตามที่ผู้ร้องกล่าวหา เพราะขณะความผิดเกิดขึ้นเมื่อครบกำหนดสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่งผู้ถูกร้องยังเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ เมื่อผู้ถูกร้องมิได้อ้างเหตุผลใด ๆ ขึ้นปฏิเสธว่ามิได้จงใจไม่ยื่นภายในกำหนดเวลา ผู้ถูกร้องจึงต้องมีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งตามที่ผู้ร้องกล่าวหา ส่วนการที่ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีฯ เมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วทั้งสองกรณีนั้น เห็นว่า ผู้ที่จะมีความผิดตามรัฐธรรมนูญมาตรา	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ในกรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวัน

	295 วรรคหนึ่ง จะต้องเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะที่กระทำความผิดเท่านั้น คือ กรณีแรกจะต้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะที่ครบกำหนดสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง หรือดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะที่ยื่นบัญชีฯ เท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เท่านั้น หากผู้นั้นพ้นตำแหน่งไปก่อนครบกำหนดสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง หรือขณะยื่นบัญชีฯ ผู้ยื่นพ้นจากการดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ผู้นั้นก็ไม่อาจมีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งได้ เพราะขณะกระทำผิด ผู้นั้นมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเสียแล้ว ทั้งนี้เพราะบทบัญญัติดังกล่าวใช้ถ้อยคำว่า "ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใด" ย่อมไม่อาจหมายถึงผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วด้วย ซึ่งเหตุผลต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรานี้ ผู้วินิจฉัยได้กล่าวไว้โดยละเอียดแล้วในคำวินิจฉัยส่วนตนที่ 20/2544 ระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง กับ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตรผู้ถูกร้อง ดังนั้น ในกรณีที่ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีฯ หลังจากพ้นจากตำแหน่งแล้วทั้งสองกรณีจึงไม่อาจมีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งได้	
	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งได้บัญญัติเหตุที่จะต้องพ้นจากตำแหน่งไว้ 2 กรณีคือ 1. เมื่อไม่ยื่นบัญชีฯ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ก็ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันครบกำหนดต้องยื่น ตามมาตรา 292 (1) และระยะเวลาห้าปีที่ห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมือง ก็จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่งเป็นต้นไป ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ 1 มีนาคม 2543 2. เมื่อยื่นบัญชีฯ ในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ต่อมาระหว่างที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก็ดี หรือเมื่อพ้นจากตำแหน่งไปแล้วไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ก็ดี คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบว่าบัญชีทรัพย์สินที่ยื่นนั้นเป็นเท็จหรือมีการปกปิดฯ ในกรณีที่ผู้นั้นยังดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ ก็ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับ	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันที่ 1 มีนาคม 2543 ซึ่งเป็นวันที่พ้นจากตำแหน่ง

	แต่วันที่ตรวจพบ คือ วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่า ผู้นั้นจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินเท็จ หรือมีการปกปิดฯ และห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบหรือมีมติดังกล่าว ซึ่งรวมทั้งผู้ที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบด้วย เพื่อมิให้เกิดช่องทางที่จะหลีกเลี่ยงได้หลังจากยื่นบัญชีฯ แล้ว จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ในกรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 (1) จึงต้องพ้นจากตำแหน่ง ในวันที่ 1 มีนาคม 2543 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง ส่วนข้อกล่าวหาอื่นของผู้ร้องให้ยก	
5. พลโท จุล อติเรก	ประเด็นหลักที่ 1 ข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2542 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ภายในวันที่ 1 มีนาคม 2543 ครั้นเมื่อผู้ถูกร้องลาออก เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 และไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ภายใน 30 วัน นับแต่วันพ้นจากตำแหน่งคือภายในวันที่ 30 กรกฎาคม 2543 การที่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ภายในกำหนดเวลานับแต่วันที่ถือว่าเข้ารับตำแหน่งและวันพ้นจากตำแหน่ง โดยไม่มีเหตุที่จะอ้างได้เพราะผู้ถูกร้องทราบดีว่ามีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ โดยรับแบบบัญชีฯ เพื่อกรอกรายการไปจากองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขามแล้ว จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ประเด็นหลักที่ 2 ได้ความตรงกันว่า ผู้ถูกร้องลาออกจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ขณะตรวจพบการไม่ยื่นบัญชีฯ ของผู้ถูกร้องนั้น ผู้ถูกร้องไม่มีตำแหน่งแล้ว จึงไม่อาจให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งอีกได้เพราะไม่มีตำแหน่งแล้ว ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้อง	ประเด็นหลักที่ 1 ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ประเด็นหลักที่ 2 นับแต่วันที่พ้นจาก

	ลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 จึงต้องนับระยะเวลาการห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งเป็นเวลาห้าปีตั้งแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งจริง คือ วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ทั้งนี้ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 19/2544 จึงวินิจฉัยว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งตามคำร้องของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง และนายสมบูรณ์ เนียมหอม ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 เป็นต้นไป	ตำแหน่งจริง คือ วันที่ 1 กรกฎาคม 2543
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 ซึ่งเป็นวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องยื่นบัญชีฯ และไม่ได้แจ้งเหตุผลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบถึงเหตุผลที่ไม่ได้ยื่นบัญชีฯ เมื่อได้รับแจ้งผู้ถูกร้องก็เพิกเฉย ต่อมาผู้ถูกร้องได้ยื่นใบลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 โดยได้ความต่อไปว่าผู้ถูกร้องมีหนี้สินจำนวนมาก ได้ออกจากภูมิลำเนาไม่ทราบว่าไปอยู่ที่ใด ตามพฤติการณ์ฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุลาออก เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ การให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองเมื่อครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งตอนต้น จึงไม่สามารถนำมาใช้บังคับได้ เพราะผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริงโดยการลาออกไปเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การ

	แต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการลาออกตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 เป็นต้นไป	บริหารส่วนตำบลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 เป็นต้นไป
7. นายผัน จันทรปาน	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> นายสมบูรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร ในปี 2543 มีรายได้รวมทั้งสิ้น 74 ล้านบาทเศษ จึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 (6) ประกอบด้วย มาตรา 4 (9) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบ 1 ปี ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 แต่ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีฯ ภายในเวลาที่กำหนดทุกกรณี โดยมิได้แจ้งเหตุขัดข้องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ แม้ได้พยายามแจ้งให้ชี้แจงถึง 2 ครั้ง ก็ไม่ได้รับการชี้แจงแต่ประการใด คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ ว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ศาลรัฐธรรมนูญ ได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงตามคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หลายครั้ง และปิดประกาศแล้ว ผู้ถูกร้องก็มิได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเห็นว่า เวลาเลยมานานพอสมควร จึงได้ปิดประกาศ และครบ 15 วัน ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องมิได้มีคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแต่ประการใด จึงวินิจฉัยว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง และให้พ้นจากตำแหน่งในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 อันเป็นวันที่ผู้ถูกร้องลาออก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 อันเป็นวันที่ผู้ถูกร้องลาออก
8. นายมงคล สระฏัน	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นว่า ได้ความจาก นายสมชัย อ่วมแจ้ง ประธานกรรมการ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u>

	องค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม นายศักดิ์ กมลวิจิตร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม และนายวินัย เหมือนวัดไทรย์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม ซึ่งได้ให้ถ้อยคำสรุปว่า ผู้ถูกร้องทราบว่า มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯและได้รับแบบบัญชีดังกล่าวไปแล้ว แต่ผู้ถูกร้อง ไม่ได้นำบัญชีมาส่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม เนื่องจากในช่วงดังกล่าวผู้ถูกร้องมีปัญหาด้านการเงินและหลบหนี้เจ้าหนี้ต่าง ๆ เพราะภาระหนี้สินมาก จากการเป็นเจ้ามือสลากกินรวบ รับพนันบอลรวมทั้งเป็นเจ้ามือแชร์ ผู้ถูกร้องหลบหนี้ออกไปจากพื้นที่ และต่อมาผู้ถูกร้องได้ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขามตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 จึงฟังได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นตำแหน่งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ
	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินรวม 3 ครั้ง ผู้ถูกร้องได้ลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติว่าผู้ถูกร้องมีความผิดเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2544 เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตรวจพบว่าผู้ถูกร้องมีความผิดหลังจากที่ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งแล้ว ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจถูกลงโทษให้พ้นจากตำแหน่งอีก เพราะผู้ถูกร้องไม่มีวันพ้นจากตำแหน่งแล้ว ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบการกระทำของผู้ถูกร้อง คือวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2544 จึงวินิจฉัยว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตาม	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบการกระทำของผู้ถูกร้อง ตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นต้นไป

	รัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 295 และผู้ถูกร้องต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบการกระทำของผู้ถูกร้อง ตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นต้นไป	
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. นับแต่วันเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งแล้ว ทั้งไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้ผู้ร้องทราบ ทางผู้ร้องก็ได้มีหนังสือถึงผู้ถูกร้องทราบแล้ว และข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องมีหนี้สินจำนวนมาก หลังจากพ้นจากตำแหน่งจึงย้ายที่อยู่ไม่ทราบไปอยู่ที่ใด ประกอบกับในชั้นพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ก็ได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริง โดยส่งหนังสือถึงผู้ถูกร้องทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ และโดยปิดประกาศที่ศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องยังไม่มีหนังสือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแต่อย่างใด ดังนี้ กรณีจึงฟังได้ตามคำร้องว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุลาออก เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ การให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองเมื่อครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งตอนต้น จึงไม่สามารถนำมาใช้บังคับได้ เพราะผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริงโดยการลาออกไปเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ผู้ถูกร้องจึงพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ซึ่งประเด็นเช่นเดียวกันนี้ ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไว้แล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ 19/2544 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2544 จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตาม	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันพ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง โดยการลาออก คือ วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 เป็นต้นไป

	รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 และต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 เป็นต้นไป	
10. นายสุจิต บุญบงการ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ทั้งในกรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง และมิได้แจ้งเหตุขัดข้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจง ผู้ถูกร้องก็มิได้ยื่นคำชี้แจงแต่อย่างใด ข้อเท็จจริงรับฟังได้อีกว่า ผู้ถูกร้องได้ย้ายที่อยู่เนื่องจากมีหนี้สินจำนวนมาก จึงมีเหตุที่รับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุลาออก เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยชี้ขาด ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ 19/2543 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2544 ได้วางหลักวินิจฉัยกรณีวันที่พ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่ผู้ถูกร้องพ้นตำแหน่งไปแล้วก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ให้ถือว่าวันที่พ้นจากตำแหน่ง คือวันที่พ้นจากตำแหน่งจริง จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน และเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง และเมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 จึงวินิจฉัยชี้ขาดให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 และห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ซึ่งเป็นวันที่พ้นจากตำแหน่ง
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พบว่า ผู้ถูกร้องทราบและเข้าใจดีมาตั้งแต่ตอนเริ่มแรกว่าตนและผู้ร่วมงานในตำแหน่งเดียวกันมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ แต่เมื่อครบกำหนดที่ต้องยื่นตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ผู้ถูกร้องก็ไม่ได้ยื่น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีหนังสือสอบถามไปแล้ว 2 ครั้ง ผู้ถูกร้องก็ไม่ได้ชี้แจงถึงเหตุผลหรือข้อขัดข้องที่ทำให้ตนไม่สามารถยื่นบัญชีฯ ได้ และจนบัดนี้ก็ยังไม่ทราบว่าถูกร้องอาศัยอยู่ ณ ที่ใด ศาลรัฐธรรมนูญเองได้พยายามติดต่อทั้งทางไปรษณีย์ และโดย	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ

	ประกาศที่ติดไว้ ณ ที่ ทำการของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ก็ยังไม่ได้รับการติดต่อจากผู้ถูกร้องแต่ประการใด และเวลาก็ได้ล่วงเลยมาเกิน 1 ปีแล้ว นับจากวันที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้อง ได้ยื่นใบลาออกจากตำแหน่งโดยกำหนดให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 พฤติกรรมของผู้ถูกร้องทำให้เชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องกำลังหลบหนีเจ้าหนี้อยู่ เพราะมีหนี้สินล้นพ้นตัว ในสภาวการณ์เช่นว่านี้ จึงไม่มีทางวินิจฉัยชี้ขาดเป็นอย่างอื่นได้ นอกจากว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ทั้งในกรณีเข้ารับตำแหน่งและกรณีพ้นจากตำแหน่ง ประเด็นหลักที่ 2 พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ ตามมาตรา 292 คือ ภายใน 30 วัน นับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ดังนั้น จึงต้องถือว่า ผลโดยอัตโนมัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ตอนแรก ทำให้ผู้ถูกร้อง "พ้นจากตำแหน่ง" นับแต่วันที่ 17 สิงหาคม 2542 เป็นต้นไปแล้ว ทั้งนี้ โดยไม่ขึ้นอยู่กับว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีคำวินิจฉัยเมื่อใด หรือยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อใด ส่วนการลาออกจากตำแหน่งของผู้ถูกร้อง ซึ่งผู้ถูกร้องกำหนดให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 นั้น ต้องถือว่าเป็นโมฆะและย่อมไม่อาจมีผลกระทบต่อสถานะที่เป็นจริงทางกฎหมายของผู้ถูกร้องได้แต่อย่างไร กล่าวคือ ในขณะที่ผู้ถูกร้องประกาศลาออกจากตำแหน่งนั้น ตามความเป็นจริงในทางกฎหมายแล้วผู้ถูกร้องก็ได้พ้นจากตำแหน่งนั้นไปแล้ว โดยผลของรัฐธรรมนูญเอง การยื่นใบลาของผู้ถูกร้องโดยกำหนดให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 นั้น ย่อมไม่อาจมีผลทำให้ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งอยู่ได้จนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2543 การตีความเป็นอย่างอื่นจะมีผลเท่ากับเป็นการทำให้ผู้ถูกร้องยังคงดำรงตำแหน่งเดิมต่อไปพร้อมกับสิทธิ อำนาจหน้าที่ เงินประจำตำแหน่ง และผลตอบแทนอื่น ๆ (ถ้ามี) จนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2543 ทั้ง ๆ ที่ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้วตั้งแต่วันที่ 17 สิงหาคม 2542 โดยผลของรัฐธรรมนูญเอง ด้วยเหตุนี้จึง	ประเด็นหลักที่ 2 นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่ 17 สิงหาคม 2542

	มิอาจถือได้ว่า ผู้ถูกร้องเพิ่งพ้นจากตำแหน่งในวันที่ตนยื่นใบลาออกจากตำแหน่ง คือวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 และต้องถือตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ตอนต้นว่าผู้ถูกร้องได้ "พ้นจากตำแหน่ง" ไปแล้ว ตั้งแต่วันที่ 17 สิงหาคม 2542 อันเป็นวันถัดจากวันครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ ในวันที่ 16 สิงหาคม 2542 เห็นว่า ในเมื่อวันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ คือ วันที่ 17 สิงหาคม 2542 การนับเวลา 5 ปี จึงต้องเริ่มนับจากวันนั้นเป็นต้นไป ถึงแม้จะยังมิได้มีการวินิจฉัยชี้ขาดโดยศาลรัฐธรรมนูญก็ตาม กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ในช่วงเวลาก่อนมีคำวินิจฉัยชี้ขาดโดยศาลรัฐธรรมนูญ ก็ต้องถือว่า "การพ้นจากตำแหน่ง" ได้เกิดขึ้นแล้ว ส่วนการวินิจฉัยชี้ขาดโดยศาลรัฐธรรมนูญในเวลาต่อมา จะมีผลเป็นเพียงการยืนยันย้อนหลังไปถึงวันที่ครบกำหนดต้องยื่นเท่านั้น ทั้งนี้จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำรัฐธรรมนูญ มาตรา 97 มาใช้บังคับโดยอนุโลม การตีความเช่นว่านี้ มิได้ขัดหรือแย้งกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 19/2544 เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีนายประยุทธ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ซึ่งเป็นการวินิจฉัยชี้ขาดกรณีที่มีการยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ซึ่งกรณีเช่นว่านี้เป็นกรณีที่แตกต่างจากกรณีที่จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ เสียเลย โดยผู้ร้องยังมิได้พ้นจากตำแหน่งไปก่อนวันครบกำหนดเวลาต้องยื่น จึงวินิจฉัยว่า 1. ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 (6) 2. ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ดังกล่าว อันเป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ตอนแรก 3. ผู้ถูกร้องต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่ 17 สิงหาคม 2542	

12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 (6) แต่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งได้ทำหนังสือขอให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุที่ไม่ยื่นบัญชีฯ ผู้ถูกร้องก็ไม่ชี้แจง แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องมีเจตนาที่จะไม่ยื่นบัญชีฯ เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 จึงต้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เมื่อผู้ถูกร้องไม่ปฏิบัติตามมาตรา 295 ผู้ถูกร้องจะได้รับผล 2 ประการ คือ ให้พ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปี แต่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ก่อนครบวาระและก่อนศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งโดยการลาออกแล้ว จึงไม่จำต้องสั่งให้พ้นจากตำแหน่งอีก และถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง จึงวินิจฉัยว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญมาตรา 291 (6) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ภายใน 30 วันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 292 (1) (2) จึงห้ามมิให้ นายสมบูรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งคือนับแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ตามมาตรา 295	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ นับแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ตามมาตรา 295
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> นายสมบูรณ์ เนียมหอม ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ หรือไม่นั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ทำการตรวจสอบโดยมีหนังสือลงทะเบียนถึงนายสมบูรณ์ เนียมหอม จำนวน 2 ฉบับ มีผู้รับจดหมายฉบับแรก แต่ยังไม่พบตัวนายสมบูรณ์ เนียมหอม	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ

	มีการสอบถามนายสมชัย อ่วมแจ้ง ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม ได้รับคำชี้แจงว่ามีการแนะนำและส่งแบบบัญชีฯ ให้สมาชิกทุกคนรวมทั้งนายสมบูรณ์ เนียมหอม ด้วย แต่นายสมบูรณ์ เนียมหอม ไม่ได้ส่งบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลโคกขามแต่อย่างใด นายวินัย เหมือนวัดไทรย์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม ได้ให้ถ้อยคำว่า มีการแจ้งให้กรรมการบริหารและสมาชิกฯ ไปฟังการบรรยายเกี่ยวกับการยื่นบัญชีฯ ที่วิทยาลัยการปกครองอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี หลังจากนั้นนายอำเภอเมืองสมุทรสาครได้ส่งแบบฟอร์มบัญชีฯ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม และได้แจกให้กรรมการบริหารและสมาชิกฯ แล้ว แต่นายสมบูรณ์ เนียมหอม มิได้มาร่วมประชุมและปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนมีนาคมหรือเมษายน 2543 และได้ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขามตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 แล้ว นอกจากนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่านายสมบูรณ์ เนียมหอม รับรู้ในเรื่องการยื่นบัญชีฯ แล้ว จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า 1. นายสมบูรณ์ เนียมหอม จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง 2. ให้นายสมบูรณ์ เนียมหอม พ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง	<u>ประเด็นหลักที่สอง</u> นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งคือวันที่ 1 กรกฎาคม 2543
14. นายอมร รักษาสัตย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาเห็นว่า นายสมบูรณ์ เนียมหอม มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะพร้อมกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขามคนอื่น แล้วไม่ยื่นแม้จะได้พยายามติดต่อให้ทราบแล้ว จึงต้องถือว่านายสมบูรณ์ เนียมหอม จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ให้นายสมบูรณ์ เนียมหอมพ้นจากตำแหน่งไป ในวันที่ครบกำหนด	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u>

	ต้องยื่น คือ วันที่ 1 มีนาคม 2543 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง แม้ในกรณีนี้นายสมบูรณ์ เนียมหอมจะได้ลาออกจากตำแหน่งไปตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ก่อนตรวจพบก็ตามซึ่งต้องถือว่าการขอลาออกนี้ไม่มีผลเพราะต้องพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ดังนั้น จึงเหลือข้อห้ามเพียงอย่างเดียว คือ ต้องห้ามมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น ได้แก่ วันที่ 2 มีนาคม 2543 ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคแรก เป็นเงื่อนไขแรกอันเป็นบทที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด การวินิจฉัยกำหนดวันพ้นจากตำแหน่งของกรณีนี้ ต่างกับกรณีนายประยุทธ มหากิจศิริ ตามคำวินิจฉัยส่วนตน ที่ 19/2544 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2544 เพราะนายสมบูรณ์ เนียมหอม มิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ และได้ขอลาออกจากตำแหน่งไปก่อนการตรวจพบ ทั้งการขอลาออกก็มิใช่ว่าจะมีผลสมบูรณ์เสมอไปเมื่อยังมีเงื่อนไขอื่นพัวพันอยู่	นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น ได้แก่ วันที่ 2 มีนาคม 2543
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ประเด็นหลักที่ 1 พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องได้เคยรับแบบบัญชีฯ เพื่อยื่นต่อองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขามไปแล้ว เพื่อทำบัญชียื่น แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้ส่งแบบบัญชีฯ เพื่อส่งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างใด และยังได้ความต่อไปอีกว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พยายามติดต่อผู้ถูกร้องเพื่อให้ยื่นบัญชีฯ แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ทั้งขณะเข้ารับตำแหน่งและกรณีพ้นจากตำแหน่ง และในชั้นพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องก็มิได้ชี้แจง หรือแสดงพยานหลักฐานเพื่อหักล้างคำกล่าวอ้างของผู้ร้องว่า ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบแล้วหรือไม่ หรือที่ไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ดังกล่าว เพราะความพลั้งเผลอหรือหลงลืมหรือไม่ อย่างไร กรณีถือได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 บัญญัติไว้ ประเด็นหลักที่ 2 พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ตามประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อครบ	ประเด็นหลักที่ 1 ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ประเด็นหลักที่ 2 นับแต่

	กำหนด 30 วัน นับแต่วันที่มีหน้าที่ต้องยื่นในกรณีเข้ารับตำแหน่ง โดยประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดให้ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 ดังนั้น ผู้ถูกร้องต้องยื่นบัญชีฯ ภายในวันที่ 1 มีนาคม 2543 เมื่อผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในเวลาที่กำหนดจึงต้องพ้นจากตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง นับแต่วันครบกำหนดต้องยื่น คือวันที่ 1 มีนาคม 2543 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ 1 มีนาคม 2543 จึงวินิจฉัยว่า 1. ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 2. ห้ามผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2543 เป็นต้นไป	วันครบกำหนดต้องยื่น คือ วันที่ 1 มีนาคม 2543 เป็นต้นไป

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 14/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 15 คน (คะแนนเสียง 14 : 1)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล							
ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 15 คน	**ประเด็นหลักที่ 1** ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง หรือไม่			**ประเด็นหลักที่ 2** ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปีนับแต่เมื่อใด		**คำวินิจฉัย** ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นฯ และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่ง 5 ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภา อบต.	
	จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ	ไม่จงใจ	ยกคำร้อง	นับแต่วันพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภา อบต.	ไม่วินิจฉัย	จงใจ / พ้นจากตำแหน่ง (ไม่ชอบด้วย รธน.)	ไม่จงใจ / ยกคำร้อง (ชอบด้วย รธน.)
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓			✓ 1 มี.ค. 43		✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓			✓ 1 ก.ค. 43		✓	
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร			✓		✓		✓★★★
4. นายจุมพล ณ สงขลา	✓			✓ 1 มี.ค. 43		✓	
5. พลโท จุล อติเรก	✓			✓ 1 ก.ค. 43		✓	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓			✓ 1 ก.ค. 43		✓	
7. นายผัน จันทรปาน	✓			✓ 1 ก.ค. 43		✓	
8. นายมงคล สระฏัน	✓			✓ 20 ก.พ.44★		✓★	
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ	✓			✓ 1 ก.ค. 43		✓	
10. นายสุจิต บุญบงการ	✓			✓ 1 ก.ค. 43		✓	
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓			✓ 17 ส.ค. 42		✓	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓			✓ 1 ก.ค. 43		✓	
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓			✓ 1 ก.ค. 43		✓	
14. นายอมร รักษาสัตย์	✓			✓ 2 มี.ค. 43★★		✓★★	
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓			✓ 1 มี.ค. 43		✓	
รวม	14		1	14	1	14	1

★ นับแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งเป็นวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบ

★★ นับแต่วันที่ 2 มีนาคม 2543 ซึ่งนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น

★★★ ยกคำร้อง / ไม่วินิจฉัย คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจออกประกาศกำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

15. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 15/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 15/2545 (วันที่ 25 เมษายน 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ประธานรัฐสภา ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการพิจารณาถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยผู้ร้องเห็นว่า เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และศาลรัฐธรรมนูญ ที่ล้วนเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ

(พิจารณาวินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ประธานรัฐสภา ผู้ร้อง เสนอเรื่องพร้อมความเห็น ลงวันที่ 12 เมษายน 2545 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 266 กรณีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการพิจารณาถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยผู้ร้องเห็นว่า เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) และศาลรัฐธรรมนูญ ที่ล้วนเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	ประธานรัฐสภาได้รับหนังสือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขอให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาถอดถอนนายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา นายผัน จันทรปาน และนายศักดิ์ เตชาชาญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 หรือไม่ กรณีมีสาเหตุมาจาก พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับคณะผู้ริเริ่มรวบรวมรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งไปแสดงตนต่อประธานวุฒิสภาแล้ว ได้ยื่นรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้ง 4 คน ดังกล่าวออกจากตำแหน่งต่อประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2545 ประธานวุฒิสภาได้ดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาว่า คำร้องขอถูกต้องและครบถ้วนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและพระราช

		บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แล้ว และได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2545 เพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงโดยเร็ว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 305 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 63 ประธานรัฐสภาพิจารณาแล้ว เห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ที่ต้องดำเนินการไต่สวนคำร้องขอถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้ง 4 คนออกจากตำแหน่งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หากกระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่งดังกล่าว คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงได้ยกคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ อันเป็นที่ยุติเสร็จเด็ดขาดและมีผลผูกพันคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาดำเนินการไต่สวนตามคำร้องขอแล้ว อาจเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยของสาธารณชนทั่วไปว่า กระบวนการไต่สวนดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อันอาจส่งผลกระทบต่อคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งอดีตผู้พิพากษาศาลฎีกาและคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้โต้แย้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า ปฏิบัติหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 268 ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา คณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ในฐานะประธานรัฐสภา จึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 เสนอเรื่องดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญ
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	เพื่อพิจารณาวินิจฉัยรวม 4 ประเด็น ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัย 4 ประเด็น <u>พิจารณาประเด็นที่ 1</u> ตามคำร้องแล้ว เห็นว่า การดำเนินการของผู้ริเริ่มและการเข้าชื่อร้องขอของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อร้องขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นั้น การดำเนินการดังกล่าว มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ

		<u>พิจารณาประเด็นที่ 2</u> ตามคำร้องแล้ว เห็นว่า การที่ประธานวุฒิสภาจะตรวจสอบรายชื่อประชาชนที่เข้าชื่อขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอน หรือไม่ นั้น มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร ตามรัฐธรรมนูญ <u>พิจารณาประเด็นที่ 3</u> ตามคำร้องแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ส่วนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคนใดจะมีส่วนได้เสียหรือไม่ มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ <u>พิจารณาประเด็นที่ 4</u> ตามคำร้องแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้วุฒิสภาและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญต้องดำเนินการและปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 ถึง มาตรา 307 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กรณีตามคำร้องในประเด็นนี้ มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 266 มาตรา 303 มาตรา 304 วรรคหนึ่ง และวรรคสาม มาตรา 305 วรรคหนึ่งและวรรคสอง 2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 29
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า กรณีตามคำร้อง มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ได้	

4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 11 คน โดยวินิจฉัยว่า มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ไม่อาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ได้ จำนวน 7 คน และมีอำนาจรับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ได้ จำนวน 4 คน (คะแนนเสียง 7 : 4) 2) เริ่มวันที่ 12 เมษายน 2545 แล้วเสร็จ วันที่ 25 เมษายน 2545 รวม 13 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัยกรณีตามคำร้อง 4 ประเด็น <u>ประเด็นที่ 1</u> การดำเนินการของผู้ริเริ่มและการเข้าชื่อร้องขอของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อร้องขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ <u>ประเด็นที่ 2</u> การที่ประธานวุฒิสภาจะตรวจสอบรายชื่อประชาชนที่เข้าชื่อขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอน หรือไม่ มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ <u>ประเด็นที่ 3</u> รัฐธรรมนูญบัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ส่วนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคนใดจะมีส่วนได้เสียหรือไม่ มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ <u>ประเด็นที่ 4</u> รัฐธรรมนูญบัญญัติให้วุฒิสภาและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญต้องดำเนินการและปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 ถึง มาตรา 307 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประเด็นนี้ มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยว่า กรณีตามคำร้อง มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจรับคำร้องนี้ไว้ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ได้ 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 124 ก วันที่ 20 ธันวาคม 2545 ซึ่งเท่ากับ 7 เดือน 25 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 25 เมษายน 2545) 5) มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 4 คน ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย เนื่องจากมีส่วนได้ส่วนเสียกับคำวินิจฉัยนี้

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 15/2545 (วันที่ 25 เมษายน 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 11 คน เรื่อง ประธานรัฐสภา ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการพิจารณาถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยผู้ร้องเห็นว่า เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และศาลรัฐธรรมนูญ ที่ล้วนเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 หรือไม่**

ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก ของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำ วินิจฉัย
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	**รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ว่า** **"มาตรา 266 ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย"** **"มาตรา 268 คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ"** **"มาตรา 303 ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปทางทุจริตต่อหน้าที่ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้** **บทบัญญัติวรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ด้วย คือ** **(1) กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน**	ให้ยกคำร้อง

	(2) ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ทั้งนี้ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต" "มาตรา 304 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา 307 ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา 303 ออกจากตำแหน่งได้ คำร้องขอดังกล่าวต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา 307 ให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่งได้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการที่ประชาชนจะเข้าชื่อร้องขอตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต" "มาตรา 305 เมื่อได้รับคำร้องตามมาตรา 304 แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนโดยเร็ว....." "มาตรา 306 เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา 305 แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณากรณีดังกล่าวโดยเร็ว....." "มาตรา 307 สมาชิกวุฒิสภามีอิสระในการออกเสียงลงคะแนนซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ มติที่ให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา..." พิจารณาแล้ว เห็นว่า ปัญหาที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย มิใช่ปัญหาที่เกิดจากการที่อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	

	(คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ซ้ำซ้อนกัน หรือที่เกิดจากการที่วุฒิสภาหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ปฏิเสธการมีอำนาจหน้าที่นั้น อันจะถือได้ว่า เป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ดังนั้น เรื่องที่เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้อง จึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 และไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	พิเคราะห์แล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ว่า การที่จะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ต้องเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ องค์กรตามรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับกรณีนี้ได้แก่วุฒิสภาและคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งไม่ปรากฏว่าองค์กรทั้งสองดังกล่าวได้มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรแต่ประการใด แต่เป็นเรื่องที่นายสถิตย์ เล็งไธสง กับคณะ นายสามารถ แก้วมีชัย และ พลตรี ศรชัย มนตริวัต ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เสนอเรื่องให้ประธานรัฐสภายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะบุคคลทั้ง 3 คณะไม่มีสถานะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเสนอผ่านประธานรัฐสภาขึ้นมา ทั้งข้อที่ขอให้วินิจฉัยทั้งสี่ข้อดังกล่าวล้วนเป็นไปในลักษณะหารือปัญหาข้อกฎหมายมากกว่า จึงไม่เข้าเกณฑ์ที่จะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา 266 มีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย	ไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย
4. นายจุมพล ณ สงขลา	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
5. พลโท จุล อติเรก	คำร้องขอให้วินิจฉัยใน 4 กรณี 1) การที่มีผู้ริเริ่มและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อกัน ไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนเสนอประธานวุฒิสภา เพื่อขอให้วุฒิสภาถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนออกจากตำแหน่งเพราะกระทำผิดต่อตำแหน่งในการวินิจฉัยตามคำวินิจฉัยที่ 20/2544 นั้น การดำเนินการของผู้ริเริ่มและประชาชนดังกล่าวชอบด้วย	คำร้องของประธานรัฐสภาที่ขอให้วินิจฉัย

	รัฐธรรมนูญ หรือไม่ พิจารณาการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 ของผู้ริเริ่มและประชาชน เป็นการปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ถ้าเห็นว่าผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ กระทำการฝ่าฝืนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 จึงเห็นว่า การกระทำดังกล่าวนั้นยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ 2) การที่ประธานวุฒิสภามิได้ดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติว่าประชาชนที่เข้าชื่อร้องขอว่าเป็นผู้เสียสิทธิการเลือกตั้ง หรือไม่และเป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา 304 วรรคหนึ่ง และวรรคสาม มาตรา 305 วรรคหนึ่งและวรรคสอง แล้ว เห็นว่า วุฒิสภาเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ แต่ประธานวุฒิสภามิใช่องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และตามคำร้องในกรณีนี้ยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ 3) การเข้าชื่อของประชาชนขอให้วุฒิสภาถอดถอนตุลาการทั้งสี่คนออกจากตำแหน่ง นั้น มีสาเหตุมาจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นคู่ความในคดีที่ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 โดยมีผู้ถูกร้องหลายราย รวมทั้งกรณีของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ด้วย เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 29 จะดำเนินการไต่สวนคำร้องของประชาชนดังกล่าวได้ หรือไม่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 29 บัญญัติว่า "ในกรณีที่กรรมการ อนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใด เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องใด ๆ ห้ามมิให้ผู้นั้นเข้าร่วมในการไต่สวนข้อเท็จจริงพิจารณาหรือวินิจฉัยเรื่องดังกล่าว" พิจารณาแล้ว แม้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 29 บัญญัติถึงตัวกรรมการ อนุกรรมการหรือพนักงาน ถ้าเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องที่ขอให้ไต่สวน จึงต้องห้ามมิให้เข้าร่วมในการ	ทั้ง 4 กรณี ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ได้ ให้ยกคำร้อง

ไต่สวนข้อเท็จจริง พิจารณาหรือวินิจฉัย ซึ่งไม่เกี่ยวกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเห็นว่ากรรมการ อนุกรรมการ หรือพนักงานคนใดจะมีส่วนได้เสียในเรื่องที่ไต่สวนหรือไม่ มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ

4) การดำเนินการเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตุลาการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 อันมีเหตุมาจากการทำหน้าที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญเป็นการแทรกแซงการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 249 มาตรา 268 หรือไม่ และข้อเท็จจริงตามคำร้องขอให้ถอดถอนนั้น ไม่มีข้อเท็จจริงอย่างอื่นประกอบว่าร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่าการกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย เป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 ถึงมาตรา 307 หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องขอให้ถอดถอนของประชาชนในกรณีนี้ระบุถึงการกระทำของบุคคลที่ร้องขอให้ถอดถอนว่าเข้ากรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 จึงได้ดำเนินการเข้าชื่อกันเสนอต่อประธานวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 304 เพื่อขอให้วุฒิสภาลงมติถอดถอนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 307 ทั้งได้ความว่าประธานวุฒิสภาได้เสนอเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการไต่สวนเพื่อรายงานวุฒิสภาตาม มาตรา 305 ด้วยแล้ว สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา 306 นั้น บัญญัติให้มีการประชุมวุฒิสภาเมื่อได้รับรายงานผลการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 305

พิจารณาแล้ว เห็นว่า การดำเนินการของประชาชนดังกล่าวเป็นไปตามบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 ถึง มาตรา 307 และมิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ

จึงเห็นว่า คำร้องของประธานรัฐสภาที่ขอให้วินิจฉัยทั้ง 4 กรณี ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตาม

	รัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ได้ ให้ยกคำร้อง	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	คำร้องคดีนี้เป็น "กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ" หรือไม่ ซึ่งแบ่งพิจารณาเป็น 4 ข้อ ดังนี้ 1) การดำเนินการของผู้ริเริ่มและการเข้าชื่อของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนเพื่อร้องขอให้วุฒิสภาถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนออกจากตำแหน่งชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ เมื่อมีผู้ริเริ่มยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภาเพื่อขอให้ถอดถอนตุลาการทั้งสี่ต่อประธานวุฒิสภาโดยอ้างข้อเท็จจริงตามคำร้องว่ามีพฤติการณ์ส่อว่าไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 ซึ่งบัญญัติให้วุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญมีอำนาจถอดถอนผู้ถูกร้องออกจากตำแหน่งได้ การที่ประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องไว้พิจารณาดำเนินการต่อไป ถือได้ว่าประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องไว้แทนวุฒิสภาและเป็นการกระทำที่กระทบต่ออำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นคือศาลรัฐธรรมนูญ กรณีจึงมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้วตาม มาตรา 266 ของรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงชอบที่จะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 2) เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องขอและรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อร้องขอดังกล่าวในข้อ 1) แต่มิได้ตรวจสอบคุณสมบัติและเงื่อนไขในการยื่นคำร้องของประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนที่เข้าชื่อยื่นคำร้องขอ เป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย หรือไม่ เห็นว่า บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งเกี่ยวพันกันถึง 3 องค์กร คือ วุฒิสภา คณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญ อันเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการถอดถอนบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญออกจากตำแหน่ง ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพอย่างสำคัญของบุคคลผู้มีตำแหน่งสำคัญในบ้านเมือง ดังนั้น ผู้มี	คำร้องของประธานรัฐสภาทั้งสี่ข้อต้องด้วยเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ซอบที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

ส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจบังคับใช้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าวจึงต้องมีความรอบคอบระมัดระวังการใช้กฎหมายให้ถูกต้องและเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายโดยเคร่งครัด จะปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่หรือเพิกเฉยไม่ใช้บทบัญญัติของกฎหมายในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งมิได้ เพราะจะทำให้กระบวนการดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายมาตั้งแต่ต้นและเสียไปทั้งหมด

อีกทั้งรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 บัญญัติให้เป็นอำนาจของวุฒิสภามีอำนาจดำเนินการถอดถอน การยื่นคำร้องขอและเอกสารที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบพิจารณาคำร้องขอ และการส่งคำร้องขอไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการถอดถอนดังกล่าวที่ต้องถือว่าอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาจะดำเนินการเช่นเดียวกัน ปัญหาตามคำร้องข้อ 2) ของประธานรัฐสภา จึงเข้าเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ชอบที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป

3) คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจรับคำร้องขอเรื่องนี้จากวุฒิสภา เพื่อดำเนินการไต่สวนต่อไป ตามอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 305 ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 43 (1) หรือไม่

เห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดนี้ จำนวน 8 คน (ยกเว้น นายพินิต อารยะศิริ) ไม่มีอำนาจรับคำร้องของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ไว้พิจารณา เพราะขัดกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 268 และบทบัญญัติ มาตรา 29 และมาตรา 52 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 รวมทั้งระเบียบต่าง ๆ ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หลายประการ และเมื่อประธานรัฐสภาได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามข้อ 3) นี้ ขอให้พิจารณาวินิจฉัยปัญหาว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญมีส่วนได้เสียในเรื่องที่ตนมีอำนาจหน้าที่ไต่สวนหรือไม่

จึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญชอบที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ตามรัฐธรรมนูญ

	มาตรา 266 4) การดำเนินการขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ กับคณะ โดยอาศัยเหตุตามคำร้อง เป็นการแทรกแซงการใช้อำนาจตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญ ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้ถูกร้อง หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 รัฐธรรมนูญเกือบทุกฉบับได้กำหนดอำนาจหรือสถาบันหรือองค์กรปกครองของประเทศไทย 4 อำนาจ หรือสถาบัน หรือองค์กร ได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์ อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภาอำนาจบริหารหรือคณะรัฐมนตรี อำนาจตุลาการหรือศาล โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ได้จัดรูปแบบการปกครองนี้ไว้ในมาตรา 3 ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นหลักการสากลของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและได้ยึดถือกันโดยประเทศส่วนใหญ่ในโลก ส่วนการใช้อำนาจของหนึ่งสถาบันและสามองค์กรดังกล่าวข้างต้น รัฐธรรมนูญได้บัญญัติระบบการถ่วงดุลหรือคานอำนาจ ระหว่างกันไว้ในมาตราต่าง ๆ เช่น มาตรา 94 มาตรา 116 มาตรา 161 มาตรา 162 มาตรา 166 มาตรา 167 มาตรา 185 และมาตรา 186 เป็นต้น ซึ่งเป็นหลักการแบ่งแยกองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยเป็นเอกเทศ และมีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ถือเป็นการจัดระบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยสากลตามหลักการแบ่งแยกอำนาจของมองเตสกิเออ เห็นว่า การตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจ คือ การเยียวยาแก้ไขลดผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญขององค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้น ๆ จากองค์กรอื่นซึ่งมีวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และเพื่อให้อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนมิใช่เป็นขององค์กรหรือคณะบุคคลหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั่นเอง เช่น ศาลยุติธรรมพิพากษาคดีลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกผู้กระทำผิดคดีอาญาใดแล้ว ฝ่ายบริหารมีอำนาจตามกฎหมายที่จะเข้ามา	

	คานอำนาจโดยการจัดการเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตหรือโทษจำคุก หรืออำนาจลดโทษตามกฎหมายราชทัณฑ์ของฝ่ายบริหาร และเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารที่มีอำนาจขอพระราชทานอภัยโทษได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 225 ดังจะเห็นได้จากกระทรวงมหาดไทยจะเป็นผู้ดำเนินการขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษในโอกาสที่เป็นวาระสำคัญ อันถือว่าเป็นอำนาจอิสระของฝ่ายบริหารโดยศาลไม่มีอำนาจเข้าไปก้าวก่ายแทรกแซงได้เช่นกัน นอกจากนี้นโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีก่อนการบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 การบริหารราชการแผ่นดินคณะรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 212 และรัฐสภามีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินตามมาตรา 182 อันเป็นกระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหารโดยรัฐสภาก่อนหรือหลังจากฝ่ายนั้น บริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐสภาไม่มีอำนาจเข้าไปสอดแทรกก้าวก่ายในระหว่างการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารได้ เป็นต้น ดังนั้น ตามคำร้องของประธานรัฐสภา ข้อ 4) นี้ จึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ คือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ศาลรัฐธรรมนูญควรรับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป จึงวินิจฉัยว่า คำร้องของประธานรัฐสภาทั้งสี่ข้อต้องด้วยเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ชอบที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป	
7. นายผัน จันทรปาน	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
8. นายมงคล สระฏัน	เห็นว่า มาตรา 266 บัญญัติขึ้นโดยกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่มีหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในเรื่องต่าง ๆ ขององค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจมีลักษณะของการมีปัญหาว่า องค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรใดองค์กรหนึ่งมีอำนาจหน้าที่กระทำการเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือไม่ หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญตั้งแต่สององค์กรขึ้นไป มีปัญหาโต้แย้งกันว่าองค์กร	ให้ยกคำร้อง

	ใดใช้อำนาจหน้าที่ล่วงล้ำองค์กรอื่นหรือไม่ หรือทุกองค์กรต่างปฏิเสธว่าไม่ใช่อำนาจหน้าที่ของตน กรณีนี้เป็นเรื่องการร้องขอถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญออกจากตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 ถึง มาตรา 307 ซึ่งได้กำหนดกระบวนการต่าง ๆ ของการถอดถอนออกจากตำแหน่ง มีขั้นตอนการดำเนินการเป็นลำดับไป เมื่อพิจารณาประเด็นตามคำร้อง แล้ว เห็นว่า ไม่ใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร คือ วุฒิสภา คณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญ ตามที่ประธานรัฐสภาอ้าง กรณีจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง	
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
10. นายสุจิต บุญบงการ	ประเด็นที่เป็นปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยคือ ประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยที่ปรากฏในคำร้องทั้ง 4 ประเด็นนั้นเป็นกรณีของปัญหาที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ 1) การดำเนินการของผู้ริเริ่มและการเข้าชื่อร้องขอของประชาชน เพื่อให้ดำเนินการถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้ง 4 คนข้างต้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า ไม่เป็นกรณีที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการดำเนินการของบุคคล ไม่ใช่เป็นการดำเนินการขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ กรณีนี้จึงไม่เข้าข่ายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 2) เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องขอและรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อร้องขอดังกล่าว มิได้ดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติของประชาชนที่เข้าชื่อร้องขอ เป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า การดำเนินการประธานวุฒิสภาในกรณีนี้ไม่ใช่เป็นการดำเนินการในฐานะเป็นตัวแทนของวุฒิสภา ขั้นตอนของกระบวนการถอดถอนในขั้นนี้ยังไม่ถึงวุฒิสภา เป็นขั้นตอน	ไม่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด จึงไม่เข้าข่ายรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 จึงวินิจฉัยยกคำร้อง

	ของการเข้าชื่อร้องขอแล้วส่งให้ประธานวุฒิสภาเพื่อยื่นเรื่องต่อไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. วุฒิสภายังไม่มีบทบาทแต่อย่างใดในขั้นตอนนี้ การดำเนินการดังกล่าวของประธานวุฒิสภาจึงไม่ใช่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่เข้าข่ายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 3) ในเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เนื่องจากเห็นว่ากรณีเข้าข่ายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ไม่มีความผิดตามมาตรา 295 แห่งรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมตาม มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการไต่สวนคำร้องขอให้ถอดถอนตุลาการทั้งสี่คนได้หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า การดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร และการดำเนินการไต่สวนตามคำร้องขอให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสี่คนนั้นเป็นการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ส่วนกรรมการคนใดจะเป็นผู้มีส่วนได้เสียเป็นรายบุคคลคือเป็นผู้ได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์อย่างใดบ้างจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในกรณี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไม่ปรากฏอยู่ในคำร้องขอของประธานรัฐสภา จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีนี้จึงไม่เข้าข่ายรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 4) การดำเนินการเพื่อให้วุฒิสภาถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อันเนื่องจากการทำหน้าที่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นการแทรกแซงการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ และการดำเนินการขอให้ถอดถอนตุลาการสี่คนดังกล่าวโดยไม่มีข้อเท็จจริงอย่างอื่นประกอบว่า ร่ำรวยผิดปกติส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อ	

	บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย เป็นการดำเนินการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 ถึง มาตรา 307 หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า การดำเนินตามคำร้องดังกล่าวของวุฒิสภา และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 ถึงมาตรา 307 จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่วนการดำเนินการถอดถอนตุลาการทั้งสี่คนดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 249 หรือไม่นั้นเห็นว่า มาตรา 249 เป็นการคุ้มครองความเป็นอิสระของผู้พิพากษาและตุลาการในการพิจารณาพิพากษาและวินิจฉัยคดี ไม่ให้มีการแทรกแซงจากบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ผลการพิจารณาเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด จึงเป็นคนละกรณีกับการดำเนินการไต่สวนเพื่อถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวตามมาตรา 303 ถึงมาตรา 307 ตามคำร้องขอ กรณีนี้จึงไม่เข้าข่ายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 จึงเห็นได้ว่า คำร้องขอของประธานรัฐสภาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการ ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น ไม่เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด จึงไม่เข้าข่ายรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 จึงวินิจฉัยยกคำร้อง	
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า คำร้องขอของประธานรัฐสภาจำต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กำหนดไว้ 3 ข้อ ดังนี้ 1) องค์กรที่เกี่ยวข้องจำต้องเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ พิจารณาแล้ว เห็นว่า องค์กรตามรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับคำร้องขอของประธานรัฐสภามีอยู่ด้วยกัน 3 องค์กร คือ วุฒิสภา คณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญ องค์กรที่กล่าวทั้งสามนี้มีสถานะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญตามคำนิยามหรือบรรทัดฐานที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วางไว้ในคำวินิจฉัยที่ผ่านมา กล่าวคือ เป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญได้สถาปนาขึ้นและมีอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ดังนั้น คำร้องขอของประธานรัฐสภาจึง	ชอบที่จะรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัย

เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขข้อแรกแล้ว

2) ปัญหาดังกล่าวจำต้องเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วจริง ไม่ใช่เป็นแต่เพียงปัญหาที่สมมติขึ้น หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตแต่มีการขอความเห็นหรือคำปรึกษาจากศาลรัฐธรรมนูญไว้เป็นการล่วงหน้า

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ได้มีการรวบรวมรายชื่อของประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน เพื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา 307 ของรัฐธรรมนูญให้ถอดถอนตุลาการสี่คนออกจากตำแหน่ง และประธานวุฒิสภาก็ได้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนแล้ว บัดนี้ เรื่องกำลังอยู่ระหว่างการพิจารณาดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนั้น ปัญหาที่ประธานรัฐสภาเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย จึงเป็นปัญหาที่ได้เกิดขึ้นจริงแล้ว และเป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขข้อนี้

3) ปัญหาที่เกิดขึ้นจำต้องเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง

ปรากฏว่า เป็นเรื่องที่มีการโต้แย้งกันในที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอย่างมาก โดยเห็นว่ามีข้อที่ควรพิจารณาดังต่อไปนี้

3.1) ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ปัญหาที่ว่าองค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้นมีอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญ และ/หรือ ที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (ถ้ามี) บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายประการใดบ้าง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ปัญหาที่ว่า การที่องค์กรตามรัฐธรรมนูญกระทำหรือละเว้นการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญ และ/หรือ ที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ นั้น ก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวนั่นเอง ซึ่งเป็นปัญหาที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยโดยอาศัยการตีความบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องแห่งรัฐธรรมนูญ และ/หรือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

3.2) ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ

ตามมาตรา 266 ของรัฐธรรมนูญ ไม่จำต้องเป็นข้อพิพาทหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างสององค์กรขึ้นไป แต่อาจเป็นปัญหาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรใดองค์กรหนึ่งโดยเฉพาะที่เกิดมีการโต้แย้งการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรนั้นขึ้น ซึ่งประธานรัฐสภาเห็นสมควรเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยก็ได้ เพื่อเป็นการยุติหรือระงับข้อขัดแย้งดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้จากคดีที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว เช่น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 15/2541 เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้วินิจฉัยเรื่องการเสียสิทธิของบุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้ง ศาลรัฐธรรมนูญได้รับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัยเนื่องจากเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญและเป็นกรณีที่มีปัญหาหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 11/2542 เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า หนังสือแจ้งความจำนงขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงินที่รัฐบาลมีไปถึงกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นหนังสือสัญญาที่จะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 224 วรรคสอง หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญก็ได้รับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัย เพราะเห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้ว เนื่องจากมีข้อโต้แย้งจากบุคคลกลุ่มหนึ่งเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการที่คณะรัฐมนตรีไม่ยอมเสนอหนังสือแจ้งความจำนงดังกล่าว เพื่อขอความเห็นชอบของรัฐสภา

เมื่อนำบรรทัดฐานที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วางไว้ในคำวินิจฉัยต่างๆ ที่ยกตัวอย่างข้างต้นมาปรับใช้กับคำร้องของประธานรัฐสภาในเรื่องนี้แล้ว เห็นว่า

<u>ประเด็นที่หนึ่ง</u> บุคคลที่เป็นผู้ริเริ่มและไปแสดงตนต่อประธานวุฒิสภาเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2544 และดำเนินการรวบรวมรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนเสนอต่อประธานวุฒิสภาเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2545 เพื่อร้องขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสี่คนออกจากตำแหน่ง นั้น มิได้มีฐานะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่จะให้ศาล

	รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ว่าการดำเนินการของผู้ริเริ่มและการเข้าชื่อร้องขอของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งดังกล่าวชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ ประเด็นที่สอง ปัญหาที่ว่าเมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องและรายชื่อประชาชน ผู้กล่าวอ้างว่าตนมีสิทธิเลือกตั้งแล้ว มิได้ดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติของประชาชนผู้เข้าชื่อก่อนส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาไต่สวนนั้น เป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น น่าจะถือได้ว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ เพราะประธานวุฒิสภาก็มีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อีกทั้งยังเป็นประมุขของวุฒิสภา ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงต้องถือว่าประธานวุฒิสภาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรวุฒิสภาอันจะแบ่งแยกออกจากองค์กรนั้นมิได้ ประเด็นที่สาม การที่กรรมการหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นคู่ความในคดี จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ดังนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการไต่สวนตามคำร้องของประธานวุฒิสภาได้หรือไม่ นั้น มีผู้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนได้เสียในเรื่องนี้ว่าจำเป็นต้องแยกตัวบุคคลซึ่งเป็น "กรรมการ" ออกจาก "คณะกรรมการฯ" เพราะ "คณะกรรมการฯ" มีสถานะเป็นองค์กรย่อมไม่อาจมีส่วนได้เสียใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งต่างจากตัวบุคคลผู้เป็นกรรมการเป็นรายกรณี พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ในกรณีที่เป็นปัญหานี้มิอาจแบ่งแยกตัวกรรมการในฐานะบุคคลจากคณะกรรมการฯ ในฐานะองค์กรได้แต่อย่างใด เนื่องจากการลงมติวินิจฉัยนี้เป็นการลงมติที่ท่วมทันถึง 8 เสียง จากจำนวนกรรมการทั้งหมด 9 คน ซึ่งเฉพาะกรรมการจำนวน 8 คน ที่กล่าวก็เป็นองค์ประชุมที่ครบถ้วนมีอำนาจลงมติได้อย่างบริบูรณ์แล้ว อนึ่ง กรรมการที่กำลังพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ก็เป็นบุคคลคนเดียวกันกับผู้ที่ได้ทำการพิจารณาวินิจฉัยกรณี พันตำรวจโท ทักษิณฯ มาแล้ว ดังนั้น จึงไม่มีทางสรุปเป็นอย่างอื่นได้นอกจากว่าในกรณีนี้ตัวกรรมการก็คือ องค์กร	

	คณะกรรมการนั่นเอง ซึ่งย่อมมีส่วนได้เสียเช่นเดียวกันกับตัวกรรมการเป็นรายบุคคล ดังนั้น ประเด็นที่สามที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ก็คือ ประเด็นที่ว่า ในสภาวการณ์ที่มีส่วนได้เสียเช่นนี้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังจะมีอำนาจหน้าที่ทำการไต่สวนตามคำร้องขอของประธานวุฒิสภาหรือไม่ ซึ่งจะต้องถือว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อย่างแท้จริงและโดยตรง <u>ประเด็นที่สี่</u> การดำเนินการเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อันมีสาเหตุมาจากการทำหน้าที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญเป็นการแทรกแซงการใช้อำนาจตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญ อันเป็นการขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 249 และมาตรา 268 หรือไม่ และการดำเนินการขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คนโดยไม่มีข้อเท็จจริงอย่างอื่นประกอบว่า ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย เป็นการดำเนินการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 ถึงมาตรา 307 หรือไม่ นั้น พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ประเด็นนี้เป็นกรณีที่เข้าอยู่ในเกณฑ์ที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวน หรือที่จะรับเรื่องจากวุฒิสภาไว้ดำเนินการไต่สวนต่อไป หรือไม่ และในการนี้จะมีอำนาจแทรกแซงอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ จริงอยู่ คำร้องขอให้ถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมิใช่เป็นคำร้องขอให้เปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 20/2544 (กรณีพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตรฯ) อันจะเป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญ มาตรา 249 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง และมาตรา 268 อย่างโจ่งแจ้ง แต่การที่คำร้องดังกล่าวมุ่งหมายที่จะเอาผิดตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งสี่คน (ซึ่งเป็นองค์คณะที่พิจารณาวินิจฉัยและเป็นฝ่ายเสียงข้างมากที่เห็นว่า พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295) ด้วย	

	เหตุแต่เพียงว่าผู้ริเริ่มกระบวนการให้ถอดถอนนั้นไม่เห็นด้วยกับการใช้ดุลพินิจทางตุลาการของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสี่คนนั้น ย่อมมีผลอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ว่า เป็นการจงใจ บั่นทอน หรือนำความไม่เชื่อถือมาสู่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ อันเป็นการโต้แย้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญโดยทางอ้อมหรือโดยปริยายนั่นเอง ในเมื่อรัฐธรรมนูญเองก็ยอมรับในสัจจธรรมที่ว่า การใช้ดุลพินิจของตุลาการแต่ละคนอาจนำไปสู่ผลลัพธ์แห่งการพิจารณาวินิจฉัยที่แตกต่างกันได้ ดังจะเห็นได้จากการที่มาตรา 267 บัญญัติไว้ว่า "คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก" เป็นเกณฑ์ ซึ่งเท่ากับเป็นการยอมรับว่า เป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคน จะมีความเห็นที่แตกต่างกันไปได้ จึงมีปัญหาว่าอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นอำนาจหน้าที่ซึ่งมีขอบเขตกว้างพอที่จะรวมถึงการดำเนินการดังกล่าว ด้วยหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ไม่มีพยานหลักฐานบ่งชี้ถึงเรื่องความร่ำรวยผิดปกติ การทุจริตต่อหน้าที่ หรือพฤติการณ์อื่นใดที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 303 ทั้งนี้ ย่อมต้องถือว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญโดยตรง จึงวินิจฉัยว่า คำร้องขอของประธานรัฐสภาในประเด็นที่สอง ที่สาม และที่สี่ นั้น เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ดังเช่นที่ศาลรัฐธรรมนูญได้แปลความและปรับใช้มาแล้วในคำวินิจฉัยที่ผ่านมา ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงชอบที่จะรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยรวม 4 ประเด็นคือ ประเด็นที่ 1 การดำเนินการของผู้ริเริ่มและการเข้าชื่อร้องขอของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อร้องขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวและการเข้าชื่อถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น เป็นกรณีที่ประชาชนใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 304 วรรคหนึ่ง จึงมิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตาม	ให้ยกคำร้อง

	รัฐธรรมนูญ ประเด็นที่ 2 ประธานวุฒิสภาจะต้องตรวจสอบรายชื่อประชาชนที่เข้าชื่อขอให้วุฒิสภามีมติถอดถอนก่อนที่จะส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่ เห็นว่าการที่ประธานวุฒิสภาจะต้องตรวจสอบรายชื่อประชาชนฯ ก่อนที่จะส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่ เป็นอำนาจหน้าที่ของประธานวุฒิสภาโดยเฉพาะไม่ใช่หน้าที่ของวุฒิสภาและประธานวุฒิสภาต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 305 วรรคหนึ่ง หากไม่ปฏิบัติตามหรือมีปัญหาก็มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ เพราะตัวประธานวุฒิสภาไม่ใช่องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ประเด็นที่ 3 คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้มีส่วนได้เสียตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 29 หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคสอง บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ตามคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือตัวกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจะเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องใดหรือไม่ มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ประเด็นที่ 4 การดำเนินการเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอันมีสาเหตุมาจากการทำหน้าที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณานั้นเป็นการแทรกแซงการใช้อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ และการดำเนินการดังกล่าวโดยไม่มีข้อเท็จจริงอย่างอื่นประกอบเป็นการดำเนินการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่ประธานรัฐสภาถามว่า การดำเนินการดังกล่าวเป็นการแทรกแซงอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ และการดำเนินการโดยไม่มีข้อเท็จจริงเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น เป็นเพียงข้อหารือเท่านั้นไม่ใช่ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัย และศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วตามประเด็นที่ 1 ถึงประเด็นที่ 3 ว่าการปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 304 วรรคหนึ่ง มาตรา 305 วรรคหนึ่ง และมาตรา 295 วรรคสอง ไม่ใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งประเด็นที่ 4	

	ที่ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้นเป็นการถามย้ำว่าการกระทำตามประเด็นที่ 1 ถึงที่ 3 นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ดังนั้น คำร้องในประเด็นนี้จึงมิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญด้วย เมื่อปัญหาที่ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนี้ ไม่ใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงให้ยกคำร้องของประธานรัฐสภา	
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	จากคำร้องของประธานรัฐสภาที่ส่งมายังศาลรัฐธรรมนูญ โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 เพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัยในประเด็นคำร้องทั้ง 4 ประเด็น นั้น ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา คณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การที่ประธานรัฐสภาได้ส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยนั้น จึงเป็นการดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 266 บัญญัติไว้ ส่วนผลจากการวินิจฉัยตามประเด็นคำร้องดังกล่าวนั้นจะเป็นอย่างไร เป็นขั้นตอนต่อไปภายหลังจากพิจารณาข้อเท็จจริงจากคำร้องเอกสารประกอบ คำชี้แจงต่าง ๆ ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงวินิจฉัยให้รับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266	ให้รับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266
14. นายอมร รักษาสัตย์	การพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญกับการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ตามคำร้องของประธานรัฐสภา 1) องค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องในกรณีนี้ได้ใช้อำนาจหน้าที่ซ้ำซ้อนหรือหลีกเลี่ยงเกี่ยงกันปฏิบัติหน้าที่ หรือไม่ องค์กรตามรัฐธรรมนูญในกรณีนี้ คือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 304 ที่รับเรื่องจากประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการไต่สวนโดยเร็ว และเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับเรื่องดังกล่าวมาพิจารณาแล้วเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2545 นั้น ก็ไม่ปรากฏว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช.	ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาวินิจฉัย จึงให้ยกคำร้อง

	ได้ปฏิบัติหน้าที่ซ้ำซ้อนกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญใด และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็มิได้หลีกเลี่ยงไม่ยอมปฏิบัติหน้าที่นี้ 2) การมีส่วนได้เสียของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในฐานะองค์กรรัฐธรรมนูญมอบอำนาจให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. องค์กรเดียวให้ทำหน้าที่ไต่สวนได้ แม้จะตระหนักว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องทำการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบของนักการเมืองฯ ตามมาตรา 301 (4) (และตรวจสอบนักการเมืองและข้าราชการระดับสูงในกรณีต่างๆ ตามมาตรา 301 ข้ออื่น ๆ ด้วย) อยู่แล้ว ดังนั้น จึงไม่มีข้ออ้างใด ๆ ที่จะห้ามคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในฐานะองค์กรทำการไต่สวนคำร้องที่ผ่านมาจากประธานวุฒิสภา อย่างไรก็ดี หากปรากฏว่าบุคลากรของคณะกรรมการ ป.ป.ช. บางคนมีส่วนได้เสียจึงต้องห้ามมิให้ร่วมการไต่สวนตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 (มาตรา 29 มุ่งเน้นที่ตัวบุคคลเท่านั้น) 3) การใช้อำนาจหน้าที่ของประธานวุฒิสภาเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวบุคคลหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 304 ได้ระบุให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้รับคำร้องเรียนของประชาชนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน เพื่อส่งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการไต่สวน นั้นเป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญมอบอำนาจให้ตัวบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งประธานวุฒิสภาเป็นผู้รับเรื่องและส่งไปคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยมิได้บัญญัติว่าต้องผ่านการพิจารณาของวุฒิสภาแต่อย่างใด การปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภาในกรณีนี้ จึงไม่ใช่องค์กรตามรัฐธรรมนูญ เพราะมิได้กระทำการในนามของวุฒิสภาด้วยความเห็นชอบใด ๆ ของวุฒิสภา กรณีนี้จึงถือได้ว่า ประธานวุฒิสภาได้กระทำหน้าที่ในฐานะตัวบุคคลไม่ใช่องค์กร ส่วนการที่วุฒิสภาจะทำหน้าที่พิจารณาถอดถอนในฐานะองค์กรตามรัฐธรรมนูญก็ยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญ คือ ระหว่างวุฒิสภากับคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างใด 4) การปฏิบัติงานของประธานวุฒิสภาหรือคณะกรรมการ	

	ป.ป.ช. ในการตรวจสอบรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแล้ว จะเห็นได้ชัดเจนว่า รัฐธรรมนูญไม่ได้มอบหมายให้ศาลรัฐธรรมนูญก้าวล่วงไปพิจารณาการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคล (ประธานวุฒิสภา) หรือของส่วนราชการ หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) แต่อย่างใด เพราะถือว่าแต่ละบุคคลแต่ละองค์กรก็จะต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของตนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อยู่แล้ว หากใครฝ่าฝืนก็มีทางจะต้องถูกพิจารณาตามกระบวนการของแต่ละเรื่องต่อไป ไม่ใช่อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ จะเห็นได้ว่า คำร้องของประธานรัฐสภาไม่ใช่ "ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์การต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ" แต่อย่างใด กรณีจึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาวินิจฉัย กรณีนี้ จึงให้ยกคำร้อง ดังนั้น เมื่อไม่มีอำนาจดังกล่าวจึงไม่ต้องพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ตามคำร้องของประธานรัฐสภา	
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้ว มีความเห็นว่า มีปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น เป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น เมื่อประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กร ตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย การเสนอเรื่องพร้อมความเห็นของประธานรัฐสภาดังกล่าว เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 266 บัญญัติไว้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย จึงวินิจฉัยให้รับคำร้องของประธานรัฐสภาไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266	ให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 15/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 11 คน (คะแนนเสียง 7 : 4)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 11 คน	**ประเด็นหลัก** ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 หรือไม่		**คำวินิจฉัย** ศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266	
	ไม่มีอำนาจ / ไม่อาจรับคำร้องไว้พิจารณา**	มีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณา	ไม่อาจรับคำร้อง (ชอบด้วย รธน.)	รับคำร้อง (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓		✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ*	-	-	-	-
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	✓		✓	
4. นายจุมพล ณ สงขลา**	-	-	-	-
5. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์		✓		✓
7. นายผัน จันทรปาน*	-	-	-	-
8. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ*	-	-	-	-
10. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
11. นายสุจินดา ยงสุนทร		✓		✓
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์		✓		✓
14. นายอมร รักษาสัตย์	✓		✓	
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง		✓		✓
รวม	7	4	7	4

*ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย เนื่องจากมีส่วนได้ส่วนเสียกับคำวินิจฉัยนี้

** มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 266 / ให้ยกคำร้อง

16. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 16/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 16/2545 (วันที่ 30 เมษายน 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามมาตรา 198 กรณีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่ และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) และคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ 43 ประจำปี 2542 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า (1) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) และ (2) การปฏิบัติหน้าที่ของ ก.ต. และคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ 43 ประจำปี 2542 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้อง ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ตามมาตรา 198 ในประเด็น ดังนี้ (1) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่ และ (2) การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) และคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ 43 ประจำปี 2542 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	นายศิริมิตร บุญมูล อายุ 32 ปี อาชีพทนายความ และนางสาวบุญจุติ กลับประสิทธิ์ อายุ 30 ปี อาชีพทนายความ ได้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตุลาการ ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ 43 ประจำปี 2542 โดยเข้าตรวจร่างกายและจิตใจที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กับคณะกรรมการแพทย์ตามที่คณะกรรมการตุลาการกำหนด คณะกรรมการแพทย์ได้รายงาน ผลการตรวจร่างกายและจิตใจว่า นายศิริมิตร บุญมูล เป็นโปลิโอ ส่วนนางสาวบุญจุติ กลับประสิทธิ์ กระดูกสันหลังคดงอมากเดินเองได้เฉพาะใกล้ ๆ เนื่องจากเป็นโปลิโอเมื่ออายุ 3 ปี

		คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาพิจารณาเห็นว่า ผู้สมัครทั้งสองรายมีร่างกายไม่เหมาะสม ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 มาตรา 27 (11) เห็นสมควรไม่รับสมัคร ต่อมา ก.ต. ในการประชุม ครั้งที่ 13/2543 เมื่อวันที่ 14 และ 16 มีนาคม 2543 เห็นชอบด้วยกับความเห็นของคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา จึงมีมติไม่รับสมัครเนื่องจากเป็นกรณีที่ร่างกายไม่เหมาะสม ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 มาตรา 27 (11) ผู้สมัครทั้งสองเห็นว่า การตัดสิทธิผู้สมัครเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางร่างกาย อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้สมัครสอบคัดเลือกทั้งสอง และเห็นว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 มาตรา 27 (11) (12) และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) (11) ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติมาตรา 30 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ ผู้สมัครทั้งสองจึงขอความเป็นธรรมต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อให้ใช้อำนาจตามมาตรา 198 ของรัฐธรรมนูญ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่า บทบัญญัติมาตรา 26 (10) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 และการกระทำของ ก.ต. และอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกดังกล่าว มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	<u>ประเด็นที่หนึ่ง</u> พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่ นั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 30 ได้บัญญัติเป็นหลักการว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ไม่ว่าชายหรือหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน จะเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ แต่ต้องยอมรับว่า ในการที่หน่วยงานใดจะรับบุคคลเข้าทำหน้าที่ในตำแหน่งใด ย่อมต้องพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถ ความเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่นั้นด้วย สำหรับกรณีตามคำร้องของผู้ร้องนั้น เป็นเรื่องที่นายศิริมิตร บุญมูล และนางสาวบุญจุติ กลับประสิทธิ์ ซึ่งมีอาชีพทนายความสมัครสอบคัดเลือกบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา หากสอบคัดเลือกได้ก็จะมีการขอให้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้พิพากษาต่อไป ซึ่งการรับสมัครสอบคัดเลือกนอกจากจะพิจารณาถึงความรู้ความสามารถแล้ว ยังต้องพิจารณาสุขภาพของร่างกาย และจิตใจว่ามีความสมบูรณ์ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ และมีบุคลิกลักษณะที่ดีพอที่จะเป็นผู้พิพากษาซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติโดยปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษามิใช่เพียงแต่พิจารณาพิพากษาอรรถคดีในห้องพิจารณาเท่านั้น บางครั้งต้องเดินทางไปนอกศาลปฏิบัติหน้าที่ เช่น เพื่อเดินเผชิญสืบ เพื่อสืบพยานที่มาศาลไม่ได้ การพิจารณาเพื่อรับสมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา จึงมีมาตรการที่แตกต่าง และเข้มงวดกว่าการคัดเลือกบุคคลไปดำรงตำแหน่งอื่นอยู่บ้าง ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่งบัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ

		บุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ และวรรคสองบัญญัติรับรองไว้ว่า กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย ซึ่งบทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม เมื่อพิจารณาถึงพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) คำว่า "มีกาย ... ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ" จะใช้ควบคู่กับ มาตรา 26 (11) ที่บัญญัติว่า "เป็นผู้ที่ผ่านการตรวจร่างกายและจิตใจโดยคณะกรรมการแพทย์จำนวนไม่น้อยกว่าสามคน ซึ่ง ก.ต. กำหนด และ ก.ต. ได้พิจารณารายงานของคณะกรรมการแพทย์แล้วเห็นว่า สมควรรับสมัครได้" บทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) เป็นไปตามความจำเป็นและความเหมาะสมของฝ่ายตุลาการ จึงเห็นว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่าย ตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) ดังกล่าว เป็นลักษณะตามข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 29 ซึ่งไม่กระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง และไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 แต่อย่างใด <u>ประเด็นที่สอง</u> ที่ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของ ก.ต. และคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษารุ่นที่ 43 ประจำปี 2542 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่ นั้น

		พิจารณาแล้ว เห็นว่า เป็นการขอให้วินิจฉัยการปฏิบัติหน้าที่ของ ก.ต. และคณะอนุกรรมการดังกล่าว ซึ่งมีลักษณะเป็นการใช้ดุลพินิจ จึงไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 198 วรรคหนึ่ง มาตรา 29 และมาตรา 30 2) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) และ (11)
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> การปฏิบัติหน้าที่ของ ก.ต. และคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ 43 ประจำปี 2542 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 11 คน โดยวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จำนวน 8 คน และ เห็นว่า พระราชบัญญัติฯ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นการเกินขอบเขต โดยอ้างเหตุตามความเหมาะสมแทนความสามารถ จำนวน 3 คน (คะแนนเสียง 8 : 3) 2) เริ่มวันที่ 11 กรกฎาคม 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 30 เมษายน 2545 รวม 9 เดือน 19 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ	
	4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 ตอนที่ 124 ก วันที่ 20 ธันวาคม 2545 ซึ่งเท่ากับ 7 เดือน 20 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 30 เมษายน 2545)	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 16/2545 (วันที่ 30 เมษายน 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 11 คน เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามมาตรา 198 กรณีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่ และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) และคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ 43 ประจำปี 2542 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ได้แก่

ประเด็นหลักที่ 1 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่

ประเด็นหลักที่ 2 การปฏิบัติหน้าที่ของ ก.ต. และคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ 43 ประจำปี 2542 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	**1. รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ว่า** **"มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้"** **"มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน** **ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน** **การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้**	

	มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม" **2. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 บัญญัติไว้ว่า** **"<u>มาตรา 26</u> ผู้สมัครสอบคัดเลือก ผู้สมัครทดสอบความรู้หรือผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกพิเศษเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้** **(1) มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด .....** **(10) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือมีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ หรือเป็นโรคที่ระบุไว้ในระเบียบ ก.ต. ....."** <u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว คำว่า "เหมาะสม" เป็นคำที่มีความหมายไม่ตายตัวหรือดิ้นได้ ดังนั้น ถ้อยคำในมาตรา 26 (10) ของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ที่ว่า ".....หรือมีกายหรือจิตใจ<u>ไม่เหมาะสม</u>ที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ....." จึงเป็นถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการตุลาการใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวางในการพิจารณาตัดสินว่า ผู้สมัครคนใดมีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวหรือไม่ <u>โดยไม่มีขอบเขตจำกัดจนกลายเป็นการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการตุลาการใช้อำนาจตามอำเภอใจเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้สมัครบางคน เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกาย ซึ่งต้องห้ามตามมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญ</u> ดังนั้น มาตรา 26 (10) ของพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ไม่วินิจฉัย	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> มาตรา 26 (10) ของพระราชบัญญัติข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30

	จึงวินิจฉัยว่า มาตรา 26 (10) ของพระราชบัญญัติข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30	ประเด็นหลักที่ 2 ไม่วินิจฉัย
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	ประเด็นหลักที่ 1 เห็นว่า แม้ความในมาตรา 30 ดังกล่าวจะบัญญัติเป็นหลักทั่วไปถึงความเสมอกันในกฎหมาย และมีข้อห้ามในการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลในกรณีต่าง ๆ รวมทั้งความแตกต่างในเรื่อง "สภาพทางกายหรือสุขภาพ" ด้วยก็ตาม แต่โดยความเป็นจริงที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้บางประการ ผู้มีสภาพทางกายไม่สมบูรณ์หรือไม่เหมาะกับกิจการบางอย่าง เช่น การทหาร เป็นต้น ย่อมคัดเลือกผู้มีร่างกายสมบูรณ์และมีความเหมาะสมเข้ารับราชการทหาร เพื่ออุดช่องว่างดังกล่าว รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 จึงบัญญัติในลักษณะเป็นข้อยกเว้นไว้ ดังนี้ "การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้....." เป็นต้น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ทั้งฉบับปี พ.ศ. 2521 มาตรา 27 (11) (12) และฉบับปี พ.ศ.2543 มาตรา 26 (10) (11) มีบทบัญญัติทำนองเดียวกันนั้นตามลำดับ ดังนี้ เห็นว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ทั้งฉบับปี พ.ศ. 2521 มาตรา 27 (11) (12) และฉบับปี พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) (11) เป็นไปในลักษณะเป็นข้อยกเว้นตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 บัญญัติเปิดช่องไว้ซึ่งไม่กระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ และมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป กรณีนี้จึงถือไม่ได้ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 ประเด็นหลักที่ 2 ส่วนในข้อที่ว่าการกระทำหรือการวินิจฉัยของผู้ถูกกล่าวหา	ประเด็นหลักที่ 1 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ มาตรา 26 (10) (11) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 ประเด็นหลักที่ 1

	ในกรณีนี้ ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ไม่ใช่ช่องทางที่จะขอรับการพิจารณาจากศาลรัฐธรรมนูญได้ จึงไม่วินิจฉัยให้ จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2521 มาตรา 27 (11) (12) และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) (11) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30	ไม่วินิจฉัย
4. นายจุมพล ณ สงขลา	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
5. พลโท จุล อติเรก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> รัฐธรรมนูญ มาตรา 30 บัญญัติถึงกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ บุคคลจะต้องมีสิทธิหรือหน้าที่หรือได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกัน รวมทั้งชายและหญิงด้วย และในทางปฏิบัติจะให้เกิดความแตกต่างเพราะถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ฯลฯ รวมทั้งสภาพทางกายหรือสุขภาพ ไม่ได้ และรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 บัญญัติข้อยกเว้นโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้และเท่าที่จำเป็น ตามข้อเท็จจริง ก.ต. มีความเห็นว่า ผู้ทำหน้าที่ตุลาการศาลยุติธรรมจำเป็นต้องมีร่างกายเหมาะสมกับงาน และมีกฎหมายบัญญัติไว้ โดยให้มีคณะกรรมการแพทย์ร่วมตรวจและมีความเห็นด้วย จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งไม่มีข้อความใดแสดงให้เห็นว่าเป็นการเลือกปฏิบัติเว้นเสียแต่คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ หรือ ก.ต. หรือคณะกรรมการแพทย์จะมีการกระทำที่มิชอบเท่านั้น ซึ่งไม่เกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า เป็นการขอให้วินิจฉัยถึงการกระทำซึ่งเป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ จึงไม่อยู่ในอำนาจที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยคำร้องขอในประเด็นนี้ได้ จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 และไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วย	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ มาตรา 26 (10) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 และไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u>

	รัฐธรรมนูญ สำหรับคำร้องที่ขอให้วินิจฉัยประเด็นอื่นด้วยนั้น ให้ยก	ให้ยกคำร้อง
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นว่า มาตรา 30 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ มีบทยกเว้นไว้ในวรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่า "มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรค หรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม" มาตรา 26 (11) จึงเป็นมาตรการในกฎหมายที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรค (ผู้สมัครที่มีกายและจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ) เพื่อให้ผู้สมัครสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เหมือนกับบุคคลอื่น โดยให้ตั้งคณะกรรมการแพทย์ไม่น้อยกว่าสามนายตรวจร่างกายและจิตใจของผู้สมัคร และเมื่อ ก.ต. ได้พิจารณารายงานแพทย์แล้วเห็นสมควรสมัครได้ ก็ให้รับสมัครได้ บทบัญญัติในมาตรา 26 (11) จึงเป็นมาตรการที่รัฐ (กฎหมาย) ได้กำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคให้บุคคลผู้มีกายและจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ตามมาตรา 30 วรรคสี่ ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม ดังนั้น เมื่อพิจารณาลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 26 ที่ว่า .....มีกายและจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ..... โดยมีมาตรการตามมาตรา 26 (11) บัญญัติเป็นข้อยกเว้นให้มีการตรวจร่างกายและจิตใจของคณะกรรมการแพทย์ และอยู่ในดุลพินิจของ ก.ต. จึงไม่ถือว่าบทบัญญัติมาตรา 26 (10) และ (11) ของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ พ.ศ. 2543 เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลที่จะสมัครสอบคัดเลือกเป็นข้าราชการตุลาการ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 วรรคสี่ ดังนั้น บทบัญญัติกล่าว จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญดังคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา วินิจฉัยให้ยกคำร้อง <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้น	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> บทบัญญัติมาตรา 26 (10) และ (11) ของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยให้ยกคำร้อง <u>ประเด็นหลักที่ 2</u>

	ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 273 มาตรา 274 มีอำนาจหน้าที่บริหารงานบุคคลของศาลยุติธรรม โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ดังนั้น การที่มาตรา 26 (11) บัญญัติให้ ก.ต. เป็นผู้พิจารณารายงานแพทย์แล้วเห็นสมควรรับสมัครได้หรือเห็นไม่ควรให้รับสมัคร จึงเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและกฎหมายโดยชอบ และการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ตามมาตรา 26 (11) ดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย	ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจหน้าที่จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย
7. นายผัน จันทรปาน	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
8. นายมงคล สระฏัน	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นได้ว่า งานของตุลาการหรือผู้พิพากษาเป็นงานที่มีลักษณะพิเศษทั้งในด้านการใช้ความรู้ความสามารถ ธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่มีส่วนในการกำหนดการเป็นพิเศษของวิชาชีพของผู้พิพากษา การกำหนดคุณสมบัติของผู้พิพากษาตั้งแต่พุทธศักราช 2471 ให้มีคุณสมบัติเหมือนกับคุณสมบัติของข้าราชการพลเรือนทั่วไป จนถึงปี พ.ศ. 2521 มีการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของข้าราชการตุลาการให้มีความเข้มงวดขึ้นอย่างมาก เช่น ต้องมีประสบการณ์ในการทำงานด้านกฎหมาย และการปรับปรุงคุณสมบัติทางกายและจิตใจที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์มาตรฐานโดยให้มีการพิจารณาในแง่ของความเหมาะสมโดยอยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการตุลาการพิจารณาแล้วว่า เป็นผู้มีกายเหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการและเป็นผู้ที่คณะกรรมการแพทย์ไม่น้อยกว่าสามคนตรวจร่างกายแล้วเห็นว่า สมควรรับสมัครได้ โดยมีขั้นตอนการตรวจคุณสมบัติของผู้สมัครสอบ เช่น ขั้นตอนการยื่นใบสมัคร ขั้นตอนการตรวจร่างกายและจิตใจโดยคณะกรรมการแพทย์และขั้นตอนการตรวจสอบสภาพร่างกายและจิตใจในคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ เป็นต้น เพื่อให้ได้ผู้พิพากษาหรือตุลาการที่มีความเหมาะสมของร่างกายและ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ มาตรา 26 (10) ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30

	มีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะเป็นข้าราชการตุลาการเพื่อความเป็นธรรมของผู้สมัครสอบ และเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) และ (11) และมีลักษณะตามข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ซึ่งไม่กระทบถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง จึงถือว่าไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุสภาพทางกายตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 วรรคสาม สรุปแล้ว พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) ไม่ขัดหรือแย้งต่อมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญ และไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า เป็นการขอให้วินิจฉัยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะตุลาการ (ก.ต.) และคณะอนุกรรมการดังกล่าว ซึ่งมีลักษณะเป็นการใช้ดุลพินิจสั่งตามกฎหมายและไม่ใช่การกระทำของบุคคลใดตามมาตรา 197 ของรัฐธรรมนูญ จึงไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
10. นายสุจิต บุญบงการ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า บทบัญญัติในมาตรา 26 (10) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ เฉพาะที่บัญญัติให้สภาพร่างกายไม่เหมาะสมเป็นลักษณะต้องห้ามนั้น ย่อมไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 เพราะเป็นการยินยอมหรือเปิดโอกาสให้มีการใช้ความแตกต่างในสภาพของร่างกายเป็นเหตุให้ไม่รับสมัครบุคคลเข้าสอบคัดเลือกเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาได้ โดยอ้างความไม่เหมาะสมของสภาพร่างกาย แทนที่จะอ้างความไม่	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ

	สามารถ แต่ถ้าได้บัญญัติเป็นกรณีของการมีสภาพร่างกายที่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ก็จะไม่ถือได้ว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เนื่องจากอาศัยความสามารถเป็นเกณฑ์ แต่กรณีนี้เป็นกรณีของการอ้างสภาพร่างกายไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นการเปิดกว้างเกินไปจนทำให้ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการรับสมัครสามารถใช้ดุลพินิจที่นำไปสู่การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมได้ แม้ว่ามาตรา 26 (11) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ บัญญัติให้ผู้ที่สมัครสอบคัดเลือกผ่านการตรวจร่างกายและจิตใจโดยคณะกรรมการแพทย์จำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน ตามที่คณะกรรมการตุลาการกำหนดก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถหักล้างการใช้ดุลพินิจที่กว้างขวางดังกล่าวได้นั้น บทบัญญัติในมาตรา 26 (10) ในส่วนของข้อความว่า "มีร่างกายไม่เหมาะสม" ไม่ขอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 และขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เมื่อได้วินิจฉัยไปแล้วว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ มาตรา 26 (10) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 จึงไม่มีผลบังคับตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 การกระทำของคณะกรรมการตุลาการและคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติฯ ในประเด็นที่สองจึงไม่มีผลใช้บังคับ จึงไม่ต้องวินิจฉัยว่าขอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่	มาตรา 26 (10) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ไม่วินิจฉัย
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า เงื่อนไขประการสำคัญที่มาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญบัญญัติห้าม "การเลือกปฏิบัติ" ก็คือ การเลือกปฏิบัติดังกล่าวจะต้อง "ไม่เป็นธรรม" เงื่อนไขหรือข้อแม้ดังกล่าวเป็นเรื่องปกติธรรมดา แม้ในตัวรัฐธรรมนูญเองก็อาจกล่าวได้ว่ามีการบัญญัติไว้ในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติหลายแห่ง เช่น การกำหนดคุณสมบัติต่าง ๆ ของผู้ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาว่า ต้องจบการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย เป็นต้น ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า การเลือกปฏิบัติดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เมื่อคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นตามสภาพแวดล้อมและคุณค่าทั่วไปที่สังคมไทยยอมรับกันอยู่ในปัจจุบัน	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ มาตรา 26 (10) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐ

	การกำหนดลักษณะต้องห้ามสำหรับบุคคลผู้สมัครเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาว่า ต้องไม่เป็นคนที่ "มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ" นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับคุณสมบัติของบุคคลที่กฎหมายยอมรับและใช้ในการรับสมัครเข้าประกอบวิชาชีพหรืออาชีพต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก โดยไม่ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่ไม่เป็นธรรม ทั้งนี้ เท่ากับเป็นการยืนยันและยอมรับถึงความจำเป็นและความเหมาะสมของเกณฑ์มาตรฐานนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเป็นตุลาการหรือผู้พิพากษานั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงภาพลักษณ์และบุคลิกภาพของบุคคลอันเป็นที่ยอมรับเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธย เพื่อให้ได้มาซึ่งความเชื่อถือศรัทธาของปวงชน ทั้งนี้ เพื่อคงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของอำนาจตุลาการด้วย ที่กล่าวมานี้ เป็นการพิจารณาโดยคำนึงถึงคุณค่า ความรู้สึกและแนวความคิดของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งคุณค่าและแนวความคิดเหล่านี้ย่อมเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลาและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสภาพของสังคม ปัจจัยสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงอีกประการหนึ่ง ได้แก่ สภาพการงานที่ข้าราชการตุลาการต้องปฏิบัติอยู่เป็นปกติตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ เช่น การนั่งพิจารณา ณ สถานที่อื่น การสืบพยานที่ได้รับการยกเว้นหรือไม่สามารถจะไปศาลได้ ลักษณะ ปริมาณ และคุณภาพของงานในตำแหน่งผู้พิพากษา ซึ่งมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ สภาพทางกายของผู้สมัครเป็นข้าราชการตุลาการหรือผู้พิพากษาจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสมในประเด็นต่างๆ แล้วเห็นว่า การเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกายของบุคคลผู้สมัครสอบเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษา นั้นมิใช่เป็น "การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม" จึงมิใช่เป็นการเลือกปฏิบัติอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) ที่บัญญัติให้คำนึงถึง	ธรรมนูญ มาตรา 30 จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

	สภาพทางกายของผู้ที่สมัครเข้ารับราชการฝ่ายตุลาการนั้น ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบที่จะรับพิจารณาวินิจฉัยเรื่องการใช้ดุลพินิจขององค์กรหรือคณะบุคคล ซึ่งได้รับมอบหมายโดยกฎหมายเป็นพิเศษเป็นการเฉพาะเจาะจง จึงให้ยกคำร้องของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาในประเด็นนี้เสีย	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ยกคำร้อง
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	พิจารณาแล้ว เห็นว่า แต่ละหน้าที่ แต่ละอาชีพ ย่อมมีความแตกต่างกันในลักษณะของงาน แต่ละงาน จึงต้องใช้คนในแต่ละหน้าที่ให้เหมาะสมกับงานในหน้าที่และให้เกิดประโยชน์สูงสุดในหน้าที่การงานนั้น ๆ ดังนั้น ในทุกองค์กรก็ย่อมต้องมีการกำหนดลักษณะเฉพาะของบุคคลที่จะมาทำหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กรนั้น ๆ ปัญหาจึงมีว่าการกำหนดลักษณะของบุคคลเฉพาะงานในหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งนั้นเป็นการ “เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม” ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 30 หรือไม่ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ มาตรา 26 (2) ซึ่งกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครสอบคัดเลือกเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาว่าต้องมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ เพราะหน้าที่การงานของผู้พิพากษาในการพิจารณาวินิจฉัยคดีนั้นจะต้องใช้ความละเอียดรอบคอบเป็นพิเศษจึงต้องเป็นผู้ที่มีอายุเป็นผู้ใหญ่พอที่จะมีความละเอียดรอบคอบ อายุต่ำกว่านี้อาจจะละเอียดรอบคอบไม่พอ ข้อกำหนดดังกล่าวจึงไม่ใช่การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง “อายุ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 ดังนั้น ถ้อยคำว่า “กายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” นั้น จึงไม่ได้ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างบุคคลที่มีร่างกายพิการกับบุคคลทั่วไป เพราะมิได้ห้ามบุคคลที่มีร่างกายพิการ แต่ห้ามเฉพาะบุคคลที่มีร่างกายไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การทำงานของผู้พิพากษาเท่านั้น คณะกรรมการแพทย์ของ ก.ต. มีความเห็นว่า นายศิริมิตร บุญมูล และนางสาวบุญจุดิ กลับประสิทธิ์ มีร่างกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ และคณะอนุกรรมการตรวจสอบ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ มาตรา 26 (10) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30

	คุณสมบัติฯ ได้พิจารณาผลการตรวจร่างกายและจิตใจของคณะกรรมการแพทย์ของ ก.ต. รวมทั้งตรวจสอบบุคลิกลักษณะของนายศิริมิตร บุญมูล และนางสาวบุญจุติ กลับประสิทธิ์ แล้ว มีความเห็นว่าไม่ควรรับสมัครเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) ซึ่งอาจเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งข้าราชการตุลาการ และได้เสนอผลการพิจารณาให้คณะกรรมการตุลาการพิจารณา ซึ่งคณะกรรมการตุลาการพิจารณาแล้วเห็นด้วยกับความเห็นของคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติฯ ว่าบุคคลทั้งสองมีกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ ดังนั้น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า การตัดสิทธินายศิริมิตร บุญมูล และนางสาวบุญจุติ กลับประสิทธิ์ แต่ไม่ตัดสิทธินายสมชาย กาญจนชานันท์ นั้น เป็นการใช้ดุลยพินิจของคณะกรรมการดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจจะเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงได้ ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงมติของคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) ได้ และศาลรัฐธรรมนูญไม่มีหน้าที่ที่จะพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครคัดเลือกฯ ว่าเหมาะสมหรือไม่ ได้เพราะไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจไว้ จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะพิจารณา
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> การที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) บัญญัติว่า “มีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ.....” นั้น เป็นการบัญญัติไว้อย่างกว้าง ๆ ตามรูปแบบของการบัญญัติกฎหมายโดยทั่ว ๆ ไป เพราะนอกจากจะระบุอย่างละเอียดถึงรูปร่างลักษณะและ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ

	อาการของผู้สมัครสอบแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกันมากหรือน้อยที่สามารถสังเกตได้แล้ว ยังต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของแพทย์ทั้งทางด้านกายภาพและจิตใจทำการตรวจสอบอย่างรอบคอบถี่ถ้วนในการปฏิบัติด้วยการระบุไว้อย่างละเอียดในกฎหมายจึงทำได้ยากและยังเป็นการจำกัดการใช้ดุลพินิจของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญอีกด้วย ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวจึงเหมาะสมแล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นหน้าที่ของผู้ตรวจสอบซึ่งได้แก่ คณะกรรมการแพทย์ฯ คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครสอบคัดเลือก และคณะกรรมการตุลาการสามารถกระทำได้อย่างละเอียดให้ได้มาซึ่งบุคคลตามความต้องการขององค์การที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ในการตรวจสอบและการตัดสินใจของคณะกรรมการแพทย์ฯ ว่า สมควรจะให้ผู้สมัครสอบคนใดผ่าน หรือไม่ ในแต่ละครั้งถือว่าเป็นดุลพินิจของผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ซึ่งสมควรจะเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป แต่ถ้าผู้สมัครคนใดเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่ยุติธรรมก็สามารถร้องเรียนเพื่อขอให้ทบทวนการตัดสินใจนั้นๆ ได้ ส่วนผลการพิจารณาจะเป็นเช่นใดเป็นเรื่องของคณะกรรมการต่าง ๆ จะอธิบายและให้เหตุผล ดังนั้น พระราชบัญญัตินี้ใช้กับบุคคลทุกคนทั้งหญิงและชาย จึงไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ เพียงแต่เป็นการกำหนดมาตรการเพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีร่างกายและสุขภาพที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งตุลาการศาลยุติธรรมโดยปกติทั่วไปเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 วรรคสาม และวรรคสี่	ฝ่ายตุลาการฯ มาตรา 26 (10) ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30
	จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 2 (10) ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ส่วนการปฏิบัติหน้าที่หรือการกระทำของคณะกรรมการแพทย์ฯ และคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครสอบคัดเลือก เป็นการใช้ดุลพินิจพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครสอบให้ได้บุคคลที่เหมาะสมนั้น ไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัย	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัย

14. นายอมร รักษาสัตย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นว่า 1. รัฐธรรมนูญมีหลักการให้คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามมาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญ และหลักการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ผูกพันกับการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐทุกองค์กรตามมาตรา 26 ดังนั้นศาลยุติธรรมจะใช้กฎหมายและระเบียบใดๆ ที่ไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ไม่ได้ 2. รัฐธรรมนูญมีหลักการให้ช่วยเหลือคนพิการให้ได้มีโอกาสทำงานตามมาตรา 80 ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ศาลยุติธรรมจะไม่พยายามช่วยเหลือด้วยการกีดกันมิให้คนพิการได้เข้าทำงานไม่ได้ 3. รัฐธรรมนูญมีหลักการให้คุ้มครองความเสมอภาค (Equal Protection) ตามมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ศาลยุติธรรมจะไม่ให้ความเสมอภาคแก่ทุกคนไม่ได้ เพราะมีผู้พิการทุพพลภาพบางคนสามารถเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตุลาการได้ 4. พระราบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 แม้จะพอรับฟังได้ ว่าองค์การต่างๆ ควรมีอำนาจที่จะกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะรับเข้าทำงานได้แต่ในอนุ (11) ที่กล่าวถึง “กายไม่เหมาะสม” เป็นการให้ดุลพินิจแก่คณะกรรมการแพทย์, คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม มากเกินไป เพราะคำว่า “กาย.....ไม่เหมาะสมที่จะ เป็นข้าราชการตุลาการ” กว้างขวางมากเป็นการพิจารณาได้ตามความอำเภอใจกว้างกว่าบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2471, 2477, 2479, 2482, 2485, 2497 ที่เจาะจงกว่าโดยใช้คำว่า “ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพ” ซึ่งหมายความว่าพิการจนทำงานไม่ได้ ทั้งที่กฎหมายใหม่น่าจะจำกัดสิทธิในวงแคบกว่าและเท่าที่จำเป็นจริง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางประชาธิปไตย 5. เมื่อเปรียบเทียบกับบทบัญญัติกำหนดคุณสมบัติในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 30 (5) บัญญัติว่า “ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้” จะเห็นว่าเป็นข้อจำกัดที่มีความชัดเจนและอยู่ในวงแคบกว่า	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ มาตรา 26 (10) เฉพาะคำว่า “กาย ..... ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” ไม่ชอบด้วยกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 30

คือ ต้องไม่พิการจนปฏิบัติหน้าที่ของตำแหน่งนั้นๆ ไม่ได้ คณะแพทย์ต้องตรวจและให้ความเห็นในประเด็นนี้เท่านั้น มิฉะนั้นผู้สมัครย่อมรู้สึกได้ว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือเป็นการเลือกปฏิบัติได้ เพราะคำว่า ไม่เหมาะสม" เป็นการวัดทางอัตวิสัย ไม่มีความแน่นอนที่เชื่อถือได้

6. การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 7 บัญญัติว่า "ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับแก่กรณีใดให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข" นั้น เห็นว่า เมื่อยังมีข้อโต้แย้งว่า รัฐธรรมนูญไทยไม่มีการรับรองสิทธิของผู้พิการทุพพลภาพที่ชัดเจนก็ควรนำบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญของประเทศประชาธิปไตยอื่นมาพิจารณาเทียบเคียง เช่น รัฐธรรมนูญสหพันธสาธารณรัฐเยอรมัน มาตรา 3 (3) ว่า "ไม่มีผู้ใดจะถูกกีดกันเพราะเหตุแห่งความทุพพลภาพ" อันเป็นบทรับรองสิทธินี้โดยสมบูรณ์ปราศจากเงื่อนไข เมื่อประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์แล้วก็ต้องยึดถือหลักการเดียวกัน

7. ประเทศไทยได้ลงนามสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศหลายบับที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วตามมาตรา 193 (15) และมาตรา 224 จึงมีผลผูกพันให้ประเทศไทยต้องเคารพสิทธิของผู้ทุพพลภาพ ดังปรากฏในกติกาสัญญาระหว่างประเทศและประกาศของสมัชชาสหประชาชาติที่ได้นำมาเสนอในตอนก่อนแล้ว จึงเห็นว่ารัฐบาลไทยควรจะรักษาเกียรติยศและศักดิ์ศรีของประเทศด้วยการปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ได้ลงนามไปแล้ว ในการนี้องค์กรของรัฐทุกองค์กรโดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลยุติธรรมยิ่งต้องปฏิบัติตามสัญญาเหล่านั้นอย่างเคร่งครัดเป็นพิเศษ

8. ประเทศไทยขณะนี้มีพลเมืองประมาณ 6 ล้านคน ที่มีความพิการทุพพลภาพในระดับต่าง ๆ คิดเป็นพลเมืองประมาณร้อยละ 10 ของประเทศ จึงชอบที่รัฐบาลและองค์กรของรัฐจะส่งเสริมสนับสนุนให้พลเมืองที่พิการเหล่านี้ได้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรี มีความภาคภูมิใจที่จะดำรงชีวิตได้โดยไม่เป็นภาระของสังคม ด้วยการช่วยพัฒนาร่างกายให้สามารถเคลื่อนไหวให้เป็นปกติได้มากที่สุด และให้มีความรู้ความชำนาญ มี

	ความสามารถจะประกอบอาชีพได้ เมื่อมีความพร้อมทางร่างกายและสติปัญญาแล้วก็ควรส่งเสริมให้ผู้พิการสามารถเข้ารับราชการในตำแหน่งหน้าที่ที่สามารถจะทำได้ นอกจากนี้ ก็ได้ปรากฏข้อเท็จจริงทั่วโลกว่าบุคคลเหล่านี้อาจจะสร้างสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้แก่สังคมได้เป็นอย่างดี 9. การส่งเสริมสนับสนุนผู้พิการนี้จะต้องพยายามทำกันอย่างกว้างขวาง ดังนั้น องค์กรของรัฐ โดยเฉพาะในระบบศาลจะต้องเป็นผู้นำ เพื่อให้ภาคเอกชนและสังคมไทยทั่วไปยอมรับและนำไปสู่การจ้างงานที่กว้างขวางยิ่งขึ้น การที่ทางราชการจะรับผู้พิการที่สามารถทำงานได้ จึงเป็นการฉายแสงแห่งเมตตาธรรมแก่พลเมือง ไม่ใช่ต้องการแสดงอำนาจอัครฐานของสถาบันศาลเพื่อให้ประชาชนยำเกรงอันเป็นรังสีอำมหิตอำนาจนิยมมิใช่วิญญาณของประชาธิปไตยสมัยใหม่ ถ้าประเทศไทยจะยอมรับผู้พิพากษาที่ทำงานได้ให้เข้ารับราชการในฝ่ายตุลาการกลับจะเป็นการแสดงคุณธรรมให้ปรากฏในสังคมโลกซึ่งจะได้รับความสรรเสริญ การไม่ยอมรับต่างๆหากที่จะนำความอัปยศอดสูมาสู่ประเทศชาติและวงการนั้นๆ เอง เห็นว่า บทบัญญัติในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ มาตรา 26 (10) เฉพาะส่วนที่ว่า “กาย.....ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” เป็นการให้อำนาจแก่คณะแพทย์ คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติฯ และคณะกรรมการตุลาการใช้ดุลพินิจตีความหมายของคำว่า “ไม่เหมาะสม” มากเกินไปกว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 1471, 2477, 2479, 2482, 2485, 2497 อย่างเห็นได้ชัดโดยไม่จำเป็น เห็นว่า การจำกัดสิทธิของพลเมืองที่จะเข้ารับราชการควรจะจำกัดในกรณีที่จำเป็นจริงๆ ดังข้อบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 30 (5) ที่ว่า “ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้.....” จึงจะเป็นธรรมมากกว่าและตรงกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ต้องการให้รัฐและองค์กรของรัฐเคารพศักดิ์ศรีของมนุษย์ที่จะมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพรวมทั้งมีสิทธิที่จะแสวงหาความรู้และ	

	นำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ตามมาตรา 50 มาตรา 55 และมาตรา 80 การที่ส่วนราชการพยายามกีดกันผู้ด้อยโอกาสด้วยประการต่าง ๆ จึงขัดแย้งต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนี้หลายมาตรา จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) เฉพาะคำว่า "กาย.....ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ" ไม่ชอบด้วยกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 โดยเฉพาะวรรคหนึ่ง วรรคสาม ประกอบกับมาตรา 4 (ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์) และมาตรา 80 วรรคสอง (รัฐต้องช่วยเหลือคนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้) และเป็นกรณีที่ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมอันเป็นองค์กรของรัฐองค์กรหนึ่งมิได้ "คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้" ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 26 ด้วย จึงใช้บังคับมิได้ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ไม่วินิจฉัย	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ไม่วินิจฉัย
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญ มองเห็นความสำคัญของผู้พิพากษาตุลาการ ได้ให้บัญญัติกฎหมายในเรื่องเงินเดือน เงินประจำตำแหน่งหรือผลประโยชน์อื่น ให้แตกต่างไปจากข้าราชการพลเรือนโดยทั่วไป และในการเลือกบุคคลที่จะให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษานั้น ก็ให้มีคณะกรรมการตุลาการพิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้ง คณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วยข้าราชการตุลาการชั้นผู้ใหญ่ และผู้ทรงคุณวุฒิอื่น รวมทั้งหมดสิบห้าคน เป็นคณะกรรมการที่ทรงภูมิ น่าเชื่อถือ ทำหน้าที่คัดเลือกบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษา การคัดเลือกและแต่งตั้งผู้พิพากษานั้น นอกจากพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถ และความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว ยังต้องพิจารณาถึงบุคลิกภาพ พิจารณาในทางลึกและเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงดีด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ การปฏิบัติหน้าที่นอกจากต้องปฏิบัติหน้าที่ในศาลแล้ว บางทีอาจต้องเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ในที่ห่างไกลที่การคมนาคมไม่สะดวก ย่อม	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการฯ มาตรา 26 (10) ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30

	เป็นการยากลำบาก การปฏิบัติหน้าที่ต้องได้ผลคุ้มกับเงินเดือนและความไว้วางใจจากประชาชน ผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการ จึงต้องมีร่างกายและจิตใจที่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการได้ การที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 บัญญัติในเรื่องที่จะสมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา จะต้องผ่านการตรวจสอบของคณะกรรมการชุดหนึ่งเพื่อตรวจสภาพร่างกายและจิตใจว่า บุคคลนั้นมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างไรบ้างนั้น ย่อมเป็นไปตามเหตุผลและหลักการดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ได้บุคคลที่ดี มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมที่ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. 2521 มาตรา 27 (11) ที่บัญญัติระบุคุณสมบัติบุคคลที่สอบคัดเลือกเพื่อเป็นผู้พิพากษา มีวัตถุประสงค์ดังกล่าวเช่นเดียวกันเป็นหลักเกณฑ์ในการรับสมัครสอบคัดเลือกเพื่อเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาโดยใช้เป็นมาตรฐานในการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการทุกคนโดยเสมอกัน มิได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกายหรือสุขภาพแต่อย่างใด ดังนั้น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เมื่อวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 ก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่า คณะกรรมการตุลาการและคณะอนุกรรมการตรวจคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาปฏิบัติหน้าที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 หรือไม่ จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 26 (10) ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 30	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ไม่วินิจฉัย

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 16/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 11 คน (คะแนนเสียง 8 : 3)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล							
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 11 คน	**ประเด็นหลักที่ 1** พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมฯ ขัดต่อ รธน. มาตรา 30 หรือไม่		**ประเด็นหลักที่ 2** การปฏิบัติหน้าที่ของ ก.ต. และคณะอนุกรรมการฯ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วย ธรน. มาตรา 30 หรือไม่			**คำวินิจฉัย** พระราชบัญญัติฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อ รธน. มาตรา 30 จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบ ด้วย รธน.	
	ไม่ขัด / ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วย รธน.	ขัด รธน.	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา	ไม่อยู่ในอำนาจ / ไม่วินิจฉัย / ยกคำร้อง	ไม่ขัด รธน. /ไม่มีปัญหา(ชอบด้วย รธน.)	ขัด/ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบ (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ		✓			✓		✓
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ★	-	-			-	-	-
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	✓				✓	✓	
4. นายจุมพล ณ สงขลา★	-	-			-	-	-
5. พลโท จุล อติเรก	✓				✓	✓	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓				✓	✓	
7. นายผัน จันทรปาน★	-	-			-	-	
8. นายมงคล สระฏัน	✓				✓	✓	
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ★	-	-			-	-	-
10. นายสุจิต บุญบงการ		✓			✓		✓
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓				✓	✓	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓				✓	✓	
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓				✓	✓	
14. นายอมร รักษาสัตย์		✓			✓		✓
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓				✓	✓	
รวม	8	3			11	8	3

★ ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

17. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 17/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 17/2545 (วันที่ 16 พฤษภาคม 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีนายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินและเอกสารประกอบ

(วินิจฉัยชี้ขาดว่า (1) นายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง หรือไม่ และ (2) ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ผู้ร้อง เสนอคำร้อง ลงวันที่ 2 เมษายน 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีนายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	ผู้ถูกร้องเป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2535 โดยได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายสมชาย สุนทรวัฒน์) ผู้ร้องพิจารณาในการประชุม เห็นว่า ผู้ถูกร้องได้เข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2541 และพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่ง กรณีพ้นจากตำแหน่งและกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา 1 ปี ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด การที่ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ โดยชี้แจงว่า ไม่ทราบว่าตนมีหน้าที่เช่นนั้น เมื่อพิจารณาประกอบกับพฤติการณ์ของผู้ถูกร้องที่ยังคงมิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ทั้ง ๆ ที่ทราบดีแล้วว่า ตนมีหน้าที่ จึงแสดงให้เห็นได้ว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องไม่มีน้ำหนักให้น่าเชื่อถือ

		ที่ประชุมจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนนเสียง 7 เสียง ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่ง กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา 1 ปี ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ดังนี้ 1) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ 2) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ห้ามมิให้นายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยชี้ขาดตามคำร้อง 2 ประเด็น <u>ประเด็นที่หนึ่ง</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีต่อผู้ร้อง ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ข้ออ้างของผู้ถูกร้องซึ่งชี้แจงต่อผู้ร้องว่า ไม่ทราบความจริงว่าจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ในขณะที่ดำรงตำแหน่ง หากทราบคงไม่หลีกเลี่ยงที่จะปฏิบัติตามระเบียบ เป็นข้ออ้างที่ยังไม่เพียงพอที่จะรับฟังให้เป็นคุณแก่ผู้ถูกร้องได้ ประกอบกับศาลรัฐธรรมนูญให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแล้ว ผู้ถูกร้องเพิกเฉยมิได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด เมื่อพิจารณาพฤติการณ์ของผู้ถูกร้องดังกล่าวแล้ว จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อผู้ร้อง ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ <u>ประเด็นที่สอง</u> ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อได้วินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นที่หนึ่งแล้วว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง การที่ผู้ถูกร้องเข้ารับ

		ตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2541 จึงถือได้ว่า เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม 2541 มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 ลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 ต้องยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2542 ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 วรรคหนึ่ง (2) และมาตรา 292 วรรคสอง แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ดังกล่าว การเริ่มนับระยะเวลาการต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะนับเมื่อใดนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง กำหนดให้นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง กรณีเช่นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญ โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ว่า ให้พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่สามารถใช้บังคับได้อีก เนื่องจากผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ดังนั้น วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุลาออก ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ การให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองเมื่อครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งตอนต้น จึงไม่สามารถนำมาใช้บังคับได้อีก เพราะผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริงโดยการลาออกไปเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 ผู้ถูกร้องจึงพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน2541 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ 1 มิถุนายน 254

	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	รัฐธรรมนูญ มาตรา 291 มาตรา 292 และมาตรา 295
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	ประเด็นหลักที่ 1 ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง หรือไม่ ประเด็นหลักที่ 2 ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อันเป็นตำแหน่งที่เป็นมูลเหตุแห่งการกระทำตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 เป็นต้นไป	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 13 คน โดยประเด็นหลักที่ 1 มีมติเป็นเอกฉันท์ วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ (คะแนนเสียง 13 : 0) ส่วนประเด็นหลักที่ 2 ที่ว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใดนั้น ในจำนวน 13 คน คำวินิจฉัยชี้ขาดแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรก วินิจฉัยชี้ขาดว่า นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งจริงโดยการลาออก คือ วันที่ 1 มิถุนายน 2541 มีจำนวน 7 คน กลุ่มที่สอง วินิจฉัยชี้ขาดว่า นับแต่วันครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ จำนวน 5 คน และกลุ่มที่สาม วินิจฉัยชี้ขาดว่า นับแต่วันที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบและลงมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ จำนวน 1 คน (7 : 5 : 1) 2) เริ่มวันที่ 2 เมษายน 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 16 พฤษภาคม 2545 รวม 1 ปี 1 เดือน 14 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 120 ตอนที่ 3 ก วันที่ 7 มกราคม 2546 ซึ่งเท่ากับ 7 เดือน 22 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 16 พฤษภาคม 2545)	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 17/2545 (วันที่ 16 พฤษภาคม 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณี นายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินและเอกสารประกอบ

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ได้แก่

<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งหรือไม่

<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่เมื่อใด

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	**รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ว่า** **"<u>มาตรา 291</u> ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง** **(1) นายกรัฐมนตรี** **(2) รัฐมนตรี** **(3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร** **(4) สมาชิกวุฒิสภา** **(5) ข้าราชการการเมืองอื่น** **(6) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ** **บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนา หลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย"**	

	"มาตรา 292 บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 291 ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ **(1) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง** **(2) ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง** **(3) ในกรณีที่ได้ยื่นไว้แล้วตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตายภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย"** **"มาตรา 295 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าวแล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง....."** <u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว ผู้ร้องได้ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงและยื่นบัญชีฯ โดยมีหนังสือเตือนผู้ถูกร้องถึงสองครั้งให้ยื่นบัญชีฯ ดังกล่าว แต่ผู้ร้องก็ไม่ชี้แจงข้อเท็จจริงและไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องจึงฟังข้อเท็จจริงเป็นยุติได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า 1. ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อผู้ร้องตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงพ้น	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ซึ่งเป็นวันครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ ภายใน

	จากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง ในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 ซึ่งเป็นวันที่ครบกำหนด 30 วัน นับจากวันที่เข้ารับตำแหน่ง 2. ผู้ร้องต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับตั้งแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541	30 วัน คือ วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	ประเด็นหลักที่ 1 พิจารณาแล้ว เห็นว่า ข้ออ้างของผู้ถูกร้องซึ่งชี้แจงต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ว่า ไม่ทราบความจริงว่าจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ ในขณะที่ดำรงตำแหน่งหากทราบคงไม่หลีกเลี่ยงที่จะปฏิบัติตามระเบียบ เป็นข้ออ้างที่ยังไม่เพียงพอที่จะรับฟังให้เป็นคุณแก่ผู้ถูกร้องได้ ประกอบกับผู้ถูกร้องเพิกเฉยมิได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเอกสารประกอบ ประเด็นหลักที่ 2 ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 19/2544 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2544 (กรณีนายประยุทธ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จฯ) ความว่า ปัญหาที่ต้องวินิจฉัย คือ "ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง" ของมาตรา 295 วรรคหนึ่ง นั้น คำว่า "วันที่พ้นจากตำแหน่ง" หมายถึงวันใด พิจารณาแล้ว เห็นว่า การพ้นจากตำแหน่งตามมาตรานี้ มี 2 กรณี คือ กรณีที่หนึ่ง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำรงตำแหน่งอยู่ขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จึงให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 หรือนับแต่วันที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำดังกล่าวแล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น หรือวันที่ผู้ร้องตรวจพบการกระทำดังกล่าว	ประเด็นหลักที่ 1 ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ประเด็นหลักที่ 2 นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งจริงโดยการลาออก คือ วันที่ 1 มิถุนายน 2541

	กรณีที่สอง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งนอกจากพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่สามารถใช้บังคับได้อีก เนื่องจากผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ดังนั้น วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง การแปลความเช่นนี้ทำให้มาตรา 295 ใช้บังคับได้กับทุกกรณีไม่ว่าจะเป็นกรณีไม่ยื่นบัญชีฯ เมื่อครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ ตามมาตรา 292 หรือยื่นบัญชีฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่งตามมาตรา 292 วรรคหนึ่ง (1) แต่พ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด หรือกรณียื่นบัญชีฯ เมื่อพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 292 วรรคหนึ่ง (2) หรือกรณียื่นบัญชีฯ เมื่อพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีตามมาตรา 292 วรรคสอง ทำให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ถูกร้อง ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำเรื่องการนับเวลาการห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมือง อีกทั้งเป็นการกำหนดกรอบเวลาแก่ผู้ร้องในการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้อง (นายเสวต ทองรมย์) ถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งจริงโดยการลาออก คือ วันที่ 1 มิถุนายน 2541	
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2 พิเคราะห์แล้ว ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2541 จึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 (5) มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง และภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง	ประเด็นหลักที่ 1 ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ประเด็นหลักที่ 2 นับแต่วันที่พ้นจาก

	เกษตรและสหกรณ์ด้วยการลาออกเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน รวม 3 ครั้ง คือ ภายในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 กรณีเข้ารับตำแหน่ง ภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2541 กรณีพ้นจากตำแหน่ง และภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2542 กรณีพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี ตามลำดับ แต่ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ เลยไม่ว่าครั้งใด ผู้ถูกร้องจึงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในกรณีนี้ต้องถือห้าปีนับแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 ซึ่งเป็นวันพ้นจากตำแหน่งเป็นต้นไป จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นข้าราชการการเมืองจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด จึงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 เป็นต้นไป ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	ตำแหน่งคือวันที่ 1 มิถุนายน 2541
4. นายจุมพล ณ สงขลา	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และประเด็นหลักที่ 2</u> พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ รวมทั้งกำหนดระยะเวลาที่ต้องยื่นไว้ชัดแจ้งในมาตรา 291 และ มาตรา 292 ผู้ถูกร้องจะอ้างความสำคัญผิดของตนเองขึ้นเป็นข้อแก้ตัว ย่อมฟังไม่ขึ้นพฤติการณ์ของผู้ถูกร้องในกรณีนี้จึงต้องถือว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ผู้ถูกร้องจึงมีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง โทษก็คือ ต้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันครบกำหนดต้องยื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 (1) และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี <u>นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง ซึ่งได้แก่วันครบกำหนดต้องยื่นนั่นเอง</u> ส่วนการที่ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีฯ หลังจากพ้นจากตำแหน่งแล้วทั้งสองกรณีนั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง ใช้ถ้อยคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใด” จึงต้องหมายถึงขณะกระทำผิดผู้นั้นยังดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ มิใช่ผู้ที่พ้น	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง ซึ่งได้แก่วันครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯคือ

	จากตำแหน่งไปแล้ว นอกจากนั้น โทษตามมาตรานี้จะต้องควบคู่กันเนื่องจากตัวบทใช้คำว่า "และ" มิได้ใช้คำว่า "หรือ" คือ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง และ ห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี การไม่ยื่นบัญชีฯ หลังจากพ้นจากตำแหน่งแล้ว จึงไม่อาจมีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งได้ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา เพราะไม่อาจนำโทษทั้งสองกรณีมาใช้กับผู้ที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วได้ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้นั้นยื่นบัญชีฯ เท็จ ในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เท่านั้น ซึ่งแม้ว่าขณะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบว่าบัญชีฯ นั้นเป็นเท็จและผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งไปแล้วก็ตาม ผู้นั้นก็ต้องถูกลงโทษห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีได้ ทั้งนี้เพราะความผิดฐานยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จได้เกิดขึ้นเป็นความผิดสำเร็จแล้ว นับแต่วันที่ผู้นั้นยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงสมควรที่จะต้องถูกลงโทษ ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ถูกตรวจพบ เพื่อมิให้การพ้นจากตำแหน่งเป็นช่องทางหลีกเลี่ยงความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง เกี่ยวกับเหตุผลในเรื่องนี้ ผู้วินิจฉัยได้กล่าวไว้โดยละเอียดในคำวินิจฉัยส่วนตัวที่ 20/2544 ระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง กับ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้อง จึงไม่ขอนำมากล่าวในที่นี้อีก สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องคงมีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง ฐานไม่ยื่นบัญชีฯ ในกรณีเข้ารับตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 (1) เท่านั้น จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้องในขณะที่ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 (1) คือ ภายในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 จึงต้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันดังกล่าว ส่วนข้อกล่าวหาอื่น ของผู้ร้องให้ยก	วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541

5. พลโท จุล อติเรก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างลอย ๆ ว่า ไม่ทราบ แต่โดยพฤติการณ์หากเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีแล้ว น่าจะต้องทราบ เนื่องจากรัฐมนตรีก็มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ เช่นเดียวกับที่ปรึกษา เพราะใช้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตราเดียวกัน ซึ่งผู้ถูกร้องย่อมรู้ดีว่าตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่เป็นตำแหน่งทางการเมือง จึงเห็นว่า ข้อกล่าวอ้างว่าไม่ทราบว่ามีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ นั้น จึงฟังไม่ขึ้น หากผู้ถูกร้องไม่ทราบจริง ๆ แต่เมื่อผู้ถูกร้องทราบเรื่องภายหลังแล้วกลับไม่ขวนขวายดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยง แต่หาได้กระทำไม่ กลับชี้แจงซ้ำอีกว่าไม่ได้ยื่นเพราะไม่ทราบมาก่อน จึงเชื่อว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ในกรณีเข้ารับตำแหน่ง กรณีพ้นจากตำแหน่ง และเมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปี ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ
	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม 2541 ซึ่งมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 ต่อมาได้ลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 จะต้องยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2542 โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ตอนท้ายมีความว่า “..... และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง” ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งด้วยการลาออกในวันที่ 1 มิถุนายน 2541 ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ พิจารณาแล้ว เห็นว่า ต้องนับระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งจริง คือวันที่ 1 มิถุนายน 2541 เป็นต้นไป ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 19/2544 จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้อง จงใจ ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตาม	<u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 เป็นต้นไป

	รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 เป็นต้นไป	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีต่อผู้ร้อง ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ข้ออ้างของผู้ถูกร้องซึ่งชี้แจงต่อผู้ร้องว่า ไม่ทราบความจริงว่าต้องยื่นบัญชีฯ ในขณะที่ดำรงตำแหน่ง หากทราบคงไม่หลีกเลี่ยงที่จะปฏิบัติตามระเบียบ เป็นข้ออ้างที่ไม่อาจรับฟังเป็นข้อแก้ตัวของผู้ถูกร้องได้ ประกอบกับศาลรัฐธรรมนูญให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแล้ว ผู้ถูกร้องเพิกเฉยมิได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ตามพฤติการณ์ของผู้ถูกร้องดังกล่าว จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อได้วินิจฉัยชี้ขาดในข้อหนึ่งแล้วว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง การที่ผู้ร้องเข้ารับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2541 จึงถือได้ว่า เป็นผู้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม 2541 มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 ลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 ต้องยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2542 ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 วรรคหนึ่ง (2) และมาตรา 292 วรรคสอง แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ดังกล่าวทั้ง 3 ครั้ง การเริ่มนับระยะเวลาการต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะนับเมื่อใดนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง กำหนดให้นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง เห็นว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งนอกจากพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ การให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่สามารถใช้บังคับได้อีก	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันพ้นจากตำแหน่งคือวันที่ 1 มิถุนายน 2541

	เนื่องจากผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ดังนั้น วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริง เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุลาออก ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 ก่อนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ การให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองเมื่อครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งตอนต้น จึงไม่สามารถนำมาใช้บังคับได้อีก เพราะผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งตามความเป็นจริงโดยการลาออกไปเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 ผู้ถูกร้องจึงพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 292 จึงต้องพ้นจากตำแหน่งและต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนับแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541	
7. นายผัน จันทรปาน	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
8. นายมงคล สระฏัน	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องอ้างต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หากทราบก็จะไม่หลีกเลี่ยงที่จะปฏิบัติ เห็นว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศข้ออ้างของผู้ถูกร้องไม่พอฟังให้เป็นคุณแก่ผู้ถูกร้องได้ ประกอบกับผู้ถูกร้องไม่ยอมชี้แจงข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญ จึงฟังได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินกรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี รวม 3 ครั้ง ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 19/2544 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2544 และคำวินิจฉัยที่ 14/2545 ลงวันที่ 18 เมษายน 2544 สรุปว่า การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันพ้นจาก

	ห้าปีให้นับแต่วันพ้นตำแหน่งจริง ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงต้องห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งโดยการลาออกคือ ตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2541 เป็นต้นไป จึงวินิจฉัยว่า นายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 295 และผู้ถูกร้องต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งโดยการลาออกคือ ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 เป็นต้นไป	ตำแหน่งโดยการลาออกคือ ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 เป็นต้นไป
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
10. นายสุจิต บุญบงการ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 มีฐานะเป็นข้าราชการการเมือง จึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 291 (5) บัญญัติไว้ และมีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ชี้แจงต่อผู้ร้องว่า ตนเองไม่ทราบว่าจะต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ถ้าทราบคงไม่หลีกเลี่ยงนั้นไม่เพียงพอจะรับฟังได้ เมื่อประกอบกับข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงให้เห็นว่าตนเองประสงค์จะยื่นบัญชีฯ เมื่อได้ทราบจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า ตนมีหน้าที่ต้องยื่น และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องให้ชี้แจง ผู้ถูกร้องได้เพิกเฉยไม่ชี้แจงแต่อย่างใด จึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กำหนดให้ผู้ที่ถูกวินิจฉัยว่า จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ประเด็นปัญหามีอยู่ว่า การพ้นจากตำแหน่งนั้นเป็นการพ้นโดยเหตุของการจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ หรือยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริง	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งคือ ตั้งแต่

	ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 295 วรรคหนึ่งตอนต้น หรือเป็นการพ้นจากตำแหน่งโดยเหตุอื่น ในกรณีของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องได้ลาออกจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีฯ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 อันเป็นระยะเวลาก่อนหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ การให้ผู้ถูกร้องต้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองเนื่องจากจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 295 วรรคหนึ่งตอนต้น จึงไม่สามารถนำมาใช้บังคับได้ ดังนั้นการนับระยะห้าปีที่ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในกรณีของผู้ถูกร้องจึงต้องนับตั้งแต่วันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งจริงโดยการลาออก เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 295 และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2541 เป็นต้นไป	วันที่ 1 มิถุนายน 2541 เป็นต้นไป
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีฯ ในทั้งสามกรณี คือ กรณีเข้ารับตำแหน่ง กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งแล้วครบ 1 ปี ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 292 บัญญัติไว้ คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่า ตนไม่ทราบว่าตนมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ นั้น ไม่มีน้ำหนักให้น่าเชื่อถือได้ โดยเฉพาะผู้ถูกร้องเคยปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจในตำแหน่งที่สูงพอที่จะทราบถึงหน้าที่ที่ต้องยื่นบัญชีฯ ยิ่งไปกว่านั้น หลังจากที่ผู้ถูกร้องได้รับการยืนยันแล้วว่าผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ผู้ถูกร้องก็ยังมิได้ดำเนินการใด ๆ ในการที่จะยื่นบัญชีฯ ทั้ง ๆ ที่ได้รับการเตือนจากผู้ร้องถึง 2 ครั้งแล้ว นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องยังเพิกเฉยต่อหนังสือของศาลรัฐธรรมนูญที่ส่งไปทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2544 เพื่อขอให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาอีกด้วย จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ดังนั้น จึงต้องถือ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> ตั้งแต่วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2541

	ว่าผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้วตั้งแต่วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2541 โดยผลของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 เนื่องจากวันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ ครั้งแรก คือ วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 ซึ่งผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีฯ ภายในกำหนดเวลานั้น จึงต้องพ้นจากตำแหน่งตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> พิเคราะห์แล้ว ฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี ผู้ถูกร้องจึงต้องพ้นจากตำแหน่งและถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง แต่ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งแล้วโดยการลาออกเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 จึงไม่จำต้องสั่งให้พ้นจากตำแหน่งอีก จึงวินิจฉัยว่า นายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 จึงห้ามมิให้นายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือวันที่ 1 มิถุนายน 2541 ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกร้องลาออกจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง คือ วันที่ 1 มิถุนายน 2541
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> เห็นว่า ข้ออ้างที่ผู้ถูกร้องชี้แจงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่อ้างว่าไม่ทราบว่ามีหน้าที่ที่จะต้องยื่นบัญชีฯ กล่าวในขณะที่ดำรงตำแหน่ง ซึ่งหากทราบคงไม่หลีกเลี่ยงที่จะปฏิบัติตามระเบียบเพราะสมัยปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ก็ได้แจ้งบัญชีทรัพย์สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากเป็นระเบียบที่ต้องปฏิบัติ เป็นข้ออ้างที่ไม่สามารถรับฟังได้ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> เมื่อผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องจึงต้องพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 นับ	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่

	ตั้งแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันครบกำหนดดังกล่าว คือ วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 และห้ามมิให้ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นในกรณีเข้ารับตำแหน่ง	วันครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ คือวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541
14. นายอมร รักษาสัตย์	<u>ประเด็นหลักที่ 1 และ ประเด็นหลักที่ 2</u> เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีฯ ภายใน 30 วัน ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 292 บัญญัติทั้ง 3 ครั้ง ส่วนการลาออกของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 นั้น มีผลสมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 10 (2) จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบของตนเองคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ อย่างครบถ้วนทั้ง 3 ครั้ง ผู้ถูกร้องจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ซึ่งต้องถูกห้ามสองสถาน แต่ในกรณีนี้ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไปแล้ว จึงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี <u>นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 295 สถานเดียวซึ่งในกรณีนี้เห็นควรให้ "นับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าว" คือ วันที่ 15 มีนาคม 2544 ซึ่งเป็นวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ</u> (มิใช่วันที่นายเสวต ทองรมย์ ผู้ถูกร้อง ขอลาออกจากตำแหน่ง ซึ่งเป็นการพ้นจากตำแหน่งข้าราชการการเมืองตามกฎหมายระเบียบข้าราชการการเมือง) เพราะมีข้อเท็จจริงต่างกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ 19/2544 เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2544	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ <u>ประเด็นหลักที่ 2</u> นับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบและลงมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯคือวันที่ 15 มีนาคม 2544
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้อง ภายในเวลาที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 292 บัญญัติไว้ แต่มิได้ปฏิบัติ ข้ออ้างของผู้ถูกร้องไม่มี	<u>ประเด็นหลักที่ 1</u> ผู้ถูกร้องจงใจไม่

	น้ำหนักเพียงพอ จึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 ประเด็นหลักที่ 2 พิจารณาแล้ว ตามคำร้องของผู้ร้อง ผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2541 ต้องยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 ผู้ถูกร้องได้ลาออกเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 ต้องยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และต้องยื่นบัญชีฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วหนึ่งปี ภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2542 ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ผู้ที่จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 กรณีของผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ภายในกำหนดเวลาทั้ง 3 ครั้ง พิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง จะเห็นได้ชัดเจนว่า ผู้ถูกร้องต้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันครบกำหนดต้องยื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 ผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2541 ครบกำหนดสามสิบวันในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 จึงเริ่มนับวันที่ห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปี ตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 เป็นต้นไป จึงวินิจฉัยว่า 1. ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 2. ห้ามผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี นับตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 เป็นต้นไป	ยื่นบัญชีฯ ประเด็นหลักที่ 2 นับแต่วันครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ คือ ตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 เป็นต้นไป

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 17/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน (คะแนนเสียง 13 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล							
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 13 คน	ประเด็นหลักที่ 1 ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง หรือไม่		ประเด็นหลักที่ 2 ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปี นับแต่เมื่อใด			คำวินิจฉัย ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ เป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษาฯ	
	จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ	ไม่จงใจ	นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง	นับแต่วันครบกำหนดต้องยื่น	นับแต่คณะกรรมการ ปปช. ตรวจพบ	จงใจ / นับแต่วันพ้นตำแหน่ง / ครบกำหนด / ตรวจพบ (ไม่ชอบด้วย รธน.)	ไม่จงใจ (ชอบด้วย รธน.)
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓			✓		✓3 ก.พ. 41	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓			✓1 มิ.ย. 41	
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	✓		✓			✓1 มิ.ย. 41	
4. นายจุมพล ณ สงขลา	✓			✓		✓3 ก.พ. 41	
5. พลโท จุล อติเรก	✓		✓			✓1 มิ.ย. 41	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓			✓1 มิ.ย. 41	
7. นายผัน จันทรปาน★	-	-	-	-	-	-	-
8. นายมงคล สระฏัน	✓		✓			✓1 มิ.ย. 41	
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ★	-	-	-	-	-	-	-
10. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓			✓1 มิ.ย. 41	
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓			✓		✓4 ก.พ. 41	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓			✓1 มิ.ย. 41	
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓			✓		✓3 ก.พ. 41	
14. นายอมร รักษาสัตย์	✓				✓★★	✓15 มี.ค. 44★★	
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓			✓		✓3 ก.พ. 41	
รวม	13	0	7	5	1	13	0

★ ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย ★★ นับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบและลงมติว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ

18. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 18/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 18/2545 (วันที่ 16 พฤษภาคม 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีนายวิทยา ศิริพงษ์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

(วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายวิทยา ศิริพงษ์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง เสนอคำร้อง ลงวันที่ 20 กันยายน 2544 ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีนายวิทยา ศิริพงษ์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินและเอกสารประกอบ
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นข้าราชการการเมือง ตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายสมชาย สุนทรวัฒน์) จึงเป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 4 (10) และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2542 ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 (5) และภายในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา 292 แต่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ สำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อพิสูจน์เจตนาของผู้ถูกร้องในกรณีไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ โดยมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบและให้ชี้แจงข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงต่อผู้ร้อง สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องได้มองข้ามโดยคิดว่า ไม่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ และขอยอมรับผิดโทษทุกประการ

		ผู้ร้องพิจารณาแล้วเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่แสดงถึงเหตุผลที่มิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ในกรณีเข้ารับตำแหน่ง กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา 1 ปี ไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมิได้จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนนเสียง 8 เสียงว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องเป็นข้าราชการการเมือง ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อผู้ร้องตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เมื่อผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบภายในกำหนดเวลาตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 292 วรรคหนึ่งและวรรคสอง อีกทั้งคำชี้แจงของผู้ถูกร้องดังกล่าวก็มิอาจรับฟังได้ กรณีจึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	รัฐธรรมนูญ มาตรา 291 มาตรา 292 และมาตรา 295
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า นายวิทยา ศิริพงษ์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	

4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 13 คน โดยมติเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ (คะแนนเสียง 13 : 0) 2) เริ่มวันที่ 20 กันยายน 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 16 พฤษภาคม 2545 รวม 7 เดือน 26 วัน 3) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 120 ตอนที่ 3 ก วันที่ 7 มกราคม 2546 ซึ่งเท่ากับ 7 เดือน 22 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 16 พฤษภาคม 2545)

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 18/2545 (วันที่ 16 พฤษภาคม 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 กรณีนายวิทยาศิริพงษ์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	**รัฐธรรมนูญ บัญญัติว่า** **"มาตรา 291 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง** **(1) นายกรัฐมนตรี** **(2) รัฐมนตรี** **(3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร** **(4) สมาชิกวุฒิสภา** **(5) ข้าราชการการเมืองอื่น** **(6) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ** **บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย"** **"มาตรา 292 บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 291 ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้**	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

	(1) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง **(2) ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง** **(3) ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา 291 ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้วตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย** **ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (2) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย"** **"<u>มาตรา 295</u> ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีการกระทำดังกล่าวแล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง** **เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว ให้นำบทบัญญัติ มาตรา 97 มาใช้บังคับโดยอนุโลม"** พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าเหตุที่ตนไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินก็เพราะเข้าใจผิดคิดว่าไม่ต้องยื่นบัญชีดังกล่าวซ้ำอีก เนื่องจากเคยยื่นไว้แล้วเมื่อครั้งรับ	

	ราชการในตำแหน่งรองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้อยู่แล้ว ผู้ถูกร้องมิได้จงใจไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแต่อย่างใดนั้นอาจรับฟังได้ แต่เมื่อสำนักงาน ป.ป.ช. ได้มีหนังสือแจ้งให้ทราบว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ทั้งกรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และเมื่อพ้นจากตำแหน่งมาแล้วหนึ่งปี แต่ผู้ร้องก็ยังเพิกเฉย พฤติการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องไม่ประสงค์จะยื่นบัญชีฯ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	พิจารณาแล้ว เห็นว่า เหตุผลที่ผู้ถูกร้องใช้ในการชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ เพราะเข้าใจผิดว่าผู้ถูกร้องมิจำเป็นต้องยื่นบัญชีกรณีเข้ารับตำแหน่งทางการเมืองครั้งนี้อีก เพราะเคยยื่นบัญชีฯ ไว้แล้วเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเพราะผู้ถูกร้องขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ฟังไม่ขึ้น เพราะผู้ถูกร้องเคยเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และเมื่อเข้ามารับตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ น่าจะมีความเข้าใจเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญใหม่ดีกว่าประชาชนทั่วไป นอกจากนั้น เนื่องจากนายวิทยา ศิริพงษ์ ผู้ถูกร้อง เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในวันที่ 1 มิถุนายน 2541 จึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ครั้งแรก กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวันคือ ในวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้อง มิได้ยื่นบัญชีฯ ครั้งแรกภายในระยะเวลาดังกล่าวจึงเป็นการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 แล้ว และหากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบทันที ผู้ถูกร้องก็ต้องพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ ครั้งแรก ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295 จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายวิทยา ศิริพงษ์ ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295

3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	พิเคราะห์แล้วข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 จึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 (5) มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษาดังกล่าวเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2542 จึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ อีกสองครั้งคือ ภายในวันที่ 30 มกราคม 2542 กรณีพ้นจากตำแหน่ง และภายในวันที่ 30 มกราคม 2543 กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 แต่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ทั้งสามครั้งดังกล่าว จึงเป็นกรณีจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ อันมีผลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 คือต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งคือวันที่ 1 มกราคม 2542 เป็นต้นไป ที่ผู้ถูกร้องอ้างความเข้าใจผิดว่า เคยยื่นไว้เมื่อครั้งรับราชการแล้วไม่ต้องยื่นซ้ำ ไม่อาจยกมาเป็นข้ออ้างเพื่อพ้นผิดไปได้ จึงวินิจฉัยว่า นายวิทยา ศิริพงษ์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ 1 มกราคม 2542 เป็นต้นไป ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ
4. นายจุมพล ณ สงขลา	เห็นว่า รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งให้ข้าราชการการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ด้วย ข้ออ้างของผู้ถูกร้องจึงฟังไม่ขึ้น การฝ่าฝืนของผู้ถูกร้องจึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง ผู้ถูกร้องจึงต้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา 292 (1) ส่วนการที่ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชีฯ หลังจากพ้นจากตำแหน่งแล้วทั้งสองครั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 292 (2) และวรรคสองนั้น เห็นว่า การฝ่าฝืนทั้งสองกรณีไม่อาจมีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งได้ เพราะข้อความตามตัวอักษรในบทบัญญัติดังกล่าวไม่อาจครอบคลุมถึงกรณีการฝ่าฝืนที่เกิดขึ้นหลังจากผู้นั้นพ้นจากการดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว เหตุผลของผู้วินิจฉัยได้กล่าวไว้โดยละเอียดในคำวินิจฉัยส่วนตัว	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ

	ที่ 20/2544 ระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง กับ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้องแล้ว จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายวิทยา ศิริพงษ์ ขณะที่ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง คือภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2541 จึงต้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่ง ส่วนข้อกล่าวหาอื่นของผู้ร้องให้ยก	
5. พลโท จุล อติเรก	กรณีนี้ผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้องและศาลรัฐธรรมนูญความว่า ผู้ถูกร้องเข้าใจผิดคิดว่าไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ขอยอมรับผิด จะฟังว่าผู้ถูกร้องไม่ได้จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ก็หาได้ไม่ เพราะผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรี ย่อมต้องรู้หน้าที่ของตนดี เพราะมิใช่ตำแหน่งปกติทั่วไป ผู้ถูกร้องย่อมต้องรู้เนื่องจากเป็นบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ แม้รัฐมนตรีที่ผู้ถูกร้องเป็นที่ปรึกษาก็ยังมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ และอยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญมาตราเดียวกันกับที่ใช้บังคับกับผู้ถูกร้อง การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า เข้าใจผิดเป็นการกล่าวลอย ไม่มีน้ำหนักน่าเชื่อได้ ทั้งผู้ถูกร้องก็เคยยื่นบัญชีฯ ในกรณีอื่นมาแล้ว จึงเห็นว่า ที่ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ต่อผู้ร้องเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 วรรคหนึ่งและวรรคสอง จึงวินิจฉัยว่า นายวิทยา ศิริพงษ์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องเป็นข้าราชการการเมือง ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อผู้ร้องตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 วรรคหนึ่ง เมื่อผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ ภายในกำหนดเวลา ผู้ร้องมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงสองครั้ง ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงต่อผู้ร้องว่า	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ

	เหตุที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ นั้น เป็นเพราะผู้ถูกร้องเข้าใจว่าไม่ต้องยื่นบัญชีฯ และไม่มีข้อโต้แย้งประการอื่น แม้ผู้ถูกร้องจะได้ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า มิได้จงใจที่จะไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุว่าเข้าใจผิดจากการขาดความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ คำชี้แจงของผู้ถูกร้องดังกล่าวก็ไม่มีเหตุผลที่แสดงว่า ผู้ถูกร้องมิได้จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ เพราะผู้ถูกร้องเคยเป็นข้าราชการพลเรือนในตำแหน่งรองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเป็นข้าราชการการเมืองโดยได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งจะต้องรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย กรณีจึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อผู้ร้องตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายวิทยา ศิริพงษ์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	
7. นายผัน จันทรปาน	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
8. นายมงคล สระฏัน	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ผู้ถูกร้องเคยรับราชการเป็นข้าราชการพลเรือน ในตำแหน่งรองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นข้าราชการตำแหน่งสูง และดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นข้าราชการการเมืองจะต้องรู้และปฏิบัติตามกฎหมาย การปฏิเสธว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อละเว้นการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นข้อแก้ตัวที่ฟังไม่ขึ้น กรณีฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี รวมสามครั้ง ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายวิทยา ศิริพงษ์ ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ
9. นายศักดิ์ เดชาชาญ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-

10. นายสุจิต บุญบงการ	พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องเป็นข้าราชการการเมืองจึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 วรรคหนึ่ง ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญ มาตรา 292 ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ชี้แจงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญว่า เป็นความเข้าใจผิดว่าไม่ต้องยื่นอีกเพราะได้ยื่นไปแล้วเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเป็นเพราะขาดความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มิได้จงใจไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและขอยอมรับผิดทุกประการนั้น ยังไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องมิได้จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ เนื่องจากผู้ถูกร้องเคยมีตำแหน่งทางราชการในระดับสูงในตำแหน่งรองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก่อนที่จะมารับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีฯ ซึ่งจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและกฎหมาย จึงรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายวิทยา ศิริพงษ์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	พิจารณาแล้ว เห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้องไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องไม่จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ในการรับราชการที่ผ่านมา ตนได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตมาโดยตลอดนั้น เป็นข้อต่อสู้ที่รับฟังไม่ได้ เพราะหน้าที่ยื่นบัญชีฯ เป็นเรื่องคนละเรื่องกับความซื่อสัตย์สุจริต กล่าวคือ ผู้ที่พิสูจน์ได้ว่ามีความซื่อสัตย์สุจริตโดยสมบูรณ์แล้ว ก็ยังคงมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะอยู่นั่นเอง จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ภายในเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด และเป็นอันต้องพ้นจากตำแหน่งไปตั้งแต่วันถัดจากวันครบกำหนดต้องยื่นบัญชีฯ ครั้งแรก (กรณีเข้ารับตำแหน่ง) คือ วันที่ 1 กรกฎาคม 2541 และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปี นับจากวันที่ 1	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ

	กรกฎาคม 2541 ซึ่งเป็นวันที่ต้องพ้นจากตำแหน่งเป็นต้นมา	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	เมื่อนายวิทยา ศิริพงษ์ ผู้ร้องเป็นข้าราชการการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีฯ ตามมาตรา 292 แต่นายวิทยา ศิริพงษ์ ไม่ยื่นบัญชีฯ เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบว่า นายวิทยา ศิริพงษ์ ไม่ได้ยื่นบัญชีฯ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด จึงได้แจ้งเตือนถึง 2 ครั้ง แต่นายวิทยา ศิริพงษ์ ก็ยังคงไม่ยื่นบัญชีฯ แสดงว่า นายวิทยา ศิริพงษ์ มีเจตนาที่จะไม่ยื่นบัญชีฯ การที่นายวิทยา ศิริพงษ์ ชี้แจงว่าเหตุที่ไม่ได้ยื่นบัญชีฯ เพราะเข้าใจผิดว่าไม่ต้องยื่นนั้น ไม่ใช่เหตุผลที่จะรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมิได้จงใจยื่นบัญชีฯ ได้ จึงฟังได้ว่านายวิทยา ศิริพงษ์ จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี จึงวินิจฉัยว่า นายวิทยา ศิริพงษ์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิจารณาจากคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง เห็นว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2541 และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2542 เป็นข้าราชการการเมืองและดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 (5) จึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ ตามรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ อีกทั้งผู้ถูกร้องได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญ โดยยอมรับว่ามองข้ามการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และขอยอมรับผิดทุกประการ ส่วนข้ออ้างที่ว่ามิได้จงใจที่จะไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุเข้าใจผิดและขาดความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ เป็นข้ออ้างที่ไม่สามารถรับฟังได้ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ

14. นายอมร รักษาสัตย์	ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นข้าราชการการเมือง ที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีฯ รวม 3 ครั้ง ภายในกำหนดเวลาตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 และมาตรา 292 แต่ผู้ถูกร้องมิได้ได้ยื่นบัญชีฯ ทั้ง 3 ครั้ง จนกระทั่ง คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบและได้ติดตามให้ผู้ถูกร้องชี้แจง คำชี้แจงของผู้ถูกร้องขาดน้ำหนัก เพราะการที่ผู้ถูกร้องเคยรับราชการชั้นผู้ใหญ่ในระดับที่ต้องยื่นบัญชีฯ มาก่อนต้องมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญเป็นอย่างดีและต้องรู้ว่าการเป็นข้าราชการการเมืองก็มีหน้าที่ต้องยื่นเช่นเดียวกัน การปฏิเสธว่าเข้าใจผิดจึงขาดน้ำหนัก การไม่ยื่นบัญชีฯ ทำให้เห็นได้ชัดว่า "จงใจไม่ยื่น" ตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 295 และทำให้ไม่อาจเปรียบเทียบความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญส่วนนี้ได้ แม้คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะติดตามขอให้ชี้แจงหลายครั้งแล้ว ฉะนั้น การจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ 3 ครั้ง ส่งผลให้ไม่มีข้อมูลจะตรวจสอบได้ว่ายื่นบัญชีฯ ถูกต้องหรือไม่ จึงต้องวินิจฉัยว่านายวิทยา ศิริพงษ์ จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ต้องให้พ้นจากตำแหน่งและต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปี สำหรับกรณีนี้ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปตามกฎหมายระเบียบข้าราชการการเมืองไปก่อนแล้ว จึงไม่ต้องวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งอีก ส่วนการนับวันห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเห็นควรให้นับแต่วันที่ 30 สิงหาคม 2544 อันเป็นวันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบว่า มีการกระทำโดยจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	พิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อผู้ร้องตรวจพบว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีฯ จึงได้มีหนังสือให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริง 2 ครั้ง คือวันที่ 30 สิงหาคม 2543 และวันที่ 18 ตุลาคม 2543 ผู้ถูกร้องชี้แจงว่าเข้าใจว่า ไม่ต้องยื่นบัญชีฯ ยอมรับผิดทุกประการ และในชั้นพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องก็ชี้แจงว่า เข้าใจว่าไม่ต้องยื่นบัญชีฯ เพราะเข้าใจผิดคิดว่าไม่ต้องยื่นเนื่องจากเคยยื่นไว้แล้วเมื่อครั้งรับราชการในตำแหน่งรองเลขาธิการคณะกรรมการ	ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีฯ

	พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ความเข้าใจผิดดังกล่าวเกิดจากการขาดความรู้และเขลาปัญญา ไม่ได้จงใจที่ไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า นายวิทยา ศิริพงษ์ จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ ที่อ้างว่าไม่ยื่นเพราะความเข้าใจผิด ขาดความรู้และเขลาปัญญา ไม่เข้าใจรัฐธรรมนูญ เป็นข้ออ้างที่ฟังไม่ขึ้น จึงวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 18/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 13 คน (คะแนนเสียง 13 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 13 คน	**ประเด็นหลัก** ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่		**คำวินิจฉัย** ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 295	
	จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ	ไม่จงใจ	จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ (ไม่ชอบด้วย รธน.)	ไม่จงใจ (ชอบด้วย รธน.)
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	✓		✓	
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	✓		✓	
4. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
5. พลโท จุล อติเรก	✓		✓	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
7. นายผัน จันทรปาน★	-	-	-	-
8. นายมงคล สระฏัน	✓		✓	
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ★	-	-	-	-
10. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
14. นายอมร รักษาสัตย์	✓		✓	
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	✓		✓	
รวม	13	0	13	0

★ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

19-22. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 19-22/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 19-22/2545 (วันที่ 30 พฤษภาคม 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ศาลจังหวัดปทุมธานี ศาลแขวงดุสิต และศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ส่งคำร้องของจำเลย (นายอานุภาพ สัตยประกอบ และผู้ร้องรายอื่น) ซึ่งเป็นผู้ร้องรวม 4 คำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ศาลจังหวัดปทุมธานี ศาลแขวงดุสิต และศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ส่งคำร้องของจำเลย (นายอานุภาพ สัตยประกอบ และผู้ร้องรายอื่น) ซึ่งเป็นผู้ร้องรวม 4 คำร้อง ดังนี้ คำร้องที่ 1 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2544 (วันรับเข้าสารบบของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ) นายอานุภาพ สัตยประกอบ เป็นผู้ร้อง คำร้องที่ 2 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2544 (วันรับเข้าสารบบ) บริษัท สิทธิรินทร์ จำกัด และ นายกฤษฎางค์ นุตจรัส เป็นผู้ร้อง คำร้องที่ 3 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2544 (วันรับเข้าสารบบ) นายกฤษฎางค์ นุตจรัส เป็นผู้ร้อง คำร้องที่ 4 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2544 (วันรับเข้าสารบบ) บริษัท บางกอกอินเตอร์เนชั่นแนล สปอร์ต จำกัด และ บริษัท ปัญญาศิษฐ์ก่อสร้าง จำกัด เป็นผู้ร้อง ทั้งนี้ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่

	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	คำร้องทั้ง 4 คำร้อง มีดังนี้ คำร้องที่ 1 ศาลจังหวัดปทุมธานี ส่งคำร้องของจำเลย คือ นายอานุภาพ สัตยประกอบ เป็นผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง คำร้องที่ 2 ศาลแขวงดุสิต ส่งคำโต้แย้งของจำเลย คือ บริษัท สิทธิรินทร์ จำกัด และ นายกฤษฎางค์ นุตจรัส เป็นผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง คำร้องที่ 3 ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำร้องของจำเลย คือ นายกฤษฎางค์ นุตจรัส เป็น ผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง คำร้องที่ 4 ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำร้องของจำเลย คือ บริษัท บางกอกอินเตอร์เนชั่นแนล สปอร์ต จำกัด และ บริษัท ปัญญาศิษฐ์ก่อสร้าง จำกัด เป็นผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และ มาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง คำร้องทั้ง 4 คำร้อง ที่ศาลจังหวัดปทุมธานี ศาลแขวงดุสิต และศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมีข้อเท็จจริงทำนองเดียวกัน สรุปว่า โจทก์เป็นผู้ซื้อสินทรัพย์สินเชื่อ ธุรกิจรวมทั้งสิทธิเรียกร้องของบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามคำสั่งของรัฐมนตรี

		ว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นเจ้าหนี้เดิมของจำเลย จากองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการขายทรัพย์สินเพื่อการชำระบัญชีของบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ดังกล่าว โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 และพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ต่อมาโจทก์ได้มีหนังสือบอกกล่าวการรับโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้สินของจำเลยจากบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ดังกล่าว และทวงถามไปยังจำเลยให้ชำระหนี้ภายในกำหนด ครบกำหนดแล้วจำเลยไม่ชำระหนี้ โจทก์จึงฟ้องให้จำเลยชำระหนี้ ผู้ร้องตามคำร้องที่ 1 คำร้องที่ 2 และคำร้องที่ 3 ได้ให้การโต้แย้งและขอให้ศาล ส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย สรุปว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 และพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นบทกฎหมายที่โจทก์อ้างว่าให้อำนาจโจทก์รับโอนสิทธิและหนี้สินต่าง ๆ จากบริษัทเงินทุน หรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นเจ้าหนี้เดิมของจำเลย มาฟ้องจำเลยในคดีนี้ เป็นกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าการออกกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะต้องเป็นไปเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น แต่พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 เปิดโอกาสให้เจ้าหนี้เดิมและเจ้าหนี้ผู้ซื้อหนี้สิน เช่น โจทก์สามารถดำเนินการในการรับโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้ต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องดำเนินการใด ๆ ตามขั้นตอนของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีอยู่เดิมอันเป็นธรรมต่อลูกหนี้และผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด จึงเป็นการลิดรอนสิทธิของลูกหนี้ และผู้มีส่วนได้เสียฝ่ายอื่นอย่างชัดเจน ทั้งที่ความเป็นจริง ผู้รับโอนสิทธิสามารถใช้วิธีการตามประมวลกฎหมายวิธี

		พิจารณาความแพ่ง เพื่อดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอนได้อยู่แล้ว ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องตราพระราชกำหนดทั้ง 2 ฉบับแต่อย่างใด พระราชกำหนดที่โจทก์อ้างใช้สิทธิทั้ง 2 ฉบับจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 คือ เป็นการออกกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพโดยไม่จำเป็นและมิได้เป็นไปเท่าที่จำเป็น ซึ่งรัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ ผู้ร้องตามคำร้องที่ 4 ได้ให้การโต้แย้งและขอให้ศาลส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย สรุปได้ว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 และพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ซึ่งโจทก์อ้างว่า เป็นบทกฎหมายที่ให้อำนาจโจทก์รับโอนสิทธิและหนี้สินต่าง ๆ จากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้เดิมมาฟ้องจำเลยในคดีนี้ นั้น เป็นกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพในเคหะสถาน สิทธิในทรัพย์สินของบุคคล และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยที่กำหนดไว้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า การออกกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวนั้น จะต้องเป็นไปเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น แต่ตามพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ให้กระทำได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ระบุว่า ในกรณีที่มีการโอนทรัพย์สินที่ได้ขายตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา 30 ทวิ แล้ว สิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตไม่เสียไปถึงแม้ภายหลังจะพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นมิใช่ของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการ ตามมาตรา 30 นอกจากนี้ห้ามมิให้ลูกหนี้หรือบุคคลใดขอหักกลบลบ

		หนี้ที่มีอยู่กับบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการกับทรัพย์สินที่ขายนั้น อีกทั้งผู้ซื้อทรัพย์สินมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยตามวิธีการและตามอัตราในสัญญาเดิม ซึ่งจะเห็นได้ว่าตามบทบัญญัติของพระราชกำหนดทั้ง 2 ฉบับที่อ้างข้างต้นนั้น เป็นกรณีที่ให้สิทธิแก่ผู้รับซื้อหนี้สินของสถาบันการเงินที่ถูกระงับการดำเนินกิจการโดยสะดวกทุกประการ แต่กลับเป็นกรณีที่ตัดสิทธิตามกฎหมายที่มีอยู่เดิมของลูกหนี้ และผู้มีส่วนได้เสียอื่นที่สุจริตอย่างชัดเจน พระราชกำหนดที่โจทก์อ้างใช้สิทธิทั้ง 2 ฉบับจึงขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง กล่าวคือ เป็นการตรากฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพโดยไม่จำเป็น และมิได้เป็นไปเท่าที่จำเป็นซึ่งรัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ ผู้ร้องจึงขอคัดค้านว่า พระราชกำหนดทั้ง 2 ฉบับที่โจทก์อ้างในคำฟ้องนั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง จึงใช้บังคับมิได้
	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่า คำร้องทั้ง 4 คำร้อง มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยเป็นอย่างเดียวกัน จึงให้รวมพิจารณาเข้าด้วยกัน ประเด็นตามคำร้องทั้ง 4 คำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัย คือ พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่มีหลักการในการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ และกำหนดเงื่อนไขของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพว่าจะต้องเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ออกกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพนั้นได้โดยขอบเขตเนื้อหาของกฎหมายนั้น ก็จะต้องออกโดยเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้น การโต้แย้งว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 มาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี ขัดหรือแย้งต่อ

		รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง เป็นการโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อหลักการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ซึ่งผู้ร้องได้อ้างว่า พระราชกำหนดทั้ง 2 ฉบับ เป็นกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพในเคหสถาน ทรัพย์สิน การประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพ ทำให้เข้าใจได้ว่า ผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชกำหนดดังกล่าว มาตรา 27 เกี่ยวกับการโอนสิทธิเรียกร้อง มาตรา 30 ทวิ บัญญัติถึงวิธีการในการขายทรัพย์สินเพื่อการชำระบัญชี และมาตรา 30 ตรี บัญญัติเกี่ยวกับผลของการโอนทรัพย์สินที่ขายได้ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา 30 ทวิ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้เกี่ยวกับเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สิน และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพ ดังนั้น ตามคำร้องทั้ง 4 คำร้อง มีประเด็นพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 มาตรา 30 ทวิ และ มาตรา 30 ตรี เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในเกี่ยวกับเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิในทรัพย์สิน และเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่ พิจารณาพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการโอนสิทธิเรียกร้อง แล้ว เห็นว่า ตามหลักกฎหมายของการโอนสิทธิเรียกร้อง กระทำได้ 2 วิธี คือ โอนสิทธิเรียกร้องโดยตกลงหรือสัญญา ซึ่งเป็นผลของนิติกรรม และการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย การโอนสิทธิเรียกร้องตามพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 นี้ เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย ซึ่งในความตอนท้ายของมาตรา 27 นี้ ก็ได้บัญญัติไว้ว่า "แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" ดังนั้น ลูกหนี้จึงมิได้เสื่อมสิทธิใด ๆ หรือเกิดความเสียหายจากการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมาย

		ส่วนพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 30 ทวิ ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการในการขายทรัพย์สินเพื่อการชำระหนี้ และมาตรา 30 ตรี ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับผลของการโอนทรัพย์สินที่ขายได้ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา 30 ทวิ ก็เป็นบทบัญญัติที่จำเป็นต้องบัญญัติขึ้นมาเพื่อให้การ ดำเนินการชำระบัญชีของ ปรส. เป็นไปโดยเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการตราพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ทั้ง 2 ฉบับ ดังปรากฏในเหตุผลของการตราพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ทั้ง 2 ฉบับ สรุปได้ว่า เป็นการตราขึ้นโดยจำเป็น เนื่องจากต้องมีการกำหนดมาตรการในลักษณะของการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินอย่างเป็นระบบตามแนวทางสากล และจัดตั้งองค์การของรัฐขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินมาตรการดังกล่าว เพื่อแก้ไขฟื้นฟูฐานะของสถาบันการเงิน ตลอดจนช่วยเหลือผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ที่สุจริตของสถาบันการเงิน อีกทั้งจำเป็นต้องมีมาตรการเป็นพิเศษผ่อนคลายจากกรณีปกติทั่วไป เพื่อให้ ปรส. สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายให้แล้วเสร็จได้โดยเร็วเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้ซื้อทรัพย์สินอันเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 มาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี ไม่ได้เป็นบทบัญญัติที่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพในเคหสถานทรัพย์สิน การประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพของบุคคล ซึ่งรวมถึงผู้ร้องแต่อย่างใด เพราะตามมาตรา 27 ความเป็นหนี้ของลูกหนี้ยังคงมีอยู่เท่าเดิม มิได้เพิ่มภาระหรือหน้าที่ใด ๆ แก่ลูกหนี้ ลูกหนี้มีข้อต่อสู้อยู่อย่างไรต่อเจ้าหนี้เดิมก็ยังยกเป็นข้อต่อสู้กับเจ้าหนี้ใหม่ที่รับโอนสิทธิเรียกร้องได้ และตามมาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี ที่เกี่ยวกับวิธีการในการขายทรัพย์สินเพื่อการชำระบัญชีและผลของการโอนทรัพย์สินที่ขายได้ก็ไม่ได้ทำให้สิทธิหรือเสรีภาพใดๆ ของลูกหนี้หรือผู้มีส่วนได้เสียต้องถูลิดรอนแต่อย่างใด เพียงแต่พระราชกำหนดดังกล่าว บัญญัติวิธีการในการโอนสิทธิเรียกร้อง การขายทรัพย์สินและผลของการโอนทรัพย์สิน

		ให้แตกต่างไปจากกฎหมายเดิมที่มีอยู่ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ทันต่อการแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเท่านั้น พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 มาตรา 30 ทวิ และ มาตรา 30 ตรี จึงเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เป็นการตราขึ้นเท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพในเคหสถาน ทรัพย์สิน การประกอบกิจการ หรือการประกอบอาชีพของบุคคล ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง บทบัญญัติของพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ทั้ง 3 มาตรา จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง 2) พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่งหรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง	

4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 10 คน โดยมีมติเป็นเอกฉันท์ ว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (คะแนนเสียง 10 : 0) 2) มี 4 คำร้อง คำร้องที่ 1 เริ่มวันที่ 11 ธันวาคม 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 30 พฤษภาคม 2545 รวม 5 เดือน 19 วัน คำร้องที่ 2 เริ่มวันที่ 11 ธันวาคม 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 30 พฤษภาคม 2545 รวม 5 เดือน 19 วัน คำร้องที่ 3 เริ่มวันที่ 11 ธันวาคม 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 30 พฤษภาคม 2545 รวม 5 เดือน 19 วัน คำร้องที่ 4 เริ่มวันที่ 11 ธันวาคม 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 30 พฤษภาคม 2545 รวม 5 เดือน 19 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 120 ตอนที่ 3 ก วันที่ 7 มกราคม 2546 (ทั้ง 4 คำร้อง) ซึ่งเท่ากับ 7 เดือน 8 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 30 พฤษภาคม 2545) 5) พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นคำวินิจฉัยแรก เนื่องนายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 3 คน ได้แก่ นายมงคล สระฏัน นายอมร รักษาสัตย์ นายอุระ หวังอ้อมกลาง ไปราชการต่างประเทศ ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งหมด 4 คน ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยตั้งแต่คำวินิจฉัยที่19-22/2545 (วันที่ 30 พฤษภาคม 2545) ถึงคำวินิจฉัยที่ 35/2545 (วันที่ 6 มิถุนายน 2545) รวม 17 เรื่อง โดยทุกคนได้กลับเข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 36/2545 (วันที่ 13 มิถุนายน 2545) เป็นต้นไป

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 19-22/2545 (วันที่ 30 พฤษภาคม 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 10 คน เรื่อง ศาลจังหวัดปทุมธานี ศาลแขวงดุสิต และศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ส่งคำร้องของจำเลย (นายอานุภาพ สัตยประกอบ และผู้ร้องรายอื่น) ซึ่งเป็นผู้ร้องรวม 4 คำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	**1. รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ว่า** **"<u>มาตรา 29</u> การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้....."** **2. พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 บัญญัติไว้ว่า** **"<u>มาตรา 27</u> การโอนสิทธิเรียกร้องทั้งหมดหรือบางส่วนของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการไปยังสถาบันการเงินอื่น ให้กระทำได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์"** **"<u>มาตรา 30 ทวิ</u> ในการขายทรัพย์สินเพื่อชำระบัญชีบริษัท**	พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนด

	ที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามมาตรา 30 ให้องค์การดำเนินการประกาศรายการพร้อมด้วยรายละเอียดตามสมควรของทรัพย์สินที่จะขาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะขายทรัพย์สินนั้นล่วงหน้าก่อนกำหนดวันขายไม่น้อยกว่าสิบห้าวันโดยปิดประกาศรายการและรายละเอียดไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานขององค์การ โฆษณาในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามวัน การประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นการบอกกล่าวการโอนทรัพย์สินแก่ลูกหนี้ บุคคลภายนอกที่ได้ให้ประกันหนี้เดิม และบุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่จะขาย ในกรณีที่บุคคลดังกล่าว มีข้อต่อสู้เกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขายนั้น ให้ยื่นคำคัดค้านโดยชี้แจงเหตุผลและหลักฐานที่เกี่ยวข้องต่อคณะกรรมการตามมาตรา 30 ก่อนกำหนดวันขายทรัพย์สินไม่น้อยกว่าสามวันทำการ หากพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว มิได้ยื่นคำคัดค้านการขายทรัพย์สินนั้น ให้ถือว่าลูกหนี้ บุคคลภายนอกที่ได้ให้ประกันหนี้เดิมและบุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่จะขายได้ให้ความยินยอมกับการโอนทรัพย์สินที่จะขายนั้นแล้ว เมื่อคณะกรรมการตามมาตรา 30 ได้รับคำคัดค้านตามวรรคสองแล้ว ให้จัดทำความเห็นพร้อมด้วยเหตุผลเสนอให้คณะกรรมการองค์การพิจารณาวินิจฉัย ถ้าคณะกรรมการองค์การเห็นว่า คำคัดค้านมีเหตุอันสมควรก็ให้ยุติการขายทรัพย์สินนั้นไว้ก่อน จนกว่าจะมีการพิสูจน์สิทธิในทรัพย์สินนั้นเสร็จสิ้น ถ้าเห็นว่าไม่มีเหตุอันสมควรก็ให้ยกคำคัดค้านพร้อมทั้งแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบและดำเนินการขายทรัพย์สินนั้นต่อไป แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายเพราะการนั้นที่จะใช้สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 30 จัตวา" "มาตรา 30 ตรี ในกรณีที่มีการโอนทรัพย์สินที่ได้ขายตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา 30 ทวิ แล้ว	การปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง

(1) สิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตไม่เสียไป ถึงแม้ภายหลังจะพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นมิใช่ของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามมาตรา 30

(2) ห้ามมิให้ลูกหนี้หรือบุคคลใดขอหักกลบลบหนี้ที่มีอยู่กับบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการกับทรัพย์สินที่ขายนั้น

(3) ผู้ซื้อทรัพย์สินมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยตามวิธีการและตามอัตราในสัญญาเดิม"

เห็นว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2541 ทั้งสามมาตรา มิได้ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 ซึ่งคุ้มครองเสรีภาพในเคหสถาน มาตรา 48 ซึ่งคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สิน และมาตรา 50 ซึ่งคุ้มครองเสรีภาพในการประกอบกิจการแต่อย่างใด เพราะบทบัญญัติมาตรา 27 มาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี ของพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 และพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ตราขึ้นตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 อย่างครบถ้วน ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา 35 มาตรา 48 และมาตรา 50 ก็ได้บัญญัติข้อยกเว้นไว้ว่า สิทธิและเสรีภาพในสามมาตรานี้ อาจจำกัดโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งรัฐมีอำนาจที่จะตราขึ้นใช้ได้เสมอ ซึ่งในการตราพระราชกำหนดทั้งสองฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำที่เกิดจากการล่มสลายของสถาบันการเงินที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณชน โดยการจัดตั้งองค์การของรัฐคือ องค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) เป็นกลไกที่มีอำนาจพิเศษในการแก้ปัญหานั้น นอกจากนั้น ตามหลักการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ รัฐ มีอำนาจตรากฎหมายพิเศษ ยกเว้นการปฏิบัติบางอย่างที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 เรื่องการที่เจ้าหนี้ต้องบอกกล่าวการโอนหนี้ไปยังลูกหนี้ก่อน อันเป็นหลักปฏิบัติปกติทั่วไปได้ โดยลูกหนี้ยังคงมีสิทธิที่จะยกข้อต่อสู้ที่มีอยู่กับเจ้าหนี้เดิมขึ้นต่อสู้ ต่อเจ้าหนี้ใหม่ได้ทุกประการ จึงเห็นได้ชัดว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ทั้งสามมาตราดังกล่าว ไม่ได้เพิ่มภาระหรือหน้าที่ใด ๆ แก่ลูกหนี้เพราะความเป็นหนี้ของลูกหนี้ยังคงมี

	อยู่เท่าเดิม นอกจากนั้น พิจารณาประเด็นข้อกฎหมายที่จำเลยตามคำร้องทั้งสี่ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้แล้ว เห็นว่า สิทธิที่ผู้ร้องตามคำร้องทั้งสี่อ้างว่าผู้ถูกร้องมีสิทธิจะได้รับแจ้งการโอนสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้เดิมไปให้เจ้าหนี้ใหม่ก่อน มิใช่สิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้แต่อย่างใด เพราะเมื่อจำเลยทำนิติกรรมกู้ยืมเงินจากเจ้าหนี้รายใด จำเลยในฐานะลูกหนี้ย่อมมีหน้าที่ต้องใช้หนี้แก่เจ้าหนี้เดิมหรือเจ้าหนี้รายใหม่ที่รับโอนสิทธิเรียกร้องจากเจ้าหนี้เดิม โดยไม่มีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ชดใช้หนี้นั้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง	
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	พิเคราะห์แล้ว มาตรา 27 เป็นเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้อง ในเรื่องนี้ การที่จะเข้าเกณฑ์ข้อห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ต้องเป็นกรณีที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่ "รัฐธรรมนูญรับรองไว้" กรณีที่โต้แย้งไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญรับรองในเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องหรือเรื่องการบอกกล่าวการโอนสิทธิไว้แต่ประการใด มาตรา 27 ดังกล่าวกำหนดว่าการโอนสิทธิเรียกร้องไปยังสถาบันการเงินกระทำได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 เป็นกรณีกฎหมายพิเศษยกเว้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไป และไม่เป็นผลให้ลูกหนี้แห่งสิทธิต้องรับภาระเพิ่มมากไปจากเดิม ย่อมกระทำได้ มาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการขายทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้ และผลของการโอนทรัพย์สินที่ขายได้ตามวิธีการที่กำหนด ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่จำเป็นต้องตราขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาระบบสถาบันการเงินและฟื้นฟูสถานะการดำเนินการของสถาบันการเงินที่ประสบปัญหาไม่สามารถดำเนินกิจการได้ตามปกติและคุ้มครองผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินเพื่อเรียกความเชื่อมั่นในระบบสถาบันการเงินกลับคืนมา	พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบัน

	และเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็ว ซึ่งจำเป็นต้องเร่งรัดให้มีการระดมทุนเพื่อเสริมสร้างสภาพคล่องให้เกิดการหมุนเวียนทางการเงินในระบบเศรษฐกิจ ด้วยการปฏิรูประบบสถาบันการเงินเพื่อดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูฐานะของสถาบันการเงินให้มั่นคงต่อไป ในการชำระบัญชีสถาบันการเงินที่ไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ จำเป็นต้องขายทรัพย์สินของสถาบันการเงินนั้น ฉะนั้น เพื่อมิให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินการจำเป็นต้องมีมาตรการเป็นพิเศษผ่อนคลายจากกรณีปกติทั่วไปเพื่อให้องค์กรปฏิรูประบบสถาบันการเงินสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายให้แล้วเสร็จได้โดยเร็ว และเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้ซื้อทรัพย์สินอันเป็นของการแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ ปรากฏตามหมายเหตุท้ายพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินที่อ้างถึงทั้งสองฉบับ ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 218 และมาตรา 50 วรรคสอง จึงถือไม่ได้ว่ามาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี ดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ.2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29	การเงินฯ มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง
4. นายจุมพล ณ สงขลา	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า แม้การโอนสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 27 ให้กระทำได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ตาม แต่ตามมาตรา 30 ทวิ ในการขายทรัพย์สินเพื่อชำระบัญชีของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามมาตรา 30 องค์การต้องประกาศรายการพร้อมด้วยรายละเอียดของทรัพย์สินที่จะขาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะขายทรัพย์สินนั้นล่วงหน้าก่อนกำหนดวันขายไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน โดยปิดประกาศรายการและรายละเอียดไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานขององค์การ โฆษณาในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามวันการประกาศดังกล่าว ให้ถือเป็นการบอกกล่าวการโอนทรัพย์สินแก่ลูกหนี้และหากลูกหนี้มี	พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งเพิ่มเติม

	ข้อต่อสู้เกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขายก็ยื่นคำคัดค้านได้ ตามบทกฎหมายดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนวิธีการบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้เท่านั้นคือ จากการบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้โดยตรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 เป็นการบอกกล่าวโดยทั่วไปด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังกล่าว แต่สิทธิของลูกหนี้หรือผู้ร้องมิได้ถูกตัดทอนลงแต่อย่างใด เพราะผู้ร้องมีข้อต่อสู้เจ้าหนี้เดิมฉันใด ก็ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้แก่ผู้รับโอนได้ฉันนั้น และตามเหตุผลในการตราพระราชกำหนดทั้งสองฉบับ สรุปได้ว่าเนื่องจากต้องมีการกำหนดมาตรการในลักษณะของการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินอย่างเป็นระบบตามแนวทางสากล เพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็ว เร่งรัดให้มีการระดมเงินทุนเพื่อเสริมสร้างสภาพคล่องให้เกิดการหมุนเวียนทางการเงินในระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม อีกทั้งเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้ซื้อทรัพย์สินอันเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศด้วย ดังนั้นพระราชกำหนดดังกล่าวจึงเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ และเท่าที่จำเป็นโดยไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง	โดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง
5. พลโท จุล อติเรก	พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ได้ตราขึ้นเพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศปรากฏตามหลักการและเหตุผลในการตราเพื่อจัดตั้งองค์การของรัฐขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินมาตรการดังกล่าวเพื่อแก้ไขฟื้นฟูฐานะของสถาบันการเงิน ตลอดจนช่วยเหลือผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ที่สุจริตของสถาบันการเงิน จำเป็นต้องมีมาตรการเป็นพิเศษผ่อนคลายจากกรณีปกติทั่วไปเพื่อให้ ปรส. สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายให้แล้วเสร็จได้โดยเร็วเพื่อ	พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 และมาตรา

	ให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้ซื้อทรัพย์สินอันเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ สำหรับมาตรา 27 มาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี ได้บัญญัติเกี่ยวกับการชำระหนี้ ซึ่งลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชำระหนี้ การจะให้ผู้ใดหรือใครดำเนินการให้ก็ได้ รวมถึงการโอนสิทธิเรียกร้องการเป็นเจ้าหนี้ด้วย หากลูกหนี้มีข้อโต้แย้งเจ้าหนี้เดิมอย่างไรก็ใช้สิทธิโต้แย้งผู้รับโอนหรือผู้ดำเนินการแทนได้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพในเคหสถาน ทรัพย์สิน การประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพของบุคคลแต่อย่างใด เป็นการตราขึ้นเท่าที่จำเป็นและใช้เป็นการทั่วไปมิใช่เฉพาะผู้ร้องทั้งสี่เท่านั้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง	30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	พิจารณาแล้ว เห็นว่า บทบัญญัติ มาตรา 27 แห่งพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 เป็นเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้ของบริษัทที่กระทรวงการคลังสั่งระงับการดำเนินกิจการไปยังสถาบันการเงินอื่น เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูฐานะของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามอำนาจหน้าที่ขององค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) ที่กำหนดไว้ อีกทั้งหลักการโอนสิทธิเรียกร้องตามพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 กับหลักการโอนสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 306 มาตรา 308 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีความแตกต่างกันในแง่ของหลักการ วัตถุประสงค์ของกฎหมาย และแบบของการโอนโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ การโอนสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 27 กฎหมายมีวัตถุประสงค์ที่จะแก้ไขฟื้นฟูระบบสถาบันการเงินของประเทศมิให้ล้มเหลวทั้งระบบ ส่วนการโอนสิทธิเรียกร้อง ตามมาตรา 306	พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนด

	แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นเรื่องของเอกชนต่อเอกชนที่จะตกลงโอนกัน เพื่อความสมบูรณ์ของข้อตกลงหรือนิติกรรมการโอน กฎหมายจึงต้องกำหนดแบบของนิติกรรมเพื่อให้เกิดผลใช้บังคับกันได้โดยไม่มีข้อโต้เถียง ส่วนในเรื่องผลของการโอน มาตรา 27 ก็ไม่ได้ตัดสิทธิที่ลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอนขึ้นต่อสู้ผู้รับโอน ตามหลักในมาตรา 308 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่ประการใด ดังนั้น มาตรา 27 จึงไม่ใช่บทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทรัพย์สินของลูกหนี้ (หนี้ที่มีการโอนสิทธิเรียกร้อง) ดังข้อกล่าวอ้างของจำเลยผู้ร้อง การที่จำเลยผู้ร้องอ้างว่าต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทางทรัพย์สินเพราะบทบัญญัติในพระราชกำหนดดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ก็คลาดเคลื่อน เพราะบทบัญญัติมาตรา 29 บัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติเท่านั้น แต่สิทธิและหน้าที่ของบุคคลเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องหรือหนี้สินที่คู่สัญญาได้ก่อให้เกิดขึ้นโดยสัญญาหรือนิติกรรม รัฐธรรมนูญไม่ได้คุ้มครองไว้ ดังนั้น จึงไม่อาจนำมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญ มาใช้บังคับกับกรณีการโอนสิทธิเรียกร้อง ตามมาตรา 27 ของพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 ได้ ข้ออ้างของจำเลยทั้งสี่ตามคำร้องในข้อนี้จึงฟังไม่ขึ้น สำหรับมาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี เป็นบทบัญญัติในพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ที่บัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับการขายทรัพย์สินเพื่อชำระบัญชีของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการ และคุ้มครองสิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริต ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในบทมาตราดังกล่าว ซึ่งไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมาตราใดรับรองและคุ้มครองไว้ ดังนั้น ที่จำเลยตามคำร้องทั้งสี่อ้างว่า บทบัญญัติมาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 จึงไม่มีเหตุผลในรัฐธรรมนูญสนับสนุนจึงรับฟังไม่ได้เช่นเดียวกัน วินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้ร้องทั้งสี่	การปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ให้ยกคำร้อง

7. นายผัน จันทรปาน	เห็นว่า มาตรา 30 ทวิ บัญญัติเกี่ยวกับวิธีการในการขายทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้ และมาตรา 30 ตรี บัญญัติเกี่ยวกับผลของการโอนทรัพย์สินที่ขายได้ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา 30 ทวิ เป็นบทบัญญัติที่จำเป็นต้องบัญญัติขึ้นมาเพื่อให้การดำเนินการชำระบัญชีขององค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) เป็นไปโดยเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการตราพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ทั้งสองฉบับ ดังปรากฏในเหตุผลของการตราพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ทั้งสองฉบับสรุปได้ว่า เป็นการตราขึ้นโดยจำเป็นเนื่องจากต้องมีการกำหนดมาตรการในลักษณะของการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินอย่างเป็นระบบตามแนวทางสากล และจัดตั้งองค์การของรัฐขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินมาตรการดังกล่าว เพื่อแก้ไขฟื้นฟูฐานะของสถาบันการเงินตลอดจนช่วยเหลือผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ที่สุจริตของสถาบันการเงิน อีกทั้งจำเป็นต้องมีมาตรการเป็นพิเศษผ่อนคลายจากกรณีปกติทั่วไปเพื่อให้ ปรส. สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายให้แล้วเสร็จได้โดยเร็ว เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้ซื้อทรัพย์สินอันเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ พิจารณาแล้วเห็นได้ว่า ตามมาตรา 27 ความเป็นหนี้ของลูกหนี้ยังคงมีอยู่เท่าเดิม มิได้เพิ่มภาระหรือหน้าที่ใด ๆ แก่ลูกหนี้ ลูกหนี้มีข้อต่อสู้อยู่อย่างไรต่อเจ้าหนี้เดิมก็ยังยกเป็นข้อต่อสู้กับเจ้าหนี้ใหม่ที่รับโอนสิทธิเรียกร้องได้ และตามมาตรา 30 ทวิ และ 30 ตรี ที่เกี่ยวกับวิธีการในการขายทรัพย์สินเพื่อการชำระบัญชีและผลของการโอนทรัพย์สินที่ขายได้ก็ไม่ได้ทำให้สิทธิหรือเสรีภาพใด ๆ ของลูกหนี้หรือผู้มีส่วนได้เสียต้องถูกลิดรอนแต่อย่างใด เพียงแต่พระราชกำหนดดังกล่าว บัญญัติวิธีการในการโอนสิทธิเรียกร้อง การขายทรัพย์สินและผลของการโอนทรัพย์สินให้แตกต่างไปจากกฎหมายเดิมที่มีอยู่ ก็เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ทันต่อการแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเท่านั้น พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 มาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี จึงเป็นกฎหมายที่ตราขึ้น	พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง

	เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เป็นการตราขึ้นเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพในเคหสถาน ทรัพย์สิน การประกอบกิจการ หรือการประกอบอาชีพของบุคคล ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง บทบัญญัติของพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ทั้งสามมาตรา จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง	
8. นายมงคล สระฏัน	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
10. นายสุจิต บุญบงการ	จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญหรือที่ศาลรัฐธรรมนูญรับรองไว้ เป็นการบัญญัติหลักการทั่วไปของการคุ้มครองดังกล่าว และในขณะเดียวกันได้บัญญัติข้อยกเว้นให้การจำกัดสิทธิเสรีภาพดังกล่าวทำได้ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องเป็นกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ ตราขึ้นเท่าที่จำเป็น และจะต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ ส่วนพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 มาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี ทั้งสามนี้ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงินและองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน ในส่วนของการโอนสิทธิเรียกร้องและการขายทรัพย์สินของบริษัทที่ถูกระงับกิจการและการโอนทรัพย์สินดังกล่าว โดยให้การโอนสิทธิเรียกร้องกระทำได้โดยไม่ต้องบอกกล่าว	พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนด

	ลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าทั้งสามมาตราข้างต้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 29 วรรคหนึ่ง เนื่องจากเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในประเภทสิทธิในเคหสถาน ทรัพย์สิน เสรีภาพในการประกอบกิจการ หรือการประกอบอาชีพ เพราะเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้เดิมและเจ้าหนี้ผู้ซื้อหนี้สินสามารถดำเนินการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้ต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น พิจารณาแล้ว เห็นว่า สิทธิของลูกหนี้ที่จะได้รับการบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องนั้นเป็นสิทธิที่เกิดจากกฎหมาย หาใช่เป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ นอกจากนี้แม้ว่าสิทธิในเคหสถาน ทรัพย์สิน เสรีภาพในการประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพเป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรอง รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ได้มีบทบัญญัติให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นได้ ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ดังนั้นพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 เป็นไปตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง คือ เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ และตราขึ้นเท่าที่จำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศและเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในสถาบันการเงินและไม่ได้กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิดังกล่าว แต่เป็นบทบัญญัติที่ให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้และไม่ได้เพิ่มภาระแก่ลูกหนี้และไม่ได้ตัดสิทธิลูกหนี้ที่จะยกขึ้นต่อสู้ตาม มาตรา 308 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง	การปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง

11. นายสุจินดา ยงสุนทร	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า มาตรา 29 ในหมวด 3 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย เป็นบทบัญญัติที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นบทบัญญัติที่บัญญัติให้ความคุ้มครองแก่สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐจำต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดหากมีความจำเป็นต้องจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว อย่างไรก็ดี มาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญได้กล่าวถึง เฉพาะสิทธิและเสรีภาพที่ <u>รัฐธรรมนูญรับรองไว้</u> เท่านั้น ดังนั้น สิทธิและเสรีภาพที่จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 29 จะต้องเป็นสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ในทางกลับกัน สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญมิได้กล่าวถึงหรือรับรองไว้ จึงเป็นสิทธิและเสรีภาพที่ไม่อยู่ในขอบข่ายของมาตรา 29 ดังกล่าว และย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ ในส่วนนี้มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจำต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า สิทธิของลูกหนี้ที่จะได้รับการบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้อง นั้น เป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า สิทธิดังกล่าวไม่ได้เป็นสิทธิที่รับรองไว้ ณ ที่ใดในรัฐธรรมนูญ แต่เป็นเพียงสิทธิที่กำหนดไว้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น ดังนั้น จึงไม่ใช่เป็นสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญ และย่อมสามารถถูกจำกัดหรือแก้ไขปรับเปลี่ยนได้โดยกฎหมายที่มีศักดิ์เช่นเดียวกันกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วยเหตุนี้ มาตรา 27 แห่งพระราชกำหนดดังกล่าวที่มีผลเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือกำหนดข้อยกเว้นสำหรับมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงไม่มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ส่วนมาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี มีผลเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินที่รับรองไว้ตามมาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ บทบัญญัติดังกล่าวได้ให้อำนาจแก่องค์การที่จะขายทรัพย์สินเพื่อชำระบัญชีบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการทั้ง ๆ ที่ลูกหนี้ บุคคลภายนอกที่ได้ประกันหนี้เดิม และบุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่จะขายนั้น ไม่ได้ให้ความยินยอมกับการโอน	พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง

	ทรัพย์สินที่จะขาย นอกจากนั้นแล้ว เมื่อโอนทรัพย์สินที่ได้ขายตามวิธีการที่กำหนดไว้แล้ว สิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตไม่เสียไป ถึงแม้จะพิสูจน์ในภายหลังได้ว่า ทรัพย์สินนั้นมิใช่เป็นของบริษัทที่เป็นเจ้าหนี้เดิมของผู้ร้อง ทั้งนี้ มีลักษณะเป็นการบังคับขายทรัพย์สิน ซึ่งมีผลเท่ากับเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญนั่นเอง จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 27 มาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	พิจารณาแล้ว แม้พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 จะบัญญัติไว้ว่า “การโอนสิทธิเรียกร้องทั้งหมดหรือบางส่วนของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการไปยังสถาบันการเงินอื่น ให้กระทำได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้” ก็ตาม แต่ยังมีข้อความตอนท้ายบัญญัติว่า “แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” ดังนั้น ลูกหนี้จึงมิได้เสื่อมสิทธิใด ๆ หรือเกิดความเสียหายจากการโอนสิทธิเรียกร้องตามมาตรานี้ พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ในการตราพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ทั้งสองฉบับนี้ได้ให้เหตุผลไว้ว่ามีความจำเป็นเนื่องจากต้องมีการกำหนดมาตรการในลักษณะของการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินอย่างเป็นระบบตามแนวทางสากล และจัดตั้งองค์การของรัฐขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินมาตรการดังกล่าว เพื่อแก้ไขฟื้นฟูฐานะของสถาบันการเงิน ตลอดจนช่วยเหลือผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ที่สุจริตของสถาบันการเงิน อีกทั้งจำเป็นต้องมีมาตรการเป็นพิเศษผ่อนคลายจากกรณีปกติทั่วไปเพื่อให้ ปรส. สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายให้แล้วเสร็จได้โดยเร็ว เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้ซื้อทรัพย์สินอันเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ	พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐ

	มาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี ไม่ได้เป็นบทบัญญัติที่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพในเคหสถาน ทรัพย์สิน การประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพของบุคคล ซึ่งรวมถึงผู้ร้องแต่อย่างใด แม้พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 มาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี จะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลก็ตาม แต่ก็เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เป็นการตราขึ้นเท่าที่จำเป็น เมื่อไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพในเคหสถาน ทรัพย์สิน การประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพของบุคคล จึงเป็นไปตามเงื่อนไขของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง บทบัญญัติของพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ทั้งสามมาตรา จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง	ธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	มาตรา 27 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการโอนสิทธิเรียกร้องของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการไปยังสถาบันการเงินอื่น โดยไม่ต้องบอกกล่าวลูกหนี้ตาม มาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 30 ทวิ เป็นการกำหนดให้องค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) ประกาศขายทรัพย์สินเพื่อชำระบัญชีบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามมาตรา 30 ของกฎหมายนี้ ทั้งยังให้สิทธิผู้ซื้อเรียกดอกเบี้ยตามวิธีการและตามอัตราในสัญญาเดิมได้ด้วย การโอนสิทธิเรียกร้องของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการไปยังสถาบันอื่น ตามมาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ โดยไม่ต้องบอกกล่าวลูกหนี้ตามมาตรา 306 ของประมวลกฎหมายแพ่งและ	พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 และ มาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่ง

	พาณิชย์นั้นสามารถกระทำได้โดยบทบัญญัติของกฎหมายที่มีฐานะในระดับเดียวกัน และเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และรัฐบาลเห็นว่าบริษัทที่ถูกระงับกิจการไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้แล้ว ทั้งไม่เป็นการลิดรอนสิทธิของลูกหนี้เพราะฐานะของลูกหนี้คงเหมือนเดิม คือมีหน้าที่ต้องใช้หนี้แม้จะเปลี่ยนเจ้าหนี้ไปอย่างไรก็ตาม ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 มิได้รับรองสิทธิและเสรีภาพลูกหนี้ไว้แต่ประการใด และบทบัญญัติที่ผู้ร้องอ้างว่าเป็นการจำกัดสิทธิ เสรีภาพในเคหสถาน ในทรัพย์สินและในการประกอบอาชีพก็มิได้มีความเกี่ยวข้องกัน ทั้งการกระทำและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ทั้งมิได้เป็นกฎหมายที่ใช้กับกรณีเดียวหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นการใช้โดยทั่วไปกับกรณีที่มีปัญหาเช่นเดียวกันกับผู้ร้อง จึงไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และพระราชกำหนดฯ พ.ศ. 2540 มาตรา 30 ทวิ และมาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 29	เพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 4 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง
14. นายอมร รักษาสัตย์	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 19-22/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 10 คน (คะแนนเสียง 10 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 10 คน	**ประเด็นหลัก** พระราชกำหนดปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง หรือไม่		**คำวินิจฉัย** พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง	
	ไม่ขัดต่อ รธน.	ขัดต่อ รธน.	ไม่ขัดต่อ รธน. (ชอบด้วย รธน.)	ขัดต่อ รธน. (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ★	-	-	-	-
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	✓		✓	
4. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
5. พลโท จุล อติเรก★★	✓		✓	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
7. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
8. นายมงคล สระภัน★	-	-	-	-
9. นายศักดิ์ เดชาชาญ★	-	-	-	-
10. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
14. นายอมร รักษาสัตย์★	-	-	-	-
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง★	-	-	-	-
รวม	10	0	10	0

★ ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

★★ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นคำวินิจฉัยแรก โดยเริ่มตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 19-22/2545 ถึง คำวินิจฉัยที่ 35/2545 เนื่องจากนายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก 3 คน ไปราชการต่างประเทศ จึงไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยทั้ง 5 คน กลับเข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัยตั้งแต่คำวินิจฉัยที่ 36/2545 เป็นต้นไป

23. การวิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 23/2545

ตารางคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 23/2545 (วันที่ 30 พฤษภาคม 2545) วิเคราะห์คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่อง ศาลจังหวัดลำปางส่งคำร้องของจำเลย (นายอนุชา แสงภักดี และนายธนัท มะโนคำ) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง หรือไม่

(พิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง หรือไม่)

	ประเด็นที่วิเคราะห์	สรุปสาระสำคัญ
1. การวิเคราะห์รูปแบบ	1. ความเป็นมาหรือคำกล่าวหา	ศาลจังหวัดลำปางส่งคำร้อง ลงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ของจำเลย (นายอนุชา แสงภักดี และ นายธนัท มะโนคำ) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง หรือไม่
	2. สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา	บริษัท บางกอกแคปปิตอลเวนเจอร์ จำกัด เป็นโจทก์ ฟ้องนายอนุชา แสงภักดี ที่ 1 และ นายธนัท มะโนคำ ที่ 2 เป็นจำเลย ในความผิดฐานโอนสิทธิเรียกร้อง เช่าซื้อ ค้ำประกัน และเรียกค่าเสียหาย เป็นคดีแพ่ง สรุปได้ว่า จำเลยที่ 1 ได้เช่าซื้อรถยนต์จากบริษัทเงินทุนไทยธำรง จำกัด โดยมีจำเลยที่ 2 เป็นผู้ค้ำประกัน ยอมรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วมกับจำเลยที่ 1 ต่อมากระทรวงการคลังมีคำสั่งให้ระงับการดำเนินกิจการของบริษัท เงินทุนไทยธำรง จำกัด และอยู่ระหว่างการชำระบัญชีโดยมีองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ปรส.) เป็นผู้ดำเนินการแทน โจทก์ได้เช่าซื้อทรัพย์ประเภทสัญญาเช่าซื้อของบริษัท เงินทุนไทยธำรง จำกัด จึงได้รับโอนสิทธิเรียกร้องของบริษัท เงินทุนไทยธำรง จำกัด ตามพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 และมาตรา 30 ทวิ มาตรา 30 ตรี ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 4 เมื่อจำเลยที่ 1 ผิดนัดชำระหนี้ค่าเช่าซื้อ

		ให้แก่บริษัท เงินทุนไทยธำรง จำกัด เกินกว่า 2 งวดติดต่อกันอันเป็นการผิดสัญญา โจทก์ในฐานะผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องตามสัญญาเช่าซื้อดังกล่าวได้ติดตามทวงถาม แต่จำเลยทั้งสองเพิกเฉย โจทก์จึงฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีนี้ จำเลยทั้งสองยื่นคำให้การสรุปได้ว่า จำเลยทั้งสองไม่ได้รับหนังสือบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องระหว่างบริษัท เงินทุนไทยธำรง จำกัด กับโจทก์ และไม่ได้ทำหนังสือยินยอมกับการโอนสิทธิเรียกร้องนั้น การโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง และจำเลยทั้งสองยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดลำปางด้วยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ซึ่งบัญญัติว่า "การโอนสิทธิเรียกร้องทั้งหมดหรือบางส่วนของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการไปยังสถาบันการเงินอื่นให้กระทำได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นมาเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลและมิได้มีผลบังคับเป็นการทั่วไป และมุ่งหมายใช้บังคับเพียงกรณีเดียวคือ เฉพาะการโอนสิทธิเรียกร้องระหว่างบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการเพียงไม่กี่รายรวมถึงบริษัทเงินทุน ไทยธำรง จำกัด กับโจทก์เท่านั้น ซึ่งเป็นกรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง บทบัญญัติดังกล่าวจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 เป็นอันใช้บังคับมิได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 ขอให้ศาลจังหวัดลำปางมีคำสั่งให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ศาลจังหวัดลำปางเห็นว่า ประเด็นที่จำเลยทั้งสองยื่นคำร้องขอให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญตีความนั้น ศาลรัฐธรรมนูญยังไม่เคยมีคำวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าว จึงให้ส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264

	3. เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย	พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มีเหตุผลในการประกาศใช้เนื่องจากมีความจำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหาระบบสถาบันการเงินและฟื้นฟูสถานะการดำเนินการของสถาบันการเงินบางแห่งที่ประสบปัญหา ไม่สามารถดำเนินกิจการไปได้ตามปกติ และคุ้มครองผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินเพื่อเรียกความเชื่อมั่นในระบบสถาบันการเงินกลับคืนมา สมควรกำหนดมาตรการในลักษณะของการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินอย่างเป็นระบบตามแนวทางสากล และจัดตั้งองค์การของรัฐขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินมาตรการดังกล่าว เพื่อแก้ไขฟื้นฟูฐานะของสถาบันการเงินตลอดจนช่วยเหลือผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ที่สุจริตของสถาบันการเงิน และโดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้ ซึ่งพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มีเจตนารมณ์ในการตราเพื่อแก้ไขปัญหาระบบการเงินและฟื้นฟูสถาบันสถานะการดำเนินการของสถาบันการเงินบางแห่งที่ประสบปัญหาไม่สามารถดำเนินกิจการได้ โดยกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาและจัดตั้งองค์การของรัฐเพื่อดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว ทั้งนี้ พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ นี้ ใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทุกแห่งที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2540 และวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2540 มิได้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง พระราชกำหนดการปฏิรูปสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง
	4. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง	1) รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง 2) พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27

2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ	ประเด็นหลัก	พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง หรือไม่
3. คำวินิจฉัย	จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง	
4. หมายเหตุ	1) วินิจฉัยโดยมติ 10 คน โดยมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (คะแนนเสียง 10 : 0) 2) เริ่มวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 แล้วเสร็จ วันที่ 30 พฤษภาคม 2545 รวม 1 ปี 3 เดือน 4 วัน 3) การวางบรรทัดฐาน พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง 4) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 120 ตอนที่ 3 ก วันที่ 7 มกราคม 2546 ซึ่งเท่ากับ 8 เดือน 8 วัน นับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (วันที่ 30 พฤษภาคม 2545) 5) พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจาก นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	

ตารางคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 23/2545 (วันที่ 30 พฤษภาคม 2545) สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลัก และคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 10 คน เรื่อง ศาลจังหวัดลำปางส่งคำร้องของจำเลย (นายอนุชา แสงภักดี และนายธนัท มะโนคำ) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 264 ว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง หรือไม่

ประเด็นหลักของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คือ **พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง หรือไม่**

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สรุปสาระสำคัญของประเด็นหลักของคำวินิจฉัยส่วนบุคคล	คำวินิจฉัย
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	**1. รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ว่า** **"มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้กระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้** **กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย....."** **2. พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 บัญญัติว่า** **"มาตรา 27 การโอนสิทธิเรียกร้องทั้งหมดหรือบางส่วนของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการไปยังสถาบันการเงินอื่นให้กระทำได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์"**	พระราชกำหนดปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง

	พิจารณาแล้ว ตามที่ผู้ร้องอ้างว่า มาตรา 27 ของพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสองในส่วนแรก ซึ่งบัญญัติว่า "กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง" เห็นว่า คำโต้แย้งไม่มีน้ำหนักที่รับฟังได้ เพราะมาตรา 27 ของพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ดังกล่าว แม้จะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แต่ก็เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ใช้บังคับกับบริษัททุกบริษัทที่ถูกระงับกิจการโดยคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ จึงเป็นบทบัญญัติที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปเหมือนกันกับทุกบริษัทที่มีสภาพอย่างเดียวกัน มิใช่ใช้บังคับเพียงกรณีเดียว คือ เฉพาะการโอนสิทธิเรียกร้องระหว่างบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการเพียงไม่กี่ราย รวมถึงบริษัทไทยธำรง จำกัด กับโจทก์ ตามที่ผู้ร้องอ้างเท่านั้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง	
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า การที่จะเข้าข้อห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ต้องเป็นกรณีที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตาม "ที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้" กรณีคดีนี้ ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญรับรองในเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องหรือเรื่องการบอกกล่าวการโอนสิทธิไว้แต่ประการใด ทั้งการที่พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 (ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีมติอนุมัติแล้วและมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติ) กำหนดว่าการโอนสิทธิเรียกร้องไปยังสถาบันการเงินกระทำได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 เป็นกรณีกฎหมายพิเศษ ยกเว้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไปย่อมกระทำได้ ไม่มีกรณีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่	พระราชกำหนดปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29

	ประการใด จึงวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29	
4. นายจุมพล ณ สงขลา	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า ผู้ร้องอ้างว่าการโอนสิทธิเรียกร้องตาม มาตรา 27 เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยไม่ระบุให้ชัดแจ้งว่าจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ในส่วนใดที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ อย่างไรก็ตาม แม้การโอนสิทธิเรียกร้องตาม มาตรา 27 ให้กระทำได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตาม มาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ตาม แต่ตามมาตรา 30 ทวิ ในการขายทรัพย์สินเพื่อชำระบัญชีของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามมาตรา 30 องค์การต้องประกาศรายการพร้อมด้วยรายละเอียดของทรัพย์สินที่จะขาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะขายทรัพย์สินนั้นล่วงหน้าก่อนกำหนดวันขายไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน โดยปิดประกาศรายการและรายละเอียดไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานขององค์การ โฆษณาในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับ เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามวันการประกาศดังกล่าว ให้ถือเป็นการบอกกล่าวการโอนทรัพย์สินแก่ลูกหนี้และหากลูกหนี้มีข้อต่อสู้เกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขายก็ยื่นคำคัดค้านได้ ตามบทกฎหมายดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนวิธีการบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้เท่านั้นคือ จากการบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้โดยตรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 เป็นการบอกกล่าวโดยทั่วไปด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังกล่าว แต่สิทธิและเสรีภาพของลูกหนี้หรือผู้ร้องมิได้ถูกตัดทอนลงแต่อย่างใด เพราะผู้ร้องมีข้อต่อสู้เจ้าหนี้เดิมฉันใด ก็ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้แก่ผู้รับโอนได้ฉันนั้น และเห็นว่า บทกฎหมายดังกล่าวมิใช่ใช้บังคับเฉพาะการโอนสิทธิเรียกร้องระหว่างบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการรวมถึงบริษัท เงินทุนไทยธำรง จำกัด กับโจทก์ดังที่ผู้ร้องอ้างเท่านั้น แต่ใช้บังคับแก่บุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่โอน เช่น บุคคลภายนอกที่ได้ให้ประกันหนี้เดิมบุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่จะขายและผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริต เป็นต้น ดังนั้น พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯมาตรา 27 จึงไม่	พระราชกำหนดปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29

	ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29	
5. พลโท จุล อติเรก	พิจารณาถึงเหตุผลในการตราพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 ก็เนื่องจากมีความจำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหาระบบสถาบันการเงินและฟื้นฟูสถานะการดำเนินการของสถาบันการเงินบางแห่งที่ประสบปัญหา ไม่สามารถดำเนินกิจการไปได้ตามปกติ และคุ้มครองผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ของสถาบันการเงิน เพื่อเรียกความเชื่อมั่นในระบบสถาบันการเงินกลับคืนมา สมควรกำหนดมาตรการในลักษณะของการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินอย่างเป็นระบบตามแนวทางสากลและจัดตั้งองค์การของรัฐขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินมาตรการดังกล่าว เพื่อแก้ไขปัญหาฟื้นฟูฐานะของสถาบันการเงิน ตลอดจนช่วยเหลือผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ที่สุจริตของสถาบันการเงินและโดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อได้พิจารณาความตามมาตรา 27 แห่งพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ ดังกล่าว ได้บัญญัติขึ้นก็เพื่อแก้ปัญหาสถานะการเงินและสถาบันการเงินของประเทศซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ามีปัญหาจึงต้องแก้ไขเป็นการเร่งด่วน ทั้งนี้ เพื่อให้การโอนสิทธิเรียกร้องของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินการไปยังสถาบันการเงินอื่นดำเนินการต่อได้โดยเร็วมิต้องรอบอกกล่าวหรือขอรับความเห็นชอบจากลูกหนี้ก่อน และเห็นว่า กฎหมายดังกล่าวได้ออกมาใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทุกแห่งที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2540 และวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2540 มิได้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง แล้ว จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง	พระราชกำหนดปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง

6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรากฎหมายว่า กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย เนื่องจากในการตราพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 ขึ้นใช้บังคับมีเหตุผลในการประกาศใช้เนื่องจากมีความจำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหาระบบสถาบันการเงินและฟื้นฟูสถานะการดำเนินการของสถาบันการเงินบางแห่งที่ประสบปัญหา ไม่สามารถดำเนินกิจการไปได้ตามปกติ และคุ้มครองผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินเพื่อเรียกความเชื่อมั่นในระบบสถาบันการเงินกลับคืนมา สมควรกำหนดมาตรการในลักษณะของการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินอย่างเป็นระบบตามแนวทางสากลและจัดตั้งองค์การของรัฐขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินมาตรการดังกล่าว เพื่อแก้ไขฟื้นฟูฐานะของสถาบันการเงิน ตลอดจนช่วยเหลือผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ที่สุจริตของสถาบันการเงินและโดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้ ซึ่งพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มีเจตนารมณ์ในการตราเพื่อแก้ไขปัญหาระบบสถาบันการเงินและฟื้นฟูสถานะการดำเนินการของสถาบันการเงินบางแห่งที่ประสบปัญหาไม่สามารถดำเนินกิจการได้ โดยกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาและจัดตั้งองค์การของรัฐ เพื่อดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว ทั้งนี้ พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ นี้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทุกแห่งที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2540 และวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2540 มิได้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง พระราชกำหนดการปฏิรูปสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย	พระราชกำหนดปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง

	ที่ตราขึ้นตามเงื่อนไขในรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง	
7. นายผัน จันทรปาน	พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มีเหตุผลในการประกาศใช้ คือ โดยที่มีความจำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหาระบบสถาบันการเงินและฟื้นฟูสถานะการดำเนินการของสถาบันการเงินบางแห่งที่ประสบปัญหา ไม่สามารถดำเนินกิจการไปได้ตามปกติ และคุ้มครองผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ของสถาบันการเงิน เพื่อเรียกความเชื่อมั่นในระบบสถาบันการเงินกลับคืนมา สมควรกำหนดมาตรการในลักษณะของการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินอย่างเป็นระบบตามแนวทางสากล และจัดตั้งองค์การของรัฐขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินมาตรการดังกล่าว เพื่อแก้ไขฟื้นฟูฐานะของสถาบันการเงิน ตลอดจนช่วยเหลือผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ที่สุจริตของสถาบันการเงิน และโดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศจึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้ ซึ่งพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มีเจตนารมณ์ในการตราเพื่อแก้ไขปัญหาระบบสถาบันการเงินและฟื้นฟูสถานะการดำเนินการของสถาบันการเงินบางแห่งที่ประสบปัญหาไม่สามารถดำเนินกิจการได้ โดยกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหา และจัดตั้งองค์การของรัฐเพื่อดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว ทั้งนี้ พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ นี้ ใช้บังคับกับบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทุกแห่งที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2540 และวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2540 มิได้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง แต่พระราชกำหนดการปฏิรูปสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 ใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับบริษัทเงินทุนหรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทุกแห่งที่ถูกระงับการดำเนินกิจการโดยคำสั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 26 มิถุนายน 2540 และวันที่ 5	พระราชกำหนดปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง

	สิงหาคม 2540 จึงไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มุ่งใช้บังคับแก่บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ใดบริษัทหนึ่งโดยเจาะจง พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง	
8. นายมงคล สระฏัน	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
10. นายสุจิต บุญบงการ	พิจารณาแล้ว เห็นว่า มาตรา 27 ดังกล่าวไม่ได้บัญญัติขึ้นเพื่อใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นการเฉพาะเจาะจง แต่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปแก่กรณีของการโอนสิทธิเรียกร้องของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการทุกบริษัท ไม่ใช่ใช้บังคับแก่บริษัทใดบริษัทหนึ่งที่ถูกระงับการดำเนินกิจการ บทบัญญัติมาตรา 27 ดังกล่าว จึงไม่ได้ใช้บังคับแก่การโอนสิทธิเรียกร้องของบริษัท เงินทุนไทยธำรง จำกัด เท่านั้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสองส่วนแรก	พระราชกำหนดฯ มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสองส่วนแรก
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า มาตรา 29 ในหมวด 3 ของรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย เป็นบทบัญญัติที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นบทบัญญัติที่บัญญัติให้ความคุ้มครองแก่สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยโดยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐจำต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดหากมีความจำเป็นต้องจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว อย่างไรก็ดี มาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญได้กล่าวถึง เฉพาะสิทธิและเสรีภาพที่ <u>รัฐธรรมนูญรับรองไว้</u> เท่านั้น ดังนั้น สิทธิและเสรีภาพที่จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 29 จะต้องเป็นสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญหรือคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญรับรองไว้ ในทาง	พระราชกำหนดปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐ

	กลับกันสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญมิได้กล่าวถึง และที่ศาลรัฐธรรมนูญมิได้รับรองไว้โดยคำวินิจฉัย จึงเป็นสิทธิและเสรีภาพที่ไม่อยู่ในขอบข่ายของมาตรา 29 ดังกล่าว และย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ สำหรับมาตรา 27 แห่งพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 ที่ผู้ร้องอ้างว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 นั้น มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจำต้องพิจารณาวินิจฉัยอยู่ว่า สิทธิของลูกหนี้ที่จะได้รับการบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้อง นั้น เป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ หรือไม่ พิจารณาแล้ว เห็นว่า สิทธิดังกล่าวไม่ได้เป็นสิทธิที่รับรองไว้ ณ ที่ใดในรัฐธรรมนูญ แต่เป็นเพียงสิทธิที่กำหนดไว้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น ดังนั้น จึงไม่ใช่เป็นสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญ และย่อมสามารถถูกจำกัดหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้โดยกฎหมายที่มีศักดิ์เช่นเดียวกันกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้วยเหตุผลที่กล่าว มาตรา 27 แห่งพระราชกำหนดดังกล่าวที่มีผลเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือกำหนดข้อยกเว้นสำหรับมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงไม่มีข้อความใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ผู้ร้องโต้แย้งว่า มาตรา 27 แห่งพระราชกำหนดฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 เพราะมิได้มีผลบังคับเป็นการทั่วไป และมุ่งหมายใช้บังคับเพียงกรณีเดียว คือ เฉพาะการโอนสิทธิเรียกร้องระหว่างบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการเพียงไม่กี่ราย รวมถึงบริษัทเงินทุนไทยธำรง จำกัด กับโจทก์ เท่านั้น ซึ่งเป็นกรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ซึ่งคำโต้แย้งดังกล่าวทำให้เข้าใจได้ว่าผู้ร้องหมายถึงรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง ตอนต้น นั่นเอง พิจารณาแล้ว เห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่จะละเมิดรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง ได้ จะต้องเป็นบทบัญญัติที่อยู่ในขอบข่ายของวรรคหนึ่งเสียก่อน เนื่องจากวรรคสองกล่าวถึง "กฎหมายตามวรรคหนึ่ง" เป็นการเฉพาะ ซึ่งย่อมหมายถึงกฎหมายที่จำกัดสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้เท่านั้น แต่ในเมื่อได้	ธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และ วรรคสอง

	วินิจฉัยแล้วว่า สิทธิที่จะได้รับการบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ใช่สิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ กฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือกำหนดข้อยกเว้นสำหรับสิทธิตามมาตรา 306 ที่กล่าว จึงไม่ใช่ "กฎหมายตามวรรคหนึ่ง" ดังนั้น จึงไม่มีกรณีที่จำต้องวินิจฉัยว่ากฎหมายที่ไม่อยู่ในขอบข่ายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ตั้งแต่เริ่มต้นแล้ว เป็นกฎหมายที่ละเมิดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 29 วรรคสองตอนต้น หรือไม่ จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่งและวรรคสอง	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 ให้เหตุผลในการประกาศใช้ว่า เนื่องจากมีความจำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหาระบบสถาบันการเงินและฟื้นฟูสถานะการดำเนินการของสถาบันการเงินบางแห่งที่ประสบปัญหาไม่สามารถดำเนินกิจการไปได้ตามปกติ และคุ้มครองผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินเพื่อเรียกความเชื่อมั่นในระบบสถาบันการเงินกลับคืนมา สมควรกำหนดมาตรการในลักษณะของการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินอย่างเป็นระบบตามแนวทางสากล และจัดตั้งองค์การของรัฐขึ้นเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินมาตรการดังกล่าว เพื่อแก้ไขฟื้นฟูฐานะของสถาบันการเงินตลอดจนช่วยเหลือผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ที่สุจริตของสถาบันการเงิน และโดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็น รีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้ แม้พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 จะเป็นกฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลก็ตาม แต่ก็เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เป็นการตราขึ้นเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพในเคหสถาน ทรัพย์สิน การประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพของบุคคล ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ทั้งเป็น	พระราชกำหนดปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง

	กฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทุกแห่งที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง มิได้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง พระราชกำหนดการปฏิรูปสถาบันการเงินฯ มาตรา 27 จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง	
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ มีเหตุผลในการประกาศใช้ เนื่องจากมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศในขณะนั้น และของสถาบันการเงินที่ประสบปัญหาทางการเงินซึ่งต้องการการฟื้นฟูลักษณะการดำเนินกิจการ จึงมีการกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาโดยจัดตั้งองค์การของรัฐเพื่อดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดขึ้น พระราชกำหนดดังกล่าวนี้มีสภาพใช้บังคับเป็นหลักการทั่วไปกับบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ทุกแห่งที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามคำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง มิได้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง ดังนั้น บทบัญญัติในมาตรา 27 ของพระราชกำหนดดังกล่าวจึงมิได้เป็นไปตามที่ผู้ร้องโต้แย้งแต่อย่างใด และไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง จึงวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง	พระราชกำหนดปฏิรูประบบสถาบันการเงินฯ 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง
14. นายอมร รักษาสัตย์	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย	-

ตารางคะแนนเสียงคำวินิจฉัยส่วนบุคคลที่ 23/2545 สรุปประเด็นหลักของคำวินิจฉัยและคำวินิจฉัยส่วนบุคคล จำนวน 10 คน (คะแนนเสียง 10 : 0)

คำวินิจฉัยส่วนบุคคล				
ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 10 คน	**ประเด็นหลัก** พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง หรือไม่		**คำวินิจฉัย** พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 27 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง	
	ไม่ขัดต่อ รธน.	ขัดต่อ รธน.	ไม่ขัดต่อ รธน. (ชอบด้วย รธน.)	ขัดต่อ รธน. (ไม่ชอบด้วย รธน.)
1. นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ★	-	-	-	-
2. นายกระมล ทองธรรมชาติ	✓		✓	
3. นายจิระ บุญพจนสุนทร	✓		✓	
4. นายจุมพล ณ สงขลา	✓		✓	
5. พลโท จุล อติเรก★★	✓		✓	
6. นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	✓		✓	
7. นายผัน จันทรปาน	✓		✓	
8. นายมงคล สระฏัน★	-	-	-	-
9. นายศักดิ์ เตชาชาญ★	-	-	-	-
10. นายสุจิต บุญบงการ	✓		✓	
11. นายสุจินดา ยงสุนทร	✓		✓	
12. นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	✓		✓	
13. นายอนันต์ เกตุวงศ์	✓		✓	
14. นายอมร รักษาสัตย์★	-	-	-	-
15. นายอุระ หวังอ้อมกลาง★	-	-	-	-
รวม	10	-	10	0

★ ไม่ได้เข้าร่วมพิจารณาวินิจฉัย

★★ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

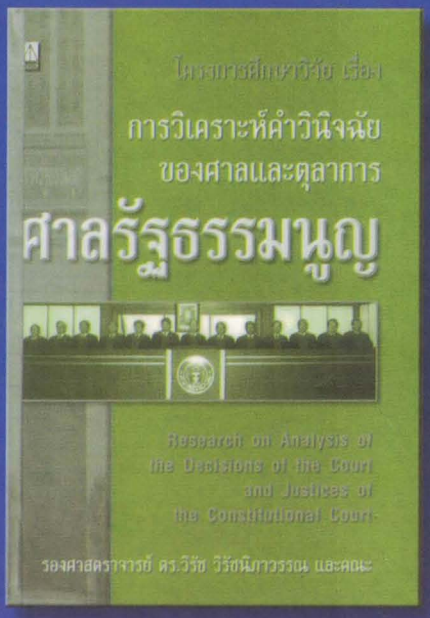

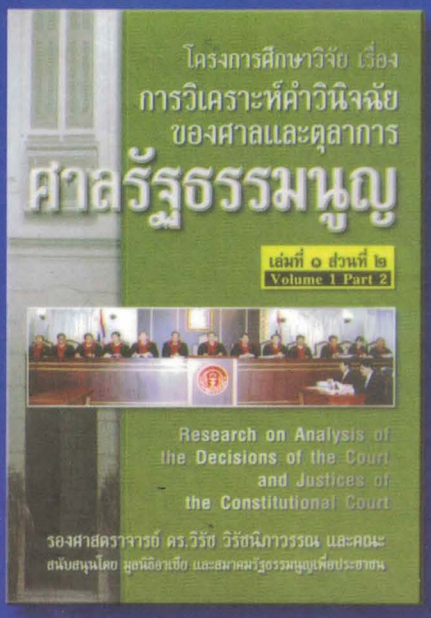

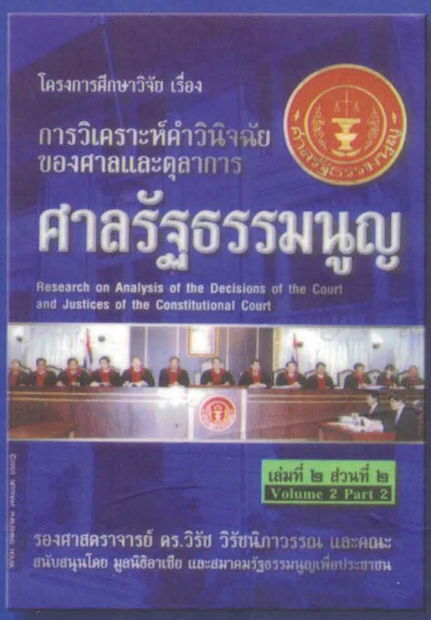

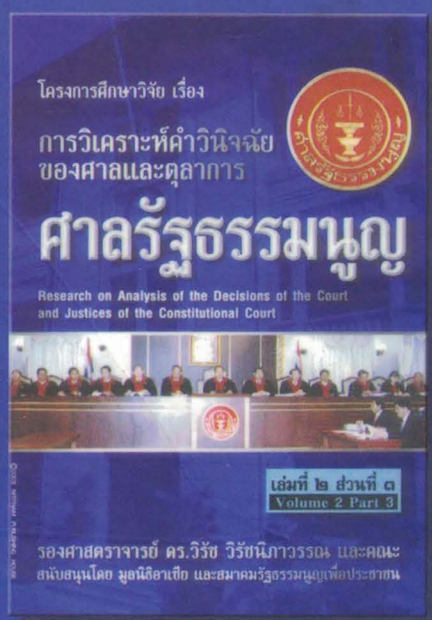

ISBN 974-203-291-2

9 789742 032913

ราคา 350 บาท

ห้องสมุดศาลรัฐธรรมนูญ
0003261